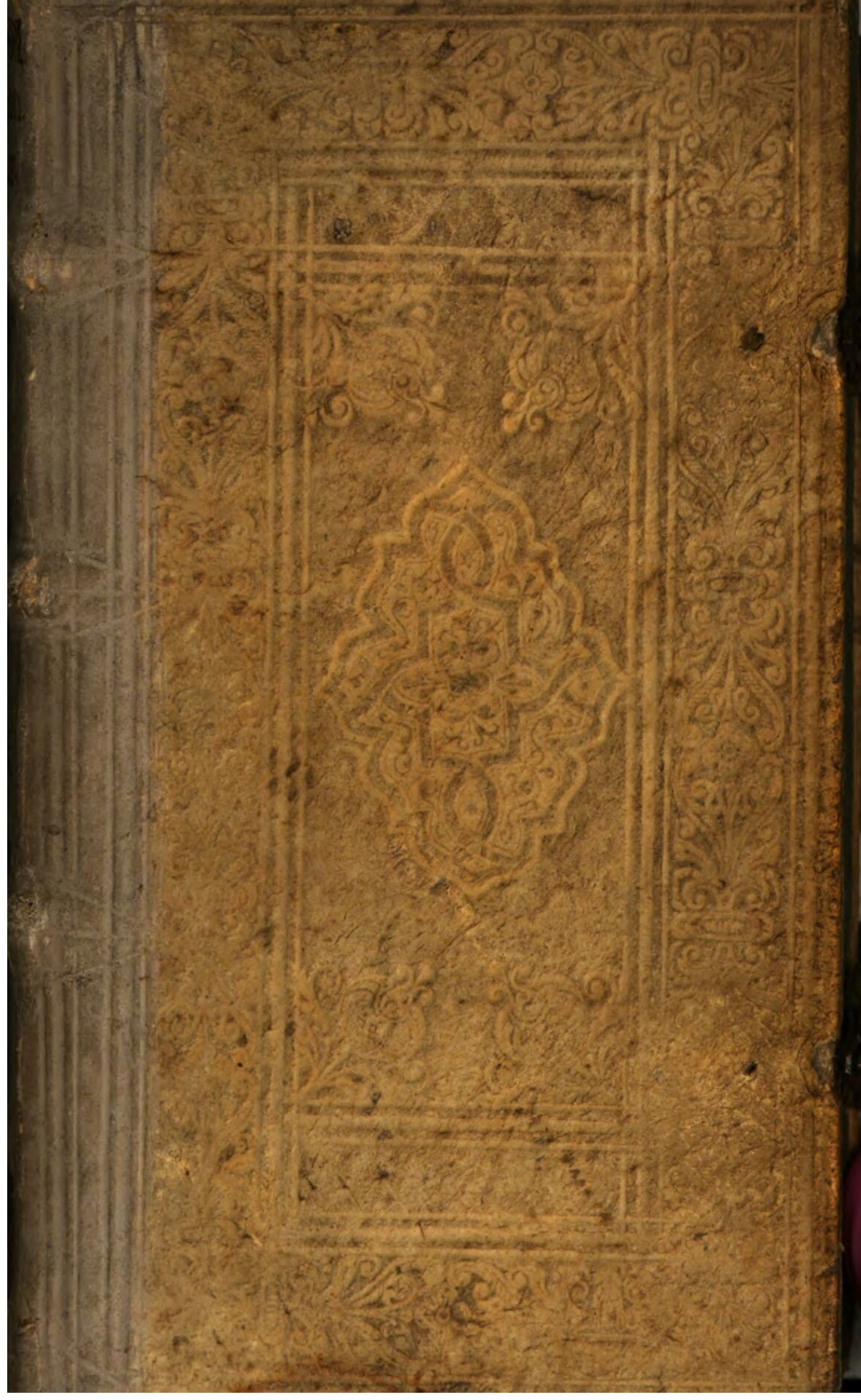

738.

~~gen. 543~~

Hist. univ. Introd.

664

Wagnerus.

TOBIAE WAGNERID.
Cancellarii Tubingensis
INSTITUTIONUM
HISTORIARUM

Libri Septem:

EDITIO TERTIA.

*Accuratè recognita, multisq' in
locis rebus scitu dignissimis
locupletatâ,*

ULMAE SUEVORUM
Impensis **BALTHASARI Kuhn**
Anno
MDC **LXIII.**

Collegij. S. J. Monachij

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Handwritten text, likely a library call number or accession mark, appearing as a series of dark, stylized characters.

Serenissimo

Principi ac Domino,

Dn. RUDOLPHO
AUGUSTO,

Duci Brunsvicensi &
Lunæburgensi,

Domino meo Clementissimo:

P. F.

Nnus agitur nunc de-
cimus septimus, cūm has
INSTITUTIONES HISTORI-
CAS primūm publicarem,
Tuo, *Serenissime Princeps,*
& Divi *Johannis Friderici Wirtenbergici*
Celsissimis Nominibus dicatas, majoriq;
formā, ante decennium recusas. Ani-
maverat me, ut id primitūis auderem, spes
de utroque, tunc juventutis Principe, per

DEDICATIO.

omnem Germaniam concepta, quam sicut Fortuna & Virtus Tua interim tam abundè implevit, ut verba mihi desint, quibus Serenitati Tuæ gratuler: ita mors Divi *Johannis Friderici*, culmini jam suo proximi, ante triennium dulcissimæ patriæ subtraxit. Hinc factum est, ut animus meus, dum utrumque contemplor, tam gaudio, quàm mœrore, affectibus dissociabilibus, subinde commoveretur; gaudio quidem, ob prospera, quibus cœlum *Serenitatem Tuam* hætenus uberrimè cumulavit, quod, dum liber hic nunc tertium in sinum Tuum properat, hoc præfamine laxare; mœrore verò, ob fatum amissi Principis, quod in gratam Illius *recordationem* convertere constitui, ne votorum, quibus propitium Numen pro Ambobus in prima inscriptione sum veneratus, aut oblitus, aut, an pondus apud Deum habuerint, nec ne, incuriosus argui possim.

Felicitates autem potissimum tergeminae sunt (quanquam plures numerari possent) quibus Te, *Serenissime Princeps*, cœlestis providentia hætenus beavit.

Prima

DEDICATIO.

Prima harum rarissima est, quia ferè sine exemplo, de qua non tantum ego, sed & universi Germaniæ Proceres, nunc temporis Ratisbonæ congregati, & congregandi *Serenitati Tuae*, ac toti domui Guelficæ congratulentur. Ecqua illa est? Non opus erotemate: Serenissimi Patris AUGUSTI longævitas ea est; Tantum quippe patrem añum supra octogesimum mox quadriennium supergressurum, inclytæ suæ domui esse superstitem, Patrem, inquam, cuius virtutibus dicendis non ego, sed vix illi sufficiunt, quibus Nestoris facundia concessa est, & ea calami felicitas, quam scrabities nulla sufflammat. Præstare id superioribus annis conatus est Andreanus calamus in *Plausu Natalis sexagesimi sexti*, sub titulo, *Augustus Principis exemplum*, eo ipso fine, ut constaret, quòd *hunc talem, tantumq; Principem*, (Patrem AUGUSTUM innuens) *tam naturæ beneficio, & fortunæ ornatu, quam favoris cæli indulgentiâ huic nostro seculo concessum, non novisse, & si noris, non impensè coluisse, & si colas, non in emolumentum*

DEDICATIO.

tum propagationemq; rei sacrae, publicae & privatae adhibuisse, dignisq; gratiis & praconis non maculasse, piaculum sit, & supinae secordiae injuriaq; evidens argumentum.

Quid calamo suo non praestitutum fuisse putemus hunc Theologum, si ei superstiti licuisset esse anno in praesens currenti, qui Serenissimi Patris vitae octogesimus quartus est, nono Aprilis die proximè futuro finiturus; die, inquam, qui nomine *vigiliarum Natalis octogesimi quinti* insigniatur, quem ut pientissimus Heros sospes & incolumis, & praeter hunc, Pylios adhuc annos attingat, faxit is, qui vitae arbiter est, suisq; manibus sortes nostras moderatur. Quanta autem felicitas haec est, tantum Patrem filio haeredi tam diu in exemplum esse superstitem, eidemq; ea pietatis ac justitiae vestigia relinquere, quorum imitatio non potest non tutum, & omnibus numeris auspiciatum regimen polliceri.

Altera felicitas est ipsa Serenitatis Tuae ad exemplum Serenissimi Patris compositio, quâ à primae Dedicationis tempore in eum Principem evasit, qui, quacunq; horâ
(quam

DEDICATIO.

(quam seram opto) Salvator *Serenissimo*
Patri dicturus est; *Sequere me*; domando
ac frenando Niveo Guelforum Equo tam
sufficiet, ac si tam vetus regnandi esset,
quam maturus est; Ut *Serenissimo Genito-*
ri perinde fuerit, volente Deo aut diutius
vivere, aut cum Simeone dimissionem in
pace petere. Atque hanc ipsam felicitatem
Doctor Andreae in *Plausu* supra lau-
dato, velut callidus futurorum augur præ-
vidit, quando eam ex ternione filiorum
patriæ Domus, quocum Tu, *Rudolphe Au-*
guste, primogenitus es, & regnatricis suc-
cessionis hæres, futuram prædixit, *altissi-*
mæ indolis Principem Te disertim nomi-
nans, *cui domandum quondam, frenan-*
dumq; se Niveus, quem modò dixi, *Guel-*
forum Equus sit substraturus, & fortuna-
tus omnino futurus, si ad Patris Augusti ex-
emplum gemino Religionis & justitiæ lu-
pato eum regi contigerit: Spe simul addi-
tâ, quæ non minus indubiè in *Serenissi-*
mos fratres Antonium Ulricum, & Ferdi-
nandum Albertum, Gratiarum delicias
tunc fuit posita, & ex voto *Serenissimi Pa-*

DEDICATIO.

tris hactenus feliciter impleta : Parum
proinde abest, quin hæream, cui nam præ
altero plus priusve gratuler; Tibi ne, *Se-*
renissime Dux, de Patre AUGUSTO ?
An verò Patri AUGUSTO de Te Filio,
qui piæ expectationi Illius examuffim re-
spondes. Succurrunt nunc verba, quibus
Hiram, Rex Tyri, vel memoriæ ac mani-
bus Davidis de Salomone gratulatus est:
Benedictus, inquiens, *Deus hodie*, qui de-
dit Davidi (AUGUSTO) *Filium sapien-*
tissimum super populum suum plurimum :
Quæ felicitas tantæ raritatis est, ut inter o-
mnes Imperatores Romanos unicus *Maxi-*
milianus I. quemadmodum & hodiernus
Gloriosissim⁹ Cimbrorum Rex *Fridericus*
III. affinitate Tibi proximus, Tuæ Serenita-
ti queat conferri : Ille quidem, dum Patri
Friderico, Imperii annum 54um assecuto,
triginta quatuor annos fuit *ούγχερον*®, tan-
dem etiam ab eodem in consortium Im-
perii ascitus; Hic verò Patri *Christiano IV.*
biennium ultra semiseculum rerum potito,
39. annis coævus vixit, mox ipso pacis Ger-
manicæ año post eum sceptrâ consecutus,
quæ

DEDICATIO.

quæ meritis suis inusitatâ felicitate nuper hæreditaria fecit: Ita prorsus, *Tua* quoque *Serenitas* Augustissimo Patri, qui utrumq; & Imperatorem & Regem, annorū, quâ ætatis, quâ gubernationis numero, ut Phoenix nostri seculi, copiosè transcendit, jam triginta sex aÑos contemporanea est, ceu baculus quo (det Deus adhuc diu) vivida Illius senectus in regimine, non sine relevamine oneris hætenus fuit nixa.

Tertia demum, trinum perfectum constituens, in rebusque humanis pro palmaria habenda *felicitas*, est benedictum conjugium, quo interea temporis, dum sedecim aristæ fuerunt demessæ, coelitus in Te delapso benedictionis rore, & maritus & parens factus es, ipsumque Patrem AUGUSTUM, ne Illius votis quicquam deesset, dulcissimo AVI titulo beasti tribus *Sophiis*, tot nempe filiabus, quæ singulæ hoc nomen reliquis additum, acceperunt, quantum mihi quidem constat, hætenus genitis. Augescat numerus iste, ut posthac virtutibus Heroidum cumulatissima mater, Tuæ Serenitatis amore dignissima

a s

fima

DEDICATIO.

lima conjux, *Christina Elisabetha*, ceu fecunda olea plures adhuc palmites, & inter hos, quod seriò opto, *parvulos Augustos & Rudolphos*, felicissimo facilimoque nixu protrudat; Quam felicitatem, ne quis pro vulgari aut fortuita habeat, Rex & Propheta David vocabulo emphaticè dictico, intento quasi digito, demonstrat: *Ecce, inquit, sic benedicetur homo, qui timet Dominum; Cum annexis votis: Benedicat Te Dominus ex Sion, & videas bona Jerusalem omnibus diebus vitæ Tuæ, & videas filios filiorum tuorum, pacem super Jerusalem? Quæ itidem mea facio, Ut sint in votis maxima vota meis.*

Fuerunt *verba*, hætenus *Serenitati Tuæ GRATANTIA*; restant illa *RECORDATIONIS*, quibus Divi *Johannis Friderici*, Principis olim florentissimi, memoriam posteris hîc ideò tradere, Tuæq; Serenitati consecrare volui, quia, ut suprà memoravi, hic ipse liber etiam Illius Ducali Juventuti fuit inscriptus. Itaque ut hac inscriptione, jam inter cœlites licèt agens Princeps etiam nunc denuò in ejus
pos-

DEDICATIO.

possessionem Tecum veniret, aut potius in ea quoad antenus maneret, beatos Illius manes isthoc honore nolui, ut nec debui, per ingratum silentium fraudare. Tu verò, *Serenissime Domine*, Divi Principis memoriam ideò non fastidies, quia, quod constat, superstitem animitus dilexisti. Est etiam decerptis & deficcatis rosis sua fragrantia & virtus. Cur non memoriæ Optimi Principis suus quoque fructus? qui juventutis, quamdiu spiravit, fragrantissimus flos fuit; etsi lanceâ mortis succisus, nondum tamen posthumi odoris suavitate arefactus.

Quemadmodum enim rosæ etiam inter vepres in asperis montium jugis enascuntur: ita Divus Princeps *Johannes Fridericus Wirtenbergicus* anno 1637. die 9. Sept. inter militiæ furias, cùm patrius Ducatus post Nordlingensem, ceu alteram Cannensem, cladem, sursum penè, deorsumq; verteretur, non domi, sed foris, nempe Augustæ Treboccorum, quo Serenissimus Genitor, Gratiosissimus meus Princeps, Dux EBERHARDUS
(cujus

DEDICATIO.

(cujus Serenitatem Deus nobis diu conser-
vet!) providè confugerat, Matre Serenissi-
mâ, ANNA CATHARINA, Viragine in-
clyta, ex antiquo Comitum Sylvarum &
Rheni sanguine oriundâ, fuit prognatus,
nec sine bono omine, cùm ob exulceratis-
sima tunc tempora quasi alter *Benoni* vide-
ri posset, ob spem tamen pacis, & propin-
quam restitutionem, velut alter *Benjamin*
Avum relaturus, in sacro fonte JOHANN
FRIDERICUS fuit appellatus. Pueritiæ
tempora dulcissimus Princeps, quàm pri-
mùm fari potuit, non tam in sinu & indul-
gentiâ Matris, quam sub pollice Præce-
ptoris transegit. Vix undecennis Tubin-
gam in illustre Collegium fuit deductus,
jam tunc iis in pietate & lingua latina ru-
dimentis domi apprehensis, quibus in re-
ligione, in exercitio vitæ christianæ, atq;
in literis ulteriores profectus facilè super-
ædificari potuerunt: Cùm legendi scri-
bendiq; nondum sat gnarus esset, historias
sacras ex imaginibus, sacro Codici impres-
sis, tam promptè norat, ac si lectas tradi-
disset memoriæ; ut haud abs re alicui
cum

DEDICATIO.

cum vicinis Zachariæ, Baptistæ genitoris, quærere licuisset: *Quis putas, puer iste erit?* Is nempe, qui tandem fuit, alter Nathanis curæ *fedidia* concreditus. Hinc ita ex Scripturâ in religione fundatus, ut etiam strophis adversariorum solvendis cum admiratione Theologorum nostrorum suffecerit. Certè dubium nullum fuit, Eum paria constantissimæ Confessionis vestigia pressurum fuisse, quæ Serenissimus Pater EBERHARDUS, Evangelicorum copiis ad incitas redactis, in ipsâ fugâ, cùm duro necessitatis telo cedendum esset, tanto zelo præivit, ut etiam fugiendo non fugerit, & Ducatu suo, quàm Evangelio maluerit carere. Dehinc toto rovennio, quo Athenæum illud Tubingæ Noster inhabitavit, sensim ad altiora, magnâ cum fruge ascēdit; ad *Arithmeticam*, *Geometriam*, & *Geographiam*, disciplinas, Principibus, & Pacis, dum magalia in Carthaginem surgunt, & Belli tempore, quando Hannibal ad portas castra metatur, necessarias; ac imprimis ad *Historiam*, exactissimam gubernandi magistram, quæ
pup-

DEDICATIO.

puppis & prora est, *Institutionum* nostrarum; Donec indies incrementum capiente iudicio, etiam *Doctrinæ civilis* præcepta methodicâ viâ cum his studiis coniunxisset. Et quia naturæ beneficio corpus Illi vividum, ac forma Principe planè digna contigit, roburq; ad exercitia virtutis tam civilis, quàm militaris subeunda, heroicum, ne id umbraticâ quiete segnesceret, studium literarum usu præstantissimorum, & Principi congruentium exercitiorum eo progressu interpunxit, ut in hippodromo, in palæstra, in hastiludio, in charagio, in sphæristacio, in armilustrio, aliisque id genus congressibus, peritissimo cuivis, ipsisque tandem Magistris palmam præriperet: Quæ equidem, quòd imprimis in Principe laudanda sint, nec Andræanus calamus tacet, qui de Serenissimo Tuo Patre AUGUSTO refert, Eum, cum ætas adhuc vigeret, in iis cæteris omnibus præstitisse: Sic etiam nostro Principe *nemo equos regere artificiosius, nemo eos ad motis calcaribus incitare, cōcitatosq; medio in cursu cohibere, mox subitanæ conversione*

DEDICATIO.

*sione in recursum, in gyrum, in anfractum, in orbem revocare, & inexplicabiles spaci-
orum texere labyrinthos peritius, nemo punctim dimicare, aut casim promptius, nemo pensiles ex fune annulos dexterius induere, nemo luctâ, lanceâ, cursu decertare scitius, nemo sclopetum ad scopum displodere certius, aut venandi studio insudare acrius; ut omnibus admirationi fuerit, & secūdus nulli; quæ quidem ego verbis viri, Serenitati Tuæ olim acceptissimi, malui, quam meis referre, præsertim quia ad Principem, quem nunc describo, exactè quadrant: Omnia tamen hæc eâ moderatione, ne ἔργον fierent, aut nauseam adversus literas Ejus animo ingenerarent, quas æquè, ac literatos, gratiosè semper habuit, actus & coetus utriusque Athenæi multoties frequentando, ipsosque Academiæ fascēs magnificentissimâ suâ dextrâ aliquando moderando; ut alia gratiosæ propensionis documenta brevitatis causa trans-eant. Tandem vicennii ætatem supergressus, florentissimus Princeps, non tam ex curiositate peregrinum solum calcandi,*

ac

DEDICATIO.

ac hauriendi coelum alienum, quàm aviditate distinctas Imperiorum formas spectandi, ingeniorum item notitiam, ut Homerus de Ullyſſe inquit, καὶ νόον ἐγνων, acquirendi, bonique, quicquid apud alios est, imitationem cum abominatione malorum conjungendi, & si qui alii peregrinationis fines sunt, de eâ ad externos suscipiendâ, consentiente, imò jubente providentissimo Patre, cogitat; ubi juxta reliquum ministrantium, qui Principem decuit, comitatum eum imprimis nactus est *Ephorum*, qui tam ob pietatem erga Deum, quàm prudentem & generosam pro hoc Principe suo vigilantiam alterum velut Raphaellem & Achatem egit. Charitatibus ergò pientissimè valere jussis, iter anno 1658. optimus Princeps auspicatur, & ex Suevia per Alsatiam ac Helvetiam ad Allobroges penetrat, quinquemestris Genevæ hospes cum laudabili exercitiorum, & Gallicæ linguæ profectu subsistens; dehinc nobilissimas Galliæ regiones, Provinciam, Lugdunensem, Narbonensem, Aquitanicam, & Andegavensem peragrâs, ubi-

DEDICATIO.

ubivis locorum apud Principes, Comites, Marchiones, aliosque Magnates, ac apud universam Nobilitatem Gallicam, suavissimâ, gravissimâq; conversatione, ac morum amabilitate, desiderio sui eo relicto, quod gloriam mansuram, nullâque oblivione sepeliendam, arguit: Neque minus acceptus Parisiis in aulâ Regiâ, ubi à Rege ipso, ab intimæ admissionis ministro purpurato, à Regii sanguinis Principibus, & ab universis Proceribus, ut ocellus Germanorum Principum, fuit habitus & honoratus; ea gravitatis moderatione his tantis honoribus susceptis, ut exteris magnæ indolis semper, suis arrogans nunquam, imò Principem se esse oblitus penè videretur: Pari benivolentiâ apud Alenconenses in Normandia, quò Parisiis relictis se contulerat, mactatus, per integrum bimestre sede ibidem eò libentius fixâ, quia gloriosissimus Proavus Dux FRIDERICUS totius Ducatus illius olim possessor hypothecarius fuerat, pronepoti huic suo veneratione hac ingenti relictâ. Tandem etiam reliquâ, sibi antea nunquam
b visâ,

DEDICATIO.

visâ, sed videri dignâ, Gallia perlustratâ, in
Angliam, intestino tunc dissidiorum in-
cendio vehementer ardentem, trajecit.
Urbibus autem illic Londino, Oxoniô, ac
Hamptemcuriâ, arce magnificentissimâ, &
quæ inibi ἀξιοθέητα sunt, vix visis, eheu
neuphritide, quæ interventu morbi varo-
rum (quantâcunque diligentia à peritissi-
mis etiam regiis Medicis complicato mor-
bo depellendo adhibitâ) ἰαυάσθη fuit,
prostratus, die 2. Augusti, qui septimus
fuit à decubitu, anno 1659. Londini, adeo-
que peregrè decessit, planè ut ante annos
tunc viginti & duos Argentinæ, ut suprâ
memoravi, peregrè in hanc lucem fuit e-
ditus. Eâ verò devotione apud Rothoma-
gum, cùm trajicere vellet in Britanniam,
sacrum viaticum prius sumsit, ac si iter, re-
ctâ in cælum institutum, præ oculis vidis-
set. In novissimâ quidem luce ultimo vo-
to domi esse anxie desiderans, voti au-
tem sui superabundanter compos factus,
cùm pro terrestri patriâ Salvator coele-
stem aperiret; Ut non possimus non præ-
dicare *Divum*, qui Divorum cœtui civis
ad-

DEDICATIO.

adscriptus est, & *Beatum*, qui beatitudinis possessor est; Lugendum tamen, qui Patris & Patriæ indubiæ spei fato est subductus; *Patris* quidem, cujus ob primogenituram *fortitudo fuit, principium roboris, prior donis, major in imperio*, ut cum scriptura loquar; *Patriæ* verò, quæ Principem amisit, qui Celsissimi Patris vestigia in regimine olim certò calcaturus fuisset. Hunc autem luctum Spes pari fiduciâ in fratrem *Wilhelmum Ludovicum*, inclytum Principem, collocata præsentis solatio mitigat, quem iisdem virtutum vestigiis, in quarum stadio Divus Frater decurrit, insistere testantur, quorum Ephoriæ Ducalis ejus juventus est concrediva. Hanc ob causam Serenissimus Pater EBERHARDUS, hunc casum nec ambitiosè, ut plerique fortium virorum, nec per lamenta & mœrorem muliebriter, sed temperanter tulit, & adhuc ex Dei nutu fert, qui ipsum *Ephorum Generosum*, defuncti filii reducem, lacrymarum desinere jussisse fertur, cum latices earum ex ejus oculis largiùs stillare Serenitas sua animadvertet.

DEDICATIO.

ret: Quâ pietatis æquanimirate Serenissimus Pater, cum corpus Nostri Stutgardiaë Mausolæo Majorum inferretur, & ceni granum tritici seminaretur, Davidem, pari in luctu constitutum, imitatus est, inquit: *Numquid potero filium revocare amplius? Ego vadam magis ad eum, ille verò non revertetur ad me.*

Et hæc sunt, *Serenissime Dux*, verba *recordationis*, quibus in renovatâ hac dedicatione memoriam *Divi Johannis Friderici*, floris Principum, Tuo nomini consecrare volui, tum ut aliis in exemplum ea, per hujus libri divulgationem, cederet, & eò certiùs etiam apud externos æternaret, tum ut omissionem inscriptionis, quæ manibus defuncti frustra oblata fuisset, aliquo cippo compensarem, tum ut hac ipsâ recordatione *Tuæ Serenitati* gratum facerem, ob arctissimum affinitatis vinculum, quod inter Guelficam & Wirtembergicam Domum per *Serenissimæ Ducis FRIDERICI*, Domini mei Clementissimi, & Serenissimæ Principis *CLARÆ AUGUSTÆ*, Serenitatis
Tuæ

DEDICATIO.

Tuæ sororis Germanæ, conjugium est ad-
strictum, ac rore septemplexis fecundita-
tis cœlitus conspersum : Nec offendet,
quod spero, calami prolixitas, quia

*Non sunt longa, quibus nihil est, quod
demere possis.*

Suscipe igitur, *Serenissime Dux* RU-
DOLPHE AUGUSTE, librum de-
nuò oblatum, jam Princeps adultus,
fronte serenâ, quem juventutis Prin-
ceps non aliâ fronte olim suscepisti.
Vivat Serenissimus Pater AUGUSTUS
vitam aquilæ, non nisi Secularis senex,
fastis Germaniæ cum virtutibus suis in-
ferendus ! Vivat Serenissimus Dux E-
BERHARDUS, cor & oculus Princi-
pum Germaniæ, nostro Seculo constan-
tiâ confessionis, & amore justitiæ nulli
secundus ! Vivat, inquam SERENI-
TAS TUA, & ceu baculus Guelficæ
Domus, in generationes, paterno Zo-
diaco æquales, firmissimè persistat ! Vi-
vat denique natus nunc maximus è fratri-
bus Princeps WILHELMUS LUDO-

DEDICATIO.

VICUS, cum Universa Domo Wirten-
bergicâ, Serenissimo Genitori non, nisi
centenario in Ducatu successurus! Quæ
denuò

sunt in votis maxima vota meis.

Scripsi Tubingæ 12. Februar. Anno 1663.

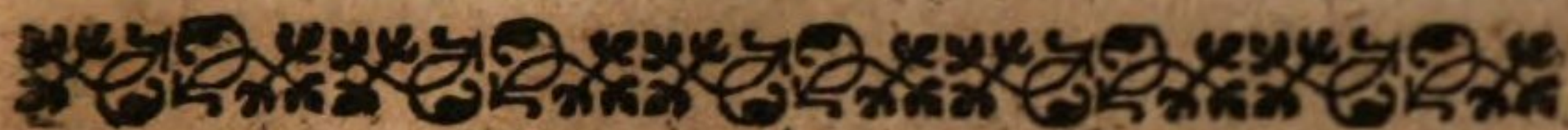
Serenissimæ Celsitud.

T.

Subjectissimus

Tobias Wagner / D.

Episto

Epistola ad Lectorem.

Ersanctè testor, Amice Lector, me præter mentem incidisse in has Institutiones ante biennium (nunc ante sedecim annos) scriptas. Animus quidem erat, historiæ semina ad τὸ πᾶν παιδείας brevissimè exigere, & paucis pagellis, tanquam tædulis sulphuratis, accendere amorem erga historias in schola nostra, (tunc temporis Eslingensi) quia multum differunt Historia, & Historica Institutio; quarum illa, ut ingens classis, lectorem rapit in altum, & velis datis vastissimo mari committit; hæc verò remos addit, cursum moderatur, cynosuram monstrat, & viam ineundam dirigit: Sed ecce! vix contigit calamus papyrus, vela dabantur in altum, & spumas salis ære ruebam, ut Turno Virgiliano, Junonis artibus aciei subducto, marisq; fluctibus in rate exposito, similis mihi visus, dixerim; Quo feror? unde abii? laborq; contrahendi vela tantus fuerit, quantus dandi in altum; præsertim cùm in Danielis oracula inciderem, qui tunc integrum octennium in sacris homiliis habendis mihi hebdomadarius erat, cujus expositionis incudem senectuti seposui, si vita suppeditat, & ea temporum felicitas fuerit, ubi sentire licebit, quæ velimus, & quæ sentimus,

EPISTOLA

apertè dicere. Hinc factum, ut urceo pagellarum instituto, amphora Institutionum, quas vides, exiverit, ut ut infesta rectè factis tempora incursaverimus, dum virtutibus, ac si vitia essent, metuenda est insectatio. Erunt, qui objicient, in alienam messem falcem nostram mitti. Politica præcepta non esse biblica: Ista dedecere, ut hæc deceant, Theologum, qui non quid Monarchia, quid Monarcha, quid Imperator, quid Imperium, quid Regnum de hoc Mundo, sed quis Deus, quis Pater in cælis, quis Christus sit, & quid Regnum cælorum, explicet, relictâ professione Mundi Professoribus Soli, Poli professione sequestratâ sibi. Ita quidem est. Sed quid? sicubi questiones Soli à Poli momentis, & hæc vicissim ab istis, dependent? Ut v.g. videre est in vaticiniis, de regnorum & temporum catastrophis. Eò ne ruditatis adigamus Theologum, ut prophetica oracula legat, lecta non intelligat? quæ quidem tantisper non intelliget, quantisper statuum rationes, quas fus publicum disquirat, ignorabit. Quin igitur laudabile dicamus conjugium, ubi scientia politica, quantum par est, nubet Theologo, & vice versa Theologica Politico, immotis utrinque vocationum limitibus, & actionum cancellis. Qui enim animum suum eò applicuit, ut discat Legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin dicta & facta hominum

AD LECTOREM.

num celebrium literis consignata diligenter
 observare, & quid sibi velint, expendere debet,
Syr. 39. v. 1. 2. 3. Non deerūt, quos si non offendet, sal-
tem impedit primilibelli de Chronologia comma-
ris disquisitio; In his agnum peditare, natare ele-
phantem. Atqui lectio lectioni manum præbebit,
imprimis ubi disciplinarum fundamētasunt jacta.
 Lucullus scribit l. 2. de Oratore, Cicero, dicere so-
 lebat, quæ scriberet, neq; ab indoctissimis, neq; à
 doctissimis legi velle, quòd alteri nihil intelli-
 gerent, alteri plus fortasse, quàm ipse de se. Tan-
 dem, ut alia transeant, erunt, qui negabunt, omnia
 à nobis acn esse tacta. Multa posse ad incudem
 revocari, multa corrigi. Atqui nec nobis in præ-
 cordia venit hæc tam arrogans præsumptio: in-
 primis quod Chronologia commata concernit. In-
 finita enim res, inquit Scaliger, epochæ, & inter-
 valla temporum, sed in qua materia nulla ju-
 stior venia: Siquidem nullius est, ut omnia nos-
 se, sic omnia complecti. Tuum erit, Optime Le-
 ctor, eâ æquanimitate, quæ displicent, mutare,
 quæ non quadrant, dispungere, quâ modestiâ
 nos nobis lapsi non fuisse su-
 mus visi.

APOLOGIA,

Concernens Chronologica, ut & sententiam de hodiernâ formâ Status & administrationis Imperii Romani.

Rgò , Lector humanissime , quod ius dispungendi, quæ displicent, in has Institutiones primæ editionis tibi concessi , idipsum in hac editione secunda ipse usurpavi, hinc inde dispunctis , quæ ex lectione succisivâ hætenus meliora docto, displicuerunt, & substitutis, quæ solidiora videbantur ; & hoc quidem solo amore veritatis, absque desultoriâ facilitate sententiam mutandi.

Chronologica quod concernit, deprehendi, tutissimum esse, premere *Sethi Calvisii* vestigia, quæ etiam si utrobique inoffensa non sint, ut ipse quosdam lapides offensionis , quos libro 3. remonstro, equidem movi , sed solidè , ut volebam, semovere non potui, propius tamen reliquorum calculis ad terminum veritatis accedere observavi. Exinde factum, ut pleraq; ad eorum filum exacta reduxerim.

Ad

APOLOGIA.

Ad Monarchiæ, statusq; Imperii hodierni formam quod attinet, disertè protestor, me ea, quæ *lib. 2. c. 2. pag. 133.* de Imperatoris Majestate protuli, tantum opposuisse Bodino, qui Imperio Romano Monarchicum axioma abjudicat, & per consequens coronam Monarchicam sancto capiti Imperatoris Romani, ut nunc Imperii status est, profanis suis argumentis detrahare conatur: Nullatenus autem statuere absolutam, nullisq; legibus alligatam administrationem; quod ex meismet verbis, loco citato planum est, ubi sic de Imperatore nostro scribo: *Sic hodiè Imperatori vindicatur & confertur omnium furium administratio, quæ quidem cū κυρία πάντων, καὶ ἀρχὴ πολιτικῇ consistunt; ita, ut Imperator Romanus legibus, respectu quarum summus Princeps dici potest, civilibus puta, non divinis, fundamentalibusve, super quibus ipsa Principis Majestas est edificata, solutus, possit regalia & non regalia concedere, &c.* Ex quibus verbis clarum est, Majestatem nostrorum Imperatorum legibus fundamētalibus, quæ Cæsareæ Capitulationis basis sunt, statui circumscriptam, & consequenter administrationem cum Aristocraticâ potestate permixtam, à qua Status ipse denominationem realem accipit, ut ex Monarchiâ & Aristocratiâ MIXTUS dici mereatur, quia *Reipublicæ Status Civilis administrationis forma est, qua stat & esse suum habet,*

APOLOGIA.

bet, ut *Johan. Limnæus* in *Apologia contra VVizendorfium* sect. 1. n. 10. demonstrat; Quod essentia Axiomatis Monarchici nihil derogat, etsi Majestas ipsa hoc modo inter plures distributa asseratur; sicuti post *Alexandrum M.* inter quatuor Duces distributa quasi dissiluit; Et in ipso Imperio Romano haud rarò inter duos pluresque divisa, Monarchica mansit; Exempli gratiâ tempore *Diocletiani*, qui *Maximianum* Collegam ascivit, pari potestate *Augustum* appellando; quorum uterque sibi iterum alios Collegas ascivit; *Diocletianus Galerium Maximinum*; *Maximianus* verò *Constantium Chlorum*, *Constantini M.* patrem, quos Cæsares nominarunt, & nominando re ipsâ juxta se constituerunt; ut infrâ lib. VII. pag. 471. 472. referemus. Ut non immeritò mirari subeat, quî *VWilhelmus VVizendorfius*, S. S. Theol. Licentiatus, &c. Juris publici, ut videtur, non imperitus, in suo discursu de status & administrationis Imperii hodierni formâ *Johanni Limnæo* opposito, Conclus. II. asserere fuerit ausus; Majestatem non tantum esse indivisam, sed etiam indivisibilem, eamq³, si penes plures sit divisam, jam non amplius in Monarchiâ summam, utpote quæ ad alios respectum divisim haberet: quam fura Majestatis, quæ ejus effecta, non partes constituentes sint, dividi & communicari possint, &c. Quam sententiam assertioni *Limnæi*, lib.

I. jur.

APOLOGIA.

1. jur. Publ. c. 10. §. 45. divisibilitatem Majestatis in plures respectu subjecti, solidè demonstrantis, opponit, inferendo, *ac si Limnaeus jura Majestatis cum ipsa Majestate confunderet*: quæ centura facilimè refellitur, si missâ terminorum subtilitate Wizendorffium obsecramus, ut edisserat; an defuncto Alexandro Magno, & post ipsum Aridæo fratre interfecto, Imperii Græcorum Majestas ipsa, an verò tantum jura Majestatis in diversos Duces distributa, imò invasione occupata dissiluerint? Si prius sumit, habemus, quem volumus, nempe divisibilitatem Majestatis in divisa Majestate agnoscentem: Sin posterius; tum necesse est, ut inter hos Duces aliquem nominet, in quo Majestas tam *indivisibilis*, quàm *indivisa*, manserit, juribus à reliquis apprehensis & occupatis; quem Wizendorffius nunquam nominabit; quia jurium paritas invadendi regna (si modo invasiones regnorum jura dici merentur) citra prærogativam prætensionum inter eos fuit & mansit communis: Quod adhuc clarius conspicitur in communicatâ Majestate inter *Dio-cletianum & Maximianum*; iterum inter *Dio-cletianum & Galerium Maximinum*: ut & inter *Maximianum & Constantium Chlorum*: ubi divisam ipso facto Majestatem habemus, quam Wizendorffius indivisibilem statuit: & quidem eo ipso divisam, quia inter plures re
ipsâ

APOLOGIA.

ipsâ communicatam, quando *Augustus* existens & permanens, pari potestate *Augustum*, & diversi *Cæsares* sine contradictione existentes, alios juxta se *Cæsares*, appellarunt, nominarunt, quæ appellatio & nominatio ipsissima Cæsarum est constitutio, ex solennitate phrasidis, quæ in Cæsarum historia usu Imperii est stabilita: Ex quibus liquidò constat, Majestatem Imperii divisione sui etiam inter Imperatorem & Proceres non minui, sed optimè sibi constare, modò intra Imperii limites ex consensu Cæsaris & Procerum, juxta leges asserta, contineatur: Quod ipsum *Lampadius* in suo Tractatu de Republica Romano-Germanica pag. 46. haud obscure innuit; ubi indivisibilitatem Majestatis ratione potestatis occupatæ in rebus administrandis, quatenus essentialiter toti Reipublicæ, ut subjecto adæquato inhæret, extra respectum unius aut plurium, quidem asserit, in subjecto tamen communi existentia, prout res in republica gerendæ divisionem vel specie recipiunt, adeoq; in disparatis subjectis Majestatem consistere posse disertè affirmat, imò *divisam* pag. 87. expressè profitetur, quando scribit: *Principes DIVISAM MAJESTATEM adeptos*. Ex quibus porrò Bodiniana distinctionis inconcinnitas emergit, quâ *inter statum ipsum, & status administrationem* distinguit, cui *Wizendorffius* multum fudit. Quanquam enim
suo

APOLOGIA.

suo sensu, & certo respectu ea admitti possit, videre tamen non possumus, quâ ratione consequentiæ ad probandam indivisibilitatem Majestatis inter plures quadret, quæ ita divisa, licet respectu Principis summa non sit, summa tamen est respectu Imperii, tanquam subjecti sui adequati, cujus caput Imperator est, quod Deus præ cæteris Regnis hujus Mundi singulari suâ providentiâ, vi vaticiniorum SUMMUM esse voluit, uti lib. 2. harum Institutionum *hanc summitatem* contra Bodinum stabilimus, *quia capitulatio*, (puta, quâ multum de Majestate Cæsaris cum proceribus Imperii communicatum, & divisum esse observatur) *de data potestate nihil imminuit, sed quas Majestatis partes non impertiant Electores, declarat*, ut *Lampadii* verba habent in allegato Tractatu, pag. 87. &c. Quod in limine libri præfari volo, ne nostra de Monarchiis assertio veriori sententiæ opposita esse videatur; alienam alioquin licem, præsertim in materia nostræ professioni directè non subjectâ, meam non faciens; quia *Limnaeus* jus publicum discutiendi vetus, patrono causæ non indiget, suâque apologiâ jam tum ita sibi cavuit, ut facile appareat, quid distent æra lupinis: Imprimis etiam *Lampadio* faculam allucente in allegato Tractatu, de REPUBLICA Romano Germanica; qui tamen rectiùs de IMPERIO Romano-Germanico, inscriptus videretur,

APOLŌGIA.

retur; propter vaticinia Danielis, quatuor RĒ-
GNA κατ' ἐξοχὴν. hoc est, *Summa in Mundo Im-*
peria, quorum Romanum Imperium *Quar-*
tum est, inferentia; ut nesciam, an stylo pro-
phético inscriptio de *Republica* cōgruat. Quan-
quam enim ob commune Statuum cum Cæsa-
re Imperium Romani Imperii hodierna admi-
nistratio multum ex Aristocratiâ commixtum
habeat, quò *Lampadius* fortassis hac sua inscri-
ptione respexit, qui exinde regale Imperii ge-
nus in Imperio non agnoscit, uti pag. 47. scri-
bit, *Ubi solius Cæsaris potestas est, ibi Regale Im-*
perii genus, ubi commune Statuum cum Cæsare
Imperium, Aristocratiâ ibi licet agnoscere; ne-
garitamen non potest, statum ex Monarchiâ &
Aristocratiâ in Imperio esse mixtum, eique de-
beri summitatis axioma præ Regnis reliquis,
ut ob hanc causam constanter servato IMPE-
RII titulo denominatio à potiori fieri, ut vi-
detur, debuisset, missâ inscriptione de

REPUBLICA.

CEN-

CENSURÆ HONORARIÆ,

A Fautoribus & Amicis

In Institutiones Historicas TOBIÆ

WAGNERI, SS. Theol. Doctoris, Ess-
lingensium Antistitis, scriptæ.

I.

Ἰαμβικὴν ὁμοιοτέλευτον.

OVile qui pascit Dei, magna fide,
Eique cautus præit exemplo integrè,
Loliúmque pascuis revellit anxie,
Lupósque de stabulis abarcet strenuè,
Agnos fovens juvenculos tenerrimè,
Ac deviantes qui reducit optimè,
Hinc ulcus Antichristianis unicè,
Idémque decurrentis ævi nupèrè
Amussicatâ lance pendit providè,
WAGNERE, Tu meus es unus intimè,
Cui si neget Mundus brabeium perfidè,
Cælo rependet Christus olim uberrimè,
Et adsonabunt posteri liberrimè!

Amicâ manu apposuit

JOH. VALENT. ANDRÆ,
Theol. D.

II.

INclyta Sleidani celebratur fama libelli:
Quo Mundi Imperiis reddita vita sua est.

*At dum Sleidanum Wagnere, tot auctibus ornas,
Et Libitinae obices ponis ab arte novos;
Dum simul Imperius accendis nobile lumen:
O quantos plausus secula cuncta dabunt?
Ita peramanter acclamat*

THOMAS LANSIUS.

III.

L*Aude Columbus ovat, monstrans imitabile Coelum,
Dum rotat immensum, parva carina, mare,
Laus WAGNERE tua est compar, circumvehis Orbem;
Est calamus velum, limpida charta ratis.
Gesta doces, monstrasq; viam, quâ gnâvâ Iuventus
Decurrat recto tramite in Historiæ.
Antipodum pelagus pretiosa pericula pandit:
Ast animi tutas, hæc via, divitias!*

*Georg-Philippus Harsdörfferus,
Patr. Noric. & Patriæ Dicasta.*

IV.

V*Ita quidem brevis est, sed famam extendere
factis,
Est virtus; sed & hæc vivit in Historiis;
Qui per mortales vix urbi notus, is orbi est:
Ignarum Lethes os sonat Historiæ.
Historiæ debes, quod Constantine, parenti;
Hic dedit esse; isthæc Te superesse facit.
Te, domitorem orbis, domuit mors effera, famam
Non simul, Historiâ vindice, sæva domat.
Annales taceant, brevium Prudentia quâ sit
Annorum? annosa est, condita in Historiâ.
Qui mento canus, vix sanus mente sine illâ;
Qui mento puer, hæc fit duce mente senex.*

Vis

*Vis mare, vis terras alio sub sole jacentes
Cernere; in Historiis ala parata; vola.
Vis, extrâ teli jactum, horrida bella tueri;
Historias lustra, nil ibi vulnificum.
Si lubet abstrusos latebroso in pectore mores
Discere; in Historiâ lata fenestra patet.
Cui regere officium suadet, Regina ministra est;
Ut fax justitia, Dux ita militia.*

ALIUD.

Historiarum arcem paucis contingit adire;
Sunt Labyrinthæis omnia septa dolis.
Hinc, nisi cæca regas tenui vestigia filo,
Error inoffenso non finit ire pede.
Porrigit, en! certum WAGNERI industria filum,
Quo Duce si duci, te finis, ire potes.
Hinc Æras, Annos, Epochas, & Tempora nosti,
Et quæ Temporibus gesta subinde suis.
Hic mundum Imperio lustras quadruplice rectum,
Rectoresque ipsos, hem capita alta! vides.
Hoc mihi si filum vernanti flore fuisset
Ætatis, planus textus ubique foret.

*Dn. suo fratri yvnois, amicissimo
apposuit*

Melchior Sylvester Eckhardus.

V.

L Austua, Vesputi, magna est, tua fama Co-
lumbe,
Atque Magellani, Navica, magna, freti:
Sic & Olivari, nec non Draco, nomine magni,
Queis via per spumas invia nulla salis.
Emulus en! vestri Wagnerus solverè gestis
Remigio calami per freta quanta ratem!

*Historia Oceanum dum sulcat, nonne meretur
Nunc ipsâ dignus dicier Historiâ?*

*Quem Virtus cynosura regit; qui non facit hujus!
Quos forsâ scopulos lurida lingua parat.*

*Contemptâ Invidiâ, pergit contingere portum
Ingenium rectum, non nisi recta sequens.*

Fraterni amoris ergò apposuit

*M. Jeremias Rebstock / Pastor
Strimpffelbacensis.*

V L.

Parod. Horat. ex lib. 2. Ode 20.

WAGNERE DOCTOR: non tenuis tua
Laus est, biformis per sophicum chorum
Ferris, sacros & politos,
Altius: invidiaq; major
Scandis. Fidelis ductor es omnium
Lux & sophorum: nomine te vocant
Dilecte vir: famæ nitor refulget;
Nectenebræ repriment nitorem.
Jamjam resignas temporis abdita:
Prisci notasti quæ memorant dies,
Ac ordinem rerum, articulosq; quosvis
Per digitos numeras paratos.
Ad cœlicam arcem transvolat ocyus
Laus hæc perennis, littora Bosphori,
Syrtesque Getulas abibit
Splendor, hyperboreosq; campos.
Te sanctus, & qui dissimulat fidem
Vanæ cohortis rector, & optimi

Nos-

Noscent Patroni: Te periti
Laudibus egregiis fovebunt.

Adsint proborum vota precantia:

Adsint canentum carmina dulcia:

Adsint honores post sepulchrum:

Perpetuò vigeant honores.

Observantiæ & honoris E. F.

M. Jacobus Honoldus, Log. &
Metaph. in Gymnas. Ulm. Pro-
fess. & Supremæ Cl. Præc.

V I I.

Historia est plaustrum, (liceat componere magna
Parvis) & vehitur quatuor illa rotis.

Quattuor ingreditur niveis & exculta caballis,
Arte Facultatem quisque caballus agit.

Hic auriga suum securo tramite plaustrum
Rexit, & edocuit, quomodo quisq; regat.

Sancta fides! hæc qui vestigia certa sequetur,
Infelix nunquam cum Phaëtonte cadet.

Ex piâ observantiâ accinit

M. Johannes Deckingerus,
Schola Essling. Rector.

Catalogus Autorum.

*Qui in his Institutionibus allegantur,
cum connotatione editionis eorum
formæ, loci & temporis.*

A Braham Bucholzeri *Isagoge Chronologica*, in 8.
Francofurti ad Oderam, 1574.

Amandi Polani *Analysis Prophet. Hoseæ*, cum *Oratione de*
quator Monarchiis apud Danielelem in 8. *Basil.* 1601.

Andreæ Riveti *Exercitationes in Genesin*, in 4. *Lugduni*
Batav. 1633.

Andreæ Osiandri *Biblia Glossata* in fol. *Francofurt.* 1611.

Æneæ Sylvii *Opera*, in fol. *Basil.* 1571.

Athenæus in fol. *Basil.* 1535.

Augustini *opera* in fol. *Basil.* 1569.

Baptista Mantuanus, in fol. *Bononiæ* 1502.

Bartholomæi Scheræi *Itinerarium in Psalter. Davidis*,
in 4. *VVitteb.* 1624.

Benedicti Pererii *Comment. in Daniel*, in 8. *Antuerp.* 1594.

Berosus in 4. *Basileæ* 1530.

C. Vellejus *Paterculus cum animad.* *Lipsii*, in fol. *An-*
tuerp. 1607.

C. Suetonius *Tranq. cum animad.* *Isaaci Casaub.* in 4.
apud Steph. Gamonetum 1605.

Ciceronis *opera*, in 4. *Lugduni* 1588.

C. Plinius, in fol. *Francof.* 1599.

Cæsaris Baronii *Annales Ecclesiastici*, *Colon. Agrip.* 1609.

Christiani Matthiæ *Theatrum Monarchiar.* *Amsterda-*
mi in 4. *anno* 1648.

Christoph. Besoldi *Synopsis rerum, ab orbe condito gesta-*
rum, in 12. *Ingolstadtii* 1639.

Chri-

Catalogus Autorum.

- Christophori Helvici Chronica Universalis, Teutsch per Cunrad Bachman / Giessen 1618. Ejusdem Theatrum Historicum, in fol. Marpurgi 1629.**
- Constantini Manassis Annales, in 4. Basil. 1573.**
- Cornelius Tacitus, in fol. cum notis Lips. Antwerp. 1607.**
- Corpus juris Civilis in 4. Lugduni 1589.**
- Danielis Paræi Medulla historia Universalis, in 12. Francofurt. 1631.**
- R. Davidis Ganz Chronologia sacra profana, sive German David: ex Hebræo in Latinum conversa per Guil. Henr. Vorstium in 4. Lugduni Batav. anno 1644.**
- Davidis Paræi in Gen. Comm. in 4. Franc. 1615.**
- Diodorus Siculus Henrici Steph. in fol. 1559.**
- Dionysius Halicarnassæus in fol. Franc. 1586.**
- Dominici Arumæi Discursus Academici, de Jure Publico, in 4. Jen. 1621.**
- R. Eliezeri Capitula, ex Hebr. in Latinum conversa, per Guil. Henr. Vorstium in 4. Lugd. Batav. 1644.**
- Eutropius in 8. Basilea, 1546.**
- Flav. Vegetius in 12. Francof. 1602.**
- Fr. Spanhemii Dubia Evangel. in 4. Genev. 1639.**
- Gabrielis Bucelini Nucleus historiarum in 12. Ulma, anno 1650.**
- Gerhardi Ioh. Vossii dissertatio gemina de Jesu Christi Chronologia in 4. Amsterdami, anno 1643.**
- Henrici Stephani Thesaur. Græcæ linguæ 1572.**
- Herodianus in 8. Francof. 1627.**
- Herodotus in fol. Francof. 1608.**
- Hesiodus in 8. Basil. 1559.**
- Hieronimi Opera, in fol. Basil. 1516.**
- Horatii Tursellini S. I. Epist. Hist. in 12. Col. 1621.**
- Hugonis Grotii de jure belli & Pacis libri 3. in 4. Amsterdami anno 1646.**
- Jacob. Augusti Thuani Historia in 8. Francof. 1614.**

Catalogus Autorum.

- Iacobi Lampadii** *Tractatus de Republica Romano-Germanica* in 12. Helmstadii anno 1640.
- Ioach. Clutenii** *Sylloge, &c.* in 8. Frane. 1615.
- Ioh. Aventini** *Annales Bojor.* in fol. Ingolst. 1554.
- Ioh. Bodini** *de Republ. lib. 6.* in 8. Francof. 1594. *Ejusdem Method, Histor.* in 12. Argent. 1599.
- Ioh. Cuspiniani** *de Cesarib. & Impp. Romanis opus* in fol. Francof. 1601.
- Ioh. Heinrici Alstedii** *Thesaurus Chronologicus*, in 4. Herbornæ, 1628.
- Ioh. Henrici Bisterfeldii** *explication der Göttlichen Vision, Dan. 7. Von des Menschen Sohn / ex refut. Crellii de uno Deo Patre, l. 1. sect. 1. cap. 8. und unpartheyisch ferner nachrichtlich Bedencken darüber /* in 4. sine loco, impressiois, 1644.
- Iohan. Læti** *Compendium Historiæ Universalis* in 8. Amsterdam anno 1642.
- Iohannis Micrelîi** *Syntagma Historicum* in 8. Stetini anno 1644.
- Iohannis Limnæi** *tomi Juris Publici Imperii Romano-Germanici*, in 4. Argentorati Anno 1630.
- Ioh. Sacrobust.** *de Sphæra, & Computo Ecclesiastico*, in 8. VVitteberg. 1578.
- Ioh. Georg. Hervvart ab Hohenburg Ludovicus IV.** *Imp. defensio, &c.* in 4. Monach. 1618.
- Ioh. Pappi** *Epit. Hist. Eccles.* in 8. Argent. 1596.
- Iohan. Iacobi Hainlini** *Clavis Sacrorum temporum* in 4. Tubingæ 1642.
- Joh. Löwentlaw** *Neue Chronick Türckischer Nation /* in fol. Francof. 1590.
- Ioh. Sleidani** *Comment.* in 8. Francof. 1566.
- Ioh. Tiliî** *Comm. de reb. Gall.* in fol. Franc. 1579.
- Iosephus Scaliger** *de emendatione Temporum*, in fol. Frācof. 1593. Item *eiusdem Chronicon in Eusebium*.

Catalogus Autorum.

- Iustinus in fol. Venetiis, 1507.*
Leonhard Krenzheims Chronologia in fol. Gdrliß 1576.
Leonhard Rauwolffs Raifsbuch in 4. Lauging. 1581.
L. Florus in 8. Argent. 1528.
Lud. Cœlius Rhodiginus in Fol. Basil. 1572.
L. Annæi Senecæ Opera cum Jani Gruteri animadvers.
ex Topographeio Hieron. Commel. 1593.
Manethon in 4. Basil. 1530.
Martini Crusii Turcogræcia in fol. Basil. 1584.
Martini Rûmmelini ad Auream Bullam Caroli IV. Dis-
sertatio in 4. Tubing. 1619.
Martini Zeilleri Historici, Chronologi & Geographi ce-
lebres, in 8. Ulmæ an. 1652.
Michaelis Mœstlini Examen Calend. Gregor. in 8. Tubing.
1586. Ejusdem Chronol. theses in 4. Tubingæ, 1642.
Nicolai Mülleri Dissertatio inauguralis, de statibus Im-
perii, in 4. Tubing. 1640.
Philippi Melanchthonis Chronic. Carionis in 8. Franco-
furt. 1594.
Plutarchus cum Præfat. Grynæi: item alia editio cum
præfat. Gemusæi, in fol. 1553.
Polybius Megapolit. in fol. Basil. 1549.
Ptolomæi Almagest. in fol. Venetiis 1515.
Q. Curtius in fol. Tubing. 1513.
Reinerus Reineccius ejus Historia Julia in fol. Helmsta-
dii 1594.
Salmasii Exercitationes in Caji Julii Solini Polyhistoria, in
fol. Venetiis anno 1630.
Sebast. Münsteri Biblia Hebræo-Latina in fol. Basil. 1535.
Seder Olam, in Bibliis Münsteri jam dictis.
Sethi Calvisii Opus Chronol. in fol. Franc. 1629.
Strabo in fol. excusus ab Eustachio Vignon Atrebat. 1587.
Theodori Reinking Tractatus de Regimine seculari & Ec-
clesiastico in 4. Marpurgi 1633.

Catalogus Autorum.

Thomæ Demsteri à Muresk *Antiq. Rom. corpus absolutissimum*, Lutet. apud Petr. & Jac. Chouet in 4. an. 1640.

Titus Livius in fol. Francof. 1568.

Le tiers liure des illustrations de Gaule & singularitez de Troje, in 8. à Paris 1540.

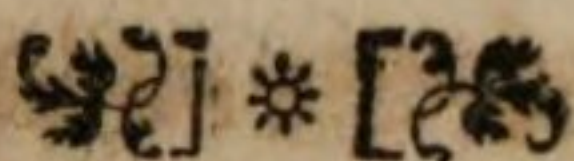
Wilh. Schikardi *Deus Orbis Saracenor.* in 4. Tubing. 1622.
ejusd. Tarich. de Regibus Persicis in 4. Tubing. 1625.

Wolff. Franzii *Schola Sacrificiorum Patriarchalium* in 4. VVitteb. 1625.

[Porro plurium adhuc scriptorum in his Institutionibus sit mentio, uti sunt, *Africanus* apud Eusebium, *Annius Viterbiensis*, *Arrianus*, *Appianus*, *Bonaventura Cornelii*, *Brugdonius*, *Budeus*, *Calvinus*, *Cedrenus*, *Claudianus*, *Clemens Alexandrinus*, *Cusanus Cardinalis*, *Dantes Florentinus*, *Dio*, *Eusebius in Chronico*, *Eustathius*, *Franciscus Junius*, *Fridericus Hufmann*, *Laurentius Valla*, *Lucanus*, *Ludovicus Vives*, *Macrobius*, *Marcellinus*, *Marsilius Patavinus*, *Orosius*, *Palingenius*, *Pausanias*, *Paurmeister*, *Petrus de Vineis*, *Sextus Rufus*, *Solinus*, *Zonaras*, *Tatianus*, *Vatablus*, &c. Sed horum allegatio ut plurimum ex superius recensitis autoribus desumpta est: Ergò ad eos referenda.]

Tandem Autor allegatione multis in locis dignus est Christophorus Adamus Rupertus, Altorfinae, cum superstes esset, Historiarum Professor, in Observationibus suis accuratis ac judiciosus, ad Synopsin Besoldianam; quas si studiosus Philologus cum nostris praeceptis cõtulerit, & ubi etiam nos scriptori uni vel alteri nihil diffisi, in tantarum rerum varietate titubavimus, notaverit, de solido fundamento in nobilissimo hoc studio securum esse jubeo. Multis in locis Besoldianam Synopsin mihi suspectam fuisse, statim in prima editione harum Institutionum significavi, cum eam judiciosè legendam esse monerem. Edidit Ruperti Observationes Dn. Christophorus Arnoldus Noribergae anno 1659.

INDEX

INDEX

Librorum & Capitum harum Institutionum.

LIBER PRIMUS.

De Historiæ in Genere.

- C**AP. I. De Definitione & natura Historiæ, pag. 1.
Cap. 2. De Historiæ divisione, & ipsis Historicis, qui Historias scripserunt. p. 5.
C. 3. De Methodo Historias legendi. p. 10.
C. 4. De Historiæ adjunctis in genere; & in specie de Chronologiæ definitione & divisione. - - p. 22.
C. 5. De Æræ definitione, ejusq; speciebus. p. 26.
C. 6. De Annis, & eorum characteribus. p. 36.
C. 7. De Anni vulgaris seu vertentis partibus, p. 57.
C. 8. De Epochis. - - p. 62.
C. 9. De Epocharum in S. Scriptura extantium demonstratione. - p. 66.
C. 10. De Alligatione Epocharum extra scripturam ad annos Mundi, & earum demonstratione, - - p. 77.
C. II.

INDEX LIBRORUM

- C. 11. De Consensu & dissensu Chronologorum, - - - p. 89.
C. 12. De Geographiâ, Astronomiâ & Arithmeticâ, fundamentis Historico & Chronologico necessariis, - - - p. 103.
C. 13. De Utilitate & Usufructu Historiarum, - - - p. 109.
C. 14. Canones de Historiarum lectione, usu, & ferendo de iis iudicio, - - - p. 118.

LIBER SECUNDUS.

De Monarchiâ in genere.

- C. 1. De definitione Monarchiæ. p. 127.
C. 2. De divisione & numero Monarchiarum, p. 135.
C. 3. De Controversia, contra communem de Monarchiis sententiam mota, p. 141.
C. 4. De elevatione vaticiniorum Danielis, quâ Bodinus probationem quatuor Monarchiarum declinare conatur: de conatu primo, 143.
C. 5. De secundo conatu Bodini, p. 143.
C. 6. De Monarchiæ Babylonicæ magnitudine respectu aliorum Imperiorum, p. 151.
C. 7. De Persicæ Monarchiæ magnitudine respectu aliorum Imperiorum, p. 153.
C. 8. De Græcâ Monarchiâ, ejusq; summitate, 156.
C. 9. De Romanæ Monarchiæ summitate, respectu aliorum Imperiorum: Item de Germanici Imperii summitate, quam Bodinus impugnat, p. 158.
C. 10.

ET CAPITUM.

C.10. De tertio Bodini conatu, concernens aureum seculum. - - 170.

C.11. Canones generales de Monarchiis, p.177.

LIBER TERTIUS.

De Monarchia prima, quæ fuit Babylonica.

C. 1. De definitione Monarchiæ primæ, item de Origine Chaldaeorum, ipsiusque Monarchiæ initio. - - - p. 180.

C.2. De statu hominum ante Monarchiam primam. - - - p. 185.

C.3. De mutationibus Monarchiæ primæ, p.189.

C. 4. De singulis Regibus & Monarchis Monarchiæ primæ, - - - p. 191.

C. 5. De Regibus Medorum post eversum Sardanapalum usque ad Cyrum, - - - p.225.

C. 6. De Synchronismo rerum Ecclesiæ à diluvio usque ad primum excidium Hierosolymitanum sub Monarchia primâ. - - - p. 228.

C. ult. De reliquis Regnis Monarchiæ primæ Synchronis. - - - p. 243.

LIBER QUARTUS.

De Monarchia secunda, quæ fuit Persarum.

C.1. De definitione Monarchiæ secundæ, p.249.

C.2. De translatione axiomatis Monarchici à
Baby-

INDEX LIBRORUM

- Babyloniis ad Persas, item de Chronología
hujus Monarchiæ, - - - p. 250.
C. 3. De Persicorum Regum successione cum
historia eorundem. - - - p. 255.
C. 4. De Synchronismis aliorum Regnorum
sub hac Monarchia ; imprimis de autono-
mia Judæorum Ecclesiastica & politica. pag.
267.
C. 5. De Synchronismis aliorum Regnorum
sub hac Monarchia. - - - p. 274.

LIBER QUINTUS.

De Monarchia tertia, quæ fuit Græcorum.

- C. 1. De definitione Monarchiæ Græcorum,
p. 278.
C. 2. Exegesis locorum Danielis de ventre sta-
tuæ, c. 2. & de Pardo c. 7. ut & de Hirco, c. 8.
p. 281.
C. 3. De serie & successione Regum sub hac
Monarchia. - - - p. 294.
C. 4. Regum singulorum sub hac Monarchia
recensio. - - - p. 297.
C. 5. De Synchronismo Regni Judaici sub hac
Monarchia. - - - p. 332.
C. 6. De Synchronismis aliorum Regnorum,
p. 337.

LIBER

ET CAPITUM.
LIBER SEXTUS.

*De Monarchia quarta, quæ est
Romanorum.*

- C.1. De definitione Romanæ Monarchiæ, p. 341.
C.2. De visionibus Danielis c. 2. & 7. sub statuæ
& bestiarum imagine. - p. 347.
C.3. De Argumentis Polani, quibus Romano-
rum Monarchiam impugnat. p. 348.
C.4. De Monarchiæ Romanorum robore &
ferocia. - - - p. 350.
C.5. De divisione & dismembratione Romani
Imperii. - - - p. 361.
C.6. De frustraneo conatu redintegrandi Ro-
manum Imperium. - - p. 381.
C.7. De Majestate Romani Imperii præ Maje-
state trium priorum Monarchiarum. p. 385.
C.8. De duratione Imperii Romani usque ad
finem Mundi. - - - p. 388.

LIBER SEPTIMUS.

*De Imperatoribus Romanis usque ad
Imperatorem nostrum Ferdinandum III.
cum Synchronismis.*

- C.1. De Imperatoribus à Julio Cæsare usque ad
Constantinum M. - - p. 407.
C.2. De Imperatoribus à Costantino M. usque
ad Carolum M. - - p. 447.
C.3. De Imperatoribus Græcorum post Con-
stan-

INDEX LIBROR. ET CAP.

stantinum VI. cum Occidentalibus Impp. usque ad captam Constantinopolim decurrentibus. - - - - - p. 490.

C. 4. De Imperatoribus à Carolo M. descendentibus. - - - - - p. 506.

C. 5. De Imperatoribus, qui fuerunt Saxones, ab Henrico Aucupe ad Cunradū Salicum p. 516.

C. 6. De Imperatoribus à Cunrado usque ad Cunradum III. sub dynastia Francorum, p. 525.

C. 7. De Imperatoribus sub Dynastia Suevorum à Cunrado III. ad Rudolphum Habsburgensem. - - - - - p. 534.

C. 8. De Imperatoribus à Septemviris electis, à Rudolpho Habsburgensi, usque ad Imperatorem nostrum Leopoldum I. p. 546.

C. 9. De Synchronismo Ecclesiæ Christianæ, sub decursu Monarchiæ quartæ. p. 585.

C. 10. De Synchronismis reliquorum Regnorum & Politiarum sub Monarchia quarta, p. 603.

INSTITUTIONUM
HISTORICARUM

LIBER PRIMUS.

DE HISTORIA IN
GENERE.

CAP. I.

De Historiæ definitione & naturâ.

Quid est Historia?

HISTORIA est rerum gestarum
expositio, à viris prudentibus & fi-
de dignis conscripta, ad comparan-
dam in rebus agendis & omitten-
dis prudentiam, propter humanos casus, qui sui
similes, velut in orbem aliquando recurrunt.

[Vossius in Arte Historica c. IV. p. 15. definit, quòd sit
Cognitio singularium, quorum memoriam conservari utile
sit ad bene beateq; vivendum, quæ definitio quoad rem in-
clusa est huic nostræ Definitioni, in qua I. Definitum est
Historia ab ἱστορίω dicta, quod est, historiam narro, spe-
cto, video, inquirō, interrogo, scio, quero, disco, & alia, imo
quis-

quicquid verò & graviter explicatur, historia dici potest; Budæus in comment. græcis. Item, Historia ab ἱστορεῖν deducitur, hoc valet, ut historia sit visa res, atq; spectata, quasi quis dicat, gesta; Vives de causis corrupt. art. Quia ἱστορεῖν est spectare, inquirere, & explorare aliquid coram, ut apud Plutarchū in Theseo, ἱστορεῖν καὶ χῶρον, invisere regionē: & in Pompeio; Cato ascendit Antiochiam, βαλόντων ἱστορεῖν καὶ, invisere τὴν πόλιν, Vide Pezelium in Epist. dedicat. Mellificij: cujus Etymi sensus non est, ac si Historicus nihil deberet scribere, quod suis vel oculis gestum non exploravit; qua ratione definitio allata longè latior esset suo definito, sed hoc est, quod hac notatione innuitur, ut in historiam nihil inferatur, quod aliquando factum, adeoque ab hominibus spectatum, inquisitum & exploratum non est, juxta differentiam definitionis, qua Historia dicitur rerum gestarum expositio: de qua è vestigio dicatur. Definitio constat genere & differentiâ specificâ. 1. Definitionis genus est Expositio: Ita Cicero lib. de invent. Rhetorica; Quam nihil aliud olim fuisse, nisi annalium confectiōem, idem 2. de Orat. lib. scribit. Herodotus lib. 1. in limine operis historici appellat ἀπόδειξιν, hoc est, demonstrationem, sive explicationem; utpote quæ facta, & res gestas secundum seriem circumstantiarum refert, demonstrat & explicat. Vossius Artem appellat, sicut Tractatus inscriptio de Historia & Historices Historiæq; scribendæ præceptis testatur: Et cap. IV. propriè Artem esse Historicen demonstrat, 2. Differentia specifica sumitur ab objectis, causis efficientibus, & finali. Objecta Historiæ sunt res gestæ. Rerum enim gestarum dicitur expositio; Τα ἡρώδεια, item ἐγὰ μεγάλα τε καὶ θαυμάσια: hoc est, gesta opera ingenia & admiranda, juxta Herodot. lib. cap. ad excluden-

das non solum rerum fictarum fabulas, quarum *δολία* pueros ab initio inescandos esse, Strabo lib. I. putat, *δο-
μεκ παγίως ης τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων μάθησιν*, hoc est,
progrediente etate ad rerum ipsarum cognitionem dicuntur;
Historiae enim finis est veritas, ut idem lib. cit. inquit: &
*in historiis veritatem ac prudentiam, sapientiaeque princi-
 pia recondita, omnes credimus*; Dionys. Halicarnas. lib.
 I. circa initium; sed etiam ad omittendas leves, nihil-
 que momenti habentes narratiunculas, *quia infuturi-
 bus actionibus Historia constare non debet*; Bodinus in
 Method. hist. pag. 14. cap. I. Vtpote quæ ideò conscri-
 bitur, *ut sit thesaurus ad omnem posteritatem potius, quam
 ludicrum quiddam, quo in praesentantium aures demul-
 ceantur*; ut Thucydides lib. I. de bello Pelop. statim ab
 initio scribit. Non obstante, quòd historia interdum fa-
 bulosa esse convincitur, ut *Adrianus Scribecius Advers.*
 lib. 4. cap. 3. circa Origenes rerum Celticarum, Ro-
 manarum, &c. latè persequitur; *Lucianus*, duobus li-
 bris verarum historiarum quorundam Historicorum
 stylum satis falsè pro more obstrigillat, absurdissima
 quæque proponendo, *quomodo ipse ad orbem habitabi-
 lem Luna navibus transfretaverit, quos Vultures τε καὶ
 Φάλκας ibi viderit, quorum alæ malis onerariae navis maio-
 res fuerint*; ut *Es pulices*, quarum magnitudo quasi 12.
Elephantum fuerit, &c. Quæ omnia magis de vitiis Hi-
 storicorum, quàm de ipsa Historia sunt accipienda, ne-
 que per fallaciam accidentis imputanda ipsi Historiæ.
 Confer, quæ *Vossius* in Arte Historica de hoc themate
 cap. XI. accuratè tractat. *Causæ Efficientes* sunt viri, ab
 adjuncta rerum prudentiâ & dignitate fidei descripti.
*Historicus enim Interpres est gestarum rerum, cujus judi-
 cium si vitio laborat, perinde sit, ut cum vinum, ex sese gene-
 rosum & nobile, graveolentiam vel è vase contrahit, vel alio-*

qui lenocinio depravatur, qua res vel impostura, vel inscitia maxima est, & intoleranda, scribit Grynæus in Præfat. ad Plutarchum de Viris illustr. Quemadmodum v. g. Hieron. Gemusæus in idem Plutarchi opus, de ipso Plutarcho scribit: Eum aula sectatorem olim, & magnâ apud Imperatorem Trajanum autoritate pollentem, sic in Republicâ versatum fuisse, ut Philosophiæ studium nunquam deponeret, ac prudentiam cum sapientia conjunctam semper haberet. Causa finalis Historiæ definitur esse prudentia, in rebus tûm agendis, tûm omittendis, dum res præsentibus cum præteritis contendimus, & de similibus idem judicium facimus, quia res & casus humani in orbem sui similes recurrere videntur, & Semper, ut ait Thucydides, eadem fabula in mundo agitur. Quid enim est, quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub Sole novum: nec valet quisquam dicere; Ecce, hoc recens est. Jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos, inquit Ecclesiast. cap. 1. v. 9. 10. 11. Summatim, ut in figura faciem prævisam facilius agnoscimus: sic in historia noti moris exempla; Lipsius in præfatione in Annales Taciti, Adeo enim, inquit idem in allocutione Taciti iterata & novissima, & debeo asserere, hunc hominem (puta Tacitum) videri in altâ quadam specula rerum humanarum fuisse; & illinc gnarum, scientemque proclamare. Hoc cave, hoc facito: Juba-bit, aut laedet, ille & ille effectus erit, &c. Hinc Bodinus in proœm. Method. p. 1. ex omnibus, qui Historiam veris ac propriis laudibus exornarunt, neminem veriùs ac meliùs, quàm qui vitæ magistrum eam appellabit. Id, quod Ciceronem fecisse ex lib. 2. de oratione constat, quando scribit: Historia est testis temporum, lux veritatis, vitæ memoria, magistra vitæ, nuncia vetustatis. Pulchrum enim est, sunt verba Diodori Siculi in proœmio, ex aliorum erra-

ταῦν ἄλλων ἀγνοήμασι) in melius instituere vitam no-
 stram, & non quid alij egerint, querere, sed quid optimè
 actum sit, nobis ad imitandum proponere. Seniorum con-
 silia, quos longa ætas prudentiores effecit, à junioribus lau-
 dantur: ac hoc antecellit historia; quanto plura exempla
 rerum complectitur diuturnitas temporis, quam hominis
 ætas. Itaque ad vitæ institutionem utilissima historia cen-
 senda est, &c. De his pluribus suo loco, ubi ex professo
 de Historiæ utilitate agemus. Interim cum iis, quæ mo-
 dò dicta sunt, confer *Luciani* suprà citatos libros, *Fr. Pa-*
tritij decem dialogos de Historia, *Bodini* Historiarum
 Methodum, *Friderici Tilemanni* J. C. ut & *Davidis Chy-*
træi discursum de Historiarum delectu, *Sebast. Fortuna-*
ti singularem librum de scribenda Historia, *Fr. Rober-*
telli de eodem argumento brevem libellum, *Uberti Fo-*
lickæ de hoc argumento, ut & de similitudine normæ
Polybianæ libellos duos. *Andrea Franckenbergeri* Insti-
 tutiones antiquitatis & Historiarum, *Pauli Benij* de hi-
 storia libros quatuor, *Keckermanni* de natura Histo-
 riarum Commentarium, imprimis *Artem Historicam*
Gerhardi Vossii, qui ut novissima, ita omnium accuratissi-
 mè hoc argumentum inibi tractavit; & quidem capi-
 te I. explicans Historices & Historiæ discrimen, quod
 nos, loquentes cum multis, in his præceptis non obser-
 vamus, quamvis sapiendo cum paucis nulli repugna-
 mus, si pro *Historia Historicen* hæc nostra præcepta ap-
 pellare ei libeat.]

CAP. II.

De Historiæ divisione, & ipsis Hi-
 storicis qui Historias scripserunt.

Quotuplex est historia?

Generalissimè loquendo, duplex; Universalis & Particularis.

[Operosa, & præceptis sapientiæ munitissima est à Bodino allata Historiæ divisio, quâ eam cap. I. Method. Hist. in tria genera veræ narrationis distribuit; *humanum, naturale, divinum*. Primum ad hominem, alterum ad naturam, tertium ad naturæ parentem referens; quorum unum actiones hominis in societate vitam agentis explicet; alterum causas in natura positas, earumque progressus ab ultimo principio deducat; postremum præpotentis Dei, animorumque immortalium in se collectam vim, ac potestatem intueatur. Ex quibus triplex assensio oriatur, *probabilis, necessaria, religiosa*; totidemque virtutes: *prudencia, scientia, religio, &c.* His tamen omnibus sagacissimè & optimè in rationis solertissimæ lance appensis, tandem ad humanam narrationis veræ genus se confert, & relicto divino narrationis genere Theologis, naturali Philosophis, ad humanam historiam progreditur, eamque in *communem ac propriam* dividendo, hanc ipsam nostram distributionem, in *Universalem & Particularem*, reipsâ, ut maximè vocabulis & syllabis, non tamen sensu, differentibus, confirmat. Vide & perlege totum caput allegatum, lectione dignum. Confer *Pezet.* in Epist. de *Melleficij*; imprimis *Artem Historicam*. *Vossii* cap. I. II. III. VII. VIII.

Quæ est historia universalis?

Est expositio generalior & summaria, quâ totius Mundi historia, ab orbe condito conte-

[Seri-

[Scriptores Historiæ Universalis vide in Method. Histor. Bodini cap. 10. pag. 529. 530. 531. 532. 533. cuiusmodi sunt : *Liber Geneseos Mosis* ; *Berosi Chaldei fragmenta Universalis Historiæ* , in Sardauapalo desinens ; *Herodotus Halicarnassæus* ; *Polybius Megapolitanus* ; *Trogus Pompeius* in Epitome à Iustino libris 44. comprehensâ ; *Dionodorus Siculus* , *Philo Hebræus* , *Eusebii Chronicon* , ab *Hieronymo* , *Prospero Aquitano* , *Palmerio Florentino* , *Palmerio Pisano* continuatum , imprimis à *Iosepho Scaligero* commentariis insigniter illustratum ; *Phreculphi Epitome* ; *Bede Chronica* ; *Adonis Viennensis* de sex Mundi ætatibus ; *Mariani Scoti Chronicon* ; *Zonarae fusa Historia* ; *Honorii Augustodunensis Chronicon* ; *Sigeberti Chronicon* ; *Abbatis Urspergensis Chronicon* ; *Vincentii Belluacensis Chronicon* ; *Antonini fusa historia* ; *Fasciculus temporum* ; *Marci Antonii Coccii Sabellici Aeneades* ; *Donati Bossii historia* ; *Joh. Nauclerus* ; *Philippus Bergomensis* ; *Mart. Lutheri series temporum* ; *Achillis Gassari epitoma Chronicorum Mundi* ; *Pauli Constantini Phrygionis Chronicon* ; *Johan. Carionis libri Chronicorum tres* , à *Philippo Melanthon* , & *Cass. Peucero* aucti & locupletati ; *Pauli Jobii historia omnium fere populorum* ; *Henrici Bullingeri Chronicon* ; *Joh. Funcii Chronologia* ; *Mercatoris Chronologia* ; Quibus Bodinus etiam Geographicos Universales annumerat ; *Strabonem* , *Pomponium Melam* , *Pausaniam Cesariensem* , *Raph. Volateranum* , *Münsterum* . Item Historici rerum variarum , quales sunt *Athenæus* , *Aelianus* , *Tzezæus* , *Leonicus* , *Solinus* , *Valerius Maximus* , *Plinius* , *Suidas* . Hos Bodinus . His novissimè accesserunt : *Bucholzerus* , *Cranzhemius* , *Ioseph. Scaliger* , *Joh. Funcius* , *Gerb. Mercator* , *Matthæus Beroaldus* , *Panthaleon Candidus* , *Gualtherus* , *Bellarminus* , *Sethus Calvisius* , *Helvicus* , *Andr. Helvigius* , *Joh. Bohemus* , *Ulobo Emmius* , *Alstedius* ,

qui libros Chronologicos: *Joh. Sleidanus*, qui de quatuor summis Imperiis, *Matth Dresserus*, qui *Isagogen historicam* per sex Mundi millenarios; *Christ. Pezelius*, qui *Mellificium historicum* in Sleidani de summis Imperiis libros, *Philippus Glaferus*, qui *Synopsin historicam* de totius Mundi rebus: *Laur. Ludenius*, qui historicam seriem ad nostra tempora; *Daniel Pareus* qui *Medullam Historiæ Universalis*; *Joh. Cluverius*, qui *Epitomen historiarum totius Mundi*; *Joh. Gualtherius*, qui *Chronicon Chronicorum*: *Horat. Tursellinus*, qui *Epitomen historiarum*, *Lud. Goteфриd*, qui historicam omnium temporum descriptionem, *Christoph. Besoldus*, qui *Historiæ Universalis synopsin*, *Joannes Latus*, qui *Compendium Historiæ Universalis*, *Gabr. Bucelinus*, qui accuratum historiarum Nucleum, &c. scripsit, ita, ut lecturientibus electio difficilis fiat, quemnam horum præ reliquis eligant, cum ferè nullus eorum sit, cujus scriptionem aliqua Charitum historiarum non imbuat.]

Quænam est Historia particularis?

Est rerum, apud certum aliquem populum, certo tempore & loco gestarum, specialis expositio.

[Hinc varia Historicorum particularium genera sive species, cujusmodi sunt *Diaria* seu *Ephemerides*, res gestæ cujuslibet diei, *Annales*, acta sive gesta cujuslibet anni referentes: cum quibus coincidunt *Fastæ*; historiæ item certarum nationum, populorum, rerum in choro, foro, aut thoro gestarum, quas Bodinus in *Method. Histor.* cap. 10. à pag. 533. usque ad finem libri, sequentem in modum, cum annotatione Historicorum, qui de iis rebus scripserunt, distribuit: Vt primo loco post Historiam Universitatis ponat res ecclesiasticas cum suis Historicis, qui de religione, religionis item sectis, antiquitate,

rate, & Iudæorum rebus gestis scripserunt : ejusmodi sunt Historici paganæ superstitionis : Historici christianæ religionis : Historici sectæ arabicæ. *Secundo loco* Historicos Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Persarum, Phœnicum, Hebræorum, Parthorum, quorum gesta ab iisdem ferè Scriptoribus fuerunt comprehensa. *Tertio loco* historicos Græcorum, quo nomine veniunt Iones, Aeoles, Dories, qui Asiam minorem, & Europam à Danubio, Acrocerauniis, & Hæmo monte, usque ad mare Ionicum, in Insulis & continente, sedes fixerunt. *Quarto loco* Historicos Romanorum & Pænorum, rerumque Italicarum, quorum iidem benè multi sunt. *Quinto loco* Historicos Celta- rum, sive Gallorum & Francorum, quâ appellatione omnes veniunt populi, qui Rheno, Pyrenæis Alpibus, & utroque Mari cinguntur. *Sexto loco* Historicos Germanorum, & populorum omnium, qui ab Alpinis usque ad mare Balticum, & à Rheno usque ad Vistulam sedes habent, quibus conjuncta est Historia Gallorum, Vandalorum, Hunnorum, Herulorum, Helveticorum, Longobardorum, Polonorum, Moscovitarum, Danorum, Suecorum : Hinc Historici Austriæ, Hungariæ, Poloniæ, Sclavoniæ, Dantiæ, Sueciæ, Gotticæ, Longobardiæ, Saxonie, Lubeci, Borussia, Bataviæ, Bohemiæ, Helvetiæ. *Septimo loco* Historicos Britannorum, qui post Anglo-Saxones etiam Scoti sunt appellati. *Octavo loco* Historicos Hispanorum. *Nono loco* Historicos Arabum, qui olim Africæ, Syriæ, Persiæ, Hispaniæ Imperia tenuerunt, vulgò Saraceni appellati. *Decimo loco* Historicos Turcarum. *Undecimo loco* Historicos Æthiopum, Indorum, Americorum, & omnium Africæ populorum. *Decimo tertio loco* Historicos de illustribus Viris. Vide, & lege ipsum Bodinum loco citato, per integrum

caput, tum invenies Historicos ferè omnes, qui extiterant, cùm dictus Bodini de Methodo Historiarum libellus, Anno nempe 1566. scriberetur, præter eos, quos sequior, suorum minimè incuriosa ætas usque ad nostra tempora parturivit, inter quos historia *Meterani*, *Thuani* sui temporis, *Reinecij* historia Iulia, sive Syntagma Heroicum facile excellunt. Item, Historicum quoddam opus in quatuor tomos divisum, maximam partem scriptores & Historicos de Germaniæ rebus bellis & expeditionibus sub Imperatoribus *Carolo V.* *Ferdinando I.* *Maximiliano II.* gestis in se continens, ut alia clarissimorum ingeniorum monumenta cū disceptando prætermittamus, quæ *M. Johan. Micrelus* in præfatione ad Lectorem sui Syntagmatis refert; ubi vide.]

CAP. III.

De methodo Historicos legendi.

*Quo ordine & methodo legendi
sunt Historici?*

ORdine & methodo analyticâ, incipiendo à generalioribus, & progrediendo ad particularia.

[Est enim Historia è censu disciplinarum practicarum, quarum methodus, ut ex Logicis constat, est *analytica*, hoc est, *resolutiva*. Hinc Bodinus in suâ Histor: methodo cap. 2 pag. 19. *Ab universis paulatim ad singula delabemur, eo tamen ordine, quo in tabulis Chronicorum sunt comprehensa.* Idem cap. eod. pag. 15. 16. *Quemadmodum falluntur, qui regionum tabulas priùs intuentur, quam totius universi orbis, partiumque singularum inter*

se, &

INSTITUTIONUM
HISTORICARUM

LIBER PRIMUS.

DE HISTORIA IN
GENERE.

CAP. I.

De Historiæ definitione & naturâ.

Quid est Historia?

HISTORIA est rerum gestarum
expositio, à viris prudentibus & fi-
de dignis conscripta, ad comparan-
dam in rebus agendis & omitten-
dis prudentiam, propter humanos casus, qui sui
similes, velut in orbem aliquando recurrunt.

[Vossius in Arte Historica c. IV. p. 15. definit, quòd sit
Cognitio singularium, quorum memoriam conservari utile
sit ad benè beateq; vivendum, quæ definitio quoad rem in-
clusa est huic nostræ Definitioni, in qua I. *Definitum est*
Historia ab ἱστορίω dicta, quod est, historiam narro, spe-
cto, video, inquirō, interrogo, scio, quero, disco, & alia, imo
quis-

Quamquam non satis est, magnum Historicorum
cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo-
visque ordine ac modo legi debeat, intelligatur,
ut rectè monet Bodinus circa initium c. 2. Me-
thodi: Plerisque tamen omnes legere, multas
ob causas impossibile est. Ergò librorum histo-
ricorum delectu habito, ratio hujus Studii in-
stituenda est, ut consideretur 1. Scopus professio-
nis, quem Facultatum diversitas discriminat,
dum *Theologus* futurus ad vaticiniorum comple-
menta conquirat Historicos, nec non ad statum
Ecclesiæ è fundamento dijudicandum in Eccle-
siasticos Annales se immittit, & ad virtutum fo-
menta scelerumq; infectionem, juxta sacros
Scriptores, in manu habet etiam profanorum
Exempla: *Politicus* ad remonem Regiminis pu-
blici rectè dirigendum, maturè sibi prospicit
de regiminum formis, mutationibus, Ortu &
Interitu Regnorum, præmiis virtutum, suppli-
cio scelerum, &c. quæ omnia historia in confi-
gnatis exemplis & Eventibus liquidissimè ob-
oculos ponit, &c. Et ita deinceps, de singulorum
singulis scopis & intentionibus. 2. Ut considere-
tur, quid cujusvis humeri ferre valeant, aut recu-
sent: Quod Cicero de dicendi generibus pru-
denter monet, dum *Offic. lib. 1.* scribit, quosdam
in singulis dicendi generibus, per paucos in omnibus
floruisse. Ad quas autem res aptissimus quisque
erit,

erit, in iis elaboret potissimum. Idem de Historicorum lectione judicandum est, ut quivis ingenii sui modulo se metiatur, quàm optimos, suo ingenio arridentes, non quàm plurimos, vires ingenii sui superantes Scriptores eligat, & electos multùm legat. Hinc Lipsius ad Lectorem in Tacitum: *fam antè testor, me nec pueris ista elaborasse. Quid enim iis cum Tacito?*

[Hoc punctum, de legendis Autoribus, quibusnam, & qualibus, in nostro Gymnasio Logico-Rhethorico, cap. 4. à pag. 63. usque ad finem pertractavimus, theorematibus & quæstionibus ultrò citròque disputatis, ubi, si lubet, vide. Interim, En! prudentissima Senecæ in hoc tramite dirigendo verba: Vbi in Epist. 2. ad Lucilium scribit: *Primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari. Illud autem vide, ne ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum habeat aliquid vagum, & instabile. Certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc venit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & properantes transmittunt. Et paulò post: Distrabit animum librorum multitudo. Itaque cùm legere non possis, quantum habueris, sat est, habere quantum legas, &c.* Vbi tamen notandum est, historiarum studiosum oportere esse ubique, dum universam historiam perlegit, & ab universis ad singula se confert; hâc tamen cautelâ adhibitâ, ne singulos libros & Scriptores de eâdem re perlegendos sibi censeat, sed singulos optimos de singulis commentarios extrantes: non plane negle-

neglectis reliquis, quos per transennam introspicere interdum utile est, ut ipse Seneca suo exemplo docuit, quando in allegatâ ad Lucilium Epistolâ scribit: *Soleo enim & in aliena castra transire, non tanquam transfuga, sed tanquam Explorator.*]

Pervelim tamen definitum capeffere consilium, ex quibûsnam determinatè nomina in Autoribus historia quævis peti possit?

Non contemnendum est Danielis Parei consilium de studio historiarum feliciter instituendo, quod ex Bodino sumfisse, & suæ Medullæ universalis historiæ præfixisse videtur; Faciamus hujus consilii compendium.

I. Processum ab universalibus, ad particulares Autores, nobiscum statuit.

II. In universali historiâ à Chronologicis, Funccio, Bucholzero, Mercatore, Beroaldo, Helvico & Alstedio, auspicari jubet.

[Nos addimus incomparabile opus Chronologicum Sethi Calvisii, aliorum supputationes, cum primis Funccij, maturo judicio, graviter corrigentis, quod tamen confirmatum his in rebus ingenium requirit. Ratio autem hujus consilii est in promptu, Chronologia enim Universalem historiarum dispositionem nobis ministrat. Ex hac summorum terminorum Mundi, quibus Monarchiarum concluditur distributio, & maximarum Epocharum, v. g. ab orbe condito, ad diluvium; à diluvio, ad migrationem Abrahamæ ex Haran; ab hac migratione ad exitum ex Ægypto; ab hoc exitu ad Salomonis Tem-

*τις (τῶν ἀλλῶν ἀγνοήμασι) in melius instituere vitam nostram, & non quid alij egerint, querere, sed quid optime actum sit, nobis ad imitandum proponere. Seniorum consilia, quos longa ætas prudentiores effecit, à junioribus laudantur: ac hoc antecellit historia; quanto plura exempla rerum complectitur diuturnitas temporis, quam hominis ætas. Itaque ad vitæ institutionem utilissima historia censenda est, &c. De his pluribus suo loco, ubi ex professo de Historiæ utilitate agemus. Interim cum iis, quæ modò dicta sunt, confer *Luciani* suprà citatos libros, *Fr. Patritij* decem dialogos de Historia, *Bodini* Historiarum Methodum, *Friderici Tilemanni* J. C. ut & *Davidis Chytræi* discursum de Historiarum delectu, *Sebast. Fortunati* singularem librum de scribenda Historia, *Fr. Robertelli* de eodem argumento brevem libellum, *Uberti Folickæ* de hoc argumento, ut & de similitudine normæ Polybianæ libellos duos. *Andreae Franckenbergeri* Institutiones antiquitatis & Historiarum, *Pauli Benij* de historia libros quatuor, *Keckermanni* de natura Historiarum Commentarium, imprimis *Artem Historicam Gerhardi Vossii*, qui ut novissima, ita omnium accuratissimè hoc argumentum inibi tractavit; & quidem capite I. explicans Historices & Historiæ discrimen, quod nos, loquentes cum multis, in his præceptis non observamus, quamvis sapiendo cum paucis nulli repugnemus, si pro *Historia Historicen* hæc nostra præcepta appellare ei libeat.]*

CAP. II.

De Historiæ divisione, & ipsis Historicis qui Historias scripserunt.

addendos esse ait: *Lampridium, Iulium Capitolinum, Flavium Vopiscum, Trebellium, Pollionem, Sext. Aurelium Victorem, Pomponium Lætum, Eutropium, Ammianum Marcellinum, Procopium, Agathiam, Iornandem, Paulum Diaconum*, qui omnes in unum corpus, duobus tomis distinctum, redacti sunt. Item, *Dionem Cassium, Herodianum, Zosimum, Zonaram, Nicetam, Zedrenum, Gregoram*; qui Græcè de Monarchiâ Romanâ scripserunt: cum recentibus, qui latine scribunt; utpote sunt *Luitbrandus, Hermannus Contractus, Matthæus Palmerius, Otho Frisingensis, Witekindus Saxo, Abbas Urspergensis, Johannes Cuspinianus, Volateranus, Blondus, Sabellicus, Paulus Iovius, Jac. Augustus Thuanus*, à Carolo V. ad *Matthiam, Iacobum Strada, Nicolaus Reusnerus, & Georgius Sabinus*, qui Imperatores Romanos descripserunt.

V. Sequuntur Scriptores de singulis Regnis, singulis Monarchiis: Sub primâ Monarchiâ, de Regno Ægyptiorum, item Medorum, Lydorum, Trojanorum, legi juberetur *Diod. Siculus, Herodotus, Pausanias, &c.* sub Monarchiâ secundâ, præter jam allegata Regna, de Regno Heraclidarum, Epirotico, & Æacidarum, iterum *Herodotus, Diod. Siculus, Xenophon, Pausanias, Plutarchus & Iustinus*. Sub Monarchiâ tertiâ, de Regno Syriaco, *Iosephus*, de Pontico *Diod. Siculus*, de Ar-

de Armeniaco *Polybius*, de Parthico *Appianus*, de Pergameniensi præter allegatos jam *Livius*, *Florus*, *Cæsar*. Sub quarta Monarchiâ, de Persico Regno, rursus post ad Parthos translato, *Petrus Bizarus*, *Reinerus Reineccius*; de Hierosolymitano *Vilhelmus Tyrinus*, & *Reineri Reineccii Chronicon Hierosolymitanum*; *Michael Ricus* de Regibus Hierosolymitanis: de Tartarico *Hayo Armenius*, & *Matthias Mechovius*; de Turcico *Paulus Iovius*, *Cælius Augustinus Curio*, *Martinus Barletius*, *Ioh Leunclavius*, *Petrus Bizarus*, *Laonicus Calcondylas*, *Nicephorus Gregoras*.

VI. Sequuntur Historici, qui de Rebus publicis scripserunt: De Atticâ *Herodotus*, *Thucydides*, *Xenophon*, *Diod. Siculus*, *Iustinus*, *Bartholomæus Keckermannus*, *Carolus Sigonius*; de Spartanâ *Plutarchus* in *Laconicis*; *Gemistus*, *Keckermannus*, alii modò nominati; de Carthaginensi, & Romanâ simul *Livius*, *Florus*, *Polybius*, *Diodorus Siculus*, *Dionys. Halicarnassæus*, *Plutarchus*, *Appianus*, *Cæsar*, *Sallustius*: Quos secuti sunt recentiores de Rebus publicis recentibus, ut, *Marquardus Freherus* de Imperio Romano recenti, *Münsterus* in *Cosmographiâ*, *Christoph. Lehmann* in *Chronico Spirensi*, *Sleidanus*, *Thuanus*, alii.

VII. Sequuntur Historici de novissimis sub hac ultima Monarchia Regnis in Mundo, cu-

qui libros Chronologicos: *Job. Sleidanus*, qui de quatuor summis Imperiis, *Matth Dresserus*, qui *Isagogen historicam* per sex Mundi millenarios; *Christ. Pezelius*, qui *Mellificium historicum* in Sleidani de summis Imperiis libros, *Philippus Glaferus*, qui *Synopsin historicam* de totius Mundi rebus: *Laur. Ludenius*, qui historicam seriem ad nostra tempora; *Daniel Pareus* qui *Medullam Historiæ Universalis*; *Job. Cluverius*, qui *Epitomen historiarum totius Mundi*; *Job. Gualtherius*, qui *Chronicon Chronicorum*: *Horat. Tursellinus*, qui *Epitomen historiarum*, *Lud. Goteфриd*, qui historicam omnium temporum descriptionem, *Christoph. Besoldus*, qui *Historiæ Universalis synopsin*, *Joannes Latus*, qui *Compendium Historiæ Universalis*, *Gabr. Bucelinus*, qui accuratum historiarum Nucleum, &c. scripsit, ita, ut lecturientibus electio difficilis fiat, quemnam horum præ reliquis eligant, cum ferè nullus eorum sit, cujus scriptionem aliqua Charitum historicarum non imbuat.]

Quenam est Historia particularis?

Est rerum, apud certum aliquem populum, certo tempore & loco gestarum, specialis expositio.

[Hinc varia Historicorum particularium genera sive species, cujusmodi sunt *Diaria* seu *Ephemerides*, res gestæ cujuslibet diei, *Annales*, acta sive gesta cujuslibet anni referentes: cum quibus coincidunt *Faste*; historiæ item certarum nationum, populorum, rerum in choro, foro, aut thoro gestarum, quas Bodinus in *Method. Histor.* cap. 10. à pag. 533. usque ad finem libri, sequentem in modum, cum annotatione Historicorum, qui de iis rebus scripserunt, distribuit: Ut primo loco post Historiam Universitatis ponat res ecclesiasticas cum suis Historicis, qui de religione, religionis item sectis, antiquitate,

eate, & Iudæorum rebus gestis scripserunt : ejusmodi sunt Historici paganæ superstitionis : Historici christianæ religionis : Historici sectæ arabicæ. *Secundo loco* Historicos Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Persarum, Phœnicum, Hebræorum, Parthorum, quorum gesta ab iisdem ferè Scriptoribus fuerunt comprehensa. *Tertio loco* historicos Græcorum, quo nomine veniunt Iones, Aeoles, Dores, qui Asiam minorem, & Europam à Danubio, Acrocerauniis, & Hæmo monte, usque ad mare Ionicum, in Insulis & continente, sedes fixerunt. *Quarto loco* Historicos Romanorum & Pænorum, rerumque Italicarum, quorum item benè multi sunt. *Quinto loco* Historicos Celta- rum, five Gallorum & Francorum, quâ appellatione omnes veniunt populi, qui Rheno, Pyrenæis Alpibus, & utroque Mari cinguntur. *Sexto loco* Historicos Germanorum, & populorum omnium, qui ab Alpinis usque ad mare Balticum, & à Rheno usque ad Vistulam sedes habent, quibus conjuncta est Historia Gallorum, Vandalorum, Hunnorum, Herulorum, Helveticorum, Longobardorum, Polonorum, Moscovitarum, Danorum, Suecorum : Hinc Historici Austriæ, Hungariæ, Poloniæ, Sclavoniæ, Daniæ, Sueciæ, Gotticæ, Longobardiæ, Saxonicæ, Lubeci, Borussia, Batavicæ, Bohemicæ, Helveticæ. *Septimo loco* Historicos Britannorum, qui post Anglo-Saxones etiam Scoti sunt appellati. *Octavo loco* Historicos Hispanorum. *Nono loco* Historicos Arabum, qui olim Africæ, Syriæ, Persiæ, Hispaniæ Imperia tenuerunt, vulgò Saraceni appellati. *Decimo loco* Historicos Turcarum. *Undecimo loco* Historicos Æthiopum, Indorum, Americorum, & omnium Africæ populorum. *Decimo tertio loco* Historicos de illustribus Viris. Vide, & lege ipsum Bodinum loco citato, per integrum

caput, tum invenies Historicos ferè omnes, qui extiterant, cùm dictus Bodini de Methodo Historiarum libellus, Anno nempe 1566. scriberetur, præter eos, quos sequior, suorum minimè incuriosa ætas usque ad nostra tempora parturivit, inter quos historia *Meterani*, *Thuani* sui temporis, *Reineczij* historia Iulia, sive Syntagma Heroicum facile excellunt. Item, Historicum quoddam opus in quatuor tomos divisum, maximam partem scriptores & Historicos de Germaniæ rebus bellis & expeditionibus sub Imperatoribus *Carolo V.* *Ferdinando I.* *Maximiliano II.* gestis in se continens, ut alia clarissimorum ingeniorum monumenta cū disceptando prætermittamus, quæ *M. Johan. Micrelus* in præfatione ad Lectorem sui Syntagmatis refert; ubi vide.]

CAP. III.

De methodo Historicos legendi.

*Quo ordine & methodo legendi
sunt Historici?*

ORdine & methodo analyticâ, incipiendo à generalioribus, & progrediendo ad particularia.

[Est enim Historia è censu disciplinarum practicarum, quarum methodus, ut ex Logicis constat, est *analytica*, hoc est, *resolutiva*. Hinc Bodinus in suâ Histor: methodo cap. 2. pag. 19. *Ab universis paulatim ad singula delabemur, eo tamen ordine, quo in tabulis Chronicorum sunt comprehensa.* Idem cap. eod. pag. 15. 16. *Quemadmodum falluntur, qui regionum tabulas priùs intuentur, quam totius universi orbis, partiumque singularum inter*

se, &

se, & cum toto rationem accuratò didicerint: ita non minus errant, qui singulas historias priùs intelligere se posse putant, quàm univèrse historia, omniumque temporum ordinem ac seriem, velut in tabulâ propositâ, judicarint. Eâdem utemur analysi in singulari gentis cujusque historiâ: Ut si quis Romanorum historias planè intelligere, ac memoria mandare velit, priùs Sextum Rufum legat, qui quatuor paginis totam historiam complexus est; hinc ad Flori Epitomen, deinde ad Eutropium, post ad Livium & Polybium accedat, &c. Quod Bodinus ex Polybio habet, qui libro 1. non adeò procul à principio scribit: *Mibi quidem omnino videntur, qui ἀπὸ τῶν καὶ μείζονος ἱστορίας, per particulares historias, satis intelligi posse univèrsa existimant, non minus à vero deflectere, quam si quis animati atque formosi corporis separatas in vicem partes consideret, putet se propterea omnem ejus animalis operationem atque ornatum intellexisse.* Et paulò post: *Διὸ πανταλῶς βροχῦτε νομισέον, συμβάλλειν τὴν καὶ μείζονος ἱστορίαν πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐμπειρίαν καὶ πίσιν:* hoc est, quapropter prorsus paululum conferre posse particularem historiam, putandum est, ad univèrsi notitiam ac fidem. Haftenus Polybius. Ex quibus omnibus videre est. Historiam universalem esse introitum ad historias particulares; nec aliâ, quàm resolutivâ methodo ad sufficientem historiarum cognitionem feliciter perveniri posse.]

Ergone opus est futuro historico, omnes omnium Historicorum, quos Bodinus recenset, & qui deinceps ad hæc nostra tempora prodierunt, libros versare & perlegere?

Quan-

Quamquam non satis est, magnum Historicorum
cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo
quisque ordine ac modo legi debeat, intelligatur,
ut rectè monet Bodinus circa initium c. 2. Me-
thodi: Plerisque tamen omnes legere, multas
ob causas impossibile est. Ergò librorum histo-
ricorum delectu habito, ratio hujus Studii in-
stituenda est, ut consideretur 1. Scopus professio-
nis, quem Facultatum diversitas discriminat,
dum *Theologus* futurus ad vaticiniorum comple-
menta conquirat Historicos, nec non ad statum
Ecclesiæ è fundamento dijudicandum in Eccle-
siasticos Annales se immittit, & ad virtutum fo-
menta scelerumq; infectionem, juxta sacros
Scriptores, in manu habet etiam profanorum
Exempla. *Politicus* ad remonem Regiminis pu-
blici rectè dirigendum, maturè sibi prospicit
de regiminum formis, mutationibus, Ortu &
Interitu Regnorum, præmiis virtutum, suppli-
cio scelerum, &c. quæ omnia historia in confi-
gnatis exemplis & Eventibus liquidissimè ob
oculos ponit, &c. Et ita deinceps, de singulorum
singulis scopis & intentionibus. 2. Ut considere-
tur, quid cujusvis humeri ferre valeant, aut recu-
sent: Quod Cicero de dicendi generibus pru-
denter monet, dum *Offic.* lib. 1. scribit, quosdam
in singulis dicendi generibus, per paucos in omnibus
floruisse. Ad quas autem res aptissimus quisque
erit,

erit, in iis elaboret potissimum. Idem de Historicorum lectione judicandum est, ut quivis ingenii sui modulo se metiatur, quàm optimos, suo ingenio arridentes, non quàm plurimos, vires ingenii sui superantes Scriptores eligat, & electos multùm legat. Hinc Lipsius ad Lectorem in Tacitum: *fam antè testor, me nec pueris ista elaborasse. Quid enim iis cum Tacito?*

[Hoc punctum, de legendis Autoribus, quibusnam, & qualibus, in nostro Gymnasio Logico-Rhethorico, cap. 4. à pag. 63. usque ad finem pertractavimus, theorematibus & quæstionibus ultrò citròque disputatis, ubi, si lubet, vide. Interim, En! prudentissima Senecæ in hoc tramite dirigendò verba: Vbi in Epist. 2. ad Lucilium scribit: *Primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari. Illud autem vide, ne ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum habeat aliquid vagum, & instabile. Certis ingeniis immorari & innutrirî oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, quî ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc venit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & properantes transmittunt. Et paulò post: Distrabit animum librorum multitudo. Itaque cùm legere non possis, quantum habueris, sat est, habere quantum legas, &c.* Vbi tamen notandum est, historiarum studiosum oportere esse ubique, dum universam historiam perlegit, & ab universis ad singula se confert; hâc tamen cautelâ adhibitâ, ne singulos libros & Scriptores de eâdem re perlegendos sibi censeat, sed singulos optimos de singulis commentarios extantes; non plane negle-

neglectis reliquis, quos per transennam introspicere interdum utile est, ut ipse Seneca suo exemplo docuit, quando in allegatâ ad Lucilium Epistolâ scribit: *Soleo enim & in aliena castra transire, non tanquam transfuga, sed tanquam Explorator.*]

Per velim tamen definitum capeffere consilium, ex quibûsnam determinatè nomina in Autoribus historia quævis peti possit?

Non contemnendum est Danielis Parei consilium de studio historiarum feliciter instituen- do, quod ex Bodino sumfisse, & suæ Medullæ universalis historiæ præfixisse videtur; Faciamus hujus consilii compendium.

I. Processum ab universalibus, ad particula- res Autores, nobiscum statuit.

II. In universali historiâ à Chronologicis, Funccio, Bucholzero, Mercatore, Beroaldo, Helvico & Alstedio, auspicari jubet.

[Nos addimus incomparabile opus Chronologicum *Sethi Calvisii*, aliorum supputationes, cum primis *Funcij*, maturo judicio, graviter corrigentis, quod tamen con- firmatum his in rebus ingenium requirit. Ratio autem hujus consilii est in promptu. Chronologia enim Uni- versalem historiarum dispositionem nobis ministrat. Ex hac summorum terminorum Mundi, quibus Monar- chiarum concluditur distributio, & maximarum Epo- charum, v. g. ab orbe condito, ad diluvium; à diluvio, ad migrationem Abrahamæ ex Haran; ab hac migratio- ne ad exitum ex Ægypto; ab hoc exitu ad Salomonis Tem-

Templum conditum, &c. cognitio resultat. Hinc Bodinus cap. 2. Method. Hist. pag. 18. Primum igitur communem, sicut omnium temporum tabulam, nudam illam, ac simplicem, nobis ad intuendum proponamus, in qua Mundi origines, Elusiones, rerumque publicarum, ac religionum, quae magis clara fuerunt initia duntaxat, & exitus habuerunt, contineantur. Et paulò post: Ejusmodi Chronica brevia auspiciantibus esse facilia: Ac tametsi non exactam contineant temporum rationem, proximè tamen accedere ad rei veritatem.]

III. Post hos Eusebii Chronicon, Zonarae fassam historiam, Urspergensem, Coccium, Sabellium, Justinum, Diod. Siculum, Herodotum, Reusnerum de Summis Regibus, Pezelii Mellificium, Chronicon Carionis, Philip. Glaesum, Jacobum Capellum, Christ. Besoldum, qui Synopses Universalis historiae scripserunt, legendos suadet.

[His addi possunt omnes illi, quos M. Johan. Micraeltus, in Praefat. ad Lectorem, Syntagmati Historiarum praefixa num. II. recenset, quorum praeter hos, impraesentiarum à Pareo nominatos, bene multi sunt.]

IV. De Monarchia prima, Berosum, Manethonem, Diod. Siculum, Justinum, Herodotum; de Secunda, praeter Justin. Herodot. Diod. Siculum, etiam Megasthenem, Ctesiam, Thucydidem, Xenophontem; de Tertia iterum praeter Justinum, Diod. Siculum, etiam Arianum, Plutarchum, Q. Curtium, Polybium, Appianum; de Quarta Suetonium, Corn. Tacitum, Vellejum Patreculum, legere jubet. Quibus in hac Quarta Monarchia adden-

addendos esse ait: *Lampridium, Iulium Capitolinum, Flavium Vopiscum, Trebellium, Pollionem, Sext. Aurelium Victorem, Pomponium Letum, Eutropium, Ammianum Marcellinum, Procopium, Agathiam, Iornandem, Paulum Diaconum*, qui omnes in unum corpus, duobus tomis distinctum, redacti sunt. Item, *Dionem Cassium, Herodianum, Zosimum, Zonaram, Nicetam, Zedrenum, Gregoram*; qui Græcè de Monarchiâ Romanâ scripserunt: cum recentibus, qui latine scribunt; utpote sunt *Luitbrandus, Hermannus Contractus, Matthæus Palmerius, Otho Frisingensis, Witekindus Saxo, Abbas Urspergensis, Johannes Cuspinianus, Volateranus, Blondus, Sabellicus, Paulus Iovius, Iac. Augustus Thuanus, à Carolo V. ad Matthiam, Iacobus Strada, Nicolaus Reusnerus, & Georgius Sabinus*, qui Imperatores Romanos descripserunt.

V. Sequuntur Scriptores de singulis Regnis, singulis Monarchiis: Sub primâ Monarchiâ, de Regno Ægyptiorum, item Medorum, Lydorum, Trojanorum, legi juberetur *Diod. Siculus, Herodotus, Pausanias, &c.* sub Monarchiâ secundâ, præter jam allegata Regna, de Regno Heraclidarum, Epirotico, & Æacidarum, iterum *Herodotus, Diod. Siculus, Xenophon, Pausanias, Plutarchus & Iustinus*. Sub Monarchiâ tertiâ, de Regno Syriaco, *Iosephus*, de Pontico *Diod. Siculus*, de Ar-

de Armeniaco *Polybius*, de Parthico *Appianus*, de Pergameniensi præter allegatos jam *Livius*, *Florus*, *Cæsar*. Sub quarta Monarchiâ, de Persico Regno, rursus post ad Parthos translato, *Petrus Bizarus*, *Reinerus Reineccius*; de Hierosolymitano *Vilhelmus Tyrinus*, & *Reineri Reinecci Chronicon Hierosolymitanum*; *Michael Ricus* de Regibus Hierosolymitanis: de Tartarico *Hayto Armenius*, & *Matthias Mechovius*; de Turcico *Paulus Iovius*, *Cælius Augustinus Curio*, *Martinus Barletius*, *Ioh Leunclavius*, *Petrus Bizarus*, *Laonicus Calcondylas*, *Nicephorus Gregoras*.

VI. Sequuntur Historici, qui de Rebus publicis scripserunt; De Atticâ *Herodotus*, *Thucydides*, *Xenophon*, *Diod. Siculus*, *Iustinus*, *Bartholomæus Keckermannus*, *Carolus Sigonius*; de Spartanâ *Plutarchus* in *Laconicis*; *Gemistus*, *Keckermannus*, alii modò nominati; de Carthaginenti, & Romanâ simul *Livius*, *Florus*, *Polybius*, *Diodorus Siculus*, *Dionys. Halicarnassæus*, *Plutarchus*, *Appianus*, *Cæsar*, *Sallustius*; Quos secuti sunt recentiores de Rebus publicis recentibus, ut, *Marquardus Freherus* de Imperio Romano recenti, *Münsterus* in *Cosmographiâ*, *Christoph. Lehmann* in *Chronico Spirensi*, *Sleidanus*, *Thuanus*, alii.

VII. Sequuntur Historici de novissimis sub hac ultima Monarchia Regnis in Mundo, cu-

B

jusmo-

jusmodi sunt 1. *Hugo Falcatus, Facius, Guicciardinus, Michael Ritus, Pandolphus, Collenutius*, qui scripserunt de Regno Siculo & Neapolitano, item *Carolus Sigonius*, cujus historia extat de Regno Italia. 2. *Damianus à Goes, Ioh. Vassæus, Michael Ritus, Franciscus Tarapha, Ioh. Goropius, Becanus*, qui scripserunt de Regno Hispanico. 3. *Paulus Æmilius, Robertus Ganguinus, Petrus Pithæus, Philippus Cominaus, Ioh. Serranus, Ioh. Tilius, Vincentius Luparus, Petrus Matthæus, Ioh. August. Thuanus, Frossardus, Michael Ritus*, qui scripserunt de Regno Gallico. 4. *Ioh. Marius, Polydorus Virgilius, Paulus Iovius, Matthæus Paris, Guilielmus Cambdenus, Ponticus Virungius, Ioh. Pitsæus, Galfridus Arturius, Gildas, Cambricus, Nicolaus Trivetus*, de Regno Anglico. 5. *Hector Boëthius, Georgius Buchananus, Ioh. Ionsdonus, Ioh. Lessæus*, de Regno Scotico. 6. *Antonius Bonfinius, Michael Ritus, Gothardus Arthusius, Casparus Ens, Nicolaus Reusnerus, Iacobus Sadoletus*, de Regno Hungarico. *Alexander Gaguinus, Ioh. Herburtus, Martinus Cramerus, Salomon Neugebauerus à Cardano*, de Regno Polonico. 7. *Aeneas Sylvius, Ioh. Dubravius, Pantaleon Candidus*, alii, uno volumine contenti; Item *Melchior Haiminsfeldius Goldastus*, de Regno Bohemico. 8. *Albertus Crantzius, Olaus Magnus, David Chytræus in suâ Saxoniâ de Regno*

gno Suecico. 9. *Albertus Crantzius, Ioh. Bocerus, Casp. Ens, Saxo Grammaticus, Erpoldus Lindenbruch* / de Regno Danico. 10. *Ioh. Lericus de America; Hieronymus Fforius, Gothardus Arthusius, Casp. Ens, Ioh. Petrus Maffæus, Petrus Martyr*, de Regno Indico.

VIII. Sequuntur Historici, qui scripserunt de Electoratibus, Ducatibus, Principatibus, atque Rebuspublicis maioribus. 1. *Marquardus Freherus, Ioh. Aventinus, Hubertus, Thomas Leodius*, alii, de Electorali Palatinatu. 2. *Albertus Cranzius, David Chytraeus, Georgius Fabricius, Augustinus Brunnus, Melancton in orationibus* de Saxonie Electoratu. 3. *Augustinus Brunnus*, de Brandenburgicorum Electorum vita. 4. *Nicolaus Serarius, Iesuita, Conradus Episcopus, Caspar Bruschius*, de rebus Moguntinis. 5. Iterum *Caspar Bruschius*, de Trevirensium & Colonien-sium Archiepiscoporum vita; *Wilhelmus Kyriander*, de civitate Augusta Treverorum; *Petrus Mersæus* in Catalogo omnium Electorum ecclesiasticorum.

Summatim IX. de Bavaria scripsit *Aventinus*; de Austrie Archi Ducibus, *Cuspinianus*; de Moscovie magno Ducatu *Sigismundus ab Herberstein*; de Burgundia *Cominaeus*; de Silesia *Ioachimius Curæus*; de Suevia *Martinus Crusius*; de Venetorum Republica *Sabellicus, Bem-*

bus, *Natalis Comes*, *P. Iustinianus*; de *Genuen-*
si Republica Sabellicus, *P. Bizarus*; de *Belgio*
Cominaus, *Guicciardinus*, *Meteranus*, *Pantaleon*
Candidus, *Iac. August. Thuanus*; de *Helvetia*
Stumpfius, *Iosias Simlerus*, *Lambertus Schafna-*
burgensis, *Franciscus Guilmarus*; de *Borussia*
Stella Grunovius, *Schurzius*, *Hennebergerus*: O-
 missis *Civitatum singularum historiis*, quarum
 penè infinitæ sunt.

Tandem se offerunt scriptores ecclesiastici,
 cuiusmodi præter sacram *Scripturam*, quæ o-
 mnium excellentissima est, quippe in *canonicis*
libris Θεόπνευτος, sunt de *Ecclesia Judaica V.T.*
Iosephus & Hegesippus; de *Republica Hebræo-*
rum Carolus Sigonius, *Petrus Cunaus*; de *Politiâ*
Judaicâ Cornelius Bertramus; de *Ecclesia Chri-*
stiana Eusebius, *Socrates*, *Theodoretus*, *Sozomé-*
nus, *Evagrius*, *Nicephorus*, *Zonaras*, *Antonius*
Monachus, *Chronicon Bergomatis*, *Centuriæ Mag-*
deburgenses, *Catalogus Testium Veritatis*, *Tomi*
Conciliorum, *Mysterium Iniquitatis Plessæi*; *Hi-*
storia Rudolphi Hospiniani de origine Templorum,
Monachatus, *Festorum*; Nam de re *Sacramenta-*
riâ mendax est, indignus *Historici titulo*. His
 subjungenda est *historia de Ecclesia per Evan-*
gelium reformata, de qua scripserunt, *Sleida-*
nus, *Thuanus*, *Martyrologium Gallicum*, *David*
Chytræus in Saxonia, &c. *Vitas*, & *historiam*
Ponti-

Pontificum Romanorum descripserunt *Platina, Onuphrius, Antonius Cicarella, Luitbrandus Ticinensis, Georgius Lilius, Steph. Szegedinus, Daniel Angelocrator, Robertus Barns, Anglus, &c.* partim cum iudicio legendi.

[Huc referenda & conferenda est *M. Micrelj* Præfatio, Syntagmati historiarum Mundi omnium præfixa, quam paulò suprà tetigimus, in qua idem consilium, quod hætenus ex *Paræo* prolixè recitavimus, historicorum scriptis ordine recitatis, operosè pertexit. Imprimis huc referendus est *Vossius* in Arte Historica cap. XVI. ubi agit de historia unius Imperii, quæ in ea spectari debeant.]

Cur dicis sub finem hujus consilii de his historicis, quod *partim cum iudicio sint legendi?*

Hoc ideò dico, quod multi eorum in scribenda historia affectibus suis, studio partium abrepti, multum indulserint, suæque scriptioni immiscuerint, quæ eleganter omitti potuissent, utpote à rerum veritate haud rarò nimium quantum dissona, quæ prudentiores scriptores magis magisque notare, & ut constet, quantum distent æra lupinis, refutare incipiunt; ut proinde legenti historias geminis oculis lectioni attendendum sit, uno diligentia, quid legat, altero prudentia ad judicandum, quale nam sit, quod legit.

[Hic confer, quæ *Melchior Canus* de Mirabiliariis

scriptoribus, *Georgius Herſſartus* de Bzovio, Baroni Continuatore, *Isaacus Casaubonus* de ipſo Baronio ſcribunt. Vbi notandum, imprimis poſt Evangelicam Reformationem hoc cacoëthes affectuum apud multos invaluiſſe, ut in ſcribendis historiis magis ſuæ cauſæ, quam rei geſtæ attenderint, omiſſis, quæ obeſſent, & quæ prodeſſent, mirum in modum, ſi non fictis, ſaltem amplificatis; ſicut e. gr. videri eſt in *Surio*, *Hospiniano*, aliis. Ut proinde magno in pretio habenda ſint monumenta & judicia, quæ *Voffius* de Historicis Latinis & Græcis in duobus juſtis Voluminibus ſingulari acumine ex profeſſo tulit; Ut & nuperrimus tractatus *Zeilleri*, in quo Historicos, Chronologicos, & Geographicos celebres, juxta *Voffium* ex variis, qui de eorum tempore & operibus ſcripſerunt, ac de plerisque judicium ſuum tulerunt, ſtudioſè & accuratè in compendium redegit; liber, qui historias quacunquẽ in materia allegare volenti, perpetuò in manu verſetur, ut protinus videat, fide dignus ne ſit, qui in rei fidem adductus allegari poſſit. Confer etiam, quæ *Calviſius* in *Iſagoge Chronolog.* cap. 28. de *Metaſthene*, *Beroſo*, *Manethone*, *Philone Iudæo*, *Xenophonte*, & aliis quibusdam figmentis *Annii Viterbiensis*, affert. Imprimis, quæ modò laudatus *Voffius* in *Arte Historica* c. XVIII. ex profeſſo de *judicio historico* ſcripſit.]

CAP. IV.

De Historiæ adjunctis in genere; &
in ſpecie de Chronologiæ definitio-
ne, & diviſione.

Quot accidunt historiae?

TRia potissimum 1. ratione temporis adjuncti ei accidit, ut sciatur & observetur, quid quolibet tempore sit factum aut gestum; Hinc *Chronologia*. 2. Ratione subjecti loci, ut sciatur & observetur, ubinam & quo quidlibet in loco sit factum, aut gestum; hinc *Geographia*. 3. Ratione fundamentorum, cognoscendi gestorum tempus & locum, scientia computandi tempora, & distinguendi loca; hinc *Astronomia*, cujus adminiculum *Arithmetica* est.

[De his agemus dehinc ordine, quantum praesenti instituto sufficit. Ad sua enim singulae hae disciplinae pomeria pertinent: hic tantum de iis tractabimus, ut de prolegomenis praecognoscendis ad Historiam, non tanquam de subjectis ex professo tractandis.]

Quid igitur est Chronologia?

Chronologia est disciplina, demonstrans, quo tempore res quaeque, in historiis narratae, evenerunt.

[I. *Definitum* est Chronologia, à χρόνος & λόγος ut dicas *sermo de tempore*, puta, non absolutè considerato, quod naturam temporis concernit, quae consideratio physica est, vel quod ad ejus numerum ἐξ ἀφαρέσεως, & abstractè ad motum coeli examinatum attinet, quae consideratio purè astronomica est; Sed relatè, ἐκ ἀνέξεως rerum gestarum, sicut Chronologiam notationem temporis, rerum gestarum memoriâ illustrati Seth. Calvis, in *Isagog.* cap. 1. p. 3. rectè dixit, ut proinde Chronologiam partim ad praedicamentum *Quando*, ob conno-

rationem temporis, partim ad prædicamentum *Actionis*, ob connotatas res gestas, referas, sive juxta Ramæos modulos, partim ad argumentum *Adjuncti*, partim *Effecti*. Neque enim ex solâ historiâ sufficienter, sine calculo astronomico Chronologia deducenda est, ut suo loco ex Calvisio, harum rerum peritissimo, monebimus. I. I. *Definitio* constat suo genere & differentiâ. 1. *Genus* est, *Disciplina*, quod exinde probatur quia ejus fundamentum, ex quo demonstrari eam oportet, Mathematicum est: ex potiori igitur parte non immerito fiat demonstratio. Bodinus cap. 8. p. 434. in *Method. Histor.* vocat *temporum doctrinam*. 2. *Differentia specifica* sumitur à fine hujus disciplinæ, quæ est demonstratio temporis, relati ad res gestas, & in historiis narratas. Qui finis proximus est ad ulteriorem nempe veritatem rerum gestarû demonstrandam, tendens. *Temporis enim annotatio lux veritatis est, & anima quasi historia, & diuturnitatem ejus, memoriamque rerum gestarum sola conservat & tuetur.* Contra verò apud quos ratio temporis non cohæret, apud illos neque veritatis, neque fidei historicæ ratio ulla constare potest, juxta Tatianum, allegante eum Calvisio in proœm. *Isag. Chronol. Summatim: Chronologia, velut Ariadne, regit cæca vestigia filo*, Bodin. in *Method. hist.* c. 8, p. 434. *Temporum doctrina omnium Dux historiæ, id. ibidem. Confer Vossium in Arte Historica cap. XIV. ubi demonstrat, neglectu duorum historiæ luminum, Chronographiæ & Geographiæ, magnas in historiâ tenebras oriri.*]

Quot sunt partes Chronologiæ?

Generaliter loquendo, duæ 1. *Chronographia*, quæ intervalla temporum examinat & demonstrat,

2. *Cano-*

2. *Canonica*, quæ intervalla temporum demonstrata & collecta figillatim, & per annos expansos, ac series suas digerit, Archontes cum consulibus annotat, Reges cum Cæsaribus, externa cum vernaculis confert, &c.

[Sic Iosephus Scaliger Chronologiam dividit in animadversionibus in Eusebium pag. 4. Quanquam Chronologiæ appellatione unicâ tam *Canonica* quàm *Chronographia* vulgò indigitari consueverit.]

Quid intelligis per intervalla temporum?

Epochas intelligo, in quibus considerata sunt tria: 1. Terminus à quo, qui in *Æris* inquirendus est. 2. Medium per quod, quod in annis, & 3. Terminus ad quem, qui in eventibus consistit.

[Vt enim se habet tempus, ita etiam se habent Epochæ, quæ sunt temporum intervalla. Atqui temporis natura est, ut motum, his terminis, à quo, ad quem, & medio per quod, constantem numeret. Ergò idem de Epochis est concludendum. Vbi simul notandum, temporis rationem hic haberi tantum in abstracto, quatenus adjunctum est sui subjecti, & juxta motum cœlestem mensurabile durationis spaciū, non in concreto, cum in fluxu divinæ virtutis in res à se conditas, &c. vide Solum Temporum *Dn. Hainlini*, magis theologicè quàm philosophicè de temporis cognitione differentem, fol. 16.]

CAP. V.

De Æræ definitione, ejusque speciebus.

Quid est Æra?

ÆRa est initium temporis, à quo supputationes annorum incipiunt.

[Bodinus in Method. Histor. c.8. p.447. vocat *Radicem temporum*. Vsurpatur tamen vocabulum *Æra* etiam pro numero integro ab ecclesiasticis scriptoribus, adeoque non rarò in synecdochicâ significatione pro ipsis *Epochis*: Ipsum verò vocabulum *Æra* ab Hispanis primum inventum & usurpatum est, qui temporum computationes ab anno 16. Augusti Cæsaris, ad quem dominium Hispanarum tum delatum fuit, ob salutarem suum sub Augusto statum, ordiri solebant: Itaque rerum suarum gestarum annos in hunc modum annotabant: *Hæc sunt acta Cordubæ, pridie Calend. Aprilis, Annus erat Augusti septuagesimus*. Deinde brevitatis causâ principia duntaxat illorum verborum scribebant, sed punctis hoc modo distinctis: A. ER. A. LXX: id est, *Annus erat Augusti septuagesimus*: ad extremum progressu temporis tabellionum inscitia & socordia litteræ illæ, omissis punctis, in unam hanc dictionem *Æra* coaluerunt: Sic quidem Epitome præcognitorum Histor. incerti auctoris de etymo vocabuli *Æra* refert. Contra *Calvisius* in *Isagog. in Chronol. operis chronolog. c.43.* sic de hoc vocabulo scribit: *Vocabulum autem æra numerum significat, quemadmodum apud ecclesiasticos scriptores usurpatur. Sed apud antiquiores, qui purè locuti sunt, tantum pluraliter in genere neutro usurpatur, ut Cice-*
ro in

in Hortensio: Quod tu, inquam, soles, cum rationem a dispensatore, accipis, si singula æra probasti, summam, quæ ex his confecta sit, non probare? Lucilius. Hac ratio perversa est: æra summa subducta improbo. His recensitis Calvisius subjungit: Posterius tamen seculum mutabit neutrum in fœmininum, ut & alia. Nos contra etymologiam priorem ab Hispanis inventam approbamus, ne quicquam hanc commune habere dicimus cum classico vocabulo *Æra*, quod à singulari numero *Aes* declinatur, & pro ipsa pecuniæ summa in allegatis verbis Ciceronis accipitur; quod frequens est apud Poetas, e.g. apud Horat. lib. 4. Od.

*Donarem pateras, grataq; commodis,
Censorine, meis æra sodalibus.*

Item Ovid. in Fastis:

*Æra dabant olim, melius nunc nomen in auro est,
Victaq; concessit prisca moneta nova.*

Adeò ut Chronologicum nostrum vocabulum *Æra* nihil commercii habeat cum classico vocabulo *Aera*, neque quoad etymologiam, neq; quoad significationem.]

*Quot sunt & inveniuntur Aera, ad quas
Scriptores suas narrationes exigunt?*

Tot sunt, quot annorum species (respiciendo, ad tempus tum Politicum, tum astronomicum) apud autores inveniuntur, juxta quos res gestæ evenisse memorantur.

Quid est tempus Astronomicum?

Tempus Astronomicum est mensura cœli: hoc est, motus cujusdam sideris, à dato puncto cœli, ad idem punctum. Sic annus est Solis à dato puncto
Eto ad

Et ad idem punctum conversio: Sic est mensis & Luna conversio, &c.

Quid est Tempus Politicum?

Tempus Politicum est moderatio temporis Astronomici, ad usum Politicum directâ, ut etiam à rudi plebeculâ numerari possit, astronomico quidem omnibus suis partibus non consentiens, ita tamen dispositum, ut adhibitâ intercalatione, aut dierum aliquot omissione, cum astronomico in certis periodis paria faciat.

[Hinc puta ob annorum diversitatem, Ærarum diversitas, uti est Æra mundi cōditi, Periodus Iuliana, Periodus Iudaica, Æra ab exitu ex Ægypto, Æra Iubilæorum & Sabbathicorum, Æra Nabonassar, Olympiadum, Ipsili, Romæ conditæ, septuaginta hebdomadû Danielis, Periodi Calippicæ, Annorû Philippeorum, Chaldeorum seu Babyloniorum, Seleucidarum, Maccabæorum, Tyrriorum, Dionysii Ægyptiaca, Antiochena, Hispanica, Æra à cæde Iulii Cæsaris, annorum à consulatione, Æra Actiacæ victoriæ, Anni Iuliani, Annorum Augusti, Annorum Laodicænsium, Edessenorum, Ascalonitarum, Æra Christiana, Æra agonum capitolinorum, Diocletiani, ab Encœniis Constantinopolitanæ urbis, Indictionum, Hegiræ, sive Arabum, quæ etiam Turcica, lezdegird, quæ etiam Persica, quarum descriptiones *Seth. Calvisius* in *Isagog. Chronologicâ*, & *Dn. Helvicus* in *prolegom. Theatri Historici*, maximè omnium *Josephus Scaliger* de *emend. temp.* lib. 5. de *Epochis temporum*, per librum totum, ordine tradunt.]

Quæ-

Quanam ex his recensitis Æris præ reliquis sunt nobiles & frequentes?

Æra Mundi conditi, Æra Nabonassaris, & Olympiadum, Æra Romæ conditæ, Æra septuaginta hebdomadum, Æra Hispanicâ, Æra Christiana, Æra Indictionum, Æra modernorum Imperatorum Romani Imperii.

Quanam est Æra Mundi conditi?

Est initium annorum, qui ab Orbe condito numerari solent, de quo quoad anni partes, sententiæ discrepant.

[Plerique, inquit Seth, Calvisius in Isagog. Chronol. cap. 34. p. 185. initium omnium rerum, vel ad æquinoctium vernum alligant, vel etiam ad æquinoctium autumnale: utraque sententia multos habet sectatores, &c. Et mox: Quando sacra Scriptura sententiam in hac Epochâ adstruendâ sequimur, necesse est, ut Mundum in autumno conditum esse pronuntiemus. Sic Scaliger annos Mundi ab autumno incipit, hoc est, à mense Octobris, ita videlicet, ut annus Mundi, Iuliano anno oppositus, intelligatur inire à præcedentis anni Iuliani Octobri, & in præsentis anni Octobri finire. Vide Helvic. in Theatr. Histor. prolegomenis, quin ipsum Scaligerum lib. 5. de Emend. Temp. cap. de Mund. cond. fol. 198. 199. 200. 201. *Mundus & Adam*, inquit Mœstlinus in Tab. Chronolog. pag. 1. *creantur tempore autumnali, die 4. creationis (qui erat dies 23. Octobr. juxta annum nostrum Iulianum) Sol & Luna (in æquinoctio Autumnali, & in Nubilunio) creantur.*]

Quod est fundamentum Ære Mundi conditi?

Sola

Sola Scriptura sacra, quæ in numerandis annis sacris est *ἱερόπνευστος*, & infallibilis. Usque ad annum mundi ter millesimum, trecentesimum, sexagesimum, ut præstantissimi Chronologorum supputant; quo anno Hierosolymâ à Nebucadnezare devastatâ, Chronologia Scripturæ exspirat, cujus supplementum sequiorum seculorum in numerandis annis ex profanorum Scriptorum monumentis sumendum est, ut suo loco planum fiet.

Quæ est Æra Nabonassaris?

Est annorum initium, quod à Regis Nabonassaris regno, anno à Mundo condito, ter millesimo, ducentesimo tertio, sumitur, & per totum annum vagatur, donec spatio annorum 1641. ad primum terminum redeat, ita ut Anni Nabonassarei 1641. faciant annos 1640. Julianos; vocantur etiam *anni Ægyptiaci*.

[De hujus Æra Epochâ, inquit Seth. Calvis. in Isag. Chronol. cap. II. p. 100. *decurrit singulari quadam anni formâ hæc Epochâ, quæ dicitur æquabilis, habetque dies tantum 365. absque appendice horarum sex, quæ quarto quoque anno exactè diem in anno Juliano efficiunt intercalandum, seu perpetuo tenore suos dies 365. retinet; unde necessariò fit, ut singulis quadrienniis ab annis Julianis uno die differat, & caput ejus per omnes menses anni Juliani vagetur, non pessumeundo, sed ascendendo, sive retrogradiendo, &c. Propter hanc æquabilitatem hæc forma anni Astronomis aptissima est, qui tabulas suas de motibus cælestibus hætenus inde confecerant, &c. Hæc Calvisius. Vbi notandum*

tandum, quòd hæc Æra expirantem Æram Mundi succenturiatur, sicut videre est apud Ptolomæum, qui Canonem Mathematicum habuit, in quo ab initio hujus Epochæ Reges Assyriorum, Babyloniorum & Medorum, inde Persarum, post Ægyptiorum, & tandem Romanos Imperatores ordine, usque ad sua tempora, nominatim recenset, & quot quisque annis præfuerit, annotat. Hinc Calvisius l. c. ab initio capitis ait: *Nobilis est hæc Epochæ, & magno usui Chronologis. Etsi enim tantum apud Ptolomæum Astronomum invenitur, & apud Censorinum, tamen beneficio hujus Epochæ omnes aliæ, quæcunque sunt, quasi catenâ quâdam connectuntur.* De hujus Æræ annis quàm exactissimum erexit Iosephus Scaliger abacum Astronomicum, qui habetur l. 3. de Emend. Temp. cap. de annis Nabonassari Ægyptiacis. Item lib. 5. de primo Thot Nabonassari; Isthic fol. 136 & seqq. hic fol. 214. Porro de ipso Nabonassare, quisnam ille fuerit, sententiæ discrepant. Plerique ex eo Salmanassarem, Assyriorum Regem faciunt. Scaliger lib. 5. de Emend. Temp. fol. 214. 215. id inficiatur, perhibens, Babylonix Regem. Patrem Markadempadi, ab Esaia Merodach dicti, Nabonassarem fuisse. Prior & communior sententia posteriori verior esse præsumitur.]

Quæ est Æra Olympiadum?

Est initium annorum, incidens in annum Mundi ter millesimum, centesimum, septuagesimum quartum, juxta quos Græci longo tempore feriem rerum gestarum in monumentis publicis perscribere consueverunt.

Ipsæ autem *Olympiades* fuerunt Epochæ quatuor annorum, dictæ ab ordinario conventu Græ.

Græcorum ad Elidem in Arcadia, super monte Olympo, qui semper celebrabatur post quarum annum in plenilunio, quod Solstitio æstivo proximum est, quo Græci annum suum incipiebant.

[Olympiadum numeratio in Chronologicis magnum lumen est. Ex annis enim Nabonassaris dependent, quarum prima Nabonassarem annis 29. antecessit. *Et usq; ad Olympiades, inquit Africanus apud Eusebium, nihil exploratum in historia Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus. Scalig. lib. 5. de Emend. Temp. fol. 208. cap. de initio Olympiadum inquit: Caput Olympiadis primæ Iphitheæ est initium ejus interballi, quod Varro isogixov appellabit, unde omnis ratio temporum in Scriptis Græcorum. Exinde de insigni earum usu in supputando historiæ tempore, argumentum est sumendum.*]

Quenam est Æra Romæ conditæ?

Est initium annorum Lunarium cum Epactis, qui à primordio Urbis conditæ à Romanis numerari solebant, incidens in annum Mundi ter millesimum, centesimum, nonagesimum octavum.

[Ad hanc Æram etiam referri possunt *anni Consulum Romanorum*, dum multi olim Historici Romanam historiam scribere aggressi, cum rebus gestis simul Magistratum nomina, qui rebus gerendis præfuerant, digesserunt, ut videre est apud Polybium, Dionys. Halicarnasæum, T. Livium, Corn. Tacitum, Cassium Dionem, Ammianum Marcellinum, &c. Ergo hæc Æra in lectione historiæ veterum nequaquam susq; deq; est habenda.]

Quæ

Quæ est Æra septuaginta hebdomadam?

Est initium quadraginta nonaginta annorum, per septuaginta apud Daniele hebdomadas intellectorum, incidens in secundum annum Darii Nothi, Regis Persarum, in annum verò Mundi ter millesimum, quingentesimum, vigesimum septimum.

[*Ab omnibus vexatam quæstionem appellat. Ios. Scal. quæstionem de hebdomadibus Danielis, lib 6. de Emend Temp. cap. de hebdom. Danielis, fol. 281. Scriptura hujus Æræ Dan. 9 v. 25. expressè meminit, ubi hæc habentur verba: Scito ergo, & animadvertite: ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem, hebdomades sexaginta duæ erunt, & rursum ædificabitur platea, &c.* Vbi notandum, in libris Esræ & Nehemiæ quatuor edicta publicata, de reædificandis Hierosolymis, recenseri. Primum Cyri, Esræ cap. 1. & 2. Chron. 36. v. 22. Quod tamen vivente adhuc Cyro, & postea sub Ahasvero & Artaxerxe Longimano, Esræ 4. impeditum fuit. Secundum fuit Darii Nothi, qui Cyri edictum renovavit, & magnâ severitate impedimentum restitutionis Hierosolymorum prohibuit, ipsis Prophetis, Haggæo & Zachariâ sententiam Dei de instaurando templo promulgantibus. Vide hoc edictum Esræ 6. Tertium edictum, fuit Artaxerxis Mnemonis, qui edictum Darii renovavit & repetiit, Esr. 7. ubi Esra cum Iudæis & Sacerdotibus in Iudæam rediit. Quartum edictum fuit, quando idem Rex Artaxerxes anno vigesimo regni sui, Nehemiam cum potestate muniendæ urbis Hierosolymam mittit, Nehem. 2. Ad horum

C

quatuor

quatuor edictorum unum referenda est prophetia de exitu sermonis, ad ædificandam Hierosolymam: Quod verò illud erit, nisi Darii, non Histaspis, sed Nothi, medii inter duos Artaxerxes, unum patrem Longimanum, alterum filium Mnemonem, quippe potissimum à Spiritu S. profectum, à Rege magnâ autoritatis Majestate confirmatum, à nemine unquam impeditum, & cum exitu 70. hebdomadum, hoc est, 490. annorum, exactissimè respondens.]

Quæ est Æra Hispanica?

Æra Hispanica est, cujus primus annus sub Cæsare Augusto, 1. Januarii incipiens, fuit octavus annus ordinationis, sive emendationis Julianæ cyclis lunaribus, hoc est, 38. annis antiquior Ærâ Christianâ.

[Dicitur etiam Æra Cæsaris, & καὶ ἐξ ὧν Æra Æρῆς De hac inquit Ioseph. Scaliger lib. 5. de emend. temp. cap. de Æra Hispanicâ, fol. 234. Æram Hispanicam non solum 38. annis præcessisse Natalem Christi, sed etiam attributam esse Julio Cæsari ab Hispanis, sciunt, qui illorum libros, & Alphonsinos Indices legerunt. Vsitatissima est in Tomis Conciliorum, quia frequentissima concilia habita fuerunt Toleti, & alibi in Hispania, imò etiam Carthagine, & in aliis Africæ locis, cum Vandali Africam occupassent, qui ex Hispania traducti, Æram Hispanicam retinuerunt, quâ omnia ad hosce annorum numeros sunt consignata. Vide Seth. Calvis. in Isag. Chronol. cap. 44. pag. 216. Item quæ suprâ de etymologiâ vocabuli Æræ diximus.]

Quæ est Æra Christiana?

Est initium annorum, quos Christianus orbis

bis à nato Christo numerat, exordio à Calendis Januarii sumpto.

[Dicitur etiam *Æra Dionysiana*, à Dionysio Exiguo, Abbate Romano, qui illam anno 532. tempore Iustiniani, introduxit. Quanquam autem hæc Æra sit antiquissima, ultra mille annos in Ecclesiâ usurpata, & diurnæ temporis præscriptione confirmata, ut plerique Chronologi eâ nixi, quod in aliis historiis pugnare videtur, confidenter ad ejus basin exegerint, integro tamen biennio eam minorem esse, quam debeat esse, Sethus Calvisius in *Urag. Chronol.* c. 46. à p. 228. ad fin. c. firmissimis argumentis demonstrat. Natus enim, juxta hanc Dionysii Æram fuisset Salvator anno 4. Olymp. 1948. Nabonassar 748. Urbis conditæ 752. Mundi 3949. cum tamen verus desideratissimæ Nativitatis annus integro biennio major sit; incidens in annum 2. Olymp. 1946. Nabonassar 746. Urbis conditæ 750. Mundi 3947. ita, ut præsens annus Christi, quem numeramus 1645. deberet esse annus verus 1647. omnium autem in hac de Æra Christianâ disputatione operosissimus est *Gerard. Joh. Vossius*, in singulari Tractatu de vero anno Nativitatis Christi, in quo omnia accuratissimè examinat & computat; ut & *Fr. Spanhemius*, in dubiorum Evangelicorum parte secunda, à p. 1. usque ad pag. 59. qui profectioribus in his rebus scriptis, lectu dignissima in medium afferunt.]

Quæ est Æra indictionum?

Est initium annorum, quos Romani numerabant in privilegiis & conventionibus scriptis, ne tributorum solvendorum memoria laboretur.

quatuor edictorum unum referenda est prophetia de exitu sermonis, ad ædificandam Hierosolymam: Quod verò illud erit, nisi Darii, non Histaspis, sed Nothi, medii inter duos Artaxerxes, unum patrem Longimanum, alterum filium Mnemonem, quippe potissimum à Spiritu S. profectum, à Rege magnâ autoritatis Majestate confirmatum, à nemine unquam impeditum, & cum exitu 70. hebdomadum, hoc est, 490. annorum, exactissimè respondens.]

Quæ est Æra Hispanica?

Æra Hispanica est, cujus primus annus sub Cæsare Augusto, 1. Januarii incipiens, fuit octavus annus ordinationis, sive emendationis Julianæ cyclis lunaribus, hoc est, 38. annis antiquior Ærâ Christianâ.

[Dicitur etiam Æra Cæsaris, & καὶ ἰζοχλὴ Æra Æræ. De hac inquit Ioseph. Scaliger lib. 5. de emend. temp. cap. de Æra Hispanicâ, fol. 234. Æram Hispanicam non solum 38. annis præcessisse Natalem Christi, sed etiam attributam esse Julio Cæsari ab Hispanis, sciunt, qui illorum libros, & Alphonsinos Indices legerunt. Usitatissima est in Tomis Conciliorum, quia frequentissima concilia habita fuerunt Toleti, & alibi in Hispania, imò etiam Carthagine, & in aliis Africæ locis, cum Vandali Africam occupassent, qui ex Hispania traducti, Æram Hispanicam retinuerunt, quâ omnia ad hosce annorum numeros sunt consignata. Vide Seth. Calvis. in Isag. Chronol. cap. 44. pag. 216. Item quæ suprâ de etymologiâ vocabuli Æræ diximus.]

Quæ est Æra Christiana?

Est initium annorum, quos Christianus orbis

bis à nato Christo numerat, exordio à Calendis Januarii sumpto.

[Dicitur etiam *Æra Dionysiana*, à Dionysio Exiguo, Abbate Romano, qui illam anno 532. tempore Iustini-
ni, introduxit. Quanquam autem hæc Æra sit antiqui-
sima, ultra mille annos in Ecclesiâ usurpata, & diurnæ
temporis præscriptione confirmata, ut plerique Chro-
nologo eâ nixi, quod in aliis historiis pugnare videtur,
confidenter ad ejus basin exegerint, integro tamen bi-
ennio eam minorem esse, quàm debeat esse, Sethus Cal-
visius in Mag. Chronol. c. 46. à p. 228. ad fin. c. firmissi-
mis argumentis demonstrat. Natus enim, juxta hanc
Dionysii Æram fuisset Salvator anno 4. Olymp. 1940.
Nabonassaris 748. Urbis conditæ 752. Mundi 3949.
cum tamen verus desideratissimæ Nativitatis annus in-
tegro biennio major sit; incidens in annum 2. Olymp.
1940. Nabonassaris 746. Urbis conditæ 750. Mundi 3947.
ita, ut præsens annus Christi, quem numeramus 1645.
deberet esse annus verus 1647. omnium autem in hæc
de Æra Christianâ disputatione operosissimus est Ger-
hard. Joh. Vossius, in singulari Tractatu de vero anno
Nativitatis Christi, in quo omnia accuratissimè exami-
nat & computat; ut & Fr. Spanhemius, in dubiorum
Evangelicorum parte secunda, à p. 1. usque ad pag. 59.
qui profectioribus in his rebus scriptis, lectu dignissima
in medium afferunt.]

Quæ est Æra indictionum?

Est initium annorum, quos Romani nume-
rabant in privilegiis & conventionibus scri-
ptis, ne tributorum solvendorum memoria la-
beretur.

Ipsa autem Indictio est spatium 15. annorum, ad recipienda ab extraneis Tributa constitutum, à 24. Septemb. incipiens.

[Cum enim Romani dominarentur fere universis nationibus, terras fecerunt sibi tributarias, precipientes, ut remotiores, propter difficultatem transitus, in fine primi quinquennii persolberent aurum, ad dominationis typum; in fine secundi argentum, ad stipendia militum; in fine tertij æs, & ferrum, ad armorum reparationem. Unde instituerunt Romani, quod nullum privilegium, nulla etiam conventio scripta commendata, esset stabilis & firma: nisi haberet annum Indictionis annotatum, & hoc, ne tributorum solvendorum memoria laberetur; Ioh. de Sacrobuisto in lib. de computo Ecclesiastico.]

*Restat Æra modernorum Imperatorum;
Quanam Illa?*

Est initium annorum, quos moderni Imperatores ab Imperii sui initio numerant, connexis reliquorum regnorum annis, quibus præfunt.

[Sic Imperator noster Romanus Leopoldus I. hoc anno corrente, diplomata sua & rescripta, post Æram Christianam, etiam Ærâ Imperii & reliquorum, quæ possidet regnorum insignit, concludendo, *Geben/it. Unserer Reiche / deß Römischen im dritten / deß Hungarischen im sechsten / vnd Böhemischen im vierdten Jahre.* Id quod ad Majestatem Imperii facere videtur.]

CAP. VI.

De annis, & eorum characteribus.

*Fuerunt Æra, sequuntur Anni; Quæro
igitur, quid sit Annus?*

Annus est spacium temporis, sideris cujus-
dam motu, vel simpliciter, vel civili ordina-
tione determinatum.

[Scaliger lib. 1. de emend. temp. fol. 7. annum maxi-
mum $\sigma\upsilon\sigma\eta\mu\alpha$ dierum esse ait, Fundamentum hujus de-
finitionis est in differentia temporis, quorum aliud
astronomicum, aliud politicum est, ut suprâ cap. 5. fuit
definitum.]

Porro vocabulum Anni Servius ab annulo di-
ctum putat; Græcis ἐνιαυτός, q. ἰὼν εἰς ἐαυτὸν, in seip-
sum rediens appellatur, quod Virgilius significan-
ter expressit hoc versu:

Atq; in se, sua per vestigia volvitur Annus:
Epit. præcogn. Histor. l. 2. pag. 466.

(Differunt autem Tempus, Æternitas & Ævum,
quia tempus spacium significat, quo res mutabiles in-
cipiunt & desinunt: Æternitas autem soli Deo tribui-
tur, qui nec principium nec finem habet: Ævum ve-
rò de iis dicitur, quæ quidem principium habuerunt, fi-
nem autem non habitura sunt, ut Angeli, et animæ hu-
manæ.)

Quotuplex est Anni divisio?

Multiplex, pro diversitate considerationis;
Annorum alius est communis, alius sacer, si-
ve Mysticus.

Communis vel cœlestis, vel politicus.

Cœlestis iterum vel solaris, vel lunaris.

(Vide Scalig. l. i. de emend. temp. ubi in genere de Anno ait; Tot constitui possunt, quot sunt siderum errantium periodi: est enim annus circuitus ejus periodi, cujus cognominis ipse est. Nos verò ad Luminaria magna in hac dīxotopia respicimus; Quia, benè notante Scaligero, vulgo obtinuit, ut duorum Siderum, Solis & Luna, labentem cælo qui ducunt annum, ratio in temporibus civilibus haberetur.)

Politicus itidem varius est, uti erat annus Atheniensium, annus Metonis magnus, Periodus Calippica, annus Romanus, Nabonassareus, Julianus &c.

Sacer sive Mysticus, alius Sabbathicus, alius Jubilæus.

In genere, annorum alii sunt collecti, alii expansi sive dispersi, alii currentes, alii completi, sive exacti.

[De horum annorum descriptionibus dehinc brevissimè agemus.]

Quis est Annus communis?

Annus communis est, qui communiter apud hunc vel illum populum fuit in usu, qualiscunque vel tandem is, excepto mystico, fuerit, sive solaris, sive lunaris, sive Metonis, sive Calippi. &c.

[Sic apud nos *Annus Julianus* pro anno communi habetur, quia is in universo Imperio Romano, & apud exteros, in usu est. Apud Turcas *annus Hegiræ*, cujus for-

forma Lunaris est , apud Persas *annus Era Iezdegird* annus communis est , & sic deinceps.]

Quis est Annus cœlestis ?

Annus cœlestis est mensura motûs cujusdam sideris , à dato puncto cœli, ad idem punctum.

[Hinc *annus solaris* , cujus circuitus definitur dierum 365. & paulo minùs, quàm quadrantis : eadem ferè quantitas attribuitur Veneri & Mercurio. Saturni annus est dierum 10955. horarum 12. Iovis annus dierum 4331. horarum 18. Martis dierum 687. Lunæ dierum 29. cum semisse ; & paulò plus quàm duarum trientum horæ , quem *Mensem* vocant ; Scalig. de Emend. Temp. fol. 7. Hic igitur annus , cognito motu sideris , ad quem exigitur , non dependet ab hominum ordinatione , sed in solidum ex motu cœlesti supputandus est, ut maximè sumptio initii ejus penes hominum arbitrium sit , quia revolutione immutabili à puncto ad idem punctum definitur.]

Quis est Annus Solaris ?

Est spatium temporis , quo Sol à quocunque quatuor punctorum Zodiaci æqualitatis , vel conversionis moveretur, circumiens totum Zodiacum motu proprio , rediens iterum ad idem punctum , ita, ut revolutio ejus 365. diebus , & quarta diei naturalis parte, hoc est , sex horis , præter rem modicam , secundùm sensum , perficiatur.

(Secundùm *Tychonem Brahe* , si is annus ab initio Mundi deducatur , diebus 365. horis 5. minutis 49. ab-

solvitur. Porro si hæc Anni Quantitas per 12. dividatur, Mensis Solaris 30. dierum erit, 10. horarum, & 29. minutorum, & 36. secundarum, juxta Sacrobustum.)

Quis est Annus lunaris?

Est spatium 12. lunationum; in anno solari vicissim transeuntium, ita ut revolutio ejus diebus 354. minutiis omisissis, perficiatur, undecimque diebus brevior sit anno Solari.

(*Annus solaris & lunaris dicitur etiam Annus vertens & vulgaris ad differentiam Anni Magni, seu Platonici, quem spatium esse ajunt, quo sidera omnia ad eundem locum redeunt, eundemque quadraginta novem vertentium annorum millibus constare addunt, asseverantes, ut vulgarium, ita hujus quoque anni magni certas quasdam partes, sive mutationes esse; Brumam nimirum, ac Æstatem; Et hanc quidem, cum incendio vel igne structura Mundi conflagrabit; Illam verò, quando Catclysmus seu Diluvium orbem terrarum infestat; Epit. Præcognit. historic. Autoris incerti l. 1. pag. 46. quod figmentum Platonici cum Platoni nos Christiani libenter relinquimus, confer etiam, quæ Salmasius in Plinianis exercitationibus fol. 550. 551. de hoc anno ex variis Autoribus affert.)*

Antequam ad annos politicos progredimur, prius duo dubia enodanda veniunt.

Primum dubium est, quomodo in Chronologicis certitudo haberi possit, cum tamen anni solares & lunares, multis diebus non coeant, hi undecim diebus breviores sint istis, præter horas & minutias

rias, ex quibus, progrediente tempore etiam dies, septimanae, menses, &c. fiunt.

Quanquam hic responderi posset, nervum Chronologiae consistere in translatione unius epochae anni ad diversam epocham, uti e. g. Annus Iulianus solaris communis temporis mensura est, quae reliquos reliquarum epocharum annos metitur, attamen quia huic dubio hac responsione non satisfaceret, si quaestio adhuc esset, sintne anni computandi solares an lunares, ut verbi gratia, qui in Scriptura sacra ab orbe condito numerantur, ideò factum est, ut variae intercalationes fuerint inventae, quibus effectum fuit, ut tempora aequaliter decurrerent, & Chronologica supputatio sibi constaret.

Quas dicis temporum intercalationes, respectu Anni solaris & lunaris, ut hi in decursu aequaliter se habeant?

Quanquam defectus minutiarum quantitatem, propter diversitatis parvitatem, inveniri impossibile sit, ut *Sacrobustus* ex *Almagesto Ptolomaei* rectè monet, tamen quod ad residuas anni solaris horas, & deficientes dies anni lunaris attinet, ne ex eorum neglectu insigne vitium temporis in computando consequeretur, duo potissimum remedia inventa sunt,

nempe, *Bisextum* in anno solari absolvendo, & *Epactæ*, in anno Lunari cū Solari exæquādo.

Quid est Bisextum?

Est unius diei in Februarium quarto anno Cycli Solaris interpositio, ut tempus cursui Solis adæquetur. Unde ipse hic annus *Bisextilis* nomen habet.

[Sex enim horæ per 4. multiplicatæ 24. adeoque diem naturalem integrum constituunt. Finis autem *Bisexti* hujus est, ut initium certi anni constitui possit, quia difficile esset, has sex horas peculiariter quolibet anno continuare. Hoc enim modo, si annus inciperet à manè, secundus à meridiè, tertius à vespere, quartus à media nocte inciperet, cui incommodo *Bisextum*, quatuor annorum horis 24. in diem redactis, pharmacum adhibet. In Februario autem hic dies interponitur, quia hic mensis est brevissimus.]

Quid sunt Epactæ?

Sunt undecim dies, qui annis lunaribus, ut solaribus adæquarentur, addebantur, quam additionem Romani, qui ante annum Iulianum Lunari utebantur, & intra octo annos per tres intercalares menses eam ritè perficiebant, *Octoeterida* nominabant, ita, ut tres postremi anni singuli haberent tredecim menses.

(Hæc de anno lunari communi intelligenda sunt: de anno Embolismali vide *Sacrobuſtum* in libello de computo Astronomico accuratè docentem. Epactas autem dies quod concernit, ante Romanos Solon eas ordinavit, initio anni constituto in conjunctione Solis & Luna, æstivo
Sol-

Solstitio proximâ. Melanchth. in Chronico. Carion. l. 2. pag. 209.)

*Secundò dubitatur; num in Chronographia
Scripturae sacrae intelligantur anni so-
lares, an lunares?*

Respondetur: invicta argumenta in medio sunt, annos in Scriptura numeratos, nostris fuisse pares, nisi omnia confundere velimus. Quod aded certum est, ut ipsos annos vitæ Patriarcharum, quorum unus ad annos usque 969. pervenit, quantitate nostris Iulianis minores fuisse, neutiquam credendum sit, quomodo-
cunque ipsos appellemus, *Solares*, an cum e-
pactis *Lunares*.

[Bodinus in Method. histor. c. 8. p. 472. scribit: *Hebraei quidem lunaribus [annis] utebantur, sed tertio quoque anno mensem intercalarem inferebant, qui ab illis Vaader dicebatur, id est, geminatus Adar: Quare Garcaus in eo labitur, quod Hebræos atque Ægyptias annis Solaribus usos scribit. Hanc Bodini sententiam gravissimè refutat Ioseph. Scalig. lib. 3. de Emend. Temp. cap. de anno priscor. Hebræor. Abrahamæ, fortissime concludendo, Annum priscorum Hebræorum duodenis equalibus mensibus, cum quinque appendicibus diebus tributum, adeoque Chaldaicum, aut, si mavis, Ægyptiacum annum fuisse. confer. Calvis. in Isag. Chronolog. c. 35. pag. 190. ubi miratur, quid quibusdam veniat in mentem, ut menses lunares in anno diluvii numerent. Melanchton ait lib. 2. Chron. Car. pag. 33. Numerus mensium & dierum in hac [de Noah] narratione, ostendit, annum so-
la-*

larem complexum esse duodecim menses lunares, & dies decem: Ideò dicitur Noah egressus esse ex arca, anno ætatis suæ sexcentesimo primo, videlicet anno à condito Mundo, millesimo, quinquagesimo septimo. Porro quod annos vitæ Patriarcharum concernit, fuerunt quidem, qui illos paulò plus, quàm menstruos esse putarunt, & tantum dies sex & triginta effecisse, ut esset numerus quadratus, qui efficitur ex numero senario, sexies ducto: quorum itaque annorum ex nostris unus decem contineret, & talibus annis in duodecim menses divisus, unusquisque mensis tres dies contineret. Quid Augustinus de hac perversione probabiliter judicet, videre est in ejus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 13. Quicquid sit de hujusmodi vitarum Patrum diminutione, Andreas Ribetus eam Exercitationibus in Genesin, Exercitat. 48. pag. 239. solidissimè refutat. Nam si, inquit ille, ita esset, Ebraicà veritate manente, quæ præferri debet, cū Henoc & Cainan filios genuerint, anno ætatis suæ 65. sequeretur, si decem ex illis unum nostrum efficiant, paulò minus quàm septennēs pueros fuisse patres filiorum. Quod si addantur etiam centum anni, qui in Edit. LXX. reperiuntur, cum omnes tam Hebræi, quàm Græci Codices in summa vitæ uniuscujusq; conveniant, nullus autem diutius vixerit, quàm Methusala, cujus anni fuerunt 969. sequeretur nullum Patriarcharum pervenisse ad 97. annum, cum tamen hoc etiam tempore reperiantur, qui illum sunt supergressi. Præterea aut mutata esset ratio numerandi post diluvium, cujus rei vestigium nullum apparet, aut si annorum calculus sic esset reducendus, ridiculum esset; quod de Abrahamo Scriptura dicit, plenum, vel saturum dierum, in bonâ senectute, diem obiisse, qui cū 175. annos vixerit, mortuus esset anno ætatis suæ 18. nondum completo. Sed commentum illud planè refellit, quod infra cap. 7. illo anno,

quo

quo diluvium durabit, numerantur menses usque ad decimam, & mensis secundi diei 27. fit mentio, Haftenus verba Riveti.

Fuit annus caelestis, solaris & lunaris; sequitur politicus: Quæritur, quisnam ille sit?

Annus Politicus est spatium temporis certum & determinatum, quod quidem cum anno caelesti non semper exactè consentit, aliquando tamen ad eum redit, & paria cum eo facit, quantum ob ignorantiam Solis & Lunæ cursus apud veteres possibile fuit.

[Non est, ut hîc loci multum laboremus de *annu polititi* speciebus inquirendis, definiendis, quisnam fuerit *annus Atheniensium*, *annus Metonis*, *Periodus Callippi*, *Annus Romanus*, &c. Quia tractatio hæc ex professo Chronologica est, & intricatior, quàm ut hic loci *ὡς ἐν διζόδῳ* tractari possit: tractavit eam fatis enucleatè *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronol.* parte secundâ, à pag. 76. per multa capita; omnium verò accuratissimè *Ioseph. Scalig.* de *Emend. Temp.* l. 1. 2. 3. 4. Nabonassaris annus quis sit, ex definitione *Æræ Nabonassaræ* cap. antecedente traditâ, constat. De solo anno Iuliano, ejusq; præstantiâ, pauca monebimus; si quæ *Bodinus* de his Annis in *Method.* c. 8. p. 471. scripsit, prius recitavimus: *Errandi causa*, inquit [puta in Chronologico calculo] nulla major fuit, quàm ex ignoto Solis ac Lunæ cursu; in quo, tametsi omnis antiquitas se valdè torsit, efficere non potuit, ut certum annorum ac mensum rationem haberemus. Nam *Leostrati* *ὀκτοετήριδες* mendosa reperta sunt, nec usum ullum præbuerunt:

Ec

Et aurea, quæ dicitur, Regula Metonis novendecim annorum, fallax, adeò, ut anno post 318. dies unus, ac ferè 18. hora superarent, quo Solis cursum Luna anteibat: Fallax etiam Calippi annus: Mendosa Hipparchi Regula trecentesimo quarto post anno unius hora errorem indicant: nec multò certior Philolai ac Democriti Ἐμβολιῶν: Postremò Cesaris annus hoc habet incommodi, quòd Lunares sustulit, & nunc plenus est erroris. Nam paulatim æstiva feriæ ad hybernos menses regrediuntur. Hactenus Bodinus.)

Quis nam est annus Iulianus?

Est annus Solaris, à Calendis Ianuarii incipiens, cujus rationem Iulius Cæsar de Consilio Sosigenis Mathematici instituit, quem ex Alexandria Romam duxerat.

[De Hujus anni præstantiâ in Chronologico studio vide apud Sethum Calvis. in Isag. Chronolog. cap. 15. Summa eorum, quæ de hoc anno scribit est: 1. Quod hujus anni formæ in annis æræ Christianæ omnes assueverimus; solam hanc esse certissimum temporis vehiculum, cum omnibus sit notissima, &c. 2. hujus anni formam quàmproximè accedere ad annum Astronomicum tropicum, & æquabilem, & Æquinoctia ac Solstitia propemodum statis diebus quotannis retinere, 3. hunc annum certos quosdam characteres aptissimè & apertissimè recipere, quibus quilibet eorum facillimè absque omni errore deprehendatur, &c. Hinc omnes omnium sæculorum epochas ad hanc anni formam, à condito Mundo, ad nos usque reduci, eidemq; alligari. Confer quæ Scaliger c. de primis Kalendis anni Iuliani putat, lib. 5. de Emend. Temp. fol. 231. Item, quæ Salmasius in Plinianis exercitationibus contra Solinum, mirè de intercalatione hujus anni hallucinans

cinantem, accuratissimâ crisi fol. 20. 21. 22. prolixè disputat.]

Ergone annus Julianus est omni numero absolutus & perfectus?

Hoc non sequitur, sed hoc tantum, commodiorem anno Juliano non esse, ad quem exigatur calculus chronologicus; modò enim ex Bodino recitavimus, habere hunc etiam annum hoc incommodi, quod æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediantur.

[Hinc ille conatus Gregorii Papæ, in corrigendo Calendario Juliano; sed num rectior, an ineptior, jam dudum pronunciatum fuit. Videatur Alterum M. Michaelis Mastlini Examen, quo ex ipsis fontibus demonstratur, Nostum hoc Gregorii Calendarium omnibus suis partibus, quibus reformatum esse putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis vitiosum esse. Ergò modestissimè de hoc anno illustris & profundissimus Scaliger lib. 8. de Emendat. Temp. c. de anno Juliano. fol. 417. postquam computum hujus anni deduxit: Hæc est, inquit, vera, & ad naturæ leges descripta anni forma, quam ideo proposuimus, ut nobiliora Ingenia, aut ad hanc amplectendam, aut ad meliorem comminiscendam, excitarentur.]

Sequitur annus sacer, sive mysticus:

Quisnam is est?

Annus sacer, sive mysticus, est Veteris Testamenti temporibus peculiaris, qui à mense Tisri, vel Ethanim, nostro Septembri respondente, incipiebat, quo Hebræi in supputationibus suis
usi

usi sunt, ubi de rebus sacris & ecclesiasticis, ac Ceremoniis agebatur.

[Huic Hebræorum anno sacro, sive mystico, contra-
tradistinguebatur annus communis, quo utebantur
Hebræi in contractibus civilibus, qui incipiebat à Men-
se Nisan, nostro Martio respondente. *Hanc enim distin-*
ctionem, inquit Rivetus in cap. 7. Genes. Exercit. 54. p.
273. *tempore Moſis in usu fuisse, omnes agnoscunt, &c.* quod
nos sacrum hunc annum, respectu communis, *Mysticum*
appellamus, causæ in promptu sunt, quæ in Archetypo
Christo, temporumque Novi Testamenti complemen-
tis ad oculum demonstrari possunt; ut *χρόνος αἰώνιος* vi-
tæ æternæ, qui sunt finis fidei nostræ, taceamus. Porro
quadriennium nunc est, cùm Clariss. Dn. Joh. Jacobus
Hainlinus, Superintendens Generalis, jam temporis
Tübingæ Mathemata profitens, ederet *clavem sacro-*
rum temporum, seu propositionum Heptadae tres, quibus
per novam, & à multis seculis ignotam mysticam for-
mam annorum Sabbathicorum, Iubilæorum, & LXX.
hebdomadum Danielis aditus ad temporum Biblio-
rum adyta tentatur, in quibus mysticorum annorum
formam ab his nostris mysticis & sacris annis planè di-
versam & singularem proponit. Annum enim mysti-
cum definit, si rem spectemus; *Spatium septem mensium*
mysticorum, quorum quisque septem hebdomadibus, hoc est,
diebus 49. absolbitur, ita ut revolutio ejus diebus 343. absol-
batur, diebusque 22. & horis 6. brevior sit anno nostro com-
muni Juliano, qui Solaris est. Ex quibus mysticis annis
etiam Sabbathicos & Iubilæos annos deducit, ita, ut
mysticorum annorum septimus quilibet Sabbathicus, & Sab-
bathicorum quilibet septimus Jubilæus sit, supputationis my-
sticæ primordio à primo Genes. 2. Mundi Sabbatho rectè
sumto, Sabbathicisq; & Jubilæis annis ex radice septenarii
nume-

numeri rite decurrentibus. Quæ licet nova, & à multis seculis incognita annorum mystica forma, ut ipse Autor eam appellat, à communi omnium Chronologorum calculo *δὲ δια τῶν* distet, nihilominus, quia reducta ad Iulianos annos, cum primis in mysticis S. Scripturæ numeris, mirabili contentu rerum eventus ad tempora applicat, quod in difficilima apud Daniele **LXX.** hebdomadam supputatione, annorumque ad litteram vaticinii digestionem ad oculum demonstratum extat, omnino concludimus, has profundi ingenii meditationes susque deque neutiquam ferendas, sed ad accuratam demonstrationum astronomicarum incudem revocandas, & si *θεσιόγρι* subsit, grato erga autorem animo agnoscendum esse. Quanquam argumenta, quæ huic novæ formæ annorum mysticorum opponi possunt, contemnenda non sint; inter quæ palmarium est, quod initium annorum Iubilæorum, ex lege Moisaica in decimum diem septimi mensis incidens, juxta hanc novam mysticorum annorum formam vagatur etiam per alios menses anni, quàm Tisri, qui septimus mensis erat, respondens nostro Septembri; id quod Legi divinæ nimis præjudiciosum esse deprehenditur: Cui quidem nodo cuneus quæsitus esse videtur, si dicatur; Locum Levit. 25. v. 9. 10. in quo hæc Septimi Mensis decimi diei determinatio habetur, *Nec de principio, nec de fine Sabbati, vel Jubilei quicquam agere, sed hoc tantum jubere, ut die decimo Mensis septimi, festo scil. expiationis in maximâ populi Judaici frequentia Annus Sabbaticus vel Jubileus sanctificaretur, hoc est, promulgaretur, & quo die incipiendus sit, publice denunciaretur, quia vox Hebræa* *קדש* *sanctificare, etiam promulgare, & denunciare significet; quâ demum denuntiatione factâ Annus Sabbaticus aliquot septimanis vel Mensibus post initium*

gium sumere potuerit. Sed quid, si ipsius paschatis celebratio etiam per alios menses & dies, quàm constitutio divina fert, vaga evadit? & præterea cum ratione dicatur, vix verisimile esse, tanti & tam celebris festi initium per diversos anni menses & dies esse vagum, promulgationis autem diem ad tam decretorium, puta decimum septimi mensis diem, adstrictum, Quæ ad altiore indagine suscipiendam movere fuit visum.]

Dixisti, duas sacri, seu mystici anni esse species, Sabbathicum & Jubileum: Quaero, quisnam sit annus Sabbathicus?

Annus Sabbathicus est, qui ex præcepto divino, septimo Judæorum mense, circa Septembrem nostrum, ritè inchoabatur, & toto illo anni spatio observabatur, ita, ut servi indigenæ manu mitterentur, & agri inculti relinquerentur; quia nec sementem faciebant, nec metebant, nec vineas putabant, nec uvas colligebant; quicquid sponte nascebatur, id omnibus commune erat, & indifferenter à quibusvis colligebatur. Ex quo sex anni sequentes agricolationi destinati erant, quorum in sexto præcipuè anno tantum colligebant, ut trium annorum spatio, à sexto videlicet anno, usque ad nonum, de reposis vitam tolerare possent.

[Descriptio hæc desumpta est ex Exod. 23. v. 10. 11. Levit. 25. v. 3. 4. 20. 21. Causæ instituti tres potissimum dari possunt. 1. *Theologica*; hæc erat, ob quietem terræ, figu-

figura quietis æternæ. ubi requiescemus à laboribus nostris, Apoc. 14. v. 3. celebrantes Sabbathum ex Sabbatho, Esa. 66. v. 23. ubi tempus erit refrigerii, Act. 3. v. 20. in quo requiescemus, Syr. 22. v. 11. liberi ab inferno, Ose. 13. v. 4. à maledictione legis, Gal. 3. v. 13. à peccato, Ioh. 8. v. 36. à morte æternâ, quam liberator Christus absorpsit, Esa. 25. v. 8. 2. *Ethica*, dum hæc externa pædagogia Iudæis *ὑποτάξις* ad fidem, & obedientiam erga Deum sedulo exercendam esse debuit, qui promiserat, se sexti anni frugibus benedicturum, ut agri & vineæ eo anno trium annorum fruges ferrent, ad charitatem etiam proximo præstandam. 3. *Oeconomica*, dum quies aliqua terræ concedenda erat, ut etiam consequentium annorum seges fertilior esset. Ad Chronologicum usum quod attinet, hi anni multum faciunt ad annos Mundi rectè ordinandos, & inter se conferendos, quia statò tempore in sacra historia recurrunt. *Neceffe est enim, ut spatia rerum gestarum in annis Sabbathicis inclusa, septenario numero semper numerari possint: Ideò tanquam statua Mercuriales* (sunt verba Calvisii) *ferè habentur à Chronologis; ad quas respiciant, & quibus in viam, si aberraverint, revocentur; nullis aliis notis dignoscuntur, nisi quòd semper incipiunt in Septembri, eo Cyclo Solis ferè finiente, qui ex septenario numero excessit. Vide Seth. Calvis. in Isagog Chronol. cap. 16. Hinc Ioseph. Scaliger. l. 8. de Emendatione Temp. cap. de anno Sabbathico, inquit, adjectis septenariis de annis Mundi, relinquitur annus hebdomadis currentis. Et sanè mirum est, occulto quodam DEI Opt. Max. consilio in annis Mundi eam observationem anni Sabbathici lucere.]*

Quisnam est annus Jubilæus?

Annus Jubilæus est, qui à principio Mundi deductus, annisque ab eo numeratis, per septe-

narium divisis, & ordine Sabbathario nunquam turbatis, quinquagesimo anno (exclusivè sumpto) mandato divino celebrabatur, decimâ die mensis septimi tubâ clangente, quo omnia debita dimittebantur, & quilibet hæreditatis paternæ restitutionem, servusque manumissionem, accipiebat.

[Hujus anni descriptio habetur Levit. 25. Deut. 15. alias etiam *annus Libertatis* dictus. Germanicè, ein *Hall Jahr*. Cujus prototypus fuit Iubilæus, quem dulcissimus Salvator noster Iesus Christus adventu suo maximè salutarî instituit; utpote à Patre in hunc Mundum missus, ut *prædicaret captivis libertatem, vinctis apertionem carceris*, Esa. 61. v. 1. 2. Ille enim *debita nobis dimisit*, Matth. 6. v. 11. hæreditatem paternam restituit, *dando potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomen ejus*, Ioh. 1. v. 1. 2. & *liberando nos ab inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos*, Luc. 1. v. 71. Quod ad tempus, sive terminum, à quo sit numerandus hic annus, attinet, sunt, qui eum à quolibet anno quinquagesimo completo numerant, quia putant, quovis anno quinquagesimo solido ex mandato divino Iubilæum esse peractum. Hanc opinionem fortissimis argumentis Calvisius refutat: inter quæ valdè militat, quòd hâc ratione duo anni Sabbathici continuarentur; scilicet Iubilæus anno quinquagesimo, qui semper etiam Sabbathicus erat, ut Levit. 25. videre est, & annus quadragesimus nonus, in quem ex radice septenarii, Sabbathicus ritè cadebat. Quod absurdum esse, per se manifestum est. Ad argumentum ex phrasi, quâ Iubilæus anno quinquagesimo celebrari mandato divino jubetur, sumptum, Calvisius respondet; *Ambiguitatem esse*

esse in ea, quia annum quinquagesimum exclusivè annumeret, quem illi inclusivè intelligunt. Phrases enim de temporum terminis in omnibus linguis ita usurpari, ut antecedens terminus cum sequente termino simul comprehendatur. Sic enim hebdomadem usitatè vocari octiduum, Olympiadem, quæ tantum quatuor annos solidos comprehendat, quinquennium, &c. Hinc Ioseph. Scaliger Iubilæos annos non aliter, nisi abjectis abjiciendis ab annis mundi, & quod reliquum est, per VII. dividendo, inquirere jubet, addito: Reliqua Jubilæa aliorum, tam veterum, quam recentiorum, commentitia sunt, ut videre est lib. 7. de Emend. Temp. fol. 377. cap. de Jubilæis. Quomodo ergò Iubilæus annus quinquagesimus solidus est.]

Fere oblitus sum Annorum Climactericorum, qui etiam scanfiles dicuntur; queritur ergò etiam de his, quinam illi sint?

Sunt anni ex septenariis & novenariis numeris collecti, ut sunt, 7. 14. 21. 28. 35. 42. 49. 56. 63. 70. & 9. 18. 27. 36. 45. 54. 63. 72. 81. 90.

[His annis à multis peculiare mutationum periodi, in primis quod ad vitam hominum, eorumque sortes attinet, adscribuntur; de quo cuilibet integrum sit, abundare suo ingenio. Certò tamen ponderosissima sunt argumenta *Salmasii*, quibus horum annorum scanfiones præter reliquorum annorum decursum non magni æstimat; *sortes meæ* (puta sine astricto annorum numero) inquit divinus Psalter, hoc est, juxta Hebræum textum, *tempora mea sunt in manibus tuis, Domine*, Psal. 31. v. 16. Ut prudentissimum, juxta & pientissimum esse

oportuerit Imperatorem Maximilianum II. qui cuidam de anno 49. ætatis, ut climacterico superato gratulanti respondit, *Annos omnes esse climactericos.*]

Restant anni collecti & dispersi, currentes & completi, sive exacti: Quinam sunt illi?

Anni collecti sunt anni integræ alicujus epochæ, in unam summam conjecti. *Anni dispersi* sunt anni resoluti majoris alicujus epochæ in suas partes, tanquam epochas minores, v. g. quando anni 480. ab exitu ex Ægypto, usque ad templum Salomonis, resolvuntur in epochas minores, cujusmodi sunt 40. anni in deserto; Iosue Regiminis ad divisionem terræ, anni 6. gubernationis Iudicum ad Samuel exclusivè anni 350. Regimenis Samuelis & Sauli anni 40. Regni Davidis anni 40. Salomonis anni 4. ad initium templi. Hi anni dicuntur *dispersi*; in unam summam, nempe 480. conjecti, dicuntur *collecti*. *Anni currentes* sunt qui nondum ad finem pervenere; cujusmodi ferè omnes sunt, qui in calculo sunt ultimi. *Anni completi* sunt, qui ad finem suum pervenerunt, & decursu sunt perfecti.

Suprà in inscriptione hujus capituli characterum annorum mentio facta est; Quid sunt characteres anni?

Sunt

Sunt notæ astronomicæ, quæ in aliquo anno Iuliano, ad quem reliqui anni reducuntur, aliquid peculiariter definiunt.

Qui sunt illi characteres?

Potissimum *Cyclus Solis*, *Cyclus Luna*, & *Eclipses*.

[De Indictione, annis item Sabbathicis & Iubilæis paulò supra egimus, ex quibus etiam certi anni alicujus definitio sumi potest.]

Quid est Cyclus Solis?

Cyclus Solis est revolutio viginti octo annorum, quibus elapsis, feriæ sive festa statæ, in orbem redeunt.

[Dicitur autem *Cyclus Solis*, non quòd ex eo motum Solis discamus, sed quia ejus beneficio literam diei Solis, Vel diei Dominici scire possumus. Inventus est propter annum Bisextilem. Si enim singuli anni Iuliani tantum haberent dies 365. tum quotannis feriæ sibi ordine succederent, & qui dies mensis hoc anno feriam primam habuisset, sequenti anno incurreret in feriam secundam, dies enim 365. divisi per septenarium, relinquunt unitatem, quæ significat unius feriæ successionem, quemadmodum id in annis æqualibus Ægyptiis, Nabonassaræis perpetuò accidit.]

Quid est Cyclus Luna?

Est revolutio periodica novendecim annorum, quibus elapsis, Novilunia & Plenilunia ferè ad idem tempus redeunt.

[Dicitur aliàs *Cyclus decemnovennalis*, vel etiam *ινκαδραετηγισ*; item *numerus aureus*, propter insignem

ejus usum, in designandis festis mobilibus totius anni, & deinde in motibus Lunaribus deprehendendis; quamquam hic usus hodie ferè obsolevit, propter anticipationem Lunæ in annis Iulianis: restat tantum hic usus, ut sciamus terminum Paschalem, nempe, quâ Dominica hoc festum celebrare debeamus,]

Quid sunt Eclipses?

Eclipses sunt oppositiones Luminarium magnorum cœli, ex quarum observationibus invariabilis annorum series colligi potest.

[Magis chronologica, quàm astronomica est hæc definitio. Genus enim, dum oppositiones Luminarium *Eclipses* esse dicuntur, est astronomicum, differentia ab adjuncta proprietate connotandi seriem temporum, est chronologica. Hinc Alstedius in *Thesauro Chronologiae* pag. 53. scribit: *Eclipses & observationes astronomicae sunt incomparabilis thesaurus Astronomiae & Chronologiae, utpote bases & characteres temporis naturalis, eoque infallibiles. Itaque si hoc volumen cœli conjungatur cum volumine Bibliorum, inde ab anno M. 3180. quo prima eclipsis ab Autoribus est memoriae prodita, irreprehensibilis haud dubiè annorum series contexetur, scriptaque Ethnicorum hac ratione cum historiâ sacrâ connecti possunt. Ratio est, quia abacus astronomicus mathematicè exactus est, & ob id indubitata Chronologiae mensura, si ad eum res gestæ referuntur, id quod in *Almagesto* Ptolomæi ad oculum demonstratur: ut alia specimina horum characterum anni hîc loci prætereamus.]*

CAP. VII.

De Anni vulgaris, seu ver-
tentis partibus.

*Definitis annorum speciebus, restat dicere
de eorum partibus; quænam
sunt illæ?*

Anni vulgaris partes sunt quatuor;

Ver, Æstas, Autumnus, & Hyems!

Quæ ulterius resolvuntur in *Menses*, Menses in
Septimanas, Septimanæ in *Dies*, dies in *diem
verum & noctem*, ambo in *horas*, *Horæ* in *mi-
nuta*: de quibus de hinc ordine.

*Quæ est descriptio quatuor anni
partium?*

Singulæ partes anni sunt spatium trium Men-
sium, ita, ut ver *Martium, Aprilem, Ma-
jum*; Æstas *Iunium, Iulium, Augustum*; Au-
tumnus *Septembrem, Octobrem, Novembrem*;
Hyems *Decembrem, Ianuarium, Februarium*
præter propter absolvat.

[Notandum; his quatuor anni partibus ex motu
Solis accidere *Æquinoctia*, quæ sunt summa diei no-
ctisq; æqualitas; Vt & *Solstitia*, quæ sunt summa diei
noctisq; inæqualitas: Et quidem *Æquinoctia* duo;
Vernum, quando Sol Arietem ingreditur; incidens in
10. aut 11. Martii diem; Et *Autumnale*, quando Sol
Libram ingreditur, incidens in 13. Septembris diem;
juxta versam;

Lampert, Gregor Innox est æquat a diei.

Sic etiam Solstitia duo; *Æstivum*, quando Sol ingreditur Cancrum, incidens in 12. Iunij diem; Et *Hybernum*, quando sol ingreditur Capricornum, incidens in 12. Decembris diem; hinc versus:

Vitus, Lucia sunt duo Solstitia.)

Quid sunt Menses?

Menses sunt spacium, quo Luna à Sole digressa, cursu suo confecto ad eundem redit; id quod singulis Mensibus fit 30. diebus; & horis 10. cum dimidia.

[Horum nomina sunt 1. *Ianuarius*. 2. *Februarius*. 3. *Martius*. 4. *Aprilis*. 5. *Majus*. 6. *Iunius*. 7. *Iulius*, in honorem *Iulij Cesaris* sic appellatus, prius dictus *Quintilis*, quòd quintus esset à Martio, quem *Romulus* primum Mensem esse voluit: 8. *Augustus*; in honorem *Augusti* & *Octavi*, sic appellatus; prius dictus *Sextilis*, quia sextus à Martio fuit. 9. *September*. 10. *October*. 11. *November*. 12. *December*: sic appellati, quia quilibet hoc suo numero à Martio tanto intervallo distat.]

Nihil ne præterea Mensibus accidit?

Accidunt eis *Calendæ*, *Nonæ*, *Idus*: quæ sunt peculiaris numerandi Mensium dies ratio.

Quid sunt Calendæ?

Calendæ sunt cujuslibet mensis dies primus: Ut *Calendæ Maij* sunt primus dies *Maij*.

[A *Calando*, id est, vocando sic dictæ; quòd hoc die senatus convocaretur, Vbi notandum; post *Calendas* sequi *Nonas*, & post *Nonas Idus*, & quot dies post *Idus* supersunt, eos insequentis Mensis nomen accipere: v. g. *pridie Calendas Iunii*, idem esse, ac si scriberetur, *Ultimo Maij*: Item *Tertius Calendas Iunij*, idem esse, ac si scribere-

beretur, penultimo die Maij: Quarto Calendas Iunij, ac si scriberetur; quarto die à fine Maij. Et sic deinceps.]

Quid sunt Nonæ?

Nonæ sunt dies quintus Ianuarii, Februarii, Aprilis, Iunij, Augusti, Septembris, Novembris, Decembris; & Septimus dies Martij, Maij, Iulij & Octobris.

[Hic notandum, diem, qui Nonas præcedit, *Pridie Nonas*, sive Nonarum dici: Vt; *Pridie Nonas Maij*, id est, *die Nonas proximè præcedente*: Quarto Nonas Maij; id est; Quarto die ante Nonas Maij: Sexto Nonas Maji, id est, sexto die ante Nonas Maji, &c. qua numeratione ipse etiam Nonarum dies includitur. Porro ex definitione Nonarum allata videre est, Martium, Majum, Iulium, Octobrem habere Sex Nonas, reliquos autem Menses tantum quatuor, secundum versus:

*Sex Nonas Majus, October, Iulius, & Mars;
Quatuor at reliqui dabit Idus quilibet octo.)*

Quid sunt Idus?

Idus sunt in Martio, Majo, Iunio & Octobri decimus quintus dies, in reliquis mensibus decimus tertius.

[Notandum, ab Idibus denominationem sumere dies, Nonas immediatè sequentes, non quod ipsæ Idus sint, sed quod eas antecedant: Vnde Octavo Idus idem est, quod Octavo ante Idus; Septimo Idus, quod septimo ante Idus; & ita deinceps, qua ratione etiam ipse Iduum dies inclusus intelligitur.]

Quid sunt septimana seu hebdomades?

Septimana seu hebdomades sunt spatium septem

ptem dierum civilium, quorum nomina & signa hæc sunt:

1. <i>Dies Solis</i>	☉	} Appellantur etiam feria: Ut feria prima, feria Secunda, feria tertia &c.
2. <i>Dies Lunæ.</i>	☾	
3. <i>Dies Martis.</i>	♂	
4. <i>Dies Mercurij</i>	☿	
5. <i>Dies Iovis.</i>	♃	
6. <i>Dies Veneris.</i>	♀	
7. <i>Dies Saturni vel Sabbathi.</i>	♄	

Quid sunt dies?

Dies sunt spatium temporis, vel à Solis, super horizonte versantis lumine, vel à lucis & tenebratum vicissitudine, determinatum:

Hincque vel *Naturalis*, vel *Civilis*.

Quid est dies Naturalis?

Dies Naturalis est tempus, quo Sol ab Oriente ad Occidentem revolutus supra terram lucet.

[Ineptè à recentioribus dies *Artificialis* appellatur.]

Quid est dies Civilis?

Civilis dies est tempus horarum viginti quatuor æqualium, & lucem & tenebras completens.

[Appellatur autem sic, quia in Civilibus negotiis imprimis observatur; Ut, cum quis aliquot dierum inducias cum aliquo paciscitur, simul etiam noctem seu tenebras comprehendit; dicitur etiam à Latinis

dies

dies plenus, cuius initium Astronomi sumunt à Meridie, non à media nocte, à nonnullis dicitur *Dies Naturalis*.)

Quæ sunt partes Diei Civilis?

Lux & tenebræ: seu *dies verus & nox*.

Lux seu *dies verus* est ipse dies naturalis, quem modò definivimus, constans quinque partibus; quarum 1. *Mane*, quod est diei principium. 2. *Ortus*, tempus promeridianum. 3. *Meridies*; medium diei. 4. *Pomeridianum* tempus, cùm Sol ad occasum fertur. 5. *Suprema tempestas*, novissimum diei tempus.

Quid est nox, seu tenebræ?

Est tempus, quo Sol ab Occasu ad Orientem revolutus, infra horizontem versatur; constans sex partibus, quales sunt: 1. *Vesper & crepusculum*, cùm Sol occidit, & hesperus oritur. 2. *Prima fax*, tenebris jam ingruentibus. 3. *Nox cōcubia & intempesta*, cùm homines quieti se tradunt. 4. *Media nox*, cùm altâ quiete omnia tenentur. 5. *Conticinium*, ubi omnia tacere solent. 6. *Gallicinium*, noctis ad diem inclinatio. 7. *Diluculum, lucifer, aurora*, die jam paulatim illucescente.

[Veteres Noctem in quatuor vigiliis, & harum singulas, in horas ternas diviserunt,]

Quæ sunt partes seu elementa, in quæ dies & nox resolvitur?

Horæ, quæ sunt vicesima quarta diei civilis pars.

[Di-

[Dicuntur etiam *horæ æquales*, quia semper sunt ejusdem quantitatis, ad differentiam *horarum inæqualium*, quæ sunt duodecima pars diei aut noctis naturalis, quæ pro incremento & decremento diei & noctis modò longiores, modò breviores sunt, & ob id *inæquales* dicuntur.]

Horarum principia, in quæ resolvuntur, quanam sunt?

Minuta, quæ sunt sexagesima pars horæ.

[Confer cum his omnibus *triplex Calendarium*, nempe *Romana Ecclesiæ Græco oppositum*; Item *Rituale seu Ceremoniale*, & *Historicum Gabrielis Bucelini in Nucleo*, quæ eorum, quæ jam scripsimus, uberrimus commentarius esse possunt.

CAP. VIII.

Fuerunt *æra* & *anni*: sequuntur *epochæ*, quæ ex *æris* & *annis* consequuntur.

Quid sunt epochæ?

Epochæ sunt certa & determinata temporum intervalla, ab *æris* incipientia, & aliquòtisque, ad certam aliquam, aut insignem mutationem rerum gestarum, per continuationem annorum perducta: quales v. g. sunt à *Mundo condito ad diluvium*, à *diluvio ad nativitatem Abrahamæ*; ab hac *nativitate ad exitum Israelitarum ex Ægypto*, & sic deinceps.

[*Epocha* sumitur bifariam; 1. Pro ipsa radice temporum, quâ ratione synonymon est vocabuli *Æra*, juxta

Cœ-

Cœlium Rhodig. l. i. c. 15. ubi inquit: *Illud verò me re-
latu indignum, ἐποχὰς dici gradus, in quibus deprehen-
duntur Planete in Zodiaco, cujus unaquæque pars in XXX.
distribuitur gradus, μοίραι vocant Græci. Mox & Mera
in LX. dirimitur portiones, quas πρώτῃ dicunt λεπτά, id
est, prima Minuta, deinde & Minutum primum in LX.
δεύτερῃ λεπτά, id est, secunda minuta. Confer Henrici
Steph. Thesaur. in voce ἐποχή. 2. Sumitur pro certo
continuato intervallo temporis, qua ratione ab Æra
differt, ut principiatum à principio, totum à parte;
quia hoc significatu Æra est initium temporis nume-
randi; Epochæ verò integer tractus temporis numera-
ti. Et hoc posteriori modo nostra definitio accipien-
da est.]*

*Quæ sunt igitur illæ epochæ, in quas Chro-
nologires gestas ad annos Mun-
di distribuunt?*

Utile, & necessarium est hoc scire, & has
epochas tenacissimè memoriæ infigere; quia
quasi Mercuriales statux sunt, ad quas distribu-
tio Chronologica attentissimè respicit.

Prima Epochæ est ab anno Mundi conditi, us-
que ad diluvium, continens in se annos 1656.
completos,

Secunda Epochæ est à diluvio, usque ad nati-
vitatem Abrahamæ, continens in se annos 292.
incidens in annum Mundi 1948.

Tertia Epochæ est à nativitate Abrahamæ, us-
que ad ejus vocationem, continens in se annos
75. post diluvium annos 367. incidens in an-
num Mundi 2023.

Quar-

Quarta Epochæ est à vocatione Abrahamæ, usque ad exitum Israelitarum ex Ægypto, continens in se annos peregrinationis 430. & incidens in annum Mundi 2453.

Quinta Epochæ est ab exitu Israelitarum ex Ægypto, usque ad initium templi Salomonis, continens in se annos 480. & incidens in annum Mundi 2933.

Sexta Epochæ est à fundato templo, usque ad obitum Salomonis, & distractionem Regni, continens in se annos 37. & incidens in annum Mundi 2969.

Septima Epochæ est ab obitu Salomonis, & distractione regni, usque ad captivitatem Babyloniam, in Iechoniæ Regis Iuda captivitate incipientem, continens in se annos 379. incidens in annum Mundi 3349. ad desolationem verò templi, continens in se annos 390. incidens in annum Mundi 3360.

Octava Epochæ est, à captivitate Babylonicâ, in Iechonia incipiente, ad captivitatis Babylonicæ finem, annos in se continens 70. incidens in annum Mundi 3419.

Nona Epochæ est à solutâ per Cyrum captivitate Babylonicâ, usque ad initium 70. Hebdomadum Danielis, continens in se annos 110. incidens in annum secundum Darii Nothi, Regis Persarum, cujus edictum de reedificando templo ratum mansit, qui fuit annus Mundi 3529.

Deci-

Decima Epochæ est ab initio 70. Hebdomadum Danielis, usque ad eandem finem, continens in se annos communes 490. incidens in secundum excidium Hierosolymæ, à Tito, Vespasiani filio, anno Mundi 4019. post natum Christum septuagesimo, susceptum, & ita volente ad rastriâ divinâ, perfectum.

[Huic ultimæ V. Testamenti, in N. Testam. expiranti epochæ inclusa est Æra nativitatis & passionis Salvatoris nostri Iesu Christi, quâ Salvator juxta æram Dionysii communem anno Mundi 3949. natus, 3982. verò passus est. Biennio tamen minorem esse æram nativitatis vulgarem, quàm debebat esse, probat *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronol.* cap. 46. pag. 222. & seqq. Sicut etiam annum Passionis juxta æram vulgatam annis 33. ætatis Christi biennio minorem esse, demonstrat, scilicet, non 33. sed 35. ætatis anno Salvatorem nostrum passum fuisse, anno Mundi 3982. Vide ejus *Isagog.* c. 49. pag. 238. & seqq: item quæ suprâ cap. 5. de hac ærâ dicta sunt: Vbi etiam *Gerh. Johan. Voss.* & *Fr. Spanheimii* allegata habentur.

Quod est fundamentum chronologicum harum epocharum?

Septem priores Epochæ, usque ad annum Mundi 3360. fundatæ sunt in Canonicis Scripturis Veteris Testamenti; reliquæ ex profanorum Autorum scriptis ἀντιρρήτως demonstrari possunt.

CAP. IX.

Demonstratio Epocharum annorum Mundi, usque ad annum 3360. ex S. Scripturâ.

Quomodo demonstrantur septem priores epochæ ex S. Scripturâ?

PRima Epocha fundamentum habet Gen. 5. in descriptione ætatum patrum antidiluvianorum, ubi uniuscujusque anni, priusquam liberos gigneret, recensentur. Compleverat enim Adam, cum Sethum gigneret, 130. annos; Seth 105. annos; Enos 90. annos; Kenan 70. annos; Mahaleel 65. annos; Jared 162. annos; Henoch 65. annos; Methusalah 187. annos; Lamech 182. annos; Noah 600. annos; Summa est 1656. añorum; Noah enim sexcentesimum ætatis annum expleverat, cum diluvium 13. Octobris inciperet, à quo liberatus fuit, cum die 12. Decemb. anni 1657. currentis, sese terræ cum universis animantibus, DEO mandante, iterum committeret.

[Quòd in hâc Chronologiâ anni communes intelligentur, capite superiore probatum fuit. Porro observandum hic est, ideò hic tantum annos priores, quibus patres generâsse dicuntur, in computum venire, quia annos reliquos cum filiis & nepotibus transegerunt communes.]

Nihilne contradictionis patitur hujus primæ epochæ demonstratio?

Equi-

Equidem peculiarem annorum Mundi supputationem habet Eusebius, & reliqui scriptores græci, sed petatum ex depravatis numeris Versionis LXX. Interpretum cap. 5. & 11. Geneleos, ex quibus à creatione rerum usque ad diluvium colligunt annos 2242. ubi Hebræis tantum prodeunt, ut Epocha præsens habet, anni 1656. completi, quæ discrepantia est 586. annorum. Sed responsio facilis est, si dicamus, corrigendos esse Græcæ Versionis numeros ad textus hebraici veritatem: *Quia, dicente Augustino, rerum gestarum fides ab eâ linguâ repetenda est, ex qua interpretatum est, quod habemus.*

[Aliud porro dubium affertur; nempe Noachum fuisse natum annos 500. cum inciperet generare, Gen. 5. v. 32. & c. 6. v. 10. mandatum acciperet de extruendâ arcâ, Gen. 6. v. 14. Cum verò diluvium ingrueret, 600. annos habuisse, Gen. 7. v. 13. Quomodo hæc stare possint cum Gen. 6. v. 3. Vbi dicitur: *Erant dies ad diluvium 120. anni.* Resp. Id. Hieron. Chrysost. & Hugo ita conciliant: *120. annos primò fuisse datos sed propter malitiam hominum decurtatos.* Augustinus 2. quæst. 47. in Exod. statuit; *Noachum non fuisse completè 500. annorum, cum juberet ipsum Deus extruere arcam, sed majorem partem quinti centenarii fuisse transactam.* Esse enim scripturæ familiare, tempora ita numerare, ut, quod de summa perfectioris numeri paululum excrevit, aut infra est, non computet. Sic Lutherus putat, quòd Noab adhuc cælebs 480. annos habens, mandatum de conficiendâ arcâ, & de concionibus pœnitentiæ divinitus acceperit, & 20. demum post annos uxorem duxerit, &c. Vide Salve Chrono-

nologicum Dn. Adami Weinheimeri Amici mei singularis, pag. 6.]

Quæ est secunda Epochæ demonstratio?

Hæc Epochæ à diluvio ad natum Abrahamum 292. annos complectens, fundamentum suum habet Gen. II. à V. 10. ad finem; in descriptione annorum ætatis patrum post diluvium, ubi similiter, sicuti cap. 5. uniuscujusque anni, priusquam liberos gigneret, numerari debent. Genuit enim Sem Arphaxat post diluvium anno secundo. Arphaxat, genuit Salah, anno ætatis 35. Salah genuit Eberum anno ætatis 30. Eberus genuit Peleg, anno ætatis 34. Peleg genuit Regu anno ætatis 30. Regu genuit Serug anno ætatis 32. Serug genuit Nahor anno ætatis 30. Nahor genuit Thara anno ætatis 29. Thara genuit Abraham anno ætatis 70. Summa est, quæ fuit demonstranda, annorum 292.

Quid contradicatur huic Epochæ?

I. Idem, quod primæ; nempe ab eodem Eusebio, à depravatis numeris versionis græcæ LXX. Interpretum decepto, ubi à diluvio ad natalem Abrahamæ annos 942. numerat, quæ distantia à demonstratâ nostrâ Epochâ est annorum 650. Sed græcæ versionis ad hebræos fontes correctio est solidissima ad hoc objectum responsio, ut in defensâ primâ Epochâ fuit responsum.

II. Im-

II. Imprimis hic notandum, versionem LXX. Interpretum inter Arphaxad & Salah posuisse generationem *Cainan*, cui annos 130. tribuerunt. Sic enim legit ista versio Gen. II. *Arphaxad genuit Cainan anno ætatis 135. Cainan genuit Salah anno ætatis 130.* Quam versionem sequitur Evangelista Lucas c. 3. *Qui fuit Sale, qui fuit Cainan.* Ubi sciendum, LXX. Interpretes hæc addidisse de suo, & locum apud Evangelistam Lucam scribarum incuriâ ex LXX. Interpret. versione irrepsisse; uti D. Waltherus multis argumentis probat Harm. 5. script. Gen. II. v. 12.

III. De anno natiuitatis Abrahamæ intricata se offert disputatio. Nos enim primas natiuitatis Abrahamo inter fratres vindicantes, eundem in hac prima Epochâ natum dicimus, anno parentis LXX. ex literâ Mosaica Geneseos c. II. v. 26. ubi hæc verba habentur: *Vixit autem Tharah septuaginta annos, & genuit Abram, Nachor, & Haran, Item v. 29. Iste sunt generationes Tharah, Tharah genuit Abram, Nachor, & Haran.* Qua repetitione Moses omninò ostendere videtur, Abrahamum fuisse primogenitum, septuagesimo anno ætatis Tharah natum. Et hanc sententiam confirmant viri doctissimi, *Alphonsus Tostatus Abulensis, Benedictus Pererius, Iosephus Scaliger, Sethus Calvisius*, qui ex eo sua desumpsit, contra sententiam *Theod. Lyrani, Ca-*

jetani, Gasparis Sanctii, Leonardi Marii, Tornii, Beroaldi, Francisci Iunii, Davidis Paréi, Ioh. Deodati, Ioh. Temporarii, & Iacobi Capelli, qui, referente Riveto in hunc Genes. locum, statuunt, nativitatis Abrahamæ annum necessario incidisse in annum centesimum, trigesimum vitæ Therahi, Nahorémque fuisse natu majorem; Haran, secundum; Abrahamum minimum, primum tamen dignitate, ex prærogativa fœderis divini: Et hoc quidem ex hoc argumento, quia dies Therah fuerunt quinque & ducenti anni, cum Abraham anno 75. ætatis, Therah in Haran mortuo, ex Haran egrederetur, ut Scriptura expressè testatur, Gen. 11. v. 32. *Fuerunt autem dies Therah quinque & ducenti anni, mortuusque est Therah in Haran.* Act. 7. v. 4. Stephanus inquit: *Postquam Therah mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc.* Ex quo aperte concludi videtur, Si Abraham anno 75. ætatis post mortem patris Therah. 205. annos complentis, egressus est ex Haran, quod non 70. sed 130. ejusdem anno natus, adeòq; non maximus, sed minimus inter fratres natu fuerit. Subtractis enim 75. à 205. remanent 130. hinc 60. annorum scrupulus in universa Chronologia à nativitate Abrahami usque ad tempora nostra.

Quanquam autem nostrum non sit, inter doctis-

doctissimos viros hanc tantam componere litteram, tamen de modestiâ nostrâ protestantibus vitio non dabitur, si in hanc posteriorem, contra communem in hac Epochâ à nobis ipsis, docendi gratiâ, ne universam Chronologiam turbare videremur, assertam sententiam inclinemus, moti argumenti gravitate, quâ Moſen ipsum hunc centesimum trigesium nativitatſ Abrahamæ annum apodicticè confirmare videmus, dum patris defuncti ducentesimum quintum annum, cum filii ætatis anno septuagesimo quinto coincidere in textibus parallelis, præter Stephani allegationem, observamus. Quemlibet tamen suo sensu abundare permittimus, modò etiam nobis par sit abundare nostro; liberumq; relinquere studiosis Chronologis, aut in hære anno nativitatſ Abrahamæ septuagesimo quinto, quem vulgò statuunt, donec exercitiori in his rebus iudicio sibi metipsis suffecerint; aut ob necessitatem calculi Moſaici, his 75. annis addere annos 60. reliquos, & ab hac nativitatſ Abrahamæ ærâ universam Chronologiam, ad usque nostra tempora, sexaginta annis pro auctiori habere, ipsumque Abrahamum inter fratres non ut primogenitum, sed ut prærogativâ fœderis clientem, primo loco positum, agnoscere; quemadmodum ipsum Semum, minorem natu, primo inter fratres loco positum, idem Moſes recenset.

*Quenam est demonstratio Epochæ
tertiæ?*

Epocha tertia. 75. Abrahæ annos a ejus vocationem, in se continens, κατὰ τὸ ῥητὸν extat Gen. 12. v. 4. ubi hæc habentur verba : *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur de Haran.*

[Nihil hic occurrit, quod objici possit ad disturbandum Studiosi historiarum ingenium. Et sanè [sunt verba Bucholzeri in Isagoges spatio primo] cum ipsa sacra Scriptura verba hanc annorum seriem [hanc epocham] gignant, quid opus est, nodum in scirpo quærere?]

*Quæ est demonstratio Epochæ
quartæ?*

Epocha quarta, continens 430. annos peregrinationis Israël, itidem, ac præcedens κατὰ τὸ ῥητὸν in Scriptura, nempe Exodi 12. v. 40. extat, ubi Moyses ait : *Habitatio filiorum Israël, quæ manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum annorum, quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.*

[Hic notandum, loqui Mosen συνεκδοχικῶς, complectendo sub habitatione Israelitarum in Ægypto, quæ à descensu Iacobi, usque ad egressum illorum, non diutius, quàm 215. annis duravit, reliquas quoque patrum eorum peregrinationes retrò usque ad vocationem Abrahæ numerando : Quam annorum supputationem Apostolus ad Galat. 3. v. 17. confirmat, enumerans à promissione factâ Abrahæ, usque ad promulgationem legis, quæ paulò post exitum secuta est, 430. annos. Vide glos;

de glossam marginalem in Bibliis cum Gloss. D. Andrea
Oslandri in loc. Exod. 12. v. 40.]

*Quod est fundamentum Epochæ
quintæ?*

Quinta Epochæ ab exitu Israel ad initium
templi Salomonis 480. annos in se continens,
iterum *κατὰ τὸ πρῶτον* extat 1. Reg. 6. v. 1. ubi hæc
verba leguntur: *Factum est ergo quadringente-
simo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel,
de terra Egypti in anno quarto (mense Ziph, ipse
est mensis secundus) regni Salomonis super Israel,
ædificare cœpit domum Domino.*

[Notanter scribit Abraham Bucholzerus in suæ Isa-
goges spatio primo, sub initium: *Esset manca, mutila
& inutilis temporum notatio in sacris Bibliis, si duobus il-
lis numeris 430. & 480. carendum nobis esset. Ac priore qui-
dem numero 430. addito ad annum Abrahamæ 75. (Mundi
2024.) deducitur series annorum à creatione rerum, ad
exitum ex Egypto. Rursus, cum ab exitu ex Egypto, tem-
pore Iudicum, variis mutationum vicibus res Israeliticæ
solberentur, hîc quoque Dei bonitas in futurum prospici-
ens, cavet, ne quid damni perpetua illa Ecclesiæ Chronolo-
gia caperet. Annotati sunt igitur in libris Regum anni
480. quibus à rerum creatione, ad templum Salomonis,
annorum 2933. systema absolvitur. Confer etiam cum
his objectum, quod ex Actor. 13. v. 20. affertur, ubi A-
postolus annos 450. numerat. Post hæc, inquiens, annis
circiter 450. dedit Iudices usque ad Samuelem Prophetam.
Quibus in verbis adhuc desiderantur anni 30. Ad quæ
varia respondentur, quæ vide in *Salve Chronologico A-
dami Weinheimeri*, pag. 10, 11.*

*Da demonstrationem Epochæ
sextæ?*

Sexta hæc Epochæ ab initio templi Salomonis, ad finem ejus, in se continens annos 37. demonstratur ex collatione cap. 6. v. 37. & cap. 11. v. 42. libri Regum, Nam cap. hoc 11. v. 42. exprimuntur anni regni Salomonis his verbis: *Dies autem, quos regnavit Salomon in Jerusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, Dormivitque Salomon cum Patribus suis: Capi-* te autem 6. v. 37. hæc habentur verba: *Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph, &c.* Ex qua collatione utriusque loci 37. anni Salomonis inclusivè à fundato templo manifestè colliguntur, Nam 3. à 40. subtractis, 37. remanent.

*Quomodo demonstratur Epochæ
septimæ?*

Septima hæc Epochæ ab obitu Salomonis, & distracto Israelis Regno, ad captivitatem, sub Jechonia capto, Babylonicam 379. annos in se continens, fundamentum suum habet, tum in consignatis regiminis Regum Juda & Israel annis, tum in Prophetæ Ezechielis, c. 4. v. 4. 5. 6. ubi hæc leguntur verba: *Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, & assumes iniquitates eorum:*

Ego

Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos, & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israel. Quibus in verbis numerus dierum 390. expressè ponitur; quòd autem per dies tot anni intelligendi sint, iterum in textu expressè subjungitur, his verbis: *Diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi:* Quibus si subtrahantur 11. anni regis Zedekia, remanent anni 379. usque ad Jechoniam captum, cum cujus captivitate ipsa captivitas Babylonica incepta fuit. Tantùm inquirendum est, ubi nam locorum in Scriptura hi apud Ezechielem 390. anni incipiant.

[Notabilia sunt verba Sethi Calvisii de hoc apud Ezechielem expresso 390. annorum numero, in *Isagog. Chronol.* c. 40. pag. 202. quando inquit, à distractione regni usque ad captivitatem Babilonicam, iterum de numero annorum controversia orirentur, nisi Deus per Ezechielem cap. 4. annos peccatorum Israelis in unâ summâ collegisset. Etsi enim illo seculo anni Regum Juda & Israel ita annotantur, ut sciri possit, quando quisque Regum cœperit, & quot annos imperaverit; manifestum tamen est, quòd quidam Reges cœperint patribus suis viventibus, & regni administrationem simul gerentibus, quemadmodum id collatio Regum Juda & Israel evidenter ostendit, unde historia simul cum Chronologiâ hujus temporis turbarentur, si absque hoc numero Ezechielis esset. Hos autem eosdem 390. annos, quomodo Sethus Calvisius dispergat, & ad sacram Scripturam, Regum Iuda & Israel historiam recensentem exigat, ne conjecturas lectori obtrudere videatur, id in capite citato prolixè videntum

dum est. Nunc de initio horum 390. annorum, ubi nam locorum in Scriptura id sumendum sit, inquiremus.]

Ubinam in Scriptura hi 390. anni peccatorum Israel, apud Ezechielem 4. c. indicati, exordiendi sunt?

Bucholzerus in Isag. Chronol. pag. ii. cum Crenzhemio statuit, hos peccatorum Israel annos, non à morte Salomonis, & primo Rehabeami anno, quo decem Tribus ab hoc Rege defecerunt, & à regno Juda abscissæ sunt, sed triennio post numerando incipiendos esse, anno nempe quarto Rehabeami, quo defectio Israelis à Deo demum facta sit, ut liber 2. Paralipomenon 11. v. 18. testetur, *Israelitas adhuc tribus post distractionem regni annis quasi vixisse Dominum Deum Israel, venisse in Jerusalem ad immolandum victimas suas coram Domino DEO Patrum suorum, & ambulavisse in viis David, & Salomonis.* His autem non reputatis, non eodem peccatorum Israelis annos statim à morte Salomonis, & distractione regni inchoandos esse statuimus, ex hoc fundamento, quia iniquitates domûs Israel statim primo defectio- nis anno plenis, quod ajunt, velis eruperunt, cum non mediocria erant, quæ peccaverunt, ordinarium suum magistratum per rebellio- nem abdicando, Quæstorem ejusdem Adu- ram, ad se missum lapidando, & recedendo à domo

domo David usque ad captivitatem, in quam à Salmanassare abducti sunt, ut videre est 2. Paralip. c. 10. v. 18. 19. Quin statim primo defectionis anno verum Dei cultum à Ierobeamo abrogatum, Sacerdotes & Levitas abjectos, è contrà Sacerdotes excelsorum, dæmoniorum, vitulorumque, quos fecerat, constitutos fuisse, textus 2. Paralip. 11. v. 15. 16. expressè testatur, ut maximè de cunctis tribubus Israel fuerint, qui cor suum aliquandiu dederant, ut quærent Dominum Deum Israel. Quales adhuc dum sub Achabo fuisse, historia Eliæ testatur. Quod utique iniquitatis satis fuit, donec defectio à Deo Patrum suorum universalis subsequeretur. Ergò manente ipsius Bucholzeri & Crentzhemii hypothese, hos annos 390. à defectione Israelis inchoandos esse, iidem à primo distracti regni anno inchoandi sunt, quia defectio à Rege & à Deo, uno & eodem anno fuit commissa.

CAP. X.

Alligatio Epocharum extra Scripturam ad annos Mundi, & earundem demonstratio.

HActenus usque ad ter millesimum, trecentiesimum, sexagesimum annum, annos Mundi

Mundi ex Scriptura demonstravimus. Iam autem calculo in Scriptura desinente, quæritur,

*Vnde petenda sit reliquorum annorum
Mundi demonstratio?*

Hæc quæstio apud Chronologos est valde salebrosa & intricata. Quamvis enim negandum non sit, profanos historicos, qui rerum historias à se descriptas ad certas Aeras & Epochas. v.g. Nabonassaris, Olympiadum, annos Urbis conditæ, &c. exegerunt, ut fecerunt Ptolemæus in Almagesto, Censorinus, alii, magnum lumen adferre rebus chronologicis; imò in numerandis annis pergere, ubi Scriptura desinit; quod singulari Dei providentiâ factum, rerum harum intelligens nemo non agnoscit; attamen si ad alligandos numeratos apud hos autores annos cum annis à condito Mundo justâ serie continuandis, devenitur, dici vix potest, quantis difficultatibus Chronologiæ Studiosus impediatur, ad statuendum, quod apodicticè concludendum est; ob diversitatem sententiarum, quibus excellentissimi Astronomi, quorum calculus Chronologiæ anima est, inter se dissentiunt.

[Hic loci notandum est, nos non loqui de Chronologia in abstracto, quæ ex Scriptura usque ad Baptismum Christi sine profanorum autorum adminiculo optimè demonstrari potest; quippe quæ etiam captivitatis Babylonicæ annos 70, ut & 70. Hebdomades post capti-

captivitatem usque ad Christum expressè definit : quo
 forsan respectu Dn. VVeinheimerus , Amicus meus
 charissimus, in *Salve Chronologico* p. 4. scribit, ad has e-
 pochās demonstrandas gentium historias non requiri ;
 inquit ; Numquid à tam illustribus & perspicuis oraculis
 confusa gentium historia merebocabunt ? Scripturas scru-
 tari jubemur (præsertim in hoc negotio) non gentium lacu-
 reas &c. Sed in cōcreto nobis sermonem esse de hoc stu-
 dio, quatenus sacros numeros applicam⁹ ad res gestas,
 & ex Chronologia facimus *Canonem*. Hic quia Scriptu-
 ra in rebus gestis ad sacros numeros exigendis definit,
 haudquaquam inconsultò faciunt Chronologi, si Cano-
 nem ex profanis scriptoribus erigunt, & quantum pos-
 sibile est, hos scripturæ numeros ad res gestas, ab his
 autoribus descriptas, imò res gestas ad hos numeros
 sacros exigunt.]

*Quanam est ista sententiarum di-
 versitas?*

Non producemus *Funccium*, *Bacholzerum*,
Crentzhemium, qui in hoc tricarum genere val-
 dè sudant. Novissima inter Mathematicos lu-
 mina, Illustris *Scaliger*, Clarissimus *Mæstlinus*,
 Præceptor noster honoratissimus, *Calvisius*
 solertissimus, prodeant, qui in medio termino,
 quo hanc alligationem demonstrare laborant,
 δις διὰ πρῶτον distant, dum *Mæstlinus* in Quæstio-
 nibus Chronol. pag. 6. & seqq. Nabopollassa-
 rem Ptolomæi Nebucadnezarem Magnum
 scripturæ esse ait; *Scaliger* verò lib. 5. de emen-
 dat. temp. p. 217. 218. Nabopollassarem Pto-
 lomæi

mai, Patrem Nebucadnezaris Magni fuisse contendit: quam eandem cum *Scaligero* sententiam *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronolog.* c. 30. 31. 32. magnâ severitate confirmat. Magna est utriusque, *Mœstlini* & *Calvisii*, asseverationis & refutationis concertatio, dum uterque suis demonstrationibus nititur, affirmando, quod alter refutat, & refutando, quod alter affirmat. Qui igitur per Nebucadnezarem Magnum transitus ad annos Mundi, post Scripturam ex *Ptolomæo* continuandos, certissimus & planissimus esse potest, si adhuc sub iudice lis sit, per Nabopollassarem *Ptolomæus* intelligatne in *Almagesto* Nebucadnezaris patrem, an Nebucadnezarem Magnum ipsum, patris filium?

[Non opis est nostræ, tantas componere lites; utpote quibus religio est, esse Censoribus, nedum refutatoribus virorum tantorum, ut maximè amica nobis sit veritas. *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronol.* c. 30. acrius invehitur in *Johannem Funccium*, affirmantem, quod Nebucadnezar Magnus sit idem cum Nabopollassare *Ptolomæi*. *Johannes Funccius*, inquit, ante annos ferè sexaginta *Chronologiam* edidit, in qua monstratore usus *Andreas Osiandro*, novam, & veteribus ignotam formulam excogitavit alligationis annorum Mundi, ad annos *Æræ Christianæ* per annos *Nabonassaréos*, &c. Et paulò post: Hoc (scilicet, *Osiandro*) Duce usus *Funccius* statuit, Nabopollassarem, & Nebucadnezarem esse unum & eundem, & cùm in sacris literis quartus annus *Jojakim* concurrat cum primo Nebucadnezaris, & primus an-

*us Nabopollassaris apud Ptolemaum idem sit cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, concludit, quartum annum Fojakim etiam eundem esse cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, atque ita excidium populo Judaico illatum anno decimo nono Nebucadnezaris incidere in annum 141. Nabonassaris, antecessisseque primum annum Æræ Christianæ annis 607. Hanc autem rationem alligandi annos Mundi cum ærâ Christianâ, Clariss. Mœstlino non displicuisse, clarum est ex ejus Quæstion. Chronol. I. ubi pag. 5. ita scribit: *Ad sequentia autem tempora (scil. post Nebucadnezarem) progressus datur à Ptolomæo, qui lib. 5. c. 14. Almagesti scribit, eclipsin lunarem anno 5. hujus Nabuchodonosaris, quem ipse Nabopollassarem vocat, observatam. Is autem annus, sicut calculus Astronomicus evincit, est annus 127. Nabonassari, si-
 ve Nabuchodonosori Magni annus est 123. annus Nabonassari, ejusque initium, secundum annos Ægyptiacos, quibus Ptolomæus in suo Almagesto utitur, incidit in diem 27. Januarii, ante Christum natum 625. Viden' Lector, sententias è diametro oppositas? præsertim Calvisium severissimè in Funccium, tum temporis optimâ intentione glaciem, quod ajunt, primam, non fingendi, sed veritatem indagandi studio, in hâc sententia frangentem? Nostrum est, qui de Chronologicis hîc loci non ex professo, sed tantum ὡς δὲ τῶν ἀελογομένων historiarum agimus, hanc controversiam committere ingeniis ex professo talia tractantibus, in quibus Clariss. Dn. Hainlinum numeramus, qui inter alia multa com-
 mata Chronologica, etiam hanc intricatam quæstionem de connexionem temporum Sacrorum cum exoticis, Olympiadum, annorum Nabonassaris, &c. in suâ Clave sacrorum temporum, pag. 19. expediendi promissionem fecit.]**

F

Ergo.

*Ergone nihil certi de hac annorum exor-
corum ad annos Mundi alligatione
definiri potest?*

Tutissimus ibit Chronologiae Studiosus, si, donec majorum capax erit, praesupponat, quae supra in definitione Aerae Nabonassar, Olympiadum, & annorum Romae conditae dicta sunt, ceu *μεγαπρόδεδειγμένα*; Nempe, incidere Nabonassar Aera in annum Mundi 3203. Olympiadum in annum Mundi 3174. urbis conditae in annum 3198. ex quibus facile colliget, calculum Scripturae aliquandiu decurrere cum his aëris, donec is anno Mundi 3360. expirat; verum Nabonassar Aera decurrere cum hoc Scripturae calculo annos 157. Olympiadum 186. Urbis conditae 162. annos, qui anni sponte ad annum M. 3360. aliosquae aëros Mundi hoc pacto se alligant, quae alligatio veterum vestigia exactè premit, puta Clementis Alexandrini, qui Stromate primo ait; *Hierosolymam everfam esse Olympiade quadragesimâ septimâ*, & Eusebii, qui *eiusdem Olympiadis annum definitum nempe secundum*, exprimit; quam Sethus Calvisius tam argumentis, asseveranter adstrictis, quam auctoritate præstantissimorum Chronologorum, quos Clemens & Eusebius secuti sunt, in *Isag. Chronol.* 33. confirmat.

[Alligationem ergo harum Epocharum, Nabonassar, Olympiadum, & Urbis conditae, quae post Scripturam

pturam continuandæ Chronologiæ fundamētum sunt, definimus; modum autem alligationis, & viam, tanquam altioris indaginis, in medio relinquimus, qui ex Chronologis, rationem temporum ex professo tractantibus, accuratè petendus est.]

Quomodo demonstratur Epochæ numero octava, incipiens à captivitate Babylonica, ad ejusdem finem, continens in se 70. annos, & desinens in annum

Mundi 3419?

Scriptura quidem hanc Epocham definit tanto tempore duraturam, ut videre est Jer. c. 25. v. 12 Danielis c. 9. v. 2. sed exactam in *Canone*, puta ad res gestas applicato non demonstrat. Constituto autem initio 70. annorum captivitatis sub Jechonia capto, anno Mundi 3349. & præsuppositis alligationibus Nabonassaris, Olympiadum, & Urbis conditæ Ærarum cum annis Mundi, in quos incidunt, facilis erit 70. horum annorum supputatio, nempe incidere eorum initium in annum Mundi 3349. Quo primus captivitatis Babylonice, in Jechonia capto, lapis positus est, & desinere anno Mundi 3419. quo Judæi, concessâ sibi à Cyro potestate, in patriam redeundi, iter ingressi sunt, homines numero 42360. servis exceptis, cui anno responderet annus 217. Nabonassaris; 246. Olympiadicus; 223. Urbis conditæ.

[Confer cum his Clariss. Mæstlini Questionem

Chronologicam secundam, expressè de hac epocha agentem, nempe *sub quibus Regibus Babyloniorum, seu Assyriorum, populus Judaicus 70. annos captivus fuerit detentus, & quamdiu quisque eorum regnaverit, usque ad Cyrum, qui Monarchiam Assyriorum ad Persas transtulit,* à pag. 15. ad pag. 30. Ubi quidem Mœstlinus à Calvisio discrepat, incipiendo captivitatis annos 70. à desolatione templi, quos Calvisius à Iechonia capto incipit; argumenta, quæ uterque producit, momentosa sunt, altiori indagini relinquenda. Confer etiam Dn. Weinheimerum paulò ab hac sententia discrepantem, diverso tamen respectu habito conciliandum, pag. 16. 17. Salv. Chronol.]

Quomodo demonstratur Epochæ novæ, sub Cyro incipiens, & 110. annos usque in annum Darii Nothi secundum continuans?

Hæc Epochæ demonstratur ex Regum Persarum successione, & regiminum annis. Cyrus enim, primus Persarum Rex, regnavit annos 30. Cambyfes, ejus filius, annos 7. Interregnum falsi Smerdis 7. mensium, vulgò ad Cambyfis septem annos refertur, ut Cambyfis anni octo numerentur. Darius Histaspis 36. annos; Xerxes, qui in sacris literis Ahasverus est, 21. annos; Artaxerxes Longimanus 41. annos; Darius Nothus 19. annos. Hinc Artaxerxes Mnemon 43. annos; Ochus 23. annos; Arses 3. annos; Darius Codomannus 6. annos. Ex Cyri igitur regimini-

nis

nis aliquo annorum justo initio sumpto, facilis est hujus epochæ demonstratio.

Vbinam in regiminis Cyri annis initium hujus nonæ Epochæ, post captivitatem Babyloniam, ad initium 70. hebdomadum, sumendum est?

In vicesimo nono ejusdem Imperii anno incipiente; quod ita demonstramus, 1. Quia ejusdem Imperii anno vigesimo octavo 70. anni Captivitatis Babylonice desierunt, id quod ex demonstratâ Epochâ præcedenti sponte sequitur.

[Præsupposito enim, Iechoniæ transmigrationis annum, qui in annum Mundi 3350. currentem incidit, annum primum captivitatis Babylonice & esse, & in Scriptura vocari dispersio annorum hujus Epochæ per devastationem templi, in annum 19. Imperii Nebucadnezaris, & initium regimenis Cyri, omnium Historicorum & Chronologorum consensu, in annum 1. Olympiadis 55. Mundi verò 3391. incidentis, usque ad annum 2. Darii Nothi, facilima est.]

2. Quia ab hoc eodem anno secundo Darii Nothi 70. hebdomades Danielis incipiunt, uti mox ad oculum demonstrabimus. Ergò constituto alicujus epochæ principio & fine certo, de annorum ejusdem decursu dubium nullum esse potest.

[Confer, quæ Calvisius in Isag. Chronol, c. 42. circumspectè disputat in dubio decidendo, quod ex distantia annorum 112, ab anno 29. Imperii Cyri, usque ad

annum 2. Darii Nothi moveri potest. Ex hac enim disputatione multa, quæ ad elucidandam hanc Epocham faciunt, colligi possunt, præsertim quod ad initium Cyri attinet, de quo Calvisius l. c. pag. 210. ita scribit: *Nequaquam primus annus Cyri, quem admodum in sacra Scriptura appellatur, intelligi potest primus annus Monarchiæ Cyri, cujus terminus certus ex nulla historiâ dari potest; sed fuit Consensus populi Judaici, qui gratam memoriam liberationis hujus ex captivitate Babylonicâ, & restitutionis in antiquam patriam ad posteros propagare volebant, hanc institutâ Epochâ, quâ in posterum in temporibus numerandis uterentur, &c.* Et paulò post: *Putabant, hoc edictum Cyri illud esse, de quo verba Danielis intelligi deberent, & à quo numerandi essent anni 490. septuaginta & Danielis hebdomadam.* Verùm postea cum hoc edictum irritum fieret, Epocham hanc etiam repudiarunt, &c. Et paulò post: *Omni bus peractis, & provinciis regni ordinatis & constitutis, Cyrus Babylonem reversus jure potuit dicere: Dominus Deus cœli dedit mihi omnia regna terræ, id quod non, nisi circa finem sui Imperii accidere potuit, &c.* Hinc à vicesimo nono anno ejus Imperii initium præsentis Epochæ.]

*Quomodo demonstratur decima Epochâ,
nempe 70. Danielis hebdomadam?*

Hanc Epocham demonstrant verba vaticinii Danielis c. 9. v. 24. quorum 1. propositio hæc est: *Septuaginta hebdomades determinatæ, sive decise sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam.* Ex his verbis invictè concluditur, Excidio populi Judaici, & urbis sanctæ, has hebdomades 70. finitum iri. Quomodo enim

nim alioquin *decise*, hoc est, mensura hujus temporis determinati esse potuissent? Cui sensui 2. non repugnat, quasi in morte & passione Christi hæ hebdomades exspiraverint, quia subjungitur, *ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur Iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum, &c.* Iisdem enim verbis concludi posset, quòd etiam hinc, cùm Christus unctus fuit, hæ 70. hebdomades exspiraverint; atqui statim in conceptione unctus fuit: Ergò statim in conceptione finitas fuisse has hebdomadas, consequens esset, quod itidem absurdum est. Ex quo sensus emergit, durantibus adhuc septem annis illis, consummatum iri prævaricationem, finemque accepturum esse peccatum, deletumque iri iniquitatem, adductumque justitiam sempiternam, &c. ac proinde Sanctum Sanctorum, hoc est, promissum Messiam, post illius temporis decursum non amplius expectandum esse. Subjungit v. 26. *& civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo: Et finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio;* Quid apertius hoc sensu, quem attendimus? nempe excidio Urbis Hierosolymæ, & interitu populi Iudaici, has 70. hebdomadas, numerando ab egressu sermonis, hoc est, edicti Darii, ut suprà c. 5. hoc ipso libello monstravi-

mus, finitum iri? Quæ omnia Christus expresse confirmat, cum in vaticinio de interitu Urbis Matth. 24. v. 15. Daniele de abominatione desolationis, stantem in sancto loco, allegat, & Luc. 21. v. 20. addit, *dies ultionis hos esse, ut impleantur omnia, quæ scripta sunt.* Hinc resolutis 70. hebdomadibus in annos 490. communes, exactissima annorum Mundi cum hoc calculo convenientia. Vespasianus enim, fatalis hujus Belli Dux, à Nerone in Iudæam missus, atrocissimo bello Judæos afflixit, anno Christi 68. qui fuit Mundi 4017. & post biennium Hierosolymâ expugnatâ, & solo æquatâ, Iudæos ferè omnes per Titum trucidavit. Subductis igitur annis 490. (tot enim 70 hebdomades Danielis faciunt) ab annis Mundi 4017. remanent anni 3527. Qui annus est ipse annus Darii Nothi, Regis Persarum secundus, medii inter Artaxerxes duos, Longimanum patrem, & Mnemonem filium.

[Hoc calculo diversissimas de initio & fine 70. hebdomadam Danielis sententias tolli putamus; dum quidam earum initium in primo edicto Cyri; quidam in anno secundo Darii Histaspis; quidam in anno septimo Artaxerxis Longimani, quidam in vicesimo ejusdem quærunt; Finem verò earundem statuunt quidam in profanatione Templi Antiochianâ, quidam in captâ Hierosolymâ à Pompeio, quidam in eâdem ab Herode occupatâ, quidam in passione & morte Christi, quidam in morte Agrippæ Regis, sed, uti probatum, hic

hic noster calculus nervum Danielis, in de terminati-
one harum hebdomadum quàm proximè tangit & in-
cidit. Pulchrè etiam D. *VVeinheimerus* de hoc nodo
disputat in *Salve Chronologico* pag. 20. 21. Confer ta-
men Dn. *Hainlini* calculum mysticum, in *Clavis sa-*
crorum temporum Heptade 3. pag. 14. 15. 16. juxta cu-
jus supputationem 62. hebdomas mirandâ harmoniâ
incidit in ipsum annum passionis & mortis Christi,
planè ex vaticinio Angeli Dan. 9. v. 16, quam 62. heb-
domadem ad annum mortis Christi aptare, hactenus
omnibus Chronologis impossibile fuit.]

CAP. XI.

De consensu & dissensu Chro-
nologorum.

*Consentiuntne Chronologi in assignandis
annis Mundi ad res gestas in
historiis?*

PAUCISSIMI sunt, inquit *Calvisius*, in *Isag.*
Chronol. c. 27. pag. 160. qui inter se consen-
tiunt. Plerique suas opiniones sequuntur, & di-
versos à condito Mundo annos statuunt, quibus
Christum *Ἰεσὺν Ἐβραίων* natum esse contendunt. *Fride-*
ricus Husmannus (inquit porrò) in *Epistola ad*
Electorem Palatinum quadraginta Chronologo-
rum opiniones, de primo anno *Æræ Christianæ*,
ad annos Mundi applicando, recenset. & *Hainli-*
nus in *Sole Temp.* fol. 83. D. *Mæstlinus*, qui

omne ferè tempus, ut in reliquo Mathematico, ita etiam in Chronologico studio felicissimè consumsit, de temporis à Mundi creatione ad natalem Christi elapsi summa 132. discrepantes Chronologorum sententias, vel opiniones potius recenset, quas partim ipse apud illos legerit, partim ab aliis allegatas viderit.

Vnde orta sunt tot sententiarum in Chronologicis divertia?

Causæ plures sunt, quarum aliquot, ad iudicium dirigendum, afferemus.

Prima causa est diversitas interpretationis quorundam locorum Scripturæ, dum alii eos aliter intelligunt, & numeros annorum inde diversimodè computant, ex quo non potest non sequi calculi, in supputandis annis Mundi, diversitas.

[Hoc certitudini scripturæ propterea non præjudicat, ut dicere fas sit, ob hanc diversitatem interpretationis sacram Scripturam plus certitudinis non habere, quam habeat corpus Iuris Civilis; quæ petulans Scripturæ diminutio non sine sacrilegâ profanitate, haud rarò in medium afferri solet. Neque enim Luci imputandum est, sed vitio oculorum, si myopes illam non rectè intuentur, aut in obscuris cæcutiunt.]

Secunda causa est diversitas appellationum, quibus Assyriorum, Persarum, & Ægyptiorum Principes apud Autores appellantur, verbi gratiâ, dum disputatur, an *Salmanassar* sit *Nabonassar*?

nassar? Nebucadnezar Nabopolassar? Xerxes Abasverus? & quæ sunt sexcenta in hunc modum alia. Quæ igitur Chronologi sibi invicem constent, si errore ob diversa nomina in Assyriorum, & Persarum Regum personis commisso, ad eosdem rationem temporum in sacris & profanis literis exigunt?

[Frequens est hæc apud græcos & latinos autores in nominibus propriis hallucinatio aut inversio, v. g. Qui alibi *Flaccus*, alibi *Potitus*, referente Livio, vocatur. Qui in columnis triumphalibus *Numerius Fabius*, à Casiodoro *Marcus Fabius* dicitur: Quæ Suetonio *Libilla*, Tacito in stemmate Augusti: *Julia est*: Imperator, qui in Britannia purpuram induit, historicis est *Clemens Maximus*; atqui in nummis ejus *Magnus Maximus* inscriptus, Uxor Stephani, Regis Angliæ, in Annalibus Anglicis *Matildis* dicta, in historia Francica, teste Tilio, *Coalda & Graboldis* appellatur; Vide dissertat. de successione, &c. *Georg. Ludov. Lindenspiur* in Epist. dedic. Quid igitur mirum, si antiquissima, & à nostris seculis remotissima nomina apud Autores variant, & inde hallucinatio in computandis temporibus oriatur?]

Tertia causa est, quod græci & latini scriptores Hebræorum atque Ægyptiorum linguas non intellexerint, & Antiquitates eorum nesciverint. Hinc ille Eusebianus error, qui, ut paulò suprà dictum est, Septuaginta Interpretes secutus, ducentos ac mille amplius annos, quàm Hebræi, complexus est ab orbe condito, ad usque Christum natum.

Quar-

Quarta causa est Ærarum diversitas, dum Græci annos incipiebant ab æstivo solstitio, Latini ab hyberno, alii à sectione vernâ, Arabes ab ingressu Solis in Leonem; Chaldæi, Persæ, Indi, Ægypti, Hebræi, ab autumno: ex qua diversitate non exigua perplexitas introducta est.

Quinta causa est, quòd Ægyptii, Persæ, & Hebræi certam epocham, seu radicem temporum non haberent, sed Regnum ætatibus tempora definirent, dissolutiùs, quàm Græci, qui Olympiadibus, & Latini, qui ab Urbe conditâ tempora numerabant: Christiani quoque serò, nempe, Anno Christi sexcentesimo vel tandem à Christo nato, Arabes verò, sive Turcæ ab Hegira, hoc est expeditione Mahumedis, anno circiter 591. incipiente, ordiebantur.

Sexta causa, & ea quidem insignis erat, quòd Solis ac Lunæ cursus satis diu à multis Scriptoribus ignorabatur, in quo licet omnis Antiquitas se valdè torserit, efficere tamen non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus: sicut nec ipse annus noster Iulianus ad unguem, ut suprâ dictum, exactus est, quo currente æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediuntur.

[Certè valdè plausibile est argumentum, quòd Dn. Hainlinus pro annis suis mysticis in Sole Temporum ex hac Causa nectit; vitiosissimum esse, anni vitiosam formam Anno à DEO instituto tribuere; sicut omnes

omnes annorum civilium formæ, quatenus motum Cæli sequuntur, verùm perfectè nunquam assequuntur, vitiosæ sunt; Quod argumentum eò plausibilius est, quò lentius M. Dorncreilius ejus nervum incidere videtur.]

Septima causa est indefinita passim annorum numeratio, non expresso, intelligantur ne anni currentes, an completi & exacti: quæ determinationis omisso in collectione annorum calculum non rarò notabiliter discriminat.

*Ergone nulla inter has Chronologorum
ἀντιλογίας conciliatio institui
potest?*

Ubi abest vitilitigandi pruritus, ibi multa ad incudem revocari, & ubinam differentia & dissensionis causæ lateant, quasi digito monstrari possunt, quo demonstrato, conciliatio faciliior est.

*Quæso, exhibe mihi specimen hujusmodi
diversitatum demonstrationis &
conciliationis inter Chronologos?*

Quinque conferemus Chronologos in præcipuis Epochis, Funccium, Buchholzerum & Crenzhemium, qui duo posteriores ob consensum ferè ubique pro uno stant; Mæstlinum item & Calvisium, ad oculum monstraturi, undenam diversitatis eorum calculi causæ extiterint.

Præ-

*Precipuarum Epo-
charum ex Funccio,
Bucholzero, Crenz-
hemio, Mæstlino &
Calvisio, collatio
& ratio.*

Ab initio Mundi ad
Diluvium sunt anni -

Ratio diversitatis
est : *Funccius, Buchol-
zerus & Crenzhemius,*
numerant annum di-
luvii currētem, *Mæst-
linus & Calvisius* años
ante diluvium com-
pletos.

A diluvio ad nati-
vitatem Abrahamæ con-
cordant.

Et tamen, si quæ su-
prà de Abrahamo 130.
anno Tharæ nato, at-
tulimus, firma sunt,
adhuc 60. anni huic
epochæ addendi sunt.
& hæc epocha hoc
modo contineret an-
nos 352.

*Func-
cius.*

*Buch-
olzero
Crenz-
hemius.*

*Mæst-
linus.*

*Calvi-
sius.*

1657.

1657.

1656.

1656.

292.

292.

292.

292.

Ab ini-

	Func- cius.	Buch. Crenz.	Mæst- linus.	Calvi- sius.
Ab initio Mundi hucusque - -	1950.	1949.	1948.	1948.
Ratio diversitatis est, quia Gen. II. v. II. habetur, <i>Sem genuisse</i> <i>Arphachsad</i> , biennio post diluvium; Func- cius biennium istud numerare incipit A. M. 1658. tanquam à fi- ne diluvii, reliqui ab initio diluvii.				
A nativitate Abra- hæ ad usque exitum ex Ægypto, - -	505.	505.	505.	505.
Unde à Mundo con- dito hucusque, -	2454.	2454.	2453 $\frac{1}{2}$	2453.
Hinc addunt <i>Func- cius & Bucholzerus</i> ad A.M. 1590. saltem an- nos 504. completos; unde cum reliquis co- incidunt.				
Ab exitu ex Ægy- pto ad templum Salo- monis inceptum sunt anni 480. 1. Reg. 6. v. 1. expressi ab omni-				

	Func- cius.	Buch. Crenz.	Mæst- linus.	Calvi- sius.
bus Chronologis ha- cten ⁹ observati. <i>Mæst-</i> <i>linus</i> autem ponit 592. Unde ab initio M. hucusque anni	2934.	2934.	3045 $\frac{1}{2}$	2933.

Hic *Mæstlinus* à re-
liquis ferè 112. annis
differt, & annos istos
480. numerandos ef-
se dicit ab eo tempo-
re, quo Tribus Dan
tandem sibi assignatâ
terrâ potita est, quod
factum est A.M. 2565.
quo anno demum e-
xitus ex Ægypto verè
finitus sit. Vide Ta-
bul. ejus Chronolog.
pag. 12.

*Dispersio anno-
rum 480.*

Commorati sunt
Israelitæ in deserto
40. annis.

Josua⁹ regimē ad di-
visam terram cōtinet
6. annos ex ætate Ca-
leb Jos. 14. collectos.

Gubernatio Judi-
cum ad Samuelem
exclus. ut ex Actis 13.
v. 10. patet, continet
annos 350.

Hic, ut anni sibi
constent, simul anni
Tyrannorum in lib.
Judicum, qui popu-
lum afflixerunt, inclu-
dendi sunt annis sub-
secutorum Judicum,
quod in *Mæstlino* non
fuit observatum, qui
annos servitutis, an-
nis cujusvis Judicis
connumeravit. Unde
à divisione terræ usq;
ad Samuel 461. annos
congeffit, quod est
contra textum Act. 13.
v. 20. regimen Samu-
elis, cui inclusum est
regnum Saulis, Act.
13. v. 21. in se continet
annos 40.

Regnum Davidis,
1. Reg. 2. v. 11. annos
40. continens.

*Func-
cius.*

*Buch. Mæst-
Crenz. linus.*

*Calbi-
sius.*

omne ferè tempus, ut in reliquo Mathematico, ita etiam in Chronologico studio felicissimè consumsit, de temporis à Mundi creatione ad natalem Christi elapsi summa 132. discrepantes Chronologorum sententias, vel opiniones potius recenset, quàs partim ipse apud illos legerit, partim ab aliis allegatas viderit.

Vnde orta sunt tot sententiarum in Chronologicis divortia?

Causæ plures sunt, quarum aliquot, ad iudicium dirigendum, afferemus.

Prima causa est diversitas interpretationis quorundam locorum Scripturæ, dum alii eos aliter intelligunt, & numeros annorum inde diversimodè computant, ex quo non potest non sequi calculi, in supputandis annis Mundi, diversitas.

[Hoc certitudini scripturæ propterea non præjudicat, ut dicere fas sit, ob hanc diversitatem interpretationis sacram Scripturam plus certitudinis non habere, quam habeat corpus Iuris Civilis; quæ petulans Scripturæ diminutio non sine sacrilegâ profanitate, haud rarò in medium afferri solet. Neque enim Luci imputandum est, sed vitio oculorum, si myopes illam non rectè intuentur, aut in obscuris cœcutiunt.]

Secunda causa est diversitas appellationum, quibus Assyriorum, Persarum, & Ægyptiorum Principes apud Autores appellantur, verbi gratiâ, dum disputatur, an *Salmanassar* sit *Nabonassar*?

nassar? Nebucadnezar Nabopolassar? Xerxes Ahasverus? & quæ sunt sexcenta in hunc modum alia. Quæ igitur Chronologi sibi invicem consent, si errore ob diversa nomina in Assyriorum, & Persarum Regum personis commisso, ad eosdem rationem temporum in sacris & profanis literis exigunt?

[Frequens est hæc apud græcos & latinos autores in nominibus propriis hallucinatio aut inversio, v. g. Qui alibi *Flaccus*, alibi *Potitus*, referente Livio, vocatur. Qui in columnis triumphalibus *Numerius Fabius*, à Casiodoro *Marcus Fabius* dicitur: Quæ Suetonio *Libilla*, Tacito in stemmate Augusti *Julia* est: Imperator, qui in Britannia purpuram induit, historicis est *Clemens Maximus*; atqui in nummis ejus *Magnus Maximus* inscriptus, Uxor Stephani, Regis Angliæ, in Annalibus Anglicis *Matildis* dicta, in historia Francica, teste Tilio, *Coalda & Graboldis* appellatur; Vide dissertat. de successionibus, &c. *Georg. Ludov. Lindenspiur* in Epist. dedic. Quid igitur mirum, si antiquissima, & à nostris seculis remotissima nomina apud Autores variant, & inde hallucinatio in computandis temporibus oriatur?]

Tertia causa est, quod græci & latini scriptores Hebræorum atque Ægyptiorum linguas non intellexerint, & Antiquitates eorum nesciverint. Hinc ille Eusebianus error, qui, ut paulò suprà dictum est, Septuaginta Interpretes fecutus, ducentos ac mille amplius annos, quàm Hebræi, complexus est ab orbe condito, ad usque Christum natum.

Quar-

Quarta causa est Ærarum diversitas, dum Græci annos incipiebant ab æstivo solstitio, Latini ab hyberno, alii à sectione vernâ, Arabes ab ingressu Solis in Leonem; Chaldæi, Persæ, Indi, Ægypti, Hebræi, ab autumno: ex qua diversitate non exigua perplexitas introducta est.

Quinta causa est, quòd Ægyptii, Persæ, & Hebræi certam epocham, seu radicem temporum non haberent, sed Regnum ætatibus tempora definirent, dissolutiùs, quàm Græci, qui Olympiadibus, & Latini, qui ab Urbe conditâ tempora numerabant: Christiani quoque serò, nempe, Anno Christi sexcentesimo vel tandem à Christo nato, Arabes verò, sive Turcæ ab Hegira, hoc est expeditione Mahumedis, anno circiter 591. incipiente, ordiebantur.

Sexta causa, & ea quidem insignis erat, quòd Solis ac Lunæ cursus satis diu à multis Scriptoribus ignorabatur, in quo licet omnis Antiquitas se valdè torserit, efficere tamen non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus: sicut nec ipse annus noster Julianus ad unguem, ut suprâ dictum, exactus est, quo currente æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediuntur.

[Certè valdè plausibile est argumentum, quòd Dn. Hainlinus pro annis suis mysticis in Sole Temporum ex hac Causa necit; vitiosissimum esse, anni vitiosam formam Anno à DEO instituto tribuere; sicut omnes

omnes annorum civilium formæ, quatenus motum Cæli sequuntur, verum perfectè nunquam assequuntur, vitiosa sunt; Quod argumentum eò plausibilius est, quò lentius M. Dorncreilius ejus nervum incidere videtur.]

Septima causa est indefinita passim annorum numeratio, non expresso, intelligantur ne anni currentes, an completi & exacti: quæ determinationis omisso in collectione annorum calculum non rarò notabiliter discriminat.

*Ergone nulla inter has Chronologorum
ἀντιλογίας conciliatio institui
potest?*

Ubi abest vitilitigandi pruritus, ibi multa ad incudem revocari, & ubinam differentia & diffensionis causæ lateant, quasi digito monstrari possunt, quo demonstrato, conciliatio faciliior est.

*Quæso, exhibe mihi specimen hujusmodi
diversitatum demonstrationis &
conciliationis inter Chronologos?*

Quinque conferemus Chronologos in præcipuis Epochis, Funccium, Buchholzerum & Crenzhemium, qui duo posteriores ob consensum ferè ubique pro uno stant; Mæstlinum item & Calvisium, ad oculum monstraturi, undenam diversitatis eorum calculi causæ extiterint.

Præ-

*Præcipuarum Epo-
charum ex Funccio,
Bucholzero, Crenz-
hemio, Mæstlino &
Calvisio, collatio
& ratio.*

Ab initio Mundi ad
Diluvium sunt anni -

Ratio diversitatis
est : *Funccius, Buchol-
zerus & Crenzhemius,*
numerant annum di-
luvii currētem, *Mæst-
linus & Calvisius* años
ante diluvium com-
pletos.

A diluvio ad nati-
vitatē Abrahæ con-
cordant. - -

Et tamen, si quæ su-
prà de Abrahamo 130.
anno Tharæ nato, at-
tulimus, firma sunt,
adhuc 60. anni huic
epochæ addendi sunt.
& hæc epocha hoc
modo contineret an-
nos 352.

*Func-
cius.*

*Buch-
olzero
Crenz-
hemius.*

*Mæst-
linus.*

*Calvi-
sius.*

1657.

1657.

1656.

1656.

292.

292.

292.

292.

Ab ini-

	Func- cius.	Buch. Crenz.	Mæst- linus.	Calvi- sius.
Ab initio Mundi hucusque - -	1950.	1949.	1948.	1948.
Ratio diversitatis est, quia Gen. II. v. II. habetur, <i>Sem genuisse</i> <i>Arphachsad</i> , biennio post diluvium; Func- cius biennium istud numerare incipit A. M. 1658. tanquam à fi- ne diluvii, reliqui ab initio diluvii.				
A nativitate Abra- hæ ad usque exitum ex Ægypto, - -	505.	505.	505.	505.
Unde à Mundo con- dito hucusque, -	2454.	2454.	2453 $\frac{1}{2}$	2453.
Hinc addunt <i>Func- cius & Bucholzerus</i> ad A.M. 1590. saltem an- nos 504. completos; unde cum reliquis co- incidunt.				
Ab exitu ex Ægy- pto ad templum Salo- monis inceptum sunt anni 480. 1. Reg. 6. v. 1. expressi ab omni-				

bus Chronologis ha-
cten⁹ observati. *Mæst-*
linus autem ponit 592.
Unde ab initio M.
hucusque anni

Func-
cins.

Buch.
Crenz.

Mæst-
linus.

Calvi-
sus.

2934.

2934.

3045 $\frac{1}{2}$

2933.

Hic *Mæstlinus* à re-
liquis ferè 112. annis
differt, & annos istos
480. numerandos ef-
fe dicit ab eo tempo-
re, quo Tribus Dan
tandem sibi assignatâ
terrâ potita est, quod
factum est A.M. 2565.
quo anno demum e-
xitus ex Ægypto verè
finitus sit. Vide Ta-
bul. ejus Chronolog.
pag. 12.

Dispersio anno-
rum 480.

Commorati sunt
Israelitæ in deserto
40. annis.

Josua regimē ad di-
visam terram cōtinet
6. annos ex ætate Ca-
leb Jos. 14. collectos.

Guber-

Gubernatio Judicium ad Samuelem exclus. ut ex Actis 13. v. 10. patet, continet annos 350.

Hic, ut anni sibi constent, simul anni Tyrannorum in lib. Judicum, qui populum afflixerunt, includendi sunt annis subsequutorum Judicum, quod in *Mæstlino* non fuit observatum, qui annos servitutis, annis cujusvis Judicis connumeravit. Unde à divisione terræ usq; ad Samuel 461. annos congeffit, quod est contra textum Act. 13. v. 20. regimen Samuelis, cui inclusum est regnum Saulis, Act. 13. v. 21. in se continet annos 40.

Regnum Davidis, 1. Reg. 2. v. 11. annos 40. continens.

Func-
cus.

Buch.
Crenz.

Mæst-
linus.

Calbi-
sus.

Salomon cœpit ædificare templum anno quarto regni.

Hinc summa 480.
annorum, qui fuerunt
demonstrandi.

A fundamēto tem-
pli Salomonis, ad re-
gnum Hiskia.

A regno Hiskiaë,
usq; ad desolationem
templi.

Stetit ergo templum

Horum annorum
diversitas, præterquã
quod *Funccius* 11. an-
nos Interregni inter
Amaziam, & ejus fi-
lium Uſiam planè o-
miſit, unde ipſe à reli-
quis multùm discre-
pat, eſt nulla alia,
quàm quod anni Re-
gum Juda & Israel
nunc pro completis,
nunc pro currentibus
habentur. In ſpecie in
aîis ab Hiſkia ad de-
ſolationem templi,

Func-
cius.

Buch.
Crenz.

Mæst-
linus.

Calder
ficus

283.

293.

292⁷.

289.

139.

138.

135.

138.

422.

431.

427 $\frac{1}{2}$.

427.

Maest.

Mæstlinus ideò à reli-
quis discordat, quia
aliquoties unius Re-
gis ultimum, & sub-
sequētis primum an-
num pro uno posuit,
in supputatione reli-
quis accuratior.

Hinc à M. condito
ad desolationem tem-
pli, - - -

Calvisii calcul⁹ pro-
cedit à fundato tem-
plo ad distractionem
regni Israel sub Reha-
beamo, numerando
annos 37. à distracto
regno ex Ezech. 4. ad
desolationem templi
390. años. Summa 427.
años, quæ etiam præter
semisse est *Mæstlini*.

Captivitas Babylo-
nica omnium assensu
duravit annos -

A captivitatis fine
ad exitum Mandati,
de reedificanda urbe,
hoc est, ad initium 70.

*Func-
cius.*

*Buch.
Crenz.*

*Mæst-
linus.*

*Calvi-
sius.*

3356.

3356.

3472 $\frac{1}{2}$

3360.

70.

70.

70.

70.

apud Danielelem hebdomadum , numerantur anni	<i>Func-</i> <i>cus.</i>	<i>Buch.</i> <i>Crenz.</i>	<i>Mæst-</i> <i>linus.</i>	<i>Calv-</i> <i>sus.</i>
-	80.	79.	116 $\frac{1}{2}$.	110.

Ratio diversitatis; *Func-*
cus & *Bucholze-*
rus cum *Crenzhemio*
& *Mæstlino*, ponunt
initium captivitatis
in desolatione Tem-
pli; hinc præter *Mæst-*
linum, numerant à
Cyro per subsequētes
Reges Persicos usque
ad septimum annum
Artaxerxis Lōgima-
ni, quo año (ex Esdr.
7.v.8.& seqq.) Esdras
magno comitatu Sa-
cerdotum & plebis,
plenoq; Regis man-
dato, politiam restau-
rādi instructus, ex Ba-
bel, Hierosolymam
rediit. Hinc illi ordi-
ūtur 70. Danielis heb-
domades, in hoc uno
differētes, quòd *Func-*
cus Cyro 8. annos tri-
buit in Monarchiā,

reli-

reliqui saltem años se-
ptem. *Mæstlinus* verò
progreditur usque ad
2. annum Darii No-
thi, quo año templum
perfectum, & celebra-
rimum istud Pascha
Esdr. 6. v. 15. celebra-
tū fuit. Hinc 70. heb-
domadam initium,
quod operosè probat
in *Quæst. Chronol.* 8.
p. 82. *Calvisius* orditur
captivitatem sub Je-
chonia: hinc ejus cal-
culus 11. annis in hac
Epochâ ditior.

Ergo:

Ab initio Mundi
ad initium 70. hebdo-
madum Danielis nu-
merantur anni

3506.

3514.

3659.

3529.

Quemadmodum
autem de initio 70.
hebdomadum inter
Chronologos diver-
sitas est, ita etiam de
earundem fine con-
veniri non potest.

Funccius, Bucholzerus, Crenzhemius, ponunt finem in annum passionis & mortis Christi, qui est annus Mundi - -

Func-
cius.

Buch.
Crenz.

Mæst-
linus.

Calvi-
sus.

3996.

4004.

4112 $\frac{1}{2}$

Deinde subtrahit *Funccius* annos ætatis Christi 33. completos, *Bucholzerus* autem & *Crenzhemius* demunt annos 34. currentes, hinc annus N. Christi à Mundo condito,

3963.

3970.

Mæstlinus & *Calvisius* finem 70. hebdomadum collocant in ultimum excidium Hierosolymæ, quod incidit in annum Mundi, juxta *Mæstlinum*. - -

- -

- -

4149.

Juxta *Calvisium* vero in A. M. -

- -

- -

- -

4019.

Diversitatis ratio inter hos ambos, ex superioribus colligi potest.

[Hoc de diversitate Chronologorum argumentum, pluribus argumentis demonstrari posset, præsertim quod ad deductionem annorum 70. captivitatis per Reges Babylonios, annorum 490. 70. hebdomadibus Daniel. 9. designatorum, per Monarchias Persarum, Græcorum, & initia Monarchiæ Romanæ, attinet: sed hæc materiâ præter mentem sub calamo crescente, his, quæ de Chronologia per modum Prolegomenorum historicarum Institutionum dicta sunt, acquiescemus.]

CAP. XII.

De Geographiâ, Astronomiâ, & Arithmetica, insignibus adjumentis historico, & fundamentis, Chronologo necessariis.

Suprà cap. 4. dictum est, ad adjuncta historiarum pertinere etiam considerationem locorum Geographicam, & fundamentum temporum Astronomicum, cum supputationis arte Arithmeticâ: Quæritur ergo, cur Geographia referatur ad historiam?

Geographia est quasi memoria localis lectionis historicæ, si attendatur, quid quolibet in loco sit factum, aut gestum, v. g. in Europa, Africa, Asia, America, terra marique; in harum partium Mundi subdivisis regionibus,

provinciis, principatibus, ducatibus, v. g. in Europæ nationibus, regnis, Germania, Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Scotia, Dania, Suecia, Bohemia, Hungaria, &c. & ita deinceps. Harum orbis partium, nationum, regnorum, &c. situs ignorare, est causa confusionis historicæ, quæ ingenium obtundit, memoriam confundit.

[Hinc mapparum Geographicarum delineatio, in quibus si quis historiarum Lector domi est, ubique terrarum est, peragrans animo universum Orbem, quæ peregrinatio uti jucundissima est, ita etiam tutissima, & extra omnem teli jactum posita, ubivis in portu navigans, nuspiam, etiam inter Scyllam & Charybdin, naufragium passurus. Et quidem multò jucundior atque utilior, si lectionem historicæ comitetur Geographorum lectio, inter quos *Atlas Major*, quasi Macrocosmus est, quem compendiographi in Microcosmum contraxere, ut e. g. *Philippus Cluverius* VI. libris Introductionis in universam Geographiam tam veterem, quam novam, egregium specimen abbreviationis præstitit, Et *Bucelinus* suo Nucleo non inconcinnas pagellas Geographicas, rudiori licet lineâ expressas, nuper appendit. Confer Vossium in Arte Historica cap. XIV. *Neglectu duorum historiae luminum, Chronographiæ & Geographiæ magnas in historia tenebras oboriri, &c.*

2. Geographia est quasi index & manu-ductio lectionis historiarum rectè instituendæ. Sicut enim in hujus cognitione primò universalis tabula animo comprehendenda est, ab universali deinceps ad particulares procedendo: sic etiam

etiam historiarum lectione prius universalis rerum gestarum tractus percurrendus est; cum demum particularis historia dispositio instituenda.

[Bodinus de hoc puncto copiosè differit in Method. Histor. cap. 24. 25. monstrans, quomodo primò omnium Cosmographia concipienda, & mundi totius imago brevi tabulâ comprehensa, sub aspectum collocanda sit. *Orbem terræ, inquit, pingui Minervâ primùm in quatuor, aut quinque partes, in Europam scilicet, Asiam, Africam, Americam, & Australem terram partiri, earumque situs inter se, & cum cæli facie conferre: tum eam terræ partem, quæ temperantior est, & populorum nobilitate clarior, puta, Europam in Hispaniam, Galliam, Italiam, &c. necesse est.* A Geographia progreditur Bodinus ad Chronographiam: à Chronographia, ad Topographiam, &c.

3. Quid multis? Annon pleræque res gestæ à subjectis locis, in quibus gestæ sunt, descriptæ, apud autores inveniuntur? Quid sunt ista epitheta præliorum *Cannensis, Pharsalici, Actiaci, &c.* aliud, quàm intenti digiti ad Geographiam, ut oculos aperiamus, ubinam locorum ejusmodi res magnæ in orbe gestæ sint? Ex quo consequens est, quòd loca prius obscurissima, magnitudine gestorum clarissima fiant, et ipsa Bethlehem, ob natalem Salvatoris, nequaquam minima, sed præclarissima in millibus Iudæa, hoc est, toto orbe terrarum, ubi nomen Iesu in corde credentium est, habeatur. Quod

C 5

pluri-

pluribus, quàm mille exemplis demonstrari posset.

[*Hujus, scil, Geographiæ, inquit Bodinus, tanta est cum historia cognatio & affinitas, ut altera alterutrinæ pars esse videatur. Et verò Scytharum, Indorum, Æthiopum, Americorum, historiæ à Geographis duntaxat hausimus & expressimus. Præter hæc historici Geographicis descriptionibus utuntur, & historici terrarum regiones semper describunt, ut si ars ulla historico necessaria sit, profectò Geographia summè necessaria videatur. Bodinus in Meth. Histor. c. 2. p. 23. 24.*]

Res plana est de Geographia : de Astronomia etiam pervelim scire, cur illa future historico necessaria sit?

1. *Necessaria est Astronomia historico propter Geographiam, dum habitudinem cœlestium corporum ad hæc elementaria demonstrat, climata mundi ostendit, longitudinem & latitudinem terræ per circulos maximos, eorundemque gradus metitur, & poli altitudinem, depressionemve exactè docet : Quæ omnia Iudicium, in æstimandis rerum gestarum locis, mirum in modum dirigunt.*

2. *Necessaria etiam est propter cognitionem temporum, de qua hætenus in Chronologicis quæstionibus egimus. Neque quid sit dies, nec quid mensis, nec quid annus, nec quid cyclus Solis,*

his, nec quid Lunæ, nec quid hoc, vel illud punctum Zodiaci, v. gr. æquinoctium vernum, aut autumnale, solstitium æstivum, aut brumale, nec quid eclipsis, & quæ sunt sexcenta alia, ex fundamento intelligi potest, Astronomiæ fundamentis non intellectis. Quin temporis politici mensuram esse tempus astronomicum, ex superioribus satis est manifestum. Quomodo autem de tempore astronomico judicabit, qui quid Astronomia sit, non intelligit?

[Hinc Bodinus Iudæos, tempora Danielis depravantes, etiam orbium cœlestium motu refutandos esse dicit, quippe cujus certa radix est, ut inquit, apud Ptolemaum in libris magnæ constructionis à Nabonassaris dominatu. Vnde Astrologi, cum nihil habeant in suis Observationibus antiquius, incipere consueverunt: Hoc igitur animadversione dignum est, quod ex illâ motuum radice universi temporis ordo ac ratio pulcherrimè congruit Hebræis, Chaldeis, Græcis ac Latinis, &c. in Meth. Hist. c. 8. p. 477. Adhuc prescius Sethus Calvis. in Isag. Chron. proœmio pag. 2. Hisce difficultatibus [puta τῶν ἀντιλογί-
as in Chronologicis] se implicarunt plerique, quod Chronologiam ex historia tantum deducendam arbitrantur, cum potius Chronologia ad Astronomiam pertineat, quæ per se temporum rationem, dimensionem & articulos tractat, suisque partibus digerit, & deinde, ut earundem meminisse possimus, easdem rerum gestarum exemplis illustrat, &c. Et c. I. pag. 4. Cum itaque manifestum sit, Chronologiæ fundamenta ex solâ Astronomia peti, consectarium est, Chronologiam ab aliquo rectè tractari non posse, qui sit Astronomia imperitus, &c. Ex quo Astronomicæ doctri-

doctrinæ dignitas, necessitas, & utilitas est concludenda.]

Ergo nemo potest esse historicus, qui non est exactus Astronomus?

Distinguendum est inter *Esse, benè esse, & absolute, sive perfecte esse.* 1. *esse* quidem potest historicus, quàmvis non sit Astronomus, intuitu momentorum, quæ tractantur ab historicis, sepositâ disputatione temporum: Quales historici inveniuntur etiam apud illiteratos. Ut his sua relinquenda est laus & existimatio; sic etiam sua laude non defraudandi sunt, qui 2. *Benè sunt historici*, ut qui res in historia extantes, non tantum ad tempora applicant, sed ipsa tempora inter se discernunt, Epochas, æras, & annorum rationes intelligunt, & quali quali solertiâ in tempore politico ad tempus Astronomicum examinando, sunt versati. 3. Omnium verò maximi sunt faciendi, qui *sunt absolute historici*, & à Sole Historiarum ac Temporum perfecte candent; quales sunt, qui in astronomico calculo sunt exquisiti, in tabulis, ad tempus Astronomicum cognoscendum necessariis, exercitati, in rebusque historicis per multitudinem lectionis profundi; tales erant *Ioseph. Scaliger, Mastlinus, Keplerus, Calvisius, &c.* Nostro autem tempore *Hainlinus, Franckenbergerus, alii.*

Restat,

Restat, ut aliquid dicatur de Arithmetica; Quidnam illi commercii est cum historia?

Propter supputationem temporum permultum. *Arithmetica enim*, inquit Philosoph. lib. i. Physicorum, *omnes mathematicas scientias præcedit*; & cum primis Astronomiæ, omnisque calculi baculus est indissociabilis, ad minutissima usque, tantum non ad atoma, aut dividenda, aut multiplicanda, aut subtrahenda, aut consummanda, processum faciens, ut animal citius sine pedibus currere, quam Chronologum tempora sine Arithmetica supputare, aut Astronomum siderum motus, sine exquisita numerorum scientia examinare diceres: quod v. gr. in sexagesimis multiplicandis, aut dividendis, in extractione radicis quadratæ, in numeris logarithisticis, & in summa nuspiam non ad oculum demonstrari posset.

[Igitur non intempestivè mirari subit, *Arithmetica* erè nuspiam in Scholarum palæstris rationem haberi, juventutemque in hac disciplinâ negligi, quæ Disciplinarum Mathematicarum exactissima mensura, regula, & maximè necessarium adminiculum est.]

CAP. XIII.

De utilitate, hoc est, de effectu, & usufructu historiarum.

Quis-

*Quisnam est ususfructus histori-
arum?*

Historiarum usus est inæstimabilis; prodest
enim lectio earundem OMNIBUS, IN OM-
NIBUS, AD OMNIA.

[Hujus Canonis nemo oculatior commentator est
Diodoro Siculo, statim in primordio operis, cujus ver-
ba dignissima sunt, ut ferè integra huc transcribantur.
*Magnas, inquit, gratias τοῖς τὰς κοινὰς ἱστορίας πρᾶγμα-
τευσαμένοις, publicas historias molientibus omnes homines
debere, justum est, qui suis laboribus communi vitæ pluri-
mum prodesse studuerunt. Legentibus enim doctrinam tu-
tissimam ejus, quod prodest, explicantes, hæc suâ operâ
pulcherrimam experientiam præbent. Nam quia multa-
rum rerum experimenta, variis cum laboribus, periculis-
que, procul ab omni discrimine, gesta legimus, maxime nos
admonent, quid conferat ad degendam vitam. Ideoque
τῶν ἡρώων ὁ πολυπειρώτατος, Heroum experientiâ multo-
rum infortuniorum cumulatisimus habitus est is, qui
multorum urbes vidit, & mores cognovit. Ἡ δὲ διὰ τῆς
ἱστορίας περιγινομένη σύνεσις, cognitio autem ex historia
aliorum tum secundis, tum adversis rebus percepta, doctri-
nam habet omnium periculorum expertem, &c. Καλὸν γὰρ
τὸ δύνασθαι τοῖς ἄλλων ἀγνοήμασι πρὸς διορθώσιν Χρῆσθαι
ὡς δειγµασι, pulchrum est igitur, posse ex aliorum igno-
rantiis uti exemplis ad correctionē: Et juxta variè in vitâ
contingentia, ἔχειν μὴ ζήτησιν τῶν πρασσάμενων, ἀλλὰ
μίμησιν τῶν ἐπιτετυγµένων, non habere questionem factō-
rum, sed imitationem rectè actorum. Seniorum consilia,
quos longa ætas prudentiores effecit, laudantur à juniori-
bus. At hos antecellit historia, quântò plura exempla re-
rum complectitur diuturnitas temporis, quàm ætas. Ita-*

que ad vitam institutionem utilissima censenda est historia,
 cum junioribus, quos lectio diversarum rerum antiquiori-
 bus aequat prudentiam, tum aetate maturis, quibus diuturna
 vita rerum experimenta subministrabit. Καὶ τὰς μὲν ἰδιώ-
 τας αἰτίαις ἡγεμονίας καὶ ἀσπένδαζι, Et privatos quidem
 Principatu dignos facit: Imperatores ad praeclara facino-
 ra impellit, milites propter laudem, quae mortuos sequitur,
 promptiores efficit ad subeunda pericula pro patria: Im-
 probos timore infamiae à malis facinoribus deterret, Deni-
 que literarum monumentis, quae testimonium virtutis pra-
 bent, moti quidam condidère civitates, leges utiles vitae
 mortalium edidère: Nonnulli novarum artium, doctrina-
 rumque inventores ad usum gentium extitere: sed omnium
 rerum, quibus felicitas hominis paratur, laudem precipu-
 am, causamque historiae tribui decet. Est enira custos τῆς τῶν
 αἰτιολογῶν ἀρετῆς, hoc est, eorum, quae digna memoratu
 cum virtute acta sunt, praebens se testem malitia malefa-
 ctis, beneficam erga omne genus hominum. Etenim sic a,
 quae de inferis fabulose feruntur, multum conferunt homi-
 nibus ad pietatem & justitiam servandam, quanto magis
 putandum est, τὴν ἀρετῆς τῆς ἀληθείας ἰσορίαν, hoc est,
 historiam, veritatis assertricem, totius Philosophiae metro-
 polin, mores nostros effingere ἀπὸ καλοκαγαθίας, ad recte
 agendum? Omnes enim homines naturae infirmitate ἀκα-
 ριαιὸν τὸ μέρῳ τῆς παντὸς ἀνῶντος, h. e. majorem vitam par-
 tem segnem degant, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ἴστερον χρό-
 νον, mortui autem sunt omni tempore sequiori, quia nihil
 sermone dignum in vita fecerunt. Virtutis verò facinora
 immortalia sunt, adjuncta τῷ θεοτάτῳ τῆς ἰσορίας σόματι,
 hoc est, divinissimo historiae ore. Et pulchrum esse opinor,
 rependi prudentum labores mortales, per τὸν ἀθάνατον ἐυ-
 φημίαν, h. e. per immortale praconium. Hercules quidem
 magnos, multosque, dum vixit, labores ac pericula sponte
 adiis,

adit, ut suis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur; ceteros egregios virtute viros, alios quidem heroum, alios vero deorum honores affectos videmus, omnes certe magna laude dignos, τὰς ἀρετὰς αὐτῶν τῆς ἰσότητος ἀπαθανατίζουσιν. h. e. historia eorum virtutes immortales reddente. Etenim τὰ μὲν ἄλλα μνημεῖα, hoc est, alia monumenta parvo tempore perdurant variis disturbata casibus, historia vis per universum orbem diffusa, ipsum, quod cetera consumit, tempus custodem sui habet. Adfert præterea multum adjumenti eloquentiæ, qua nihil ferè præclarior reperitur: hæc Græci barbaris, docti indoctis præferuntur, cum hæc una sit, quæ homines inter se ceteris antecellunt. Videtur quoque res esse tanta, quanta dicentis virtus, & eloquentia. Et quidem viros bonos laude dignos arbitramur, ut qui τὸ πρῶτον τῆς ἀρετῆς, h. e. principatum, sive primas virtutis nobis ostenderunt. Verum cum alii aliud iter sibi delegerint. Poësis quidem magis oblectare animos, quàm prodesse videtur, & gentium leges ac instituta magis punire, quàm docere: Ita & reliquæ artes, quarum quædam nihil faciunt ad felicitatem, quædam vero damno permixtam habent utilitatem, quædam vero à veritate aberrant, sola historia pares verbis res gestas representans, omnem complectitur utilitatem. Nam ad honestatem & justitiam impellit, vitia detestatur, probos exsollit, improbos deprimat. Τὸ σύνολον ἐμπειρίαν θεωροῦσα τοῖς ἐντυγχάνουσιν, hoc est, summam, experientiam maximam confert iis, qui eam rectè auspicantur.]

En! Studiose φιλοῖσθε, gravissimam Diodori historiæ commendationem, qua ejus usus inæstimabiles vivo colore exprimit, & prolixissimis ponderibus argumentorum speciatim probat, quod nos generatim posuimus asserendo;
 Histo-

Historiarum lectionem prodesse OMNIBUS, IN
OMNIBUS, AD OMNIA.

[Confer Vossium in Arte Historica cap. 5. ubi hoc ipsum thema de *Fine historia*, ac multiplici ejus effectu ex professo tractat, & ea, quæ ex Diodoro attulimus, ex Autoribus amplius explicat. Nos, ne potius declamationem instituere, quàm præcepta tradere videamur, pauca quædam subjungamus, quæ ad singulos hominum status attinent.]

I. Historia est religionis Christianæ primum fundamentum & myrothecium : historia, puta, *Sacra*, cum qua in multis profana consentit. Unde enim rerum omnium creatio, hominis formatio, per peccatum deformatio, prima ad ecclesiam vocatio, gratuita erga genus humanum miseratio, & quæ sunt alia plura religionis nostræ fundamenta, si non ex *θεολογία τῆς ἰστορίας πρώτης σώματι*, ut Diodori stylum æmulemur, hæc ex diviniſſimo historiæ primæ, puta, Geneseos, Exodi, Levitici, Numerorum, Deuteronomii, Josuæ, Judicium, &c. ore? *Nec est alia diligentia Christiano homine dignior, quàm colligere exempla iræ & misericordiæ, justitiæ & clementiæ Dei, & testimonia roborantia doctrinam, quam amplecteris & profiteris, ut consensus assensionem confirmet, & augeat conceptam in mente lucem,* ut Melanchthonis verba, quæ de hoc argumento habet, usurpernus. Exemplis enim mollissimè suadetur.

II. Historia est magistratum qualiumcunque; *εἰσπορευόν*, h. e. speculum, in quod intentissimis oculis intueantur, positis ob oculos Regibus Davide, Josaphato, Ezechiâ, Constantino, Theodosio utroque, si pietatem & justitiam sectari; Salomone, si sapienter; Alexandro Magno, si fortiter; Johanne Friderico, Saxonix Electore, si constanter agere; Nerone, Caligulâ, Domitiano, Heliogabalo, aliisque monstris innume- ris, si horrenda scelera, libidines vagas, cædes injustas, rapinas, summam tyrannidem fuge- re, æternumque exitium, cum temporali cata- strophe rerum evitare velint; *Εἰς ἐμὲ εἰσπορεύ τις εὖσεβὴς ἔστω*, *Qui me intuetur, pius esto.*

III. Historia Principum & Rerum publica- rum consiliariorum cynosura & promptuarium est, unde consilia sua depromant, & quòd saluta- ria futura sint, exemplis eventuum, tanquam experimentis probatis, demonstrent: adeoque *in decidendis negotiis gravioribus uno oculo, unâ- que aure alios superent*; *Ein Ohr und ein Aug mehr haben/ als ander Leute/* ut sapienter ait M. Ge- org. *Ælurius* in proœm. *Glaciographix* fol. 1. ad concludendum, quod oberit, quod proderit, ut illud vitetur, hoc observetur; quæ quidem hi- storiarum applicatio magnam circumspectio- nem, prudentiam & dexteritatem, in earum delectu & imitatione requirit, ne κακοζήλῳ quadam commune exitium atrahatur, quod

rum demum amat fieri, quando æmulatio, ambitio, vindictæ cupiditas, iracundia vehemens, præcipitantia, odium, avaritia, fiducia potentia, pedissequa Magnatum superbiam, animos perturbant, & consilia non tam ad præsumendos rerum eventus, quam ad placitum potentiorum diriguntur, ex quibus principiis excidia populorum & principatuum non aliter consequuntur, quam consequense est, integræ civitatis conflagratio, si igni oleum affunditur, qui sub cinere ante primam flammam suppressi potuisset, aut erumpens extingui debuisset. Sic exemplis historiarum rectè intellectis & applicatis. Roma in multis feliciter imitata fuit Athenas, ut cum Cæsare interfecto *ἀπαρτίαν* sanxit, exemplo Thrasibuli, seditionibus ob usurarum magnitudinem motis, imitata fuit consilium Solonis, redactis usuris ad centesimas; præcipuasque XII. Tabularum leges ab iisdem quasi mutuavit: Malè autem historiis applicatis, quid motuum & mutationis in Imperiis & Regnis non fuit consequens? Sic Marii Syllæ, Pompejum Cæsaris ussit gloria: Sic Alcibiades impulsus ambitione absque magnâ causâ bellum transtulit in Siciliam, non reputato, quòd patriam intestino bello ardentem exarmaret: Sic causa belli Peloponnesiaci proxima fuit Periclis pertinacia, nolentis retractare injustum decretum de Megaris: sic Demo-

sthenes persuadendo sibi, suum consilium, de defendendâ patriâ contra Macedones, esse Themistocleum, infelici bello Philippum provocavit: Sic Cicero sui ipsius fuit κακοζηλότης, sibi persuadendo, se eodem progressu oppressurum esse Antonium, quo prius oppresserat Catilinam, &c.

IV. Historia est Theologorum manus sinistra, quæ dexteram multis modis adjuvat, non tantum quatenus maxima pars Bibliorum historica est, sed etiam quod historiam profanam & ecclesiasticam, ad sacram referendam, concernit. Neque enim Ecclesia ense est respectu Mundi ἐξ αἰφαιρέσεως, sed est collectio fidelium in Mundo, & sub Mundo instar rosæ, quæ sub spinis est, enascens, ut vix possit esse bonus biblicus, qui non est bonus historicus. Quî enim Theologus Prophetarum vaticiniis explicandis sufficiat, si historias, complementa vaticiniorum, nescit? Interpretare Danielis visiones, si vires cognitione profanorum historicorum susque deque habitâ: explica, si Theologus es, Ecclesiæ per singula summa Imperia mirabilem conservationem, varium, nec rarò miserabilem statum, doctrinæ in eâ formam, judicia, gubernationem, disciplinam, & censuram ecclesiasticam, rituum & exercitiorum consuetudinem; quin errorum & hæresium variarum ortum, progressum, manifestationem, & refuta-

putationem, annalibus temporum sepositis, & historiâ à seculis ad secula neglectâ, aut ignoratâ. Si epicurus sacram paginam ridet, annon os ejus obstruet pagina profana, quæ sacræ, quâ iste magnificat, multis in rebus ὁμολῶν est, & concordans? Hinc Syracidis sapientissima adhortatio cap. 39. v. 1. 2. *Qui animum suum eo applicuit, ut discat legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin etiam facta & dicta hominum celebrium literis consignata diligenter observare, & quid sibi velint, expendere debet. &c.*

V. Historia Iurisconsultis & Politicis est magistra prudentiæ politicæ, & manu ductrix ad justitiam, sine quâ justitiæ sacerdos & assertor sæpissimè hallucinabitur & impinger, conjecturis potius, aut αὐθαδεῖας, quàm rationibus nixus, nisi initia, fontes, causas, occasiones, autores legum, formam & consuetudinem Judiciorum, & Rerum publicarum, ordinem & discrimina magistratuum ex εὐπορίαις historicâ didicerit, casuumque infinitam varietatem legibus, ex veterum historiis adjunxerit, quod vel ex solius Bodini de Republica libris, ex Arumæi laboribus de jure publico, ut alios taceamus, satis superque demonstratum dari posset; ut infinita ferè exempla brevitatis studio in præsens omittamus.

Summatim, Nescire, quid antequam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum: Quid enim est etas hominum, nisi cum memoria veterum cum superiorum etate contextitur, inquit Cicero ad Brutum. Hinc Syracides c. 2. v. 11. Respicite nationes hominum, & scitote; vertente Luthero, Sehet an die Exempel der Alten/und mercket sie. Quotusquisque enim est, qui non tantum consequi possit ex historiarum exemplis, quantum ex præceptorum præscriptis ad usum suum in totâ vitâ, quicunque obijciantur casus, prosperi, vel aduersi? Quod si magnifaciamus naturam propter remedia corporum, ad tuendam valetudinem; quanti faciamus historiam, quæ nobiliorem nostri partem, animum puta, format, fingit, erudit, instruit, emendat, atque ad omnes vitæ casus, cum pietate, invocatione Dei, spe auxilij coelestis, moderatione & constantiâ, homine Christiano dignâ, excipiendos ac præferendos præparat, & præmunit! Ex quibus omnibus denuò concludimus, quòd historiarum usus sit inæstimabilis, & quòd earum lectio profit omnibus, in omnibus, ad omnia, *περ' ἑδαι δεῖξαι.*

CAP. XIII.

Canones de historiarum lectione,
usu, & ferendo de iis iudicio.

Inter

I. In historiæ lectione progrediendum est
methodicè: Confusio enim omnium ob-
tundit ingenium, mentem non perficit.

[Ergò etiam in historiographis requiritur, ut di-
spositionem sive ordinem observent, quemadmo-
dum Vossius in Arte Historica cap. XXIII. & XXIV. ac-
curatè tradit.]

II. Methodus lectionis historicæ sit analyti-
ca, à generalibus ad particularia sensim pro-
grediendo.

[Ut igitur plena sit, & facilis historiæ scientia,
principio adhibeatur præstans illa docendarum artium
magistra, quæ dicitur Analysis, quæ universum in partes
secare, & partis cujusque particulas rursus dividere, to-
tiusque ad partium coherentiam, quasi concentum inter
ipsa, mtrâ facilitate docet. Bodinus in Meth. Hist. cap. 2.
pag. 17.]

III. In historiæ universalis lectione gene-
raliora sufficiunt, quæ consistunt in quali quali
cognitione quatuor Monarchiarum & rerum,
quæ tum ante illas, tum sub illis excellenter sunt
gestæ.

IV. Ergò consultum est, maximas epochas
Mundi fixissimè memoriæ infigere, ut sint qua-
si cynosuræ, ad quas in supputandis temporibus
oculus dirigi possit.

V. Historias legere volenti valdè prodest
Geographiæ, Uranographiæ, & Chronologiæ
cognitio.

VI. In historiarum lectione disparitas circumstantiarum unius & ejusdem historię, à diversis descriptæ, lectorem non terreat, ut historiam talem protinus fabulam esse suspicetur.

[Ratio Canonis est, quia facilis est memorię lapsus in referendis & describendis rerum aut personarum circumstantiis, quę substantiam facti non tollunt. Verbi gratiã; *Tacitus* lib. 4. histor. fol. 422. & *Suetonius* lib. 8. in vita Vespasiani cap. 7. pag. 137. referunt geminum miraculum à Vespasiano factum, dum hic Imperator resperso excremento oris luminibus orbatO oculos restituerit, contactu verò calcis manu ægrum sanarit, quem *Suetonius* debilem crure fuisse scribit. Nemo tamen historiam miraculi, cujuscunque ope facti, pro fabula ob hanc diversitatem hactenus habuit. Sic ipse *Libius* à se dissidet de mensura aureorum anulorum, detractorum in Cannensi pugnâ à digitis occisorum Romanorum, quos modò dimidium super tres modios explevisse, modò mensuram modii excessisse; scribit, vide lib. 23. ab urbe cond. &c. Relinquamus ergò Causidicis hanc instantiam, quã ex minimã circumstantiolã omnimodam variationem, sæpè inficiationem facti, extorquere conantur: quin modestè τῶν ἐναντιοφανῶν conciliatio quærenda, ut Scriptoribus sua existimatio constet. Hinc *Seneca* in ἀποκλυθῶς: Quis unquam ab historico juratores exegit? Vide *Vossium* in Arte Historica cap. IX. accuratè hanc materiam tractantem; ubi demonstrat quidem, quod Veritas historię sit basis atque anima, ejusque vis in animis humanis: sed & simul causas indicat, cur ignosci etiam debeat historiis, si veritatis linea excidant, &c.]

VII. Ipsa

VII. Ipsa relatio eorum, quæ fabulosa esse videntur, gravitati historiographorum non præjudicat, si illi, se ea aut legisse, aut vidisse protestantur.

[Quanquam enim *in futilibus actionibus*, ut Bodinus supra citatus ait, *historia constare non debet*, tamen futile non est, si historicus, quod fabulosum videtur, alibi pro non fabuloso habitum narrat, quia non narrator, sed excogitator fabularum fabulosus est, ut præter meritum Herodotum hoc nomine vapulare oporteat, ob ea, quæ minùs αἰσιόπιστα in ejus historiâ extant, quia in plerisque suo candori cavet, certis protestandi formulis, v. g. Ἐγὼ δὲ οὐδὲ μὲν τέτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων, ὡς ἔτας, ἢ ἄλλῃ· κως ταῦτα ἐγένετο. lib. 1. fol. 3. Sic quod τὸ θαῦμα, hoc est, miraculum, quod vocat, Ariionis, eod. lib. fol. 9. 10. concernit, ait de illo, cùm id recitasset, ταῦτα μὲν νῦν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. Quanquam Vossius in Arte Historica, sicut videre est cap. IX. pag. 47. his formulis iniquior sit, quando scribit: *Atque ita cum animati sint*, (puta Historiographi) *ubi metuunt, ne manifestè teneantur, satis fore putant, si addant solemne illud suum, λέγουσι, φασί, vel quid simile.*]

VIII. In historiis tamen multa esse vel *fieta*, vel *incerta*, vel vulgari cerebro *incredibilia*, negari non potest.

[Quæritur ergò, talia si lectori se offerant, quid agendum? Ad *fieta* quod attinet, suâ absurditate Lectori judicioso ea se facillè produnt; verbi gratiâ; si Athenæus lib. 2. Dipnosophist. cap. 17. Selenetidas mulieres ova parere, indeq; nascentes homines quinquennes nobis decies esse ampliores scribit; quis tam ve-

vecors est, qui primo intuitu fabulam, non historiam id esse non observet? *Incerta* plerunque à seculorum barbarie, vel diversitate scriptorum, & mutatione nominum introducta sunt, & ob id respectu ad substantiam facti habito protinus non repudianda, quia facile est in nominibus errare, quia error rei veritatem non tollit, quod multis exemplis demonstrari posset. De vulgò *incredibilibus* illud Livii Decad. I. l. 5. observandum est; *In rebus antiquis, si quæ verisimilia sunt, pro veris accipi, & cum Philostrato pro lucro reputari debere, neque omnibus fidem adhibere, neque omnia, tanquam impossibilia, aspernari.* Aequissimè omnium Vossius, indidem laudatus, in arte Historica, quando cap. alleg. IX. pag. 50. de historicorum lapsibus scribit: *Quæcunque autem de historicis diximus, ita accipi debent, ut eos etiam homines esse cogitemus, nec statim respuamus, si suspiciamus aliquid se immisceat falsi. Nam ut pauxillum aquæ marinæ non dico Euridæum, aut Rhenum, sed resluentem quidem falsum efficere potest: Ita nec historia mendax dici debet, cui fabulosi quid irrepsit, &c.]*

IX. Historicus procul habeat causas eorum, de quibus narrationem instituit.

[Sic Tacitus lib. I. Annalium, fol. 2. pauca de Augusto, mox Tiberii principatum, & cætera traditurus, testatur, se id facturum *sine ira & studio*, quorum causas procul habeat. Quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. pag. 49. *difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledictio.*]

X. Quò defæcator est historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

[Hinc fit, ut historicis, qui aliorum hominum historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domestici-

mellicorum fimbrias extendunt. *Quis autem visum temere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripta legat, ubi Venetorum bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparationem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est, suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Casari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè incognitas haberent.]*

XI. Moderni historici classicis historiæ scriptoribus, ut gentilibus, quoad descriptionis candorem, non sunt præferendi.

[Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur: quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas descriptionis responderet! quam accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! quam simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cesar*! Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritoq; suis descriptionibus sedeant; præsertim quod ad scriptores Virarum sanctorum, & eorūdem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius, locorum I, II. v. 6. inter alia hæc habet, *Quidam eorum* [puta Autorum classicorum] *adeò à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quàm nostros. Dolenter hoc dico potius, quàm contumeliosè, multò à Laertio severius vitas Philosophorum scriptas, quàm à*
Cbrt-

Christianis vitâs Sanctorum, longeq; incorruptius & integrius Suetonium res Caesarum exposuisse, quàm exposuerunt Catholici, non res dico Imperatorum, sed martyrum, virginum & confessorum.]

XII. Etiam modus scribendi, quem classici scriptores in historiis referendistenenent, simplicior est, quàm quem tenere solent aliquot moderni.

[Pulcherrimè & scitisimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij Solini Polyhistora* præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus divulgum habetur: Addito, sic ipsum Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusq; libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxtâ ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait, & prætereâ in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat; in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis non lectis libris docti videntur, sed docti non sunt, dum inter alia de indicibus & distinctionibus his librorum doctissimus hic vir inquit; Non solum omnia sunt ut labor studiis minuatur, sed etiam ut nihil laboretur. Hinc plerique nihil sciunt, nihil sapiunt, nisi per indices.]*

XIII. Pu-

XIII. Purissima est historia, quæ rerum gestarum recensione acquiescit, iudicium legentibus linquit.

[Questionem, *Vtrum Historicus laudare, situperare, ac de re proposita sententiam ferre, an verò legentibus iudicium integrum relinquere debeat?* Vide in utramque partem disputatam apud Bodinum, in Method. Hist. c. 4. pag. 59. Imprimis Vossium in Arte Historica cap. XVIII, pag. 90, 91.]

XIV. In chronologicis, si in ærâ, temporum radice, erratur, infiniti errores chronologici consequuntur.

[Ibi valet illud Philosophi Phys. l. I. c. I. *Ἐνὸς ἀτόπου δὲ δένει, τὰ ἅλλα συμβαίνει;* Vno absurdo dato, reliqua accidunt.]

XV. Chronica tamen incipientium, quamvis temporum rationem exactissimam non habeant, proximè tamen ad rei veritatem pleraque accedunt.

[Ideò novitius historiarum Studiosus primo conatu non nimium in hoc tricarum genere scrupulis indulgeat, nec statim omnia ad vivum rescare conetur. Lectio lectioni multa addet.]

XVI. Historiarum non sufficit lectio, sed requiritur lectionis repetitio, repetitionis ruminatio, meditatio.

[Legere enim, & non repetere, est serere, & non metere juxta Hebræorum proverbium. *Lectio lecta placet, decies repetita placebit.*

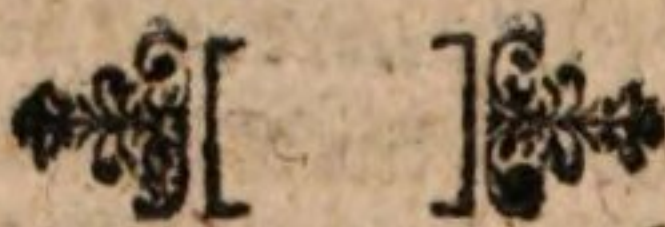
XVII. Habendus tamen est historicorum dele-

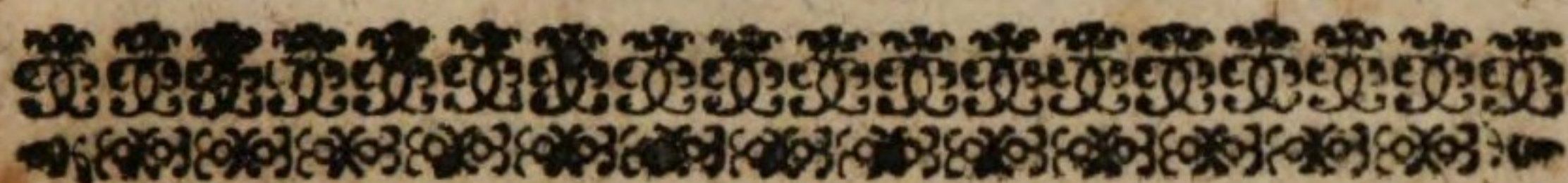
delectus, modusque tenendus, ut non quàm plurimi, sed quàm optimi, & cujusvis professioni accomodatissimi Scriptores legantur.

[Nusquam enim est, qui ubique est, brevisque est vita nostra, quæ universis legendis non sufficit. *Tanta enim historiarum multitudo*, inquit Tursellinus in præf. Epitomes, *atque varietas, cujusvis ut hominis non sit, aut perlegere omnes, aut in ordinem redigere, aut memoria custodire.* Pulcerrimè & judiciosissimè Bodinus Method. Histor. c. 2, pag. 16. 17. *Quod in artium tradendarum ratione ac modo fieri solet, idem nobis est, opinor, in historiarum disciplina faciendum.* Neque enim satis est magnum historicorum cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo quisque ordine ac modo legi debeat, intelligatur: Et quemadmodum in epulis, tametsi magna condimentorum suavitatis est, nihil tamen insuavius, si misceantur: Ita quoque providendum erit, ne historiarum ordo confundatur, id est, ne postrema priore loco, vel media postremo ad legendum proponantur; quod qui faciunt, non solum res gestas capere nullo modo possunt, sed etiam memoria vim penitus labefactant.]

Hactenus de Historia in genere, sequitur Institutio de Monarchiis.

FINIS LIBRI PRIMI.

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER SECUNDUS.

DE

MONARCHIA IN
GENERE.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ.

Quid est Monarchia?

MONARCHIA est summum, à Deo in Mundo constitutum Imperium, ad homines certis legibus, judiciis & disciplina regendos, & compe-
scendos Reges ceteros.

[1. Definitum est *Monarchia*, non etymologiâ nominis, quasi præter Monarchiam aliud Regnum in Mundo consistere non posset, definienda, quo sensu Aristoteles in politicis Monarchiam philosophicè definit, quòd sit Imperii forma, ubi unus imperat omnibus; sed determinanda sensu politico, imò theologico; quo, vñ vaticiniorum apud Danielelem extantium, Axioma, in relatione ad alia Regna, summum denotatur. Quo de Reinerus Reineccius in prolegomenis Historiæ Julix, fol.

fol. 19. ex Danielis, inquit, cap. 2. & 7. istud simul de nomine teneatur; videri illum è communi & trito sermone, usitataque tum Imperiorum & formulâ & appellatione indigitasse, nondum vocibus repertis, qua rem significantius exprimerent, &c. Et paulò post: At Nicolaus Lyra Danielen enarrans; & eo paulò recentior Nicolaus Tribet in cap. 12. lib. 1. August. de C. D. eadem Regna nuncupasse græca voce: Monarchias, haud scio, annon uterque Eusebii & Eusebii imitatione. Nam apud illum pari modo usurpata reperitur lib. 1. de vita Constantini, apud hunc lib. 3. cap. 41. placuisse eadem Scholiaste Homeri in Iliad. β. Η πᾶσι τῶν ἀρχῶν, inquit, διὰ τῆς μοναρχίας μεγάλην ἴσιν. Placuit patrum memoriâ Aeneæ Sylvio, placuit nostrâ, Ioanni Aventino & Philippo Melanchtoni: volunt idem, qui καθολικά, οἰκουμενικά, & summa Imperia appellârunt, proximè tamen Monarchiæ nomine res representatur. Haftenus Reineccius. Iusto igitur pressius Bodinus de Republ. lib. 6. pag. 1149. Monarchiam coarctat, dum eam adeò individuum esse oportere scribit, ut, si dividatur, Monarchia non sit, &c. Vt etenim, inquit, coronam, sic Regnum, si pluribus dividatur, vim penitus ac nomen amittere. Verùm, Imperiorum genera, non tam è philosophorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus, quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta, iterum Reineccius l. c. scitisimè monet. Confer Christianum Matthiam in Theatro Historico, pag. 1. ubi Monarchiam à μόνος & ἀρχή κατ' ἐξοχήν sic dictam hic intelligi innuit, ut sensus sit: Monarchiam esse summum in Mundo Imperium, sive tale regnum, quod Majestate sua omnia reliqua regna superet, seu vincat &c. II. Genus definitionis est Imperium, quod verbum Bodinus in Method. histor. cap. 7. p. 415. in Melanchthone, alicubi Monarchiam summam unius Reip. potentiam appellante, desiderat. Estque hinc, scribit Reineccius l. cit.

quod

quod Georgius Fabricius etiam Assyriacos Reges Imperatores; Lutherus & Aventinus generatim Imperia illa reddere germanicè *Reysertthumb*. III. Differentia specifica sumitur à relatè oppositis; causâ efficiente principali; subjecto & fine. 1. *Relatè oppositum* est, quo Monarchia, respectu ad minora regna habito, dicitur *Imperium summum*, quo sensu Sleidanus suum de universali historia libellum de 4. summis Imperiis inscripsit: & ut Reineccius l. cit. meminit, dum summam Rempublicam nominat, è Cicerone voce traductâ, ut appareat, Romanum intelligere, ad indicandum Axioma Monarchicum, quo Monarchiæ ἑξοχοὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν in Mundo excellent, tametsi statu earum inclinante, vires & amplitudo Imperii huic axiomati respondere desinant, quia constat, parem in rebus humanis atque in omnium rerum naturâ esse conversionem, ut Bodinus ait l. c. cap. 7. p. 424. Et quod Lamormaini de modestissimo Imperatore Ferdinando II. in ejus virtutibus c. 6. p. 29. refert: respondisse eum, *Res mortales omnes suam habere periodum, nasci, crescere, deficere, fieri posse, ut Austriae Imperium in ipso concludatur, & si Deo ita visum fuerit, se non refragari, sed nec tristari, &c.* Quo sensu Chaldaica, Persica & Græca Monarchiæ summa fuerunt Imperia, dum in flore erant, ut Spir. S. ipse Nabuchodonosoris Imperium prædicat Dan. 2. v. 37. *Tu Rex Regum es, & Deus Cæli regnum, & fortitudinem, & Imperium, & gloriam dedit tibi & omnia, in quibus habitant filii hominum, & bestiae agri; volucres quoque Cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit: ut maximè, rebus vergentibus summa, quoad vires, non fuerint, manente tamen axioma usque ad earum interitum.* 2. *Causa efficiens* est Deus, dum dicitur Monarchia, à DEO constitutum Imperium, quod S. Scriptura frequentissimè testatur, ut videre est Prov. 8. v. 15. Dan. 2. v. 21.

cap. 4. v. 22. quin ipsi Monarchæ, dum verbo Dei illustrantur, id profitentur, quando *Gratiâ Dei se constitutos esse* agnoscunt, ut Lamormainus l. 2. de Ferdinando II. refert, quod suprâ citatis verbis etiam sequentia subjunxerit: *Deum suo arbitratu his illisve dare imperia & regna, humanis ad hoc aut opibus aut potentia non egere, quas dare & auferre potest, cum lubet.* 3. Subjectus Monarchiarum & Imperiorum locus est Mundus, synecdochicè pro orbe terrarum, valle lachrymarum, sumptus, sicuti Scriptura Romanum Imperium *πᾶσαν τὴν οἰκουμένην* *Universum Orbem*, Luc. 2. v. 1. appellat, ut Monarchæ meminerint, se esse vasallos Dei, & reddituros ei rationem administrationis. *Audite ergo Reges, inquit sap. Salomon. c. 6. v. 2. 3. 4. & intelligite, discite Judices finium terræ: præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Ergo discite justitiam moniti, & non temnere Deos, Æneid. l. 6. 4. Finis Monarchiæ duplex assignatur, quorum prior est legum, judiciorum & disciplinæ inter homines administratio, quia Deus non *ἀναγκαστικός*, sed pacis Deus est, 1. Cor. 14. v. 13. Posterior, cæterorum Regum aut subactio, aut exactio, juxta illud: TERRET MAJESTAS; ut intelligas (sunt verba Melancthonis in Chro. lib. 1. præfat. pag. 121.) Monarchiam non quidem complexam regiones & gentes, sed tantum, quæ magnam partem Orbis terrarum tenuit, & tantam habuit potentiam, ut ceteros Reges compescere possit: quo sensu in supra allegatis Evangelistæ verbis, Imperium Romanum *πᾶσαν τὴν οἰκουμένην*, *Universum Orbem*, synecdochicè appellari audivimus, ut non videamus, quo jure Bodinus nobis in Method. histor. c. 7. p. 417. objiciat: Monarchiam nobis esse Imperii ac Regionis quibusdam finibus constitutæ.*

fituendam, vel Principis ac populi origine claram, ut intelligatur, quid sit illud, quod Monarchiam vocant. Confer cum his definitionem Christiani Matthiae, quam in Theatro suo, dum hæ nostræ Institutiones secundâ impressione publicantur, in hunc modum, quoad rem, nobis optimè convenientem, pag. 1. proposuit: Monarchia theologicè, vel specialiter accepta, est summum in orbe imperium, à Deo ipso præfiguratum, & à Daniele Prophetâ ex Spiritus S. inspiratione explicatum; quod Deus præ cæteris Mundi Regnis magna potestate armavit, atq; Majestate ornabit, ut præ illis emineat,]

Quæ sunt adjuncta propria, quæ Monarchiæ competunt?

Ea, quæ ex analysi definitionis allatæ & demonstratæ sponte sequuntur, cujusmodi sunt;

I. Ut Monarcha non tantum sit Rex, sed Rex Regum, sicut sub Nabuchodonosore erat Rex Edom; Rex Moab; Rex filiorum Ammon; Rex Tyri, & Rex Sidon, Jer. 27. v. 7.

[Ratio est; Quia Majestatem seu ἀξίωμα Imperatoris, & Imperii Romani, ut plurimum jura territorii Principibus concessa protelariè testantur; quando quidem tantò quis est major & potentior, quo majoribus & illustrioribus præest; eoque nobilior existimatur, quo nobilius habet subjectum; quia ex ipsa dignitate subditorum noscitur dignitatis præeminentia; Ut proinde Imperatoris non tantum augeantur honor & Majestas dignitate subditorum, Verum etiam ejus status potentior, magis honorabilis, magisq; timendus efficiatur; Knichen. de subl. & Reg. Territ. l. 1. c. 1. n. 1. 2. 3. 4. Sic hodie sub Imperatore Romano sunt omnes Status Imperii in 10. circulos distributi, sub quibus non tantum omnes Principes Imperii,

sed etiam ispe Rex Hispaniæ, ratione Burgundiæ, item Rex Daniæ, & Regina Sueciæ, respectu provinciarum ad Imperium pertinentium, continentur, ut alios taceamus, qui Imperium, ejusque summum Administratorem, *Cæsaream* nimirum *Majestatem*, comiter observant, tametsi quoad omnimodam subjectionem ab Imperii corpore avulsi sint, ut videre est apud Reink. tract. de Regim. sec. & Eccles. l. 1. cl. 2. cap. 8. n. 51. quod utique Monarchici Axiomatis invictum argumentum est,]

II. Vt Monarcha sit potens, omnimodam jurisdictionem, Majestatem summam & curiam possidendo, atque leges exercendo. Quæ omnia Spir. S. Nabuchodonosori sub vocabulis Regni potentis vindicat.

[Sic hodie Imperatori vindicatur & confertur omnium Iurium administratio, quæ quidem ἐν κυρία παρὰ τῶν καὶ ἀρχῇ πολιτικῇ consistunt, ita, ut Imperator Rom. legibus, respectu quarum Summus Princeps dici potest, civilibus puta, non divinis, fundamentalibusve, super quibus ipsa principis Majestas est ædificata, solutus possit Regalia & non Regalia concedere; Regalia puta, quibus accedit & inest regia dignatio, cum Iuribus omnigenis regiisque, ob id in tesseram & symbolum, imò pignus summi honoris, potestatis & ditionis concedentis ita insignita; quali cū primis Romani Imperii Principes ab Imperatore sunt decorati; ut probat Knichen l. cap. 1. n. 326. 327. ipse verò Imperator Dominum Iurisdictionis omnigenæ, & superioris in universum per totum orbem, id est Iurisdictionem summam, ut & solus territorium per prius habeat, idem. cap. n. 187, 188. Adeo ut etiam contra Ius commune dispensare, in omnibus causis, ecclesiasticis & spiritualibus exceptis, pronunciare, & summam

Iuris-

Juris dictionem exercere possit, & ipso facto exerceat: quod sanè Monarchiæ Majestatis argumentum est. Vide Arumæum volum. 1. de Jure publ. disc. 1. à pag. 6. usque ad p. 11.]

III. Ut Monarchia sit fortis, quem ferrum tueatur, ne, si vis vi repellenda sit, vana sit sine viribus ira: qui sciat

Parcere subjectis, & debellare superbos.

[Sic suis viribus Imperator sat diu se & Imperium Romanum, sibi commissum, masculè defendit. Germaniæ peccatis, in cælum clamantibus, & lemniscato seculorum fini dandum est, plus luti, quàm ferri pedibus Colossi, Nabuchodonosori in somnis monstrati, hoc nostro tempore relictum videri. Imperatoria tamen Majestas & Monarchica dignitas Germanorum Imperio nondum, ut probabitur, sunt abjudicanda.]

IV. Ut Monarcha sit gloriosus, cujus Maestas universorum oculos perstringat: Hoc enim vult Spir. S. dum Nabuchodonosori Regnum gloriosum vindicat.

[Sic Imperator Rom: tanquam Stella matutina in medio nebula meridionalis inter omnes ceteros Reges eminare dicitur, ut qui meritò, quia est caput, non solum Imperii Romani, sed & totius Orbis Christiani, præcipuus Princeps secularis est, Sanctissimus, Nobilissimus, Christianissimus, & Divinus audit: Cui non solum Christiani Reges palmam Majestatis libenter porrigunt, ut de Alphonso Neapolis Rege constat, qui Friderico Austriaco Imperatori lubens loco cedit, & omnes Reges Imperatori, tanquam summo Regi reverentiam debere fassus est: Sed & ipse Turcarum tyrannus stylo usitato ei scribere solet: Auß den Potentaten Jesu der

fürnehmste / und zwischen den Geschlechtern Jesu erwehlt-
ter / fürnehmster Herr aller Christlichen Völker / ein Verfor-
ger und Administrator der Gerechtigkeit. Reink. de Re-
gim. Sec. & Eccl. l. 1. cl. 2. c. 6. n. 17. & 41. Sicut eti-
am Legato Imperatoris Romani apud Turcam præ-
ominium cæterorum Regum Legatis locus conceditur
primus, contrà, quàm Bodinus sine fide lib. 1. de Rep.
c. 9. scribere ausus est. Vide Arumæum Vol. 3. de jure
publ. l. c.]

*V. Ut Monarcha sit Dominus territorii am-
plissimi, quod in manu sua habeat, sub ditione sua
constitutum, ne Monarchia sit titulus sine re,
quanquam jura Majestatis, præcisè loquendo lo-
corum spatius, aut regionum amplitudine non sint
definienda.*

[Tale erat etiam Imperium Romanum, cùm ad-
hucdum in flore suo steterat, cum primis temporibus
Trajani, ut Apianus & Sext. Rufus testantur, illud Da-
nubio quidem & Orcadibus à Septentrione, Gadibus ab
Occasu, Euphrate ab Ortus, Oenopoli verò à Meridie ter-
minatum tum temporis fuisse, conjuncta insuper Mesopo-
tamia & magna Arabiae felicitis parte; Bodinus in Meth.
hist. c. 7. pag. 417. Quòd verò Germanorum hodie-
rum Imperium vix centesimam partem Orbis terrarum
comprehendat, ut Bod. l. c. sugillat, id mirum esse non
debet: hæc enim diminutio & dismembratio à Prophe-
tâ fuit apertè prædicta, Regique Babylonio in somno
monstrata, quod ergò in fatiis esse novimus, immeritâ
vitilitigatione in præjudicium Imperii à Deo constituti
allegatur.]

*VI. Ut Monarcha sit terribilis omnibus, qui
ei immorigeri sunt, & rebellant. Hoc enim ur-
gent*

gent verba, quibus Babylonius Rex CAPUT
AUREUM dicitur.

[Sic Romanum Imperium terribile fuit, ejusq; plures Imperatores terribiles fuere omnibus suis hostibus; ut maximè hoc tempore in sumas redactum videatur angustias, tamen quanto Regibus externis sanguine suæ victoriæ contenti, experientia abundè testatur: adeò ut ne quidem Victores contra Imperium Victores, sed ejus conservatores, statuumque inclinantium Restauratores, omnes uno ore, & unâ protestatione haberi desiderent, quod argumento est, nec dum terribilem, & consequenter Monarchiam esse desiisse Romanum Imperium.]

CAP. II.

De divisione & numero Monarchiarum, seu summorum Imperiorum in Mundo.

Quotnam sunt numero Monarchiæ?

Quatuor: *Babylonica, Persica, Græca, & Romana.*

[Notandum hîc triplicem esse Monarchiæ primæ appellationem, dum etiam *Chaldaea & Assyriaca* vocatur, *Babylonica*, quia *Nimrod, Chami* Nepos Regiam sedem Babylone, Chaldaæ metropoli posuit, de quo Gen. 10. v. 10. *Initium Regni ejus fuit Babel*; quam non procul à confluente Tigridis Euphrat flumen mediam fecat; unde *Babylonia* terra *Nimrod*, qui primus Rex Babylonis fuit, Mich. 5. v. 6. vocatur; & Reges hujus

Monarchiæ Reges Babylonis, uti videre est 2. Reg. 24. v. 1, Ier. 21. v. 2, &c. *Chaldaea* vel *Chaldaica*, à Regione Chaldaea Orientali, in qua Babylon sedes Regia erat sita, & Reges Babylonici regnabant; hinc Nabuchonodofor Rex Chaldaeorum, 2. Paral. 36. v. 6. Esdræ 5. v. 12. Ipsa verò Babylon Decus Regnorum & Gloria Majestatis Chaldaeorum, Esa. 13. v. 19. *Assyriaca* autem, vel *Assyriorum* ab *Assur*, filio *Semi*, qui Regnum Assyriæ primus fundavit, & Monarchiam à Chaldaeis ad Assyrios, adeoq; à familia Chami ad stirpem Semi transtulit, quia *Assyrii* ab *Assur*, filio *Semi* descendunt; quam ob causam Assyria Mich. 5. v. 6. terra *Assur*, Reges verò primæ Monarchiæ, ut *Phul Tiglatphalassar*, *Salmanassar*, *Senacherib*, qui & *Sargon* item *Nabucdonofor* Reges *Assyriorum* vocantur; ut videre est 2. Reg. 15. v. 19. c. 16. v. 7. c. 17. v. 3. c. 18. v. 13. Es. 20. v. 1. *Iudith*, 1. v. 5.]

Quomodo probatur hic quaternarius Monarchiarum numerus?

Primò ex Propheta Daniele, qui tam manifesta vaticinia de hoc quaternario Monarchiarum numero habet, ut politicum divina inspiratione sagacissimum eum diceret.

Primum vaticinium extat cap. 2. v. 31. & seqq. Ubi propheta Regi Babylonio sequens somnium in mentem revocat: *Tu Rex videbas, & ecce, quasi statua una grādis, statua illa magna, & statua sublimis stabat contra TE, & intuitus ejus erat terribilis. Hujus statuae caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento porro venter & femora ex ære; tibia autem ferrea,*

ree, pedum quadam pars erat ferrea, quadam fictilis; videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos. Tunc autem contrita sunt pariter ferrum, testa, aes, argentum & aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Lapis autem, qui percusserat statuam, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Hactenus somnium, cujus Interpretationem Propheta è vestigio subiungit, v. 37. Tu Rex Regum es, &c. Tu es ergo **CAPUT AUREUM** v. 39. Et post te consurget **REGNUM ALIUD** minus te, argenteum: Et **REGNUM TERTIUM** aliud æreum, quod imperabit universæ terræ. v. 40. & **REGNUM QUARTUM** erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit, & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc, &c. Ecce quasi digitis numerata quatuor summa Imperia Mundi!

Alterum in hunc eundem sensum clarissimum vaticinium cap. 7. v. 2. & seqq. hisce verbis ab ipso Daniele descriptum: Videbam in visione mea nocte, & ecce, quatuor venti cœli pugnant in mari magno, & **QUATUOR BESTIÆ GRANDES** ascendeabant de mari, diverse inter se. v. 4. **PRIMA**, quasi Leæna, alas habebat aquilæ, aspiciebam, donec evulsa sunt alæ ejus, & sublata est de terra, & super pedes quasi

homo stetit, & cor hominis datum est ei. v. 5. Et ecce, *BESTIA ALIA* similis urso in parte stetit, & tres ordines erant in ore ejus, & sic dicebant ei, surge, comede carnes plurimas. v. 6. Posthæc aspiciebam, & ecce *ALIA* quasi pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se, & quatuor capita erant in bestia, & potestas data est ei. v. 7. Posthæc aspiciebam in visione noctis, & ecce, *BESTIA QVARTA* terribilis atque mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cæteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem. v. 8. Considerabam cornua, & ecce! cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, & tria de cornibus primis evulsa sunt à facie ejus, & ecce! oculi, quasi oculi hominis, erant in cornu isto, & os loquens ingentia. Visne interpretationem horum sermonum? Audi eam ex uno de assistentibus filio hominis, qui v. 17. rotundè ait. *Hæ QUATUOR BESTIÆ MAGNÆ QUATUOR SUNT REGNA, quæ consurgent de terra.*

[Præcisè ergò his duobus Prophetæ locis quaternarius Monarchiarum numerus est demonstratus: quomodo autem singula horum vaticiniorum membra ad singulas Monarchias quadrent, id sequentibus libris planum faciemus. Confer *Dresseri* orationem de Monarchiis, millenario Quarto annexam: Item, *Orationem* de Imperio Romano, Millenario quinto annexam;

xam; Item Theatrum *Christ. Matthiae* lib. I. in tractatione Generali, pag. 5. 6. 7. 8.

Secundum pro quaternario Monarchiarum numero argumentum sumitur ab ipsa experientia, quæ vaticiniorum Danielis complementum est. Nulla enim alia, præter jam nominata, in mundo fuisse regna summa, quorum ultimum jam tunc vergens & præruptum est, infra in speciali de Monarchiis tractatione probatum dabimus.

[Sumitur hæc ratio ab effectis, quæ vaticiniorum prophetarum Illustrissimus commentarius sunt.]

Tertium argumentum pro quaternario Monarchiarum numero sumitur ex multiplici, tam profanorum, quàm ecclesiasticorum scriptorum testimonio, quorum catalogum texere, longum esset.

[Constat, patres non dubitasse, quod allatis Danielis vaticiniis suprâ nominatæ Monarchiæ indigitatæ sint. Testis est *Hieronymus* Tom. 5. Comment. in Dan. cap. 2. fol. 700. b. & c. 7. fol. 715. & 716. qui in interpretandis istis vaticiniis nostram sententiam examussum confirmat : quod idem fecisse *Nicolaum Lyram*; *Danielem* enarrantem, item *Nicolaum Tribet* super c. 12. l. 1. August. de C. D. qui eadem regna Monarchias vocaverunt, paulò suprâ ex proleg. Hist. Iul. *Reineccii* allegavimus, & utrumque quidem *Eusebii* & *Evagrii* imitatione. Quin ipse *Bodinus*, qui hanc de 4. Monarchiis sententiam *inveteratum errorem* appellat, fatetur, habere eam propè infinitos Bibliorum Interpretes; habere è Junioribus *Martinum*, *Melanchtonem*, *Sleidanum*, *Funcium*,

eum, Onuphrium, rerum divinarum & antiquitatis homines valde peritos, in Meth. Hist. cap. 7. p. 416. Idem confirmant Scriptores profani. Allegat Helvicus in Synopsi Histor. Univers. p. 11. Suidam in voce Ρωμαίων scribentem: Ρωμαίων ἀρχὴ αὕτη τῆς Ασσυρίων, καὶ Περσῶν, καὶ Μακεδόνων τῶν πρὶν μακρῶ ὑπερῆρεν, Hoc est, Romanorum Imperium Assyriorum, Persarum & Macedonum, quæ prius extiterunt, longè superat. Quam ipsam sententiam Dionys. Halicarnass. Scriptor gravissimus lib. 1. Antiquit. Rom. fol. 2. 3. confirmat, Imperia Mundi tanquam summa, enumerans. Quale erat 1. Ἡ μὲν γὰρ Ασσυρίων ἀρχὴ παλαιάτις ἔστα, Antiquum Assyriorum Imperium, &c. 2. Persarum, qui μὴδ' ἐς καθ' ὅλην Ἀσίαν νομοῦσι, Asia penè tota potiti sunt. 3. Ἡ μακεδονικὴ δυναστεία, Macedonum potentia, quæ κατελάσσει τὴν Περσῶν ἰσχύα, opprimens Persarum potentiam Imperii magnitudine omnes, quotquot ante fuerint, superavit. Quibus 4. subjungit Ρωμαίων ἡγεμονίαν, Romanorum Imperium, quod longo intervallo post se reliquisse scribit imperia cætera, quorum tum temporis memoria extiterit. Et quàm rotundè Vellejus lib. 1. Hist. fol. 14. Assyrii Principes omnium gentium rerum potiti sunt: Deinde Medii, postea Persæ; Deinde Macedones: Exinde duobus Regibus Philippo & Antiocho; qui à Macedonibus oriundi erant, haud multò post Carthaginem devictam, subactis, summa Imperii ad populum Romanum pervenit. Ubi notandum, Medos partim ad Assyrios, partim ad Persas referendos esse. Summatim, τὰς μεγάλας τέσσαρας βασιλείας, quatuor magna Regna, Cedrenum dixisse,

Rein. Reinec. lib. cit. in Prol. fol.

19. scribit.]

CAP. III.

De Controversia, quæ contra communem de Monarchiis sententiam est mota.

Estne hac de quatuor Monarchiis omnium sententia eadem?

Quamquam de speciebus Monarchiarum Scriptores varient, præsertim quod ad quartam Monarchiam attinet, ut suo loco videbimus, attamen quatuor ejusmodi *summa Imperia*, quæ sensu non tam philosophico seu grammatico, quàm politico, imò theologico *Monarchias* vocamus, vi vaticiniorum, ex Daniele modò allatorum, sibi mutuò succedere buisse, plerique tam Politicorum, quàm Theologorum constanter statuunt: Et si qui sunt, qui ab hac nostra communi sententiâ divortium faciunt, horum Antesignanus *Johannes Bodinus*, Politicorum alioquin sagacissimus, jure censendus est, qui in suo libello, quem de methodo historiarum scripsit, hanc nostram de quatuor Monarchiis sententiam toto cap. 7. à pag. 416. usque ad p. 433. ridendo magis, & exhibilando, quàm solidè concludendo, oppugnat. Sic enim inscriptio capitis istius habet: *Confutatio eorum, qui quatuor Monarchias autèque secula statuunt.*

[Nunc

[Nunc ipsum Bodinum à Reimero Reineccio in prolegom. hist. Iul. p. 19. perstringi, dubium non est, quando scribit. Porro autem quibuscunque appellationibus uti ad libuerit, id toto pectore agamus, ne rem ullis Sophisticæ offuciis eripi nobis patiamur. Quid enim hoc nostro seculo quidam sibi sumserit, in medio est. Sed nihil mirum: Nam quid unquam extra vitilitigationis aleam positum est? Interim damnum potissimum in Authorem recidere, quando videlicet huic idem propemodum, quod cani Æsopico, pro carne umbram captanti, accidere cernimus; seu quemadmodum Galenus loquitur, ut nimium altercando veritatem amittamus: Expressè tamen Bodinum refutat Matthæus Dresserus in duabus Orationibus, quarum primam subjunxit Isagoges suæ Historiæ Millenario quarto, alteram Millenario quinto, in quarum prima Bodini rationes præclaras specie esse ait; in secunda iisdem acumen aliquod tribuit, iudicio certo & accurato ponderandis. Prima habet καλασκεινῶν nostræ, altera ἀνασκεινῶν Bodini sententiæ; ambæ cum his nostris fundamentis, quæ Bodino opponimus, optimè in plerisque convenientes.]

Quibus ergo, & qualibus argumentorum conatibus, nititur Bodinus in oppugnandâ hac nostrâ receptissimâ de quatuor Monarchiis sententiâ?

Plausibilibus quidem, & ad imponendum imperitis incautisve efficacibus, solutu tamen facilibus, si ad fundamentorum bilancem ea appendantur.

Primus conatus Bodini consistit in declinatione vaticiniorum Danielis, quæ elevat, &

ψευδης

Ἰουδῆς *ἐπὶ* *νῆς* *αὐ* *in* *medium* *latâ* , *tanquam* *in* *idonea* *ad* *quatuor* *summa* *Imperia* *concludenda* , *pronuntiat*.

Secundus ejus conatus *consistit* *in* *comparatione* *Monarchiarum* *cum* *aliis* *in* *Mundo* *Regnis* , *quasi* *majoribus* , *quàm* *sint* , *&* *fu-*
erint *hæc* *quatuor* *Imperia* *summa*.

Tertius conatus *consistit* *in* *negatione* *seculo-*
rum *aureorum* , *ut* *iis* *negatis* , *etiam* *aureum*
primæ *Monarchiæ* *caput* *consequenter* *negare*
proclive *sit*.

[*Notandum* *hic* *Bodinum* *Rhetoricâ* *dicacitate* *suas*
rationes *masculè* *colorare* , *ut* *neceſſarium* *ſit* , *eas* *ad*
formales *terminos* *revocare* , *ne* *ἐποχῆτος* *Rhetorica*
videatur *eſſe* *ſoliditas* *Dialectica*.]

CAP. IV.

De primo Bodini conatu, quo va-
ticinia Danielis elevat.

Quis eſt primus conatus Bodini, quo vati-
cinia Danielis elevat?

M*ovebat* , *ſcribit* *Bodinus* , [*ſcilicet* *eſſe*
quatuor *ſumma* *Imperia*] *etiam* *oraculo*
Danielis , *cujus* *fidem* *elevare* , *ſcelus* , *authorita-*
tem *infringere* , *neſas* *eſt* , *poſtea* *tamen* *verba* *Da-*
nielis *obſcura* , *&* *ambigua* *in* *varios* *ſenſus* *torquo-*
ri poſſe *intellexi* , *&* *in* *oraculis* *interpretandis* *ma-*
lui.

In iudiciis illam formulam, **NON LIQVET** usurpare, quàm temerè, ex aliorum opinione non intellectâ cuique assentiri. Ac valdè mihi probatur Calvinus non minus urbana, quàm prudens oratio, qui de libro Apocal. sententiam rogatus, ingenue respondit: se penitus ignorare, quid velit tam obscurus scriptor, qui qualisque fuerit, nondum constat inter eruditos: Ita non video, quemadmodum beluas & statuam Danielis ad ea, quæ nunc ubique florent, quæque tot seculis floruerunt, imperia traducamus; Meth. Hist. c. 7. p. 416. Et post: Mihi diutius cogitanti, quid propheta innuere vellet, nihil commodius occurrit, quàm interpretari de Babylone, quæ in potestatem Medorum, Persarum, Græcorum & Parthorum pervenit, quæque sæpius vastata est, ac tandem aliquando deleta, &c. loc. c. p. 23. & paulò post, pag. 424. Iosippus Hebræus, optimus Danielis interpres, scribit: Medos, Persas & Græcos à Daniele ad imperium Babylonis vocari. De Romanis, à quibus ipse nomen Flaviæ gentis, civitatem, & statuam adeptus erat, nihil à Daniele scriptum reliquit, &c. Hactenus verba Bodini, quæ in sequentem Syllogismi formam possunt redigi:

Quæcunque sententia nititur prophetae alicuius verbis obscuris & ambiguis, quæ in varios sensus torqueri possunt, ea sententia inveteratus error est.

Atqui

*Atque sententia de quatuor monarchiis nititur
Danielis verbis obscuris & ambiguis, quæ in
varios sensus torqueri possunt.*

*Ergò. Sententia de quatuor monarchiis inve-
teratus error est.*

Minor & Conclusio est in verbis Bodini; Ma-
ior in Enthymemate omissa est, quæ ad argu-
menti vanitatem demonstrandam, expresse
poni debuisset.

*Respondetur I. Major non est necessaria. Po-
sito enim, non dato, Danielis verba esse ob-
scura & ambigua, nulla tamen consequentia
est, statim inveteratum esse errorem, quod ex
eis concluditur. Ratio negatæ consequentiæ in
verbis Angeli, Dan. 12. v. 4. aperta est: Tu au-
tem Daniel, claudes sermones, & signa librum us-
que ad tempus statutum. Plurimi pertransibunt,
& multiplex erit scientia, q. d. Tu hæc omnia di-
ligenter consigna in libro, & tamen nihilominus
obscura manebunt, donec in temporibus ultimis
re ipsæ eveniant, tum multa intelligentur: Ut
habet glossa marginalis Bibliorum D. Andr.
Osiandri.*

II. Nec absolute vera est Minor: Quamvis
enim negari non possit, Danielis vaticinia ob-
scura esse, quæ adhuc complenda sunt; com-
pleta tamen, qualia, quæ de quatuor monarchiis
facta sunt, eadem obscuritatis nebulâ involutâ
esse, ut non liqueant, quomodo Bodinus di-

cer? Et quidem, quî de eodem Prophetâ assentè legendo Christus monere potuisset, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, *qui legit, intelligat*; si illa τῶν ἐπισκοπόντων formula, *non liquet*, tam crudè locum haberet?

III. Vaticinia hæc de Babyloniis & Medis ad Babylonios pertinentibus: Persis item & Græcis loqui, in Christumque quasi scopum tendere, & ob id Babylonis conversionem & exitum prædicere, Bodinus rectè affert, sed eorum Imperia summa non fuisse, nullo consequentiæ nexu infert. Parthorum potentiam, ut Monarchicam, his vaticiniis comprehendi, absurdum est. Quamvis enim eorum potestas post defectionem à Callinico & Hierace, Regibus Syriæ, sub tertiâ Monarchiâ, Romanis multum negotii facefferit; tamen sub Monarchiâ quartâ, tempore Alexandri Severi defuit, ut videre est apud Justinum lib. 41. & 42. nec unquam eò dignitatis progressa est, ut *Summa*, hoc est, *Monarchica* dici mereretur.

IV. Josephi auctoritas quanti hîc æstimanda sit, ex ipso Bodino colligere est, qui l. c. refert: *Errore non caruisse Josephum, quod ad hanc disputationem ex Daniele attinet, quia Danielis sacras sortes ad suam quisque opinionem, non ad historiæ fidem retulerit. Hinc putasse eos, quinque duntaxat Persarum Reges esse oportere, quòd Daniel quinque duntaxat futuros esse diceret,*

cum

*cum omnium scriptorum consentiens autoritas
octo posuerit: nonnullos propter seditiones & bel-
la civilia, posuisse decem.*

CAP. V.

**De secundo Bodini conatu, quo
vaticinia Danielis elevat.**

*Propone secundum Bodini conatum, quo
sententiam de quatuor Monarchiis
eludere nititur?*

FUsè hoc argumentum dicto c. 7. Meth. hist.
à pag. 417. usque ad pag. 424. Bodinus tra-
ctat, quæ omnia sequenti syllogismo complecti
possunt.

*Quæcunque Mundi Imperia juxta se, & su-
pra se, habent majora Imperia; Illa summa
Mundi imperia, & consequenter Monarchi-
ca dici non possunt.*

*Atqui hæc quatuor Mundi imperia, Balylo-
nicum, Persicum, Græcum & Romanum,
habuerunt juxta se, & supra se majora im-
peria.*

*Ergò Summa Mundi imperia, & consequen-
ter Monarchica dici non possunt.*

**In hujus argumenti Minoris probatione o-
perosissimus est Bodinus; Majoris, oratorio**

modo occultata, probationem ne quidem digito tangit, in qua tamen *πεῖρον ψεῦδος* latet.

Qui enim I. Bodinus probabit, quòd, absolute loquendo, è terminorum latitudine argumentum de regnorum maiestate sumendum sit? Opponimus Bodinum de Republ. l. i. c. 9. p. 224. ipsi Bodino, ubi de Moschowitarum Duce expresse scribit: *Ipsum potentia finitimos reges, excepto rege Turcarum, aut superasse, aut exaquare, non quod iura maiestatis locorum spatiis, aut regionum amplitudine definiantur. Nam Eumenum fractis opibus, nihil præter arcem, in qua obsidebatur, suum dicere potuisse, cum tamen de pace ageretur cum Antigono Asia rege, qui ut potentia, sic etiam dignitate superior videri vellet; Ipsum legatis Antigoni respondisse: Superiorem se neminem accepturum, quamdiu gladium exercitum manu teneret.* Hinc inter ipsos Principes dignitatis quandam prærogativam ipse Bodinus agnoscit, deberi antiquioribus principibus ac rebus publ. tametsi opibus ac potentia inferiores sint. Ut quid ergò ex latitudine terminorum aliorum regnorum maiori, antiquitatis dignitatem, & dignitatis maiestatem Imperii Romani absolute oppugnare allaborat?

Ergò II. ut res planior evadat, ita limitamus hanc Majorem in enthymemate Bodini omissam:

Quaecunque imperia juxta se, & supra se
SEM.

SEMPER habuerunt *majora imperia*,
tàm in ortu vel progressu, quam in declina-
tione; ea Summa, & consequenter Monar-
chica, dici nequeunt.

Hoc modo limitata Major transeat; Minor
autem ex hiltoriis demonstratu impossibilis,
ut audiemus, negatur.

Necessariam autem, & imperiorum muta-
tionibus fundatissimam esse hanc limitatio-
nem, iterum ex ipso Bodino probatur, qui,
dum cap. cit. de imperiis disputat, bis conver-
sionem omnium rerum, consequenter etiam
Imperiorum, statuit. Si quis, inquit pag. 424. *hi-*
storiarum, non poëtarum exentiat intelligenti-
am, profectò judicabit, parem esse in rebus huma-
nis, atq; in omnium rerum naturâ, conversionem,
nec aliquid sub Sole, ut ait ille Sapientie Magi-
ster, novum esse. Iterum cap. cit. pag. 431. *Hæc*
est illa rerum omnium tàm certa conversio, ut
dubitare nemo debeat, quin idem in hominum in-
geniis, quod in agris eveniat, qui majore uber-
tate gratiam quietis referre solent. Quin toto
capite sexto suæ Methodi, quid aliud intendit,
quàm mutationes status, conversionésque re-
rumpubl. imperiorumque demonstrare? Si
hoc; utique nullius in Mundo imperii status
dabitur, qui sine vicissitudine, incremento &
decremento sibi perpetuò fuerit similis, aut æ-
quabili majestatis tenore constanter decurrerit,

cum, juxta prudentissimum Imperatoris Ferdinandi II. effatum suprà allegatum, *res mortales omnes suam habeant periodum, nascendo, crescendo, & deficiendo.*

- - - Sic omnia verti

*Cernimus, atque alias assumere pondera gentes,
Concidere has.*

Ovid. Metam. l. 14.

- - -

Summisque negatum est.

Stare diu.

Luc. lib. 1.

Concludimus ergò, ad afferendum Monarchicum axioma imperiorum sufficere, si ea aut in ortu, aut progressu aliquò usque continuato, summa fuerint, ut maximè vel tandem vergendo prærupta sint deprehensa, quibus axiomatis summitas ante defectionem sui, ex providentiæ divinæ ordinatione abjudicanda non est. Sicut autem homo senio confectus, aut manibus pedibusque truncatus, tam homo est, quàm fuit, cum adhuc viribus, vigore & membris esset integer: Sic imperia summa tam Monarchica sunt ob majestatis axioma, quod quasi Monarchiarum anima est, cum deficiunt, donec delentur, quàm fuerunt, cum adhuc in flore Monarchicæ dignitatis versarentur; quod in Monarchia Græca videre est, quæ tantisper pro Monarchiâ habenda fuit, quantisper adhuc unica Ægyptus, tanquam lacinia Monarchica, sui sceptri jurisque regii erat, cujus in Romano-

rum

rum manus redactio, vel tandem totalis eræ Monarchiæ Macedonum deletio.

[Hactenus limitata fuit *Major* Argumenti Bodiniani propositio : Sequitur *Minor*, in cujus probatione magna opum vi Bodinus laborat ; dehinc igitur allatas probationes ordine expediemus.]

CAP. VI.

De Monarchiæ Babylonicæ magnitudine, respectu aliorum imperiorum.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Babylonicam habuisse juxta se, & supra se, majora imperia?

Sunt adhuc, inquit, & fuerunt non quatuor modo, sed propè infinita imperia Babylónico majora. Omittunt enim imperium Chaldaeorum, qui primi Babylonis fundamenta jecerunt. Omittunt imperium Medorum, qui Assyrios depulerunt : Et certè Nabuchodonosor Medus fuit, non Assyrius, l. c. p. 420. Et paulò pòst : Prætermittunt Arabes, qui Babylonicum Imperium occuparunt, & magnam Asiæ, Africæ & Europæ partem armis domuerunt.

[Notandum hîc, Bodinum hanc disputationem confusè prosequi, non observando monarchiarum ordinem, sed sequendo ductum ingenii & venæ, quæ

pollebat, propriæ, modò hanc, modò aliam Monarchiam elevans. Nos contra libertate analyticâ nixi, sequemur ordinem naturæ rerum.]

Argumentum autem in forma
tale est:

Chaldaeorum, Medorum, Arabumque imperium Babylonico imperio fuit majus.

E. Babylonicum imperium juxta se & supra se habuit majus imperium: Et consequenter non fuit in Mundo summum.

Respondetur I. aperte contradicit Bodinus Spiritui Sancto, qui in visionibus Danielis planè contrarium statuit, nempe, majus imperium Babylonico in Mundo non fuisse, ut videre est apud dictum Prophetam cap. 2. v. 37. 38. & cap. 4. v. 17. 18. 19. 20.

II. Committit elenchum divisionis eorum, quæ conjungere debuisset, dum ex Chaldaeorum Medorumque imperiis diversa à Babylonico facit, cum tamen constet, ea sub uno Axiomatis Monarchici complexu comprehensa esse, & propter mutationes, quæ accessione & scissione regnorum etiam in hac Monarchia evenerunt, nomina tantùm, non ipsum imperium mutari, dum *Assyriacum, Chaldaicum, Babylonicum*, aut etiam ob scissionem partis de hac Monarchia per Arbacen & Belesin factam, *Medicum* appellatur, ut libro sequenti ex historia planum faciemus.

III. De

III. De Nabuchodonosore quî Bodinus probabit, Medum Ipsum fuisse, non Assyrium? Certum est, Nabuchodonosorem M. cujus Scriptura meminit, filium fuisse Nabopollassarîs Regis Babylonici, quem eundem à Ptolomæo in Almagesto Nabopollassarem vocari, Cl. Mæstl. in quæst. Chronol. quæst. I. p. 6. 7. 8. magnâ contentione probare allaborat. Quî ergo filius Regis Babylonici Medus erit, procul dubio Babylone oriundus?

IV. Arabes, h. e. Saraceni sub quartâ tandem Monarchia grassari inceperunt, tempore Heraclii Imperatoris, circa annum Christi 622. cùm Babylonicum Regnum à subsequente Persico dudum fuisset deletum. Ut quid igitur Saraceni nondum in rerum naturâ existentes Babylónico Regno quasi minori, aut non summo, opponuntur?

CAP. VII.

De Persicæ Monarchiæ magnitudine, respectu aliorum imperiorum.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Persicam habuisse iuxta se, & supra se, maiora imperia?

QUod si, inquit porro Bodinus, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos eâdem imperii appella-

pellatione complectuntur, cur non Persas quoque illis finitimos adjungunt? praesertim cum Medis longè fuerint remotiores; Parthi verò remotissimi à Babylone, quam tamen occuparunt. Nam si mutatio Principum à Medis ad Persas, imperii varietatem affert, id est, unius Cyri dominatus, genere & moribus cum Medis conjunctissimi, cur non idem de Chaldaeis, Parthis, Medis, Arabibus judicandum erit? Qua igitur ratione Cyrus Persa novam Monarchiam constituit, eandem illi quoque Monarchias efficient: Et Trajanus hispanus Monarchiam Hispanicam; Caracalla, Carus, Carinus, Antoninus, natione Gallici, Monarchiam Gallicam. Idem judicium erit de Alexandro & Heliogabalo Syris, de Philippo Arabe, &c. Bod. l. c. pag. 420. 421.

Hæc probatio in forma sic se habet.

Quodcunque imperium sub alio majori imperio continetur, illud suprâ se habet majus imperium.

Atqui imperium Persicum, cum Babylonis imperio armis associaretur, & eandem appellatione imperii cum Chaldaeis, Medis, Assyriis, Parthis, comprehendendum esset, sub alio majori imperio continebatur.

Ergò. Imperium Persicum suprâ se habuit majus imperium, & consequenter non fuit summum.

Minor

* Minor probatur ex Bodini verbis, 1. *à defectu rationis*, si dicatur, Persas solos post Cyri victoriam non pertinere ad Babylonem; reliquos autem populos, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos pertinuisse ad eam, cum tamen Persæ & Medis & Parthis Babyloni propiores fuerint. 2. *Ab absurdo*, si ob unius Cyri, novi Babylonis Principis dominatum, quia Persa erat, Imperium Babylonicum desisse, & in Persicum vertisse statuatur; etiam sequuturum esse, Imperium Romanum dudum desisse, factumque fuisse Hispanicum, Gallicum, Syriacum, ob Imperatores, ex istis nationibus oriundos; Consequens autem, intendit Bodinus crypticè inferre, absurdum, Ergò & Antecedens.

Respondetur I. Minor propositio argumenti est falsissima, absurditate magnâ laborans. Annales orbis testantur, Cyrum Persam vicisse Babylonem armis, in suamque potestatem redegissee Monarchiam universam. Quî ergò Persarum regnum, quod Cyrus, teste Herod. lib. 1. ante devictam Babylonem ex manibus avi sui materni Astyagis eripuit, in suamque potestatem redégit, sub Babylónico, non autem Babylónico sub Persico erit? An victores sub victis esse Bodinus statuet? quam efficax est præconceptæ opinionis seductio!

II. Quod ad probationes Minoris attinet,
fumus

fumus illæ sunt. 1. Cure enim ratio dari non possit, solos Persas, licet Babylonii propiores, sub Babylone non comprehendi; Chaldaeos autem, Medos, Assyrios & Parthos sub eâ comprehendi? annon fati rationis est, Persas esse victores Babylonis, reliquos verò esse ejus regni aut subditos, aut membra? Quantum intervallum est inter victorem, & inter membrum imperii! 2. Secunda probatio committit elenchum parium. Neque enim sola Cyri, quia Persa erat, mutatio ex Babylonico imperio facit Persicum, sed Cyri, ante occupationem Babylonis Persiâ potiti, victoria, quâ ut Rex Persarum, Babylonem subegit, Monarchiæ mutationem attulit, ut Babylonica desierit, & Persica inceperit esse, id quod de allegatis Imperatoribus, sive Hispanis, sive Gallis, sive Syris, dici nequit, quorum nullus harum nationum Rex fuit, ut in suum regnum imperii majestatem traduceret, multò minus armorum invasione, occupato Imperio, aliam, quàm habebat, majestatem afferret.

C A P. VIII.

De Græca Monarchia ejusque summitate.

Quomodo probat Bodinus, nec Græcam Monarchiam fuisse summum in Mundo imperium?

Ale-

Alexander Magnus, inquit, qui Persarum opes fregit, vix annos 12. imperavit, sed quasi fulgur coruscans in varias partes disiliit, ita suum imperium ad principes quatuor delatum, paulo post evanuit. Bod. l. c. pag. 421.

Respondetur I. Arena sine calce. Quæstio est de imperiorum summitate: Bodinus opponit de imperii brevitatem: etiam quod brevi duravit, summum esse potuit.

II. Falsum est, imperium Alexandri ad Principes quatuor delatum paulò post evanuisse, quin longo tempore durasse dicendum est. Quatuor capita erant in Bestia, inquit visio prophetica. Dan. 7. v. 7. & potestas data est ei. Ergò ex prævisione providentiæ divinæ determinanda est hæc quæstio, ut suo loco audiemus, non ex sinistro rationis iudicio.

[Nec rationi adeò repugnat, esse summum imperium, & esse divisum, ut Hugo Grotius de Iure Belli ac Pacis l. 1. c. 3, n. viii, p. 62. 63. demonstrat, inquiens: Quartò notandum, quanquam Summum Imperium unum quiddam sit, ac per se indivisum, constans ex illis partibus, quas supra enumeravimus, addita summitate; id est, τὸ ἀνυπερβύνα, fieri tamen interdum, ut dividatur, sive per partes, quas vocant, potentiales, sive per partes subiectivas. Sic cum unum esset Romanum Imperium, factum tamen sæpe est, ut alius Orientem, alius Occidentem teneret, aut ut tres etiam tripartito orbem regerent &c. Ex quo consequitur, si divisio Romani Imperii summitati non obstitit, eam etiam non obstitisse imperio Græcorum, quò minus summum fuerit.]

CAP. IX.

De Romanæ Monarchiæ summitate, respectu aliorum juxta se Imperiorum:
Item de Germanici Imperii, quam Bodinus ait esse, tenuitate.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Romanam habuisse, & habere juxta se, & suprâ se maiora imperia?

Quartam Monarchiam Bodinus odiosius, quàm gravius impugnat, nimirum exagitando Germanorum Imperium: Hoc enim elevato, etiam Romanam Monarchiam de statu dejici autumat. Germani, inquit, vix centesimam partem orbis terrarum sua ditione tenent. Hispaniarum princeps imperium habet Germanico majus, tum populorum multitudine, tum amplitudine regionum, ut omittam regiones Americas (quibus ex magna parte dominatur) Europa triplo majores. At ne Regi quidem Lusitaniæ pares sunt, si regionum longitudine imperium definiamus: Nam is universam penè oram Africa armis occupavit, &c. Et paulò post: Non video, quomodo Germania Hispaniarum & Italorum Legionibus, Duce Carolo V. resistere potuit, qui nisi Gallorum virtute revocatus esset, imperium

illud

illud in provinciae formam redegerat, ut Germani
clarissimis ac sempiternis monumentis testatum
reliquerunt, &c. Sed ad externos veniamus. Quid
habet Germania, quod Principi Turcarum oppo-
nat? Occupat enim opulentissimas Asiae, Africae
& Europae partes totoque mari mediterraneo, &
in insulis omnibus, exceptis admodum paucis, latif-
sime regnat: Armis autem ac viribus tantus est,
ut unus omnibus ferè principibus par esse pos-
sit, &c. Qui Bizantium, Imperii caput, Christi-
anis; Babylonem Persis ademit, suumque domina-
tum ultra Danubium usque ad Borysthenis ostia
produxit. Omitto Aethiopiae principem, cujus
imperium paulò minus universam Europam. Quid
Tartarorum Imperator? qui gentes immanitate
barbaras, multitudine innumerabiles, viribus
indomitas habet, quibus cum si Germaniam com-
paras, muscam elephanto, &c. Ridiculum ergo,
Germanos Monarchiam & Imperium Romanum
tenere, qui nullam imperii Romani partem, prae-
ter Noricam & Vindelicam occupent. Ineptius vi-
sum esse, qui Carolum Magnum (qui, quam Mo-
narchiam vocant, primus, occupaverit) natione
Gallum, in Gallianatum, lingua quoque, mori-
bus & institutis Gallorum unam cum suis majoribus
educatum, modo Germanum, modo Alemannum
vocant. Tametsi enim à Francis, veterum Gal-
lorum colonis originem traxisse plerique putent,
non tamen negant, quin Gallorum armis & legio-
ni-

nibus Germaniam, Italiam, & magnam Hispaniam partem cum Imperio Gallorum conjunxerit, ac primogenitis Galliam, veluti Imperii sedem, & alias alias regiones, ab hoc Imperio avulsas, dederit, quousque Henricus Anceps, natione Germanus, regem sese ferens, Germaniam, hujus Imperii partem, occupaverit. Multò veriùs igitur & justius Gallica Monarchia dici debet, quæ prius virtute Gallorum parta est, quàm Germani Monarchiæ verbum audissent. Quis enim negare potest, quin Britanni suam quoque Monarchiam multò veriùs, quàm Germani, sub Constantino Magno stabilierint? Cum enim fuerit natione Britannus, tametsi Romano patre satus, genere notus, contraque Senatus, & populi Romani voluntatem ab ultimis oris in Germaniam venit, Romanos Imperatores armis fregit, religiones & instituta majorum abolevit, Christi nomen colendum proposuit, Imperii sedem Bizantium transtulit, Romanis omnem dignitatem ademit, denique urbem ipsam de suo nomine appellavit. Quod si Persarum Monarchiam facit origo Cyri, sanguini patriæque Assyriis finitimi, cur Monarchiam non efficit hoc tam novum, tamque insolens Constantini Imperium, quod generis, locorum, legum ac Religionum tantam conversionem attulit? Hactenus non tam argumentorum, quàm verborum strues Bodiniana, uti in Meth. hist. cap. 7. pag. 418. 419. 420. 421. 422. totidem verbis est expressa. (Vide

[Vide plura in hanc sententiam apud Arumæum, Vol. 1. de jure publ. disc. 3. super quæstionem ; Nam Imperium hoc nostrum Romanum rectè etiamnum dici possit ? Confer etiam, quæ Hugo Grotius de Jure Belli ac Pacis l. 2. n. XIII. pag. 387. ferè in hunc Bodini sensum Romano Imperio, imò Imperatori Romano non ita pridem objecit. Vix adderem, inquiens, stultum esse titulum, quem quidam tribuunt Imperatori Romano, quasi ipse etiam in remotissimos & incognitos hætenus populos jus imperandi habeat, nisi Juris-Consultorum diu præceps habitus Bartolus hæreticum ausus esset pronunciare, qui id negat ; nimirum quia & Imperator interdum se Mundi dominum vocet, &c. Quibus verbis Grotius Imperatoris Romani titulum, dum Monarcha audit, obstrigillare videtur, quasi is jus imperandi in remotissimos & incognitos hætenus populos inferret, quæ apertissimæ æquivocationis fallacia est, ex suprà dictis, ubi vocabulum Monarchiæ explicuimus, facile detegenda. Sed transeat Grotius, nobis nunc cum Bodino negotium est.]

Ut nervum, quem Bodinus in his allegatis verbis habere videtur, rectè assequar, quæso, resolve mihi integrum locum formaliter in distincta argumenta, cum suis responsionibus ?

Primum argumentum in forma tale est :

Germanorum Imperio majus est Hispanicum, Lusitanum, Turcicum, Ethiopicum, Tartaricum.

Ergò Romana Monarchia supra se, & juxta
L se ha-

*se habet majora imperia, & consequenter
Monarchia non est.*

Ratio consequentiæ est, quia Germanorum Imperium pro Romana Monarchia à Germanis venditatur.

Quid respondetur ad hoc Argumentum?

1. Non probatur, quod probari debet; scilicet, Monarchiam Romanam SEMPER juxta se, aut supra se, tam in progressu immediate sub Romanis, quàm in defectu sub Germanis, habuisse majora se imperia. Constat enim, ipso Bodino pag. 419. attestante, *Romanorum Imperium sub Trajano fuisse florentissimum, ut videre sit ex Appiano & Sexto Rufo, qui Trajani temporibus scripserint: Danubio quidem & Orcadibus à Septentrione; Gadibus ab Occasu; Euphrate ab Ortu; Oenopoli verò à Meridie terminatum fuisse, cum Trajanus, ponte lapideo supra Danubium extructo, Daciam Imperio adjiceret, ac de Rege Decebalo triumpharet, deinde, fuis Parthorum legionibus, Euphratem transmitteret, ac Mesopotamiam, magnamque Arabiæ felicitis partem, cum Imperio majorum conjungeret, &c.* Ex quibus verbis colligitur, Romanam Monarchiam circa hæc tempora majora imperia supra se, aut juxta se neutiquam habuisse: quod ad asserendum monarchicum axioma, etiam hodie-

dierni sub Germanis residui imperii, ut ex supra dictis constat, tam sufficit, quam ad demonstrandum sufficit; decrepitum, senioque confectum hominem esse hominem, ob animam rationalem, quæ in ipso est.

Ergo II. extra quæstionis lineam est, quod Bodinus affert, *hoc Imperium neque antea majus extitisse, & postea semper fuisse imminutum: dummodo nondum deletum est, ut maxime Hispanicum, Lusitanum, Turcicum, Æthiopicum & Tartaricum duplo, triplo, aut quadruplo majus sit dimensione, non tamen excellentius dignatione. Nec enim sequitur, inquit Arumæus Vol. I. de jure publ. disc. 3. pag. 14. b. quicquid (Imperium) in Asia & Africa tenuit, amissum est: Ergo totum Imperium amissum est.*

Secundum ex Bodini verbis collectum argumentum in forma tale est:

Carolus M. quem fundatorem Germanici Imperii esse dicunt, natione Gallus, Germaniam Gallorum Imperio conjunxit.

Ergo: *Monarchia, quam Germanorum esse dicunt, verius Gallica est.*

Respondetur. Hoc argumentum ex intentione Bodini ad absurditatem deducere laborat Germanorum Imperium hoc modo: Si Carolus M. est fundator Germanici Imperii, & consequenter Germanorum Imperium est monarchicum, tunc Imperium hoc Monarchia Gallica erit,

quia Carolus M. natione Gallus fuit, nec Galliam Germaniæ, sed Germaniam Gallia adjunxit. Consequens autem, quod Bodinus intendit subsumere, est absurdum. E. & Antecedens. Sed contrà.

I. Si ob Carolum M. Monarchia Gallica dici debet; quæritur, qui fiat, quòd Galli, ut Imperii coronam regis sui capiti adaptarent, tantâ contentione Germani videri voluerint ob Francones Germanos veteres, Suevis finitimos, qui factâ quâdam irruptione in eâ Galliæ parte confederunt, quæ nomen ad hoc usque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus regionis caput est Lutetia Parisiorum, totius regni metropolis? *E Francorum ergo stirpe, scribit Sleidanus lib. 8. pag. 126. procreatum sese dicit Franciscus, eodem usus adminiculo superioribus annis, cum à Maximiliani Cæsaris morte affectaret dignitatem Imperii. Cum enim exteris populis ad hunc gradum sciret esse lege jam inveteratâ præclusum aditum, voluit demonstrare, se quoque Germanum esse.*

II. Carolum M. natione Gallum fuisse, falsum est. *Natus est Carolus M. Ingelheimi ad Moguntiacum; scribit Joh. Tilius Comment. lib. 1. de rebus Gallicis, fol. 25. altero à Moguntia lapide, quem locum palatio postea, monumentisque decoravit. Confer Arumæum Vol. 1. de jure publ. discurs. 3. pag. 17. ubi scribit; Cum in*

sen-

controversia ea, quâ quis civis hujus vel istius civitatis perhibetur, ante omnia respiciendum sit ad locum nativitatis, l. 1. ff. ad municip. & incol. relinquitur, si demonstraverimus, Carolum Magnum in Germania natum esse, Germanum rectè perhiberi. De eo ergò sic ait Cuspinianus in vita ejus: Carolus filius Regis Francorum Pipini, natus in Ingelheim villa, quæ duobus distat millibus passuum à Moguntiaco, adeò ut frustra sibi hunc Galli vindicent, cùm Germanus fuerit, & patriâ, & linguâ, & moribus, h. e. integritate & dexteritate, &c. Nec obstat, hunc Caroli M. nativitatis locum fuisse de Gallia Orientali, ut Gallicus quidam Scriptor in libro: *Des Illustrations de Gaule & singularitez de Troye*, pag. 117. 6. in hunc modum scribit: Or fut L'Empereur Charles le grand natif de France Orientalle, c'est à dire, du territoire de Mayence, sur le fleuve du Rhin, ou debueroit plus tost dire, estre située en Gaule Belgicque, jaçoit ce, qu'ils parlent allemand, &c. Nationes enim non ditionibus, sed populorum linguis moribûsque definiuntur, ut res ipsa loquitur: Sicut de Carolo V. Imperatore constat, ipsum ab Electoribus origine pro Germano fuisse habitum, quia Gandavi in Flandria ex matre Johanna, Ferdinandi Hispaniæ Regis filiâ fuit natus, quamvis cætera linguâ, moribus, & institutis Hispanorum, unâ cum suis majoribus fuerit educatus.

III. Quo argumento probabit Bodinus, Carolum M. Gallia junxisse Germaniam? *Italica nobilitas*, scribit Melanchthon in Chron. lib. 4. p. 650. *axioma ei* (Carolo M.) *Imperatoris tribuit, quo tamen Carolus non usus est, nisi facta transactione cum iis, qui imperium Constantino- poli tenebant.* Ex quibus verbis iusta quidem Imperii Occidentalis adeptio, non autem Imperii cum Gallia conjunctio colligi potest. *Postquam enim rex fuit totius Galliae regni*, testatur suprà allegatus Tilius lib. & loc. cit. p. 24. *primus Imperator Occidentis coronatus est per Leonem Papam.* Quæ coronatio adeò non potest dici Imperii Romani cum Galliarum regno conjunctio, ut sit potius distinctionis utriusque imperii & coronæ demonstratio.

[Vide Hug. Grotium de jure Belli & Pacis l. 2. c. 9. n. XI. p. 208. 209. super quæst. de his, quæ Romani Imperii fuerunt, cujus nunc sint: Vbi quidem satis præjudiciosè contra Romanum Imperium disputat, inquiens, se nescire, quam surrogationem Germanici sive Regni, sive Imperii in locum Romani Imperii multi sibi conſingant; cum tamen Germania tota transrhœnana maximâ temporis parte extra complexum Imperii Romani fuerit, & Imperium Romanum penes populum Romanum, tanquam penes corpus, in quo esset, ac viveret, manserit, nec præsumenda videatur mutatio, aut translatio, nisi certis documentis probetur, &c. Quæ omnia altioris sunt indaginis; quanquam documenta translationis sunt in promptu: In quem sensum, parum à Bodini sensu discrepantia Grotius d. l. plura

plura differit; Planè tamen in eo Bodino contrariatur, quasi ob junctam Galliæ Germaniam Imperium Romanum Germanorum potius *Gallicum* dici debeat, quàm *Germanum*. Libet adscribere ipsa verba Grotiana; Cum illi, inquit (puta Constantinopolitani) contra mentem ac morem populi Romani *fœmina* Irenes subissent imperium, ut alias causas omittamus, meritò populus Romanus illam concessionem, sive expressam, sive tacitam revocabit, & per se Imperatorem legit, (ac voce primi Civis, id est, Episcopi sui, quomodo & in Judaica republica rege non existente, prima erat summi Pontificis persona) pronuntiabit. Fuit autem hæc electio personalis in Carolum Magnum, & quosdam ejus successores: qui ipsi jus imperii, quod habebant in Francos, ut & in Longobardos, à jure Imperii in Romanos, ut nobis ex causâ quæsito, sollicitè distinxerunt. Postea verò diviso Francorum populo in Occidentalem, qui Galliam nunc obtinet, & Orientalem, qui Germaniam, sive Alemanniam tenet (duo Francorum regna vocat *Frisingensis*) cum populus Francorum Orientalis eligendo sibi reges facere cœpisset (nam & ad id tempus Francorum Regum successio quasi agnatica, non tam à jure certo, quàm à populi suffragiis pependerat) placuit populo Romano, quo certius præsidium haberet, regem non proprium sibi sumere, sed eum, quem GERMANI fecissent. En Bodino è diametro contrarium Grotium, ut maximè ambos axiomati monarchico ad Germanos translato parum æquos.]

Tertium ex Bodini verbis collectum argumentum in forma tale est.

Si Monarchia Romana propter Carolum M. natione Germanum, est Germanica, tum propter Constantinum M. natione Anglum, qui nothus
L 4
erat,

erat, & insigniter imperium mutavit, etiam dicenda erit Britannica; Sicut ob unius Cyri, qui Persa erat, nationem, Assyriaca Monarchia à nobis dicatur Persica.

Sed posterius, quod intendit Bodinus subsumere, etiam nostro sensu est absurdum.

E. Absurdum erit etiam prius.

Respondetur, I. Falsa nobis affingitur hypothesis, quasi statueremus, solâ principum origine Monarchias aut mutari, aut denominari, quæ sententia nostra non est, qui scimus, Monarchiarum mutationes armis fieri, ubi abolito statu priori, axioma majestatis à populo in populum profusione multi sanguinis transferatur; ut de translatione Assyriorum majestatis in Persas, Persarum in Macedones, Macedonum in Romanos, ex historiis constat: & aliorum regnorum mutationem exemplis pluribus ab Hug. Grotio lib. III. de jure Belli & Pacis, c. 8. de imperio in victos, probatur, quando scribit: Imperia armis quæri, victoriis propagari dixit Tertulianus. Quintilianus jure belli regna, populos, fines gentium atque urbium contineri. Alexander apud Curtium leges à victoribus dici, accipi à victis. Minio in oratione ad Romanos: Cur Syracusas, atque alias Sicilia Græcas urbes prætorem quotannis cum imperio & virgis, & securibus mittitis? Nihil aliud profectò dicatis, quàm armis superatis, vos iis has leges imposuisse.

Ario-

*Ariovistus apud Casarem jus esse belli ait, ut qui vicissent, iis, quos vicissent, quemadmodum vel-
lent, imperarent, &c.* Quod verò ad denomina-
tiones summorum Regnorum attinet, tum de-
mum, puta, axiomaticè à natione in nationem,
populo in populum translato, eas mutari soli-
tas fuisse, fundamento tamen eorum manente;
uti de prima Monarchia constat, quæ hanc ob
causam modo *Assyriaca*, modò *Chaldaica*, mo-
dò *Babylonica*, antè etiam *Medica*, vocari solet,
& res ipsa de Romano Imperio loquitur, quod
ob hujusmodi translationem, fundamento e-
jusdem usque ad lutum pedum manente, mo-
dò *Orientale*, modò *Occidentale*, modò *Ger-
manicum* vocatur. Ex quo Bodiniani argu-
menti nullitas, umbram pro corpore habentis,
apparet.

II. Constantinum M. nothum fuisse, quî Bo-
dinus probabit? certè eum ex Constantio
Chloro, & Helena Britannica, primâ Con-
stantii conjuge, natum esse, historiæ testan-
tur.

III. Et quanquam insignis sub Constantino
M. facta sit in utroque, tam seculari, quàm ec-
clesiastico statu, mutatio; non tamen axioma-
tis Imperii à Romanis ad Britannos, ut impe-
rium Britanicum dici posset, sed in Orientem,
fuit translatio, ut Monarchia ob id, non *Britan-
nica*, sed *Orientalis*, apud historicos appelletur.

[Fuit hætenus secundus Bodini conatus: sequitur tertius, qui verè *οριαμαχία* est, dum aurea secula refutando aggredi præsumit.]

CAP. X.

Tertius Bodini conatus de aureo seculo.

Quisnam est tertius conatus Bodini, quæ sententiam de 4. Monarchiis infringere allaborat?

IS ipse, de quo supra cap. 3. monuimus; esse leum negationem aureorum seculorum, ut iis negatis, protinus etiam aureum primæ Monarchiæ caput negari sit necessum. Hanc sententiam, ex statua Danielis, *cujus caput aureum; thorax argentea, crura ærea, tibiæ ferreæ, & pedes fictiles, malè cum ferro coagmentati fuisse feruntur*, quatuor aut plura secula, aureum, argenteum, æreum, ferreum, tandemque luteum statuit, minuendam esse Bodinus ait, disputando contra eam cap. 7. Meth. Hist. à pag. 424. usque ad finem capituli, *cujus summa est. 1. Ætatem, quam auream dicant, veriùs ferream fuisse. Nam 2. Eluvium divinitus propter hominum scelera contigisse, ut Deum pœnituerit hominis creati. 3. Camefis, Saturni, Nimrodi, Iovis Beli, conditorum aurei seculi scelera, contumeli-*

am

adversus parentem, latrocinia, parricidia, supra, tyrannidem, extructis turribus & aggeribus, immortalis Deo illata bella, esse decantata, quæ monstra neutiquam arguant aurea secula: quod idem de Hercule, piratarum maximo, Theseo item, & Piritbone, judicandum sit. 4. Ante Thucydidem mera in Græcia latrocinia; adhuc dum Cæsaris temporibus eadem nullam habuisse apud Germanos infamiam. 5. Lacedæmonios non in furto eduliorum, sed in furti sola deprehensione scelus inesse putavisse. 6. Olim furta civili tantum iudicio punita, nunc ubique gentium capite puniri. 7. Si ergo res humanæ in deterius prolaberentur, jam priam in extremo vitiorum ac improbitatis gradu eas constitisse. 8. In funeribus & sacris innocentissimos, servitutis specie, crudelissimè mactatos, in spectaculis publicis à belluis lacertos, mutisque vulneribus ad populi voluptatem trucidatos fuisse. 9. Et hoc quidem etiam apud Romanos, qui in summa justitiæ opinione floruerunt: &c. 10. Hoc nostro tempore autem ea esse sublata, utile de omnibus disputandi genus stabilitum. 11. Et tamen nostra monumenta habere suos Catones, Fabritios, Camillos, Alexandros, neque illis, quàm nobis, de meliore luto finxisse præcordia Titanem. 12. Non majorem gloriam militarem fuisse in Alexandro M. quàm in Carolo M. Illum enim molles Asiaticos, hunc ferocissimas Europæ nationes perdomuisse: Ex omni vetustate

D. Lx.

D. Ludovico nullum Principem opponi posse, quâ religionem adversus Deum, qua fidem in patriam, amorem erga subditos & justitiam in omnes. 13. Sed & disciplinas in nostris hominibus atque in veteribus pares fuisse: literis enim esse etiam suam vicissitudinem, & hoc quidem multas ob causas, &c. 14. Nostris temporibus multò post, quàm literæ toto penè terrarum orbe conquierint, tantum subito splendorem effulsisse, tantam fertilitatem ingeniorum extitisse, ut nullis unquam ætibus major. 15. Quin veteribus, ut inventoribus, gloriam deberi, pleraque tamen ex iis imperfecta relictâ, quæ à nostris consummata posteris tradantur. 16. Et ipsa inventa nostrorum cum Majorum inventis esse conferenda, ut ex usu magnetis in navigationibus, ex Geographia, ex motu inerrantium syderum, ex magni orbis trepidatione, ex formarum à materia ἀφαιρέσει, ex modo investigandæ longitudinis cœlestis, ex horis equalibus, ex veterum catapultis, & antiquis belli tormentis collatis cum nostris, ex Typographia, ex infinitis artibus aliis, tum fabrilibus, tum lanificiis manifestum sit. 17. Cum aternâ quadam lege naturæ conversionem rerum omnium, velut in orbem redire videri, ut æquè vitia virtutibus, ignoratio scientiæ, turpe honesto consequens sit, atque tenebræ luci. 18. Falli ergò, qui genus hominum semper deterius seipso evadere putent: in eo errore esse senes, quem eis contingere credibile sit, quod florem
ætæ

etatis, quæ per se ipsam letitiam, ac jucunditatem spiret, amissum meminerint, cumque se ab omni voluptatum genere deserì videant, ac pro delitiis acerbissimos dolores, pro sensibus integerrimis membrorum omnium imbecillitatem sentiant, fieri, ut tristissimis obruantur cogitationibus, & falsa rerum imagine decepti, fidem ac amicitiam hominum inter homines desisse putent, ac velut ex longinquâ navigatione profecti, aurea secula, auream ætatem adolescentibus narrent, similes iis, qui cum à portu evehuntur in altum, domos urbesquè à se discedere existimant: sic illos oblectationem, humanitatem, justitiam in cælum evolare ac terras deferere opinari. Hactenus Bodini verba, juxta paginas suprâ notatas in compendium redacta, quorum nervus in sequenti forma manifestò conspicitur:

Quæ ætas scatebat horrendis sceleribus atque nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis inferior fuit nostra ætate, illa non tam aurea, quàm ferrea dici meretur.

Atqui ætas sub prima Monarchia, cui nos aureum caput ex Daniele adaptamus, scatebat horrendis sceleribus, & nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis fuit inferior nostra ætate.

[Nota in probanda hac propositione minori hæc universa dicacitas Bodini totaliter est occupata.]

Ergò

Ergò *etas sub Monarchia prima*, cui nos *aureum caput ex Daniele adaptamus*, non tam *aurea*, quàm *ferrea dici meretur*, & consequenter verba illa: *TVES CAPUT AVREVM*, nostro sensu ad auream aliquam Monarchiam referri nequeunt.

Qui responderetur ad hoc argumentum Bodini?

Bodinus ἀπαρτάνει τὴν σκοπὴν vaticinii prophetici, in quo nihil de *auro Chiliastico*; quod fanatica devotio non ad primordium regnorum Mundi, sed ad calcem eorum refert. 2. Nihil de *aureo pietatis Theologico*, quod non tam ad constituenda imperia hujus seculi, quam ad fundandam sub imperiis veram Dei Ecclesiam pertinet, & à Christo ipso circa primordia imperiorum Mundi negatur, ut ex collatione locorum Gen. 6. v. 7. & Matth. 24. v. 37. 38. 39. aperte colligitur, ubi ratione impietatis hominum ultimorum temporum circa ultimum Christi adventum, cum istis sub primo Mundo temporibus manifesta est collatio: 3. Nihil etiam de *auro justitiæ & æquitatis politico, aut disciplinarum scholastico*, quarum respectu, si in flore sunt, secula haud absurdè à comparatis *aurea* dicimus, cùm constet, virtutes iis temporibus, quibus facile gignuntur, optimè æstimari; alioquin laudari quidem; sed algere; quæ omnia ad directum vaticinii Danielis scopum

pum ne utiquam pertinent, ut maximè Bodinus proluxa sua rhetoricatione iis tenacissimè inhærere videatur. Sed aurum 4. quod in scopo visionis hujus continetur, est *merè politicum*, excellentiam, majestatem, durationem & dignitatem Monarchiæ primæ, respectu sequiorum denotans, dum Persarum imperium *argentum*; Græcorum *areum*, Romanorum *ferreum*, & tandem *luteum*, fore, aperte indigitatur, ut ex abundante hunc sensum prophetica explicatio confirmat, dum capiti aureo subjungit. v. 39. *Et post te consurget regnum aliud MINUS Te argentum*. Quis enim nescit primæ Monarchiæ amplitudinem, ob quam Nebucadnezar, κατ' ἰσοχὴν *Rex Regum* dici meruit? quis nescit ejusdem Majestatem, quæ totum Orbem terruit omnia in quibus habitant filii hominum? quis nescit ejus fortitudinem, & imperium, & gloriam, cui resistere nemo potuit? quis nescit ejus durationem à Nimrodo usque ad interitum ultra sesquimille annos continuatam? quæ, ut & alia plura, tanto majestatis gradu, & tam cumulado concursu, in reliquis Monarchiis non deprehenduntur, tamen etiam his sua axiomata minimè abjudicanda sint, donec vel tandem à metallo in lutum novissimi sæculi hæres mortaliū desinere cœperunt Hinc Bodini parallogismus ex junceto dicacitatis in hunc modum extractus:

Qua

Quaecunque Monarchia est potentissima; majestate splendidissima, seculorum tractu longissima, illa ex visione statuæ Propheticae per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Atqui Monarchia prima fuit potentissima, majestate splendidissima, seculorum tractu longissima.

Ergò: Monarchia prima ex visione statuæ propheticae per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Quid in hac opinione minuendum est, Bodine? quid pro delirio senili aut melancholico habendum? si maximè nostra tempora respectu priorum aut *ferrea*, aut *lutea* dicamus: Quanquam Danielis scopo ex oculis dimisso, neutiquam absurdum sit, hæc nostra tempora, ob horrendam securitatem & impietatem hominum, appellare aut *ferrea* aut *lutea*, & dicere, non tantum nos discedere à pristino felicitatis statu, sed etiam hunc justo Dei judicio discedere à nobis; & ipsa tempora magis mala esse, quia homines mali sunt, quàm homines malos, quia tempora mala sunt: ut alia multa, quæ Bodinus, cum primis de fatali ingeniorum conversione, & vitiorum post virtutes successione, ex scholâ citiùs Stoicâ quàm Christianâ, attulit, præsens silentio prætermittamus.

CAP. XI.

Canones generales de Monarchiis.

Annon, quæ hætenus dicta sunt, quod fundamenta concernit, συλλήβδην certis canonibus inclusa proponi possunt?

HOc commodè fieri potest, attende Ergò ad sequentes Canones.

1. Monarchia non ex vocabuli etymo, sed ex sensu Theologico-politico, definienda est.

[Sensus autem *theologico-politicus* hic intelligitur, qui prædictionibus de Monarchiis divinis, non disputationibus profanis, nititur: juxta verba Reineccii suprà allegata: *Imperiorum genera non tam è philosophorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus, quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta, hic intelligi.*]

2. Monarchia non *solum*, aut *unicum*, sed *summum* in Mundo est *imperium*.

3. Monarchia non ex defectu, sed profectu axiomatis æstimanda est, & tantisper Monarchia dicenda, quantisper adhuc spiritum axiomatis monarchici haurire videtur: sicuti homo dicendus est, quamdiu vitæ manifestus est.

4. Monarchiæ sunt insigne documentum providentiæ divinæ, res mortales Deo esse curæ, juxta illud Hesiodi: *Ἐκ δὲ τοῦ θεοῦ βασιλεῖς, Ex DEO verò sunt Reges.*

5. Ἀναρχίας ἢ ἐν ἐνὶ μείζον κακόν, Sophoc. Hinc illud Politicorum: *Præstat habere malum Principem, quam nullum*, Tacit. Hist. l. 1.

6. Si defunt, qui imperant, nulla in re quicquam præclari geri potest. Xenoph. lib. 3. c. 16.

7. Monarchiæ singulæ fatales habent limites. [Primam enim ad mare mediterraneum promovit Nabuchodonosor. II. Persica in Asiam ad Bosphorum Thracicum & Hellespontum substitit. Tertiam India Hyponis conclusit. Quartam terminarunt Tygris & Euphrates; & versus Occidentem Danubius & Rhenus. Nam Parthorum & Germanorum arma frustra à Romanis tentata, & ambæ gentes victæ quidem aliquando, debellata nunquam fuêrunt. Reinec. Rein. in Hist. Iul. Proleg. fol. 20.]

8. Nec tamen Arithmetica, sed Geometrica est Monarchiarum dimensio.

9. Ante Diluvium imperia intra paternæ auctoritatis metam consistebant, diutissimè tùm patribus viventibus, suamque in descendentes potestatem retinentibus.

10. In Caino tamen imperiorum initium quoddam cernimus, qui, condito oppido Henoch, novam faciem generi humano induxit.

11. In Hebræorum populo familiarum capita auctoritatem paternam à Diluvio usque ad Moysen retinuerunt: Dehinc Judicum & Ducum, post hos, Regum potestas introducta.

12. *Nemo regere potest, nisi qui & regi.* Sen. lib. 2. de ira.

13. *Fallitur egregio quisquis sub Principe credit*
Ser-

*Servitium; nunquam libertas gravior extat,
Quàm sub Rege pio.* - - -

Claudian. in laud. Stilic. Paneg. 3.

14. Monarchiarum mutationes violentæ sunt
& cruentæ, multo sanguine constantes.

15. Nec tamen Numine caret, quod in rebus
humanis violentum & cruentum est.

16. In Monarchiis familiarum diversitate
non parùm fuit variatum, & tamen Axioma
Monarchicum, usque ad terminum fato desti-
natum, conservatum.

[*Nam post Nimrodum & Belum in prima Monarchia
tres florere; In secunda post Cyaxarem duæ; In tertia
unus Alexander, post quem simul & eodem tempore à di-
versis regnatum; In quarta Cesarum domus, quæ Philoni
Augusta est, initium fecit, sed ut deinde infinitæ propemo-
dum successerint, donec Occidentis Imperium ad ἀσπρόδες
Romani nominis hostes, Germanos devolutum. Reineccius
Reiner. in Hist. Iul. Vol. 1. fol. 20.]*

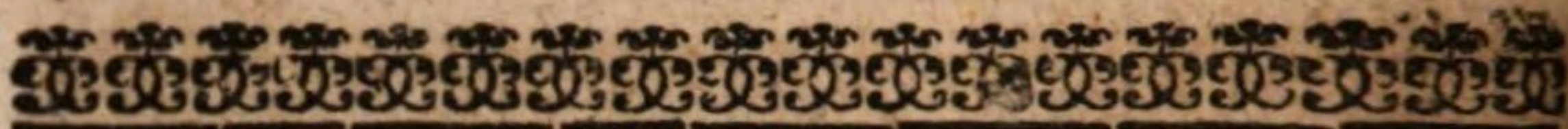
17. Summatim, Rebus cunctis inest quidam
veluti orbis: Tacit. lib. 3.

[*Vnde non immeritò in reprehensionem vocatur Romæ-
norum, tam de urbe, quàm de imperio suo, non minus stoli-
da atque impia persuasio. Nam, præterquam quod illam æ-
ternam crediderint, quâ de re sæpe Marcellinus lib. 15. &
19. & Ausonii est:*

*Ignota æterna ne sint tibi tempora Romæ,
etiam Deam fecere, & templo honorarunt, &c.*

Reinecc. Rein. l. c. fol. 22.

FINIS LIBRI SECUNDI.

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER TERTIUS.

DE

Monarchiâ primâ, quæ fuit
Chaldæorum & Assyriorum,
dicta Babylonica.

CAP. I.

De Definitione Monarchiæ primæ;
Origine item Chaldæorum, ipsiusq;
Monarchiæ initio.

Quanam fuit hæc Monarchia prima?

Fuit summum, à Deo in Mundo consti-
tutum imperium, quod penes Chaldæos
& Assyrios, à Nino usque ad Nabonne-
dum, Darium præputa Medum Danielis,
quem Cyrus Persa vicit, circiter annos 1507. ste-
tit: Dan. 2. v. 38. per *aureum caput* statux, &
cap. 7. v. 4. per *primam bestiam* similem Leoni
præfiguratum.

[I. Definitum est Monarchia prima, respectu secun-
dæ, tertiæ & quartæ, sic dicta: à subjectis etiam natio-
nibus *Chaldaica* & *Assyriaca* appellata, non quasi hæ-
gentes, Chaldæorum & Assyriorum, distincta alia, &
pecu-

peculiaria regna habuerint, sed quòd alternatim hanc potentiam possederint. Appellatur etiam *Babylonica*, & ipsi ejus Monarchæ in sacris literis vocantur *Reges Babylonici*, ob Babylonem civitatem, quæ totius Regni & imperii metropolis fuit, quo de suprâ l. 2. c. 1. quamvis non semper ab his regibus habitata, quò Merodachi domus, tertia hujus Monarchiæ Regû series, sedem transtulit, ut ceu postliminiò ad gètem & urbem rediisse imperium videretur: non secus ac quarta Monarchia Romana à Roma dicitur, quamvis hæc urbs in Pontificis manus prætectu donationis Constantini pervenerit.

II. Definitio ipsa constat genere, & differentiâ specificâ.

1. *Genus est summum Imperium*, de quo suprâ lib. 2. cap. 1. quod de hac primâ Monarchiâ probatu est facilimum; præsertim si eam in visione statuæ Dan. 2. divinitus significatam fuisse, demonstratum dabimus: ne ipsis quidem profanis scriptoribus, summitatem Imperii huic Monarchiæ abjudicantibus, ut suprâ lib. 2. cap. 2. ex Vellejo lib. 1. audivimus: *Affyrios Principes omnium gentium rerum potitos esse.* 2. *Differentia specifica* constat efficiente, subjectis, adjuncto, & comparatis, testimonio divino probatis. *Efficiens est Deus*, id quòd suprâ in genere de Monarchiis probavimus, esse ea imperia à Deo constituta: Quod igitur probatum est de genere, probatum est de speciebus. Nec obstat, quod invasione tyrannica nonnunquam regna & imperia occupentur, ut plerique de Nimrodo arguunt (quia dicitur *fortis Venator coram Domino*, Gen. 10.) apprehensorem tyrannicum primæ Monarchiæ ipsum fuisse. *Deus enim*, inquit August. lib. 5. de C. D. cap. 21. Tom. 5. *regnum terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet.* Subjecta sunt *Chaldæi & Affyrii*: Chaldæi quidem, ut nostri temporis viri docti adstruunt, quasi *Chas-dæi*, ab Hebræo *Chasdim* dicti; *Affyrii* autem ab *Affur*,

filio Semi, & nomen & originem trahentes, juxta nominis enunciationem, quam Eustathius *Ἀσσυρίης* fecit ut & Barbari Assyriam *Attyriam* nuncupant, literarum mutatione per dialectum factâ, de quo, ut dictum, l. 2. c. 1. supra egimus. Adjunctum est continuatio temporis quo hæc Monarchia in Mundo duravit, in cujus determinatione Scriptores variant, ob incertitudinem initii, quod in hac Monarchia statuendum est. Nos communio-rem & probabiliorem sententiam sequuti, primum Monarcham Ninum fuisse statuimus, de quo Hugo Grotius l. 3. de jure belli & pacis, c. 8. n. 1. p. 496. scribit, narrare Justinum ex Trogo, qui ante Ninum bella gesserant, non imperium sibi, sed gloriam quævisse, & contentos victoria abstinuisse imperio: Ninum primum fuisse, qui fines imperii proferret, aliosq; populos subigeret. Quamvis enim primum Babylonix Regem Nimrodum fuisse dubium non sit, ut quem Scriptura celebrat, quod potens cepit esse in terra, & robustus fuerit Venator coram Domino, Genes. 10. v. 8. cui Belus successisse scribitur; Primum tamen omnium Ninum oppresso Rege Sabatio, & longè latèque finibus productis, Monarchiam cœpisse, credibile est, in cujus imperium etiam nos initium Monarchiæ ponimus, numerando ejus Reges usque ad Darium Medum, qui Herodoto Labynetus, & ultimus hujus Monarchiæ Rex & Imperator fuit. Paulò secus, quàm Sethus Calvisius, qui hanc Monarchiam Anno M. 1718. incepisse, & in capto Astyage desisse statuit, cujus verba hæc sunt: Anno M. 1718. ante C. N. 2230. F. ☉. 8. D. 12. Babylonici Regni initium statuitur. Diodorus Siculus enim dicit, Regnum Assyriorum stetisse annis 1360. usque ad Sardanapali cædem. Inde numerat Ctesias Cnidius apud Diodorum annos 313 usque ad captum Astyagem à Cyro; summa horum annorum est 673. Nos verò eandem in Nino, qui patri Belo anno

M. 1905.

M. 1905. ante C. N. 2043. successit, incepisse, & in Dario Medo, quem Cyrus anno M. 3412. captâ Babylone ad deditionem coëgit, desisse statuimus. Subtractis ergo 1905. à 3412. remanent durationis primæ Monarchiæ anni 1507. quos in definitione posuimus. *Comparata* divino testimonio comprobata, citatis apud Danielelem locis extant. Quod enim cap. 2. v. 38. *Aureum caput* est in statua, id ipsum hæc Monarchia est in summis imperiis Mundi numerata. Sicut enim caput est summa & primaria pars corporis: Ita hæc Chaldæorum & Assyriorum Monarchia reliquarum Monarchiarum summa & primaria est. Est sicut Aurum inter reliqua metalla est præstantissimum: Ita Monarchia hæc prima reliquarum est longè nobilissima. Vt reliqua ejus encomia prætermittamus, quæ interpretes Daniel vaticinico spiritu ad Regem Babylonicum, seu potius ad ipsum Regnum in litera applicat, *אֶלְכֶּן־הוּא* asserendo: *Tu es aureum caput*. Vbi quidem negandum non est, præcipuè intelligi Nabuchodonosorem, eiq; hoc axioma præ cæteris tribui, cæteros tamen præcedentes non excludi, patet ex v. 39. ubi dicitur: *Post TE consurget regnum aliud*; atqui defuncto Nabuchodonosore regnum aliud non surrexit, usque ad Darium Medum inclusivè: Ergo Nabuchodonosor, exclusis reliquis hujus imperii Monarchis, non intelligendus est. Sic etiam bestia cit. 7. cap. Dan. v. 4. quæ Leoni similis erat, optimè ad hanc Monarchiam quadrat. Sicut enim hæc bestia inter 4. bestias est numero prima: Sic Chaldæorum Monarchia inter quatuor Monarchias etiam numero est prima. Sicut hæc bestia similis erat Leoni: Sic hujus Monarchiæ reges præcipui ob generositatem & heroicam animi magnitudinem, erant quasi Leones, ut nō solum res ipsa de Nabuchodonosore, sed etiam de Nimrodo, Nino, & aliis loquebatur; Et vel in ipsa Semiramide

videre fuit, quæ, ut Iustinus testatur, virtute sua viros anteibat: Ipsumque Alexandrum M. præ cæteris gentibus in admirationem traxit, teste Curtio, lib. 7. Sicut hic Leo Aquilæ alas habuisse dicitur: sic victoriarum sub hac Monarchiâ summâ fuit celeritas & felicitas, ut videre est Ierem. 4. v. 7. Ezech. 17. v. 3. Thren. 4. v. 19. Habac. 1. v. 8. Sicut hic Leo sublatus de terra scribitur: Sic hanc Monarchiam de terra sublatam dicere possumus tum, quando illius Reges superbia turgebant, & divinos honores sibi affectabant, ut videre est Esa. 37. v. 17. Dan. 3. & 4. & 5. tum, quando ejus imperium eversum, & ad Persas per Cyrum translatum fuit. Huc faciunt historicorum profanorum testimonia, qui unanimi consensu imperium primum Assyriis adscribunt, ut Iustin. lib. 1. dum ait: *Primum omnium Ninus Rex Assyriorum veterem, & quasi ab initio gentium morem nova imperii cupiditate mutavit. Item: Ninus magnitudinem quasitæ dominationis continuâ possessione firmavit, primus intulit bella finitimis, & rudes ad resistendum populos ad Lybia terminos usque perdomuit.* Sic Diodor. lib. 2. circa initium scribit: *Πρῶτος δὲ τῶν εἰς ἰσορίαν, καὶ μνήμων ὁ ἀγαθὸς Νῦν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μεγάλας πράξεις ἐπετελέσας, hoc est: Primus eorum, qui in historiâ & memoriâ relati sunt, est Ninus Rex Assyriorum, qui magnas res perfecit.* Confer Dionys. Halicarn. suprâ lib. 2. c. 2. allegatum. Item Hieron. qui tom. 6. in Os. cap. 2. scribit: *Ninum Beli filium omnes & Græcæ & Barbaræ narrant historiae.* Item Christian. Matthiam in Theatro l. 1. Tract. Gen. n. 4. s. 6.

7. 8. pag. 5. 6. 7. 8.

CAP. II.

De Statu hominum ante Monarchiam primam.

Ergone ante Monarchiam primam, à Mundo condito, annos ferè totos 1756. nullum omnino fuit imperium in Mundo, omnia legibus & disciplinâ diffibulata fuerunt?

Minimè gentium : Negatâ enim Monarchiâ, non protinus inferenda est anarchia. Quanquam enim negari non potest, sed, teste Scripturâ, confitendum, eò progressam fuisse ante diluvium hominum malitiam, ut Deum creati hominis poenituerit; patriam tamen potestatem viguisse tùm temporis, vel inde constat, quia patres primi rerum divinarum & humanarum cognitionem habuerunt excellentissimam, juxta immediatas patefactiones, quas Scriptura expressè testatur ipsis factas fuisse. Quis igitur divinis & humanis legibus eorum vitæ statum caruisse dixerit?

[Reinecc. Reinerus addit etiam longævitatē patrum antediluvianorum, ad astruendam patriam ipsorum auctoritatem, dum ait : *Quæ diluvium præcessere, intra paternæ auctoritatis metam consistebant, diutissime tūc patribus viventibus, & in suos, qui per innumeros interea generis gradus propagati, in maximam*

multitudinem excrescerent, eandem potestatem retinere-
 bus, &c. Vide Prolegom. Hist. Iul. fol. 17. Hinc veteres
 tempora Mundi distribuerunt secundum τὸ ἡγεμονικὸν
 θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικὸν in homine: ut primam æta-
 tem ante Monarchias adscripserint τῷ ἡγεμονικῷ, ubi
 excelluit sapientia, cum artes essent inventæ, & guber-
 natio paterna sapientiæ, justitiæ & authoritatis adhuc
 plena vigeret: Secundam ætatem adscripserint τῷ θυμι-
 κῷ, in qua fortitudo bellica, donec imperia fuerunt
 constituta, & ad summitatem perducta, excelluit, quæ
 usque ad Monarchiam quartam, tumultibus quidem
 plenam, sed paulatim languescere incipientem, & ob
 id ἐπιθυμητικὴν dictam, duravit. Vide Chron: Car. l. i.
 pag. 131. Item H. Grotium lib. i. de Iure Belli & pacis
 c. 3. n. XVI. XVII. XVIII. &c. accuratissimè de Regi-
 minum formis, imprimis de summo imperio differen-
 tem.]

*Quid Scriptura, summam loquendo, de
 Statu generis humani ante diluvium, ad-
 eoque ante Monarchias constitu-
 tas refert?*

Primò, creationem Mundi & hominis, Gen.
 1. & 2. Secundò, institutionem ecclesiæ & conju-
 gii, Gen. 2. & 3. Tertio, legem protoplastis la-
 tam, ut obedientiæ exercitium extaret, Gen. 2.
 Quarto, institutionem dominii, ibid. Quintò,
 lapsum, causam mortis & calamitatum, qui-
 bus in hac valle lachrymarum premimur, Gen.
 3. Sextò, Ecclesiæ restitutionem & poenæ miti-
 gationem, ibid. Septimò, Evangelii de semine
 mulieris promulgationem, ibid. Octavo, pri-
 mæ

ma sobolis procreationem, Gen. 4. *Nonò*, legis obfratricidium Caini concionem, & homicidii prohibitionem, ibid. *Decimò*, artium apud primos patres inventionem, ibid. *Vndecimò*, annorum à condito Mundo annotationem, Gen. 5. *Duodecimò*, corruptissimi inter homines status, diluviique cum omnibus circumstantiis narrationem, Gen. 6. & 7.

[Hæc est summa capitum Geneseos usque ad diluvium inclusivè, à Principio rerum incipiendo : post diluvium restant tria capita, quæ donec Monarchicus status fuit stabilitus, summam rerum continent, nempe caput 8. recensens diluvii recessum, & Noë ex arca egressum, cap. 9. Noë, & filiorum ejus benedictionem eius suffocatorum & homicidii interdictionem; Iridis item significationem, & Noë ebrietatem, c. 10. Genealogiam filiorum Noë, & Terræ inter ipsos divisionem. Quibus adde caput 11. in quo Spir. Sanctus ædificationem Babel, tanquam primum, & eum quidem angularem lapidem, Monarchiæ primæ annotavit.]

Quot igitur anni numerantur à condito Mundo, usque ad finem diluvii, quo Noë ex arca egressus fuit?

Anni mille, sexcenti & quinquaginta septem, ut supra lib. 1. in distributione epocharum annorum Mundi notavimus, & ex genitura patrum antediluvianorum probavimus.

Quis sit, quòd sacra Scriptura tam sicco pede tanti temporis historiam tractet, cum
non

*non dubium sit, quin res notatu dignis-
ma ante diluvium inter tam longævus
patres evenerint?*

Principalis causa hujus brevitatis delitescit
in scopo Spiritus S. qui erat lineæ Christi descri-
ptio, & Ecclesiæ perpetuò in Mundo conserva-
tæ demonstratio. A simplicibus igitur ad com-
posita quasi systaticè progrediendo in primor-
dio ad scopum præfixum propriè non pertinen-
tia longius digredi, Spiritui S. qui & vocis &
linguæ artifex est, consultum non videbatur:
juxta Genealogiam Christi, ab ipsis Evangeli-
stis extractam, verbi gratia: *Arpachsad qui fuit
Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech, qui fuit
Mathusalem, qui fuit Enoch, qui fuit Jared, qui
fuit Malaleel, qui fuit Cainan, qui fuit Enos, qui
fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei, Luc. 3. v.
36. 37. 38.*

[Pulcherrimè hac de re differit D. VVolfgang.
Franzius in Scholæ sacrificiorum Patriarchal. sacræ
disput. 2. aliquibus thesibus: v. g. in Thesi 2. ubi ait,
*Quòd primævi, longævi, & sine dubio revelationum divi-
narum axiomatibus illustres patriarchæ, ore ad os inter se
in vicem eandem (scil. de sacrificiis) doctrinam accepe-
runt & propagaverint. Et thesi 67. disp. ead. Sæpe demon-
stratum est alibi, à Mose scriptos esse quinque libros, exitu
ex Ægypto, quo tempore suffecit ipsi summorum primæbori
patriarcharum catalogum saltem prioribus capitibus 12.
delineare, ut in reliquis 38. Capitib. producta Dei provi-
dentia de Promissionum Abrahæ, Isaac, Iacobo factarum*
certi-

certitudine completa, copiosè animaret illos Abrahæ filios, ad terram Chanaan citra metum invadendam, utpote in qua citra pericula diu privati & solitarii, & peregrini habitassent Abraham, Isaac & Iacob, &c. Disp. ead. à thesi 119. usque ad finem, idem Theologus pulcherrimè explicat, quomodò expendi queant priora 10. capita genes. quippe parum verborum in litera habentia, plurimum autem meditationis in recessu.]

CAP. III.

De mutationibus, quæ in Monarchia Chaldæorum & Assyriorum contigerunt.

Semperne ejusmodi fuit Monarchia prima?

TAmetsi hæc Monarchia omnium florentissima, experstamen mutationum non fuit, quin tribus præcipuè vicibus ita mutata & quasi facta, ut in totidem dynastias distribui omni jure possit.

[Dicitur tribus præcipuè vicibus mutata. Constat enim, præter tres insignes mutationum vices hanc Monarchiam etiam alias mutationes fuisse expertam, adeò, ut dum adhuc in incunabulis vagiret, statim in ortu sui mutari inceperit. Nimrodum enim filium Chusi, Nepotem Chami, primum mortalium potentiam affectasse, haud obscure ex sacris literis constat, ad quam, ut facinore aliquo illustri sibi pararet aditum, turris Babylonica condendæ author fuit; ipsa urbe Babylone à fundamentis hinc conditâ, quæ metropolis insti-

instituti imperii erat, quam successor Belus ut regiam retinuit, donec Ninus, qui haud obscuris ex S. Scriptura argumentis Assur, filius Semi, nepos Noë fuisse colligitur, Belo, ut videtur, à se oppugnato, successit, qui conscriptis copiis imperium Chaldaeis eripuit, & Babylonem aspernatus, Regiam imperii Niniven, de suo nomine ædificatam, transtulit: Vide Reiner, in Instit. Iul. Vol. 1. fol. 47. 52. En mutationem hujus imperii, statim à primordio, quo Babylonicum seu Chaldaicum esse desiit, & Assyrium esse incepit: *Assyrii enim dicuntur ab Assur, filio Sem, nepote Noë, qui Assur primus urbem magnam, Niniven postea dictam, condidit, inquit Suidas, allegante Reiner. l. c. fol. 47.]*

Recenseas mihi, velim, præcipuas istas tres mutationes, ob quas monarchia prima in totidem dynastias, seu familias, distribuenda est?

Prima dynastia duravit annos circiter 1172. à Nino usque ad Sardanapalum, (quem Vellejus Paterculus, ut mox audiemus, *natum à Nino & Semiramide loco tertio & tricesimo* scribit, sic ut *semper regni paterni successor esset filius,*) ob flagitiosam voluptatem, quæ difflebat, ab Arbace Medorum præfecto imperio exutum, & in angustias desperationis redactum.

Secunda dynastia est Phul Belochi, ejusque stirpis, usque ad Assarhaddonem, annos circiter 95. durans, in quo hæc familia desiit, quæ & Assyriorum imperium cum Babylone continuâ successionem tenuit. Nam postquam Arbaces Sar-

Sardanapalum vicit, ipse profectus in Medos, Phul Belocho, qui & Belesis, socio rebellionis contra Sardanapalum Babylonis præfecturam, commendavit, quomodocunque res cum Assyriorum imperio, eidem Belocho obtingente, se habeat; ita ut hæc dynastia divisi in Assyrios & Medos imperii fuerit usque ad quartam ætatem, hoc est, ultrà 300. annos. Tanto enim tempore, ut Dionys. lib. 1. testatur, regnum tenere Medi: Assyriis interim potentiâ denuò crescentibus, cum primis Israelis regnum crebrò infestantibus, tandèmq; delentibus, & decem tribus in captivitatem insolubilem ducentibus, ut legere est 2. Reg. cap. 17.

Tertia dynastia, quæ secundam sustulit, duravit Babylone circiter annos 207. à Nabonassar incipiendousque ad Darium Medum, ultimum hujus monarchiæ Regem, qui Babylonem regni sedem tenuit, ut ceu postliminiò ad gentem & urbem rediisse imperium videretur; unde est, quòd hi reges in literis sacris nominantur *Babylonici*, ut supra notavimus.

CAP. IV.

In specie de singulis singularum sub hac prima Monarchia familiarum Regibus & Monarchis.

Potest.

Potestne certus Regum Chaldaeorum & Assyriorum catalogus pertexi?

Quanquam inde à Nimrodo, usque ad hanc præsentem ætatem, nomina omnium Monarcharum hujus Monarchiæ extent, neque id solùm in Monarchiarum flore & integro, verùm etiam perturbato, & ad interitum inclinato statu, ut Reiner. in Prolegom. Hist. Jul. fol. 20. testatur, contra, Diodorum, qui lib. 1. c. 1. conqueritur, *Primos in orbe Reges ignorari, propterea quod nulli scriptores eos in literas retulerint*: Nec silentio prætermittendum sit, quòd Ioseph. Scaliger tertiam hujus Monarchiæ dynastiam, Regumque ejus seriem ex indiculo quodam genethliaco, cum annorum assignatione integram primus in lucem protulit, cum aliàs non nisi pauci extarent, ut D. Helvicus in Synopsi histor. univers. p. 16. refert; attamen negari non potest, nos in hac prima Monarchia commentandâ, magnâ historiæ incertitudine laborare, in multisque non ut volumus, sed ut possumus, oportere hoc negotium profèqui: quâ in parte, quia Reinerus in sua Historia Iulia videtur esse antiquitatis sagacissimus, visum est nobis, in quibusdam ejus suffragiis has nostras institutiones munire.

Quod

Quod si omnium Monarchiæ primæ regum nomina apud scriptores extant, non abs re est quærere, quinam illi Scriptores sint, apud quos de his Regibus inquirendum?

Post Scripturam, quæ aliquot horum inter primos & ultimos Regum primæ Monarchiæ meminit, fide digni sunt authores *Archilochus, Ælianus, Arrianus, Augustinus, Berosus, Castodorus, Constantinus Manasses, Curtius, Cyrilus, Diodorus, Eusebius, Eustathius, Fabius Pictor, Glycas, Hieronymus, Iornandes, Iosephus, Iustinus, Lactantius, Macrobius, Marcellinus, Megasthenes, Orosius, Philo, Plinius, Plutarchus, Solinus, Strabo, Suidas, Sulpitius, Severus, Xenophon, Zonaras, &c.* Apud hos historicos non tantum plurium primæ Monarchiæ Regum nomina, sed & variæ res ab ipsis gestæ inveniuntur, ex quibus Regum ejus catalogus quodammodo probari potest.

Qui igitur, & quot fuere Reges Chaldaici & Assyriaci in dynastiâ primâ?

Notabile est valdè, quòd Vellejus lib. i. Histor. fol. 13. de hoc Assyriorum imperio usque ad Sardanapalum scribit: *Quippe inquit, Sardanapalum eorum regem, mollitiis florentem & nimium felicem malo suo, tertio & tricesimo loco, à Nino & Semiramide, qui Babylona condiderant.*

derant, natum, ut semper successor regni paternus foret filius, Pharnaces (qui & Arbaces) Medus imperio vitæque privavit. Quod tam disertâ mentione, inquit Reinerus in prolegom. Hist. Jul. fol. 48. alibi nuspiam traditum, non potest non antiquitatis studiosis gratissimum esse, cum is regum numerus propemodum conveniat cum Eusebio, & tantum unus gradus deficit.

Quod si à Nino exordienda est Monarchia prima, ubi manent Nimrodus & Belus?

Stravisse eos potius successoribus suis viam ad Monarchicum Imperium, quàm Monarchas pleno axioma tecluentes fuisse, statuimus. NIMRODUM quidem, ut suprâ dictum, filium Chusi, Nepotem Chami, pronepotem Noha, qui primus mortalium imperium affectavit; condendæ Babylonis cum turre ipsius, author fuit; grassatores per viros fortes, quos Gigantum & Titanum nomine antiquitas celebrat, repreffit, juxta Scripturæ testimonium, Gen. 10. v. 9. quod cœperit esse potens in terra, robustus venator fuerit coram Domino, principiumque regni ejus fuerit Babylon. Tribuuntur ei imperii Anni 56.

[Stet illud nobis, inquit Reiner. in Hist. Jul. fol. 51. Nimrodum ideò venatorem dici, quòd homines, ut feras bestias, in suam ditionem potestatemque redegit, qui antea non nisi domestica paternaque imperia tulerunt, Suidas vocat

Vocat eum Nebrot seu Nebrodem. Confer etiam Andr. Rivetum in Exerc. in Gen. ad cap. 10. Exerc. LXV. super verba : Nimrod potens venator coram Domino, Vbi inter alia scribit : Venationem enim figuratè oppressionem à violentis factam, reliquorum hominum venationi & aucupio comparari certissimum est. Nec potest in dubium vocari, hoc loco Nimrodum insimulari, tanquam qui primus violentia sua, & quasi venatione, alios homines subegerit. Probabile est tamen, primum ab arte venandi propriè dicta incepisse, roburq; suum & industriam adversus feras primum exercuisse, deinde facto periculo homines ipsos invasisse, prout accidit sæpe, ut ex nimia venationis consuetudine homines ad immanitatem erga suos procedant, &c.]

Sic etiam BELUM, qui quisquis fuerit, Babylonem munivit, syderalem scientiam excoluit, post obitum ab Assyriis nominatus Deus : regnavit in Assyria annos 55. Plinius ejus templum etiam suo tempore superfuisse memorat, quod Herodotus cum turre ejus præclare describit.

[Descriptio templi Beli cum turre Babylonicâ extat in Herod. lib. 1. fol. 75, 76. sequentem in modum : In altero verò inquit) puta alterius civitatis plagæ medio) Διὸς βῆλος ἰερὸν χαλκὸ πύλον, Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum undecunqus stadiorum amplitudine, figurâ quadratâ. In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque, &c. Et paulò post : In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc Sacello nulla est, &c. Et post : Porro in Babylonis templo aliud etiam

est sacellum inferius, quod magnam habet Jovis statuam, eamque auream, pone mensam & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea, adeò ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestiment, &c. Hinc Paræus in Comment. in Genes. cap. 11. pag. 891. Octo igitur turres invicem superimpositæ erant; turris una octo stadiorum altitudine, id est, miliaris Italici. Stupenda moles, de cujus rudibus, suismet oculis visis D. Leonhard. Nauwolff / in suo itinerario part. 2. c. 7. pag. 204. inter alia hæc habet: Den (intellige turrem Babylonicam) ersihet man noch hinter dem Schloßberg / und hält wol eine halbe Meilwegs herum in sich / ist aber dermassen zerfallen und abgangen / daß er nicht mehr hoch / &c. De Beli statuis, horumque cultu evertendo, vaticinatur Esa. cap. 46. & Ierem. 50.]

Quæro igitur adhuc, quinam, & quot Reges dynastiæ primæ in Monarchia prima fuerint?

Ultimum hujus dynastiæ Regem Sardanapalum fuisse, omnes consentiunt; de numero autem eorum scriptores valdè discrepant; quemadmodum Reinerus Reineccius in prolegom. Chald. & Assyrior. Histor. Jul. fol. 44. 45. 46. 47. 48. 49. has discrepantias inter se collidentes operosè perstringit. Quod enim ad numerum Monarcharum hujus dynastiæ attinet, seriem eorum integram Scaliger in appendice Operis sui Eusebiani pertexit, numerando exclusivè à Nino ad Sardanapalum 31. reges, quem Reinerus in Histor. Jul. fol. 52. & seqq.

seqq. sequitur. Atqui si consulimus Calvisium, in opere Chronologico, in quo ut plurimum secutus est Africanum, tum plures in hac dynastiâ reges inveniemus, quàm triginta unum, nempe inclusive à Semiramide ad Sardanapalum triginta novem, quorum nomina cum annis eorum regiminis ad annos Mundi alligatis hæc sunt,

I. <i>Ninus</i> , cognomento <i>Assur</i> , juxta Justinum Monarcha primus, qui conscriptis copiis imperium Chaldæis eripuit, & Babylonem regiam aspernatus <i>Niniven</i> de suo nomine ædificavit, eoque Monarchiæ sedem transtulit, Armeniis, Medis, & Asiâ, usque ad Bactrianos subjugatis, & Semiramide, quam deperiit amore ardente, à Menone marito abductâ, inque propriam conjugem sibi vindicatâ : Tandem in oppugnatione quadam ex ictu sagittæ periit, regno Semiramidi relicto, Imperii ejus anni fuerunt 52.	1905.
--	-------

[De urbis *Ninive* magnitudine & conversione ad Deum vide Ionam c. 1. & 3.]

II. <i>Semiramis</i> , tam celebris in historiis, ac ipse <i>Ninus</i> , de qua historici discrepant, dum laudatur ab his, culpatur ab illis ; quanquam plus vituperii,	1957.
---	-------

quàm laudis eam promeruisse verisimile sit. Venustate formæ præcellens à plerisque fertur, quæ Menoni adhuc nupta *Tapetem*, & *Idaspem* peperit. Virum ad Bactrianum bellum comitata, fortitudine sua Nino in expugnatione Bactrorum ita se comendavit, ut Ninus eam Menone ex impatientiâ amoris sibi vitam abrumperet, protinus in uxorem duxerit, & propter obsequia, quibus animum Nini Regis sibi devinciebat, eidem regnum legaverit; ejus facta & res gestæ fuerunt amplificatio Babylonis, ejusque muri, qui in septem Mundi miraculis numerantur; Media quoque & Persia ab ipsa perlustrata, Ægyptus, Æthiopia & Lybia vastata, donec anno 62. ætatis in bello Indico occubuit, incertum vulneribus eo bello acceptis, an scelere sui filii, quem Nino Regi peperit. A mariti enim obitu incontinentissima fuisse scribitur, formâ & decore præstantissimos viros in castris ad concubitum legere solita, quos deinde necarit; quam ipsum ob causam à filio, à se ad incestus flagitium sollicitato, jugulata existimatur. Regni ejus anni numerantur 42.

III. *Ninyas, Nini & Semiramidis* 1999.
 filius, mollius à matre educatus, Am-
 monis oraculo ei insidiator prædici-
 tur. Imperium adeptus, deposito bel-
 li studio, voluptatibus se totum man-
 cipavit, juxta Phœnicis Colophonii
 lambos, quos Athenæus de ipso l. 12.
 citat;

Ἄριστον ἐσθίειν καὶ πίνειν, τὰ δὲ

Ἄλλα κατὰ πετρῶν ὦθει.

*Ad edendum & bibendum optimus,
 Cætera verò in saxa mandat.*

Regiminis ejus anni fuerunt 30.

[Brevisimi, recitatis Regum nomini-
 bus, dehinc erimus ob defectum horum hi-
 storiarum, de quo, ut supra fuit allegatum, The-
 ophilus Antioch. lib. 2. pag. 325. *Assyriorum
 Reges silentium & oblitio oppressit; Omnes e-
 nim saltem postremorum meminere temporum;
 puta ex professo; quia multa hinc inde par-
 ticulatim, vel in fragmentis, (ut loquitur
 Clarissimus Mæstlinus in quæstion. 2. pag. 15.)
 in historiis iuveniuntur; quæ in hac διεξόδο
 conquirere non vacat, ubi nudâ nominum
 eorum recensione cum annorum regiminis
 annotatione ad annos mundi alligatâ ac-
 quiescemus.]*

Nomina Regum.		Anni Regiminis.	Anni Mundi.
IV.	<i>Arius.</i>	30.	2047.
V.	<i>Aralius.</i>	40.	2067.
VI.	<i>Xerxes.</i>	40.	2096.
VII.	<i>Armamithes.</i>	28.	2137.
VIII.	<i>Belochus.</i>	35.	2165.
IX.	<i>Palæus.</i>	41.	2203.
X.	<i>Sethus.</i>	32.	2245.
XI.	<i>Mammythus.</i>	30.	2277.
XII.	<i>Aschalius.</i>	28.	2307.
XIII.	<i>Sphærus.</i>	22.	2335.
XIV.	<i>Mamylus.</i>	30.	2357.
XV.	<i>Sparteus.</i>	42.	2387.
XVI.	<i>Ascadates.</i>	38.	2429.
XVII.	<i>Amyntas.</i>	35.	2467.
XVIII.	<i>Belochus II.</i>	25.	2503.
XIX.	<i>Balatores.</i>	30.	2528.
XX.	<i>Lamprides.</i>	32.	2558.
XXI.	<i>Sosares.</i>	20.	2590.
XXII.	<i>Lampares.</i>	30.	2610.
XXIII.	<i>Panyas.</i>	35.	2638.
XXIV.	<i>Sosarmus.</i>	35.	2675.
XXV.	<i>Mithroos.</i>	27.	2713.
XXVI.	<i>Tentamus.</i>	27.	2740.
XXVII.	<i>Tentæus.</i>	24.	2769.
XXVIII.	<i>Arabelus.</i>	34.	2793.
XXIX.	<i>Chalaos.</i>	24.	2827.
XXX.	<i>Anabos.</i>	21.	2851.

XXXI.

XXXI.	<i>Babius.</i>	27.	2872.
XXXII.	<i>Thinæus.</i>	24.	2899.
XXXIII.	<i>Dercylus.</i>	22.	2923.
XXXIV.	<i>Eupacmes.</i>	30.	2945.
XXXV.	<i>Laosthenes.</i>	18.	2975.
XXXVI.	<i>Puritiades.</i>	14.	2993.
XXXVII.	<i>Ophratæus.</i>	14.	3007.
XXXVIII.	<i>Epacheres.</i>	21.	3028.
XXXIX.	<i>Acracarnes.</i>	22.	3050.
XL.	<i>Tonosconcoleros,</i> <i>qui Græcis Sarda-</i> <i>napalus.</i>	25.	3057.

[Hic ultimus de familia Nini in hac Monarchia Rex, reliquis propter obscuritatem morum in historia celebrior; conditor *Tarsi* & *Anchiales* in Cilicia; cætera nefarius, & muliere corruptior, inter eunuchos & scortallanam & colum tractans, indutâ & veste & voce fœmineâ: Ex quo *Arbacis*, Medorum præfecti, ut & *Phul-Belochi*, qui & *Belesis*, contra ipsum conspiratio, quos tribus præliis represit, donec provinciis pasim deficientibus, *Niniben* egregiè munitam se contulit, ubi biennium integrum obsessus, magnâ muri parte ex inundatione Euphratis concidente, sese cum mulierib9 & eunuchis ex desperatione in ignem cremādum conjecit. Ejus monumentum in urbe Anchiale hoc fuisse scribitur: *Sardanapalus, Anacyndaraxis filius, Anchialem & Tarsum una die condidit, Tu verò hospes, ede, bibe, lude.* Ejus nominis etymi quidam hanc rationem reddunt, quasi compo-

tum esset ex *Sar, Dan, & Niphal*, hoc est ; *Excelsus, Dominus, Eversor*. Contrà *Calvisius* in *Chronolog.* opere sub A. M. 3057. scribit, à *Græcis dictus Sardanapallus*, per duplex LL, ut sit & nomine & vitiiis deformis, secundum *Ciceronem* in 3. de *Repub.* Est enim *Pallus* & tripallus in obscænis ; *Quanquam aliàs Sardanapal Assyriacum est, &c.*

Vide annos regiminis Regum dynastiæ primæ in hac Monarchia alligatos ad annos à Mundo condito; quæro, an hæc alligatio certis & indubitatis argumentis nitatur?

Probabilis, sed non demonstrabilis est hæc alligatio, ut paulò supra diximus, ob historicos in recensendis his regibus valdè variantes, ut ob id certus chronologiæ canon in hac dynastia constitui non possit, ut maximè, si cum *Calvisio Africanum* sequimur, topica probabilitate constitutum, quem cernis, canonem habeamus. Nam si *Justinum* sequeris, initium Nini in annum Mundi 1777. incidet : Numerat enim is annos 1300. ad casum *Sardanapali*; Sin *Diodorum & Ctesiam*, & æram *Chaldæorum*, tùm initium Nini quinquennio erit posterius: *Quanquam nec Africanus*, si strictè ejus ductum sequeremur, huic consignato, à *Calvisio* mutuato canoni sufficit, qui supra diluvium hujus

jus Monarchiæ initium constituere deprehenditur. Non igitur ut volumus, sed ut possumus, in hoc navigio fluctuamus.

[Fuit dynastia hujus Monarchiæ prima, sequitur secunda.]

*Quomodo se habet Familia seu dynastia
secunda in Monarchia
primâ?*

Hæc verò, quoad Reges ex hoc fundamento est certissima, quia Scriptura sacra eam confirmat, quinque eorum Reges à *Phulbelocho* ad *Affarhaddonem* inclusivè ab effectis & expeditionibus quibusdam valdè notabilibus referens, quanquam quamdiu quilibet eorum gubernaverit, sicut fit in historia Regum Iuda & Israel, non connotet; Ut proinde nefas sit, de horum Regum successionem dubitare, aut scrupulos movere de historica hac veritate à Spiritu S. asserata.

[Συμμήβδην 2. Reg. 15. v. 19. item 16. v. 7. 8. & 2. Paral. 28. v. 20. 2. Reg. 17. v. 3, Esa. 40. v. 1. c. 36. & 37. 2. Reg. 18. & 19. de his Regibus agitur, ut mox de singulis sua ex Scripturis loca producemus, Hinc Reineus in proleg, Chald. & Assyrior. fol. 49. notanter scribit: *De Cujus* (scil. familiæ in hac Monarchia secundæ) *historia ideo minus laboramus, quòd diligenter pertractetur in Sanctæ Scripturæ libris, unde fide optima repetiit Iosephus.*]

Qui

Qui igitur, & quotnam sunt Reges familiae seu dynastiae secundae in Monarchia prima?

I. *Phulbelochus*, qui Diodoro est *Belesis*, gente Chaldaeus, praefectus Babylonis, ut refert Diodorus l. 3. insignis inter sacerdotes, astrologiae peritus, Arbaci, cujus amicus erat, ex arte divinationis praedicens, potiturum eum omnium, quorum Sardanapalus potiebatur; hacque via Arbace ad rebellionem, ad quam ob molitiem & turpitudinem Sardanapali sponte inclinabat, incitato, post devictum & eversum Sardanapalum Babylonis praefecturam obtinet, quomodocunque Assyriorum regno deinceps ex manibus Arbacis in suam potestatem redacto, Medorum Regno sub Arbacis, ejusque posterorum imperio permanente. Hic imprimis à Regum Israeliticorum intestinis discordiis invitatus, bellum contra *Menahem* fecit, pacemque suppliciter petentem mille talentis mulctavit, ut legere est 2. Reg. 15. v. 19. Sunt qui sub hoc Rege *Ionam* Niniven appulisse, universam urbem ad poenitentiam commovisse existimant. Anni regni ejus numerantur 48.

II. PHUL. ASSAR, cognomento THEGLAT, hinc TIGLATPILESER. Hic bellum patris contra Israelitas, & Regem Phaceiam redintegravit, & occupata Galilaea, tribum Naphtali in Assy-

Affyriam transtulit. Achazo item, Regi Iuda, contra Phaceiam & Razinem auxilium præstitit, ipso Razine cæso, Damascum vi expugnat. Vide 2. Reg. 15. & 16. item 1. Paralip. 5. & 2. Par. 28. Anni regni ejus numerantur 23.

III. SALMANASSAR; Bello Israelitis truculentus, Oseam regem stipendiarium reddit, & res novas molientem in carcerem conjicit, regnum ipsum cæde & incendiis vastat, & Samaria triennali obsidione in potestatem redacta, Israelitas in Affyriam transfert, agrisque in Media donat. Tyrriorum item Regem Elulæum oppugnat & infestat, 2. Reg. 19. & seqq. Anni Regni ejus numerantur 7.

IV. SENNACHERIB, qui & SARGON esse putatur, expugnator Azoti Palæstinorum per Thartanem, Esa. 20. v. 1. Resei etiam erat cum Medis rebellibus. Ut Ezechix Regis defecti-
onem vindicaret, Iudæam infestis copiis invadit, ipsum Ezechiam, spem suam in Deo reponentem, per Rabfacen barbarico fastu exagitavit, tandem cum convitia in Deum iterasset, una nocte 185000. hominum amittit, & ignobili iugâ domum reversus, in æde Nisrochi deastrum, à filiis de vita tollitur. Vide Esaia cap. 36. 7. item 2. Reg. 18. & 19. Anni regni ejus numerantur 7.

V. ASSARHADDON, subrogatur patri in imperio ob innocentiam. Confer. 2. Reg. 19. v. ult.

ult. Hinc fratrum armis oppugnatus, etiam Babylonem novum hostem Merodachum experitur, cum quo infeliciter congressus, interitu suo & familiam propriam, & Assyriorum regnum simul finivit. Numerantur anni ejus Regiminis 10.

Qui sit, quod in hac secunda dynastia seu familia hujus Monarchiæ anni Regiminis Regum non alligantur ad annos Mundi?

Hoc fit propter inevitabiles scopulos Chronologicos, in quos inpingimus, quaquam versus carbasa dirigamus, si successionem Regum in hac dynastia cum Regibus dynastiæ tertiæ, rerum in hac Monarchia potitis, conferimus; præsertim si filium canonis Ptolomæi, cui Sethus Calvisius plurimum, ut audiemus, tribuit, sequi, & omnes in eo recensitos Reges à Regibus, quos modò in hac secunda dynastiâ enarravimus pro distinctis & singularibus habere velimus. Quod tamen ad horum expeditiones attinet, facilis est earum ad annos Mundi alligatio, quia Scriptura indicat, sub quibus Regibus Iuda & Israël singulæ acciderint, verbi gratiâ;

I. Phul - Belochi expeditio contra Manahem anno Mundi.	Anni
Mundi
3180.
II. Phulassar, sive Tiglat-Peleseri, à Rege Iuda, contra Regem Israelis	

Peka

*Peka & Syrorum Rezin, in auxiliū
vocati expeditio, anno Mundi - 3209.*

III. *Salmanassar's Hoseam Regem Isra-
elis tributarium facientis expedi-
tio anno Mundi, - - - - 3220.*

*Samaritam obsidentis, anno Mun-
di; - - - - - 3225.*

Expugnantis anno M. - - - - 3227.

IV. *Senacheribis, Regnum Egypti mul-
tiplicibus cladibus afficientis, ur-
bemq; Noevertentis, &c. expeditio
anno Mundi - - - - - 3231.*

*Item Hierosolymæ obsidionem intentan-
tis anno M. - - - - - 3233.*

V. *Assarhaddonis, sive Assaradini in re-
gno Babylonico electio, anno Mun-
di - - - - - 3270.*

[Fuit dynastia sive familia hujus Monarchiæ secun-
da : sequitur tertia.]

*Quomodo ergo res regiae, quoad historicas
narrationes, se habent in tertiâ dyna-
stia seu familiâ Monarchiæ
primæ?*

*Valdè intricatè, & quod ad Chronologicam
ferè inextricabiliter, præsertim si indiculum ge-
nethliacum Regum hujus dynastiæ, quem Scaliger
cum annotatione annorum Mundi Primum edi-
dit, pro canone in hac dynastia habeamus, quod
indi-*

Indiculus ille ipse canon Ptolomæi est, in quò ab initio Epòchæ Nabonassareæ Reges Assyriorum, Babyloniorum, Medorum, & Persarum, cum Romanorum Imperatoribus, annisq; regiminis eorum recensentur, quem canonem Scaliger valdè quidem corruptum apud Georgium Syncedum, Anianum & Pandorum invenit, Calvisius autem ex manuscripto Ptolomæi, quod Lundini in Anglia habetur, beneficio D. Overalli, Paulinæ Ecclesiæ ibidem Decano, per Abrahamum Scultetum integrum, & incorruptum accepit, & in Isag. Chronolog. c. ii. eum pretiosiores auro æstimat; addito: si is dudum innotuisset, res Chronologicas multò meliùs se habituras, nec adeò in diversas sectas Chronologos abituros fuisse.

Quis est igitur ille Canon Ptolomæi, quem tanti æstimat Calvisius?

Sic habet inscriptio, prout in opere Chronologico Calvisii editionis quartæ habetur:

Κανὼν βασιλειῶν
Ἀσσυρίων καὶ μύδων.

	ἔτη. Συναγωγῇ.		
Ναβονασσάρης	ιδ	ιδ	14.
Ναδίσ	β	ις	16.
Χινζίης καὶ πάρης	ε	κα	21.
Ἰσγαιίης	ε	κς	26.
			Μαρδο-

Μαρδοκემπάδς	ιβ	λη	38.
Αρχιανθ	ς	μγ	43.
Αβασιλεύτς πρώτς	β	με	45.
Βηλίβς	Γ	μη	48.
Απρωναδίσ	ς	νδ	54.
Ριγηβήλς	α	νε	55.
Μεσεσσιμορδάκς	δ	νθ	59.
Αβασιλεύτς β	κ	ξζ	67.
Ασσαραδίνς	ιΓ	ω	80.
Σαοσδεχής	κ	ς	100.
Χυνιλαδίνς	κβ	ρκβ	122.
Ναβοπολασσάρς	κα	ρμγ	143.
Ναβκολασσάρς	μγ	ρμες	186.
Ίλσαροδάμς	β	ρπα	188.
Νιρικασσολασσάρς	δ	ρζβ	192.
Ναβοναδίσ	ιζ	σθ	209.

[Sic habet Anglicum exemplar, exscriptum apud
Calvisium.]

Scaligeri editio ejusdem canonis
apud Helvicum.

A. M.

3202.	Nabonassar	14.
3217.	Nasius	2.
3219.	Chinzernus & Porns	5.
3224.	Dulileus	5.
3229.	Mardochempad	10.
3241.	Erkeanos	5.
	Interregnum.	12.
3258.	Belithus	3.
3261.	Aporonadicus	6.
	○	3267.

3267.	<i>Herigebalus</i>	
3268.	<i>Nasnoemondacus</i>	4
	<i>Interregnum</i>	17
3289.	<i>Ieraedin</i>	13.
3302.	<i>Saosducinus</i>	9
3311.	<i>Kiniladachus</i>	29.
3325.	<i>Nabopolassar</i>	30.
3341.	<i>Nabuchodonosor</i>	43.
3386.	<i>Evilmerodach</i>	2.
3388.	<i>Neriglissoror</i>	4.
3392.	<i>Laborosoardach</i>	9. Mens.
3393.	<i>Nabonidus Medus</i>	17.

[Sic in nonnullis corruptè Scaligeri editio ad Anglicum manuscriptum exemplar exigendum; addit etiam Calvisius in quarta editione sui operis reliquorum Persarum, Græcorum, Ægyptiorum, & Romanorum Regum catalogum; quem in editione tertia omisit; De quibus, ut & de singulorum catalogis infra suis in locis agemus.]

Quid ergo? Annon hic Ptolomæi canon exactus est, & ut Calvisius ita, pretiosior auro? Cur igitur suprâ dixisti, hanc tertiam dynastiam primæ Monarchiæ quoad Chronologiam respectu hujus canonis se inextricabiliter ferè habere?

Dixi hoc propter inevitabilia dubia, quæ stante hoc Ptolomæi canone juxta scripturæ canonem

onem in dynastia secunda, se offerunt, si remenitius introspiciamus.

Primum dubium est το' αβασίλειον, & inter-
 regnum regni Babylonis 121. annorum solidorum, quod emergit ab interitu Sardanapali
 isque ad Nabonassarem, Babylonici Regni
 fundatorem, ut Calvisius sub A. M. 3203 scri-
 bit; *Nabonassar in Chaldaea imperium Babylone*
instituit. Constat enim, ipso putante Calvisio,
 Sardanapalum successisse Acracarni A. M. 3057.
 & regnasse annis 25. qui annis Mundi jam
 dictis additi faciunt annos 3082. quos si ab
 annis Mundi 3203. quo tempore Nabonaf-
 sar, uti dictum, Babylonis regnum fundasse
 scribitur, subdukeris, remanent interregni
 anni 121. qui fuerunt demonstrandi: Falsissi-
 mum autem esse, Babylonix regnum hoc tan-
 to tempore Regibus vacuum fuisse tum ex Scri-
 ptura, tum ex profanis autoribus facilimum
 est probatu: Ex Scriptura quidem, quæ Baby-
 onis regnum in manibus regum Assyriorum
 secundæ Dynastiæ fuisse exinde affirmat, quia
 non solum testatur, Assyriorum Regem, v. g.
 Salmanassarem captivos Israelitas in Babylo-
 niam deduxisse, sed etiam coloniam de Baby-
 lone Samariam reduxisse, uti 2. lib. Reg. 10. 17.
 v. 24. expresse legitur: *Adduxit autem rex As-*
syriorum viros de Babylone, & de Cutha, & de
Ahajath, de Emath, & de Sepharvaim, & collo-
 ca-

cavit eos in civitatibus Samariae pro filiis Israel qui possederunt Samariam; quibus in verbis tam ipsam urbem Babel, quam regionem Babel innui, & consequenter Imperium regni Baby- lonici præsupponi, quilibet ex contextu, & circumstantiis rerum facile intelligit. Ex profanis autoribus idem constat, qui omnes uno ore testantur, post eversum Sardanapalum Phul Belocho Babylonem, & cum Babylone etiam Assyriorum regnum cecidisse, Arfaci verò Medi- am; quanquam Diodorus & Cedrenus Assyri- am etiam huic vindicet, contra expressam Scripturæ S. literam, quæ Assyriorum regnum Phul Belocho ejusque posteris absque contra- dictione adscribit. Primum id dubium est.

Secundum Dubium oritur ex confusione & collisione Regum quorundam *tertiæ Dynastie* cum Regibus *Dynastie Secundæ*, si uterque Ca- non, nempe Scripturæ pro Regibus Dynastie secundæ, & Ptolomæi pro Regibus Dynastie tertie juxta se collocantur, & inter se conferun- tur, ex qua collatione aliqui Reges secundæ Dynastie, οφθαλμοφανείς fiunt & prodeunt co- ætanei aliquibus Regibus Dynastie tertie; quod manifestam absurditatem arguere videtur; ex- emplum gratiæ; In canone Ptolomæi Nabonaf- faris imperium, juxta Calvisium Babylone in- stitutum, incidit, uti dictum, in annum Mundi 3203. durans annos 15. usque ad regimen Nasii, suc-

cedentis A. M. 3218. Quo ipso tempore Scriptura Phulassarem suscepisse expeditionem contra Peka & Rezin pro Rege Iuda testatur, incidentem quippe in A. M. 3209. adeoq; hujus Assyriorum Regis regimen attingentem: quodato, tres necessario Reges, inter quos Monarchia prima in hac tertia Dynastia dividua standenda esset, coætanei sequuntur, nempe *Phulassar* in Assyria, *Nabonassar* Babylone, & *Artianes* in Media, cujus regimen iterum ex Ptolomæi Canone, putante Calvisio in A. M. 3217. incidit, & consequenter amborum, Phulassaris, & Nabonassaris regimini, coætaneum fuit. Idem dicendum est juxta utrumque Scripturæ, & Ptolomæi canonem de *Chinzeri* & *Pori*, ut & *Dulilai*, Babylonix Regum imperio, in A. M. 3220. atque 2225. incidente, quod exactè cum *Salmanassar*is Assyriorum Regis expeditionibus A. M. 3220. contra *Homam* Regem Israel; item anno M. 3225. contra *Samariam*, eam obsidendo, & bienio post exscindendo, susceptis coincidit: etiam *Arbiane* in Media A. M. 3217. regnum aggressus, continuato regimine usque ad A. M. 3239. eorum tribus Regibus datis pro duobus; & duobus pro uno; Id quod in historiis inauditum est de hac Monarchia, imprimis de ejusdem Dynastia secunda. Ubi enim sacra & profana historia mentionem facit duorum Regum,

O 3

quo-

quorum alter Assyriorum, alter Babylonis Regnum in hac Dynastia unà & simul tenuerit, sicut post Salomonem in populo Dei duos & diversos Reges Iuda & Israel fuisse sacræ literæ testantur? quod tamen ex hoc Ptolomæi canone, juxta Canonem Scripturæ posito sequi deprehendimus. Annon contrarium ex suprâ dictis manifestum est: dum post Sardanapalum Babylonis regnum Phul belocho, ejusq; posteris cecisse unanimi profanorum scriptorum calamo demonstravimus, unaq; probavimus, Assyriorum Reges eosdem cum Babylonis fuisse: Quod etiam ex utriusque regis, & Babylonis & Assyriorum Regis situ, ut & Babyloniorum & Assyriorum conditione colligendum est, ab uno, non à diversis Regibus inibi fuisse imperatum, quia Ninive à Babylone vix 23. miliaribus germanicis distat, ut credibile vix sit, duos tantæ potentæ dynastas in tanta viciniâ, atque in promiscuo populo promiscuas possessiones, imò tantum non contiguas regias habuisse, quarum una alterius perpetua, in diametrali oppositione, fuisset eclipsis, quod in minorum gentium, nempe Iudæ & Israel regnis factum esse Scriptura testatur, donec interveniente tertio, puta Salmanassare, inter necione unius partis, nempe Israelis, & tandem superveniente Nebucadnezare, captivitate partis residuæ, nempe regni Iuda

in.

inter utrosque bellum fuit finitum, quod in hac Monarchia sub dynastia secunda factum esse non legimus, donec progressu temporis Assyrii à Medis, imprimis à Cyaxare valdè fuerunt afflicti, & ipsa regia Ninive, cum Nebucadnezar Babylone resideret, everfa; procul dubio prætextu juris, quod Medorum Reges, ab Arbace descendentes, in Assyriorum regnum prætendebant, quia Arbaces, ut Diodorus l. 3. testatur, victo Sardanapalo, omnium sibi rerum potestate permissâ, Rex salutatus, Belochus Chaldæo, Arbaci ex astris regni spe factâ, ut socio conspirationis, Babylonem in præmium conjurationis concessit, de quo antea in conspiratione inter ipsos fuit conventum, quo præmio Phul Belochus non contentus, neglecto Arbace in Media, ipsi Assyriorum regno inhiasse, idque vi occupasse, & Medorum iras adversus se irritasse videtur; quæ conjectura quanquam nostra sit, rationibus tamen nixa inde probabilis est, quia Phulbelochi, quem Diodorus *Balesin* vocat, ingenii vafrities, præter Astrologicam curiositatem statim in affectandis Ninives divitiis adversus Arbacem se prodidit, dum prætextu voti incensæ regis Sardanapali cineres, & sub cineribus vim magnam auri & argenti, paratis navigiis, Babylonem devexit, ut re manifestatâ per judices capitis damnatus, sed ab Arbace, confesso, *Ma-*

jora Phul Belochi erga se beneficia, quàm injuria esse, absolutus criminis fuerit; quæ machinatio ideò fortissimum infidelitatis adversus Arbaces etiam post argumentum est, quia Scripturâ restante Assyriorum regni compos factus est, & cum posteris Assyriorum Rex in expeditionibus adversus regnum Israeliticum, ut & contra alia regna appellatur: Quæ omnia quàm momentosa sint, ad concludendum, Assyriorum & Babylonis Reges in dynastia hujus Monarchiæ secunda non diversos, sed unos fuisse, cuilibet historias, & status Imperiorum exactiùs pensitanti pronum est judicare; non reputato, quod Ptolomæus ad Babyloniorum æram, non ad Assyriorum, ecclipses accidisse demonstrat.

Quibus omnibus ex abundanti addi potest testimonium R. Davidis Ganz in Chronologia sacra profana, à Guil. Henr. Vorstio latinè conversa, ubi pag. 169. n. 128. ita scribit: Anno 1337. regnavit Belochus super Babel, Niniven & omnes regiones Occidentis. Et Arbaces regnavit super Persiam & Mediam. Et Paulò post n. 140. Licet autem omnes Reges, qui ante illum (Putat Phul) fuerunt, vocentur in versu (Scripturæ) tantum reges Assyriæ, usq; ad Nebucadnezarem, quia locus successionis eorum erat Ninive, quæ erat in regione Assyriæ, sicut dicitur de Sennacheribo; & consedit Ninive; tamen perpetuò habu-

auerunt *REGEM UNUM* prout exposuimus in
præfatione nostra. Regnum etiam *Assyria* &
Chaldaea erant sibi invicem vicina, prout notum
est peritis *Geographia*.

*Ergo ne hunc Ptolomæi canonem pro re-
jectio, habendum esse
statuis?*

Id verò ut statuam, absit, quomodocunq;
vel tandem hæc nostra in contrarium allata ar-
gumenta se habeant; quia constat, canonem
hunc inter alia soliditatis argumenta etiam
eclipsium caractere esse munitum, & præ-
sumptione rectitudinis ex reliquorum Regum
Medorum, Græcorum, Ægyptiorum & Ro-
manorum catalogo niti, in quo, ut suis locis
videbimus, omnia recto calo stare deprehen-
duntur.

Aut igitur in modo alligationis ad annos
Mundi error est; quem tamen eclipsium obser-
vatio, quæ in hoc tramite diu errare non per-
mittit, haud facile concedit: Aut hallucinatio
ob nominum varietatem & confusionem, qui-
bus hujus Monarchiæ Reges apud Historicos
indigitantur, in personis committitur, ut qui-
dam Reges in canone Ptolomæi cum quibus-
dam Regibus dynastiæ secundæ, quos canon
Scripturæ exhibet, sint iidem, sed à nobis pro
diversis habiti: Quemadmodum constat, in-

per doctissimos Chronologos adhuc sub iudice
 litem esse, quisnam ipse *Nabonassar*, daduchus
 & primicerius in Ptolomæi canone fuerit? *Sal-*
manasser ne? quod pleriq; volunt, & hoc volen-
 res, eum ad secundam dynastiam hujus
 Monarchiæ referunt; an verò *Merodach*,
 ut vult Scaliger, l. 5. de emend. temp.
 fol. 314. 315. quem patrem *Markedempadi*
 fuisse ibidem affirmat; Quemadmodum de
 ipsis Regibus in hoc Ptolomæi canone quibus-
 dam adhuc controversia est, quinam illi fue-
 rint: Quis *Mardoch Cempad*, sive *Merodach-*
Cempad, quintus numero Rex in hoc canone?
 à Calvisio in Isag. Chron. c. 30. pro *Meroda-*
cho, filio Baladan habitus, qui Ezechia regi de
 recuperatâ valetudine, gratulatus est, Esa. 39.
 v. 1. & seqq. Item quis *Nebucadnezar*? Annon
Nabopolassar? quod Calvisius adversus Func-
 cium magna severitate & contentione refutat.
 Quæ omnia aliori indagini virorum, qui ex
 Professo Chronologi sunt, relinquere ma-
 lim, quàm incertus, quo me vertam, ausim
 decidere.

[Confer hîc, quæ suprâ l. 1. c. 10. de consensu &
 dissensu Chronologorum, ut & de dissensus causis & Se-
 cunda causa est diversitas appellationum, quibus *Affyri-*
orum & reges appellantur, diximus.]

Quæ

*Quanam est historia Regum in hoc ca-
none Ptolomæi contento-
rum?*

Excepta Sacra Scriptura, quæ de nonnullis insignes expeditiones respectu populi Dei refert, paucissima sunt, quæ in profanis scriptoribus de iis habentur.

Nomina Regum.	Anni regiminis.	Anni Mūdi.
I. Nabonassar,	14.	3203.
[Hic in Chaldæa, ut dictum, imperium Babylone denuò instituisse scribitur: à quo celeberrima annorum Nabonassareorum æra incipit, cujus initium est die 26, Febr. feriâ 4. in meridie, ad quam Ptolomæus, & alii Astro- nomi eclipses suas computant, & radicem motuum Astronomicorum ad hoc tempus statuunt. Et motus quidem solaris æquabi- lis erat in gradu O. 45. piscium 1. Lunæ verò in gradu 11. 22. Tarui. Ptolom. 3. & 4. Μεγαλ. Ευθυγ.]		
II. Nafius.	2.	3218.
III. Chinzerns.	5.	3220.
IV. Porus.		
[Hi bini Reges simul regnasse scribuntur. Ptol. in canone.]		
V. Dulilæus.	4.	3225.
VI. Mardochempad.	12.	3229.

[Hujus

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mund.

[Hujus Regis tempore anno primo, diebus
29. transactis mensis Thot, hoc est, mensis
primi, Ptolomæus l. 4. Μεγ. Συγγ. eclipsin
factam annotat, &c. Porro hunc ipsum Re-
gem Merodachum filium Baldam fuisse, supra
ex Calvisio retulimus; de quo scriptores, qui
ad regnum venerit, variant; præsertim quod
ad conspirationem contra Assarhaddonem,
cæso Sennacheribo attinet; de quo *Calvisius*
contra *Funccium* id asserentem ita invec-
tus in Isag. Chr. 30. scribit: *Ubi obsecro hæc Funccius
legit apud ullum scriptorem? Et cum hæc Funccius
fingat, quæ potest esse tanta præstantia figmenti
alicujus, à quobis etiam homine propositi, cujus
causa ab apertis Scripturæ verbis recedere, & in-
terpretationem violentam admittere velimus?*
Quæ insectatio licet sententiâ Funccianâ
veritati affinior, tamen justo durior est, quia
Funccius non fingendi libidine, sed veritatis
indagandæ, studio, talia inquisivisse, putasse,
aut conjecisse præsumendus est, ut maximè
rem acu non tetigerit. Et verò quæ recessio
ab apertis Scripturæ verbis, & quæ violentæ
interpretationis admissio, ut maximè Mero-
dachum Assarhaddonem rebellasse; imò regnum
Assyriis ereptum denno Babylonem retulisse
statuamus? quam quidem sententiam Rei-
neccius in Hist. lul. de Monarch. Chald. &
Assyr. fol. 62. & nos ex eodem in prima edi-
tione harum institutionum Historic. sine stu-
dio fingendi sumus secuti. Et is Rex, ut supra
dictum, ipse ille Merodachus, qui Regem Eze-

chiam

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni

Mūdi.

chiam, postquam de mirifico Solis regressu super id tempus edoctus erat, ceu Deo charum, per legatos muneribus honoravit; uti legere est in 2. lib. Reg. c. 20. v. 12. & seqq. De cuius idolorum excidio Ieremias Proph. c. 50. v. 2. ita vaticinatur: *Capta est Babylon, turpificatus Bel, Merodachus obtritus, turpificata ejus statua, obtrita nefanda simulacra.*]

VII.	<i>Arkeanos.</i>	5.	3421.
	<i>Interregnum.</i>	2.	
VIII.	<i>Belibius.</i>	3.	3248.
IX.	<i>Apronadius.</i>	3.	3251.
X.	<i>Rigebelus.</i>	1.	3257.
XI.	<i>Mesessimardacus.</i>	4.	3258.
	<i>Interregnum.</i>	8.	
XII.	<i>Affaradinus.</i>	13.	3270.
XIII.	<i>Saosducheus.</i>	20.	3283.
XIV.	<i>Xeniladanns.</i>	23.	3303.
XV.	<i>Nabopollasar.</i>	21.	3325.

[Rex hic longè clarissimus, quem *Funcius* Nebucadnezareem fuisse ex quibusdam circumstantiis conjecit; ut suprà mentio facta, à Calvisio in *Isagog. Chronol.* c. 30. refutatus.]

XVI.	<i>Nebucadnezar.</i>	49.	3346.
------	----------------------	-----	-------

[Ob rerum gestarum magnitudinem etiam *Magnus* dictus; filius *Nabopollasaris*, in Scriptura clarissimus: adhuc vivo patre cum exercitu A. M. 3341. ad rebelles *Aegyptios*, Iu-

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mund.

dzos, Palæstinos, &c. coercendos missus; à qua expeditione Scriptura ejus annos inchoat; Hic Pharaonem Necho ad Euphratem magno prælio hoc anno vicit, Ierem. 46. Ejus terrore etiam Rechabitæ se Hierosolymam conferunt, quo etiam Nebucadnezar, victoriam profecutus, venit, & Danielelem, puerum regium cum reliquis Babylonem mittit, atq; institui jubet, Dan. 1. Dehinc Tyro tredecim annis obsessâ, &c. tandem, ut dictum, postquam quartum annum in Syria regnavit, patri succedit, & adhuc 39. annos imperat. Is ipse est, qui *Jojachimo* Regi tributum indixit, idque post triennium pendere recusantem in vincula conjecit, & jugulatum sepulturâ privavit; ejusdemque filium *Jechoniam*, quem tamen successorem nominârat, cum florentissimâ populi parte captivum abduxit, regno *Sedechiæ* permissio: post etiam hoc deficiente, Iudæam novâ expeditione infestavit, Hierosolymamque vi expugnavit, & expugnatam cum templo concremavit; Rege è fuga retracto, & post spectatas sudrum neces excæcato; Et quæ sunt plura ejus in Scriptura annotata facinora; inter quæ singulariter notanda, quæ Propheta Daniel de eodem in prioribus 4. capitibus refert.]

XVII. *Evilmerodach.*

2.

3389.

[Hic *Jechoniam*, Regem Iuda captum è carcere extraxit, & comiter præ cæteris Regibus tractavit, ut videre est Ierem. 52. v. 31. 32.]

3334.

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni

Mand.

33. 34. Herodoto Labynitus, Nitocris reginae maritus fuisse videtur, de qua iste lib. 1. multa miranda monumenta, quibus Babylonem adornavit & munivit, refert, inter quæ pons admirandus per Euphratem magnâ opum vi extractus, quo utramque Babylonis, quæ medio flumine dividebatur, partem conjunxerat, cujus rudera D. Leonhart Rauwolff se vidisse, & admiratum fuisse in suo itinerario part. 2. c. 7. p. 203. 204. testatur, ubi ita scribit: Diese Segne (puta ubi Babylon extructa fuit, cujus rudera adhucdum inibi cernuntur) ist gar wißt und dürr/ daß sie nicht zu bauen/auch so öd/ daß ich schier gezweifelt hätte/ ob die mächtige und gewaltige Stadt (versteh: Babylon) welche bald die Höchste ein Zetelang in der Welt gewesen/ und in der schönen und fruchtbaren Landschaft Sinear gelegen/ allda gestanden wäre/ wann ichs mit der Belegheit nach/auch bey den viel gar alten und herrlichen Antiquitäten/ so hierumb gang öde stehen/ hätte abnehmen und erkennen mögen: Als 1. bey der alten Brucken/ von deren noch eiliche Stück und Bögen/ an dem Ortb/ die vor Jahren über den Euphraten gangen (welche auch vom Propheten Baruch c. 1. Sud wird genent) ein wenig oberhalb/da wir geländet/ sind zu sehen. Diese Bögen sind von gebrandten Steinen/ und so gewaltig erbawet/ daß sich einer wol zu verwundern hat/ und so viel desto mehr/ die weil auff der ganzen Fahrt/ sonderlich von Bir auß/ als da das Wasser viel kleiner/ nicht eine Brück zu finden/ als diese/ wie sie doch über das

Wass.

Nom. Regum.

Anni Regim

Anni

Mudi.

Wasser/ da es schier einer halben Meilwegs breit/ und zimlich tieff ist / hat mögen geführt werden. Sed Herodotus l. 1. fol. 76. 77. modum describit, quo pons hic fuit extructus, nempe effossum fuisse effluvium paludis, & in locum depressum omnem fluminis cursum eversum; interea pristino alveo arefacto, opus pontis exornatum, & fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocatum fuisse. Iucundissima mihi lectio Rauvvolfii fuit, qui rudera hujus pontis suismet oculis in sua peregrinatione vidit, & quomodo factus sit, fuit admiratus, quem ego ante hoc, cum legerem *Herodotum*, factum fuisse vix credebam. Hæc de *Nitotris* monumentis, quam, ut suprâ dictum, hujus Regis conjugem fuisse, viri docti opinantur.]

XVIII. *Belsazer.*

4.

3391.

[Hic Nebucadnezaris ex filia nepos, ut Berosus habet apud Iosephum, post avunculum Evilmerodachum ab affine suo scelera- tē oppressus, primis sub annis sub tutore Nerglioosoro fuit: quam ob causam hic, ut tutor pro pupillo, in Canone Ptolomæi ponitur.]

XIX. *Nabonedus Medus.*

17.

3395.

[Belsazer enim, pravæ indolis adolescens, ab amicis oppressus cum cruciatu interficitur. Qui eum opprefferant, conveniunt, & de communi sententia regnum huic Nabonedo, qui etiam *Darius Medus* vocatur, tradunt, ut

infra

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni

Mūdi.

infra dicetur. Hunc Cyrus prælio vincit, urbemq; præfidiis destitutam averso flumine ex insidiis capit, & munimentis spoliatur; ipsumque Darium ad Borsippum deditione captum, vitam donat, & Carmaniam præficit, ut *Berosus* apud *Ioseph. Megasthenes* apud *Eusebium*, & *Ptolom.* in *Can.* scribunt; Imprimis *Herodotus* l. 1. qui ipsum *Labynitum* appellat, patris nomen & imperium habentem, & consequenter *Nitocris* reginæ filium, de qua paulò supra mentio facta, quod *Esilmerodach* ejus maritus fuerit.]

CAP. V.

De Regibus Medorum, post eversum Sardanapalum, usque ad Cyrum.

Suprà fuit dictum, post Sardanapalum Phul-Beloch Babylonem cum Assyriâ, Arabi autem Mediam cecisse; Quæritur ergo, quinam Reges Arabi in regno Medorum successerint?

Opportunè hoc quæritur, propter Medorum Regum incursus, quibus Assyriorum regnum vehementissimè afflixerunt, tandem captâ, & everfa ipsa regia Ninive, ut videtur, ob *PhulBelochi* artes (quemadmodum hanc conjectu-

fecturam supra ex Diodoro firmavimus) quibus Arbacis in Assyrios imperium in se transtulit, & Regis hujus, ut & ejus successorum iras adversus se & Assyrios concitavit.

Reges autem, de quibus quæritur,
hi sunt.

<i>Nomina Regum.</i>	<i>Anni Regiminis.</i>	<i>Anni Mundi</i>
I. Arbaces.	28.	3077.
[De hujus conspiratione cum Phul Belo- cho contra Sardanap. supra dictum,]		
II. Mandaces.	50.	3105.
[Hoc regnante regnum Medorum seditionibus in multas lacinias discerptum fuit, quarum magnam partem occuparunt Assyrii, ut ex historia sacra constat.]		
III. Sossarmus.	30.	3155.
IV. Artica.	32.	3185.
V. Arbianes.	22.	3217.
VI. Dejoces.	53.	3239.
[Hic familiarum dignitatem & auctoritatem veterem restituit, non armis, sed jure & legibus. Fuisse enim ipsum prudentiam incredibilem, scribit Herodot. l. i. Αὐτὸς, inquit, μὲν οὐ κατὰ τὸ ἐπεὶ δικάζων, Vir solus secundum id, quod rectum est, judicans. Orosius Dioclem appellat.]		
VII. Phraortes.	22.	3293.
[Hic non contentus Imperio Medorum, bellum Persis intulit, eosq; sibi subiecit, inde		

aggres-

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mund.

aggressus Asiam, magnâq; ejus parte sibi sub-
jectâ tandem etiam Assyrios bello petiit, in
eoque periit.]

VIII. *Cyaxares.*

40.

3314.

[Hic est *Phraortes* filius, qui patris necem
ulturus, bellum cum Assyriis continuat, eosq;
magno prælio vincit, urbemque Niniven ob-
sidet, obsessam capit, captam evertit. Herod.
i. 1. Jer. c. 50. Ezech. 31. & 32.]

IX. *Astyages.*

35.

3355.

[Dicitur etiam *Apandus*. Hic filiam suam,
quam habebat unicam, quæ *Mandanes* voca-
tur, Persæ cuidam *Cambysæ*, non regiâ stirpe
oriundo elocat, territus somniis, quæ de Man-
dane somniârat, ex qua *Cyrus* paulò post na-
tus, & mirâ Dei providentiâ, contra Astyagis
mandatum, conservatus est; quem deinceps
Cyrus, ejus tyrannidem ab Harpago edoctus,
regno ejecit, & partâ hac contra avum ma-
ternum victoriâ primum gradum ad conden-
dam Persarum Monarchiam conscendit.]

*Consentiunt ne Autores de his Me-
dorum Regibus?*

Minimè verò: Quidam pauciores, quidam
plures numerant; Alii liberos, & absque impe-
rio Regum Medos usque ad Deiocem fuisse vo-
lunt, quam sententiam Herodotus lib. i. ample-
ctitur, *Deiocem, Phraortem, Cyaxarem, Astya-
gen* nominando; cui convenit *Halicarnassensis*,

qui in *Rege quarto* Medorum regnum defecisse ait : Alii cum libertate regium nomen repetitum esse, primumque Mediæ Regem *Arbacem* esse dicunt, dehinc catalogum nostrum jam recensitum ferè ex Diodoro & Ctesia integrum enarrantes, quæ sententia citra dubium verior est.

[De Mediæ limitibus, nomine, gentibus, Medorum item origine, imperiis, familiâ regiâ, ejusque propagatione, interitu & institutis, vide *Reinecc.* part. 2, Hist. Jul. à fol. 1. ad fol. 13.]

CAP. VI.

Synchronismus rerum Ecclesiæ, à diluvio usque ad excidium Hierosolym. sub Nebucadnezare, incidens in primam Monarchiam, ad quem omnes exoticæ historiæ exigi debent.

Semperné uniusmodi fuit administratio rerum Ecclesiasticarum, durante Monarchiâ primâ?

NEquaquam : siquidem tres diversas dynastias Hebræi populi, sub prima Monarchia in sacris literis deprehendimus, quarum *prima* fuit *patria*, sub patriarchis, usque ad Iosephum in Ægypto : *Secunda heroica* sub ducibus & iudicibus, à Mose usque ad Samuelem inclusive :

Tertia

Tertia regia, à Saule usque ad excidium Hierosolymorum, sub qua divisio regni Iuda & Israel post Salomonem contigit.

[Restant adhuc tres dynastiæ rerum ecclesiasticarum sub Monarchiis, nempe *quarta*, quæ *Ducalis* est, & Pontificum post captivitatem Babyloniam, sub Persica: *Quinta*, quæ *Hasmoneorum* seu *Maccabæorum*, sub Græca: & *Sexta*, quæ *Herodiadarum* & *Romanorum* sub Romana Monarchia, de quibus infra, libris sequentibus, suis locis, agemus.]

*Recense Patres cum precipuis
eventibus sub primâ dyna-
stiâ, nempe pa-
tria?*

A. M.		A. vitæ
1558.	<i>Sem</i> , filius Noæ, Gen. 10. v. 1. vixit annos	600.
1658.	<i>Arphachsad</i> , biennio à diluvio natus, Gen. 11. v. 10. vixit annos	438.
1693.	<i>Salah</i> , Gen. 11. v. 12. vixit annos	433.
1723.	<i>Eber</i> , à quo quidam hebraicam linguam deducunt, Gen. 11. v. 11.	464.
1757.	<i>Peleg</i> , cujus tempore fuit confusio Babylonica, Gen. 11. v. 16.	239.
1787.	<i>Regu</i> , Gen. 11. v. 18.	239.
1819.	<i>Serug</i> , Gen. 11. v. 20.	230.
1849.	<i>Nachor</i> , Gen. 11. v. 22.	148.
1878.	<i>Tharah</i> , Gen. 11. v. 24.	205.

A. M.

A. M.

1948.

Abraham, Gen. II. v. 26.

175.

2023.

Migratio Abrahami ex Ha-
ram, anno 75. ætatis Abrahamæ,
Gen. 12. v. 4.

2047.

Circumcisio instituta anno 99.
Abrahamæ, Gen. 17. v. 10.

2048.

Isaac, nascitur anno centesimo
Abrahamæ, Gen. 21. v. 2. vixit annos

180.

2108.

Jacob & Esau, nati, Gen. 25. v.
25. & vixit Jacob annos

147.

2199.

Ioseph, nascitur anno 14. servi-
tutis Jacob, & vixit annos

110.

2372.

Moses, nascitur, Exod. 2. v.
2. vixit

120.

2453.

Exitus Israelitarum ex Ægypto,
Exod. 12. v. 37.*Recense heroes sub dynastiâ
secunda, nempe heroica,
cum præcipuis e-
ventibus.*

A. M.

2453.

Eodem anno, quo Israel ex Æ-
gypto exivit, *Moses* à Deo Dux
Israelitarum in deserto constitu-
tus fuit, Exod. 3. v. 10.Anni
guber-
natio-
nis.

40.

2403.

Iosua, filius Nun, qui terram
Chanaan plenè occupavit

18.

2499.

Divisio terræ inter 12. tribus. Ios. 13.

Ocho-

A. M.		Agub.
2536.	Othoniel, seu Athaniel, Iudic. 3. vers. 9.	40.
2591.	Ehud, seu Ajoth, Iud. 3. v. 15.	80.
2631.	Samgar, Iud. 3. v. 31.	
2668.	Debora & Barac, Iud. 4. v. 4. 6.	40.
2687.	Gideon, Iud. 6. v. 14.	40.
2718.	Abimelech, fratricida, Iud. 9. v. 1.	3.
2721.	Thola : Iud. 10. v. 1.	23.
	[Hoc iudice rerum potienete excidium Trojanum contigit.]	
2744.	Iair, Iud. 10. v. 3.	22.
2779.	Iephthah, Iud. 11. v. 11.	6.
2785.	Ebzan, five Abesan, Iud. 12. v. 8.	7.
2792.	Elon, Iud. 12. v. 11.	10.
2802.	Abdon, Iud. 12. v. 13.	8.
2290.	Samson, Iud. 13. v. 25.	20.
2810.	Eli Sacerdos, 1. Sam. 4. v. 18.	40.
2851.	Samuel propheta, 1. Sam. 3. v. 19.	40.

*Recense Reges cum præcipuis
synchronismis sub dynastia
tertia, nempe
regia;*

2875.	Saul, rex primus, vivente adhuc Samuele, creatur, 1. Sam. 10. v. 1.	10.
2880.	David, rex & propheta, 1. Sam. 16. v. 13. & denuo 2. Sam. 5. v. 30.	40.
2929.	Salomon, vivo adhuc patre Da-	

vide in regem unctus, 1. Reg. 2.
v. 12.

2933.

[Templum à Salomone magnificè
extractum, 1. Reg. 6. v. 1. quod stetit años
427. Sequuntur dehinc Reges regni di-
versi, juxta se Synchronologicè positi.]

A. M.

Reges Juda.

Anni Regni.

Reges Israel.

Anni

2969.

Rehabeam,

Jerobeam,

Regni.

sub hoc reg-
num in tribum
Juda, Benja-
min, & 10. tri-
bus fuit divi-
sum, 1. Reg. 12.
v. 16. regnavit
annos

hic contra Re-
habeam à 10.
tribubus fuit e-
lectus, & no-
vum cultum in
Bethel institu-
it, 1. Reg. 12. re-
gnavit

12.

2985.

Abia, Impi-
us: fit Rex año
18. regno Jero-
boami, 1. Reg.
15. v. 1. regnavit
annis

3.

2988.

Assa, pius &
sinceri cultus
instaurator: fit
Rex anno 20.
Jeroboami, 1.
Reg. 15. v. 9. re-
gnavit annis

41.

Nadab,

A. M.	Reges Juda.	Anni Regni.	Reges Israel.	A. reg.
2900.	- - -		Nadab, impietatis paternæ æmulus, fit Rex año secundo Aflæ, Regis Juda, 1. Reg. 15. v. 25. regnavit annis	2.
2990.	- - -		Baesa, homo impius, & minarum divinarum securus, fit Rex anno tertio Aflæ, 1. Reg. 15. v. 33. regnav.	24.
3013.	- - -		Ella, homo fatuus, temulentus, & impius, fit Rex anno 26. Aflæ, 1. Reg. 16. v. 1. regnav.	2.
3014.	- - -		Amri, fit Rex anno 31. Aflæ in turbis Simri & Tibni, & postea solus regnat	12.
			[Hic transtu-	
			P s	lit

A. M.	Reges Juda.	Anno Regni.	Reges Israel.	A. M.
			lit sedem regni in <i>Samariam</i> , 1. Re- gum 16.]	
3025.	- - -		<i>Achab</i> , impi- orum pessim⁹, gener <i>Ithobali</i> , Regis Tyri, & ob id <i>Izabeli</i> u- xori, foeminae gentili, deditis- simus, fit Rex anno 38. <i>Astaz</i> , 1. Reg. 16. v. 29. regnavit annis	22.
3028.	<i>Josaphat</i> , op- timus & pie- tissimus, fit Rex anno quarto <i>A- chabi</i> , 1. Reg. 22. v. 41. regna- vit annis	25.		
	[Sub hoc vati- cinatus fuit pro- pheta <i>Elias</i> , 1. Reg. 17.]			
3044.	- - -		<i>Ahasia</i> , fit Rex anno 17. <i>Josaphati</i> , 2. Regum 1. vers.	1. re-

A. M.	Reges Juda.	Anni Regni.	Reges Israel.	A. reg.
			1. regnat annis	2.
3045.	- - -		Joram, fit Rex anno 18. Josaphati, 2. Reg. 3. v. 1. regnat annis	
3049.	Joram, pietissimi parentis Josaphati impius filius, fit Rex anno 5. Jorami Regis Israel, 2. Reg. 8. v. 16.	8.		12.
	[Sub eo floruit propheta <i>Eliseus</i> , 2. Reg. 3. &c.]			
3056.	Ahasia, impius, fit Rex anno 12. Jorami Regis Israel, 2. Reg. 8. v. 25.	1.		
	[Hujus tempore contigit vera historia de <i>Dido</i> , & initium Carthaginis.]			
3057.	Athalia, tyrannidem exer-		Jehu, Hic progeniem A.	

A. M.	Reges Juda.	A. R.	Reges Israel.	A. reg.
	cet per annos 2. Reg. 11. v. 1.		chabi divino jussu extirpa- vit 2. Reg. 10. v. 36. regnavit annis	
3063.	<i>Joas</i>, pruden- tiâ amittæ suæ cædi Athalinæ subtractus pius quamdiu Ioja- da summus sa- cerdos vixit, fit Rex anno sep- timo Jehu, 2. Reg. 12. v. 1. reg. annis	6.		28.
3085.	- - - [Hoc rege regnã- te Monarchia Af- syriaca, intereun- te <i>Sardanapalo</i>, <i>Arbace</i> & <i>Belesi</i> fuit in Babylonios & Medos divisa]	40.	<i>Joahas</i>, fit Rex anno 23. <i>Ioas</i> Regis Iuda; 2. Reg. 13. v. 1. regn. annis Hic rex â Sy- ris miserè fuit afflictus.	17.
3099.	- - -		<i>Ioas</i>, felix juxta vaticiniũ <i>Elisæi</i>, fit Rex anno 37. <i>Ioas</i> Regis Iuda; 2. Reg. 13. v. 10. reg. annis	16. Ama.

M.	Reges Juda.	A.R.	Reges Israel.	A.R.
00.	<i>Amazia</i> ,			
	quodammodo pius, fit Rex an- no altero Joas Regis Israel, 2. Reg. 14. v. 1. reg. annis	29.	<i>Jerobeam II.</i>	
14.	- - -		felix, quamvis impius, fit Rex anno 15. Ama- zia, 2. Reg. 14. v. 23. reg. annis	41.
	[Interregnum annorum 11. quo tempore Hoseas & Amos prophe- tarunt.]		[Interregnum in Israel, quod duravit annis 20]	
40.	<i>Ufias</i> , five <i>A-</i> <i>sarias</i> , Rex pi ⁹ & strenuus, fit Rex anno 27. Jeroboami; 2. Reg. 15. v. 1. regnavit annis	52.		
	[Sub hujus Re- gis tempore nem- pe tricesimo qui- to ejus regiminis anno, qui incidit in annum Mundi]			

A.M.

Reges Juda.

A.R.

Reges Israel

A.R.

ter millesimum, cen-
tesimum, septuage-
simum quartum
Olympiades ince-
perunt.]

3177.

- - -

Zacharias, fit
Rex anno 38.
Usia; 2.Reg.15.
v.8. reg. anni

Sallum fit Rex
anno 39. Usia;
2. Reg.15. v. 13.
regn. mensem

3178

- - -

Menahem, a-
varus & imanis
in regno, fit
Rex itidem an-
no 39. Usia; 2.
Reg. 15. v. 17.
Fuit infestatus
à Phul-Beloch
rege Assyrio, &
regnavit annis

3189.

- - -

Pekaja, fit Rex
anno 52. Usia.
2.Reg. 15. v.27.
regn.

3191.

- - -

Pekah, audax
per parricidi

A. M.	Reges Juda.	A. R.	Reges Israel.	A. R.
			um regni inva- sor, filius Re- malia, fit Rex anno 52. Usia, 2. Reg. 15. v. 27. regn. annis.	20.
			[Valdè fuit in- festatus à Tiglat Pileser, Rege Af- syrio.]	
3192.	Jotham, pius & felix, fit Rex anno secundo Pekah, 2. Reg. 15. v. 32. regn. annis	16.		
	[Hujus Régis tempore, nempe regiminis ejus año sexto, qui in- cidit in annum Mundi ter millesi- mum, centesimum nonagesimum octa- vum, Roma fuit condita: sub hoc etiam Rege, ut & sub Usia, Achas & Ezechia vaticina- tus est Esaias pro- pheta, ex regio			

A. M.

Reges Juda.

A. R.

Reges Israel.

A. R.

3207. sanguine oriundus.]

Achas, impius hypocrita, religionum & rituum externorum stultus imitator, fit Rex anno 17. Pekah; 2. Reg. 16. v. 1. regn. a. 16.

3218.

- - -

3220.

Ezechias, piissimus, fit Rex anno 3. Hosea. 2. Reg. 18. v. 1. regnavit ann. 29.

[Hujus Regis anno primo celeberrimum Pascha fuit celebratum, quod describitur 2. Paral. 30.]

Ejus etiam tempore 10. tribus abductæ fuerunt in captivitatem Assyriacam.]

Hosea, ultimus Rex Israelis, fit Rex anno 12. Ahas, 2. Reg. 17. v. 1. regnavit ann. 9.

[Tributarius fuit novem annis regni sui. Tandem à Salmanasare Assyriorum Rege captus, & unâ cum 10. tribubus in perpetuam captivitatem abductus fuit, regno Israel hoc modo totaliter everso, 2. Reg. 17.]

Restant

A.M. | *Restant aliquot Reges Juda,* A.R.
donec captivitas Babylonica,
fuit insecuta.

3251. | *Manasses*, impiorum crudelissi-
 mus, Prophetarum parricida, au-
 gurum & fatidicorum cultor; tan-
 dem à Deo per calamitates ad pœ-
 nitentiam adductus, 2. Reg. 21. v.
 1. regnat diutius, quam quisquam
 alius in populo Dei, nempe an-
 nos

55.

3305. | *Amon*; impius, patris calami-
 tatibus nihil melior factus, 2. Reg.
 21. v. 19. regnat annos

2.

3307. | *Josias*, rex piissimus & religio-
 sissimus, 2. Reg. 22. v. 1. regnavit
 annos

31.

[Hujus tempore vaticinati sunt pro-
 phetæ *Sophonias* & *Ieremias*.]

3337. | *Ioachas*, mente & factis impius,
 pientissimo parenti valde dissimi-
 lis, qui à Pharaone regno priva-
 tur, & cum fratre Sallum in Ægy-
 ptum traductus, exul & vinctus
 moritur, 2. Reg. 23. v. 31. regnavit
 menses tres.

3338. | *Jojakim*, fratri abducto substi-
 tutus, quo nec animo, nec pietate
 meliorem se exhibuit; tandem

Q

malo

A. M. | malo per inconstantiam societatis | *A. R.*
 à Babyloniis sibi attracto, interit,
 & insepultus abjicitur, 2. Chronic.
 ult. regn. annis | *II.*

3349. | *Iechonias*, in captivitatem ab-
 ductus, regnavit 3. menses, 2. Reg.
 24. v. 8. Advenienti Nebucadne-
 zari cum exercitu se dedit, à
 quo Babylonem transportatus fu-
 it, inter alios plurimos unà cum
 propheta *Ezechiel*, qui hinc nu-
 merat captivitatis Babylonicæ an-
 nos, quos ab hoc anno incipiendos
 esse *Jeremias* c. 24. & 29. demon-
 strat.

3349. | *Zedekias*, ultimus Rex Juda,
 regnavit annis | *II.*

3360. | Anno undecimo regni sui cap-
 tivus abducitur Babylonem, re-
 gnumq; Juda universum cum tem-
 plo & politia destruitur, vide 2.
 Reg. 25.

Ejus tempore vaticinatus est *E-
 zechiel*.

[Ex hac accuratâ collatione successionis Regum Iu-
 da & Israel patet, aliquoties patrem & filium per ali-
 quot annos, unâ in solio sedisse. Evidenter etiam ex hac
 computatione apparet, quàm egregiè anni Regum à
 distractione regni Iuda & Israel conveniant, cum istis
 390. die-

390. diebus, Ezech. 4. v. 5. de quibus suprà lib. I. in demonstr. epochæ septimæ mentio fuit facta.]

Fuit Synchronismus rerum Ecclesiæ sub Monarchia prima : recense etiam reliqua regna, quæ huic Monarchiæ fuerunt synchrona?

Primò est *Regnum Egypti*, ab ultima antiquitate repetitum, à Manethone sacerdote Egyptio in certas dynastias distinctum, quod duravit usque ad tertiam Monarchiam, etiam sub secunda Monarchia infestatum à Cambyse, & sub Persicam potestatem redactum.

[Hujus regni dynastiæ, ut à Scaligero excerptæ habentur ex Africano, ab origine longissimè supra annos mundi excurrunt, quod vanitati Egyptiorum tribuendum est; in posterioribus tamen cum S. Scripturâ non malè consentiunt. Regni ejusdem accuratam descriptionem vide in histor. Jul. Reinecc. Vol. I. à fol. 245. usque ad fol. 272.]

Secundò est *Regnum Germanorum*, sive *Tenonicum*, quod Aventinus à Tuiscone filio Nohe, anno 121. post diluvium inchoat.

[Quid Berossus & Tacitus de hoc regno referant, & quomodo id referant, videndum est in hist. Jul. Reinecc. Vol. I. fol. 642. 643. ubi assertiones utriusque Berossi & Taciti, censentur & refutantur.]

Tertiò est *Regnum Sicyonium*, in Græcia omnium antiquissimum, cujus authorem Pausa-

nias, Eusebius & Suidas Ægialeum celebrant, per Reges usque ad tempora excidii Trojani, & post, gubernatum. Tandem Ægialei familiae successit familia Phaësti ex Heraclidis. Tempore Eli sacerdotis hoc regnum defecit.

[De Sicyonis Urbis primordiis & dominationibus, vide Strabonem lib. 8. Item Reiner. Reinecc. Hist. Iul. Vol. 1. fol. 303. & seqq.]

Quartò est *Regnum Argivorum*, qui erant Ægyptii, sed Græcis permixti, quorum primus Rex fuit Inachus, quem Solinus Archivæ genti nobilitatis initium dedisse scribit. Cæpit temporibus Isaaci, durans usque ad Mycenarum regnum, quod ipsum in hanc primam Monarchiam incidit, suisque in Regum ordine familiis diversis constitit.

[Vtriusque regni, Argivorum & Mycenarum, accuratam descriptionem, vide in Hist. Iul. Reinecc. Vol. 1. fol. 308. & 329.]

Quintò, est *Regnum Atheniense*, quorum Regum familiae diversæ fuerunt. Prima erat *Cecropidarum*, à Cecrope, primo Rege, tempore Moysi adulti. Secunda *Erichthonii*. Tertia *Melanthi*. Sed non tantum à Regibus, verum etiam post Reges, à Principibus Athenæ fuerunt gubernatæ. Hinc etiam dynastiæ diversitas. Quarum prima fuit Regum à Cecrope usque ad ultimum Regem Codrum, in cuius pietatis memoriam, postquam pro salute patriæ se hosti-

hostib' devoverat, quod tempore Saulis, Hebræorum Regis factum est, Atheniēses deinceps neminem in se regnare passi sunt, ut Justinus testatur; hinc *dynastia secunda*, quæ erat ἀρχόντων perpetuorum, quorum principatus morte finiebat, usque ad ἀρχόντας decennales, quorum erat *dynastia tertia*, incipiens temporibus Iothami, Regis Juda, & durans annos 70. usque ad *dynastiam quartam*, quæ erat ἀρχόντων annuorum, durans & permanens usque ad Monarchiam tertiam. Quomodo hoc regnum à seditioso Cy-lone turbatum, & à Pisistrato tyranno quassatum fuerit, id apud historicos est legendum.

Sextò fuit *Regnum Trojanum*, authore Dardano, circa exitum Hebræorum ex Ægypto incipiens, annos 300. durans usque ad excidium, quod in tempora Tholæ, Hebræorum judicis, incidit.

[Pleniorē hujus regni descriptionem vide in Hist. Jul. Rein. Reinecc. Vol. I. à fol. 166. usque ad 139.]

Septimò fuit *Regnum Aboriginum*, quod etiam *Latinum & Albanum*, (nam *Aborigines* postea *Latini* dicti fuerunt) à temporibus Ehud judicis, annos circiter 180. usque ad excidium Trojanum durans, cujus anno secundo Æneas in Italiam venit, generque Latini factus *dynastiam secundam* suscitavit, nempe Æneadarum, quæ annos 430. usque ad initium urbis Romæ duravit. Hinc, Româ conditâ, *dynastia tertia*

Regum Romanorum, temporibus Iothami Regis Juda surrexit, annosque 244. duravit, usque in Monarchiam secundam.

[De hoc regno vide Hist. Iul. Reinecc. Vol. 1. à fol. 588. usque ad fol. 622.]

Octavò fuit *Regnum Spartanum*, quod etiam *Lacedæmoniorum*. Primus Rex *Eukota* fuisse dicitur, à quo *Dynastia prima*. *Dynastia secunda* est *Heraclidarum*, ex *Proclis* & *Eurysthenis* familia gemina semper binos Reges, usque in *Monarchiam tertiam*, habens. Hinc *Ephorum* magistratus paulò post *Romam* conditam institutus fuit. In hanc *Dynastiam* incidit initium *Olympiadum*, temporibus *Usia*, seu *Asaria*, Regis Juda.

[Hujus regni plenam descriptionem vide in Hist. Iul. Reinecc. Vol. 1. à fol. 354. usque ad fol. 383.]

Nonò fuit *Regnum Corinthiorum*, cujus *Dynastiam primam* fundavit *Sisyphus*; *Secundam* *Aletes* ex *Heraclidis*; *Tertiam* *Bachiadae*, tempore *Assæ* Regis Juda; *Quartam* *Cypselidarum*, *Cypseli* videlicet & *Periandri* tyrannorum. *Periandro* autem occiso, *Corinthii* libertatem recuperarunt, tempore captivitatis *Babylonicae*.

[De hoc regno vide Hist. Iul. Reinecc. Vol. 1. à fol. 442. usque ad fol. 459.]

Decimò, fuit *Regnum Lydorum*, cujus *prima dynastia* fuit obscurior, quæ erat *Atyadarum*;
Secun-

Secunda Heraclidarum ab Agrone circa tempora *Sair*, judicis Hebræorum incipiens; *Tertia* Mermnadarum, circa tempus *Ezechia* Regis Juda, incipiens à *Gyge*, qui Candaulum interemit, usque ad Cræsum à Cyro victum, annos 170. durans.

[Hujus regni plenior descriptionem vide in Hist. Jul. Rein. Vol. 1. à fol. 202. usque ad 212.]

Undecimò fuit *Macedonum Regnum*, cujus conditorem Justinus *Caranum* ex Heraclidis esse dicit, circa tempora *Amazie* Regis Juda fundatum putatur, durans usq; in Monarchiam tertiam, quæ ipsa erat Macedonia, ut suo loco audiemus. Vide Histor. Jul. Reinecc. Vol. 2. à fol. 137. usque 140.

Duodecimò fuit *Regnum Tyri*, cujus conditorem Curtius lib. 4. *Agenora* autumat : Josephus lib. 8. & Eusebius in Chronol. annis 240. templo Hierosolymitano vetustiore Tyrum faciunt. Hoc regnum fuit pars regni Phœnicei, cujus imperia potissimum erant *Sidoniorum*, *Tyriorum*, & *Aradiorum*. Hujus regni Salomonis tempore Rex erat *Hiramus*, Salomoni ad ædificium templi ligna suppeditans, ut lib. 1. Reg. c. 1. videre est.

[Phœnicei regni, & consequenter etiam Tyrii, plenior descriptionem, vide Reiner. Vol. 1. à fol. 136. usque 149.]

Decimò tertio erat *Regnum Syriacum*, cujus

variata nomina, gentis originem, regna nobiliora, & singulorum occasus, vide in Hist. Jul. Rein. Vol. I. à fol. 150. usque ad fol. 157.

[Notandum, Reinerum Reineccium imperia cætera, quæ Monarchiæ primæ tempore floruerunt, in Hist. Jul. Vol. I. fol. 67. 68. ordine sequenti recensere, & in toto volumine operosè ex historiis pertractare, I. *In Asia*, regnum Chananæum, Palæstinum, Moabiticum, Ammoniticum, Madianiticum, Idumæum, Israëliticum, in Hierosolymitanum & Samaritanum divisum, Phœniceum, Syriacum, Phrygium, Trojanum, Mysium seu Teuthræneum & Pergamenum, Lycium, Lydium, Scythicum, Amazonicum, Rhodium, Cretense. II. *In Africa*, regnum Ægyptiacum, Cyrenæicum, Æthiopicum. III. *In Europa*, regnum Sicyonium, Argivum, Mycenæum, Spartanum, Messeniæacum, Pherense, Oechaliense, Arcadium, Eleum, Corinthiacum, Atheniense, Thebanum, Locrense, Ætholicum, Pelasgium, Phocense, Phthium, Æginæum, Salamineum, Cephalineum, Ithacense, Thessalicum, Euboicum, Scyrium, Latinum, Albanum, Romanum, Tyrrhenum, Ligusticum, Celticum, Celtibericum & Teutoncum.]

FINIS LIBRI TERTII.

INSTI-

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER QUARTUS.

DE

Monarchia secunda
Persarum.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ secun-
dæ, quæ erat Persarum.

Quanam fuit hæc Monarchia Persica?

Fuit sumum in Mundo imperium, quod
à Cyro post devictam Babylonem us-
que ad Darium ultimum, quem Alex-
ander M. devicit, circiter annos 207. pe-
nes Persas stetit, Dan. i. v. 39. per *argenteum*
pectus & brachia, & cap. 7. v. 5. 17. per *secun-*
dam bestiam urso similem præfiguratum.

[I. Definitum est, *Monarchia Persica*: de vocabulo
Monarchia actum est suprâ, lib. 2. cap. 1. *Persica* autem
dicitur à Persis, penes quos stetit hoc imperium. Vbi
notandum, *Persas* sæpè à Græcis *Medos* nuncupari,
ut Reinecc. in Hist. lul. Vol. 2. fol. 14. monet, quod
axiomati Monarchico Persarum non præjudicat, tum
quia, cum sub Persis erant *Medi*, factum est, ut hæc

Monarchia interdum etiam à Medis appellationem caperet, tùm quia Medorum regnum per Arbacem Assyriis ereptum, diu potentissimum erat, orta est hæc nominum *Medorum* cum *Persis* confusio: Quin *Medos* etiam *Persas* nominari Theodoretus scribit, quòd Cyrus à patre Medo, & matre Persa originem duxerit, & quia primus eorum Rex fuerit. Nec prætereundum hic, eosdem etiam appellari *Elymaeos*, & in S. Scriptura *Elamitas*, à Conditore gentis *Elam*, filio Sem, ut videre est ex collatione Gen. 10. Esa. 11. v. 21. 22. Ierem. 25. v. 49. Ezech. 32. &c. qua de re accuratè agit Reiner. Reinecc. in Hist. Iul. Vol. 2, fol. 14. 15. 16. II. Definitum sequitur *Definitio*, constans genere & differentiâ specifica. *Genus* est summum in Mundo imperium, quod de imperio Persico probatu est facilimum, si id in visionibus statuarum & bestiarum apud Danielelem præfiguratum demonstrabimus. *Differentia specifica* constat causa efficiente, corrumpente, subjectis, adjuncto & testimonio divino gemino. 1. *Causa procreans est CYRUS*, primus hujus Monarchiæ fundator, ut demonstrabimus, si ad seriem Regum hujus imperii deventum fuerit. 2. *Causa corrumpens est Alexander M.* qui per victorias aliquot Dario ultimo clavani Monarchicam extorsit, fundando Monarchiam Græcorum novam, Dan. 8. v. 5. &c. *Per hircum caprarum usque ad arietem ab Occidente venientem* prophetæ in visione monstratus. 3. *Subjecta* sunt Persæ, synecdochicè genere pro specie sumpto, Regibus puta, qui Persis monarchicè imperabant, quorum decem, ut mox audiemus, inclusivè à Cyro, usque ad Darium ultimum inclusivè numerantur. 4. *Adjunctum* est temporis continuatio, quo hoc imperium monarchicè duravit, Vbi notandum, diversos diversam chronologiam hujus Monarchiæ concinnare. Nā Strabo collegit annos 250. Suidas amplius 200. Clemens

mens 735. Constantinus Manasses 213. referente Reineccio hanc diversitatem in Hist. Jul. Vol. 2. fol. 22. cujus diversitatis causæ variæ dari possunt. Nos Chronologiam retinem⁹ eventibus hujus Monarchiæ analogam, & in rei veritate fundatam, non obstante, quod hujus Monarchiæ, ut rectè monet Calvisius in Isag. Chronol. c. 41. *terminus certus ex nulla historia dari potest; quia in tantis mutationibus non tam momenta temporum, quàm ipsa tempora attenduntur.* 5. *Divinum*, & id quidem *geminum testimonium*, consistit duabus visionibus apud Daniele in allegatis capitib. descriptis. Quod enim cap. 2. v. 32. in statua est pectus cum brachiis, incipientibus ubi caput desinit, hoc in Monarchiarum ordine est regnum Medicum & Persicum, ex quibus hæc Monarchia, providente Deo, est conflata; Et quod idem pectus argenteum esse dicitur, hoc respectu capitis aurei de minori majestate est intelligendum, quia hoc regnum Babylonico *minus* v. 39. expresse vocatur. Eâdem ratione ad hanc Monarchiam optimè quadrant, quæ cap. 7. v. 5. & seqq. de bestia Urso simili, habentur. Nam. 1. sicut hæc bestia dicitur *secunda*, sic Persarum Monarchia Babylonicæ succedens, idem est numero *secunda*. 2. Sicut hæc bestia urso similis est, cui ob voracitatem dictum est, *Surge, comede carnes*; Sic Persarum Monarchia carnis humanæ, per victorias multas, erat voracissima. 3. Quod in parte una stetisse dicitur, Hebræi, juxta Hieronymum in hunc locum, exponunt, nihil eos adversus Israel crudele gessisse. 4. Sicut tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus; Sic tres præcipui Reges erant in ista Monarchia, *Cyrus, Darius Histaspes, Xerxes*, qui præ cæteris potentiam imperii auxerunt & stabiliverunt. Confer visionem Danielis cap. 8. v. 3. de ariete, quæ exactissimè cum Dario, ultimo hujus Monarchiæ Rege

ab Alexandro M. victo, & inibi per hircum adumbrato, convenit.]

CAP. II.

De translatione Axiomatis Monarchici à Babyloniis ad Persas. Item de Chronologia, sub hac Monarchiâ, observanda.

Quomodo Axioma Monarchicum à Babylonis ad Persas fuit translatum?

ARmis, quæ Cyrus avo materno Astyagi intulit, Persis ad defectionem permotis, plurimisque regnis, dum Monarchiam adipisceretur, suæ potestati subactis, inter quæ subacta Persia & Media proximus gradus erant ad summitatem imperii, donec, occupatâ Babyloniâ, Axioma Monarchicum fuit stabilitum.

[Historiam de Cyri expeditionibus, & in potestatem redactis totius Asiæ regnis, occupatâ item urbe Babyloniâ, Herodotus fusè tractat lib. I. quæ, si juxta omnes circumstantias vera est, utique admiranda est. Quanquam de eodem historiæ valdè varient; quarum diversitatem Rein. Reinecc. in Hist. Jul. part. 2. fol. 19. 20. 21. inter se contendit.]

Quòd si captâ demum Babylone secunda Monarchia, à Cyro fuit stabilita, queritur, quis tùm Babyloniæ Rex fuerit, quem Cyrus Axiomate Monarchico exiit?

Hoc

Hoc in puncto historici variant. Quidam Belsazarem à *Cyro* victum fuisse putant, quam sententiam etiam *Reinerus Reineccius*, à nobis multoties allegatus, amplectitur, dum Vol. 1. *Histor. Iul.* fol. 65. scribit: *Eum, urbe à Cyro captâ, confossum, & Monarchiæ primæ finem interitu ipsius impositum fuisse.* Quanquam autem in hoc Belsazare posteritas *Nebucadnezar*is defecerit, non tamen *Babyloniorum* Reges in eo defecisse, sed adhucdum residuum ei Regem successisse *Berosus*, *Megasthenes*, & *Ptolomæus* in *Almagesto* expressè testantur, *Nabonidum* puta, seu *Nabonidochum*, *Meden*, ut *Megasthenes* eum appellat, qui ipse *Darius Medus* est, *Dan.* 5. v. ult. *Herodoto* verò lib. 1. *Labynithus*. Occisum autem esse Belsazarem non à *Cyro*, sed oppressum ab amicis, & cum cruciatu interfectum (τετυμπαισμένον) ab iisdemque *Nabonido* huic, seu *Dario Medo*, regnum de communi sententia traditum, jam allegati *Auctores* expressè habent. Hunc *Darium Medum*, *Nabonidum* seu *Labynithum* à *Cyro* post captam *Babylonem* victum quidem, & ad *Borsippum* deditione captum, vitâ tamen donatum, & *Carmanien*si præfecturæ præpositum fuisse, *Berosus* apud *Joseph.* *Megasthenes* apud *Euseb.* & *Ptolomæus* in *Canone* clarè testantur.

[*Darius autem Medus*, ut *Daniel* scribit, non si occupasse

passer regnum, sed accepisse legitur; sic enim habent verba Danielis c. 5. v. ult. Et Dariabes Medus accepit regnum. Confer Mæstlini quæstiones Chronol. qui quidem hunc Darium de semine Medorum, non autem ex Astyage ortum, sed filium Ahasveros fuisse ait.]

Quodnam est fundamentum Chronologiae, ad quam rerum eventus sub hac secunda & subsequente tertia Monarchia exigi debent?

Fundamentum Chronologicum sub hac secunda, & sequente tertia Monarchia est plane diversum. Nam sicut S. Scriptura historiam à Mundo condito *annorum mille, trecentorum & sexaginta*, usque ad everitionem politiae Iudaicae, à Nebucadnezare factam, continuâ serie nobis exhibet: Ita historiae, quæ post vastationem Hierosolymorum sequuntur, nullo certo temporis intermedii nexu cum prioribus in S. Scriptura coherent. Singulari autem providentia Dei factum est, ut prophana scripta Chronologiam continuent, ubi Scriptura in ea pertexendâ definit, quia constat, exiguo ante expirantem scripturæ Chronologiam tempore inveniri temporum radices, ad quas historiarum veritas, etiam quod ad connotationem temporis attinet, tutissimè exigi potest.

[Vide quæ supra lib. 1. cap. 9. de hoc commate Chronologico dicta sunt. Hic loci tantum duas in memoriam revocaveras; nempe *Olympiadam*, quæ incidit in A. M. 3174. ut Sethus Calvisius in Itag. Chronol. cap.

¶ 1. demonstrat, de qua Africanus antiquus historicus annal. lib. 3. his verbis apud Eusebium utitur: *Vsq̃ue ad Olympiades nihil exploratum in historiis Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus: Sic etiam æram Nabonassaream, quæ incidit in annum Mundi 3203. quæ itidem celeberrima est, ad quam Ptolomæus, & alii Astronomi eclipses suas computant, motuumq; Astronomicorum radicem ad ejus tempus statuunt. Hinc etiam post expirantem in S. Scriptura Chronologiæ calculum, exigendo rerum eventus ad has æras, justâ earum alligatione ad annos Mundi factâ, Chronologiæ certitudinis continuatio, sed & uti dictum, diversa à S. Scripturâ ad hujusmodi epochas supputandi ratio exoritur.]*

CAP. III.

Historia Regum Persicorum, & quænam illorum successio.

Potestne certa dari Regum successio, durante dynastia regni Persici?

DOnec hoc Regnum fuit Monarchicum, satis luculenta est Regum ejus apud historicos successio: retrò autem numerando ad ejus primordium, intricatissimè de hoc regno, tam ejus populis, quàm Regibus ipsis, historiæ loquuntur: regnatum tamen fuisse in Persia ab ipsis primordiis, verisimile est, quia plurimum valuit cœptum Babylone Nimrodi exemplum, quanquam Diodorus, eos Assyriis paruisse asseverat.

verat. Nos hic loci de Persiæ Regibus & regimine, ante monarchicum ejus axioma non admodum scrupulosè tricabimur, contenti historica veritate, quæ successionem Regum sub Monarchia ejus nobis aperit.

[Laboriosus est Reinec. part. 2. Hist. Iul. à fol. 14. per multa folia in recensendis Persiæ gentibus, imperiis, familiis imperiosis, earundemque successionem, propagatione & interitu, ubi cum primis firmiter tenendum esse fol. 18. monet, quòd ab Achæmene regnum in Persis iterum novum fundatum, & ad posterum propagatum sit, inter quos eminentissima domus Hytaspis, quam Herodotus solam ab Achæmene usque ad Darium & Xerxem, serie posteritatis continuâ, exposuerit. Sub Medis tamen Persas ante Cyrum fuisse, clarum est ex historia Astyagis, qui avus maternus Cyri erat, quam Herodot. lib. 1. fusè describit, cujus summa est: Astyagen Medorum regem metuentem, ne suus ex filia Mandane nepos, quem nasciturum, nondum natum, ob visiones suspectum habuit, totâ Asiâ potiretur, elocasse filiam nulli Medorum, sed Cambysi cuidam Persæ, ingenio sedato, & obscura gente orto; planè tamen contrario, quam intenderat, eventu, uti exitus postmodum demonstrabit. Confer etiam Tarich, h.e. seriem Regum Persiæ, ad Ardshir Babekar, &c. editum per V Vilhelmum Schickhardum, &c. in procem. pag. 43. & seqq.]

Suprà mentionem fecisti, in correcto canone Ptolomæi, à D. Overallo per Abraham. Scultetum Calvisio ex Anglia misso, haberi etiam Reges Persarum, quæso exhibe exemplar transcriptum!

Κανὼν περὶ τῶν βασιλείων :

Κύρος	θ.	σιν.	318.
Καμβύσης	κ.	σκς.	226.
Δαρείος α	λς	σξβ	262.
Ξέρξης	κα	σμΓ	283.
Αρταξέρξης α	μα	τκδ	324.
Δαρείος β	ιδ	τμγ	343.
Αρταξέρξης β	μς	τκθ	389.
Ωχς	κα	υι	410.
Αρσάκης	β	υιβ	412.
Δαρείος γ	δ	υις	426.

Pertexas igitur mihi velim catalogum horum regum, qui juxta hunc Canonem in hac Monarchia regnarunt?

I. *Cyrus*, Cambyſis Perſæ & Mandanæ filius, cujus regni triplex initium conſtituitur. 1. Anno Mundi 3391. dum victo Aſtyage avo, Medorum regnum ad Perſas tranſtulit. 2. Anno Mundi 3412. quando, devictâ Babylone, omne ferè imperium ad ſe tranſtulit, & Monarchiam ſtabilivit. 3. Anno Mundi 3420. quando Judæis ex Babylone reditum in patriam conceſſit, quod initium Judaicus populus, ut ſuprà lib. 1. cap. 10. ex Calviſio monuimus, ſuo conſenſu conſtituit, qui gratam memoriam liberationis ſuæ ex captivitate Babylonica, & reſtitutionis in antiquam patriam, ad poſteros propagare hac epochâ inſtitutâ voluit, quâ impoſterum in temporibus numerandis uteretur. Ejus autem

R

res

res gestæ inter alia sunt : Astyagis avi materni subactio ; Medorum sub Persas subjectio ; Babylonis occupatio ; totius Asiæ per Mardonium ad parendum sibi coactio ; Judæorum ex captivitate Babylonica dimissio : Cræsi Lydorum Regis suppressio ; tandemque infelix adversus Massagetas expeditio, de qua Herodotus, λόγον πιθανώτατον esse ait, quo Cyrus occubuisse, ejusque caput à Tomyri Regina in uterem, humano cruore completum, demissum scribitur, cum insultatione: Σὲ δ' ἐγὼ αἵματι πορέσω, *Ego verò te sanguine satiabo.* Regnavit à primo Regni initio annos 30.

[Vtile & necessarium est, hæc diversa Cyri initia observari, ut Chronologiam S. Scripturæ, hujus Cyri multoties cum annotatione annorum ejus regni mentionem facientis, rectè assequamur, de quo suprà l. I. c. 9. mentio facta fuit. Porro quod ad historicos, Cyri historiam referentes attinet, illi multum inter se dissentiunt, sicut ipse Herodotus lib. I. trifarias de Cyro narrandi vias nominavit. Cæterum, quæ S. Scriptura de eo refert, authentica sunt, & extra omnem dubitationis aleam posita.]

II. *Cambyfes*, Cyri filius, Anno M. 3421. Rex à patre in Massagetas profecturo designatur. expeditionem in Ægypto contra Regem Psammenitum suscipit, & deditione captum humaniter tractat, in reliquis expeditionibus plerisque infortunatus ; Ægyptiorum sacerdotibus & sacris infestus ; Fratricida Smerdis, pro-

propter suspicionem injuriarum; Sorores *Atos-
sam* & *Meroen* in uxores duxit, alteramque, ob
fraternam eadem nonnihil dicentem, pari
parricidio interemit. Tandem, multis facino-
ribus designatis, in Ecbatanis Syriae proprio
gladio, fortè evaginato, vulneratus, & in mor-
bum lethalem incidens, ut meruit, decessit,
cùm regnasset annos 7.

[Post obitum Cambyſis, Smerdes Magus, A. M.
3428. se verum Smerdem, Cyri filium mentitus, impe-
ravit 7. menses, qui menses ad complendum octavum
annum Cambyſis fuerunt reliqui. Ideò hujus Smerdis
tempus pro interregno potius, quàm ipſo regno habe-
tur. Historiam ejus vide apud Herodot. lib. 3.]

III. *Darius*, Histaſpis Filius, A. M. 3429. Hic
occisus in Persia Magis (undè ὀρθὴ μεγάλη in Per-
sia, quam μεγαφορία appellat, Herodot. lib. 3.)
fulmine confirmatur, industriâ equisonis Oe-
baris ad regnum designatus, postquam pro re-
gio statu contra *Otanem* & *Megabyzum* acriter
dimicaverat. Inter alias ejus expeditiones no-
tabilis est Babylonis recuperatio, quæ sub Cyro
occupata, postea rebellaverat, qua in recupera-
tione cum primis notanda est Zopyri præstita
fidelitas, de qua similiter Herodotus. Privatus
adhuc *Zorobabelem* Judæum, ex regia Davidis
posteritate oriundum, inter necessarios amicos
coluisse scribitur, Rex creatus, ut dignitatem
connubiis confirmaret, duas Cyri filias, & to-
tidem neptes uxores duxit. Epitaphium ejus

Strabo & Eustathius fuisse commemorant
 φίλος ἦν τοῖς φίλοις : ἰππεὺς καὶ τοξότης ἀριστὸς ἐγενό-
 μην : κυνηγῶν ἐκράτην : πάντα ποιεῖν ἠδυνάμην, hoc est,
*Amicus eram amicis ; Eques & jaculator opti-
 mus ; Venatores superavi ; omnia facere potui.*
 Regnavit annos 36.

[Hujus Darii tempore consules Romani creati ce-
 perunt, *Sexto Tarquinio* Regis *Tarquini* filio, cum pa-
 tre & totâ familia, ob stuprum *Lucretiæ* Româ expul-
 so : Primi consules erant *Junius Brutus*, & ipse *L. Tar-
 quinius Collatinus*, *Lucretiæ* à *Sexto Tarquinio* stupra-
 tæ maritus. Eodem tempore *Zopyrus*, & *Heraclitus* Phi-
 losophus floruerunt.]

IV. *Xerxes*, A. M. 3464 qui in sacris Bibliis
Ahasverosch dicitur, propter hanc causam,
 quia Hebræi in initio vocum duas consonan-
 tes pt, st, & enunciare non possunt, sed N eu-
 phoniæ causâ in lingua sua præponunt, ut *A-
 phtolmi*, id est *Ptolemæus*, *Achsan*, id est, ξένος :
 Sic etiam *Achsveros*, seu *Axvers*, pro *Xerxes*, id
 quod etiam in mediis syllabis sanctæ linguæ
 usitatum est, ut cum pro *Vespasianus* scribunt
Aspasianos, ut videre est in *Judæorum Chronico*,
 dictum *Seder Olam*. Fuit is *Darii Histaspis* fi-
 lius, & *Estheræ* maritus, ut multis argumentis
 concluditur, qui convivium illud celeberrim-
 um egit, de quo lib *Esth.* cap. 1. Variæ & in-
 constantis fortunæ fuerunt ejus expeditiones.
 Nam Ægyptum feliciter recepit, patris bellum
 contra Græcos redintegravit ; exercitum ho-
 minum

minum 1000000 contra Græcos duxit, de quo Vegetius lib. 3. rectè scribit : *Evidenter apparere, nimium copiosos exercitus magis propria multitudine, quàm hostium virtute depressos*; Athon montem incredibili labore perfodit; Hellespontum ponte junxit, ad Magensiam naves 400. naufragio amisit; Græcorum præsidium in Thermopylis infeliciter tentavit; mari ad Aphetas & Artemisium dubiâ pugná certavit; Thespias, Plataas, Athenas vi captas incendit; Tandem classe ad Salaminem cum Græcis infeliciter congressus, *Mardonio* pedestribus copiis permissis, præcipiti fugâ se in Asiam recepit, rebus ejus magis magisque in pejus collabentibus, donec tandem ab *Artabano* patruo suo, occisus, omni fortunæ finem imposuit. Ejus iracundia in mari flagris cædendo nemini non est nota, quam Amer Melitenes imitatus esse, à Cedreno, referente Reineccio, scibitur. *Regnavit annos 21.*

[Hujus Regis tempore florere *Æschylus* & *Pindarus* Poetæ; *Themistocles* dux Græcorum, cujus artibus Xerxes fugâ sibi consuluit; *Aristides*, *Ostracismo* Athenis ejectus, & *Empedocles* Physicus. Notandum etiam hîc, *Artabanum* post Xerxen trucidatum, regnasse 7. menses, sed qui pro interregno habentur, & à quibusdam 21. annis Xerxis annumerantur. Porro nunc clarum evadit, hos 4. Persiæ Reges, *Cyrum*, *Cambysem*, *Darium* & *Xerxen* esse illos ipsos Reges, de quibus Dan. 11. v. 2. 3. *Ecce adhuc stabunt tres Reges in Perside, & quartus dicitur*

bitur opibus magnis præ omnibus, cumq. prævaluerit opibus suis, excitabit omnes contra regnum Græcia. Et mox: Stabit autem Rex fortis, & cum steterit, conteretur regnum ejus, ut dividatur in 4. ventos cæli. Ergo per quartum Regem, Xerxen, & per eum, quem subjungit, Alexandrum M. intelligit; vide Mæstlinum in quæst. Chronol. pag. 37. Id quod multi Hebræorum non attendentes, quatuor tantum Persiæ Reges fuisse, ex allegato loco Danielis statuerunt, ut R. David Ganz. in *Zemach David* lib. 2. p. 173. ex *Seder Olam* c. 30. & 28. allegat, sed & refutat his verbis: *In numero Regum Persiæ multi intricati hærent. Licet autem in Seder Olam cap. 30. & 28. dicant, non invenire nos Reges Mediæ & Persiæ, nisi 4. duntaxat, tamen scias ex sententia Pirke R. Eliezaris, quem omnes commentatores sequuntur, multò plures fuisse Reges Persiæ: quod idem Ganz multis allegationibus ex Rabbinorum Eliezaris, Rasi, Sehadia, Abr. Ezra, Zacharia Levi, Don Isaaci Abarbinelis, & ipsius Josephi inibi demonstrat.*

V. *Artaxerxes Longimanus*, An. M. 3485. Græcè *Μαγρόχερς*, quod cognomen Strabo ei fuisse lib. 15. scribit, quod brachiorum & ulnarum tantâ longitudine fuerit, ut genua conringeret. Ejus res gestæ præcipuæ sunt; Artabani cum liberis everasio; Ægypti magnâ opum vi recuperatio; Clemens peccantibus, benignus clientibus fuisse scribitur: Tamen si Judæos graviter accusatos, à Templi & urbis Hierosolymorum structura, serio edicto prohibuerit. Regnavit annos 40.

[Hujus Regis temporibus floruere Democritus Physicus, Hippocrates Medicus, Euripides & Sophocles Poetæ, Hero

Herodotus historicus. Et quod benè notandum, belli Peloponnesiaci initium factum est, cujus historiam *Thucydides* accuratè descripsit. Porro notandum hic est Artaxerxi successisse Xerxen II. filium, in cujus regni assignato tempore Eusebius & Diodorus differunt, dum hic unius anni numerum, ille saltem duos menses numerat: Ipsiq; Xerxi II. succedente Sogdiano vel Ogdiano 7. mensium rege, ex quo factum, ut apud nonnullos horum duorum Regum tempus pro interregno habeatur, annisque Darii sequentis adjiciatur.]

VI. *Darius Notus*, interempto Sogdiano, A. M. 3527. Rex fit, qui is ipse est, cujus anno secundo structura templi Hierosolymitani reasumpta fuit, Domino Jesuam, summum sacerdotem, & Zorobabelem ducem, per Haggæum & Zachariam prophetas confirmante & corroborante, ipsóq; Dario approbante, mandatumque Cyri hætenus antiquatum, novo edicto serio repetente; id quod Scaliger firmisimis argumentis demonstrat. Ab hoc igitur Dario, & exitu verbi ejus de restaurando templo 70. hebdomades Chronologorum peritissimi supputare incipiunt, quas Scaliger scopulum tam eruditorum, quàm imperitorum vocavit, apud quem nemo sine naufragio præterveniri potuerit. Regnavit annos 19.

[Hujus Regis temporibus duravit & flagravat sub Artaxerxe inceptum bellum Peloponnesiacum, florueruntque *Thucydides*, hujus belli scriptor gravissimus; *Socrates* philosophus, & vaticinati sunt Prophetæ *Haggæus* & *Zacharias*:

VII. *Artaxerxes Mnemon*, Darii Nothi Filius, A.M. 3546. Hujus Regis multæ res gestæ memorantur ab historicis, inter quas laude dignissimū est, quòd Esdram miserit Hierosolymam, & post eum Nehemiam, ad absolvendum ea, quæ ad restaurandam politiam Judaicam adhuc desiderabantur. *Regnavit annos 43.*

[Hujus Regis temporibus floruerunt *Alcibiades*, *Aristophanes*, *Isocrates*, natusque *Aristoteles*, ejusdem regni anno circiter 23. *Stagyræ*, qui vicus est agri Olynthiaci, Patre *Nicomacho*, ex Hippocratis familia, ut est apud *Laertium*; Fuit triennio ferè major *Demosthene*]

VIII. *Artaxerxes Ochus*, Mnemonis filius, A. M. 3589. Fratrum natu minimus, regnum ambit, cum primis *Atossam* *Novercam*, & sorores stupro ad conjugium, & regni societatem pellicit. Vi pro Rege se gerens, superstites 80. fratres uno die obtruncat. Ingenio quidem fuit acri & industrio, sed sævo & avaro: hinc multæ expeditiones ab inquieto profectæ, successu multiplici; donec vel tandem *Bagoæ* Eunuchi insidiis periit, cadavere ejus felibus projecto, & ossibus in gladiatorum manubria versis: *Regnavit annos 22.*

[Hujus Regis tempore bellum sacrum inter Thebanos Lacedæmoniosque, & Phocenses, ob violatas inducias contigit. Hos enim Thebani apud *Amphyctiones* accusârunt, qui in exsolubilis pecuniæ summæ damnati, bello vim à se propulsare decreverunt.]

IX. *Arses* vel *Arsames*, A.M. 3611. *Ochi* filius, ob ata-

ob ætatem, parricidæ Bagoæ nondum formidabilem, conservatur; Patris in Regno successor vindicaturus cognita Bagoæ scelera, nisi præoccupatus ab hominum astutissimo cum omni prole extinctus fuisset: *Regnavit annos 3.*

[Circa hæc tempora floruerunt Plato, Diogenes Cyrenicus, Aristoteles, Demosthenes, Æschynes, Euclides.]

X. *Darius ultimus, Codomannus à Iustino appellatus, A. M. 3614.* Hic Ocho militavit contra Cadusios, & provocatorem barbarum, exercitui insultantem, duello confecit. Bagoæ opera ad regnum evectus, ab eodèmq; insidias sibi necti comperens, prudenter exitium prævenit, cogendo Bagoam venenum bibere, quod in necem suam paraverat. Rebus firmatis, Asiæ aditus contra Macedonas munivit, sed, renuentibus fatis, frustra. Tribus enim pugnis contra Alexandrum Magnum pugnavit, in ultimâ occidit, trucidatus à suis: In prima, victis ad *Granicum flumen* ducibus suis, Asiâ omni anteriore exiit: In secunda novis copiis 300000. peditum, & 100000. equitum coactis, ad *Issum Ciliciæ* graviter vulneratus, Matris, conjugis & liberorum turpem captivitatem spectat, acceptâque ab Alexandro superba denunciatione, ut regni arbitrium victori supplex submitteret, quia *Mundus nec duobus Solibus regi, nec duo summa regna, salvo terrarum statu, habere possit, bellum, copiarum superio-*

rum numero duplicato, tertio instaurat, initio ad *Gangamela*, secundum Strabonem, lib. 16. seu, ut multi tradunt, ad *Arbelam*, cum hoste cruento bello, ubi iterum fusus, fugatusque in Bactrianam, à Bello & Narbarzane præfectis, interimitur, cujus corpus ab Alexandro reperi- tum in Persiam deportari Regisq; monumen- tis inferri jubeatur. Spiranti adhuc Alexandrum supervenisse, ejusque calamitatem vehementer indoluisse, ac roganti se, ut parricidium ulcisce- retur, hoc promississe, multumque operæ in per- sequendo Bello impendisse, nonnulli tradunt. Confoflo, in terramque strato solum canem, quem educaverat, cæteris diffugientibus, fide- lem permansisse, Ælianus scribit. In fuga cum aquam turbidam, & cadaveribus inquinatam bibisset, negasse eum, scribit in Tuscul. Cice- ro se unquam jucundius bibisse, addito quòd nun- quam sitiens biberit. Ingenio fuit miti & simpli- ci, sed ab adulatoribus, Regum, Principum, & aularum pestibus, non raro in transversum acto. Regnavit annos 6.

Tantæ molis erat, summum Persarum Impe- rium destruere, & fundare Monarchiam Græ- corum novam. Hinc Seneca :

*Non sic Lybicus Syrtibus æquor
Fuerit alternos solvere fluctus,
Non Euxini turget ab imis
Commota vadis unda nivali
Visina polo, ubi cæruleis*

*Immunis aquis lucida versat
 Plaustra Bootes;
 Ut precipites regum casus
 Fortuna rotat.*

Ergò, ut ultrà addamus, quodidem Magna-
 ribus terræ inculcat;

*Vos, quibus rector maris atq. terra,
 Jus dedit magnum necis atq. vitæ,
 Ponite inflatos tumidosq. vultus:
 Quicquid à vobis minor extimescit,
 Major hoc vobis Dominus minatur,
 Omne sub regno graviore Regnum est,
 Quem dies vidit veniens superbum,
 Hunc dies vidit fugiens jacentem.
 Nemo confidat nimium secundis,
 Nemo desperet meliora lapsus,
 Miscet hæc illis prohibetq. Clotho
 Stare fortunam, rotat omne fatum
 Nemo tam divos habuit faventes,
 Crastinum ut possit sibi polliceri,
 Res Deus nostras celeri citatas
 Turbine versat.*

CAP. IV.

Synchronismi aliarum politiarum,
 quæ, durante Persarum Monarchiâ, su-
 am αὐτονομίαν habuerunt: Et primò quidem
 de αὐτονομίᾳ Iudæorum politicâ
 & ecclesiasticâ.

*Quisnam fuit status Ecclesiæ post capti-
 vitatem Babyloniam sub Monar-
 chia Persica?*

HΕΡΕΜΟΝΙΚΟΣ hoc est, *Ducalis*, dum res Judæ-
 Horum, captivitate Babylonicâ à Cyro solu-
 tâ, templôque Hierosolymitano sub Dario
 Notho restaurari permissio, & initio 70. hebdo-
 madum Danielis factio, valdè quidem afflictæ
 & perturbatæ, autonomicè tamen administra-
 tæ fuerunt, ut ex historia Esdræ & Nehemiæ, i-
 tem Josepho, colligitur.

[Iosephus hanc iudæorum dynastiam ἀριστοκρατίαν
 appellat, Euseb. in Chronol. ἀποδοσµὸν referente
 Reinecc. Hist. Iul. part. 10. fol. 246. Vbi recolligenda
 sunt, quæ suprâ l. 2. c. 6. de administratione hujus po-
 liticæ attulimus, nempe fuisse dynastiarum ejus formam
patriam sub Patriarchis; *heroicam* sub iudicibus, *regi-*
am sub regibus, usque ad captivitatem Babylonicam.
 Has sequuntur tres reliquæ, *ducalis* & *pontificum* [ut
 modò diximus] ad Persicam; *Maccabæorum* ad Græ-
 cam; *Herodiadarum* ad Romanam Monarchiam per-
 tinens. Porro notandum hîc, hanc quartam politicæ
 Iudaicæ dynastiam, à veteribus valdè negligenter in
 historias esse relatam, ut nimium perplexa sit contro-
 versia de Zorobabelis successoribus, & de ipsa iudæ-
 orum politia, qualisnam illa fuerit, quia extra Nehe-
 miæ, & Ἀγλειποµένων, Iosephi, & libri Seder Olam, Euse-
 biique historias, Iudaicorum ducum nomina difficul-
 ter alibi inveniuntur, sicut Guilielm. Henric. Vorstius
 in Chronologia sacra profanâ R. Davidis Ganz id ob-
 servavit, qui in præfatione ad benevolum Lectorem,
 quod ad hoc punctum, ita scribit: Sed revertamur ad
 nostrum Ganz; qui subinde à scopo aberrat, præsertim in
 historia regum ac ducum sub II. templo, ubi nimis pressè in-
 haret vestigiis nugatoris Josippi: & Iosephus ipse l. 11. c.
 4. testatur, à reditu ex Babylone penes Pontificem fuisse
 sum-

~~summam~~ *summam* *Authoritatem*, donec *Asmonaeorum* gens, *mutatorum* *statu*, regnum obtinuerit. Quæ sententia, *Ducalem* potestatem nullam fuisse, concludere videtur, quod tamen, quia *Iudaica* historia expressè contradicit, commoda moderatione mitigandum est, ut dicamus, non sequi; *summam potestatem* fuisse apud Pontifices; Ergò nullam fuisse apud Duces: juxta sententiam Bonaventuræ Corneli de politica *Iudaica*, allegante eam Rein. Reinecc. part. 1. Hist. Iul. fol. 247. ubi inter alia etiam hæc habentur: *Fieri tamen* potuit, ut *Iaddus* reliquique *Iudæi*, ducem aliquem ex tribu *Iuda* delegerint, qui primas in summo Synedrio obtineret, sed non inetenus potius, quàm re ipsa, cum omnia à summis pontificibus penderent, Ac fortasse eò spectat, quod vulgò de eorum ducum serie circumfertur nomine *Philonis*. Hæc ille.]

Qui sunt igitur Duces, durante dynastiâ quartâ Iudæorum?

I. *Zorobabel*, filius *Sealthiel*, Dux primus post captivitatem *Babylonicam*.

[Hic etiam prophetis, sanctis Dei hominibus, celebratus est: *Seder Olam* de eo inquit: *Et ascendit Zerubabel in Jerusalem, & transmigratio cum eo, anno primo Cores, regis Persarum. Et mox: Et reuersus est Zerubabel in Babel, mortuusque est ibi.*]

II. *Mesullam*, *Zorobabelis* filius, alio nomine *Mosollam*; Idem etiam, ut Rein. Reinecc. notat, *Riesa* dictus.

[De hoc ait *Seder Olam*: *Stetit autem post eum (Zorobabelem) Mesulam filius ejus, & in diebus ejus imperium habuit Regnum Græcorum.* Hic *Seder Olam* in dubium vocari posse videtur. Qui enim hujus Ducis dyna-

na-

nastiā durante Græcorum regnum imperium habere potuit, cū constet, Persarum imperium annos 210. usque ad Darium Codomannum inclusive duravisse, ē. contra, Mesullam patri, primo Duci, initia rerum Iudaicarum restaurandarum circa initium Persicæ Monarchiæ molienti, successisse? Verū si concedamus, Zorobabelem 110. annos præfuisse regno Iudaico, etiam huic Hebræorum Chronico suum calculum cum existimatione relinquamus.]

III. *Hanania*. IV. *Berechias*. V. *Hasadias*. VI. *Isaias*. VII. *Obadiah*. VIII. *Sechonias*, IX. *Schemaia*. X. *Naadiah*. XI. *Hiskias*.

[De his Seder Olam inquit: *Alexander Macedo*, Rex *Græciæ* regnavit 12. annis, mortuusque est *Mesullam*, & stetit post eum *Hanania* filius ejus. Anno 140. Græcorum mortuus est *Hanania*, atque *Mathathia* filius *Iohanan* filii *Simeonis*, stetitque post eum *Berechia* filius ejus. In diebus ejus fuit *Seleucus* & *Antiochus*, qui edificavit *Antiochiam*, & *Ptolomeus*, qui descripsit legem Græcæ. Anno 70. Græcorum mortuus est *Berechia*, stetitque post eum *Hasadia* filius ejus. In diebus ejus fuit tribulatio magna contra *Israelem*, in diebus sc. *Nicanoris*, Regis Græcorum: egredientesque filii *Hasmonim* (qui *Maccabæi*) occiderunt eum, & omnem militiam ejus, ipse est annus 175. Græcorū, regnavitque *Iohanan* filius *Simeonis*, filii *Mathathia*, filii *Hasmoni* 37. annis. Et dormiens *Hasadia*, stetit post eum *Jesaja*. vide Seder Olam, ejus catalogum, in V. Instr. Tom. 2. Münsteri, post operis vestibulum. Reliquos Duces vide in Iosepho & Eusebio. Nam quos Seder Olam hic porrò subjungit, illi ad tempora Maccabæorum pertinent, & quæ eos sunt sequuta, de quibus suo loco agemus. Confer item Reinecc. part. 2. Hist. Jul. fol. 249. & seqq.]

Qua

*Qualis autem fuit Pontificum Iudeorum
potestas sub hac Monarchiâ secundâ
Persarum?*

Pontificum Judaicorum potestas post solutam captivitatem major fuit, quàm Ducalis, præsertim postquam ad Asmonæos hæc dignitas fuit devoluta, adeò, ut Dion expressè scribat, allegante Rein. part. 2. Hist. Jul. fol. 252. *Reginomen summi Pontificis apud Iudeos.* Et Philo de Legat. ad Cajum affirmare non dubitat: *Pontificum dignitatem Iudeos pluris fecisse, quàm regiam.* Quod inde venisse videtur, quia Regis nomen, solutâ captivitate, exteris Regibus, præsertim Iudæos ad *αὐτοκρατορίας* remittentibus, valdè suspectū & odiosum reddi potuisset, quod periculum Pontificum, quàm Regum titulo, concurrente Ducum jurisdictione, melius averci potuit, donec vel tandem rebus suis firmatis Iudæi, ab usu potius, quàm usu dignationis, suos Pontifices eò authoritatis progredi, & Ducum potestatem deleri passi sunt.

[Regnantibus in Iuda & Israel Regibus, Pontifices in ordinem redacti, & intra tramitem, demandati officii consistere coacti sunt, ut ex S. Litterarum historia constat. Quod itidem dentò tactum est postquam Romanis per Pompejum Iudæorum res cessere manente quidem nominetenus *αὐτονομία* ecclesiasticâ, re ipsa tamen sacerdotio ad arbitrium tyrannorum sæpius constituto.]

*Recita Iudæorum pontificum catalogum a
soluta captivitate usque ad Maccabæorum
tempora?*

Ex Nehemia & Josepho prodeunt,

I. *Iehosua*, vel ut Esdras eum appellat, *Iosua*,
filius Jozedek Zorobabeli in officio ultra 110.
annos σὺν χρόνῳ.

II. *Joachim*, Jesuæ filius, Nehem. 12. v. 10.

III. *Eliasib*, Joachimi filius, ibid.

IV. *Joadā*, Eliasibi filius, ibid. v. 11.

V. *Jonathan*, Joadæ filius, ibid.

VI. *Jaddua*, Jonathanæ filius.

[Hic est ille *Jaddua* seu *Jaddus*, cujus historiam
Ioseph. lib. 11. c. 8. describit, quod monitu Dei in somnis
Alexandro M. cum populo candidato sacerdotali habitu
indutus, obviam iverit, iratumque flexerit. Cujus è con-
tra frater *Manasses* filiam *Sanaballati* in uxorem duxe-
rat, permissuque *Alexandri* novum templum in monte
Garizim extruxerat, & novum cultum instruxerat, de
quo Nehem. 13. v. 28. Ioseph lib. 10. c. 8.]

VII. *Onias Priscus*, Jaddi filius, 1. Macc. 12.
v. 20. Ioseph. lib. 11. cap. 8.

VIII. *Simon Justus*, Oniæ filius, Syr. 50. Jo-
seph. lib. 12. c. 2. *Ptolomæo Lago* σὺν χρόνῳ.

IX. *Elazer*, frater Simonis Justi, *Ptolomæo*
Philadelpho σὺν χρόνῳ. Ioseph. lib. 12. cap. 2.

X. *Manasses*, Simonis & Eleazari patruus.

XI. *Onias II.* Simonis Justi filius, ob avari-
tiam *Ptolomæo* tributa dare negavit, Ioseph. lib.
12. c. 3.

XII. Si-

XII. *Simon II.* Oniæ filius, Syracidi σύρχρο-
 •. Hujus filii de pontificatu disceptantes, ma-
 gnas turbas excitarunt, & *Antiochum Epipha-*
nem in Judææ perniciem attraxerunt, Joseph.
 lib. 12.. c. 6.

[Hinc magna rerum in Ecclesia confusio, cum pri-
 mis quod sacerdotes summos concernebat, quorum
 successio magis violenta, quàm ad præscriptum legis
 exacta fuerat, uti fieri amat, ubi legibus, divinis præ-
 lertim, solutis, in præceptis datur administratio.]

XIII. Hic loci 4. quasi Cadmæi fratres suc-
 cessivè conjungendi veniunt. 1. *Onias III.* qui
 piuserat, sub Seleuco Philopatre, Heliodoro
 thesauros exigenti denegans, 2. Maccab. 3. v. 10.
 II. 12. 2. *Jason*, ope Antiochi Epiphanis Ponti-
 ficatum adeptus. 3. *Onias*, sive *Menelaus*, qui
 fratri pontificatum eripuit, ab Eupatore Epi-
 phanis filio, justo Dei, ob ejus impietatem, judi-
 cio, interfectus. Joseph. lib. 12. c. 14. 4. *Lysi-*
machus, 2. Macc. 4. v. 29.

XIV. His successit *Alcimus*, natus quidem ex
 Aaronis progenie, sed è familia pontificali non
 oriundus, suffectus à Demetrio, 1. Macc. 7. v. 5. 9.
 alio nomine *Jacimus*, Joseph. lib. 20. cap 8.

XV. Huic successit *Onias*, Oniæ III. Filius,
 qui à *Ptolomæo Philometore* Rege, & Regina
Cleopatra, impetravit veniam, *Heliopoli* in Ægy-
 pro condendi templum, Hierosolymitano simi-
 le, Joseph. lib. 5, cap. 6.

Quid sit autem de Chronologia Ducum & Pontificum Regni Judaici, annorum anni ad certos annos Mundi affigi possunt?

Quod ad initium restitutæ post captivitatem *αιεροπολιαν* Judaicæ attinet, Zorobabelis primi Ducis, & Jehosua primi Pontificis primordium administrationis in A. M. 3419. circiter incidit. Templo Hierosolymitano tandem A. M. 3533. sexto Darii Nothi à Zorobabele absoluto, uti legere est Esræ c. 6. v. 13. 14. 15. Succedentium autem anni probabiliter ex plurium administratione colligi quidem, apodicticè autem concludi vix possunt, donec ad Maccabæos rerum administratio fuit devoluta, ubi plus luminis Chronologis, etiam in rebus ad Ecclesiam pertinentibus, oriri incipit.

CAP. V.

Synchronismi aliorum Regnorum & Politiarum, sub Monarchia Persica, præter *αιεροπολιαν* Judaicam.

Quanam fuerunt Regna & Politie reliqua, quæ, Monarchia Persica stante, steterunt?

1. **F**uit Regnum Egyptiorum, quod post Cyrum Cambyfes ad Persas transtulit, semperque sub jugum redactum; tametsi aliquoties rebellando ad pristinam libertatem summa opum vi adspiraverit, donec stante Monarchia

Græ-

Græcorum collum ejus fractum, sub Lagidarum potentia, usque ad subjugationem Romanam, permanserit.

II. Fuit *Regnum Romanorum*, cujus insignis mutatio, stante Persarum Monarchia, de Regio statu in democratiā, sub Consulibus, tempore Darii Hystaspis, ut suprā indicavimus, facta est; ex quo statu annis circiter 60. in Decemviratum laxati fuerunt: Decemviratu reverso in Consulatū, Consulatū in Tribunorum militum jus, consulari potestate mixtum, & postea consulari potestate denuò plenè restituta.

[Etiam hæ Romanæ reipubl. formæ aliis mutationibus, cum primis dictaturâ, permixtæ fuerunt, ut Tacitus statim in vestibulo Annalium lib. I. summam regiminis Romani, ante constitutum Monarchiæ axioma, prosequitur, dum scribit: *Urbem Romam à principio Reges habuere: Libertatem & Consulatū L. Brutus instituit: Dictatura ad tempus sumebantur. Neque decemviralis potestas ultra biennium, neque tribunorum militum consulare jus diu valuit. Non Cinna, non Sulla longa dominatio: Et Pompei Crassique potentia cito in Cæsarem. Lepidi atq. Antonii arma in Augustum cessere.*]

III. Fuit *Macedonitum Regnum*, de quo pauca ante Philippum, Alexandri patrem: de horum autem potentiæ augmento, ex mutuis Græcarum civitatum bellis & ruinis, luculentus testis est Justinus lib. 8. c. 11.

IV. Fuit *Regnum Siciliae*; cujus Tyrannus Gelo cum successoribus memoratur, à Xerxis tempore in tertiam usque Monarchiam perdurans.

V. Fuit *Regnum Francorum*, ex Trojanis, à *Marcomiro*, *Antenor*is filio, ex Scytia ad ostia Rheni ductis, oriundorum, qui sedibus ibi fixis, per multa secula usque ad A.C. 419. habitarunt: quo tempore in Galliam transferunt, & facta irruptione, in ea Gallia parte confederunt, quæ nomen ad hoc usque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus regionis caput est *Lutetia Parisiorum*, totius Regni metropolis, Sleidan. lib. 8.

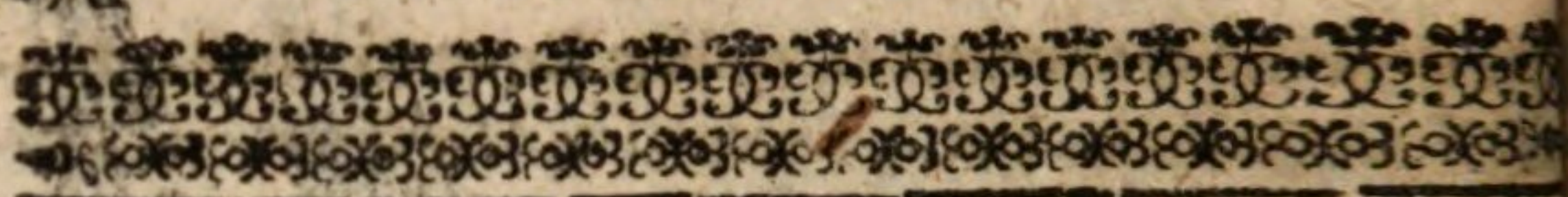
VI. Fuerunt *Respublicæ: Lacedæmoniorum & Atheniensium*, quarum hæc per annuos suos Archontes magnam lucem historiis infert: amborum præcipuè memorabilis victoria de Xerxe celebris est, apud Herodotum lib. 1. Et postea utriusq; mutuum *bellum Peloponnesiacum*, quo Athenienses prorsus attriti fuerunt. Sic etiam respublica *Lacedæmoniorum*, quæ finito bello Peloponnesiaco, Thebanis valdè infesta fuit, & hi ipsi paulò post ab Alexandro M. omninò deleti: ut & *Phocensium*, de qua tamen, præter bellum sacrum, nihil memorabile in historiis existit.

[Longum esset, singula Regna cum Rebus publicis in hanc Monarchiam incidentibus referre, quanquam negandum non sit, paucioribus *αὐτοκρατορίας* contigisse, sub Monarchia secunda, quàm sub prima, postquam nobiliora in Asia & Africa regna Persis cessere, & quæ non cessere, Monarchiæ tamen hujus Majestatem agnoverunt. Prosequitur ea *Reim. Keimecc.* in Hist. Iul. part. 2. toto fere volumine quàm laboriosissimè ex hi-

tori-

Aoricorum monumentis, ordine sequenti, dum recen-
 set I. Regna, in Asia, 1. Sacaeum. 2. Massageticum. 3. Ci-
 licium. 4. Caricum. 5. Bosphoranum. 6. Cyprium, & prae-
 cipue Salaminium Teucindarum. In Africa, 7. Aegypti-
 um. In Europa, 8. Thracium. 9. Macedonicum Elymio-
 tarum & Lyncestrarum. 10. Pæonicum & Pannonicum.
 II. Epiroticum, in primis Molossicum Pyrrhydarum. 12. Ge-
 ticum. 13. Dacicum. 14. Mysium triplex, Dardanorum,
 Triballorum, Mysiorum. 15. Scythicum. 16. Celticum. II.
 Tyrannides, quales fuerunt in Asia, 1. Hellepontia. 2. Jo-
 nice quinque, Milesia, Phocensis, Ephesia, Chia, Samia. 3.
 Eolicae duae: Cumæa, Lesbia. 4. Atarnensis. 5. Heracli-
 liensis. 6. Sinopensis. 7. Naxia. 8. Coa. In Europa, 9. Si-
 cyonia. 10. Argiva. 11. Epidauria. 12. Phliasia. 13. Mes-
 senia. 14. Megarensis. 15. Oeanthensis. 16. Thessalica, & po-
 tissimum Pheræa. 17. Euboica. 18. Siculae tredecim, uti e-
 rant Leontina, Agrigentina, Geloæ, Syracusana, Zancleæ,
 seu Messanenensis, Himerensis, Catanensis, Aetnea, Apollo-
 niensis, Selinutia, Taurominitana, Agyrina, Centuripi-
 na. 19. Italicae quatuor, Rhegina, Cumana, Sybaritica,
 Eleatica. III. Respublicae, quales sunt in Africa, 1. Car-
 thaginensis. In Europa, 2. Attica. 3. Thebana. 4. Pho-
 censis. 5. Aeginea. 6. Locrensis. 7. Crotoniensis. 8. Taren-
 tina. 9. Romana. 10. Campana. 11. Sabina. 12. Samni-
 tica. 13. Lucana. 14. Brutana. De his omnibus & sin-
 gulis Rein. Reinecc. copiosè differit in allegata parte
 2. hist. Iul. cujus allegatione hunc librum quar-
 tum de Monarchiâ secunda fi-
 nimus,]

FINIS LIBRI QVARTI.

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER QUINTUS.

DE

Monarchia tertia, à Persis
in Græcos translata.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ tertiæ,
quæ fuit Græcorum, seu Mace-
donum.

Quæ fuit Monarchia Græcorum?

Fuit summum, à DEO in Mundo con-
stitutum imperium, quod ab Alexan-
dro M. usque ad victum Antonium,
mortemque Cleopatæ, & redactam ab
Augusto Ægyptum in provinciæ formam annos
310. penes Græcos sub diversis Ducibus stetit,
Dan. 2. v. 32. per ventrem & femora ex ære. Ib. c.
7. v. 6. 7. per Pardum, quatuor alas, & quatuor ca-
pita habentem; Ibid. cap. 8. v. 5. 8. per Hircum,
primò cornu magnum, deinceps eo fracto, cor-

nua quatuor habentem, divinitus præfiguratum & ostensum.

[I. *Definitum est Monarchia Græcorum, dicitur etiam à Μακεδονική δυναστεία, Macedonum potentia, ab Hali- carnasseo libr. 1. Antiq. Rom. nempe à conditore Monarchiæ hujus, qui fuit Alexander Magnus, Philippæ Macedonis Filius. II. Definitio constat genere & differentia specifica. 1. Genus est summum in Mundo imperium, ut interpretatio propheticiæ statuiæ expressè habet, Dan. 2. v. 39. Tertium aliud areum (Regnum) quod imperabit universæ terræ. Intelligi autem hîc Græcorum Regnum, mox probatum dabimus. 2. Differentia specifica constat causis efficiente principali & ministra, adjuncto, comparatis divino testimonio demonstratis. Causa efficiens principalis est Deus, dum hæc Monarchia dicitur Summum à D E O in Mundo constitutum imperium, ex fundamentis in superioribus libris allegatis & adductis, feuda summorum, & omnium in Mundo imperiorum, dependere à Deo, collatore eorum ex liberrima voluntate, unico. Causa ministra erat Alexander M. quem in suo genere causæ Monarchiæ hujus conditorem nominavimus ob victorias, quas donec ser- tum monarchici axiomatis reportaverat, obtinuit, quarum aliquot suprâ lib. præced. recensuimus, nimirum tres illas, quibus ultimum Darium Regni Persici, cognomine Codomannum evertit, & evertendo eum, summum sceptrum ad se transtulit. Quò etiam illud referendum est, quod Græci in Isthmo convenientes, Alexandrum Magnum ante primum cum Persis congressum communi suffragio Ducem contra Persas elegerint, ut author est Plutarchus in Alexandr. Adjunctum temporis est determinatum trecentorum & decem annorum tempus, quo hæc Monarchia continuo tractu stetit.*

se rectè statuitur, cōstitutis terminis à quo & ad quem : *Termino à quo*, qui erat Alexander M. Monarchiæ conditor inclusivè : *Termino ad quem* inclusivè, qui erat *Ptolomæus Dionysius*, ultimus Ægypti Rex, quem *Julius Cæsar* vicerat, regno tamen ejus sorori *Cleopatræ* concessio, donec *Cæsar Octavianus Augustus* etiam hanc cum Antonio deprefferat, ipsumq; Ægypti regnum redege- rat in provinciæ formam, ut videre est in Plutarchi Antonio ; Item in Ptolom. Almag. lib. 3. c. 8. *Comparatæ sunt, statuæ Danielis venter ferreus, Pardus quadriceps & τερεγίπλεος, nec non Hircus quadricornis allegatus, Danielis testimoniis demonstratus.*]

Quod si hac Monarchia hoc tanto tempore, ut in definitione dictum est, stetit, tum consequens est, debere aliquod immotum fundamentum chronologicum esse, ad quod res sub hac Monarchia gestæ exigendæ sunt :

Quæritur ergo quodnam, & quale sit illud fundamentum ?

Fundamentum chronologicum hujus Monarchiæ idem est, quod suprà in Monarchia Persica fuit jactum, nempe prophanorum scriptorum in connotandis temporibus continuatio, inprimis Olympiadum diligentissima annotatio, & Nabonassaris æræ exactissima ratio, ad quam Ptolomæus, & Astronomi alii, eclipses suas computarunt, ad ejusque tempus motuum Astronomicarum radicem statuerunt,

[Vide

[Vide quæ libro præced. cap. 2. de hoc puncto dicta sunt, ista in hac tertia Monarchia tam accurate concordant, ut Alexandri M. mors omnium scriptorum consensu in Olympiadis 114. annum primum incidisse statuatur.]

CAP. II.

**Excutiuntur loci Danielis de statuæ
ventre cap. 2. & cap. 7. de pardo & cap. 8.
de hirco, & applicantur ad hanc
Monarchiam Macedo-
num.**

*Quomodo convenit Græcorum Monarchia
cum statuæ ventre & femoribus æneis,
Dan. 2. Babyloniorum Regi
monstratis?*

1. **I**ndicatur hac visione Monarchiæ Græcorum
ordo & successio. Sicut enim venter subest
pectori: sic regnum Alexandri & Græcorum
succesit proximè Persarum imperio.

2. *Indicatur hujus Monarchiæ insatiabilis do-
minandi cupiditas. sicut enim venter omnem
cibum appetit, ad se trahit & subigit; Sic Ale-
xandri M. habendi regna cupiditas fuit insa-
tiabilis, quod libro præced. cap. 3. ex superbo e-
jus responso colligendum est, quando Dario de-
nunciavit: Mundum nec duobus Solibus regi, nec*

duo summa regna, salvo terrarum statu, habere posse; Diodor. Siculus l. 17.

3. *Indicatur regiminis Alexandri M. brevitās, qua in medio victoriarum cursu defecit. Sicut enim venter cibum confectum diu in se non retinet, sed ad alia membra transmittit: Sic Alexander M. regnis quæ in potestatem suam redegerat, diu potiri non potuit, sed Ducibus suis ea possidenda reliquit.*

[Vulgò per ventrem etiam Alexandri M. intemperantiam notari volunt, de qua Curtius lib. 5. scribit, *Ipsam temperantiam intolerabili vini cupiditate fœdasse.* Verùm, utrum hoc unum tertium hîc loci à Spiritu Sancto intendatur, non immeritò dubitamus, quia constat, primæ & secundæ Monarchiæ Reges tam fuisse intemperantes, quàm fuit *Alexander*, conditor Monarchiæ tertiæ; cui libet tamen liberum sit, abundare suo ingenio.]

4. *Dum venter & femora ex ære fuisse dicuntur, indicatur nominis Alexandri M. celebritas. Sicut enim æs vocalissimum (sunt Verba Hieronymi) & sonantissimum, sonumque magnum & clarum longè latèque diffundit: ita hac re denotatur magna imperii Græcorum fama & gloria, non solum ob potentiam, sed etiam sapientiam & eloquentiam, quæ apud Græcos maxime floruit. Præcipuè verò significatur, famam Alexandri M. super omnes Reges & Imperatores omni ævo fore clarissimam & celebratissimam.*

[Decem imprimis res numerantur, quæ nomen Alexandri omnibus seculis admodum mirabile & me-

memorable reddiderunt 1. *Ætas ejus*, quæ quasi in lanugine his tantis rebus, quas expedit, suffecerat, incipiendo ab anno vigesimo, pergendo usque ad tricesimum secundum. Hinc *Julium Cæsarem* Suetonius refert, Gadibus, cum in templo Herculis simulachrum Alexandri M. aspexisset, quasi ignaviam suam pertæsum, ingemuisse, quod qua ætate Alexander totum orbem subegerat, eâ ipse ætate nihil dum memorabile gessisset. 2. *Parvitas exercitus*, quo universum orbem subjugare aggressus est: Affirmante enim Plutarcho, militum, quos in Asiam ad debellandum Orientem transmisit, minus quadraginta milia habuit, nec amplius in stipendium quam septuaginta talenta, nec nisi ad triginta dies commeatus tulit; Tanquam apparatus exiguitate, inquit Iustinus, utrum sit admirabilius, Alexandrum vicisse orbem, quam vincere aggressum esse. 3. *Felicitas* in summis rebus expediendis, ut in primis videre est ex tribus victoriis, quibus *Darium Codomannum* Monarchiâ suâ exuit, ut libro superiori à nobis est memoratum, ubi *Darius* jactasse scribitur, se pro uno milite Alexandri decenos in suo exercitu habere. Quin tantam fuisse felicitatem Alexandri, addit Iustinus, ut nullo unquam cum hoste congressus sit, quin eum debuerit, nullam civitatem obsederit, quin eam oppugnaverit, nullam gentem adjerit, quin eam calcaverit, denique presente Alexandro, tantam fuisse militum ejus fiduciam, ut armatos hostes vel inermes insi adoriri non dubitaverint, semperque certam animo præsumerent victoriam. 4. *Ejus secundissima fortuna*, tam in præsentissimis periculis superandis, quam in populis vincendis, & munitissimis locis occupandis, de qua Curtius lib. 10. scribit, Fatendum esse, cum plurimum virtuti debuerit Alexander, plus tamen eum debuisse fortuna, quam solus omnium mortalium in potestate habuerit Hinc gentes devictæ, cum extincto

incto Alexandro, mors ejus ipsis nuntiaretur, fidem nuntio non habuerant, ut Iustinus initio lib. 13. narrat, quod ut invictum regem, sic immortalem eum crediderunt, recordantes, quoties presenti mortis ereptus esset. 5. *Amplitudo Imperii ejus.* Subjecit enim sibi clariorem & nobiliorem Europæ partem, omnem Syriam & Ægyptum, universam Asiam & Indiam usque ad Gangem & Oceanum. Confer Plinium lib. 6. cap. 16. 17. Item lib. 4. cap. 10. Hinc Daniel in interpretatione hujus ventris ænei, hoc regnum universæ terræ imperatorum prædixit. Unde illud Lysippi inventum, quo Alexandrum ex ære finxit supinâ facie cælum suspicentem his subjectis versibus.

Æreus in cælum suspectans fare, quid ajet

Juppiter, asserui terram mihi, Tu asserere cælum

6. *Victoriarum ejus celeritas*, dum tredecim annorum spatio tot & tam disitas gentes devicit, quod tempus iis vix obeundis & videndis sufficere videtur: ex quo factum, ut Apelles Alexandrum *fulminiferum* pinxerit, & eum quidem tam exactè ad vivum, ut vulgò diceretur: *Duos esse Alexandros, unum Philippi filium, nullis virtutibus superabilem, alterum, opus Apellis, nulla arte imitabilem.* 7. *Terror & fama nominis ejus*, quo sibi plura subjecit, quàm bello. Hoc videre fuit statim post primas ejus victorias, dum omnes certarim illi sese dederant: & Oriente victo, etiam non victarum gentium ex Africa, Carthagine, Hispania, Gallia, Italia, Sicilia, Sardinia, legationes Babylone, eò reversus, invenit. Summatim, *cunctæ gentes velut jam destinato sibi Regi adulabantur*, ut Historici de eo usurpata verba sonant. 8. *Monumenta stupenda*, ut sunt, civitates ab ipso extructæ, quas Plutarchus in priori oratione de fortuna Alexandri, amplius 60. fuisse affirmat, ferinis ingeniis barbararum gentium passim correctis & ex-

po-

politis. Ipse enim, ut ait Plutarchus, Hyrcanos uti conjugis, Archesium agriculturam docuit: Sogdianis, ut parentes alerent, non occiderent, persuasit; Persas, ut matres honorarent, nec uxorum loco haberent, induxit; Scythas, ne mortuos suos comederent, sed sepelirent, permovit. 9. Virtutes planè regales, quas Curtius lib. 19. recenset, quales erant, incredibilis animi vigor, incomparabilis in rebus arduis agendis fortitudo, & in pervincendis constantia, mortisque perpetuus contemptus, erga victos & captivos admirabilis clementia, continentia & munificentia, Matrem Darii à se captam, ut matrem coluit, ejusdem uxorem, & formosissimas filias honorificè tractari voluit, & ne eas deperiret, ne quidem earum formas ab aliis sibi laudari æquo animo sustinuit, nedum ut eas videret. Summatim, fuisse in eo fortitudinem Achillis; castimoniam Agamemnonis, pietatem Diomedis, magnanimitatem Cyri, sagacitatem & solertiam Themistoclis, Brasidae audaciam, & Philippi patris peritiam ac prudentiam militarem. Quanquam has tantas virtutes ingentibus vitiis æquatas fuisse, Scriptores non dissimulant, juxta illud: Μεγάλων ἀνδρῶν μεγάλας ὀφθαλμῶν, grosse leut spinnen auch nicht reine Seiden. 10. Denique huc referenda est scriptorum illius sæculi, & seculorum subsequentium celebritas, quorum calamus rebus gestis Alexandri M. commentandis egregie par erat, quales fuerunt Hechataeus, Aristobulus, Callisthenes, Duris, Onesicratus, Diodorus Siculus, Trogus Pompejus sive Justinus, Q. Curtius, Plutarchus, Arrianus, alii, adeò ut, quod ipse prædicaverat de Achille, fortunatum eum fuisse, quòd rerum suarum præconem Homerum habuerit, id sanè multò verius dici possit de ipso, quod non unum Homerum, sed plures rerum à se gestarum præcones habuerit. Quæ omnia ad melius intelligenda in Daniele, capitibus 7. 8. & 11.

8. & 11, de hoc Monarcha loca, valdè profunt: de quibus dehinc.]

Quomodo convenit Græcorum Monarchia cum tertiâ bestiâ apud Daniele cap. 7. pardo simili?

Hæc visio optimè convenit cum ipso Alexandro, tum & successoribus ejus, inter quos Græcorum Monarchia quasi distributa, usque ad summum Romanorum Imperium, steterat.

Nam. 1. sicut pardus est animal velocissimum, id quod per 4. alas, tanquam celeritatis hieroglyphica in visione notanter monetur: ita Alexander M. in expediendis rebus uti celeberrimus, ita celerrimus fuit, ut alarum, quasi pardi remigio in 4. Mundi plagas volasse magis, quàm profectus fuisse, dici potuerit, *Sex enim annis, ut ait Hyeronimus, magna parte Europæ, universâ Egypto, Syria & Palestina, omnique Asia usque ad Indiam potitus est, de quo paulò suprâ.*

2. Sicut pardus saltu in prædam est animal procacissimum: Sic Alexandri M. ingenium in populos subigendos erat incitacissimum, ut Curtius lib. 10. de ipso scripserit: *Quoties fortuna illum à morte revocavit? quoties temerè in pericula vectum perpetua felicitate protexit?*

3. Sicut huic pardo in prophetæ visione quatuor capita vindicantur: ita Monarchia post Ale-

Alexandrum distributa fuit in 4. regna principalia, quæ erant, *Syriacum, Egyptium, Macedonicum, Asiaticum*. Quamvis enim plures post Alexandri M. obitum Satrapia Græcorum, quàm hæc nominata 4. regna, fuerint, ut testantur *Iustinus, Curtius*, alii; his tamen quatuor, ut principalibus, monarchicum axioma vindicandum fuisse vel inde constat, tum quia cæteræ Satrapia his se paulatim adjunxerunt, eisque fasces submiserunt, tum quia interfecto Aridæo, Alexandri fratre, ad quem summa rerum devenerat, horum 4. regnorum Duces regium titulum sibi sumpserunt, ut *Iustinus, Plutarchus*, & alii memorant: donec, & iis paulatim everfis Monarchicum Axioma ad Romanos delatum fuit. De quo suo loco.

[Notandum hic est quantus quantus Alexander viribus & fortitudine, armis & potentia fuerit, Ipsum tamen non tam viribus suis, quàm Dei concessione, ope & providentiâ singulari tantum Imperium fuisse consequutum: quod ipse Alexander confessus est, Nam referente Iosepho lib. 11. cap. 8. Cum Alexander venisset Hierosolymam, vidissetque Iudæoram pontificem *Iaddam*, qui pontificali habitu ornatus extra urbem ipsi obviam processerat, protinus ad illius pedes se abiecit, eumque adoravit: interrogatusque ab amicis, cur præter morem huic pontifici tantam honorem exhibuisset, respondit: *Se non honorasse hominem, sed in homine Deum, qui eodem illo habitu in somno sibi visus esset, cum in Verbo Macedonia Dio versaretur, & animo suo de-*
su-

suscipiendo bello adversus Persas ageretur, eundemque certam sibi victoriae spem ostendisse.]

Quomodo convenit Monarchia Græcorum cum hircocaprarum, & iis, quæ de ipso Dan. c. 8. v. 5. & seqq. in visione memorantur?

Hæc similitudo hirci congregientis cum ariete, eumque vincentis, manifestam habet significationem victoriarum Alexandri de Persis, & eorum, quæ post Alexandrum insigniter acciderunt.

Nam. 1. sicut hircus ardentior, velocior & potentior est ariete: Sic Alexander M. ardentior, velocior & potentior fuit Persarum Regibus.

2. Sicut hircus hic vocatur hircus caprarum: Sic Alexander fuit Dux Græcorum. Nam.

3. Sicut aries ovium, sic hircus caprarum dux est & princeps. Ergo

4. Sicut capræ, teste Plinio, sagacioris sunt ingenii, acutioris visus, & agiliores motu, quàm oves: Sic Persis Græcos his rebus præstitisse dubium non est.

5. Sicut hircus hic ab Occidente venisse dicitur: Sic Alexander è Macedonia, quæ Persis Occidentalis est.

6. Sicut hircus venisse visus est super faciem totius terræ: Sic Alexander imperio universæ terræ (ut habet visio Dan. 2.) potitus est.

7. Si

7. Sicut hircus non tangens terram venisse dicitur : Sic Alexander M. advolasse potius, quàm advenisse ad populos subigendos, ob summam expeditionum pernecitatem, de qua suprà, dicendus est.

8. Sicut hircus cornu insigne inter oculos suos habuisse dicitur : Sic hæc tertia Monarchia primum Imperatorem Alexandrum M. quasi cornu excellentissimum habuit inter oculos suos, ut *Ῥωμην ἀνευ φρονήσεως*, *robur absque prudentia* in hoc Dynasta nunquam fuisset diceret.

9. Sicut hircus usque ad arietem venisse, eum percussisse, in terram misisse, & conculcasse dicitur, ut arietem de manu ejus liberare nemo quiverit : Sic Alexander M. tribus, quos suprà memoravimus, victoriis Rege Persarum superior, imperio eorundem finem imposuit, ipsiusque regis internecio arieti huic finis fuit.

10. Sicut hircus hic arietis duo cornua fregisse à propheta visus est : Sic Alexander M. vincendo Persas, una hac victoria duas gentes subegit, penes quas erat (sunt verba Theodoret) hoc imperium duplici nomine, Medorum & Persarum ab omnibus appellata, propter Cyrum hujus imperii fundatorem patre Medo, matreque Persa natum.

[NB. Lapsus est Theodoretus in his verbis in illo, quòd Cyri Patrem Medum, matrem Persam dixerit, cum res, ut ex superioribus patet, se planè contrà habeat.]

T

11. Si-

11. Sicut hircus hic *Magnus nimis factus* dicitur: Sic Alexander ob res gestas ex professo dictus est *Magnus*.

12. Sicut cornu magnum, cum crevisset, fractum fuisse visum est: Sic Alexander M. qui 32. ætatis anno diem obiit, postquam congregavit virtutem, & exercitum fortem nimis, & cor ejus exaltatum, & elevatum est, decidit in lectum, & cognovit, quia moreretur, ut lib. 1. Maccab. 1. legitur. Incertum vino, an veneno, an utroque finierit.

13. Sicut orta sunt quatuor cornua subter illud, juxta vulgatam versionem, vel ut fons text⁹ habet, *Et surrexerunt visionis quatuor* (subintellige cornua) *pro eo*; (cornu fracto) ubi nota Hebraismus in phrasi *cornu visionis*, id est, *conspicuum & illustre*: Sic mortuo Alexandro M. Babylone, surrexerunt pro eo quatuor duces ejus, qui sibi, ut Hieronymus loquitur, *Imperium diviserunt*: *Ægyptum Ptolomæus Lagi filius tenuit, Macedoniam Philippus, qui & Ariæus Frater Alexandri M. Syriam & Babylonem, & omnia regna Orientis Seleucus Nicanor, in Asia regnavit Antigonus*. Nam ut supra dictum est, quamvis ex Iustino, Curtio, Diodoro, Orosio, plures Duces his quatuor nominari possint, qui, mortuo Alexandro, partem de tunica Monarchiæ scidisse videntur, tamen hi quatuor fuerunt Principes, quibus de imperio dimicanti-

bus

bus reliqui adhæserunt, singuli singulis, à quibus defensionem contra vim factam expectare poterant.

14. Denique sicut ex uno quatuor istorum cornuum egressum est *cornu modicum*, quod *grande factum*, & usque ad fortitudinem cœli magnificatum est, de fortitudine & de stellis dejiciens & conculcans eas, magnificatum usque ad principem fortitudinis, propter peccata robur contra jure sacrificium accipiens, ut v. 9. 10. præsentis vaticinii habetur. Sic ex uno aliquo successorum Alexandri genus suum & originem duxit *Antochus Epiphanes*, nempe ex *Seleuco Nicanore*, qui post Alexandrum fundator imperii Syriaci & Asiatici fuit, à quo ille *Epiphanes*, propter tyrannidem dictus *Epimanes*, genus & originem ducens, octavus rex Syriæ numeratur, qui in hac visione *modicum cornu* dicitur, cum quia regni hæreditas ad ipsum, tanquam minorem fratrum non pertinuit, tum quia Romæ privatus, pro patre datus, *obses*, vixit, ut initio lib. 1. Maccab. & apud Justinum lib. 34. videre est, cujus expeditiones, ut ex libris Maccabæorum constat, Ecclesiæ Dei fuerunt funestissimæ, donec à Deo punitus periit.

[Ex his omnibus videre est, quàm exactissimè eventus rerum his Danielis vaticiniis & visionibus respondeant; quod profectò indubitatum divinitatis, horum vaticiniorum, ipsiusque libri Danielis argu-

mentum est; Quia quicumque liber sine suppositione facta
 revelationis alterius in se continet verissimis & eventu
 probatissima Vaticinia de iis rebus, quarum nullum signum
 in rebus creatis haberi potuit; Ille liber absque dubio est
 θεόπνευστος & h. e. divinitus inspiratus, divinam authorita-
 tem habens: Atqui liber propheta Danielis ita in se con-
 tinet verissimis & eventu probatissima Vaticinia de iis re-
 gnis & regibus, quorum, ut longo tempore post futurorum,
 nullum signum in rebus creatis haberi potuit. Ergo, Liber
 propheta Danielis absque dubio est θεόπνευστος & divinitus in-
 spiratus, divinam habens authoritatem. Ut quid ergo
 objicitur, ab adversa parte, Scripturam sacram ut divi-
 nam non posse probari ex Scriptura. Hæc ὡς ἐν διαζόδῳ.]

*Quomodo cum Alexandro M. convenit
 quod Dan. ii. v. 34. habetur: Surget Rex
 fortis, & dominabitur potestate
 multâ, & faciet, quod pla-
 cuerit ei?*

Si hujus loci textus expenditur, non nihil du-
 ra videtur ejus interpretatio de Alexandro. Sic
 enim angelus in immediatè antecedentibus
 verbis loquitur: *Ego autem ab anno primo Daris
 stabam, ut confortaretur & roboraretur. Et nunc
 veritatem annuntiabo tibi; Ecce adhuc tres re-
 ges stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus
 nimis super omnes & cum invaluerit divitiis
 suis, concitabit omnes adversus regnum Græciæ.
 His in verbis per tres Reges Cyrum, Cambysen,
 Darium Histaspidem, & per quartum Xerxen in-
 telligi, dubium nullum est. His autem imme-
 di-*

diatè *Alexandrum M.* ejusque regnum post ipsum jungi quì probabitur? Sic enim tantum quatuor Persicos Monarchas fuisse, sequi videtur, quod contra manifestam historiarum veritatem militat, ex qua nos libro superiori 10. numero Reges, durante Monarchia ista, produximus. Ex quo scrupulo Judæorum error, de quo superiore lib. c. 3. egimus, manavit, qui putarunt, *tantum quatuor*, & referente Bodino in lib. de meth. hist. cap. 7. pag 424. *quinque duntaxat Reges Persarum esse oportere, quòd Daniel quinque duntaxat, ut ipsis videbatur, futuros esse diceret.* Sed facilis est solutio, si cum Cl. Mæstlino ex quæst. Chron. pag. 37. quæst. 3. cujus, ut dictum libro præced. cap. 3. in historia Regum Persicorum mentionem fecimus, dicamus: *Propheta per saltum omnes ceteros reges (etiam eos, qui templi structuram promoverint) transiit.* Iterum pag. 16. quæst. 2. *At inde (puta à Xerxe) per magnum & ultra multos Reges intermedios, saltum transiit ad Alexandrum M. quem itidem verbis Angeli nemo non agnoscit.* Nec tamen existimandum est, illos ceteros intermedios reges oraculo divino fuisse incognitos. Ita etiam hæc apud Hieremiam cap. 27. prophetia est interpretanda. Hucusque verba Cl. Mæstlini b. m. Præceptoris nostri.

CAP. III.

De serie & successione Regum sub
hac Monarchia.

*Potestne certa series Regum hujus Mo-
narchiaeproferri?*

IN linea recta nulla Regum sub hac Monar-
chia datur successio, quia constat, *Alexan-
drum Magnum* non tam successorem, quàm suc-
cessores, statim ab exitu suo habuisse, juxta il-
lud propheticum Dan. ii. v. 4. *cum steterit, conte-
retur regnum ejus, dividetur in quatuor ventos
cœli, sed non in posteros ejus, neque secundum po-
tentiam illius, qua dominatus est, lacerabitur
enim regnum ejus etiam in exteros.* Sed quod
lineam collateralem concernit, constat, qua-
tuor *Duces*, uti dictum & allegata angeli verba
innuunt, successisse *Alexandro M.* quorum sin-
guli singulas suas portiones de Monarchia ap-
prehenderunt, uti erant *Ptolomæus Lagi Filius*,
qui *Ægyptum*, *Aridæus*, qui *Macedoniam*. *Se-
leucus Nicanor*, qui *Babylonem & Syriam* cum
omnibus *Orientis regnis*, *Antigonus*, qui *Asi-
am*, post *Alexandri mortem* tenuit.

*Ergone legitima, & ordine justo se habens
est horum Ducum, post Alexandrum in Græco-
rum Monarchia successio?*

Quan-

Quamquam negari non potest, horrenda accidisse, dum post Alexandrum invaluit Ducum diversorum imperii administratio, & in imperio singulorum successio, vicissim tamen negari non potest, legitima fuisse eorum regna, & providentiâ divinâ firmata, ut isti Duces *gratiâ Dei* in Axiomate Monarchico versati fuerint. *Deus enim*, inquit August. lib. 5. d. C. D. 21. *regnum terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet, etsi causis occultis, numquid injustis?*

Quomodo autem Monarchia sub quatuor Regibus Monarchia esse potuit? Annon hoc est contra naturam Monarchia, quam Bodinus de Rep. lib. 6. adeo individuatam esse oportere scribit, ut, si dividatur, Monarchia non sit? quippe ubi eis μὲν & unus solus, ut Otanis apud Herodotum vocabulo utamur, Rex esto?

Hic nodus ut solvatur, sciendum est axioma monarchicum his Regibus non separatim singulis, sed conjunctim omnibus, simul intellectis vindicandum esse, ut Præfectis & locum tenētibus unius Principis aut Monarchæ, si is decesserit, juxta canonem logicum de causis sociis, quæ simul sumptæ, pro causa una stare censentur; unde consequens est, hanc Græco-

rum Monarchiam prius defuisse neutiquam dicendum esse, antequam tota in aliorum, nempe Romanorum manus devenerat, quod tum tandem factum esse sciamus, cum Julius Cæsar Ptolomæum ultimum Ægypti Regem vicisset, ejusque sorore Cleopatrá, cui victor regnum concesserat, devictâ, regnum ab Augusto in provinciæ formam mutatum fuisset. Summatim, providentia Dei Pardo quatuor cornua imposuit, quibus avellendis, aut ejiciendis, nuda vocabuli Monarchiæ grammaticatio non sufficit.

[Vide Drexlerum in Orat de 4. Monarchiis pag. 573. ubi ait; *Quod mortuo Alexandro regnum ejus in quatuor partes distinctum est, nequaquam Monarchiam Græcam tollit, aut minuit. Retinuit enim, atque tuetur nihilominus nomen summum, nec sedem, aut locum mutat.*]

Quis autem fuit hujus Monarchiæ sub his Ducibus progressus? Omniane recto steterunt tælo?

In perpetuo bellorum sælo hæc Monarchia sub his Ducibus fluctuavit, paulatim deficiens, & magnis sui partibus diminuta, crescente interim urbis Romæ potentiâ, quæ progressu temporis omnia ista regna in potestatem suam redegit. Primum quidem *Asiam Minorem*, victo Antiocho Magno, ut testantur *Livius & Ju-*

Justinus; deinceps *Macedoniam*, victo Perseo, annis 156. post mortem Alexandri; *Macedoniam* secuta est *Syria*, victo Tigrahe à Pompejo, annis circiter 260. post mortem Alexandri, ut testantur *Livius*, *Plutarchus*, *Justinus*; tandem ipsa *Ægyptus* à Jul. Cæsare victa, atque ab Augusto in provinciæ formam redacta, ubi axioma Monarchicum à Græcis vel tandem ad Romanos fuit translatum.

Quando, præcisè loquendo, axioma Monarchicum Græcorum desit?

Non prius, nisi *Ægypto* ad Romanos devolutâ. Sicut enim, vi visionis propheticæ, Romanum imperium ob solam plantam pedis superstitem & residuam, adhuc Monarchicum dici meretur: Sic etiam Græcorum Imperium ob solam *Ægyptum* superstitem, Monarchicum dici meruit, quâ victâ, & in potestatem Romanorum actâ, etiam de axioma Monarchico actum fuit. Sublatis enim omnibus partibus, totum negari consequens est. De paribus ergò par judicium.

CAP. IV.

Continet hoc caput Reges Monarchiæ Græcorum: Et primo quidem Schematismum singulorum, cum annotatis annis Mundi.

T s

Qui-

*Quinam fuerunt Reges Monarchiæ
Græcorum?*

Primus, ut diximus, Græcorum Monarcha fuit *Alexander M.* qui, postquam Anno M. 3614. viginti annorum adolescens parenti interempto successit, & sequente Anno M. 3619. Darium ultimum Persarum Regem vicit, hoc axioma obtinuit, & illud augendo, ut verus Augustus, administravit; donec vel tandem paulò, antequam secundus annus Olympiadicus 114. inciperet, postquam duodecim annos, & septem Menses, *ut habet Diodorus Siculus*, regnando, triginta autem duos annos, & octo Menses, *ut Arrianus*, vivendo impleverat, in febrim delapsus diem suum obiit; gravissimâ animi perturbatione prius affectus, cui obruendæ conviviis indulgisse, morbiq̃ue malum sibi potando attraxisse scribitur; Quanquam *Curtius, Diodorus, Justinus*, alii, veneno periisse contendunt, cujus mentionem nemo ausus fuerit facere propter Antipatri, quid id administraverit, potentiam; quod Plutarchus refutat, affirmans, se diarium morbi Alexandri accepisse, in quo, quomodo se singulis diebus in febrili paroxysmo habuerit, fuerit perscriptum, & quod decimo morbi die perierit. Persæ & Asiatici luxerunt eum, ut patrem; Græci, qui ejus Potentiam horruerunt, exhilarati sunt. *Sisigambis*

his mater Darii ex luctu se vita abdicavit, quod eum, quem putasset esse hostem, filium experta sit. Diodorus Sicul. l. 17.

Post *Alexandrum M.* ut dictum, incipit in quatuor Duces distributa hujus Monarchiæ administratio. Ubi notandum, quòd regnum *Antigoni*, qui renovato inter Duces hos pacto A. M. 3639. Asiam obtinuit, Regisque titulum unà cum filio *Demetrio* assumpsit, diuturnum non fuerit, sed ante ejus nepotes expiraverit. *Demetrius* enim *Antigoni* filius Anno M. 3650. patri succedens, à *Seleuco Nicanore*, Rege Syriæ, cujus focer erat *Demetrius*, bello captus, & usque ad ejus mortem in custodia detentus fuit. Hic licet universam fere Græciam in potestatem suam redegerat, eo tamen victo, regnum Asiæ ad *Seleucidas* pervenit, & cum Syria conjunctum fuit. Hinc summa rerum apud Macedonas permansit, donec gliscente potestate Romanorum etiam horum Ducum potentia magis magisque minuta fuit, & vel tandem penitus extincta; ut *Alexandrum*, cujus aviditati Orbis non sufficiebat, plures ferè corvos, quàm regnorum membra reliquisse, quis cum *Puteano* libr. 1. historiæ *Insubriæ*, diceret.

Ducum ejus successio ex sequenti schematico synchronologico est colligenda.

Sche-

*Schematismus successionis Ducum Ale-
& Aridai, Fratris*

A. M.

Seleucida.

A. Reg.

3626.

- - - - -

3633.

- - - - -

3638.

*xandri Magni, Seleuci, Ptolomæi Lagi,
Alexandri Magni.*

<i>Lagide.</i>	<i>An. Reg.</i>	<i>Macedones.</i>	<i>A. R.</i>
<i>Ptolomæus, Lagi fili⁹, Dux Alexandri,</i>	39.	<i>Aridæus, fra- ter Alexandri Magni, cui sa- na mens non constabat, ad- ministratorem Perdiccam ha- buit, eoque oc- ciso, Antipa- trum.</i>	7.
		<i>Cassander, Antipatri fili- us. Hic inter- fecit Alexan- dri Magni Ma- trem Olympi- dem, Pydnę ob- sessam, prius crudelem in A- ridæum, ejus- que conjugem Euridicen; e- contrà ejus fi- liam Thessalo-</i>	

nicen

A. M.

Seleucida.

A. R.

3638

Seleucus, Dux Alexandri, postquam *Lyfimachum* vicisset, ipse à *Ptolomæo Cerauno*, *Lyfimachi* affine occisus fuit.

32.

[*Huic Synchronus fuit Megasthenes Historicus.*]

3654.

3656.

3664

Lagida.

Anni Regni.

Macedones.

A. R.

nicen, Alexandri
M. Sororem, in
uxorem duxit;
Roxane verò cū
filio in custodi-
am ductâ, iisdē-
que vel tandem
interemptis, *Di-*
odorus Sic. l. 19.

9. 102

Antipater, (a-
liis *Antigonus*)
& *Alexander*,
filii *Cassandri*,
qui *Macedoni-*
am inter se divi-
serunt, mutuis
bellis se confi-
ciunt.

4.

Demetri⁹ Polior-
cetes, Rex *Asiæ*,
filius *Antigoni*,

Ducis

304

INSTITUT. HISTOR.

A. M.

Seleucida.

A. R.

3664.

3665.

Lagida.

Macedones.

A. R.

A. R.

Ducis Alexandri
ascitus ab Ale-
xandro Cassan-
dri filio, contra
fratrem *Antipa-
trum*, quo occi-
so, regnum oc-
cupat.

Pyrrhus, Rex
Epiri, ejecto De-
metrio, una cum
Lysimacho dyna-
stâ Thraciæ, re-
gnat 7. menses:
Post eum *Lysi-
machus*, Dux A-
lexandri M. U-
xor Demetrii, ne
maritum iterum
privatum vide-
ret, veneno vi-
tam claudit.

*Ptolomæus Phi-
ladelphus*, ita di-
ctus, quia sororē
Arsinoen in uxō-
rem duxerat. Er-
ga literas & lite-

A. M.

Silencida.

A. R.

3368.

*Lagida.**Macedones.**A. R.*

ratos munificen-
tissimus. Extru-
xit Alexandriae
bibliothecā co-
piosissimā : qua
occasione Biblia
Hebraea in ser-
monem graecum
conversa fue-
runt.

An. Reg.

38.

[Factum inde, ut
ex omni Graeciā e-
ruditi Viri Alexan-
driam confluerent,
inter quos enitue-
re *Aratus, Apolloni-
us, Theocritus, Ly-
cophron, Nicander,
Philicus, Homerus
junior*, omnes Poe-
tae, qui, quod nu-
mero septem esset,
Plejades dicti sunt.
Fuerunt & alii i-
bidē viri celebres;
ut *Conon, Hippar-
chus*, Mathematici,
quorum operā A-
lexandriæ libera-
les artes fuerunt
excitatae.]

V 2

Pro-

308

INSTITUT. HISTOR.

A. M.

Seleucida.

A. R.

3668.

- - - - -

3669.

Antiochus Soter.

19.

[*Huic σύγχρονοι erant Berolus Historicus, Zeno Philosophus.*]

3670.

- - - - -

3689.

Lagida.

Anni Regni.

Macedones.

A. R.

*Ptolomæus Ce-
raunus*, frater
Ptolom. Phila-
delphi, Lysima-
cho à Seleuco
occiso, Seleucū
vicissim occidit,
& Regnum oc-
cupat: Lysima-
chi viduam Ar-
finoen sororem
suam duxit, quā
paulò post in e-
xilium pepulit,
liberis ejus, quos
Lysimacho pe-
pererat, trucidat-
is: *regnum 210.
dies tenuit.*

Antipater, à
Gallis occiso Me-
leagro 45. dies
regnat.

Sosthenes Gal-
los pellit.

Antigonus Go-

V 3

natas

310

INSTITUT. HISTOR.

A. M.

Selucidæ.

A. Reg.

3689

Antiochus Theos.

15.

3703.

304.

Lagida,

Macedones.

A. R.

natas, Demetrii
 Poliorcetæ Fili-
 us, Macedonia
 Regnum adver-
 sus Antiochum,
 Seleuci filium,
 recuperat, quod
 penes ejus poste-
 ritatem perma-
 net usque ad fi-
 nem. Econtra A-
 siæ regnum ipsi
 ereptum, belli
 jure ad Seleuci-
 das transit: Re-
 gnavit

40.

Ptolomæus Ever-
 getes, Philadel-
 phi filius: Hic
 bello vicit Se-
 leucum Callini-
 cum, Syriae Re-
 gem, qui Soro-
 rem, Ptolomæi
 novercam, unâ
 cum filio inter-
 fecerat.

[Huic σύγχροτοι

3704. *Seleucus Callinicus*, cujus frater erat *Antiochus Hierax*.

[Circa ejus tempora flagrabit primum Bellum Punicum, sub Duce Carthaginensi *Amilcare*, floruerunt etiam *Chrysippus Philosophus*, *Polybius Historicus*,]

3711.

3716.

3725.

Seleucus Ceraunus, dolo Gallorum occiditur in expeditione contra *Attalum*, Regem Pergami.

3726.

Antiochus Magnus, frater *Seleuci*, ab *Achæo* cognato Rex creatus, tam vi, quàm dolo, *Ægypti* regnum affectat, à Romanis in ordinem redactus.

[Circa

Lagida.

A

Macedones.

A. R.

erant Syracides, &
Callimachus.]

R.

Demetrius II.

Antigoni filius.

13.

Antigonus II.

cognomēto Do-
son, sic dictus
quod multa pro-
mitteret, pau-
ca præstaret :
Tutor Philippi,
cujus nomine
regnavit annos
ferè

13.

Pto-

Pto-

A. M.

[Circa hujus tempora flagrabat secundum bellum Punicum, ejus Dux erat Hannibal, sincere hostem sciens, victoriâ uti nesciens. Tum & in flore erant Archimedes Mathematicus, Ennius & Plautus Poetæ.]

A. R.

3728.

3746.

3763.

3770.

Seleucus Philopator, vel Soter.

12.

3771.

Lagide.

A. R.

Macedones.

A. R.

Ptolomeus Philopator, per antiphrasin sic dictus, utpote qui interemit matrem & fratrem, incestuosus, & voluptuarius, victoriam reportans de Antiocho.

Ptolomeus Epiphanes, quinquennis.

Ptolomeus Philometor, itidem per antiphrasin ita dictus, cum matri fuerit invisissimus,

Philippus, Demetrii II. filius, victus à Romanis, Græcis sua libertate ab iisdem restituta: moritur tandem mœrore animi, cum rescisceret innocentiam filii sui *Demetrii*, quem veneno ideo sustulit, quia alter ejus filius *Persens* eum fratrem de suscipiendâ fugâ ad Romanos falsò suspectum reddidit. Regnavit

25.

42.

Per-

3771.

- - - - -

3775.

Antiochus Epiphanes, tyrannus crudelissimus, praesertim adversus Judæos, quem Propheta Daniel cap. 8. vers. 23. appellat *Regem impudentem facie*, & *intelligentem enigmata*: Vertente Luthero, *Einem frechen und tückischen König*; cujus crudelissimas res gestas libri Maccabæorum calamo, non atramento, sed sanguine tincto describunt, ob quas per antinomasian non *Epiphanes*, sed *Epimanes* dici solebat.

12.

[Hujus]

Lagida.

A.R.

Macedones.

Anni

Regni.

Perseus, ultimns
Macedonię Rex,
victus à Roma-
nis Duce Æmi-
lio Consule, in-
que triumpho
ductus, tandem
in carcere vitam
miserè finiens,
Macedonia in
potestatem Ro-
manorum reda-
ctâ, regnavit

11.

Pro-

A. M.

Seleucida.

A. R.

[Huic σύγχρονοι fuerunt P. Scipio Africanus, Carneades Philosophus, Maccabæi, seu Hasmonei, Terentius Comicus.]

3786. *Antiochus Eupator*, Epiphanis filius, à Lyfia in locum patris subvectus.

3788. *Demetrius Soter*, Seleuci, Regis quondam Asiæ filius, obses Romæ elabitur, & regnum occupat.

[Hoc tempore flagrat Bellum Punicum tertium : in flore etiam fuit Scipio Africanus Iunior ; Item Carthago, latâ Romæ de ejus deletione sententiâ, exterminata.]

3798. *Alexander Bala*, seu *Veles*, extraneus, Syriam occupat, adjutus à Ptolomæo, qui filiam suam Cleopatram ei locavit, quem ob infidias sibi ab eo structas iterum profligavit.

3804. *Demetrius Nicanor*, Demetrii Soteri filius.

3805.

Lagida,

A. R.

Macedonis.

A. R.

Ptolomæus Phy-
scon , ad instar
farciminis sic di-
ctus à saginâ vè-
tris, aliàs Ever-

getas

A. M.

Seleucidis.

A. R.

*Lagida.**Macedones.**A. R.**A. R.*

getes II. per anti-
 phrasin, quia fu-
 it crudelissimus;
 Exinde populo
 invisus, ut ac-
 censa à suis Re-
 giâ clâm in Cy-
 prum profuge-
 rit. Repudiavit
 sororem Cleo-
 patram, quam
 in uxorem du-
 xerat, ductâ in
 ejus locum Cle-
 opatræ filiâ suâ
 privignâ, prius à
 se stuprata. Cum
 verò intellige-
 ret, repudiata
 Cleopatræ regnû
 deferri, suum
 proprium, quem
 ex ea genuit, fili-
 um occidit, ei-
 demq; ut matri
 caput ejus, ma-
 nus, & pedes mi-
 sit. Regnavit

X

Pto.

A. M.

Seleucida.

A. R.

3806.

Antiochus Entheus, à Tryphone puer in Regnum Syriae ex Arabia reducitur; reductus postea occiditur.

3809.

Tryphon, extraneus, fugato Demetrio Nicanore, & occiso Antiocho Entheo, regnat.

[*Huic σύγχρονοι fuerunt Hipparchus Astronomus, Lucilius Poeta. Circa idem tempus Numantia in Hispania fuit deleta.*]

3811.

Antiochus Sidetes, Demetrii Nicanoris, apud Parthos captivi, frater, pulso Tryphone: *Pius* & *Soter* dictus, ob beneficia in Iudaeos collata, postea tamen, cum Tryphonem hostem vicisset, beneficia collata maleficiis abundè compensavit, & Iudaeos graviter afflixit.

3822.

Demetrius Nicanor, è Parthica captivitate dimissus, denuò regnat, tandem miserè interemptus.

3824.

Alexander Zebenna, extraneus, à Ptolomæo Physcone contra Demetrium subornatus: postea ingratus, pellitur ab eodem.

Anti

Lagida.

A. R.

Macedones.

A. R.

A. M.

Seleucida.

A. R.

3826.

Antiochus Gryphus, ita dictus
à Naso, Demetrii filius, ab Antio-
cho Cyzieno fratre diuturno bello
vexatur.

29.

[*Huic σύγχροτοι fuerunt Lucretius,
Poëta, Mithridates Rex Ponti. Circa hac
tempora flagrabat etiam bellum Iugur-
thinum.*]

3834.

- - - - -

3850.

- - - - -

Cyzie-

Lagide.

A. R.

Macedones.

A. R.

*Ptolomæus La-
thyrus*, seu *La-
myrus*; *Physcon*
ab Eusebio, *So-
ter* ab Epipha-
nio appellatus,
crudelis, multa
millia Judæorū
interficiens, &
occisorum car-
nib⁹ captivos ve-
sci cogens.

16.

*Ptolomæus A-
lexander*, frater
Lathuri, à Ma-
tre *Cleopatra* e-
jecti, quæ, cum
etiam ipsi *Ale-
xandro* infidias
strueret, ab eo-

3855.

Cyzieni, nec non quatuor filiorum Antiochi Gryphi, puta *Seleuci*, *Philippi*, *Demetrii* & *Antiochi*, bella intestina, & quasi interregnum per annos.

8.

[*Hoc tempore vixerunt Sylla, flagrante ejus bello civili, Item Cn. Pompejus, M. Tull. Cicero, Lucullus, Diodorus Siculus, Catilina seditiosus.*]

3861.

- - - - -

3863.

Tigranes, Armeniæ Rex, ob intestina Seleucidarum bella, à Syris evocatus, regnavit pacificè annos

18.

Posteà à Romanis, quibus bellum indixit, Duce Lucullo victus, regnoque exutus, Syria in Provinciam versâ.

3869.

<i>Lagida.</i>	<i>A. R.</i>	<i>Macedones.</i>	<i>A. R.</i>
dē propter crudelitatem interfecta fuit ; dignum vitæ exitum sortita.	10.		

Lathurus re-
dux, pulso Ale-
xandro ab Ægy-
ptiis, ab initio sui
regiminis regn.

328

INSTITUT. HISTOR.

A. M.

Seleucide

A. R.

3869.

- - - - -

*Lagida.**Anni
Regni.*

Ptolomæus Dionysius, qui & *Auletes*, sic dictus, quia in habitu regio cum tibicinibus publicè certavit, à subditis ob ignaviam, & crudelitatem regno pulsus per Romanos, autoritate Pompeji restituitur. Hic Pompejum à fuga Pharsalicæ Cladis occidi curat, à quo tamen ipse Regno restitutus fuit: Et cum etiam Julio Cæsari insidias strueret, ab eodem fugatus in aqua interit.

31.

Cleopatra, filia Ptolomæi Aule-
tæ unica, libidinosa & luxuriosa
mulier, quæ, victo Antonio, suo
Amasio, Victore Augusto, sibi per
aspides mortem ascivit.

18.

Ergò deficiente *Lagidarum* stir-
pe, *Ægyptoq;* in provinciam ver-
sa, reliquisque Græcorum regnis à
Romanis occupatis, Græcorum quo-
que Monarchia desit, Romanorum
verò incepit.

*Cur ita dispositos, & juxta se positos Reges
Monarchiæ Græcorum pro-
ponis?*

Ad demonstrandam divinæ providentiæ ef-
ficaciam, quæ vel maximis confusionibus di-
rimendis sufficit. Ecce! hoc regnum annua fi-
mile est horologio? quod rotis, inæquali ad
sensum nostrum pondere motis, distincto?
quot vacillantibus pasim fractis dentibus, in-
interrupto? Ut modò sisti, modò in præceps o-
mnia labi, diceret: Et tamen quàm provida
Dei dispositio! quàm efficax & præpotens ty-
rannorum de sede depositio, donec Romanis,
sub quibus Salvator Christus in carnem venire
debuit, Monarchicum axioma plena Majesta-
te cessit! Quis ea, quæ Deus futura prædixit,
dum fiunt, Deo non intuente, non moderan-
te, non disponente, fieri diceret, ut maximè
magna confusione sursum, deorsum, antror-
sum retrorsum ferri videantur?

[Ergò putidissima est Tacititi quiritatio de cladibus
populi Romani, quasi ille Deo curæ non fuissent, dum
lib. 1. Histor. circa initium scribit: *Nec enim unquam
atrocioribus populi Romani cladibus, magisve justis judi-
ciis approbatum est, non esse curæ Deis securitatem nostram
esse ultionem.* Loquitur ut ethnicus, à suæ rationis cæ-
citate in dubitationis salum conjectus, cujus oculi in-
perspiciendis judiciis Dei sunt, αἷς ὁρμηαῖα τῶν κατεργι-
δῶν πρὸς μεσημβρίαν. Quanquam ἀντιφατικὰ ferè sint;
Non esse curæ Deis securitatem nostram; Et, Esse ultionem;
quod

quod posterius omnino justam Dei, omnia, quæ inju-
stè fiunt, justè animadvertentis, providentiam ar-
guit.]

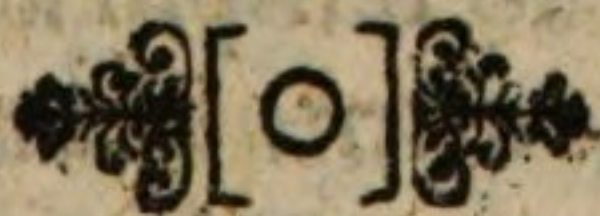
*Supra in recensione Monarchiæ primæ & se-
cundæ Regum protulisti Ptolomæi Cano-
nem: Quos Reges hic canon recen-
set in hac Monarchia
tertiâ?*

Tantum Ægyptios, & quidem sequentes:
cum inscriptione

(κανών) Ἑλλήνων βασιλ. ἐν
Αἰγύπτῳ.

Πτολομαίῃς λαύγ.	κ	λθ	29	463.
Πλ. φιλαδέλφ.	λϞ	οζ	77	501.
Πλ. εὐεργέτ.	κϛ	ρβ	102	526.
Πλ. φιλοπάτορ.	ιζ	ριθ	119	543.
Πλ. ἐπιφάν.	κδ	ρμγ	143	567.
Πλ. φιλομήτορ.	λθ	ροη	178	602.
Πλ. εὐεργέτ. β.	κθ	σζ	207	631.
Πλ. Σωτήρ.	λς	σμγ	243	667.
Διογύσ.	κθ	σοβ	272	696.
Κλεόπατρας	κβ	σζδ	294	718.

[Hos è vestigio sequuntur Romanorum Imperato-
res, quos vocat Reges, inclusive ab Augusto usque ad An-
tonium, Adriani successorem.]

CAP. V.

De Synchronismis aliarum politiarum : In specie ; De quinta Judæorum dynastia , quæ fuit Pontificum.

Superiori libro dixisti , quis populi judæici status sub Persica Monarchia , & alterius usque ad Maccabæos , fuerit : Quis vero ejusdem status fuit à tempore Maccabæorum usque ad Monarchiam quartam ?

EXceptâ historiâ Jaddi Pontificis , à Josepho lib. 11. c. 8. de quo libro præcedenti dictum , descriptâ & Paolomæi Lagidæ , adversus Judæos exercitâ perfidiâ , ab eodem lib. 12. cap. 1. notatâ , Hebræorum res usque ad *Antiochum Epiphanem* , & *Maccabæos* , in historia obscuræ sunt : donec Antiochi crudelitas , qua Ecclesiam horrendum in modum afflixit , eas clariores reddidit , juxta visionem annos 400. antequam tyrannus hanc lucis usuram aspexisset , Danieli cap. 8. factam , ut suprâ demonstravimus. Hinc *Asmonæorum* five *Maccabæorum* stirps & familia , quæ , repurgato templo ab Antiochi abominationibus , & armis libertate recuperata , in dynastia Judæorum quinta , ἀρχιερατικὴν puta ,
h.c.

e. *Sacerdotali rerū potita est, juxta Josephum* b. 14. v. ult. annos 126. usque ad regnum Herodis, qui capta Hierosolyma, principatum adtranstulit, annis 7. ante victoriam Actiacam, nemque Monarchiæ Græcorum, ut idem Josephus testis est lib. 15. c. 7.

Unde deducta fuit Asmonæorum & Maccabæorum appellatio?

Asmonæi dicti fuerunt, quia patrem habebant Mathathiam ex familia Asmonæi. Huic Mathathiæ quinque filii erant, Johannes, Simon, Judas, Eleazar & Jonathan, quos acriter ad constanter resistendum Antiocho, exemplo & verbis, instigavit, dicendo: Nunc ergo, ô filii, emulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum nostrorum & mementote operum patrum nostrorum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum, i. Maccab. cap. 2. v. 50. Hoc nomen æternum, principaliter nomen Maccabæi est, quod cognomen fuit Judæ, filii tertii Mathathiæ, ut d. l. v. 4. videre est, cui Mathathias summam belli, armis adversus Antiochum gerendis, commisit, l. d. v. 66. Et Judas Maccabæus, fortis viribus à juventute sua, sit vobis princeps militiæ, & ipse agat bellum populi. Huic ergo cognomen suum loco symboli fuit, quo Deum suum pro invictissimo Deo confessus est,
ex

ex Exodi c. 15. v. 11. *Quis similis tui in Diis, Domine?* Hujus dicti initiales literæ constituunt nomen *Maccabai* à quo Maccabæorum nomen in S. Scriptura mansit, manebitque, donec Ecclesia in terra militabit.

[Hinc constat, rectiùs scribi *Maccabai*, quàm *Machabai*, propter puncta, quæ dictis literis initialibus juxta analogiam punctandi in sanctâ linguâ hoc modo subternenda sunt, ut pronuncietur *מַכַּבַּי* vide *Itinerar.* in Psalt. David. M. Barthol. Scheræi, pag. 489. Nec absimilis à verò quorundam conjectura est, Maccabæos duces, in vexillis suis quatuor hasce literas impressas gestasse. Atq; hoc etymon non minus ingeniosâ, quàm probabili originatione subnixû videri debet; scribit Guilielm. Henr. Vorstius super R. Ganz in observationib. p. 272. Ad-dito; Ex Græco longius petitum est. Cùm enim [R. Ganz.] vult hac voce denotari linguâ Græcâ fortem, bellicosam, respexit forsan ad Μαχობίας.]

Recita successorû nomina de Maccabæorum stirpe, à tempore Antiochi Epiphanis & templi repurgati?

Judas Maccabæus, (A. M. 3783.) filius Mathathie Asmonæi, qui templum repurgavit, & exemplo patris Antiocho se fortiter opposuit, vitamq; pro lege patria paciscendo, & tandem sanguinem fundendo, fortiter occubuit, præfuit annos 9.

Jonathas: (A. M. 3793.) Frater Judæ, cognomine *Apphus*, itidem heros strenuus, ab Ale-

xan-

xandro rege Syriae Pontifex constitutus, tandem perfide cum filiis à Tryphone occiditur. Præfuit annos 18.

Simon frater Iudæ, (A. M. 3807.) cognomine Thasi, ab universo populo Judaico Princeps constitutus: idem summus Sacerdos, dolo generi sui Ptolomæi, cum filiis duobus Juda & Matathia occisus, præfuit an 8.

Iohannes Hircanus, (A. M. 3815.) idem Dux & summus Sacerdos filius Simonis, destructor templi in Garizim, quod Manasses ædificaverat, & everfor Samaritæ. Præfuit annos 31.

(Sub hoc orta sunt in Ecclesia Dei tres sectæ, Phariseorum, Sadducæorum, Essænorum, de quibus vide Evangelicam historiam & Iosephum.)

Aristobulus, (A. M. 3845.) Hircani filius, qui primus titulum Regis diademate sibi imposito post captivitatem resumpsit, tres fratres minores cum Matre, quam inediâ suffocavit, in carcerem conjicit, Antigonom verò quartum fratrem regni participem facit; quem ipsum ex invidia, ob res præclare gestas, occidit; cuius parricidii iusto DEI iudicio recentem poenam passus est. Præfuit anno 1.

Alexander Iannæus, (A. M. 3846.) idem Hircani filius, princeps fortunatus, tandem ex intemperantia quartanam febrim accersit, moriturq; cum regnasset annos 26.

Alexandra Salome, (A. M. 3873.) Jannæi
Lixor,

Uxor, quæ defuncto marito, natu majorem filium Hircanum summum sacerdotem fecit, ipsa verò regnans annos 9.

Aristobulus (A.M. 3881.) junior filius Jannæi, Hircano fratre majore, quem Senat⁹ Roman⁹ in regni successione & pontificatu jam cōfirmaverat, prius depulso. Hunc Pompejus captivum duxit, Hierosolyma à se capta. Præfuit an. 6.

Hircanius, (A.M. 3887.) ab Aristobulo fratre minore pulsus, à Pompejo in Sacerdotium absque regno restituitur: Autonomia ecclesiastica Judæis relicta, politica verò iisdem adempta, inque Romanos translata. Præfuit annos 23.

Antigonus, (A.M. 3909.) filius Aristobuli, Hircanum auribus truncatis, captivum milit in Parthiam, Præfuit annos. 4. *Quem Heredes*, (A.M. 3913.) expugnata Hierosolyma, interfecit, regnumque ex Romanorum concessione arripuit, deficiente stirpe Maccabæorum, circa initium Monarchiæ quartæ.

[Commentarios de his pontificibus, rebûsque ab aliis gestis, scripsit Iosephus sparsim in libris suis de Antiquitatibus Iudaicis, cum quo si libros Maccabæorû contuleris, pauca desiderabis. Hoc unum hîc expendendum venit, scil. in quam horrendam *ἀναταστροφὴν* res hominum, gliscente potestate, vel tandem deveniant, dum videmus, optimæ Asmonæorum stirpis succedentem familiam, in pessimos ramos degenerasse, & post habitis juribus divinis, in constituendo Sacerdotio sanctissimo summam tyrannidem prævaluisse, ut etiam

hæc monstra adumbrarunt Christum, cum constet, sacerdotes V. T. fuisse typos unici summi sacerdotis N. T. Iesu Christi. En! typum novissimorum temporum, in quibus eadem tragœdia in Ecclesia Dei in sancto loco, luditur,]

CAP. VI.

De Synchronismis regnorum & rerum publ. extra Ecclesiam, durante tertia Monarchia.

Recense præcipua regna extra Ecclesiam, Monarchiæ tertio σέγγονα.

1. Fuit Regnum Parthorum, qui à Callinico & Hierace fratribus, Regibus Syriæ, in mutua bella ruentibus, defecerunt, inque magnam potentiam excreverunt, ut multum negotii sequutis temporibus Romanis facefferint. Hoc regnum duravit usque in quartam Monarchiam ad tempora Alexandri Severi. Vide Justinum, Appianum & Sextum Ruf.

2. Fuit regnum Scotorum, quod initium circa tempora Alexandri M. sumpsisse putatur. Ejus in Tacito & Solino mentio fieri videtur.

3. Fuerunt regna Armenia, Ponti, Epiri, Cappadociæ, Numidiæ, Mauritaniae, quorum Romana historia meminit, destituta temporum successu.

4. Fuit regnum Sicilia, quod ad usque bellum Punicum secundum duravit; tunc enim à Roma-

manis occupatum, regum esse desiit, ut *Livius* author est.

5. Fuerunt *Respublicæ Græcorum*, *Spartana*, *Attica*, *Rhodia*, *Masiliensis*, quæ durante hac Monarchia variè afflictæ multisque tribulationibus & mutationibus subjectæ fuerunt, ut civitatibus fieri amat, quæ præpotentium Principum spoliū sunt. De his vide *Iustinum*, *Diodorum*, *Plutarchum*, *Pausaniam*, alios.

6. Fuit *Respublica Carthaginensis*, de dominatu orbis adversus Romanos æmula, tandem à Romanis tempore *Demetrii Soteris Regis Syriæ*, deleta: *Plinius*, *Diodorus*.

7. Harum omnium potentissima esse incepit *Respublica Romana*, quæ, labente paulatim *Seleucidarum*, *Ptolomæorum* & *Macedonum* imperio, quasi candidata axiomatis monarchici fuit, merita ejus admirandis expeditionibus complere strenuè satagens, ut eas in suis historiis prolixè enarrant *Plinius*, *Livius*, *Polybius*, *Salustius*, *Solinus*, *Florus*, *Tacitus*, *Suetonius*, *Appianus*, *Eutopius*, alii: Summa istarum expeditionum sunt bella, ab hac Republica, heroica planè fortitudine, longè latèque in orbe terrarum, ad cujus dominatum aspirabant, gesta, uterant: *Bellum Tarentinum* cum *Pyrrho*, anno Urbis conditæ 473. gestum. *Bellum Punicum I.* anno V.C. 488. *Bellum Gallicum Cisalpinum*, año V.C. 527. *Bellum Punicum II.* anno V.C. 534.

Bel-

Bellum Macedonicum cum Philippo, anno V.C. 551. *Bellum cum Antiocho*, anno V.C. 562. *Bellum Macedonicum II. cum Perseo*, anno V.C. 581. *Bellum Punicum III.* anno V.C. 604. *Bellum cū Viriato*; item *Bellum Achaicum*, quo Corinthus fuit deleta, anno V.C. 608. *Bellum Cimbricum*, anno V.C. 640. *Bellum Iugurthinum*, anno V.C. 642. *Bellum Sociale Marsicum*, anno V.C. 662. *Bellum Mithridaticum & Civile Syllanum*, anno V.C. 665. *Bellum Gladiatorium*, anno V.C. 680. *Conjuratio Catilinae*, anno V.C. 690. *Bellum Gallicum Caesaris: Bellum Parthicum*, quo Crassus occubuit, *Bellum Civile Caesaris & Pompeji*, anno V.C. 704. Quo Caesar rerum potitus, & vel tandem angularis lapis Monarchiæ Romanæ positus fuit.

[Notandum, si quis velit novisse, in quem annum Mundi quodlibet horum inciderit, is cujuslibet belli annis V.C. addat 3197. utpote tot annos Mundi Urbem conditam antegressos, & habebit annum Mundi isti bello coincidentem, V.G. Si velis scire, in quem annum Mundi inciderit bellum Punicum I. adde ad annos V.C. 488. prædictos annos Mundi 3197. Urbem conditam antegressos, tum habes A. M. 3685, quo bellum Punicum I. exarsit, & sic de cæteris.]

FINIS LIBRI QUINTI.

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER SEXTUS.

DE

Monarchia quarta, quæ
est Romanorum.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ Roma-
norum.

*Quenam est quarta Monarchia, qua Ro-
mana appellatur?*

Est summum, à Deo in Mundo constitu-
tum imperium, à Julio Cæsare incipi-
ens, & adhucdum durans, duraturum
usque ad finem mundi; Danielis cap. 2.
v. 33. per tibias ferreas, pedesque ex parte ferreos,
ex parte fictiles; Item in eodem Propheta cap. 7.
v. 4. per ferocissimam, & terribilem admodum
bestiam, dentibus ferreis omnia devorantem, &
comminuentem, significatum.

[1. Considerandum venit definitum, quod est Mo-
narchia Romana, sic dicta ab Urbe Româ, quæ Metro-
polis

polis erat Monarchica hujus imperii, cujus initia, & incrementa expendenda sunt. *Omnia enim ferè rerum, inquit Seneca de tranq. An. c. i. Politicarum verò, & imperiorum maximè, tenera sunt principia; tempore ipsis duramentum & robur accedit. Id quod in primordio Urbis Romæ, & historiâ ejus Monarchiæ maximè videre est. Quâ, ut Eutropius lib. i. ab initio, inquit, ab exordio nullum ferè minus, nec incremento toto orbe amplius Imperium humana memoria recordari potest. De quo Ioh. Rosinus l. i. Antiquit. Rom. c. i. inter alia ita scribit: Post Aventinum [puta undecimum Albanæ Regem] Procas rerum Albanarum potitus est, & regnavit annos 13. relictis duobus filiis, Numitore & Amulio, quorum hic regnum, quod Numitori fratri propter ætatem debebatur, fraude occupavit; & ne vindex regni ex fratris genere oriretur, ac ipse regno ejiceretur, Rheam Sylliam, filiam Numitoris, Vestæ sacerdotem consecravit. Hac perpetuæ virginitati devota, à Marte, ut fingunt antiqui, sive ab alio quodam, gravida facta, geminos procreavit pueros; Romulum scilicet, ac Remum; Amulius igitur hæc cognita, Rheam Sylliam carceri includit, pueros exponi jubet, qui à Faustula, regii pecoris Magistro, in ripa fluminis Tyberis reperti, inter pastores ab ipsius uxore Laurentia, quæ ob vulgatum corpus Lupa dicta fuit, educati sunt. Remus ubi ætatem virilem est adeptus, captus à prædonibus, perductusq; ad Amulium patrum Regem, accusatur, ut qui Numitoris greges abigere solitus sit; itaq; Numitori traditur, ut ipse de eo pro arbitrio pœnas sumat. Verùm Remus multis sermonibus vicissim habitis, & signis cognitis, nepos Numitoris agnitus est. Superbenit & Romulus cum Fausto, auxilium Fratri Remo laturus. At hi omnes conjuratione factâ ex inopinato Amulium obruunt, atq; obtruncant, regnumq; Abo Numitori restitunt. Anno hujus secundo Romulus & Remus Urbem Ro-*

nam in eo loco, ubi expositi fuerant, condiderunt. Exorto postea bello inter Romulum ac Remum de imperio, Remus occiditur. Romulus Civitati ac civibus Romanis nomen dedit. Haftenus Rosinus, intertexens etiam per parenthesis chronologiam urbis hujus conditæ, quam apud auctores invenit; annum nempe à capto Illo 431. Olympiadis septimæ primum: his tamen ad annum Mundi non rectè alligatis, perhibens, esse annum 3220. juxta alios 3213. cum veriùs annus 3198. juxta Calvisium in opere Chronologico, fuerit. Dehinc Romulo defuncto, sex ordine sibi succedentes Urbis Romæ Reges; post Reges, quorum ultimus fuit Tarquinius Superbus, qui ob violatam à filio Sexto Lucretiæ pudicitiam è regno fuit ejectus, libertate & consulatu per L. Brutum instituto; post hunc Dictaturæ ad tempus sumptæ Decemviri potestate, quæ ultra biennium non duravit, succedente; & post hanc consulari jure tribunorum militum, quod itidem non diu valuit, ob Cinna & Syllæ dominationem, nec non Pompeji Crasique potentiam, citò, ut audiemus, à Casare imminutam.

II. *Definitio constat genere, & differentiâ specificâ*
 I. *Genus est, quòd sit Summum in Mundo imperium: Scimus enim illud in Europa tenuisse Italiam, Dalmatiam, totamque Græciam, Insulas Siciliae, Sardiniae, Candiae, Cypri, Rhodi, Nigroponti, & omnes Insulas Maris mediterranei; Item Hispaniam, Galliam, Germaniam inferiorem, Angliam & Scotiam, Africam, destructâ Carthagine, habitabilem totam; In Asia Syriam, Phœniciam, Palæstinam, Phrygiam, Cariam, Ciliciam, Bythiniam, Ægyptum, Cappadociam, Armeniam & Colchum, &c. ut Paurm. de Jurisd. lib. 2. c. 1. n. 21. numerat: adeò, ut territorium ejus graduum 90. in longitudine; hoc est, milliarium 1350. germanicorum; in latitudine gradum 45. hoc est, milliarium 675. fuisse cen-*

censeatur. Quod ipsum consequens erit; si, quæ Da-
 nielis c. 2. & 7. capite visiones divinitus factæ de hoc
 imperio referuntur, accuratiùs expendemus. 2. *Differen-*
tia specifica constat causis, efficiente principali, procre-
 ante, adjuncto, & comparatis, divinis testimoniis de-
 monstratis. *Causa efficiens principalis* est DEVS,
 à quo etiam hoc imperium constitutum dicitur; quippe
 cujus gratiâ reges regunt, Prov. 8. v. 10. Quod ipsi im-
 peratores hujus Monarchiæ lubentes fatentur; ut *Ju-*
stinianus Imperator in l. 1. c. de V. I. E. l. 1. C. de of-
 fic. præf. præt. Afr. Nov. 28. c. 4. in f. Nov. 47. c. 1.
 Sicut etiam hodierni Imperatores *se gratiâ Dei, von*
Gottes Gnaden/electos scribunt, ut videre est in Aureâ
 Bullâ Caroli IV. Imper. ubi hic Imperator *divinâ fa-*
bente Clementiâ Imperator nominatur: *Quia Imperium*
Romanum, ceu supremum in Mundo caput, solum Deum
recognoscit superiorem, Rumelinus in Dissert. 1. ad A. B.
 th. 4. p. 3. Nec obstat, Pontificum Romanorum,
 Imperii Romani jus penes se esse, ut priùs pe-
 nes populum fuerit, contendendum, intoleranda
 præsumptio; sicut *Hadrianus* IV. primus Imperium be-
 neficium Papæ esse contenderat, missis ad Imperato-
 rem *Fridericum* literis, quarum tenor apud Aventinum
 l. 3. annal. habetur, &c. Hoc enim quî probabunt?
Reges gentium dominantur, vos autem non sic, Inquit
 Salvator, Luc. 22. v. 26. *Regnum enim ejus non est de hoc*
mundo, Ioh. 18. v. 36. Ex quo factum, ut hæc affecta-
 tio ab Imperatoribus Romanis multoties gravissimè
 fuerit refutata; uti videre est in *Ludovico Babaro*, quî
 anno 1338. Colonix de consensu procerum constitu-
 tionem promulgavit, in quâ imperialem dignitatem
 & potestatem à solo Deo immediatè esse, Imperato-
 rémque à Principibus electum, nullâ Papæ confirma-
 tione indagere dicit, illósque qui secùs sentiunt.

læsæ majestatis damnandos esse statuit, Reink. l. 1. cl. 2. c. 3. Et Fridericus Ænobarbus Germaniæ Episcopis, eum communentibus, ut debitam reverentiam Pontifici exhiberet, respondit: *Debitam patri nostro reverentiam libenter exhibemus: liberam Imperii coronam divinam tantum beneficio adscribimus*; Arum. ad A. B. disp. 1. th. 23. Item Vol. 1. de jure publ. dis. 3. pag. 14. 15. 16. cujusmodi exempla infra lib. 7. plura producentur Summatim.

Ecclesiam regat ille suam, divinæque fura

Temperet: Imperium nobis, facesq; relinquat:

Inquit Fridericus I. apud Guntherum, *Causa procreans est Julius Cæsar*, Monarchiæ hujus conditor. Vbi notandum, præcedentium Romanorum heroicas res gestas, quibus via ad Monarchiam latissimè strata fuit, oblivione hîc loci minimè esse involvendas. Neque enim, ut Cyrus ex abrupto surgens, primus Persicam, sic Julius Cæsar Romanam Monarchiam fundavit. Magnæ molis prius erat Romanam condere gentem. Annus iam 166. ante subactam à Romanis Ægyptum, tempore Antiochi Magni, Græci in publico Isthmiorum ludorum conventu, cum ab iisdem pacem & libertatem recepissent, hoc encomium dederunt, ut dicerent; *Esse aliquam in terra gentem, quæ suâ impensâ, suo labore ac periculo bella gerat, pro libertate aliarum. Nec hoc finitimis, aut propinqua vicinitatis hominibus, aut terris continenti junctis, præstet, mare trajiciat, ac quod toto orbe terrarum injustum imperium sit, & ubique us, fas, lex, potentissima sint.* Liv. ab Urbe Cond. l. 33. fol. 669. Quod ipsum primus Maccabæorum liber cap. 8. à v. 1. usque ad v. 16. gravissimè testatur, & prolixè confirmat. Hinc glacie, magnâ opum vi multis in terrarum orbe præliis gestis, fractâ, Iulio Cæsari proclive erat, ultimum, qui restabat, Monarchiæ

chiæ gradum conscendere, dum victa à se Ægypto, contra leges perpetuus Dictator creatus, res Romanas regio planè jure administrandas suscepit, & ut Suetonius in ejus vita cap. 77. refert, nihil esse Rempublicam, dixit, appellationem modò, sine corpore ac specie, &c. debere homines consideratiùs jam loqui secum, ac pro legibus habere, quæ dicat. Quanquam, ut idem Suetonius cap. 79. refert, & plebi, Regem se salutanti, Cæsarem se, non Regem esse, responderit; nempe, ut odiosum Regis nomen cautè declinaret, ipsa re sub specie repugnantis, flagrantissimè desiderata. Et quamvis non secus ac patriæ invasor, & libertatis oppressor, ob hanc Monarchicam clavem, quem apprehenderat, vel tandem tribus & viginti vulneribus confossus, per conspirationem in curia, autoribus, M. Bruto, & C. Cassio, perierit; multò tamen hebetior fuit pugionum parricidarum acies, quàm ut Gordium Monarchiæ nodum, providentiâ Dei astrictum, inciderit; cùm constet, quàm providis artibus Augustus, Iulii successor, id ipsum confirmaverit, quod Iulius antecessor fuit molitus, ut qui cuncta discordiis civilibus fessa, nomine Principis sub imperium accepit. Hinc posito Triumvirî nomine, ut Tacitus l. i. Annalium refert, Consulem se ferens, & ad tuendam plebem tribunitio jure contentum; ubi militem donis, populum annonâ, cunctos dulcedine otii pellexit: Insurgere paulatim, munia Senatûs, magistratuum, legum, in se trahere, nullo adversante, cùm ferocissimi per acies, aut proscriptione cecidissent. Ceteri nobilium, quantò quis servitio promptior, opibus & honore extolleretur; ac nobis ex rebus aucti, tuta & presentia, quàm vetera & periculosa mallent. Neque provincia illum statum abnuebant, suspecto Senatus populique Imperio ob certamina potentium, & avaritiam magistratuum; invalido legum auxilio, quæ vi, ambitu,

postremò pecunia turbabantur. Haftenus verba Taciti. Ex quibus, tanquam ex proximis causis à priori, demonstratam Monarchiam Romanorum nemo est, qui non videt: ut tanta contentione opus non sit, ad probandum: *Quando lex Regia, qua populus Romanus omnem ac summam potestatem in Principem transtulit, lata fuerit?* Quæ Quæstio in politicorum schola est πολυπρίκνη; cui decidendæ verba Dionis, lib. 53. & 57. sufficiunt, dum ait: *Senatus eum (Augustum) omni Legum necessitate liberavit, ut, quemadmodum à me dictum est, revera sui juris, & absolute potestatis, tam respectu sui ipsius, quàm legum, omnia, quæcunque vellet, faceret, quæcunque nollet, non faceret.* Adjunctum temporis hujus Monarchiæ determinatè est duratio ejus ab Imperatorum Romanorum primo, qui Iulius Cæsar est, usque ad finem Mundi; Id quod non tantùm suprà lib. 2. contra Bodinum ἀνασκευαστικῶς, respondendo ad ejus argumenta, quibus Romanam Monarchiam infestat, demonstravimus, sed etiam ex professo hoc ipso libro κατὰσκευαστικῶς demonstratum dabimus, quando suo loco hujus Monarchiæ durationem ad usque consummationem seculi stabiliemus. Quo etiam referri potest Dn. D. Mülleri Disputatio de Statibus Imperii Romani, ubi conclus. 1. cap. 1. à pag. 1. ad 6. usque, *infantiam, adolescentiam, juventutem & senectutem Imperii Romani*, ex historiis συνόμως exponit. Restant comparata, duplici Danielis loco confirmata; dum hæc Monarchia *tibiis ferreis, pedibusque ex parte ferreis, ex parte fictilibus, c. 2. item ferocissimæ bestiae, c. 7. comparatur*; de quibus dehinc ju-

sta ἀναλύσεως methodo agemus.]

CAP. II.

De visionibus duabus, Dan. 2. & 7.
capitibus, sub statuæ, & bestiarum ima-
gine, etiam quartam Monarchiam
significantibus.

*Quomodo probatur, hanc quartam Roma-
norum Monarchiam dictis Danielis visio-
nibus, cap. 2. & 7. esse præfigu-
ratam?*

HOc probatur ex eventu, & complemento,
quod exactissimè in decursu Imperii Ro-
mani cum his visionibus, ad præsentem usque
diem convenit, præsertim quod ad ejus 1. *robur*
& *ferociam*, 2. *dismembrationem* & *abscissa Re-*
gna, 3. *restituendi abscissa*, & *redintegrandi di-*
visa attentationem frustraneam, 4. *Majestatem*
& *exaltationem*, & tandem 5. *ad usque finem*
mundi durationem, attinet. Quæ omnia uti pro-
phetica visiones de quarto Regno peculiariter
asserunt, ita in quartâ Romanorum Monarchia
completa fuisse, & adhuc compleri, historia
cum experientia testantur.

[Harmoniam eventuum cum his visionibus, etiam
sub quarta Monarchia, sequentibus capitibus ad ocu-
lum demonstrabimus : antequam progrediamur, ex-
pediemus argumenta, quæ à Polano in contrarium af-
feruntur, quasi per pedes statuæ ferreos, cap. 2. & per
quar-

quartam bestiam, Dan. 7. non quarta Monarchia; sed successores Alexandri M usque ad Antiochum Epiphanem, sub Monarchia tertia, intelligerentur.]

Omniunne unanimis est sententia, quartam Monarchiam Romanorum Dan. 2. per quartam bestiam intelligi?

Constans est, non vulgi opinio, inquit Cluten. in Sylloge th. 2. pag. 7. sed magni nominis Theologorum unanimi consensu, multis seculorum aetatibus, comprobata sententia, Romanam Monarchiam in duabus illis visionibus colossi, & quatuor bestiarum, apud Danielelem prophetam adumbrari, &c. Hoc tamen non obstante pag. 9. thes. ead. idem asserit; Nonnullos esse, qui per quatuor metalla Dan. 2. & quatuor bestias Dan. 7. intelligant 1. Babylonios, 2. Persas, 3. Alexandrum M. 4. Alexandri successores decem, usque ad Antiochum Epiphanem. Hujus opinionis autorem primum esse Porphyrium, Christiani quondam nominis hostem acerrimum, quem refutat Hieronymus in Danielelem, & Theodoretus, &c. Et quidem Porphyrium præter Piscatorem secutus fuit Franciscus Junius, quem D. Helvicus in Chronicâ, à Cunrado Bachmano in Germanicum translata, fol. 3. 4. 5. 6. 7. solidè refutat. Nobis in præsens res sit cum Polano, qui non tantum in comment. in Dan. cap. 2. per statuarum pedes Roma-

manam Monarchiam intelligi negat, sed de hoc eodem argumento ex professo integram orationem scripsit, pag. 371. 372. ejusdem 1. sententiam nostram de Romanâ Monarchia impugnat, 2. probare præsumit, per crura imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, partim testaceos Seleucidarum, & Lagidarum, per quartam verò bestiam c. 7. Syriæ, quod & Asiæ, regnum intelligi. Argumenta, quæ nobis, & ipsi suo Calvino opponit, dehinc examinabimus, & solvemus.

CAP. III.

Proponuntur, & solvuntur Argumenta Polani, quibus Monarchiam Romanorum 2. & 7. Danielis capitibus adumbratam, impugnat.

Propone argumenta, quibus nostram de Romanæ Monarchiæ Dan. 2. & 7. fundatâ adumbratione, sententiam impugnat?

Quò minùs Romana Monarchia, ad consummationem sæculi duratura, per crura imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, partim testaceos, intelligi possit, repugnare scribis Polanus.

Primò, *interpretationem Danielis, ex qua con-*
stet,

stet, destructo hoc quarto Regno, Christum venturum fuisse, qui regnum erigeret in toto mundo, in eternum duraturum, destructis prius regnis illis, quæ per imaginem fuerunt figurata. At Christum non venisse destructâ Romanâ Monarchia, sed sub ejus principium: Nec Romanam Monarchiam esse adventu Christi abolitam, sed tunc florere cœpisse, ac sub Trajano, ut ex Appiano, Rufo, Victore constet, patuisse latissimè. Neque verba Danielis de ultimo Christi adventu, qui ad judicium erit, esse intelligenda. Nam sic lapidem illum de monte venientem crescere non posse, & totum terrarum orbem implere. Christi enim regnum non demum post ejus ad judicium universale adventum crescere debere, sed à primo debuisse augeri adventu & à tenuissimis principiis inchoatum paulatim tantos progressus habere, ut brevi in toto terrarum orbe erigeretur. Hactenus verba Polani in Orat. de IV. Monarch. pag. 371. 372. *Analysi Hoseæ annexa.*

Respondetur: Hoc argumentum, textu Danielis ex oculis dimisso, plausibile, acriter autem inspecto, solutu facile est.

1. Negatur argumenti antecedens, nempe vi interpretationis Danielis, Christum destructo quarto regno venire debuisse: Reclamat textus, qui *Algeppndn* ait: *Comminuet autem & consumet universa regna hac.* Ex quibus verbis clarissimum est, respectu quarti regni diminutionem

in futuro, respectu primi, secundi, tertii, in præterito esse intelligendam; scilicet Christum illud *ὡς ἑνὸς αἰῶνος* in plenitudine temporis destruturum, hæc autem *ὡς ἑνὸς αἰῶνος* destruxisse, cum interciderent, aut in se mutuò desinerent. Sic intelligenda est illa temporis enallage, qua etiam testam & ferrum, à lapide de monte abscisso, sine manibus comminutum, vidisse Nebucadnezare, Daniel affirmat. 2. Nec absolute verum est, hæc verba Danielis de ultimo Christi adventu non intelligenda esse: Loquuntur enim ea manifestè de universo Christi regno, ejus ortu, progressu, & duratione in æternum, ut clarissima litera verbis cum præteriti, tum futuri temporis hoc mysterium exprimit: Ergò de utroque adventu; de primo, dum *lapis de monte sine manibus abscissus*; de secundo, dum *universa regna consumpturus* v. 44.45. scribitur: quod Pererius comment. in Dan. cap. 2. pag. 103. scitè notavit, inquiens: *Quamvis autem, quæ Daniel hoc loco vaticinatur, ea quadrent in regnum Christi, post ejus adventum, inchoatum. & per varia incrementa & decrementa processurum usque ad finem mundi, non est tamen negandum, eadem magna ex parte regno Christi, quod post secundum adventum erit, perfectissimè convenire. Ergò vaticinium Danielis de regno Christi, convenit ei post primum adventum, inchoatè & aliquatenus, post secundum autem ad-*
ven-

ventum, consummatè, ac secundùm omnes numeros absolute.

Secundò arguitur Polanus: *Quartum regnum statim duo crura habere, hoc est, in duo regna divisum esse, & à duabus familiis administrari debuit, hoc de Romana Monarchia dici non posse. Quæ etsi post Constantinum M. divisa sit, non tamen in duas, sed in tres partes illam divisam fuisse, &c. longo demum tempore post in Orientis & Occidentis imperium equaliter divisam. Polanus l. c. pag. 372.*

*Respondetur 1. per instantiam. Si Romana Monarchia propterea statim in duo regna divisam esse debuit, quia statua duo crura habet, sequitur, etiam Persicum Imperium statim in duo regna divisum esse debuisse. Sed falsum est consequens. Quanquam enim duo Brachia duo regna, Persicum & Medicum, secundæ Monarchiæ denotant, non tamen denotant ea divisam, sed conjuncta & conflata in unum. Ergò falsum est etiam Antecedens. Ergò 2. quod falsum est, rectè negamus. Si enim dualitati crurum hoc divisionis subesset mysterium, non dubium est, in interpretatione Danielis id non fuisse omis- sum, in qua ad digitos pedum numerata regna habemus, nedum ut integra crura omissa, aut oblivione neglecta credamus. Quin, si maximè quis instaret, duo crura duo imperii regna denotare, quid absurdi statueretur, si divisio im-
perii*

perii in orientem & Occidentem talia urgenti reponeretur?

Tertium argumentum Polani est: *Familias illas quartum regnum inter se divisum administrantes, conjugis coalescere, & alteram alterius regnum per connubia ad se transferre conaturas fuisse. Tale nihil in Romana Monarchia fuisse factum, nec fieri potuisse, cum familiae plures idem regnum plerumque administraverint. Polanus l. c. pag. 372.*

*Respondetur: Familiis certis constitisse, & adhuc constare administrationem Romani Imperii, nemo est, qui negat. Atqui tale, quod Polanus de conjugis assert, in Romanâ Monarchia nihil fuisse factum, qui historiarum obliuiosissimus probabit? Illustrissima documenta sunt, quæ D. Helvicus in sua Synopsi pag. 55. & seqq. ex historiarum latifundio quartæ Monarchiæ assert, quæ argumento Polani contrarium *ἀντιπρόθεως* in faciem demonstrant.*

Quarto, inquit Polanus: *Regnum illud quartum debuit regno Christi ex oriente, planè esse deletum, ut ex v. 34. 35. Dan. liquet: Vidisti, inquit, usque dum excisus est lapis, qui non est in ullis manibus, & percussit imaginem ad pedes ipsius ferreos, & aurum; adeò, ut comminueret eos. Tunc comminuta sunt pariter ferrum, lutum, æs, argentum & aurum, fueruntque ut gluma ex a-*

reis æstivis, ita abstulit ea ventus, & nullus locus inventus est eis: lapis autem qui percusserrat imaginem, effectus est mons magnus, adeo, ut imple-
ret totam terram. Polanus l. c.

Respondetur: Si antecedens loquitur de regno Christi triumphante, conceditur; Sed in conclusionem status quæstionis non attingitur. Sin-
de regno Christi militante, tum antecedens negatur, ex fundamentis solutionis argumenti primi.

Quintò infert: Regnum illud quartum omnes Babyloniorum Regi Nebucadnezari subjectas di-
tiones, quas postea etiam Medi & Persæ occupá-
runt, debuit obtinere. At Romani de regno Ba-
bylonio nihil obtinuerunt, exceptâ Egypto & Sy-
ria, de Persico regno tantum Asiam subegerunt
minorem, &c. Polanus l. c.

Respondetur 1. Quo sensu *πάντα ἡ οἰκουμένη*, uni-
versus orbis, Augusto Octaviano ad censuram
sui ab Evangelista Luc. 2. v. 1. subjectus scribi-
tur, ut maximè multas gentes, cum primis ultra
Euphratem, Romano Imperio nunquam fuif-
se subjectas concedendum sit; hoc sensu etiam
universus orbis Imperio Romano subjectus fu-
isse dicendus est, videlicet *Synecdochico totius*,
pro parte: Qua ratione nec Babylonis regnum à
Monarchiâ Romana excludi debet. 2. Tum de-
mum autem consummative eveniet ista absolu-
ta omnium in Mundo regnorum sub hanc Mo-

archiam subjectio, cum institerit, & præsens
 sit hujus seculi abolitio, id, quod visio Colossi
 34-35. aperte dicit: Lapidem sine manibus ab-
 issimam, percussurum statuam, in pedibus ejus fer-
 reis & fictilibus, & comminuturum esse eos. Tunc
 contritum iri pariter ferrum, testam, æs, argen-
 tum & aurum, & redactum quasi in favillam æ-
 livæ areæ, quæ rapta sunt vento, nullumque lo-
 cam inventum iri pro eis. Quid in hac totali
 subjectione & everfione Polanus sub instante
 fine hujus Monarchiæ desiderat?

Sexto arguit; Prophetiæ occasionem prohibere
 hoc regnum quartum de Romana Monarchia in-
 telligere, quæ occasio fuerit sollicita Nebucadne-
 zaris cogitatio, quid post hac de suo regno futurum
 esset. Nam de ignotorum sibi, & remotissimorum
 regnorum statu futuro eum sollicitè cogitasse, per-
 suaderi nemini posse. Pol. l. c. pag. 373.

Respond. I. Imò de ignotorum sibi regnorum
 statu sollicitus fuit, eo ipso, quia is sibi notus
 non erat. Et quidem 2. etiam de remotissimo-
 rum regnorum statu, quæ ut textus vers. 28. ex-
 pressè habet, ventura erant in novissimis tempo-
 ribus.

Septimò concludit: Typum idem figurare,
 cum una imago oblata fuerit, unius tantum cor-
 poris ditionum administrationem representans,
 non autem Romanæ urbis Monarchiam signifi-
 cans,

cans, quæ per 1200. milliaria Babylone distet. Pol. l.c.p.373.

Respond. 1. Ergò sequeretur, nec Persicam, nec Græcam Monarchiam hac statua adumbrari; Quia nunquam probabitur, has duas Monarchias, cum prima, fuisse unius duntaxat corporis ditionum administrationem. Sed absurdum est consequens; ergò etiam antecedens. *2.* Non ex unitate imaginis, sed ex diversitate partium integralium ejus, faciendum est de interpretatione judicium: Quatuor enim regna ex diversis statuæ partibus, non unum tantum diversæ administrationis ex unitate statuæ, Propheta numerat. *3.* Si tot milliarium distantia urbem Romam ab hac visione excludit, profectò plura regna, ob eandem causam, quod facilimum ex Geographicis fundamentis esset demonstratu, ab eadem visione excludenda essent, quæ tamen nec ipse Polanus excludit.

Octavattricatur; Deum Nebucadnezari ideo hoc somnium objecisse, ut non tam Nebucadnezar cognosceret regni sui futuras vices, quam ut Ecclesia Iudæorum sciret statum, usque dum Christus adventu suo, profligatis illis regnis, à quibus oppressiones passura erat, gratiosum suum regnum in toto mundo propugnaret, & ita inter futuras calamitates consolatione certâ pii fulcirentur, Polan. l.c. pag. 373.

Respond. à positione unius causæ ad negationem

nem subordinatæ, nulla est consequentia. Non sequitur, hoc somnium in consolationem Ecclesiæ Judaicæ in V. T. regi à Deo objectum fuit, Ergò non etiam in consolationem Ecclesiæ Christianæ. Quàm pressè enim se mutuò sequuntur consolationes propheticæ, quibus utraque utriusque Testamenti Ecclesia, uno & eodem momentorum fiducia decursu, fuit erecta! Talpa est in Scriptura, qui hanc methodum Spiritus sancti apud prophetas non observat.

Annon autem Polanus suas habet rationes, quibus suam sententiam de Seleucidarum & Lagidarum regno, quasi id in Nebucadnezaris somnio per pec'es partim ferreos, partim fictiles præfiguratum fuisset, stabilit?

Equidem in speciem plausibilia afferuntur argumenta à Polano, quasi in hoc Seleucidarum & Lagidarum regno solo eventus prædictioni exactissimè responderent, id quod etiam in fingendâ & refingendâ quarta bestia Dan. c. 7. affectat, quibus omnibus & singulis incidendis duo sequentia fundamenta abundanter sufficiunt; 1. Quia in utràque visione expressè numero quartum, à tribus antecedentibus diversum, & distinctum regnum vi Interpretationis propheticæ, ponitur. Dan. 2. v. 40.

*Et regnum quartū erit velut ferreum. Dan. 7. v. 17. Hæ quatuor magnæ bestiae quatuor sunt regna, quæ consurgent de terra. Atqui regnum Seleucidarum & Lagidarum non fuit distinctum regnum à regno Græcorum. Ergo regnum Seleucidarum & Lagidarum non potest per pedes partim ferreos, partim fictiles, aut per quartam bestiam intelligi. II. Quia eventus sub Romanorum Monarchiâ, usque ad hunc præsentem diem, longè pressius & exactius cum dictis visionibus conveniunt, quàm convenire cum Seleucidis & Lagidis à Polano finguntur, id quod *αὐτοψία* demonstrabit, si quinque illa huius quarti regni *περιήψεις*; ejus 1. robur & ferociam, 2. divisionem & mutilationem, 3. redintegrandi frustraneam attentationem, 4. majestatem & exaltationem, 5. ad usque finem mundi durationem, cum eventibus conferemus; quod capitibus sequentibus satis planum erit & apertum.*

CAP. IV.

De Romanorum Monarchiæ robore & ferociâ.

Quibus in verbis apud Danielem fit mentio quarti regni roboris & ferociæ?

Dan.

DAn. c. 2. v. 40. hæc habentur verba: *Et regnum quartum erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit & domat omnia: sic comminuet & conteret omnia hæc: Cap. 7. v. 7. Et ecce, bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis: dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans.*

[Hæc duo vaticinia de quarti regni robore & ferocia agere, ex tinnitu vocabulorum constat. Et notabilia sunt verba, quæ Cluten in sua Sylloge thes. 2. pag. 8. de quarta bestia Danielis, cap. 7. habet, quando scribit: *Illud quoque hic observari potest, Apocal. d. c. 13. v. 2. huic Bestie omnia attribui, quæ in precedentibus singula fuerunt, sicuti rectè monuit Hieronymus. Est enim similis Pardo, habet os leonis, pedes ursi, atque ita veluti conflata est ex prioribus, & ferocia potentiaque omnes superat. Et quemadmodum pardus ferus & celer, ursus vorax & truculentus, leo crudelis, animosus, iracundus, & rex animalium reliquorum: Ita sine dubio horum animalium natura Romani Imperii ingenium quasi & studium adumbrat, propter prudentiam, crudelitatem, rapacitatem, dominandi libidinem. Et hæc forte causa est, cur Daniel d. c. 7. nullum nomen, nec certam bestie speciem exprimit. Haftenus Cluten.]*

Ubinam sunt eventus horum vaticiniorum, sub hac quarta Monarchiâ Romanorum?

In utroque statu Imperii, tam ecclesiastico, quàm seculari, robur & ferocia κατ' ἐξοχήν se offerunt. *Statum Seculare* quod concernit, satis

graphicè illum verba Pererii comment. l. 2. p. 95. exprimunt. Quæ tametsi à Jesuita profecta sint, ob eorum stabilitatem huc transcribere nos non pigeat. *Et sanè*, inquit, *Romani domuerunt omnes gentes, vel robore corporis & viribus prævalidas & feroces, ut Germanos, Gallos, Hispanos, vel imperio tunc potentes, ut Carthaginienses, vel majorum gloria, sapientia & prudentia præstantes, ut Græcos, vel divitiis & militum copiis abundantes, ut Asiaticos: vel terrarum longinquitate remotas, ut, Cappadoces, Ponticos, Armenicos, Iberos, Albanos, Scythas: vel interfuso oceano à nostro orbe disjunctas, ut Britannos: vel Patrum suorum sanctitate & suæ legis religione confisas ut Iudeos, qui post mortem Domini nostri à Deo derelicti & abiecti sunt, eorumque religio inanis, Deoque infisa fuit, & superstitio magis, quàm Religio nominanda. Ergo Romani perdomuere omnes gentes, ipsi verò à nullo subacti nulliusque sub dominatum subjecti sunt. Hactenus verba Pererii. Quæ omnia ex bellis, à Romanis toto ferè orbe terrarum gestis, manifesta sunt. Statum ecclesiasticum quod concernit, ex Annalibus Ecclesiæ constat, quàm horrendis persecutionib⁹ tragœdiæ à seculis ad secula actæ fuerint, & adhuc eas agi, experienciâ pronum est cognoscere. Martyrologia integra in medio sunt, quæ testimonia locupletissima hujus ferociæ continent; adeò, ut illa Maccabæorum ab Antiocho Epiphane proveniens persecutio, tantum*

tum umbra fuerit persecutionum Testamenti Novi, quod ferè cum Monarchiâ quartâ initium suum cœpit. Ex hoc quidem propter Christum, ejusque regnum, sub hâc Monarchia diffundendum in universum Mundum, qui per lapidem de monte sub hac Monarchia sine manibus abscissum intelligendus est. Ex quo factum, *ut draco steterit, (& adhuc stet) ante mulierem, quæ erat paritura, ut cum perperisset, filium ejus devoraret, Apoc. 12. v. 4.*

[Tria persecutionum genera sub hac Monarchia potissimum gliscere animadversa sunt; 1. Fuerunt *persecutiones ethnica*, quarum decem sub Imperatoribus ethnicis, ut suo loco audiemus, recensentur. 2. *Persecutio Arriana*, de qua Hieronimus scribit contra Luciferian. c. 3. *Ingemuit totus orbis, & Arrianum se esse ingemuit.* 3. Fuit, & est adhuc dum *persecutio Antichristiana*, cujus umbra fuit, & figura ista Antiochi contra Maccabæos persecutio.

CAP. V.

De divisione & dismembratione
Romani Imperii.

Quid divinus Vates refert de divisione & dismembratione Imperii sub hâc Monarchiâ?

Cap. 2. v. 41. clara sunt verba: *Quia vidisti pedem, & digitorum partem testeam figuli, & partem ferream, regnum divisum erit. V. 42.*

Z s

Et

Et digitos pedum ex parte ferreos & ex parte fideles: ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum. Cap. 7. v. 7. Quarta bestia dissimilis erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem, Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est, de medio eorum, & tria de cornibus primis evulsa sunt a facie ejus. Et ecce, oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia. V. 24. Cornua decem ipsius regni decem reges erunt. Et aliud consurgit post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur, & sanctos Altissimi conteret. Et putabit, quod possit mutare tempora & leges. Et tradentur in manu ejus ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.

*Quotuplex Divisio his vaticiniorum
verbis innuitur?*

Duplex: Una Imperii constantis, altera Imperii labentis.

Quanam est divisio Imperii constantis?

Illam, qua Imperium adhucdum in flore tot regnis, quot bestia cornibus, constitit; qualia erant, Italia, Hispania, Gallia, Germania, Græcia, Asia, Syria, Ægyptus, Africa, Anglia; pro qua alii numerant Sarmatiam.

[Tot cornua enim bestia habuisse in visione dicitur, id quod ad statum Imperii constantis, tot regna in provin-

vinciarum formas redacta, habentis, referendum est. Hinc Cluten in Syllog. thes. 2. pag. 9. *Per fissionem pedum in digitos, & cornua, denotatur divisio provinciarum Imperii Romani in totidem regna, puta, quantum Romana Monarchia sub potestate habuit.* Sic hodiernum Imperium Romanum loco regnorum circulis contentum est, in tot circulos, in quot olim regna, divisum. Quæ Fr. Junius & Brugtonus objiciunt, ex suprâ allatis, & Polano repositis, facile solvi possunt.]

Quæ est divisio Imperii sub hac Monarchia labentis?

Illâ, qua cornua bestia ceperunt evelli, hoc est regna Imperio eripi. *Ex parte enim*, inquit Daniel c. 2. v. 42. *Regnum erit contritum*, quod dismembratio veriùs, quàm divisio dicendum est.

[Vide D. Mülleri Disp. de statibus Imperii, in specie de diminutione ejusdem, &c. pag. 7.]

Quomodo & quando hoc factum est?

Factum est hoc aliquoties, & multoties, & adhuc fieri non cessavit. Quomodo enim, quod in fatis, hoc est, providentia Dei, ut eveniat, dispositum est, fieri desinat? Maximè autem notabiles divisiones & cōminutiones Imperii Romani contigerunt.

I. Cùm Oriens ab Occidente separabatur, quod tempore Constantini M. factum est: quæ divisio vel tandem fuit totius Orientis comminutio, ut historiæ loquuntur.

II. Cùm plurima regna ab Imperio Romano

no deficerent, & barbaræ gentes in id irrump-
perent; uti erant *Vandali, Alani, Gothi, Franci,*
Suevi, Longobardi, Saraceni, &c. qui Imperium
circa, & post tempora Theodosii Imperatoris
miserè dilacerarunt, donec vel tandem Orien-
tali Imperio ab Imperatoribus Constantinopo-
litanis continuato *Carolus M.* Imperium Occi-
dentale ad Germanos transtulit, Pannoniamq;
superiorem Orientis & Imperii limitem con-
stituit. Cujus exemplo succedentes Imperatores
excitati, Orientis Imperium restituere quidem
sunt conati, sed quod conabantur, efficere non
valuerunt, alii aliis fortiores feliciorésque, alii
imbecilliores infelicioresq; , ut historiæ, & e-
ventus, vaticinii complementum, & commen-
tarius, loquuntur; *Regnum ex parte fuisse solidum,*
ex parte contritum.

III. Maximè autem violenta divisio & dis-
membratio Imperii Romani adscribenda est
duobus Antichristis; Uni Orientis extra, alteri
Occidentis intra Ecclesiam, quorum hic Danie-
lis 8. v. 9. per *cornu in principio modicum*, ille
Dan. 7. v. 8. in allegata visione bestię quartæ, per
cornu parvulum, fuit adumbratus: à quibus u-
trisq; miseranda, ob peccata hominum à Deo
indulta Imperii comminutio, pessundatio &
afflictio profecta fuit.

Quis igitur est ille Antichristus Orientis,
extra Ecclesiam?

Turca,

Turca, Anti Christianismi sui originem ducens à blasphemiarum sutore Muhamete, qui ab initio vilissimus, progressu factus est crudelissimus, ut Asiâ, Africâ, Græciâ occupatis, & ita tribus bestiarum cornibus avulsis, blasphemias in blasphemio Alcorano in Deum horrendas eructaverit, bellum adversus sanctos gerendo, cœtum & festa Christianorum immutando, victoriasque multas de Christianis reportando; & id quidem humanis oculis, hoc est, perspicacitate, fraudumque solertia inexplicabili, divinis oculis justo judicio conniventibus, hæreditarius hostis nominis Christiani.

Ergo per cornu parvulum Dan. 7. Mahometem cum Turcico Regno præfiguratum esse statuis?

Omniñò statuo, id quod ex interpretatione angelica, cum ipsis eventibus collata, aperti. sime sequitur.

I. Si consideramus Muhametis originem, quæ tempore Heraclii, Anno Christi 560. fuit contemptissima. Patria enim Arabs, patre mago, matre Ismaelitide natus, à nobilitate sanguinis alienissimus fuit. *En parvulum cornu!*

[Hic dissentientem habemus *Vilhelmum Schickardum*, qui in præfatione *Tarich* à se enarrati, pag. 6. a & 7. b. ita scribit: *Septima* [familia Regum Persiæ] *est Muhammedis, & agnatorum, qui genus hinc palam ducunt à Keidar, Ismaelis filio, tantum abest, ut ex Hagar ancilla se*

se natos esse negent, quod imperiti quidam tradidere. Habetque pseudo propheta inter proximos avos Cudajum, Abdomenaphum, Haschium, & Abdolmutalibum, sat celebres Arabia Reges, e quorum postremo per filium Abytalib, etiam Haly nepos, descendit, Muhammedi patruelis, ut omnino errent, qui ex obscuris parentibus natum dicunt. Haftenus Schickhardus. Sed contra: Quid si hic liber Tarich ad fimbrias Othmani extendendas scriptus, etiam multa fabulosa & falsa contineat, ut ipsum Muhammedem sibi consanguineum fingat. Vide hujus Tarich. p. 23. Et verò quis fide dignior? An Mahumetista? qui Mahumetem celebrat, ejusque genealogiam extollit? An verò Christianus scriptor, qui ex Annalium libris rei veritatem prosequitur? Qualis Cedrenus, Chalcondylas, Paulus Diaconus, Leunclavius, alii, quibus religio est, etiam hostibus affingere falsa; Quorum in historiis hæc Mahumedis prædicamenta recensentur, vide, quæ supra l. i. c. ult. de fide dignis historicis dicta sunt, quòd tutius credendum sit iis, qui aliorum historias referunt, quàm qui suorum, vel suas: juxta Bodini prudentiam, citato loco scribentis; Itaque libenter Casari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitæ haberent.]

II. Puer existens, & patris sui jussa exequens captivus in Scenitarum manus devenit, ab iisdemque mercatori Ismaelitico venditus, & mercaturæ adhibitus, venit in familiaritatem Christianorum, Judæorum & Paganorum, quorum tam religionum instituta, quàm mores & actiones externas, sagacissimè observabat. *Ex tenuissima crescendi initia parvuli cornu!*

III. In.

III. Ingenii ejus sagacitatem, & versutissimam res moliendi solertiam ex artibus, quas exercuit, videre licet. In statu Ecclesiastico loquatur ejus *Alkoranus*, cujus compilationi Sergium monachum, & alios quosdam hæreticos, Judæosque adhibuisse scribitur hominum versutissimus, ut liber blasphemiarum nulli non hominum generi acceptior esset, jactatis colloquiis cœlestibus, & enthusiasmis, ut autoritatem religionis novæ augeret: In statu domestico non acquievit, donec ex servo liber, ex libero mercator, ex Mercatore Dux & Princeps fieret, ductâ Chadigâ Abdimoneplis, heri sui nuper defuncti, locupletissimâ viduâ, & per hanc occasionem pecuniâ, nervo rerum gerendarum, comparatâ. In statu publico sagacissimè odoratus est capillatam apud Saracenos occasionem inchoandi regnum, quod diu meditatus fuerat. His enim usque ad Imperatorem Heraclium in fide Constantinopolitanorum Imperatorum manentibus, sed tandem quæstoribus ob stipendia petita, instar canum repulsis, Mahometi pronum erat, offensos se Duce ad capienda arma contra Imperatorem pellicere; cujus prima præda erat Damascus, Mecha, & cum Mechâ integra Arabia. *En! oculos hominis, quos statim in Ortu sui parvulum cornu habuit! hoc est, versatissimum, ad fallendos & attrahendos ad se homines, ingenium!*

IV. In-

IV. Incrementum corniculi hujus testantur historia, & ferè tertia pars orbis, à Mahumdana tyrannide occupata. Quid enim *Asia, Africa, Græcia*, si non tria cornua à decem cornibus bestiae avulsa? Longum esset, recensere Saracenorum sub Mahomete, & post Mahometem, sub ejus successoribus progressus, quibus rerum in orbe terrarum longè latèque potiti sunt, nec dum Ottomanica crudelitate, quæ Mahometanæ impietatis addictissima est, adversus Christiani nominis professores, Reges Europæos, gliscere desinente, ut verè, etiam in posteris & asseclis re & nomine sit *Mahomet*, hoc est, *ira & indignatio*, Et in Grimm/cui recte *furia Diabolica*; Uti Chytræus in Onomastico pag. 259. scribit. *En! alium istum, quem angelus post Reges, per cornua significatos, consurrecturum esse ait: addito, & ipse potentior erit prioribus & tres Reges humiliabit!*

V. Sermonibus contra Excelsum Alcoranus redundat. Infideles appellat qui crucifixum colunt, & qui sanctam Trinitatem credunt. Negat, in Christo esse duas naturas: Contradicit his dictis: *Mundus per ipsum factus est: Item, Antequam Abraham natus est, ego sum. Negat Christum missum esse, ut ejus mors sit pretium pro peccatis nostris, ut propter eum detur remissio peccatorum, imputatio justitiæ, Spiritus Sanctus, & vita æterna. Negat, per eum, & propter eum fieri*

*resuscitationem mortuorum. Negat, Christum animam suam posuisse hostiam pro peccato: sanguinem ejus purificare nos ab omni peccato, justificari nos fide gratis, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, quem Deus posuit pro nobis propitiatorium. Summatim, dicere, Deum habere filium, esse tam atrox effatum, ut exhorrescat cælum, & obstupescant elementa. Idololatram esse quicumque Christum adoraverit; Christum enim tantum fuisse legislatorem, & quidem inermem, & inutilem imperio, &c. En! sermones contra Excelsum! Quos tamen inexplicabili astutia Mundo plausibiles fecit, dum in gratiam Judæorum Christi divinitatem negavit, circumcisionem retinuit: In gratiam Christianorum Christum virtutem Dei appellavit, & pro sancto, verace, magnoque propheta agnovit: in gratiam Gentilium polygamiam, divortia, libidines, scortationes, & alia horrenda peccata concessit, &c. Nec tamen *μωρὰ καὶ τὴν εὐσεβείαν* susque deque lata, per concurrentia præcepta orationis, jejunii, peregrinationis, eleemosynarum, etiam canibus dandarum, &c. En hominis, (imò Diaboli) oculos, in eruclandis & palliandis blasphemis adversus Excelsum!*

[Vide *Salmasium* in prolegomen. in *Solinum* accurata crysi etymologiam vocis *Alcoranum*, explicantem, quasi *collectanea*, vel *συναγώγη* divinarum præceptionum diceret; quia *Coran* Arabicè sit lectio, vel

collectio, à Radice *Kara*, quæ & legere, & convocare, & colligere significet; addito: *Collectio autem indigitatur ille liber, quòd ex multis præceptionibus compositus sit, quas diversis temporibus ab Angelo Gabriele sibi traditam mentitus est ille impostor, easq. post mortem ejus repertas, & in unum corpus redactas Abubecrus Socer & successor Curanon appellabit, &c.]*

VI. Contritionem sanctorum Altissimi, à Mahumetica crudelitate factam, testantur avulsa cornua: ne quidem Constantinopoli, imò ne quidem sancta terra, prima Christiani nominis metropoli exceptis, juxta proprium, quem jactat, titulum, quo *destructorem fidei Christianorum* se proficitur.

VII. Profanatis Judæorum Sabbatho, & Christianorum die dominicâ, in despectum crucifixi Salvatoris feriam sextam celebrat, id quod apud Arabes retinuit, qui morem hunc celebrandi diem Veneris ex gentilitate habebant, referente id ex Scaligero, Setho Calvisio, in *Isag. Chronol.* c. 13. de annis Hegiræ, p. 122. de quibus annis idem Calvisius l. c. p. 124. scribit: *Anni Hegiræ (id est, Turcici, sive Mahumetani) nunquam exactè coeunt in amicitiam cum annis æræ Christianæ, nec est æra alia, quæ ita contumax esset ad annos Julianos, fortassis quia omen est dissidii perpetui inter Romanum Imperium & Turcas. En mutationem temporum & Legum!*

VIII, Tempus, tempora, & dimidium temporis, quibus Sancti in manibus hujus orienta-

lis Antichristi permansuri ab angelo dicuntur, supputer is, qui articulos temporum ab æterno videt. Si tamen angelici anni per hanc Chronologiam angeli innuuntur, quorum annorum singuli dies singulos annos communes constituunt, tum 1260. anni communes prodeunt; incipiendo calculum ab Imperatore Heraclio: Quæ res cum sit altioris indaginis, ut & vaticinia de *Gog & Magog*, quæ ad hunc orientalem Antichristum à plerisque referuntur, cujuslibet devotioni, ad altiùs ea expendenda per nos relicta maneant.

[De Mahometis origine, progressu, regnique Turcici robore, Tyrannide, &c. vide *Leunclavii* historias: *Neue Chronick Türckischer Nation*. Item: *Neue Muselmanische Histori/ Türckischer Nation/ von ihrem Herkommen/ Geschichten und Thaten*. Item: *Tarcogracia* libros octo *Martini Crusii*; nec non *Deum orbem Saracenorum* *Vilhelmi Schickhardi*. Imprimis Historiam rerum in Oriente gestarum, *Johannis Zonara*, item *Niceta Choniata* Annales, & Historiam *Chalcocondyla*, unâ complectentem; ut & *Paulum Diaconum*, *Cedrenumq.*]

Omniūne est eadem sententia de hoc parvulo cornu, scil. Mahometanum Regnum eo denotari?

Quod patres Ecclesiæ concernit, mirum non est, eos ante vaticinii complementum fuisse lapsos, dum hoc vaticinium de Antichristo occidentali in Ecclesia interpretabantur, ut

Hieronimus, & cum Hieronymo Augustinus à Pererio in comment. in Dan. l. 8. citati, restantur: Hinc ipsi Pererio à Patrum opinione divortium facere, l. c. pag. 356. 357. religio esse videtur, ut maximè Vatablus, & alii, nostram interpretationem graviter demonstrent; Pererius profert argumenta duo, quibus probari putat, non *Mahumetem*, sed *Antichristum* propriè dictum *magnum* hoc parvulo cornu adumbratum fuisse.

Profer argumenta Pererii, cum eorundem solutionibus?

Primum argumentum Pererii est: *Dici hic, tunc futurum illud cornu parvulum, cum quartum regnum, quod est Romanorum, dispersitum fuerit in decem Reges. At, inquit, quo tempore Mahumetes fuit, eo tempore unus duntaxat Imperium Romanum tenebat & administrabat, Perer. l. c.*

Respondetur; 1. Si antecedens loquitur de divisione Imperii constantis, tum negatur consequens. Tempore enim Mahumetis Imperium omninò decem regnis constitit. Hinc textus v. 24. *cornua decem ipsius regni*. Regna per cornua intellige nondum avulsa, sed avellenda de bestia, quorum tria ipsum parvulum cornu humiliaturum v. eod. dicitur. 2. In eo etiam Pererii error est, quia per parvulum cornu singularem tantum personam intelligi autumat, sicut etiam in quæstione de Antichristo in Ecclesia, unam

unam tantum personam in vaticiniis intelligi putat. Sed falsò, ut alibi abundanter nostri Theologi demonstrarunt.

Secundum argumentum Pererii. *Scriptura*, inquit hoc loco, *illud cornu parvulum insectaturum, & divexaturum populum Dei, per tempus, tempora, & dimidium temporis, hoc est, per tres annos, perque dimidium annum. Atqui luce clarius est, persecutionem Mahumeti, & sectatorum ejus adversus Christianum populum, non tantum tribus annis & dimidio durasse: quin hodieq; in Christianos exerceri, & desevire. Perer. l. c.*

Respondetur; Probare incumbit Pererio, per tempus, & tempora tres annos communes, per dimidium temporis, annum dimidium communem notari. Annos enim mysticos, hoc est, angelicos, quorum singuli dies singulos annos integros denotant, per tempus, tempora, & dimidium temporis denotari, probabile est. Imò quis vitio nobis verteret, si de hac prophetæ Chronologia respondeamus, quod Josephus Scaliger de 2300. diebus Danielis 8. v. 14. respondit l. 6. de emend. temp. cap. Reliquum tempus Danielis, &c. fol. 280. ubi ait: Hoc enigma solvent, qui meliori erunt ingenio. Nam ego in toto Daniele nihil obscurius invenio.

[*Quid si sic? Si per tempus, tempora & dimidium temporis, intelligendi essent anni mystici, nuper à Cl. Hainlino prolati? in quibus ut septem dies unam hebdomadem; ita septem hebdomades unum mensem;*

septem menses unum annum mysticum constituunt, ut lib. 1. c. 6. hujus calculi mentionem fecimus. Vide ipsam *Clavem Sacrorum temporum* Dn. Hainlini, & nunc *Solem Temporis*, quem interea temporis, donec nostræ Institutiones recuderentur, publicavit, altiori tamen indagini relinquendum.]

Atqui plura, quam tria regna à Saracenis, quorum primus Dux erat Mahumeres, occupata esse, constat. Quomodo ergò hoc parvum cornu huc quadrat?

Non arithmetica est illa cornuum avulsio, sed geometrica regnorum occupatio, ubi minora regna adhuc tria majora referenda sunt, uti in omnibus Imperiorum mutationibus fieri amat. Inveniunt ergò, quod pueri in faba, qui in hujus vaticinii complemento amplius tricarari volunt.

Fuit Antichristus Orientis extra Ecclesiam, quem dicis Antichristum Occidentis intra Ecclesiam?

Eum ipsum, quem absque controversia ipsorum Papistarum profiteamur, esse præfiguratum Danielis c. 8. v. 9. per *cornu modicum*, quod de quatuor cornibus, subter cornu magnum hirci ortis, egressum est, de quo visio Danielis v. 10. 11. dicti c. 8 refert, *factum esse illud grande contra meridiem, & contra Orientem, & contra fortitudinem cæli, & deiecisse de fortitudine, & de stellis,*

stellis, & conculcavisse usque ad Principem fortitudinis, & magnificatum esse, & ab eo tulisse jube sacrificium, & deiecisse locum sanctificationis ejus. Robur autem datum esse ei, contra jube sacrificium propter peccata : addito ; & prosternetur veritas in terra, & faciet, & prosperabitur.

Quomodo probatur, hoc vaticinium loqui de Antichristo Occidentis intra Ecclesiam ?

Hoc probatur ex natura typi & prototypi, qui se mutuò ponunt & arguunt. Ex quo fundamento ita procedimus argumentando.

Quodcunque vaticinium juxta literam referendum est ad Antiochum Epiphanem, tempore Maccabæorum in V. Test. illud juxta sensum mysticum etiam referendum est ad Antichristum Occidentalem, intra Ecclesiam in Test. N. Quia constat, & utrinque in confesso est, Antichristum N. T. occidentalem per Antiochum Epiphanem fuisse adumbratum in V. Testamento : ipso Christo hanc typi cum antitypo convenientiam cōfirmante, quādo abominationem desolationis in Ecclesia N. Test. à Propheta Daniele dictam esse, Matth. 24. v. 15. Per desolationem templi Hierosolymitani nō adeò obscurè, etiam juxta Patrum sententiam, innuit. Subsumimus.

Atqui hoc reensitum vaticinium Danielis, in ejus visione d. l. impressum, juxta literam referen-

dum est ad Antiochum Epiphanem, tempore Maccabaeorum in V. Testamento. Id quod angelica visionis interpretatio c. d. v. 9. 10. 11. 12. & ipsum complementum i. lib. Maccab. à principio usque ad c. 6. inclusive demonstrat.

Ergò hoc vaticinium juxta mysticum sensum etiam referendum est ad Antichristum Occidentalem intra Ecclesiam in Test. Novo.

[Hoc argumentum Papistis, ipsique Iesuitæ Pererio, omnimodò probatur: Hic enim in Comment. in Dan. l. c. pag. 417. ex Gregorii lib. 30. cap. 2. integram paginam exscripsit, & adprobavit, in qua Gregorius hæc verba Danielis, quæ ad literam de Antiocho accipienda sunt, de ipso Antichristo, cujus Rex ille multis rebus figuram insigniter prætulit, interpretatus est. Vbi hæc ad marginem adscripta habentur verba Pererii. *Quæ Daniel hoc loco vaticinatus est de Rege Antiocho, ea interprete D. Gregorio, mirificè competunt Antichristo.* In hoc tantum puncto *dis. 2. q. 2. c. 1.* distamus Lutherani à Papistis, quod Antiochi typum in Papa mysticè quam exactissimè completum esse contendimus: h' verò Papam omni conatu hujus commatis absolvit, & futurum aliquem Antichristum fingunt, in quo omnia literaliter debeant compleri, quæ in hoc vaticinio, & alibi in Scriptura, mysticè de Antichristo fuerunt adumbrata: Quæ quidem Papistarum de futuro suo Antichristo opinio ex sequenti fundamento absurdissima est. Si Antichristus propterea nondum venisse dicendus, sed adhuc expectandus est, quia vaticinia de eo à Prophetis, Christo, aut Apostolis prolata, ad literam nondum completa sunt, tum nec ipse Christus, Messias, Salvator Mundi venisse dicendus, sed adhuc expectandus est: propter eandem causam, qua nondum exhibitum, sed

adhuc

adhuc exhibendum Messiam Iudæi probare præsumunt, quia in ipso Christo omnia de Messia loquentia vaticinia ad literam nondum completa, verè demonstrant, v.g. quòd populi gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces conflaturi sint, nec gens contra gentem gladium levatura sit, &c. Esa. c. 2. v. 4. &c. Et quæ sunt ejusmodi vaticinia plura, in æternum ad literam non complenda. Sed consequens, ipsis Papistis confidentibus absurdissimum est. Ergò & antecedens absurdissimum esse potest.]

Quomodo autem probatur hypothesis, ipsum Papam Romanum esse illum Antichristum Occidentis intra Ecclesiam, per Antiochum præfiguratum?

Hoc ut demonstremus, non est nostri instituti, relinquendum Theologis, qui id prolixis demonstrationibus probaverunt alibi; hoc tantum, ut probemus, nobis incumbit: Papam dilacerandi, pessundandi, & enervandi Imperii Romani fuisse, & adhuc forsitan esse incensorem deterrimum, & tubam tribuniciam, quod nemo, nisi qui historiarum ignarus est, & plus partium studio, quàm annalium veritati tribuit, inficias ibit.

Quomodo id demonstras?

Ne odiosius, quàm veriùs loqui videamur, allegari possent domestici Papistarum Historici, qui prolixè testantur, multos Pontificum

cruentis manibus Imperium cum Imperatoribus pessimè lacerasse, uti vel ex solo *Ludovico Imperatore quarto defenso*, *Bzovio injuriarum postulato*, libro ab *Iohanne Georgio Hervvarto* ab *Hoenberg/æ.* anno 1610. evulgato, & *Monachii* impresso, abundantissimè videre est: attamen ut saltem per transennam in rem præsentem introspiciendam deducamur, nonnulla specimina dismembrationis hujus, summis saltem digitis attingemus.

Quid est Romanæ Urbis, & magnæ Italiæ partis, à Pontifice Romano, sub prætextu *donationis Constantini*, apprehensa possessio, quàm Imperii Romani, præcipuâ sui parte diminutio, quâ incunabula Imperii, & Metropolim ab ipso Imperio abscissam intuemur? Quam donationem *Petrus de Vineis*, *Dantes Florentinus*, *Marsilius Patavinus*, *Laurentius Valla*, *Cusanus Cardinalis*, *Aeneas Sylvius*, deinceps ipsiusmet Papa, gravissimè impugnant, quippe præjudiciosissimam integritati & majestati Imperii, dum Imperatoribus hujus Monarchiæ per dolum Pontificum sua Regia ex manibus fuit erepta.

Quid est affectata à Pontifice Romano politicum magistratum confirmandi, ipsumque Cæsarem ungendi potestas, quàm majestatis Imperii pessundatio, & juri ejusdem diminutio? professione apertâ, *Imperatorem gladium à Deo, quia à Papa, ut Dei vicarius est, recipere, qui*
septu-

septuagies major sit Imperatore, quem ceu plumbum aurum, Planetas & Lunam Sol, à quo lumē Imperii recipiat, dignitate superet divinā; utpote à cujus nutu omnes principes Christiani dependant. Nec Baronium puduit sub A. 1191. num. 2. Cælestini Papæ, ejus nominis III. petulantiam referre, quam in coronatione Heinrici VI. Imp. ejusque uxoris Constantiæ anno 1191. exercuit, dum in sede Pontificali sedebat, tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator cum Imperatrice inclinato capite coronam de Pontificis pedibus recipiebat, statimque Pontifex coronam Imperatoris pede in terram dejiciebat, ad significandum, quasi ipse potestatem haberet, eum ab Imperio dejiciendi, si ille mereatur. Imperatores ergò Romani, Heinrici cum primis & Friderici loquantur, quàm perniciosi pessundatores Imperii fuerint suorum temporum Pontifices: Ludovicus Bavarus, justissimus incisionum Imperii, per Pontifices factarum, detestator, ut ex libro Hervuardi, modò allegato constat, testis esto ejus, quo de Papas ob divisum Occidentis Imperium accusamus, omni exceptione major.

Summatim, quid Imperio Romano perniciosius accidere potuisset horrendis Pontificum bellis, & tribunitiis adversus Imperatores Romanos, & eorum majestatem, machinationibus: de quibus Palingenius in Capric. non immeritò scripsit:

Pon-

*Pontifices nunc bella juvant, sunt cetera nuga,
Nec praecepta Patrum, nec Christi dogmata
curant.*

Quas fissuras stricta contra Imperatores ban-
norum fulmina imperio attulerint, iterum hi-
storiæ loquantur, quæ ut maximè coram Deo
bruta fuerint, non tamen in Imperio pertur-
bando, & in ejus axiomatico elevando fuerunt
nulla, sed cum multorum gemitibus efficacissi-
ma & potentissima; ut cum *Mantuano* l. i.
Sylv. quivis Imperii venerator justè conqueri
possit:

*Roma quid insanis, toties quid sanguine gau-
des,*

*Sic fremis, ut frendens, cum ferrea vincula
mandit.*

Cerberus, & Stygias murmure turbat aquas.

Tu fratres in bella vocas, in pignora patres,

*Nec Jovis Imperium, nec Phlegetonta ti-
mes, &c.*

Copiâ exemplorum fatiscimus, quibus ex tem-
porum annalibus probari posset, Pontifices Ro-
manos omnium violentissimos fuisse diviso-
& incisores Occidentalis Imperii, ne quidem
Orientis Imperio ab illorum incisionibus o-
mnimodè excepto.

[Fuit Imperii Romani divisio, restat divisi redin-
tegrandi frustraneus conatus & attentatio.]

CAP. VI.

De Imperii redintegrandi frustra-
neo conatu & attentatione.

*Quibus Propheta verbis hoc punctum
innuitur?*

Cap. 2. v. 43. *Quod autem vidisti ferrum, mi-
stum testâ ex luto, commiscebuntur quidem
humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicuti fer-
rum misceri non potest testæ.*

*Quid intelligitur per semen humanum in
his Propheta verbis?*

Historiæ loquuntur, intelligi hîc loci per se-
men humanum partim quæsitâ, partim inita
connubia, quibus multi Imperatores intende-
runt quidem, sed quia in fati non erat, non va-
luerunt Imperium redintegrare & restituere.

[Sic etiam marginalis Glossa Bibl. D. Andreæ Osi-
andri habet super hæc verba: *Significatur fiducia Roma-
norum Imperatorum in affinitate, contracta cum regibus,
ad Romanum Imperium non propriè pertinentibus, ut Rex
Gallorum, Angliæ, Polonia, &c.*]

*Operæ pretium est cognoscere hæc exempla,
ad meliùs intelligendum, fundatam in hoc
vaticinio Dei providentiam: recense ergo
aliquot eorum insigniora monumen-
ta ex historiis.*

Hic

Hic loci D. Helvici vestigia & verba sequi
lubet, qui in Synops. Hist. Univers. pag. 55.
hanc commixtionem per connubia seminis
humani sequenti modo exprimit. In Theodosii
Magni (inquit) familiâ, cujus temporibus cater-
vatim barbarica diversa agmina irruerunt,
quinque vel sex exempla occurrerunt tentatæ
consolidationis corroborationis Imperii per con-
jugia. Nam 1. Theodosius Magnus contra Gothos
à Gratiano Imperatore missus, & postea consors
Imperii factus in Oriente, ducit Gallam, Gratiani
sororem. 2. Ipse Gratianus, antea in imperii socie-
tatem adscitus, duxerat Constantini Imperatoris
filiam, Marcell. l. 29. 3. Placidia, filia Theodosii
Magni, Gratiani neptis à sorore, soror Honorii
Imperatoris à fratre Imperatore nuptum datur
Constantio duci, & ipse Caesar, seu successor in Im-
perio Occidentis declaratur; Prosper in Chron.
Sigeb. Iornand. 4. Ex hoc conjugio natus Valenti-
nianus III. Imperator Occidentis, ducit filiam
Theodosii II. consobrini sui Imperatoris in Oriente,
nomine Eudoxiam. Tripart. l. 12. c. 1. 13. 5. Ex hoc
conjugio nata Eudoxia, nuptum datur Hunerico,
à Genserico Vandalorum Rege Hunerici Patre. 6.
Eudoxia enim mater, Valentiniano III. occiso co-
acta fuit nubere Maximo cædis auctori: Quo con-
jugio ut liberaretur, evocat Gensericum Vandalor-
um regem ex Africa. Ille igitur in Italiam ingres-
sus, fugato Maximo, Imperatricem cum duabus
filia-

filiabus abducit, & postea remittit, retentâ altera, Endoxiâ, quam filio uxorem dedit. Marcell. Niceph. 7. Altera soror Placidia nupsit Olybrio Imperatori Occidentis, qui à Leonel. in Occidentem missus & imperator constitutus fuit. 8. Leo Thrax, Imperator Orientis, mittit Anthemium, ut sit Imperator Occidentis: Eius filius Fl. Martinus duxit in uxorem Leontiam, Imperatoris Leonis filiam. Posthæc adducuntur ex Iornande quinque connubia, quibus Theodoricus Veronensis, Rex Gothorum, pace cum Zenone Imperatore facta, & Occidentali Imperio postea sibi commisso, regnum, quamvis frustrâ, ut Iornandes testatur, stabilire fuit nisus. Quibus subjungitur porrò 1. Caroli M. Imperatoris consilium, quando per nuptias Irenes Imperatricis in Oriente, quas ambivit, conjunctionem utriusque Imperii rursus molitus est, cum prius Irene legatos ad Carolum misisset, petitem filio suo filiam ipsius in uxorem, consentiente quidem Irene in nuptias, sed proceribus græcis id impredientibus. Theoph. vita Eginhard. 2. Othonis secundi, Imperatoris Germani, exemplum, qui Theophaniam filiam Romani Iunioris Imperatoris Constantinopolitani anno 967. duxit: vel ut alii dicunt, filiam Nicephori Imperatoris, nempe privignam, Sigeb. Regin. app. Wittich. Cuspin. in Oth. 1. & II. Luitpr. 3. Exemplum Philippi Cesaris, Friderici Barbarossæ filii, qui duxit

duxit *Irenen* Isaaci Angeli Imperatoris Constantinopolitanis filiam, ipsius Philippi filia postea nupsit *Othoni IV.* reconciliationis ergo. *Naucler. Reusn. in Genealog. &c.*

[Notabiliter scribit Cluten in Sylloge th. 21. pag. 9. *Ad extremum, per ferri lutique mixturam Propheta innuit, Imperium Romanum partim forte, partim imbecillum, quæsiturum sibi præsidia, seque cum adfinitatibus & fœderibus cum regibus, non verò amplius Romano Imperio adhærentibus (ut reges Gallia, Anglia Hispania) nec tamen omninò separatis, muniturum. Verum sicut ferrum & lutum non coalescunt: (licet enim limus, dum humorem habet, videatur ferro agglutinari, mox tamen, ubi aruerit, decidit) ita etiam inter ipsos conjunctionem istam neutiquam fore firmam, stabilem & constantem. Et sanè adfinitates constantem atque sinceram amicitiam minime efficiunt, nisi Deus ipse hominum corda conjugat, & charitatis vinculo consociet. Quid multis? Adfinitates majorum potius simultatum atque odiorum, quàm constantis & sincere amicitia occasionem præbuerunt. Exemplum suppeditat historia antiqua plurima, nova & nobilissima non pauca, quæ cum odiosa fortè futura sint, sicco pede prætereo. Haftenus Cluten.]*

Ergò nulla spes de redintegratione Imperii Romani reliqua est?

Si vaticiniis tenaciter inhæremus, actum est de restauratione Imperii: & nisi ex iis de duraturâ plantâ pedis cauti essemus, utique plus periculi de metuenda ejus panolethria, quàm expectanda restitutione ob nostros oculos versaretur, præsertim dum intuemur Germaniæ nostræ

stræ incendium, quo summa summarum domuum & familiarum Imperii culmina concidere, partim ad interitum inclinare videmus, & incendii flamma eò usque progressa flagrat, ut metuendum sit, ne paces tentatæ sint suffusa bellorum frigida, & intestinos motus externi insultus excipiant.

[Non obstat, quòd pax intereà temporis in Imperio fuit facta, quæ hanc nostram sententiam magis confirmat, quàm infringit. Quid enim est illa pars de tunica, quæ à Galliarum Rege per hanc pacem alodialiter ab Imperio scissa est, quàm frustum, cadens de luto pedis? quod ipsum quid aliud, quàm Imperii diminutio?]

CAP. VII.

De Imperii Romani Majestate, quâ singulariter præ cæteris Monarchiis hæc quarta Monarchia excellit.

Quid divina visio de hujus Monarchiæ Majestate refert?

Equidem magnum & excellens est axioma, Equòd hæc Monarchia præ omnibus regnis in externis rebus, quæ de hoc Mundo sunt, habere dicitur, de quibus *Arumæus* Vol. 1. de jure publ. disc. 1. Item *D. Müllerus* de statibus Imperii, nondum tamen hoc conferendum est cum eo, quod Propheta Daniel de hac Monarchia

cap. 2. v. 44. 45. refert. *In diebus autem regnorum illorum, inquit, suscitabit Deus cœli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet universa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuet testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Hæc tanta est hujus Monarchiæ majestas, ut Imperium Romanum exindè meritò SACRUM nominari soleat; & non dubium sit, Diabolum ei longè acerbius invidere hanc dignitatis majestatem, quàm si Imperatori Romano diceretur: *Tu es auream caput*; ex hoc fundamento, quia quantum in se, ex hâc Monarchia bestiam, cui Meretrix Babylonica infidet, facere omni conatu, indulgente Deo, laboravit: manente tamen Imperio suo axioma Monarchico.*

Definias mihi velim hanc majestatem ex verbis prophetis?

Verbo rem dicam: *Hæc majestas est Christus cum Regno Gratiæ*, quamvis propriè loquendo id non sit de hoc Mundo; quod ex verbis visionis mysticis quidem, sed ob complementum apertis, facile demonstrari potest.

Nam I. solum Christi Regnum est *æternum*, quod juxta præsens vaticinium, in æternum non dissipabitur, nec, ut Regna hujus Mundi, alteri popu-

populo tradetur. *Regnabit enim in domo Jacob in eternum, & regni ejus non erit finis*, Luc. i. v. 33.

II. Solum Regnum Christi comminuet & consumeret universa regna hujus Mundi, consummatè ea abolendo in die novissimo, cùm Christus evacuaverit omnem principatum, & omnem potestatem, & omnem virtutem, i. Cor. 15. v. 24. Ecclesiæ statum militantem in Triumphantem versurus.

III. Solus Christus est i. ille lapis anguli, Psal. 118. v. 22. *offensionis*, Es. 8. v. 14. *lapis probatus, angularis, pretiosus, in fundamento fundatus*, Es. 28. v. 16. &c. Matth. 21. v. 42. Act. 4. v. 11. 12. i. Pet. 2. v. 6. 7. 2. *Lapis sine manibus*, puta, virilis seminis, solo mystico spiramine, per obumbrationem Spiritus S. in utero Mariæ virginis, Luc. 1. v. 35. *abscissus*. 3. *De monte*, nempe cœli, unde venit auxilium, Psal. 121. v. 2. 4. *Factus mons magnus*, fundando regnum per orbem universum, Esa. 2. v. 1. 2. Mich. 4. v. 2. 3. Psal. 68. v. 16. Psal. 87. v. 1. &c. Quid hâc majestate filii Altissimi, quâ Romanorum Monarchia præ reliquis cluet, splendidius? quid altius in universo Mundo? O si terrigenæ hanc novissimi temporis gratiam agnosceremus! *Tempore accepto exaudi te, & in die salutis audi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce, nunc dies salutis*, 2. Cor. 6. v. 2.

CAP. VIII.

De duratione Imperii Romani, usque ad finem Mundi.

Quibus in locis prophetiarum apud Daniellem visionum fundatur duratio hujus quartæ Monarchiæ usque ad finem Mundi?

CAp. 2. vers. 33. inquit visio, quòd tibiæ Statuæ ferreæ futuræ sint, & pedum quædam pars ferrea futura sit; Hoc Daniel vers. 41. ita exponit juxta Chaldaicam, hîc loci authenticam veritatem, circa finem regnum illud erit ex parte solidum. Cap. 7. v. 9. Visio hæc quartæ bestię, quartam Monarchiam, ut probavimus, designanti, subjicitur. *Aspiciebam, inquit Propheta, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Vestimentum ejus candidum, quasi nix, & capilli capitis ejus, quasi lana munda, Thronus ejus flammæ ignis, rotæ ejus ignis accensus, v. 10. Fluvius igneus rapidusque & egrediebatur à facie ejus, millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assidebant ei, judicium sedit, & libri aperti sunt. v. 11. Adspiciebam propter vocem sermonum grâdium, quos cornu illud loquebatur; Et vidi, quoniam interfecta esset bestia, & periisset corpus ejus, & traditum esset ad comburendum igni. 12. Alia-*
rum

rum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vite constituta essent eis, usque ad tempus, & tempus. V. 13. Adspiciebam ergo in visionibus noctis, & ecce, cum nubibus cœli, quasi filius hominis, veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit, & in conspectu ejus obtulerunt eum. V. 14. Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus & lingue ipsi servient, potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum ejus, quod non corrumpetur.

*Quomodo concluditur ex his duobus locis
Danielis duratio quartæ Monarchiæ ad
usque finem Mundi?*

Uti duo sunt loci; alter ex secundo, alter ex septimo capite Danielis, ita duo palmaria argumenta ex iis, ad concludendum id, quod in quæstione est, sumimus.

Locus capitis secundi manifestissimè affirmat; quod pedum statuæ pars quædam ferrea futura sit, hoc est, ut ipse textus explicat, quod circa finem Regnum illud ex parte solidum erit, quo manifestissimè duratio hujus regni confirmatur. Atqui per hanc statuæ ferream partem intelligitur Imperium Romanum, ut suprâ probavimus; & textus expressè ait: *Quartum regnum id esse, cujus pedum quædam pars ferrea futura sit.* Locus capitis septimi hoc argumentum nobis suppeditat: *Cujuscunque imperii de-*

structionem ultimum novissimi diei judicium im-
mediate secuturum est, illud Imperium certò sta-
bit & durabit usque ad finem Mundi. Quia inte-
ritus Mundi, & ultimum istud generale judici-
um, quando Christus venturus est ad judican-
dum vivos & mortuos, sese immediate excipi-
ent, ut ex Apostoli verbis 1. Cor. 15. v. 24. con-
stat, quod Christus tum evacaverit omnem
principatum, & omnem potestatem, & omnem
virtutem. Subsumimus: Atqui Imperii Roma-
ni destructionem immediate sequetur ultimum
novissimi diei judicium: Sic enim clarissima ver-
ba textûs innuunt, quo internecionem bestix
quartæ, per quam quarta Monarchiâ, uti proba-
vimus, indigitatur, ultimum novissimi diei ju-
dicium secutum esse, pressissimis verbis innui-
tur. Ergò, Imperium Romanum stabit & dura-
bit usque ad finem Mundi.

[Luserit ergò ille Galliæ Sejanus ad suum placitum,
 qui dum vita ejus adhuc manebat, ex intestinis Ger-
 manix cladibus augurium sumendo Regem suum pu-
 blicâ comædiâ par un ballet, in Germanos animavit, re-
 presentando in theatro quendam Imperii Romani Glo-
 bum, igne artificiali repletum & comburentem, à quo
 tandem consumptus in quatuor partes frustillatim ceci-
 dit: parimodo (dicens) nunc instare diem, quo Imperium
 R. G. intestinis simultatibus attritum & fractum, ur-
 gentibus fatis, quatuor Imperii hostibus divisum eat. At
 Deus providebit. D. Müllerus disp. de statibus Imperii,
 pag. 8.]

Atqui

Atqui & hoc probandum est, hîc loci per descriptum judicium certò intelligi ultimum novissimi diei judicium; Probetur ergò probatio Minoris argumenti prolata?

Hoc probatu facilimum est, si descriptionem ultimi judicii in N. Test. fundatam, cum descriptione hac prophetica judicii confereamus. Ex qua collatione probatio in mensa Solis posita erit, juxta canonem infallibilem; *Cuiusque competit definitio, ei etiam convenit definitum.* Atqui judicio, de quo hîc loci Daniel agit, competit definitio judicii ultimi in N. Test. à Christo & Apostolis descripti. Hoc *απειρόμενον* probamus.

I. *Ex thronis positis, inter quos thronus antiqui dierum, qui sedisse scribitur, eminet. Eadem ferè descriptio extat Apocal. 4. vers. 2. 3. Et ecce sedes posita erat in cœlo, & supra sedem dens. Et qui sedebat, similis erat aspectui fasspidis & Sardini, & iris erat in circuitu sedis, similis visioni Smaragdinae. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor seniores, &c.*

II. *Ex Deo Patre, qui per Antiquum dierum intelligitur, non quasi ætate proficeret; Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient, inquit David Psal. 102. v. 18. sed i. propter æternita-*

tem ejus, respectu hominum, quorum tempus breve est. *Homo enim natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis*, Hiob 14. v. 1. 2. Propter incarnationem filii, respectu cujus pater ipsa æternitate antiquus dierum est, quem ipsum canonici libri N. T. multoties judicem novissimi diei constituunt. *Deus enim statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æquitate, in viro, in quo statuit*. Act. 17. v. 31.

III. *Ab adjunctis multis hujus Antiqui dierum, quæ Deo Patri, cum Filio, novissimi diei judicii competunt, cujusmodi sunt ; 1. Vestimentum candidum, quasi nix, ad denotandum veritatis candorem in judicando, omniscientiam in cognoscendo. 2. Capilli capitis, quasi lanae, ad denotandum temperamentum gratiæ cum justitia, de qua David ait: Semel locutus est Deus duo audiivi, quia potestas Dei est, & tibi, Domine misericordia, quia tu reddes unicuique secundum opera sua, Psal. 62. v. 12. 3. Flamma ignis, quæ thronus est, ad denotandam exquisitam ejus contra impios justitiam, juxta quam hic noster Deus ignis consumens est, Hebr. 12. v. 29. 4. Rota throni, quæ ignis accensus sunt, ad denotandam judicii ab impiis inexpectati pernicietatem & præsentiam, quia sicut fulgur exit ab Oriente, & apparet usque in Occidentem, ita erit & adventus filii hominis, Matth. 24. vers. 27. 5. Fluvius igneus rapidusque, à facie ejus egrediens,*
ad

ad denotandum fulmen condemnationis contra impios: *Discedite à me, maledicti, in ignem eternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus*, Matth. 25. v. 41. 6. *Millia millium, & decies centena millia ministrorum ejus*, ad judicium quia, *omnes angeli Christum adorant*, Hebr. 1. v. 6. *cum quo venturi sunt, cum ipse venerit in maiestate suâ*, Matth. 25. v. 31. 7. *Libri aperti, ad inveniendam normam judicii, quæ erit Lex & Evangelium. Sermo enim, quem locutus sum, ille judicabit in die novissimo*, inquit Christus Joh. 12. v. 40. Hinc Apocal. 20. v. 40. *Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & mortui judicati sunt ex his, quæ scripta sunt in libris secundum opera illorum: Id quod intelligendum est, non de operosa Bibliorum inquisitione, sed mirabili manifestatione in momento, quia nihil opertum erit, quod non revelabitur & occultum, quod non sciatur*, Matth. 10. v. 26.

IV. *Ex filio hominis, quem exinde Christum esse oportet*, 1. *Quia in humanitate assumpta redibit ad judicium, quemadmodum discipuli viderunt eum euntem in cœlum*, Act. 1. v. 11. 2. *Quia tunc videbimus filium hominis venientem in nube*, Luc. 21. v. 27. Quod præter Christum, nulli hominum Scriptura tribuit. 3. *Quia comitatu angelorum stipatus sedebit apud Antiquum dierum, super sedem maiestatis suæ*,

Matth. 25. v. 31. 4. Quia pater, (*Antiquus dierum*) potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Joh. 5. v. 27. 5. Quia tunc congregabuntur ante eum omnes gentes, Matth. 25. v. 32. hoc est, omnes populi, tribus, & linguæ. 6. Quia tunc incipiet Regnum gloriæ, quod non corrumpetur, cuius potestas æterna erit, quæ non auferetur, juxta vocem magnam in cœlo auditam: *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus*, Apoc. 12. v. 10. &c.

Ex his fundamentis luce clarius est, per hoc iudicium, quod internecionem bestię quartæ immediate sequuturum est, non aliud, nisi ultimum novissimi diei iudicium intelligi posse, aut debere.

Suntne Doctores hodierni Ecclesiæ in hac Interpretatione de Antiquo dierum, de filio hominis, de iudicio

ὁμοῦ ἡφοί?

Equidem sunt, qui hoc apertissimum vaticinium non de Christo, sed de alio quodam Rege, seu liberatore Ecclesiæ, qui triumphatis omnibus externis Ecclesiæ hostibus, regnaturus sit, interpretantur, ac si abolitâ Romanâ Monarchiâ, sub eo aureus quasi Ecclesiæ status in his terris expectandus esset: in quam sententiam *Johann. Henricus Bisterfeldius*, lib. 1. de uno Deo

Deo patre, Sect. 1. cap. 8. ambobus pedibus ire contendit, nixus quidem suis rationibus, quibus tamen quid soliditatis subsit, videre non possumus.

Quaeso, propone argumenta Bisterfeldiana, & ubinam singula hient, aut deficiant, directis solutionibus remonstra?

Quare Bisterfeldius non credat, Christum intelligi per eum, qui (Dan. 7. v. 9.) sicut filius hominis venit.

Primum ejus argumentum est: Illi filio hominis de quo hic loci agatur, regnum non iradi, nisi bestias deletis, & Romanâ Monarchiâ eversâ, scilicet, ut regnum pacatum sit, hostibus externis victis & triumphatis.

Atqui Christo regnum in ascensione traditum esse, non pacatum, sed potissimam partem hac in vita in medio hostium vicens.

Ergò: Illum filium hominis, de quo hic loci apud Daniele agatur, non esse Christum.

Respond. Nulla consequentia est in argumento; Christo in ascensione in Cœlos regnum non pacatum traditum fuit. Ergò Daniel hic loci non agit de ultimo novissimi diei judicio, quo Christus, filius hominis, deletis bestiis, & eversâ Monarchiâ Romanâ venturus est ad judicandum vivos & mortuos. Probetur consequentia:
Qua

Qua non probata, Bisterfeldii argumentum fumus est, non argumentum.

Secundum argumentum Bisterfeldii :

Hic filius hominis ad antiquum dierum dicitur adducendus, juxta Chaldaicum fontem appropinquare fecerunt, id est, adduxerunt eum.

Atqui tum personæ, tum officio Christi repugnat, ut ab aliis ad Antiquum dierum adduci dicatur, utpote unigenitus patris filius, & unus mediator.

Ergò : Per filium hominis in hac visione Christus non intelligendus est.

Respond. 1. ad Minorem per instantiam. Si personæ & officio Christi non repugnat, quòd, cum illi subjecta fuerint omnia, & ipse tum subijciendus ab Apostolo dicatur illi, qui subjecit sibi omnia, ut sit Deus, omnia in omnibus, 1. Cor. 15. v. 28. tum multò minus ejus personæ & officio repugnabit, si juxta visionem, eum ad Antiquum dierum deducendum dicamus. Sed prius ex Apostoli verbis est verum. Ergò etiam posterius. Distingendum igitur est 2. inter deductionem, quarum alia est *pædagogica*, alia *majestatica*, qua ipsi Imperatores ab electoribus Imperii, Regnique vasallis deduci dicuntur. De pædagogica deductione vera est Bisterfeldii Minor, sed textus visionis eam non agnoscit, de hac verò, majestaticâ puta, quam visio in textu statuit, falsa est. Cùm enim venerit filius

lius hominis in maiestate sua, & omnes sancti Angeli cum eo, tunc sedebit super thronum maiestatis suæ, &c. En! deductionem comitatûs angelici, quæ tantum abest, ut maiestatem personæ & officii Christi minuat, ut potius eam solidissime confirmet.

Tertium argumentum Bisterfeldii.

Per filium hominis hic non tam una persona, quam primus (forte pius) quidam Rex intelligitur, quo Christus in extirpandis hostibus Ecclesiæ utetur. Ratio: Regnû enim hoc non tam uni personæ, quam populo Sanctorum v. 27. dabitur, &c.

Atqui Christus una tantum persona est.

Ergo: Per filium hominis Christus hic non intelligitur.

Respond. 1. in Majore ꝑseudopropositio est, quæ non tam probanda, quam improbanda est. 2. Adducta probatio est textûs prophetici obscuratio. Diverlo enim respectu regnum tradetur Christo, tanquam uni personæ, tradetur populo sanctorum, tanquam multis: Quin & ipse Christus regnum Deo & patri traditurus, ab Apostolo scribitur 1. Cor. 15. v. 24. qui modi regnum tradendi, supponendi; non opponendi sunt. Res ipsa, & textus propheticus clarior est, quam ut multis vocabulis in contrarium productis has paginas impleamus.

Quartum argumentum Bisterfeldii.

Hoc regnum tradetur populo Dei postquam ip-
si

*si judicium datum fuerit, hoc est, postquam besti-
arum iniquitas, piorumque innocentia, judicia-
liter fuerit demonstrata.*

*Atqui hic modus tradendi regnum repugnat
majestati Christi, utpote qui ipse omnium iudex
ac præmiorum diribitor, ab universa Scriptura
dicitur.*

*Ergò: Per filium hominis Christus in hac vi-
sione non intelligendus est.*

*Respondetur; hæc conclusio ex his præmissis
non sequitur, nisi aperte & explicitè quatuor ter-
minos in unum syllogismum coarctare veli-
mus. Sed hoc tantum concluditur; Ergò per
populum Dei Christus in hac visione intelligi non
potest, quod nos ambabus manibus Bisterfel-
dio damus.*

Quintum Bisterfeldii argumentum.

*Nullum in hac visione occurrit nomen, quod
Christo attribui possit.*

Ergò: Christus hic non intelligendus est.

*Antecedens probatur: Non enim eum, de
quo hic agitur, vocat ben Adam, aut Bar enosch
h. e. filium hominis, sed tanquam filium hominis.
Per nubes autem intelligi stylo prophetico piorum
exercitus.*

*Respond. penè quot verba, tot absurda, 1. An-
non filius hominis est denominatio, Christo in
evangelicâ historiâ multoties attributa? 2. An-
non Christus adventurus in nubibus scribitur?*

3. Si

3. Si chaldaicum præfixum, *tanquam*, obstat, quò minùs Christus intelligi possit, multò minùs pius aliquis alius Rex intelligendus est, quippe, si is in rerum naturâ oriundus esset, revera homo, non *quasi homo*, dicendus esset. 4. Clarior est textus visionis, quàm ut æquivocæ nubes ex nubibus propriè dictis fingi possint. *Hunc locum citavit Christus in Evangelio*, inquit Munsterus super hunc locum, *cùm ad Caiphā diceret: à modo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*

Sextum Bisterfeldii argumentum:

Hæc visio Danielis agit de illo Christi beneficio, quo Ecclesiam, Antichristo funditùs extirpato, Judæisque miraculosè ad se conversis, ab externorum hostium tyrannide liberatam, & ex universi Orbis populis, ne quidem Americanis exceptis, collectam, sartam tectam in hoc mundo conservabit, donec eam ad se traducat.

Ergò: Christus per hunc filium hominis non intelligendus est.

Respond. 1. Antichristum ante ultimum Christi adventum funditùs extirparum iri, Apostolus reclamation, quando 2. Thess 2. v. 8. scribit: *Et destruet illustratione adventûs sui eum.* 2. De Judæorum miraculosa conversione Scriptura tacet, de ordinariâ ipem aliquam facere videtur. 3. Universalis ad ecclesiam vocatio jam per Evangelii præconium facta est, cùm

non

non sint loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces, Psal. 19. v. 4. Negato igitur antecedente, consequens sponte concidit.

Tandem Bisterfeldius argumentum, quod in hac visione ab hujus regni excellentia, diuturnitate (dicere debebat, æternitate) & amplitudine sumitur, facile solvi posse putat, si consideretur, quod hic, ut ille putat, reverà describatur regnum Christi, non quatenus ipsius proprium sit, sed quatenus ipse sanctis suis regnum in his terris concedat.

Sed argumentum, quod ab æternitate hujus potestatis sumitur, fortius est, quàm ut glossa quæsitâ, & textui repugnante, infringi possit. Utrumque enim clarum est ex textu, describi regnum Christi, tum quatenus hoc ipsius proprium est, juxta textum, Et dedit ei (filio hominis) potestatem, & honorem, & regnum, tum quatenus ipse sanctis suis hoc regnum daturus est; Quæ duo non ad opposita, sed supposita referenda sunt.

His ventilatis, firmissimum manet, intelligi in hoc vaticinio ultimũ novissimi diei judicium, quod immediate secuturum est internecionem bestię quartę, hoc est, interitum Monarchię Romanę, ὁπρὲς ἐδεῖ δεῖξαι. Abundet interim suo ingenio Bisterfeldius, modò Danielis vaticinium incorruptum nobis relinquat, nec somniet Utopiam aurei alicujus seculi Chiliasticam, aut aliquid de illo.

Quid

Quid autem, si per adventum Filii hominis primus Christi in carnem adventus hic intelligeretur? quæ opinio Calvinus est?

Durior, imò collata cum circumstantiis textus, absurdior est hæc sententia, quàm ut refutanda videatur, quia absurdissimum est, statuere, Christum in primo adventu venisse in nubibus, venisse ut severum judicem, venisse ut destructorem & interfectorem quartæ bestię, Monarchię Romanę, &c. quia res ipsa clamat, futura esse hæc, nondum facta fuisse. Ut quid igitur ex futuris fiunt præterita?

Quid autem responderetur Lactantio, qui libro 4. cap. 15. planè contrarium statuere videtur, scilicet interituum ante finem Mundi Romani Imperium?

Hoc responderetur, abundare Lactantium suo sensu, nec præjudicare sensui prophetico, quando scribit: Romanum nomen, quo nunc regitur orbis (horret animus dicere, sed dicamus, quia futurum est) tolletur de terra, & Imperium in Asiam revertetur, ac rursus Oriens dominabitur, atque Occidens serviet: Quibus posterioribus verbis quamvis Saracenicum & Turcicum Regnum innui videatur, tamen quod de Occidentis servitute subjungitur, hætenus, qualiter qualiter adhuc stante, atque durante

per Dei providentiam Romano Imperio, ab eventu dissonum observavimus: adeò, ut rationi potius in hac sua sententia indulgisse, quàm vaticinium prophetæ Danielis inspexisse videatur Patrum & Philosophorum optimus. dum hanc sententiam de præcoci interitu huius Monarchiæ secutus est; quod ex verbis, quæ allegato loco annectit, satis liquidè patet, quando scribit: *Nec mirum cuique videri debet, si regnum tanta mole fundatum, ac tam diu per totos & tales viros auctum, tantis denique opibus confirmatum, aliquando tamen corruet. Nihil est enim humanis viribus laboratum, quod non humanis æque viribus destrui posset, quoniam mortalia sunt opera mortalium*: Ex quibus verbis equidem destructio Romanæ Monarchiæ sequitur; non autem destructio necessario præcisè ante finem Mundi. Ergò adhuc dum Lactantius abundet sensu suo, dum modò nobis vaticiniis Danielis in hac quæstione tenaciter inhærere liceat.

Atqui suprâ, lib. 2. cap. ult. cis finem stoliditatis & impietatis damnata fuit opinio, quod Romani Imperii æternitas, hoc est, duratio præ ceteris Regnis continuata statuitur: quæ quomodo cum hac de duratione Imperii Romani ad finem Mundi sententia congruant, velim mihi explicari?

Roma

Romanorum de sua Urbe & Imperio opinio in absolutam æternitatem intendebat, juxta allegata Claudiani verba panegyri. 3. de laude Stilliconis :

*Nec terminus unquam
Romanae ditionis erit.*

Et Maro in Satyrico Carmine Sulpitii repositum :

Imperium sine fine dedi.

Nostra autem sententia durationem tantum ad finem Mundi ex vaticiniis Danielis infert ; adeoque ipsum Orbem, nedum Imperium Urbis finitum iri ponit : Et eam quidem non perpetuò sui similem, sed insignibus, & iis quidem ab ipso Daniele prædictis mutationibus obnoxiam, planè ad omnium Regnorum & Imperiorum indolem, quibus in quarto modo proprium est vicissitudinibus esse subjectis ; quod Livius quasi ex impotentia animi venenum Imperiorum Dec. 1. l. 2. appellat, inquiens : *Id unum venenum, eamque labem civitatibus opulentis repertam, ut magna Imperia mortalia essent : Cum, ut idem Decad. 5. l. 2. ait, omnia humana, tum maxima quæque & regna & Imperia sub casibus multis sunt.*

[Hac de re pulcherrimè Philo in libello, quod Deus immortalis sit, scribit, cujus verba digna sunt, ut integra huc transcribantur. An putas, inquit, mortalem rem ullam verè esse ac subsistere, & non tanquam in sug-

gesta quodam ab inani & incerta opinione sustineri, non aliter, quàm somniorum ludicra? Quod si non libet singulorum fortunas perquirere, vide regionum integrarum & gentium mutationes in melius & deterius. Floruit quondam Græcia, sed Macedones abstulerunt ei potentiam. Postea Macedonia viguit opibus; sed divisa in plures portiones debilitata est, donec omninò interiit: Ante res Macedonum inclyta fuerat Persarum felicitas, sed una dies tam ingenti Regno finem attulit, & nunc Persæ, penes quos paulò ante fuerat imperium, sunt Parthorum provincia. Fuit & Egypti olim per ampla, magnificaq; potentia, sed nobis in morem præteriit ejus felicitas. Quid Ethiopes? quid Carthago in Africa? Quid Pontici Reges, quid Europa Asiæque? Et ut compendio dicam, totus orbis habitabilis? nonne more navis susq; deque jactata marinis fluctibus nunc secundis ventis, nunc adversis nititur? Nam verbum divinum choreas in orbem ducit, quod vulgus hominum fortunam nominat. Et cum perpetuò feratur per civitates, gentes, regionesque, res aliorum aliis omnium omnibus tribuit, subinde variantibus apud singulos temporibus, ut totus terrarum Orbis tanquam una civitas, optimo reipublicæ genere administretur, populari regimine. Nihil igitur est in humanis rebus ac negotiis præter umbram, auramque levissimam sine morâ præter volantem. Eunt enim ultrò citroque tanquam æstuaria. Nam & marini æstus nunc cum magno impetu sonitusq; accedunt, & longè latèq; per littora diffunduntur undis stagnantibus: nunc refuunt retrò magnamq; maris partem in formam continentis redigunt: Simile quiddam accidit, quando fortuna postquam populosam aliquam gentem inunda- vit magnis felicitatibus, fluxu averso, ne guttam quidem finit reliquam, deletis etiam vestigiis opulentiæ pristinae.]

Quod

Quod si duratio hujus Monarchiæ tot mutationibus est obnoxia, queritur, quales & quotnam mutationes hætenus in Imperio contigerint?

Primum mutationis intervallum est annorum 353. à *Julio Cesare* usque ad *Constantinum Magnum*, anno Christi 306. qui primus pacem per orbem dedit Ecclesiæ, & Imperii sedem Constantinopolim transtulit, post cujus obitum prima divisio Imperii facta fuit inter filios ejus, non sine fatali labefactione Monarchiæ.

Secundum intervallum est annorum 506. à *Constantino* ad *Carolum Magnum*, anno Christi 800, hocque intervallo decurrente, facta est *secunda & tertia* Imperii divisio: *Secunda* inter filios Theodosii, paulò post Occidentali Imperio in Augustulo anno 476. desinente, & paulò antè sub ipso Theodosio I. & II. barbarorum exercitu Imperium invadente, diripiente, dilacerante: *Tertia* verò sub ipso Carolo, sub quo ultima divisio Imperii in Orientem & Occidentem contigit.

Tertium intervallum est annorum circiter 844. à *Carolo Magno*, qui Imperii dignitatem ad Germanos transtulit, usque ad Imperatorem nostrum *Leopoldum*, sub cujus intervalli decursu notandum est, vel tandem captâ à Turcis Constantinopoli, Orientale Imperium Græ-

corum anno 1453. desisse, Occidentale vero usque in præsentem diem, singulari Dei protectione apud Germanos stetit, cuius iterum quinque distinctæ dynastiæ sunt.

1. *Francorum*, seu *Carolidarum*, usque ad *Heinricum Aucupem*, anno 920.

2. *Saxonum*, ab *Heinrico Aucupe* usque ad *Cunradum secundum Salicum*, anno 1024.

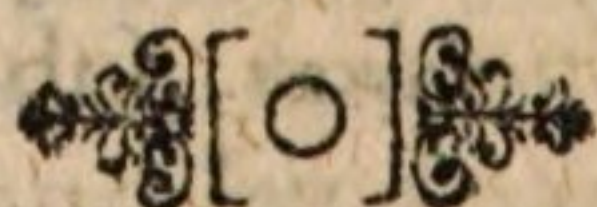
3. Rursus *Francorum*, à *Cunrado Salico Secundo* ad *Cunradum Tertium*, anno 1138.

4. A *Cunrado Tertio*, quæ *Suevorum* est dynastia, usque ad *Rudolphum Habspurgensem*, anno 1273. quo tempore Electores constituti putantur.

5. A *Rudolpho Habspurgensi* dynastia eorum incipit, qui ab Electoribus electi sunt, quorum maxima pars est *Austriacorum*, usque ad *Leopoldum Imperatorem nostrum*, decimum quartum ex Archiducali Austriæ familia.

Hæc omnia ad oculum demonstrantur in libro sequenti septimo, in quo Lector in rem præsentem deducetur.

FINIS LIBRI SEXTI.

IN.

INSTITUTIONUM HI-
STORICARUM

LIBER SEPTIMVS.

Continens compendiosam
historiam Imperatorum Romano-
rum per sua mutationum intervalla, à Ju-
lio Cæsare usque ad Imperatorem nostrum Leo-
poldum, cum Synchronismis, juxta Impe-
rium decurrentibus.

CAP. I.

Imperatores Romani sub decursu
intervalli primi, à Julio Cæsare usque
ad Constantinum M. exclu-
sivè.

*Quot, & quinam fuerunt Imperatores sub
decursu intervalli primi, à Julio Cæsa-
re, ad Constantinum M. ex-
clusivè ?*

Triginta novem, circiter puta, quorum
series cum Synchronismis præcipuis
insigniorum virorum, rerum & even-
tuum hic est.

I. JULIUS CÆSAR, (A.M. 3902.) bello ac literis æquè insignis, victo in pugna Pharsalicâ Pompejo, & prius fugato Ptolomæo Dionysio, ultimo Ægypti Rege, anno quinto post inceptum bellum civile, in urbem rediit, primusq; rerum Monarchicè potitus est, Dictatoris nomine perpetuo sibi sumpto, & ad suum arbitrium Senatu constituto; tandem autoribus *M. Bruto*, & *C. Cassio*, conspiratione facta, in curia viginti tribus vulneribus confossus periit, ut, quem ambitio ad id fastigium tulit, ambitione lapsum diceret; quippe apud socios professum, *se malle in obscuro oppido primum esse, quàm Romæ secundum*: Assueto etiam sibi Euripidis dicto; *Si violandum est jus, Regni causa violes, in cæteris pietatem colas*. Inter posteriora ejus opera est *fastorum correctio*, ad Solis cursum exacta, de quo lib. 1. c. 6. de anno *Juliano*. Imperii ejus anni numerantur 4.

II. OCTAVIUS AUGUSTUS, (A.M. 3907.) *Octavia & Accii* filius, de quo Nigidius Figulus statim à partu patri dixisse fertur: *Dominum nobis genuisti*, *Julii Cæsaris* ex sorore nepos, qui partâ adversus Antonium in pugna ad Actium victoriâ, interfecto J. Cæsari successit, cuncta discordiis civilibus fessa, nomine Principis sub Imperium accipiens; ob auctum Imperium primus à Senatu *Augustus* appellatus; tandem ab eodem consalutatus *Patriæ Pater*, lachrymans

mans ei respondit; *Compos factus votorum meorum, P. C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vite finem mihi perferre liceat.* Annos 45. natus, à Deo precatus est *Scipionis fortitudinem, benevolentiam Pompeji, Caesaris fortunam.* Sub hoc ergò Imperatore restituta pax orbi, vis legibus, judiciis autoritas, imperiumque magistratum ad certum modum redactum &c. Romam, ut ipse gloriatus, *latericiam accepit, marmoream reliquit:* moriturus amicis dixit; *Date plausum, omnesque vos cum gaudio strepitate,* vitæ vanitatem eo deridens. Imperii ejus anni post victum Antonium ad Actium sunt 44. post interfectum Julium 57. anni.

Hoc imperante *Salvator noster IESVS CHRIS- TVS* ex virgine Mariâ A. M. 3947. natus est. Audito ob infantulum *Jesu* crudelissimo Infanticidio, ab Herode in Judæa perpetrato, in quo filius quoque Herodis occisus perhibebatur, Augustum dixisse, Macrobius autor est, *Melius esse Herodis porcum, quam filium esse:* quòd scilicet, qui filios occideret, abstineret à cæde porcorum, utpote Judæus.

[Synchroni ei fuerunt *Virgilius & Horatius*, Poetæ, *Dionysius Halicarnassæus, T. Livius & Strabo*, Historici; *Obidius* in Pontum relegatus; horumque æquales *Q. Curtius, Tibullus & Propertius.* In primis etiam *Cicero*, quem Augustus libidini Antonii permisit, qui percussoribus in fuga, ipsum deprehendentibus, ex lectica cer-

vicem immotam præbuit, *Moriar*, inquit, *in Patriâ sepe servatâ*: cujus caput, in quod Fulvia, Antonii uxor, muliebriter sæviit, cum manu, quâ Philippicas scripsit, pro rostris collocatum est.]

III. CLAUDIUS TIBERIUS NERO, (A.C. 15.) Livix filius, Octavii privignus, & adoptivus, trux, avarus, insidiosus, subdolus, quod statim in puero apparuit, ut Theodorus Præceptor eum *lutum sanguine maceratum* appellaret, cujus in Imperio tanta crudelitas fuit, ut ruentibus sub eo Senatoribus, vix reperirentur, qui Magistratum gererent; ob ebrietatem, cui dedituserat, *Caldus Biberius Mero* dictus: quanquam principia ejus Imperii moderata fuerint, ut etiam præsidibus exactionem tributorum suadentibus, rescriberet, *Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere*: Etiam convitiis suisque deque latis, inquit, *in liberâ civitate liberæ quoque linguas esse debere*: tametsi in extremâ ætate ipsum nihil æquè, ac convitia, urebant. Tantâ populus lætitiâ ejus mortem audiuit, ut terram matrem oraret, *ne mortuo sedem ullam, nisi inter impios, daret*. Moritur annorum 77. senex; in ipso agone copiosâ veste injectâ oppressus, cum imperasset annos 22. Mens. 5. dies 28.

Sub hoc *Salvator noster IESUS CHRISTUS* crucifixus est: cui cum ex Syria Palæstinâ nuntiatum esset, quod Christus illic suæ divinitatis

veritatem revelaverit, detulit ad Senatum, cum
prærogativâ suffragii sui, & refragante Senatu,
in sententia mansit, comminatus periculum
accusatoribus Christianorum.

[Huic Synchroni fuerunt *Valerius Maximus, Columella, Pomponius Mela, &c.*]

IV. CAJUS CALIGULA, (A. C. 37.) à
caligis militaribus ita dictus, optimi patris
(nempe Germanici) pessimus filius, Tyrannus
Tiberio immanior, utut moderata ejus initia
fuerint, ut *Senatus filium & alumnum appella-*
ret. Progressu enim temporis monstrum, non
Principem se exhibuit. Nefarius fratris inter-
fector, & incestuosus sororum stuprator: tan-
tus populi Romani osor, ut exclamarit; *Utinam*
populus Romanus unam cervicem haberet! Sup-
pliciis filiorum crudelissimis etiam parentes in-
teresse oportuit: horum uni, valetudinem excu-
santi, lecticam misit: alium, *an oculos claudere*
in spectaculo liceat, rogantem mactari jussit.
Rideo, aliquando Consulibus dicens, *quòd uno*
nutu meo vos jugulare possim. Ut Deus, præten-
dens, *congrédi se cùm Luna sive Diana, & ob id*
esse fovem, coli voluit, statuam suam illaturus
templo Hierosolymitano, si precibus Agrippæ
Regis non fuisset aversus. Tandem oppressus à
suis, ferro per obscœna adacto, ut cauda cædis
ostenderetur, periit. Imperii ejus anni nume-
rantur. 3. Menses 10. dies 9.

Sub

Sub hoc Imperatore *Herodes Antipa*, *Herodiadis* raptor, & *Joh. Baptistæ* interfector, in Galliam relegatus est, qui cum hac suâ incestuosâ bestiâ inde in Hispaniam veniens, mœrore consumptus fuit. Etiam *Pilatus*, Christi ad mortem condemnator, ab hoc Imperatore in Galliam relegatus, voluntaria morte exilio finem imposuit.

[Huic Synchronus fuit *Simon Magus*, Hæreticorum Alpha, plurimarum hæresium Inventor. Item *Philo Judæus*, causam Iudæorum magnâ constantiâ coram hoc Imperatore agens. Nascitur etiam *Iosephus Historicus* primo anno Imperii hujus Imperatoris, ut ipse testatur in principio libri de vita sua.]

V. CLAUDIUS TIBERIUS DRUSUS, (A.C. 41.) patruus *Caligulæ*, Princeps ignavus, vino, ventri & libidini deditus, stolidior, quàm peior, qui sublatâ *Messalinâ*, perfrictissimæ frontis adulterâ, *Agrippinam*, fratris filiam patruus, nullo tunc desponsationis exemplo, in uxorem duxit. Multa ridiculè edixit. Edictum quoddam meditatus fuisse scribitur, quo veniam daret crepitum ventris emittendi, cùm periclitatum quendam præ continentia comperisset. Hinc ita evulvit, ut litigator quispiam ei aliquando dixerit: *Et senex & stultus es*. De aleâ peculiarem librum scripsisse fertur; tandem anno 64. ætatis veneno ab *Agrippinâ* uxore, adjuvante *Xenophonte Medico*, interfectus est, cùm regnasset annos 13. Menses 8. dies 20.

Sub

[Sub hoc Discipuli Christi Antiochiæ primum *Christiani* appellati sunt: Et Synodus Apostolorum Hierosolymis acta. Huic synchroni fuerunt *Dionysius Areopagita: Q. Curtius, Persius.*]

VI. DOMITIUS NERO, (A.C. 54.) Domitii Ænobarbi & Agrippinæ filius, Claudii privignus, ab eodem adoptatus, Germanici ex filia nepos, quo non tellustulit sceleratiorem, id quod patrem statim à nativitate ejus, quasi vaticinatum, de nato filio gratulantibus, dixisse scribunt, negando, *quicquam ex se & Agrippinâ nisi detestabile, & malo publico, nasci potuisse.* Primum quidem Imperii ejus quinquennium laudabile fuit, quam diu *Burrhus & Seneca*, Imperatoriæ juventæ Rectores, abditis ejus vitiis obstitierant: refertque ejus vocem Seneca, cum à Præfecto urgeretur subscribere quorundam latronum supplicio, ipsum dixisse, *Vellem literas nescire.* Dehinc sceleratissimus, ut tam efferata bestia nunquam imperaverit. Luxus ejus incredibilis, avaritia insatiabilis: *Hoc*, inquit, *agamus, ne quis quidquā habeat:* Crudelitas abominanda, quâ Agrippinam matrem, Octaviam conjugem, Antoniam amitam, Senecam Præceptorem, Lucani Poetæ patrum, aliosque multos, cognatione sibi proximos sustulit: tandem cum omnem Senatum veneno tollendum sibi proponeret, & à Senatu, ut & à populo ad necem quæreretur, *ἀντίχρηρ*, *carnifex sui* interiit, supremis ferè vocabulis & vitæ & mortis suæ

con.

compendium exprimens, dicendo, *vixi deformat, at morior turpius*. Imperii ejus anni numerantur 13. Menses 7. Dies 28.

Sub hoc tyrannorum monstro *prima Christianorum* gliscebatur *persecutio*, cujus causam ipse tyrannus præbuit, magnam Urbis partem, per ludum incendendo, incendiique culpam in Christianos transferendo, quos Tacitus immertissime fontes appellat, & aliquos eorum crimen confessos, ceteros detulisse, ut maxime cætera gravis, mendacissime scribit; contra propriam pennam, quâ ipsum Neronem totius populi opinione hujus cladis autorem fuisse è vestigio asserit. Horrenda erat hæc persecutio, & pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis coniecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi: atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur, tædâ, papyro & cerâ superinduti, suffixo gutturi unco, ne stantes ad palum motatione capitis picem effunderent.

VII. SERGIUS GALBA, (A.C. 68.) jam senex à militibus, quibus præerat acclamatus Imperator. Princeps industrius, sed infelix, cujus severitas breve fecit Imperium: Nam ex Othonis insidiis in foro Romano à militibus, jugulatus periit; facto in se impetu jugulum protendisse, & dixisse fertur: *Hoc agite, siquidem ita est ex re populi Romani*. Imperium ejus non

non fuit annuum, septimo mense parricidio abruptum.

VIII. SYLVIVS OTHO, (A.C. 68.) ortu majorum splendidus, sed vitæ turpitudine obscurus: invaso Imperio, Galbâ, quem sustulerat haud diuturnior, à Vitellio lævi prælio ad Cremonam, victus: Mori igitur sibi honestius, quàm imperare existimans, in pugionem erectum, & utraque manu suffultum, incumbendo finivit, anno ætatis 30. imperii die 95.

IX. AULVS VITELLIUS, (A.C. 68.) pueritiâ Capreis inter Tiberii scorta actâ, Caligulæ propter aurigandi, Claudio propter alex, Neroni propter Musicæ studium acceptissimus, & inde vita omni corruptissimus, in Germania creatus fuit Imperator. Sicubi in itinere campos attigit, in quibus prælium commissum erat, & abhorrentibus quibusdam ab iis, *optimè olere hostem occisum, & melius civem*, dixisse fertur, jubensque fortè quendam fœneratorum, qui olim debitum à se exegisset, in ipsa salutatione interfici; *Velle se*, dixit, *oculos pascere*. Imperator enim factus nemini quicquam, quamvis obæratissimus, solvere voluit, *magnum satis beneficium suos creditores habere*, inquiens, *quod non interficerentur*: sumptuosissimus insuper, septem mensium spacio in cœnas absumens novies millies sestertium, ferè 40. milliones; cum una aliquando patina constiterit ultra quadraginta

ginta florenorum millia. Tandem à militibus, Vespasiano faventibus, intra ipsam urbem, prælio ter repetito, victus, & seminudus per urbem raptus, omnique ignominia genere affectus, minutissimis ictibus ad gemonias unco excarnificatus, & in Tiberim projectus est. Ita tres Imperatores P.R. intra biennium per ludibrium perierunt. Imperii menses numerantur octo.

X. FLAVIUS VESPASIANUS, (A.C.69.) propter cades Principum diu quasi vagum & incertum Imperium suscepit. Hic est ille Imperator, qui missus à Nerone, bellum in Judæa gessit, atque administrante bellum filio *Tito*, Hierosolymam funditus delevit, cum hominum millia sexcentum in urbe, ut Tacitus refert, conclusa essent, *tot scilicet, quot exierant ex Ægypto*. Stabiliendæ Reipublicæ studiosissimus, imprimis disciplinæ restaurator, scortorumque libidinis, & causidicorum improbitatis, & foeneratorum iniquitatis oppressor gravis & severus, ut maximè cætera comis & amabilis: offensarum adeò non memor, ut inter virtutes vel præcipua fuerit, *inimicitias oblivisci*: etiam justis judiciis condolens: sola, ob quam culpabatur, fuit pecuniæ aviditas, dum etiam urinæ vectigal commentus est, ut filio, id reprehendenti, pecuniam ex prima pensione ad nares admoverit, sciscitando, *an odore offenderetur*? & illud negan-

anci, atqui è lotio est, responderit. Unde proverbium ortum, *Lūcri bonus est odor ex re quahet.* Cū lethaliter decumbere inciperet, iohannes dixit: *Ut puto, Deus fio;* quia non, nisi moruos Principes honor divinitatis sequebatur. Fessus ventris profluvio, & assurgens, dixit: *Imperatorem stantem mori oportet.* Tandem anno ætatis 69. exacto, finivit inter sublevantium manus. Imperii ejus anni numerantur 10. exceptis sex diebus.

[Huic synchroni fuerunt *Plinius Senior, Quintilianus*, ex Hispania Romam à Galba ductus, *Silius Italicus, Apollonius Tyaneus Magus, &c.*]

XI. TITUS VESPASIANUS, (A.C. 79.) vindicatæ necis Christi titulo clarus, ob justitiam & benevolentiam, *Amor & delitiæ generis humani* dictus. Coronas, quæ ei ob subactam Hierosolymam certatim mittebantur, modestissimè recusavit, non se, dicens, *illa fecisse, sed Deo, iram suam declaranti, manus suas commo-*
dasse. Affectati Orientis suspectus redditus, festinantissimè Romam contendit, patri dicendo, *Veni, Pater, veni.* Monentibus, quasi plura promitteret, quàm præstare posset, respondit, *Non oportet quemquam à sermone Principis tristem discedere.* Inter cœnam recordatus, quòd interdū nihil cuiquam præstitisset, exclamavit; *Amici, diem perdidī.* Crimen Majestatis non admisit, inquiens; *Ego cū nihil faciam dignum, pro-*

pter quod contumeliâ afficiar, mendacia nihil curo.
 Duos infidiatores, Imperium affectâtes, tantum
 ut desisterent, monuit, dicens, *Principatum fati-*
dari. Cùm vixisset annos 40. menses 9. non
 ne suspicione veneni, fratre Domitiano propi-
 nante, moritur. Numerantur anni ejus Imper-
 rii 2. menses & dies viginti.

[Eo imperante *Vesubii* montis incendium erupit, cu-
 jus effuso cinere *Plinius Senior*, improvidus novæ re-
 spectator, obrutus, ejusque pumicibus duæ Vrbes op-
 pressæ sunt; quod ante aliquot annos iterum factum
 fuisse accepimus.]

XII. FLAVIUS DOMITIANUS. (A. C. 81.)
Titi Germanus, fratri & patri dissimilimus, cru-
 delis & avarus, alter ferè Nero. Deum se appe-
 lari jussit, edictisq; suis præscribi voluit, *Dom-*
inus & Deus noster sic fieri jubet. Inter initia Prin-
 cipatus horam sibi sumpsit, quâ muscas capta-
 bat, styloque acuto configebat; unde interroga-
 tus quidam, *intus ne esset quis cum Cesare*, respon-
 dit, *ne musca quidem.* Calumniatores maximi
 poenis affecit, dicens, *Princeps calumniatores no-*
castigans, irritat. Tandem in omnem ordinem
 Consularem, Senatorium & Equestrem crude-
 lissimus, novis quæstionum generibus inventis
 immisso per obscena igne: postremò additâ sa-
 vitia hypocrisi, spe gratiæ plenos dimittens
 quos interfecturus erat; tristiori sententiâ nun-
 quam sine præfatione clementiæ pronuntiata

nullum jam certius atrocis exitus signum est, quam Principis lenitas. Tandem anno ætatis 45. interit per Augustæ procuratorem Stephanum, qui, dum libellum ei legendum secundo obtulit, inter legendum inguina ejus confodit. Præcedenti die, antequam interiret, ominatus cædem, dixit, *se metueret, ne Luna in Aquario se cruentaret circa horam quintam sequentis diei*. Sed sequenti die de horis inquirenti sexta pro quinta annunciata fuit, paulò post ipso occiso: & quod benè notandum, *Apollonius* Magus Ephesi tum fuit in foro, & in media oratione, quam fortè ad populum habebat, subitò, quasi attonitus, exclamavit, *Percute Tyrannum*: & paulo post; *Confidite, Tyrannus occisus est*; eodem die & horâ, quâ Domitianus occisus fuit. Imperii ejus numerantur 15. dies 5.

Sub hoc fuit *persecutio Christianorum secunda*, crudelis admodum, cujus intuitu Eusebius eum *Neronianæ sevitiæ heredem* appellat. Item hoc imperante, *Johannes Evangelista* Romæ in oleum ebulliens immissus, & ex eo salvus evadens in Pathmum insulam relegatus est. Huic synchroni fuerunt *Martialis*, quem ob assentionem in deliciis habuit; item *Statius*, *Juvenalis*, & *Maximus Tyrius* Platonici.

[Nota benè: Horum duodecim priorum Imperatorum vitas *Suetonius* candidissimo stylo descripsit, ex quo multa, quæ retulimus, sumpsimus.]

XIII. NERVA COCCEJUS (A.C.96.) bonus, sed ob senectutem brevis Imperator, Imperium penè invitus suscepit, abolitis Domitiani actis, omnis generis clementiæ & liberalitatis erga oppressos & pauperes judicia dedit, jurasse in Senatu scribitur, *nullum ex Senatu suo jussu interemptum iri*. Id quod præstitit. Hinc professus aliquando, *nihil se fecisse, quo minùs posset deposito Imperio privatus tuto vivere*. Contemptus autem ob senectutem, à militibus, *Ulpium Trajanum*, præteritis propinquis, in filium & patrem Imperii adoptat. Imbecilli stomacho moritur anno ætat.68. Imperii Mens.4. die 9.

[Ad hunc *Plinius* Panegyricum scripsit.]

XIV. ULPIUS TRAJANUS, (A.C.99.) annos 42. natus ad Imperium pervenit. Colonia Agrippinæ Insignia dignitatis à Nerva & Senatu missa, accepit, cum antè per somnium vidisset, se à viro gravi ætate, coronâ & purpurâ indui. Id egit, ut apud populum mitis, venerâdus apud Senatum, omnibus amabilis, gravis nulli, nisi hosti, esset. Hinc in insequentium Imperatorum inauguratione acclamari solitum : *Sis Augusto felicior, Trajano probior!* Leges & judicia Romæ restituit; Bibliothecas, cum primis à se nominatam *Ulpianam*, instruxit; usu & re, quàm præceptione doctior. Tàm comis erga amicos, ut diceret, ob id se culpanti, *Talem se Imperatorem esse privatis, quales esse sibi Imperatores privatus optas-*

optasset. Vinolentus tamen, vitium prudentiâ mollivit, vetans curari iussa post epulas largiores. Foris rebus gerendis felicissimus, ut Romanum Imperium nunquam latius, quàm sub hoc Imperatore patuerit, ipsis Parthis, Romanis diu negotium faceffentibus, debellatis, ut suprâ lib. 2. c. 9. fuit dictum. Hinc amicis dixisse fertur; *Utinam juvenis essem, virêsq; acrobur suppetere-
rent, in fines Indorum penetrarem*; tandem tamen fortunâ pro inditâ inconstantia, vertente; ut præ tædio bellorum, & adversâ valetudine correptus, in Italiam navigare constituerit, in Ciliciamq; veniens, membris stupore resolutis, repentina morte, 63. annos, menses 6. & dies 15. natus decesserit. Imperii ejus anni numerantur 19. menses 6. dies 15.

Sub hoc Imperatore *tertia Christianorum persecutio* erupit: Quâ unâ, cætera laudatissimus Imperator, laudem in Ecclesia prodegit. Cùm enim is putaret, se à Jove accepisse Imperium, quem devotissimè coluerat, & aliàs in colendis idolis valdè superstitiosus esset, primus Senatui consilium ingessit, de religione patria & antiqua tuenda: præsertim Christianis ubivis terrarum multiplicatis, idolisque spretis, & *Plinio secundo*, quem Trajanus Bithyniæ Proconsulem constituerat, Christianorum rem ad ipsum epistolâ scriptâ referente, ejusque consilium super hoc negotio requirente; cujus responsum, ca-

pro consilio pseudopolitico, hoc erat, *Christianos conquirendos non esse, delatos autem, & in sententia persistentes, puniendos.* Hinc adversus innocentes dira & dura persecutio.

[Huic Imperatori synchroni fuerunt *Dio, Plutarchus, Lucianus, Appianus*: cum primis autem ipse *Cornelius Tacitus, L. Florus, Solinus, Plinius Juniores*, complexus est.]

XV. *ÆLIUS ADRIANUS*, (A.C.117.) Trajani consobrinus, à militibus Imperator salutatus, à Senatu confirmatus. Pacis in universum studiosissimus, tenacissimisque. Solis Judæis exceptis, quos Ducem *Bencochab* nactus, non potuit non ob rebellionem armis compescere; instauratis tamen ejus jussu ruderibus urbis Hierosolymæ, mœnibusq; Calvaria monte incluso, appellando novam quasi urbem à suo nomine *Heliam*. Peregrinationis studiosissimus, omnes ferè Imperii provincias pedibus circumivit, monumenta in sui memoriam passim relinquens, inter quæ sumptuosum ad Pelutium Pompeji sepulchrum, cum Epicedio:

Ossa viri magni tenui quàm clausa sepulchro?
Ingenio fuit acerrimus; ad lacesendum pariter & respondendum seriis, joco, maledictis, referens carmen carmini, dictum dicto, ut meditatus crederetur omnibus id audientibus. Uno tempore scripsit, dictavit, audivit, & cum amicis fabulatus est. Srenuus venator, Rempublicam
tamen

imen ob hoc exercitium minimè negligens. Christianis favisse, sed prohibitus ab aliquibus, ne id ob gentilium Deorum metuendam deser- tionem faceret, plures eorum supplicio affecisse scribitur. Moriturus ita animam affatus est: *Ani- mula, vagula, blandula, Hospes comesque corporis, quæ nunc abibis in loca, pallidula, rigida, nudula, nec, ut soles, dabis jocos.* Imperii ejus anni nu- merantur 20. mens. 10. dies 29.

[Circa ejus tempora florere *Pausanias*, & *Pompo- Trogus*, Historici, *Plutarchum* quoque familiarem, & ab *epistolis Suetonium* habuit.]

XVI. ANTONINUS PIUS, (A.C. 138.) ab A- drianò adoptatus, & Senatui commendatus, fa- ctus est Cæsar; multis nominibus *Pius* dictus, cum primis ob perpetuam clementiam & bene- ficentiam, ut ferè prorsus inter omnes Principes solus sit, qui prorsus sine civili, & hostili sangui- ne imperavit. *Malo, inquiebat, unum civem ser- vare, quam mille hostes perdere.* Publica priva- tis usque adeò prætulit, ut ab uxore reprehende- retur, reprehendenti autem responderit, *Stulta, posteaquam ad Imperium transivimus, illud eti- am, quod habuimus antè, perdidimus.* Viros bo- nos, & promotione dignos, publicis muneribus præfecit, otiosis, tanquam fucis, salaria subtra- xit; *Nihil crudelius esse, inquiens, quàm Rempu- blicam arrodì ab iis, qui nihil in eam labore suo conferunt.* Pacis erat studiosissimus, nulla bella

excitans, sed excitata à rebellibus per legatos suppressens. In Christianos nullum edictum publicavit, quibus clemens erat, & benignus; præsertim postquam *S. Justinus*, ex Philosopho Christianus factus, ei apologiam pro Christianis tradidit. Extinctus est placidissimè, cum tri-duo ante ex casei alpini sibi febrem contraxisset. Ætatis ejus anni numerantur 74. menses 6. Imperii verò 22. menses 7. dies 26.

[Circa hujus tempora vixerunt *Ælianus*, *Ptolomeus Astronomus*, *Arrianus*, & *Justinus Historici*. *Justinus Martyr*, *Galenus*, *L. Apulejus*, & *A. Gellius*.]

XVII. MARCUS AURELIUS ANTONINUS, (A. C. 161.) cognomento *Philosophus*, qui *L. Verum*, socium Imperii sumpsit; ambo ab Antonino Pio adoptati, & inde in Justinianéo Jure passim *Divi fratres* appellati. *Philosophus* dictus erat ob philosophiæ præcepta, quibus egregiè abundabat, & adoptati fratris *L. Veri* vitia magnâ moderatione tegebat, ut diceres, ab eo comprobata Platonis vocem; *Tum demum beatas fore Respublicas, si aut Philosophi regant, aut Reges philosophentur*. *L. Verus* enim Collega, voluptatibus deditus, deteriora sequebatur, cui, ne ante oculos omnium pernicioso exemplo peccaret, consentiente Senatu, Bellum Parthicum demandatum fuit, quod tamen per legatos feliciter confecit, ipso in Syria genio licentiosè indulgente, & tandem non mul-

multo tempore post apoplexiâ, quam commef-
fando contraxerat, extincto, summâque rerum
ad unum Antonium devolutâ, sine ipsius voto,
quod ex eius dicto constitit, quo *Imperium Oce-
anum esse malorum*, dicebat. Inter alia bella,
quæ gessit, imprimis notabile, quod cum fratre
Marcomannis & Quadis, hoc est, *Moravis &
Silesiis*, intulit. Huic enim cum inter alias dif-
ficultates, imprimis siccitas & siccis funesta &
exitiosa erat, Christiana legio, quæ in hoc ex-
ercitu erat, nomen ab Insula Melite, ubi Paulus
primum Evangelium prædicavit, habens, pre-
cibus suis ingentem tempestatem, & largam
pluviam à Deo impetravit, & cum pluvia victo-
riam, ut ab ipso Imperatore huic legioni no-
men *κεραυνόβολα*, h. e. *fulminatricis*, fuerit da-
tum: quâ de re pulcherrimi versus apud Clau-
dianum sunt legendi. Medicorum, filio ejus
gratificantium, scelere peremptus scribitur, an-
no ætatis 59. Mense 10. die 20. Imperii verò an-
no 19. die 11.

Sub hoc, ut maximè cætera laudatissimo Im-
peratore, *quarta persecutionis* Christianorum
procella sæviebat, inter quos etiam *Polycarpus*
Smyrnæ, Evangelistæ *Johannis* discipulus, item
Justinus Martyr, qui alteram Apologiam pro
Christianis scripsit, absumptus est.

[Circa hujus Imperatoris tempora inter alios plu-
res claruerunt *Epictetus*, & *Alexander Aphrodisiensis*,
Philosophi, quorum æquales erant *Julius pollux*, *Aph-*

*thonius, Hermogenes Rhetor, Philostratus, Egesippus, Ap-
pianus Alexandrinus, Athenaeus & Macrobius.]*

XVIII. COMMODUS, (A.C. 180.) optimi M. Antonini patris pessimus filius: Imperio ætate nondum maturâ imperare cœpit; hinc ab assentatoribus corruptus, consequenter flagitiosissimus, turpissimus, crudelissimus, ut sævitia, etiam in ipsos Senatores, vix ullus immanior fuerit, & ejus scelera referre pigeat: Fastuosissimus insuper omnium, quod ex titulo colligi potest, quem sibi cùm scriberet ad Senatum, ultimis suis temporibus sumpserat in hunc modum: *Imperator Caesar Lucius Aelius, Aurelius, Commodus, Antoninus, Augustus, Pius, Felix, Sarmaticus, Germanicus, Maximus, Britannicus, Pacator Orbis Terrarum, Invictus, Romanus, Hercules, Pontifex Maximus, Tribunitia Potestatis* XVIII. *Imperator VIII. Consul VII. Pater Patriæ &c.* Nihil tamen contra Christianos tentavit, ut diceret, Deum justo judicio Tyranni sævitiam vertisse in Senatorum viscera, ad vindicandum effusum per Senatores Christianorû sanguinem. Hinc incrementa fidei & professionis Christianæ. Tandem à suis strangulatus finivit. Imperii ejus anni num 12. mens. 8. dies 15.

[Sub hoc floruit S. Irenæus, post sub Severo Martyr, Itemque Vellejus Paterculus, & Dio Cassius, Historici.]

XIX. AELIUS PERTINAX, (A. C. 193.) ita dictus, quod invitatus Imperium acceperit, ob-
scu-

scuro patre, coctiliariam tabernam exercente genitus primum, Professor Grammaticus, dehinc per singulos militiae gradus ascendens, ad fastigium pervenit; hinc *pila fortunæ* nominatus. Tam reverenter autem fortunam habuit, ut nec uxorem Augustam, nec filium Cæsarem à Senatu appellari pateretur. Verùm dum corruptissimum Reipublicæ statum in pristinum restituere laborabat, multorum in odia, ut fit, incurrens, Juliani Jurisperiti fraude, à prætorianis militibus interficitur, anno ætatis 61. Imperii die 85.

XX. DIDIUS JULIANUS, (A.C. 193.) hujus principatus malè partus, malè dilapsus; quippe mercatus à prætorianis Imperium, cum non esset solvendo, in odium militum venit; senex gulosus, aleator, & vitæ parùm continentis; inde factum, ut Senatus Imperium illi abrogatum *Septimio Severo* detulerit, cujus jussu Didius peremptus perit. Imperii ejus dies numerantur 66.

XXI. SEPTIMIUS SEVERUS, (A.C. 193.) natione Afer, Romæ educatus à M. Antonino Philosopho, tam felix bello, ut nullo congressu non decesserit victor; cum primis *Fescenium Nigrum*, qui Asiam, & *Albinum*, qui Gallias ad defectionem sollicitarunt, ad usque internecionem persecutus est. In bello Britannico, quod novissimè gessit, cum agrotante ipso pedibus, mi-

milites de summa rerum solliciti, ejus filium *Bassianum* Augustum salutarent, sisti autem ob id unâ cum filio, ac veniam suppliciter precari juberentur, *Sentis ne tandem*, inquiebat, *caput*, pulsans id manu, *imperare, non pedes*. De eo ita judicavit Senatus, *illum aut nasci non debuisse, aut non mori*; eò, quòd nimis crudelis esset, & nimis utilis Reipublicæ videretur. Nam cum solus Imperium teneret, magnam crudelitatem exercuit, etiam adversariorum amicos interficiens; Moriturus filios ad concordiam adhortatus est, commendans eis orationem *Micipræ* apud Sallustium, supremis his verbis: *πάντα ἐξ ἑμοῦ μιν, καὶ ἔδεν ἐμοὶ λυσitteλεῖ*, *Omnia fui & nihil mihi prodest*; vitam finiens, postquam implevisset ætatis annos 65. menses 8. Imperii 17. menses 7. dies 3.

Sub hoc mota fuit *quinta in Christianos persecutio*, quæ tam atrox fuit, ut nonnulli putarent, *Antichristum ipsum fuisse*: cujus occasione *Tertullianus* scripsit *Apologeticum*.

[Circa ejus tempora fecundissima Iuris consultorum fuit ætas. Ea enim *Papinianum*, *Casium*, *Ulpianum*, *Paulum*, & multos alios effudit. Item his Synchroni fuerunt *Ammonius Philosophus*, *Clemens Alexandrinus*, *Magister Origenis*, *Tertullianus*, &c.]

XXII. ANTONIUS BASSIANUS CARACALLA, (A.C. 211.) Severi filius, ex primâ conjuge *Martiâ*: Cui pater fratrem *Getam* in Imperio moderando, ut collegam adjunxit, quem autem

cem Bassianus non tulit, sed tandem irrumpe-
ns in ejus cubiculum, de matris collo penden-
tem, & clamantem; *Mater, opem fer mihi, in-
terficio*, interfecit, ut mater à sanguine filii re-
spersa, vulnus in manu acceperit, quæ tamen
αἱματώδης atrocissimæ internecionis propriæ car-
nis & sanguinis oblita, eidem postea nupsit,
quasi per negligentiam sinum nudando, eun-
demque ad Incestum invitando, ut dicenti, *vel-
lem, siliceret*, responderit: *Si libet, licet; an ne-
scis, te Imperatorem esse, & leges dare, non accipe-
re*. Occiso à se fratre, per palatium discurrens,
& per castra, *vix se fratris insidias effugisse*, nar-
ravit. Senatores, aliosque plures trucidavit, in-
ter quos J. Ct. Papinianus, quòd fratris Getae ne-
cem excusare noluit, dicens: *Non tam facile est,
excusare parricidium, quàm facere*. Diocletianum,
quo ductam à se novercam *Juliam Locostam*,
ipsum verò *Oedipum* nominabant Alexandri-
ni, cum Alexandria esset, multis millibus civi-
um Alexandrinorum constitit. Aristotelis li-
bros comburere fuit conatus, incusans Aristote-
lem initi consilii de necando Alexandro M. per
venenum. Tandem à Satellite, cujus fratrem in-
terfecerat, cum ventri exonerando intentus es-
set, pugionem per aversum adactò, trucidatus
periit; anno ætatis 43. Imperii 6. mens. 2. die 5.
cujus cineribus aspectis, noverca, & uxor An-
tiochiæ mortem sibi conscivit, justo Dei judicio
ab-

abominationem scelerum vindicante, cum instante fato in somniis terrebatur, operam dedit magicis artibus, ubi inter evocatas, ut opinabatur spectra esse animas, nulla præterquam *Commodi* ei respondit, inquiens: *εἴχῃ δίκης ἄσσοι, perge ocius ad supplicium.*

XXIII. *MACRINUS*, (A. C. 217.) natalibus obscurus, Jurisconsultus magis, quam belli Dux, factus est Imperator ab exercitu in Assyria, ne milites tam procul ab Italia sine Imperatore essent. Parthico Bello malè administrato, Antiochiam regressus est, delitiis & luxui deditus, fastu alios, alios crudelitate offendit; unde non *Macrinus* sed *Macelinus* dictus. Duos milites, qui hospitam stupraverant, duobus bobus inclusit, sic, ut exertis capitibus, donec morentur, colloqui possent, magis ut sævitiam novo supplicio exerceret, quàm administraret adversus scelera justitiam. Hinc militum odio in se concitato, cum filio *Diadumeno*, quem novem annorum puerum Collegam sibi assumpsit, trucidatus interiit, anno ætatis 50. cum imperasset annum 1. & menses 2. minus diebus 3.

XXIV. *HELIOGABALUS*, (A. C. 218.) qui etiam *Avitus*, turpissimus & flagitiosissimus omnium, ut consultius sit, ejus infanda scelera, propter castas aures, tacere, quam recitare. Imperium orsus à conjugio cum vestali, quam sibi desponderat; horrenti super hac re Senatui scrip-

scripsit; *Sacerdoti convenire sacerdotis nuptias, ob idque etiam angustiores futuras.* Subodorans periculum internecionis sibi imminentis, altam turrim excitavit, substratis aureis gemmatisque tabulis, ex qua se precipitare, & violentiam militum avertere posset, dictitans; *Mortem suam pretiosam esse debere, & sine exemplo.* Sed frustra: In latrina latitantem à pratorianis obtruncari oportuit, cadavere per vias Urbis tracto, hâc militum acclamatione, *Indomita & rabida libidinis catulum fuisse;* tandem Tyberis ei pro sepulchro contigit, adjecto pondere, ne unquam emergeret. *Ætatis ejus anni numerantur 18. Imperii 3. mens. 5. dies 4.*

XXV. SEVERUS ALEXANDER, (A.C. 222.) Heliogabali consobrinus, optimus Princeps pessimo Imperatori successit: Severi nomen dedere milites, ob severam disciplinam, tam adversus tribunos, quàm milites: Et aulam & Senatum, ordinemque equestrem reformavit, honores virtuti, non gratiæ, aut opibus, distribuens. *In vitos enim, inquiebat, & non ambientes in Rempublicam collocandos.* Qui emebant Magistratus, nunquam promovit: *Ne cesse esse, perhibens, ut qui emit, vendat;* Ementes, aut corruptos, ut fures detestatus est, solitus per præconem edicere, *Ne quis salutaret principem, quem se furem esse nosset.* Thurinum Verconium, fumos vendere, id est, acceptâ pecuniâ, Imperato-

ris

ris responsa fingere solitum, ad stipidem religari, fumoque necari iussit, clamante præcone, *Fumopereat, qui fumos vendidit.* Quæ quidem agebat ex symbolo suo, à Christianis mutuato, *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Sine consiliariis, professionis suæ peritis, nihil faciebat, doctissimum quemque in usu sibi habens: *Nihil horum consuetudine jucundius,* dixit, *his recreari se magis, quam cibis delicatissimis.* Imprimis autem IC. Ulpianum & Paulum amplexus est, quorum arbitrio pleraque fecit, quod quidem multis Christianis, quos illi, maxime Ulpianus, pessime oderant, exitiosum & funestum fuit, quanquam ipse Imperator Christum, cujus imaginem in larario posuit, non oderat. Objicientibus sibi, *se sua civilitate, cui studebat, infirmiores potestatem Imperii fecisse,* respondit, *feci securiorem atq; diuturniorem.* Tam liberalis erat, ut molestius ei fuerit, nihil peti, quam dare. Sæpè ultrò invitabat, *Pete,* dicendo, *ne privatus de me queraris.* Læctioni & subscriptioni epistolarum quotidie certas horas impedit, multis suâ manu adjectis, aut detractis. Contra Parthos, Artaxerxe potentissimo eorum Rege fugato, felicissime pugnavit. At expeditione in Germaniam susceptâ à suis militibus disciplinæ impatientibus, apud Moguntiacum, Maximini dolo, trucidatur, anno ætatis 30. Imperavit annos 13. dies. 9.

[Circa hujus Imperatoris tempora vixerunt Origenes Alexandriæ, *Elianus, Herodianus, Africanus, Censorinus*, Historici: *Pomponius, Hier. Modestinus, Icti.*]

XXVI. MAXIMINUS. Thrax, (A.C.235.) humili ortu, parentibus barbaris oriundus, ipse pastor olim ab exercitu, sine autoritate Senatûs, Imperator factus, Germaniæ depopulator & pacator: tam velox corpore, ut pedibus currentem equum cursu ubique æquaret, & ob robur corporis voracissimus. Ad altiora profectus, tam crudelem setum in milites, tum in Senatores delatos exhibuit, ut alii eum *Cyclopem*, alii *Busiridem*, alii *Phalarin* propter sævitiam nominarent. Quæ in Germania gesit, depicta in tabulis Romam misit, ut ante curiam proponerentur. Filium cognominem, raræ pulchritudinis, collegam sibi fecit, Senatui gratulatus de tam pulchello Imperatore. In Africa, ob ejus sævitiam rebellio militum adversus ipsum incepit, qui *Gordianum*, senem nobilissimum & justissimum, cum filio Imperatorem salutarunt, quos ambos altero anno Capellio, Maximini Dux, oppressit; hoc tamen non reputato, Senatus Maximinum hostem judicavit, faciendo Imperatorem *Gordianum tertium*, adjunctis consularibus duobus, *Pupieno Maximino*, & *Celio Balbo*: quo audito, Maximinus exercitum ducturus Romam, in via ad Aquileiam, quæ ipsum recipere noluit, hæret, Aquileiensibus tantâ

constantia pugnantis, ut deficientibus nervis ad emittendas sagittas, funes ex capillamento uxorum texerent, ubi in odium militum, quos ignavia accusabat, venit, qui, cognita Senatus voluntate, medio die quiescentem in tenebris occiderunt; patris interitui adjicientes intercessionem filii, dicendo, *Ex pessimo genere ne capitulum quidem relinquendum esse*; quorum Capita contis praefixa Romam missa fuerunt. In Theatro hi versus à quodam coram ipso recitati sunt: *Elephas grandis est, & occiditur. Tigris fortis est, & occiditur. Cave multos, si singulos non times*: eo occiso, & Gordiano tertio electo, etiam Balbinus & Pupienus, quorum moderatione Gordianus Imperium aliquandiu pulcherrime administravit, occisi sunt à praetorianis, dolentibus, quod ii autoritate Senatus cum Gordiano rerum potirentur, & quod iis in Gordiani inauguratione acclamaretur, *Sapienter electi Principes sic agunt: per imperitos electi Principes sic pereunt*. Imperii ejus anni numerantur 2. fere 6. Menses.

Sub hoc flamma sextae persecutionis Christianorum erupit, ob gravem, ut putatur, invidiam erga Alexandri familiam, in qua plures Christiani erant.

XXVII. GORDIANUS JUNIOR, (A.C. 237.) quem *tertium* vocant, tametsi mitis fuerit, Justitiae & castitatis amans, etiam felix foris con-

tra

tra Thraces, & Saporem, Parthorum Regem, tamen insidiis Philippi Arabis, militibus ab eo alienatis, ut vociferarentur, *adolecentem esse Gordianum, nullo rerum usu pollentem, tutores ei querendos*, tandem periit, intentorio obtruncatus: Meridiana eclipsis, & terræ motus sub eo brevitatem ejus Imperii significasse videntur, percussoribus omnibus, miro Dei judicio, iisdem gladiis pereuntibus, quibus suum appetierunt Principem. Dum milites ex Persiâ regrederentur, trucidato Gordiano monumentum fecerunt hoc sensu: *Divo Gordiano Victori Persarum, Victori Gothorum, Victore Sarmatarum, depulsatori Romanarum seditionum, Victori Germanorum, sed non Victori Philipporum. Etatis ejus anninumerantur 22. Imperii 6.*

XXVIII. PHILIPPUS ARABUS, (A. C. 241.) à latrone natus, ut latro Imperium rapuit, & latrocinio oppressus amisit, tamen si autores sint, qui primum inter Imperatores Christianum eum factum esse scribunt, quod Scaliger in suo Eusebio refutat. Filium, *Julium Saturnium*, puerum adhuc dum, habuit, qui à quinto ætatis anno nullo commento in rîum solvi potuit; hunc ascivit in collegam Imperii. *Decium* contra rebellantes Scythas invitum misit, quem exercitus in Illyria repugnantem, strictis ensibus Imperium suscipere coegit; minitantem, & furore percitum Philippum prævenerunt insidiae.

militum, qui ipsum Veronæ trucidarunt, etiam ejus filio duodenario à prætorianis Romæ occiso. Imperii ejus anni numerantur 7.

[Circa hujus tempora vixit *Cyprianus*, Episcopus Carthaginensis.]

XXIX. DECIVS, (A.C.250.) ex Pannonia ortus, morumque probitate ad Imperium evehctus, cogente Senatu, filium in consortium dignitatis ascivit, ipse vicissim Senatûs autoritatis studiosissim⁹, vicemque multis modis reddens; hinc Trajano æquiparatus. Bellum perjuris & rebellibus Scythis movens, eosque in angustias agens, à Gallo, limitis Mœsiæ Duce, ad obsidendos aditus missis, hostibus nefariè proditur, ut ductus in paludes filium atrocissimâ cæde amiserit, ipse verò ne in hostium manus veniret, in paludem insilierit. Imperii ejus est annus 1. menses. 3.

Ut optimus hic Imperator cætera fuerit, persecutor tamen erat Christianorum crudelissimus, exercens adversus eos persecutionem septimam, de qua Cyprianus agit *lib. de lapsis*; Item Gregorius Nyssenus in *Thaumaturgo*. Erant autem, inquit hic, non solum minæ verborum terribiles, sed cum iis varius apparatus suppliciorû & c. enses & ignes, & bestiae, & fossæ, & instrumenta ad torquendum membra accommodata, & ferrea in igne cathedræ, & ligna erecta, in quibus eorum extensa, qui persistebant, corpora porrectis horrendis

dis laniabantur ungulis, &c. Vt quid igitur mirum, si, qui bonus fuit erga mundum, crudelis autem adversus Christum, tam miserando exitu punitus à Deo, finivit?

XXX. GALLUS, (A.C. 252.) per Decii cladem à legione, quæ integra fide Scytharum remanserat, salutatur Imperator, cum hoste fœdus inivit Romano nomini probrosum & pernitiosum, quippe, quo hostes ad insultandum & insidiandum nomini Romano facti fuerunt insolentiores. Convenerat enim, ut Romanus Barbaro tributum ducenta millia drachmarum annuatim penderet. Romam inde veniens, & filium *Volusianum* Con-Cæsarem faciens, Scythisque Italiæ dira minantibus, sed ab Æmiliano fusis, ut Æmilianus Imperator salutaretur, cum filio à suis desertus, & oppressus periit. Imprimis pestilentia ejus Imperium notum est, quæ adeo sæviit, ut Romæ *circiter quinque milia singulis diebus in Libitinerationes venerint*; contagio ferè in decennium continuato. Imperii ejus anni numerantur 4.

[Circa hoc tempus Origenes annos 69. natus, diem suum obiit, de quo usitatè pronciatum fuit; *Quòd in ea parte, qua probatur, neminem sibi post Apostolos habeat equalem, in ea verò, qua reprehenditur, nemo deformius aberraverit.*]

XXXI. ÆMILIANUS, (A.C. 256.) cum Scythas Italiæ imminentes fugaret, prædamque omnem recuperaret, & ignominiam per Gal-

lum Romano nomini illatam vindicaret, quippe Sarmatico limiri in Mœsia præfectus, Imperator ab exercitu appellatus est: interfectus tamen à suis, ad præcavendas turbas, postquam alter exercitus, qui in Alpibus erat, *Valerianum*, nobili genere natum, Cæsarem creavit. Imperavit 3. menses.

XXXII. VALERIANUS, (A. C. 256.) suscipiens Imperium septuagenarius, magnâ omnium gratulatione, sed sine effectu. Profectus enim in Persas, & victus & captus fuit à Persarum Rege, *Sapore*, qui cervice Valeriani loco scabelli in ascendendo equo aliquot annis usus est, donec ei vel tandem in extremâ senectute viventi cutem à cervice ad pedes usque detraxit. Imperii ejus anni numerantur 4.

Sub hoc Imperatore erupit *Christianorum persecutio octava*, qui quidem ab initio iis favit, sed seductus ab aliquo Mago Ægyptiaco, humanas hostias mactando, Christianos persecutus est, inter quos etiam Cyprianus absorptus fuit. Et quia hæc persecutionis procella valdè sævit, quid miremur, Tyrannum justo Dei judicio à Tyranno deglubitum fuisse?

XXXIII. GALIENUS, (A. C. 260.) ferè similis Neroni aut Domitiano, quâ sævitiam, quâ voluptatum illecebras, ut rædium sit, obscenitatem & crudelitatem ejus scribere, quia abominatio est eas legere. *Ecquid*, subinde quæsit, habemus

in prandio? Et quæ voluptates paratæ sunt? Et qualis cras erit cœna? Qualis ludi? Circenses? Gladiatores? Scenici? Cum omnes pro patre ejus capto solliciti essent, solus ipse filius gavisus est. Et qui curâ pro patre non fuit affectus, qui afficeretur pro Imperio? Hinc Ægyptum descivisse, nuncianti, dixit; Quid? Sine lino Ægyptio esse non possumus? Vastitatem Asiæ referenti? Quid? Sine Aphronitis esse non possumus? Perditam verò Galliam annuncianti? Quid? non sine trabeatis sagis tuta est Respublica? Et sic de aliis; quorum damnorum horrenda evenerunt præsagia, terræ motus & mugitus, multorum dierum tenebræ, hiatibus absorptæ urbes, inaudita pestis, &c. Triginta Tyrannorum seu Ducum historia meminisse, qui sub hoc Imperatore à suis exercitibus Imperatores fuere facti, sed partim interfecti, à quibus hic Gallienus variè exagitatus fuit; quæ laniena vires Imperii duriter afflixit, & administrationem valdè turbavit: Tandem Aureolum Tyrannum persequens, ad Mediolanum cum fratre Valeriano, & filio Gallieno anno ætatis quinquagesimo interfectus fuit, cum imperasset annos fere 15. cum Patre 7. Sub eo fit prima mentio Francorum in historia de bellis Romanorum.

XXXIV. FLAVIUS CLAUDIUS, (A.C. 268.) è Dalmatis oriundus, prorsus ob morum gravitatem talis, qualem tot malis fractum Imperi-

um desideravit. Initiò *Aureolum* Tyrannum, collatis signis à Republica depulit; Scythas, Sarmatas, Gothos, magno numero in pernitiem populi Romani conjurantes, diversis locis & præliis fortissimè attrivit: ne coacervati in Græcia, maximè Athenis, libri flammis abolerentur, obstitit, dicendo: *Abstineamus hanc injuriam ab his codicibus, quibus Graji homines dum studiosius incumbunt, minus ad bella idonei fiunt.* Summatim; *Claudi Imperator*, acclamabat ei *Senatus, tu Frater, tu Pater, tu Amicus, tu bonus Senator, tu verè Princeps.* *Syrmi* Panoniæ ex morbo decessit, cùm imperasset annum 1. menses 7.

XXXV. VALERIUS AURELIANUS, (A. C. 269.) *Claudii* commendatione Imperium adeptus est; natus in *Smyrnio* à matre sacrificulâ *Solis*, quæ puero Imperium ominata fuit: tam validus corpore & animo, ut manu suâ uno die 48. diversis diebus 950. confoderit. Militari virtute excelluit, ad crudelitatem tamen declinans. Eo *Tribuno* bis peccare non licuit, militem hospitæ stuprum inferentem, duabus arboribus inflexis alligavit, quæ rursus erectæ medium discerpserunt. Hinc ejus epistola ad suum *Vicarium*, in qua inter alia etiam hæc extant; *Si vis Tribunus esse, imò si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, vinum nullus auferat, segetem*

getem nemo detrahat, oleum, sal, lignum nemo exigat, annonâ suâ contentus sit, de præda hostium, non de lachrymis provincialiû habeat. Imperator factus, ter tribus præliis servavit Italiam apud Placentiam, apud Fanum, apud Ticinum, Gothis devictis. Nondum Imperator triginta milia Francorum ad Moguntiam trucidasse scribitur. Pacatâ Italiâ Romæ seditiones urbanas sedavit, civibus multis, ut & Senatoribus, interfectis, sancitâ tandem amnistiâ, ne audirentur, qui deferebât de Principibus malè locutos; cum urbem Tyanam Herodammonis proditione caperet, proditori pro præmio mortem intulit, inquiens; *Proditorem amare non potui: nec enim mihi fidem servasset, qui Patriâ nō servavit.* Memorabilis est ejus expeditio in Zenobiam, Reginam Orientis, quæ ad deditionem hortanti respondit; *Virtute faciendum esse, quicquid in rebus bellicis gerendum sit.* Victa ergò postremò currum Aureliani Romæ, in triumphum cum filiis & filiabus ducta, antecessit; ob castitatem sui seculi Penelope, more matronæ privatæ reliquam vitam Romæ transigens. Tandem hic Imperator, rediturus in Orientem, non procul à Byzantio à militibus, instinctu sui Scribæ Mnesthei, cui mortem minatus erat, trucidatus interit, ipso Mnestheo bestiis objecto. Imperii ejus anni numerantur 6. minus paucis diebus.

Sub hoc Imperatore gliscere incipiebat *nona*

Christianorum persecutio, cujus edictum cum tyrannus jam subscripturus esset, divina eum corripuit ultio, ut *Eusebius* testatur.

[Circa hujus tempora vixit *Porphyrius* blasphemus, Plotini Discipulus, item *Herodianus* Historicus.]

XXXVI. M. CLAUDIUS TACITUS, (A. C. 276.) unanimi Senatûs consensu, fit Imperator, refugiens hunc honorem secessu in Campaniam. Prima ejus cura fuit interimere Aureliani Interemptores. Studiis ita fuit deditus, ut nullum diem, nullam noctem sine lectione prætermitteret. Ob temporis brevitatem, quo Imperator fuit, nihil memorabile ab ipso perfici potuit. Interemptus enim fuit infidiis militaribus sexto regiminis mense: Ut & postea ejus frater *Florianus*, cum Imperium quasi hæreditarium arriperet, altero statim mense à suis militibus Tharsis trucidatus fuit.

XXVII. VALERIUS PROBUS, (A. C. 276.) suffragiis exercitus, qui Tharsis erat, Imperator factus, & à Senatu receptus, quanquam invitus, subinde clamitans; *Nec mihi, nec vobis expedit, milites. Ego enim vobis blandiri non queo.* Ducto exercitu ex Oriente in Galliam, Francos, qui eam invaserant, depulit, *Proculum*, qui se Imperatorem nominavit, interfecit, & *Bonosum*, eandem majestatem affectantem, nec non *Alemannos* intra Nicrum cedere coegit; Omnibus igitur benè gestis, & quiescentibus, auditus fuit di-

dicere: *Brevi milites necessarios non habebimus.* Otiosos enim ferre non poterat, inquiens, *annonam gratuitam militem comedere non debere.* Ergò cum in Syrmio milites oneraret labore siccandi paludes, aliqui adversus ipsum seditionem moverunt, & fugientem in speculam trucidarunt. Reliquus exercitus dolens extinctum, sepulchrum cum hâc inscriptione fecerunt ei: *Hic Probus situs est, victor omnium gentium barbararum, victor etiam tyrannorum.* Sub eo prima mentio *Alemannorum.* Imperii ejus annorum numerantur 6. & menses 4.

XXXVIII. CARUS NARBONENSIS, (A. C. 283.) propter virtutem à militibus Imperator factus. *Carinum & Numerianum*, filios Cæsares nuncupavit. Primum omnium Sarmatas, post Probi mortem insolentius in Pannoniam & Thraciam irrumpentes, repressit; Sedecim millibus interfectis, & viginti millibus captis. Ad bellum Persicum transiens, cum ad fluvium Tygridem fatalem Imperii terminum, pervenisset, moruus est. Huic successurus erat ob virtutes filius *Numerianus*, sed *Apri* sui foceri, ut is Imperium in se transferret, infidiis fuit occisus; quo cognito, *Diocletianus* ab exercitu in Imperatorem electus. Aper verò spectante exercitu, occisus fuit. Imperii autem Cari annus unus est.

[Cir-

[Circa hæc tempora vixerunt *Stobæus*, *Æl. Spartanus*, *Lampridius*, *J. Capitolinus*, &c.

XXXIX. DIOCLETIANUS, (A. C. 284.) natus in Dalmatia, patre scribâ Senatoris Amilini. Initio Imperii vicit *Carinum*, qui Patri *Caro* succedere voluit. Metuens autem, ne ob novos in provinciis motus alibi alii Imperatores crearentur, *Maximianum*, fortem & militaris rei peritum, sed truculentum & libidinosum, collegam sibi fidum elegit, pari potestate Augustum eum appellans; cumque propter crescentes passim motus pluribus Ducibus fidelibus opus esset, uterque, Diocletianus *Galerium Maximinum*; Maximianus verò *Flavium Constantium Chlorum*, Constantini M. Patrem, ob insignem ejus virtutem Cæsares nominarunt. Conjugiis etiam fœdera firmata fuerunt. Nam Diocletianus filiam suam Valeriam dedit Maximino; Maximianus verò privignam Theodoram Constantio. Hinc bellorum operæ inter eos distributæ. *Galerio* Parthicum bellum demandatum, quod cum summa offensione Diocletiani malè, amisso propè omni exercitu, administrabat, donec amissam victoriam victoriâ partâ compensavit, recuperatâ totâ Assyria, & quinque provinciis trans Tigrim, quæ post Trajanum defecerant. E contra *Constantius* in Occidente cum Alemannis periculosissimè quidem, sed & felicissimè conflixit, cæsisque LX. mil.

millibus, Germaniam attrivit, & Galliæ securitatem restituit : receptâ quoque Rhetiâ & Belgio, in sui que monumentum *Spirâ* ad Rhenum conditâ. Inde cunctis Principibus à Senatu maximus triumphus decretus, cum primis Diocletiano, qui velut Numen aliquod cæleste adorari voluit, divini honores habiti. Post Diocletianus & Maximianus, ille Nicomediæ, hic Mediolani, uno die Imperium posuere, illo affirmante; *Istum diem & vitæ, & felicitatis sibi principium illuxisse* : Quanquam Maximianum repetendi Imperii libido denuò post coeperit, stimulantem quoque collegam, ut idem faceret; cui ille : *Nolo peste liberatus plus bibere veneni. Satis pro Republica laboravi. Tempus adest, ut mihi vivam, quod tum primum coepisse mihi videer, postquam ipse in patriâ meâ olera sevi. Nec res jam angusta pro dignitate videri debet, quia non est turpe homini, animi bonis felicitatem metuenti, honestam profiteri paupertatem.* Hoc non obstante, Maximianus rem apud filium Maxentium, & generum Constantium tentavit, donec Massiliæ captus, & strangulatus periit. Diocletianus autem ætatis anno 78. ex stupore mentis mortem sibi conscivit, justo Dei iudicio, ob crudelissimam persecutionem, quâ christianum sanguinem fundebat, ut jam dicemus. Imperii Diocletiani anni numerantur 20, Maximiani verò 18.

Sub hoc Imperatore *Persecutionis incendium*, longo tempore crudeliſſimè exarſit, oleum flammæ addentibus ejus Collegis, *Maximiano*, *Galerio*, poſt etiam *Maxentio*; *Constantio Chlora*, qui Chriſtianos amavit, excepto, ut *κατ' ἐξοχὴν* eam maximam, & numero decimam appellare debeamus, de qua *Sulpitius*: *Hæc tempeſtate omnis fere ſacro Martyrũ cruore orbis infectus eſt: quippe certatim in glorioſa certamina ruebatur, multoque avidius tunc martyria glorioſis mortibus quærebantur, quam nunc Episcopatus pravis ambitionibus appetuntur. Nullis unquam bellis mundus magis exhaustus eſt, neque majore unquam triumpho vicinus, quam cum decem annorum ſtragibus vinci non potuimus, &c.* Ineffabilis tyrannis in hac diuturnâ perſecutione fuit exercita.

[Sub fine hujus intervalli Imperatorum ad uſque *Constantinum*, notandum eſt, hiſtorias hiſ temporibus valdè turbatas eſſe, ob concuſſum tot Imperatorũ & Cæſarum, & Tyrannorum ſeditioſorum, qui Imperium cum ſummo detrimento Imperiũ affectarunt. Sic hic concurrunt *Maximianus*, *Constantius Chlorus*, *Galerius*, *Maximinus*, qui adoptavit *Flavium*, *Valerium*, *Severum* & *Maximinum*, & præter hos vel tandem *Maxentio* à Prætorianis militibus pro Cæſare ſalutato; qui dum ope militum *Severum* occideret, *Licinius* à *Maximino* in Collegam Imperiũ fuit aſſumptus. En confuſionem, & eam quidem abominandâ tyrannide, non utrobique ſuâ vi nixam. Ex quo factum, ut Nobiles Romani *Constantinum*, *Constantiũ Chlora* filium, ex
Gal,

Galliis, ubi agebat, evocârint, ad Urbem liberandam à tyrannide, quam Maxentius ibi exercuerat.]

CAP. II.

Quot, & quinam fuerunt Imperatores sub decursu Intervalli secundi, à Constantino M. usque ad Carolum M.

Quando quidem sub hujus intervalli decursu Imperium distractum, & miserè dilaceratum fuit, ejus sede Româ Constantinopolin, ex Occidente in Orientem, translata, factum est, ut in lineâ successionis rectâ permanere non possimus, sub hoc & sequenti intervallo, sed nobis mox digrediendum sit ad lineam collateralem, conferendo Imperatores *Orientalis* cum *Occidentalibus*, id quod in primis anno Christi 364. sub *Gratiano & Valentiniano* fieri incepit, ut Imperatores in Oriente & Imperatores in Occidente simul regnaverint, quorum numerus, nomina, & præcipuæ res gestæ ex sequenti catalogo cognosci possunt.

I. CONSTANTINUS MAGNUS, (A.C. 306.) *Constantii Chlorig*, ex priori conjuge *Helena* filius. Exactâ sub *Galerio* pueritiâ, adolescens ab eo missus contra *Sarmatas*, victoriâ partâ, Ducem eorum, catenis vinctum, ad *Galerium* duxit. Hinc *Galerius* *Constantinum*, non secus,

ac Saul Davidem, per insidias perdere quærebat, hortatus eum, ut cum leone in arenam descenderet, devictâ pugnando bestiâ, tandem ex Italia ad patrem profugit, intellectis, quibus petebatur insidiis, & patre vitâ functo Imperium Galliarum, Hispaniarum, & Alpium cepit; Principibus & militibus amore ac benevolentia magnâ sibi devinctis, ut in omnem viciniam ejus nominis & virtutis fama se diffunderet. Romæ igitur Maxentio tyrannidem & libidinem intolerabilem exercente, Constantinus affertor & vindex Imperii à Senatu appellatus, cum parte copiarum venit in Italiam, & præliis aliquot cum Maxentio initis, eum tandem in angustias adëgit, ut victus unâ cum equo in Tiberim insilierit, submersusque amplius non apparuerit. *Hocque modo Occidens sub uno Constantino unitus.* Fulgida crux, ex lucis splendore formata, cum inscriptione, EN ΤΟΥΤΩΝΙΚΑ, IN HOC VINCE, victoriam ei promissile scribitur. Orientem adhuc tenuit Licinius, parentibus quidem rusticis natus, sed adoptatus à Galerio. Cum hoc foedus icit Constantinus, traditâ ei sorore suâ Constantiâ in uxorem, hâc lege, ut Christianis parceret: Persecutus enim eos fuit graviter Licinius; Sed ad persecutionis ingenium denuò reversum Constantinus, posthabita affinitate, ad arma progressus, tanquam foedifragum & tyrannum persecutus est, eo progres-

su,

su, ut victor vitam petenti, purpuramque, quam
16. annis gestarat, ponenti, copiam cum uxore
Thessalonica privatim vivendi dederit, ubi
quietis impatiens, & res novas moliens, anno
70. ætatis à præsidio Constantini oppressus fuit.
Hic Licinius, sicut osor erat Christianorum, sic
etiam contemptor erat literatorum, quos pestem
& venenum Reipublicæ appellare solebat: ipse
tàm rudis, ut vix nomen suum decretis subscri-
bere posset. Ex his victoriis unus Constanti-
nus utriusque Imperii *Orientalis & Occidenta-*
lis dignitatem consecutus est, ut *Magnus &*
Maximus dictus, summis honoribus à Senatu
Romano mactaretur: quibus ut facta respon-
derent, nihil intentatum contra Imperii hostes
reliquit, cum primis Sarmatas & Gothos, Im-
perio nimium infestos reprimens atterensque,
pace Imperio sic restitutâ Verum enimverò
ut Constantinus Imperium Orientis valido
propugnaculo adversus fœdifragos barbaros
muniret, *Byzantium* urbem, in angustissimo
Propontidis freto positam, portubusque duo-
bus firmissimis munitam, prius à Severo, quâ
muros dirutam, amplissimè restaurari iussit,
in eamque & sedem Imperii, & omnem digni-
tatem ejus transtulit, *Novamque Romam* appel-
lavit, quanquam usus obtinuit, ut Constanti-
nopolis à Constantino, ad hæc usque tempora
diceretur: quæ translatio tametsi Imperium,

ut sequiora tempora & eventus testabantur, valde debilitaverit, fato tamen, h. e. justo Dei iudicio non caruit, dum aliis gentibus, ad invadendam Romam, & cum Româ ipsam Italiam, Imperii arce alibi conditâ, janua fuit aperta, & via strata, ad efficiendum id, quod effectum in annalibus legimus, partim oculis nostris corâ in loco sancto intuemur. Hic est ille Imperator, *ille Constantinus Magnus*, qui abolitâ superstitione Ethnicâ, Christianam Religionem passim introduxit, sub quo completa videtur *dispersio manus populi sancti*, exantlatis prius infandis persecutionibus sub Imperatoribus Ethnicis, de cujus zelo Scriptores Ecclesiastici prolixos commentarios ad feram posteritatem transmiserunt. Ultima ejus expeditio fuit in Persas, Mesopotamiâ infestantes, in qua, non sine suspitione veneni, in morbum incidit, quo ingravescente, tandem anno ætatis 66. finivit. Princeps pius, justus, severus, felix, & in Christianâ fide constantissimus, devotissimusque, nullos labores, tum pro eâ, tum pro Republicâ defugiens. Quanquam & ipse homo fuerit, à quo, quod humanum, non alienum erat, dum successibus insolentior factus, avaritiâ, cædibusque multorum Nobilium, ut & suorum, divitias regiarum virtutum, quibus pollebat, non parùm obscurasse scribitur, quod vel ex eo colligendum est, quia proprio filio Crispo Cæsari

non

non pepercit, sed pronus ad deteriora credenda eum supplicio affecit, circumventus ab Augusta Faustâ, Crispi novercâ, quam ipsam, ejus fraude perspectâ, deinceps neci tradidit. *Et nunc Reges, intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Servite Domino in timore, exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ justâ, Psal 2. v. 10. 11. 12. Imperii ejus anni numerantur circiter 30. menses 9. dies 27.*

[Circa hujus Imperatoris tempora viguerunt *Arnobius, Lactantius, Crispi Cæsaris Magister, Juvencus Poeta, Eusebius, Donatus* quoque Grammaticus, & *Victorinus* Rhetor: Item *Athanasius*, ab Arianis quibus se constantissimè opposuit, in maximopere afflictus, &c.]

II. CONSTANTIUS, CONSTANTINUS, & CONSTANS, (A. C. 337.) Constantino M. ex Faustâ Galerii Maximini filiâ geniti, uxores enim duas Constantinus M. habuit: præter *Faustam*, etiam *Minervinam*, ex qua Crispum Cæsarem, Faustæ artibus oppressum, suscepit. Hi tres ex Faustâ fratres divisum à patre acceperunt Imperium, *Constantinus* Alpes Cottias, Galliam, Hispaniam, Britanniam, Orcades, Thulen: *Constans* verò Italiam, Africam, cum insulis, Illyricum, Macedoniam, Græciam; & *Constantinus* Orientem cum Thracia: quos ipsos latius regnandi cupido divisit, & in mutua prælia armavit. Nam *Constantinus* *Constans* bellum in-

tulic,

tulit, sed ad Aquileiam, fervente prælio, à fratris Ducibus per insidias circumventus, necatur, triennio nondum expleto. Constans igitur persequendo quidem prudenter victoriam, propter insolentiam tamen vel tandem gravis militi & populo, causa fuit conspirationis Centurionum adversus se, qui *Maxentium* Imperatorem salutarunt, cujus jussu percussores *Constantem* trucidârunt, quiescentem in tentorio, anno 30. ætatis, Regni 13. Ergò percusso *Constante* à *Maxentio*, imperium ad unum *Constantium*, *Constantini* Magni primogenitum, revolutum fuit, qui victo, & ad desperationem adacto *Maxentio*, fratris sui interfectore, triumphans Romam venit, miratus Urbis suæ majestatem, è contrà ob pusillam staturam deridiculo ab urbe habitus: ibi ab *Hormisda* in triumpho, *quid de Roma sentiret*, interrogatus, respondit: *Id sibi tantum placuisse, quòd homines ibi quoque mori didicisset.* Pòst aliquantò in Orientem regressus, duobus bellis gerendis implicatur; uno Persico, quod ipse conficere instituit; altero Germanico, quod *Juliano* patrueli 23. annos nato, commisit, quem adoptavit, Cæsaremque fecit, sororem Helenam ei elocando, tutelamque Galliarum committendo. Intellecto autem, *Julianum* ab exercitu suo Augustum esse salutatum, omisso bello Persico, novo Imperatori offensus occurrit, verùm

COR-

correptus febris, ad Tauri montis radices, anno ætatis 40. vitam finivit; Juliano tamen successore in Imperio prius designato, relinquens uxorem gravidam, quæ enixa est filiulam, quam deinceps in uxorem duxit Gratianus Imperator. Sub hoc Imperatore cœpit usurpari nomen *Paganorum*, exautoratis ab eo militibus Ethnicis, & in pagos relegatis, quanquam hæresi Arianæ deditissimus erat, Catholicorum persecutor severus & rigidus. Hic ille Constantius est, à quo *Constantia*, urbs illa Episcopalis, ad lacum Podamicum, fuit ædificata. Imperii ejus anni numerantur 24. menses 6.

III. JULIANUS APOSTATA, (A. C. 361.) ita dictus, quia, cum initio Christianus esset, ad Ethnicam superstitionem, cujus semina adolescens, in scio Eusebio à Philosophis hausit, fuit delapsus. Hinc Christianorum persecutor & oppressor, Scholas eis prohibuit, inquit, *ἰκεῖοις πλεγοῖς βαλόμεθα*, propriis pennis ferimur, & in odium Christianorum Judæis templi Hierosolymitani ædificationem concedendo, quos tamen statim in moliendis ejus fundamentis, erumpentes flammæ globi ab initio abegerunt. Prosperitate rerum ex voto succedentium elatus, supra hominis conditionem se sperare non dissimulavit: alioquin animi dotibus ad admirationem excellens fuisse à quibusdam scribitur, ut lenitate Tito, felicitate

Trajano, clementiâ Antonino, moderatione Marco Aurelio, & literarum studio summis Philosophis par æstimatus fuerit, quanquam Nazianzenus planè diversum ex ejus Physionomiâ judicium tulerit, de juvene adhuc existente, inquit; *Quantam pestem Romana Monarchia nunc alit!* In Persico bello hastâ per ilia ictus, dum evellere ferrum dextrâ tentabat, digitorum nervos utrinque sensit excisos. Paulò antequam animam exhalabat, exceptum volâ sanguinem in aërem projecit, Christum rabiosè allatrans, & vociferans, *Vicisti tandem Galiae.* Alexandrum M. rebus gestis aut superaturum se sperabat, aut exæquaturum, quòd palin-genesi Pythagoricâ animam ejus in se descendisse crederet. Anni ætatis ejus numerantur 31. Imperii 1, menses 8.

[Synchroni ei fuerunt *Hilarius, Macarius, Optatus, Milesitanus, Amianus Marcellinus, Basilus Magnus, Gregorius Nyssenus, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Ephrem, &c.*]

Eodem ferè tempore templum Delphicum horrendâ tempestate disjectum, & Constantinopolis sævo terræ motu quassata fuit.

IV. JOVIANUS, qui & JOVINIANUS, (A. C. 363.) militari favore fit Imperator, & quia Christianum se fuit professus, gentibus se imperare nolle significanti, milites acclamârunt, *Etiam se Christianos esse;* Saporì Regi Persico quin-

quinque provincias trans Tigrim à Galerio occupatas, partemque Mesopotamiæ paciscendo reddidit, ut Ecclesiis, aliisque gentibus tranquillitatem, à Juliano turbatam, restitueret, quam obrem dictæ ejus fama non caruit, in quibus & hæc: *Venisti è bello, utinam ibi periisses; Item, Quanta longitudo est, & profunditas, tanta est stultitia.* Morbo ex intemperantia contracto à quibusdam ex odore cubiculi, recenti calce illiti periisse scribitur, Imperii ejus menses sunt 7. dies 22.

[NB. De hinc aliquandiu utcunquè divisum Imperium in Orientem & Occidentem, ab Orientalibus & Occidentalibus Cæsaribus administratum sequitur. Horum primi fuerunt.]

V. VALENTINIANUS Occidentis, & VALENS, (A.C. 364.) Orientis Imperator. *Valentinianus*, quod ædituo gentilium, aquâ lustrali aspergenti se, colaphû dedisset, à Juliano ordine motus, ab exercitu post interregnum, mortuo Joviano, Imperator factus est, fratrem *Valentem*, quem exercitus prius collegam Valentiniانو obtulit, Augustum Constantinopoli pronuntiat, Occidentis Imperio sibi servato, Orientis Valenti commisso. Aliquando post etiam filium *Gratianum* Augustum nominavit. *Valentinianum* severum, animo gravem, ingenio solertem, vitiis omnibus maximè avaritiæ infectum, commendant res gestæ, ut pote sunt magna prælia, quæ victoriosè contra alemaños gessit,

fit, in primis contra Saxones, quos infra Coloni-
am Agrippinam repressit. Ad Nicrum arces con-
didisse scribitur. In Pannonia ex commotione ni-
miâ subitâ febris paucos intra dies finivit. Nam
postquam Legati Sarmatarum in habitu sordi-
do eum sequeretur, & Valentiniano interrogan-
ti, quinam homines essent, responderent, se præ-
cipuos esse inter Sarmatas, adeò ille iracundiâ
exarsisse scribitur, quod cum tam despectis ho-
minibus bellum gereret, ut subitò conciderit, &
venâ frustrâ sectâ, cum nihil sanguinis fluere-
t, diem suum obierit; anno ætatis 50. cum im-
perasset annos 12. minus 10. diebus.

Valens, fratri dissimilimus, ob impietatem
& sævitiam, dehortante eum fratre, amplecti-
tur Arianam hæresin, Orthodoxis Episcopis
in exilium missis. Procopium cognatum re-
bellantem, acie vicit, victumq; arboribus vio-
lenter inflexis, discerpi jubet medium. Contra
Gothos & Adrianopolin pugnans vulnere ac-
cepto ex equo decidit, in proximum tugurium
ductus, quod hostes persequentes, qui Cæsarem
ibi esse nesciebant, incenderunt, flammâ pe-
riit, luens adversus Orthodoxos exercitæ sævi-
tiæ meritas pœnas. Imperii ejus anni numeran-
tur 14. mens. 4. dies 9.

[Hâc tempestate viguit *Ausonius Gallus*, Gratiani
Cæsaris, & Paulini, Nolani post Episcopi, Magister: I-
tem *Eutropius*, *Vegetius*, & *Martinus Turonensis*.]

VI. GRATIANUS, Valentiniani I. (A. C

375.) filius, natus ex Severa, & VALENTINIANUS II. Gratiani frater, natus ex Justina, hunc vix quadrimum à militibus Cæsarem appellatum, lubens in consortium dignitatis admisit Gratianus. Erat is egregiè doctus, & orthodoxæ fidei addictus, Episcopos Orthodoxos ab exilio revocans, hæreticos exesse cogens, omnesq; Ecclesias ad amplectendum Symbolum Nicænum incitans. Vivo adhuc Valente, ad Argentoratum 30000. Alemannorum trucidavit. Valenti contra Gothos succursurus, serò venit, eo jam interfecto. Adjuncto sibi præter *Valentinianum* fratrem, *Theodosio*, curam gubernationis Imperii omisit, ludisq; & venationib⁹ deditus, Maximi Galliæ Præsidis & Andragathii conspiratione è medio fuit sublat⁹, divinâ vindictâ in percussores animadvertente, dum alter à Theodosio peremptus, alter metu deditionis in mare profiliens, vitæ finem imposuit. *Valentinianum*, hæresi Arianâ imbutum, non melius fatum, quàm *Gratianum* mansit, ut mox in vita Theodosii audiemus. Imperii Gratiani & Valentiniani anni numerantur 17.

[Hæc ætas fertilis fuit virorum illustrium. Vixerunt enim tum, præter eos, quos supra nominavimus, *Cæsarius*, Nazianzeni frater, *Cyrillus*, antistes Hierosolymitanus, *Dydimus* cæcus oculatissimus, *Aurelius Prudentius*, *Ephremus* Eremita, *Damasus* Pontifex, *Epiphanius*, *Ambrosius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, *Orosius*, *Severus Sulpitius*, *Cassianus*, alii.]

VII. THEODOSIUS I. MAGNUS, cui GRA-
TIANUS & VALENTINIANUS, (A.C. 379.)
quorum collega in Oriente quatuordecim an-
nos erat, meritò ad latus denuò collocantur.
Hic patre Honorio, matre Tremantiâ in Hi-
spania ex familia, cujus origo ad Trajanum
refertur, natus, literis, pietate, justitia & fortitu-
dine excellens, postremus Romanum Imperi-
um in Occidente & Oriente integrum tenuit.
Mox enim sub *Honorio*, ejus filio, *VVaramun-*
us Rex in Gallia regnavit, & Roma ab *Alari-*
co, Rege Gothorum, capta est. Sub *Valentinia-*
no I. Magister Equitum, pacavit Africam &
Rhetiam: Gratiani Collega factus, Gothos
multis præliis vicit: *Maximi* etiam, ut dictum,
victor & interfector, qui interfector *Gratiani*
fuit. Pace in Oriente constitutâ, terribile bellum
in Occidente ingruit. Postquam enim Valenti-
nianus post *Maximi* interitum Galliam quin-
que circiter annos regeret, à cubiculariis, per
Eugenium Scribam, & *Arbogastum* Exercituum
Valentiniani Ducem corruptis, strangulatus in-
terit. Interfecto igitur Valentiniano, cum par-
ricidis, ingenti exercitu ad Alpes instructis,
confligendum fuit, quod etiam feliciter, post
habita loci incommoditate, in somno, ut con-
fligeret, admonitus Theodosius præstitit, pictis
in vexillis literis $\chi\rho\varsigma$, etiam divinitus magnis
ventorum flatibus, qui hostibus contrarii e-
rant,

rant, adspirantibus, de quibus noti sunt versus Claudiani;

*O nimum dilecte Deo, cui militat aether,
Et conjurati veniunt in Classica venti.*

Victus enim Eugenius, & ad pedes Theodosii prostratus, à militibus capite truncatus est; Arbogastus metu deditiois ἀνέχεσθαι interit. His expeditis, Romam profectus, multa ibi emendavit, & Valentiniano in Galliam misso, ipse Constantinopolin rediit, ut convocatâ Synodo Ecclesiæ paci consuleret. Domestica hujus Imperatoris vita itidem laudatissima fuit. Christianus natus Ἀπὸ τῆς βριφύς doctrina cœlesti imbutus fuit: Symboli Nicæni confessor, & hæresium osor omnium. Felix etiam conjugis, priorum cum *Placilla*, ob beneficentiam in pauperes laudatissima, & mariti monendi, ut legibus acceptum Imperium administraret, eumque, qui contulit, coleret, studiosissima, ex qua suscepit *Arcadium & Honorium*; Posteriori cum *Galla*, Valentiniani I. filia, ex qua suscepit *Placidiam Gallam*, post nuptam Constantio, Baptizari non nisi ab Orthodoxo voluit. Singulare in eo conspicitur exemplum pœnitentiæ & reverentiæ erga Ecclesiam, dum ob sævitiam, quâ propter seditionem Urbi Thessalonicæ iratus, per cohortes aliquot eò missas, septem millia hominum, nō inquisitis culpæ autoribus, inibi promiscuè trucidavit, ab *Ambrosio* ex templo fuit exclu-

exclusus, lamentisque pœnitiâ ostensâ, non nisi absolutione ab Ambrosio acceptâ, octo mensibus dilapsis in templum rediit. *Arcadium & Honorium*, adhuc pueros, creavit Cæsares, quos cum Arsenio Præceptorî commendaret, *non ut Cæsares, sed ut discipulos tractari voluit*, etiam verberibus, si quid deliquissent, additis. Moritur Imperatorum nulli secundus, si tam potens sui, quàm pius fuisset. Cum Gratiano & Valentiniano regnavit annos 4. cum Valentiniano tantum, annos 10. solus annos circiter tres, ut anni totius Imperii, quibus præfuit, completi numerentur 16. dies 2.

[Circa ejus tempora vixerunt *Theodoretus, Rufinus, Claudianus, Ausonius, Pappus Mathematicus.*]

[NB. Dehinc consummata sequitur Imperii divisio, utpote quæ Orientem & Occidentem ita distraxit, ut nunquam amplius sub unius Imperatoris regimine coaluerint, utrinque variis vicissitudinis eventibus, donec, oppresso Occidente, solus Oriens, axiomatico Monarchico insignis, aliquandiu permansit. Ante oppressum autem Occidentem, tres Orientales Imperatores, nempe Arcadius, Theodosius II. & Martianus, duo verò Occidentales, Honorius & Valentinianus III. numerantur: quod notandum est, ne lectio memoriam confundat.]

VIII. Ergò ARCADIO, (A. C. 395.) Orientis Imperatori, jungimus adlatus HONORIUM, Imperatorem Occidentis. Uterque, ut ex superioribus constat, Theodosio I. Magno genitus, & Cæsar à patre creatus, sed & propter ætatem, Im-

Imperio nondum matuam, tutoribus, Ducibus, Arcadius *Rufino*, Honorius *Gildoni*, Africa Præfecto, ut & Stiliconi, quos Theodosius fidos fore putabat, conceditur.

Arcadius expertus est *Rufinum* affectare Imperium, postulantem consortium Imperii, factâ conspiratione cum Gothorum Rege *Alarico*, quem milites, cum hoc ante tribunal peteret, dato ei præmio perfidiæ, trucidarunt, capite ejus ad portam Constantinopolis cuspidi suffixo, & dexterâ per urbem circumlatâ, exclamando; *Date stipem viro avaritiæ inexplebilis*. Post *Rufinum* *Cajanus*, alius Gothorum Dux, seditionem ei movit, qui ipsam Constantinopolin, & in eâ Arcadii regiam, incendere conabatur, Cajani militibus ab exercitu angelorum, qui conspectus fuit, miraculosè depulsis, & ipso Cajano post multa atrocia conamina deprehenso & interfecto. Tandem *Eutropius eunuchus*, ceu serpens in sinu, Aulæ pestis, cum diu magistratus, præfecturas, & ipsam justitiam venalem habuisset, transferre in se Imperium molitus, in ipso Consulatu, jussu Arcadii, decollatus est. Conjux Arcadii erat *Eudoxia*, Chrysostomi, tum temporis Episcopi Constantinopolitani, non secus ac Herodias Johannis Baptistæ insidiosa persecutrix, quippe taxantis luxem, & spectacula, quæ apud statuam Eudoxiæ, non procul à templo, in columnâ marmoreâ collo-

ca-

catam, ab histrionibus & mimis propudiosius fiebant; quam statuam, & cum eâ ipsos ludos, templo vicinos, Chrysostomus tolli voluit; Eudoxiam publicè cum Herodiade comparans; concionem ita inchoando: *Jam iterum insanit Herodias*. Hinc Eudoxiæ contra Chrysostomum odia, quæ incitato in ipsum Severiano, facundo aulico, Chrysostomum prius ut publicè concionareretur, sæpè adhortatò, non destitit, priusquam Chrysostomus, prætextu dissensionis inter *Epiphanium*, & *Se* de libris Origenis, in exilium, frigidam suffundente Severiano, mitteretur, in quo patri huic zeloso moriendum fuit. Spectaculis tamen gladiatorum abrogatis, & privilegiis Ecclesiarum auctis, Arcadius dece. III. ætatis anno 31. imperii 13. mense 3. die 13.

HONORIUS in Occidente ferè eandem sortem expertus est, quam frater Arcadius in Oriente. Primus, qui Imperium affectavit, fuit *Gildo* Præfectus Africæ, qui ob hanc perfidiam à proprio fratre Mascelize in fugam conjectus, navisque velò, in qua fugiebat, strangulatus est: Hunc secutus *Stilico*, Imperium per tutelæ speciem affectans in Gallia, quamvis à Theodosio familiæ suæ ingentibus beneficiis obstrictus; Hic oppresso in Hetruria *Rhadagasio*, Gothorum Rege, cum ingenti exercitu, turbarum maximarum semina in Oriente jecit, Vandalosque, Suevos, Alanos & Burgundos in

Gal-

Gallias sollicitavit, sperans fore, ut aut *Honorius* bello cadat, aut filius suus *Encherius* in consortium Regni veniat. Quibus artibus accessit, quod idem Stilico *Alaricum* cum exercitu, cui *Honorius* Gallias petenti concessit, ut Francis velut propugnaculum objiceretur, eò pergentem per insidias adortus fuit, quam ob injuriam Gothi cum suo Rege *Alarico* quasi in rabiem acti, cœpto itinere deserto, Romam rectà contendunt, eâque captâ multa insolenter agunt, impetrato tamen ab *Alarico*, ut templis Apostolorum parceretur, militesque præda contenti à cæde abstinerent. *Alarico* mortuo, successit *Arnulphus*, connubio sibi jungens sororem *Honorii Placidiam*, quæ Romæ deletionem avertit: Mortuo *Arnulpho* successit Rex creatus *Rogerus*, & hoc defuncto, *Vallis*, Dux astutus & prudens, Rex constitutus est. Verum horum motuum pœnas Stilico maturè dedit: cognito enim, Stiliconem Imperium affectare, *Honorius* eum, cum filio *Eucherio* interfici imperavit. Imperii anni, quibus *Honorius* regnavit, numerantur 28. menses 6.

[Hac tempestate floruerunt *Prudentius*, *Sedulius*, *Paulinus*, *Nectarius*, *Hesychius*, *Synesius*, *Isidorus*, *Orosius*, *Salvianus*, *Eutropius*, &c.]

IX. THEODOSIUS II. Orientis, & VALENTINIANUS III. (A.C. 408.) *Honorii* è sorore nepos, Occidentis Imperator. *Theodosius* Arcadii

dii ex Eudoxiâ filius , septennis à patre relictus, Persarumque Regi potenti Jimo, & Arcadio fidiſſimo *Iezdegirdi* commendatus, ſub tutore *Anthemio*, negotia Imperii feliciter & prudenter agente , optimis literis moribúſque inſtitutus fuit ; Sorore *Pulcheriâ* multum adjumenti conferente. Ex ephebis egreſſus, *Athenaidem*, Leontii, Athenienſis Philoſophi filiam , adeò eruditam, ut de victoria Arcadii & mariti poemata ſcripſerit, ſuaſu ſororis, duxit, quam deinceps Eudoxiam nuncupavit, quale matrimonium pater filiæ priùs prædixerat teſtamento, quod condidit. Quæ puer hauſit *Theodoſius*, ea vir egregiè probavit, omnis generis pietatis , amorisque erga Deum , & erga proximum exercitiis, ut univerſam ejus aulam *Pietatis officinam*, non *vitiorum ſentinam*, diceres. Diſcendi deſiderio , & quotidianâ cum Paſtoribus converſatione, ad amorem librorum illectus , exemplo Ptolomæi , inſtructiſſimam Bibliothecam ex omnis generis ſcriptoribus comparavit, non tam ut ſubtiliter de rebus diſſereret , quàm benè ſecundùm virtutem viveret. Potentiſſimus affectuum ſuorum domitor, aliquando quæſitus, *Cur obtreſtatores maledicos non puniret* , reſpondit, *utinam mortuis vitam dare poſſem*. Non eſt enim difficile , neque magnum aliquid, hominem jugulare : in quarum virtutum ſtudio, ſororis Pulcheriæ monitu nunquam ſegnis

ignis erat. Hæc cum aliquando negligentem in subscribendis libellis observaret, obtulit ei libellum de venditione uxoris, quam plurimum amabat, subscribendum, subscriptumque, sed non lecto, quid intus scriptum esset, ita subornavit, ut ex syngraphâ Eudoxia peteretur: quo stratagemate Principis negligentiam festivè correxit. Hanc tamen suâ fidiissimam sororem circumventus Eudoxiæ, ab Eunuchò Ariano eadem hæresi infectæ, impulsu, aulâ & dignitate movit. Quam Augustæ ingratitudinem Deus talione compensavit, dum adulterii ob iniustitiæ magnitudinis pomum, quod à marito acceptum, sed *Paulino*, erudito viro, sibi familiari, à se donatum pertinacius negavit, Imperatori suspecta, Hierosolymam abiit, vitam reliquam sacrorum curâ ibi exigens; Pulcherrimâ in pristinum statum restitutâ. Talis fuit Theodosius domi. Foris cum Gothis, ut tranquillæ essent, pacem sancivit, quâ, longè facessere jussu voluptatum abusu, usus est ad leges utiles in Republica observandas, & ad pacem in Ecclesia colendam, præsertim Synodò Ephesinâ contra Nestorium instituta. Etiam contra Persas duabus vicibus, magnis commissis præliis, Victor, de pace faciendâ Legatos ad eos misit, ut intempestivè pacificum eum tum temporis diceret. Mortuus est Constantinopoli placide, in Theodosii primi, & patris Arcadii sepul-

C g pul-

pulchro reconditus. Horrendus terræ motus, sex menses durans, Constantinopolin, & multa Asiæ loca concutiens, sequentes Imperii ruinas, ipsiusque Mahometis initia, significavit. Ætatis ejus anni numerantur 51. Imperii verò 42. menses 2. dies 28.

VALENTINIANUS III. ex *Constantio* & *Placidia* prima, *Honorii* sorore, genitus: filiam *Theodosii II. Eudoxiam secundam* in matrimonio habuit. Ultimus, ut dictum, Occidentis Imperator, usque ad *Carolus Magnum*, sub quo, quicquid de Imperio in Occidente fuit reliquum, & à barbaris divulsum, proprios Reges sibi sumpsit. Fax & tuba Tragediæ Imperialis, primùm erant *Bonifacius*, qui *Africam*, & *Aëtius*, qui *Narbonensem* rexit *Galliam*. *Bonifacius* ab *Aëtio* apud *Placidiam* calumniis profissus, & vocatus ex provincia, metuque periculi venire renuens, *Vandalorum Regem Gensericum* attraxit, quo attracto, de ipso *Bonifacio*, de exercitu Romano, & de *Carthagine* in *Africa* actum fuit: Magnâ crudelitate à *Genserico Ariano* in *Orthodoxos* exercitâ; eo progressu, ut *Valentinianus* cum eo pace factâ, *Africæ* partem ei concesserit: Hac pace non considerata, *Gensericus* ex *Pannonia* contra *Gothos* attraxit *Hunos* & *Attilam*, venientem cum quingentis millibus in *Germaniam*. & *Italiam* ad *Tolosam* usque, ubi *Aëtius* *Francos* sub Rege

ge *Meroveo*, & *Gothos*, sub Rege *Theodorico*, sibi adjunxit, ut nunquam majores exercitus inter se oppositi fuisse scribantur. Commisso prælio ad campos *Catalaunos*, ex altero exercitu Dux *Theodoricus*, *Gothorum* Rex, ex altera parte totus exercitus peremptus est, cadentibus centum octaginta millibus hominum, ex utraque parte, præter nonaginta millia *Gepidarum* & *Francorum*, qui mutuis vulneribus ceciderunt. Quâquam autem *Attila* penè ad desperationem tum adactus fuerit, tamen collectis novis copiis, ita instructus in *Italiam* regressus est, ut plerasque *Istriae* & *Insubriae* urbes diripuerit, idemque excidium reliquis *Italiae* urbibus minatus fuerit. Hinc potentissimi quique, patriâ relictâ, insulis, paludibus, stagnisve salutem suam permiserunt, & hac necessitate etiam *Venetia*, in *Adriatici* sinûs ora, ubi rivus altior, & reliquis tutior videbatur, securitatis ergò ædificari fuerunt ceptæ. *Attila* *Leonis* I. *Romæ* Episcopi precibus ab oppugnatione urbis fuit aversus, interrogatus, Cur ita exorabilem se præbuisset? respondit: Se vidisse adstantem *Leoni* senem, specie supra humanam terribili, mortem stricto gladio intentantem, ni supplicibus parceret. Ut maximè hi motus Imperio funesti fuerint, tamen *Valentinianus* præter alia scelera sua, etiam adulterio eidem fuit funestior. *Maximo*, *Consulari* viro, conjux erat pulcherrima, quam deperiebat. Vo-

cato igitur Maximo in aulam, lusuque talorum ipsius annulo, per annulum ipsa ejus conjuge potitur, misso eo Maximi conjugi, ut quasi à Maximo vocata in aulam veniret, quæ dum veniebat, à Valentiniano per vim stuprum passa est, qua injuria motus Maximus, statim de occidendo Valentiniano cogitare cœpit. Metuens autem Aëtium, eumque prius tollendum judicans, per cuniculos calumniarum effecit, ut Aëtius, quasi affectator Imperii ex Galliis vocatus, nihilque tale metuens, à Valentiniano propriâ manu, sed alienâ, ut dictum, Maximi fraude peremptus fuerit: Quo facto, duo milites, impulsu Maximi, demum ipsum Valentinianum in campo Martio confoderunt. Hinc Maximus raptor Imperii, & *Eudoxiæ*, uxoris Valentiniani, quam turpibus nuptiis sibi copulavit; hujus injuriæ adeò impatientem, ut Gensericus, Vandalorum Rex, ab ea vocatus, Romam venerit, ultum injurias. Maximus ergò, veniente Gensericò, membratim discissus in Tiberim projicitur, & Roma, orbis Domina, tanquam mancipium, diripienda & stupranda in prædatoris manus venit. *En! horrenda Dei judicia! En! fata Urbis potentissimæ!* Numerantur anni Valentiniani 29. menses 5.

X. MARTIANUS, (A. C. 450.) grandævus, autoritate, & quod virtutum caput est, pietate & justitiâ excellens, quo regnante, Atila in Italiam venit.

venit. Cum per bellum captivus tenebatur à Genferico, Aquila ej⁹ caput, dum in campo dormiebat, ne radiis Solis læderetur, tegere visa est, quo spectaculo delectatus Genfericus, prælagiens, Imperatorem fore, dimisit eum, hac conditione, ne Imperator factus, bellū inferret Vandalis. Hunc igitur *Pulcheria* ad Imperium vocavit, utque ei major esset autoritas, ipsum sibi despondit, hanc conditione, ut intacta maneret sua virginitas. Pacis ubique erga omnes, & cum omnibus erat studiosissimus, frequenter dicere solitus; *Quamdiu pacatè vivere non licet, non est Principi decorum, ut arma sumat.* Orthodoxæ fidei erat sincerè addictus, Ecclesiisq; ab hæresibus purgandis valdè intentus. Imperii ejus anni numerantur 6. menses 6.

MARTIANUS, quamvis à Patriciis Romanis de auxilio sibi ferendo, & ut Imperatorem novum in locum Valentiniani crearet, invocaretur, nihil tamen, vel ætate, vel tædio novæ curæ impeditus, tunc molitus est. Ob synchronismum regiminis in Occidente, ei ad latus jungendi sunt

1. VALENTINIANUS III. de quo modo dictum, quo adhuc vivente, Martianus successit Theodosio.

2. MAXIMUS, Valentiniani interfector, Imperii invasor, de cujus interitu itidem in Valentiniano modò dictum.

3. AVITUS, creatus à Senatu Imperator, cum quo Martianus foedus iecerat, qui anno nondum finito à *Richimero* Gotho apud Placentiam captus, Imperiumque deponere coactus est.

4. MAJORANUS, quem Martianus militiæ Magistrum creavit, dimissum ad accipiendum Imperium occidentale; qui Ravennæ Imperator factus, & Vandalis in Africa bello illato, tertio anno Imperii mortuus est.

5. SEVERUS, Ravennæ Majorano succedens, tertio anno Imperii veneno extinctus.

6. ANTHEMIUS, à Martino missus in Italiam, ut Occidentis Imperium teneret, qui *Richimerum* Gothum, pacis causâ in collegam ascivii, elocatâ suâ filiâ; Sed Richimerus Arianus, cum Episcopos suos Romæ cathedris prohiberi videret, arma in focerum sumpsit, in ipsâ urbe dimicans, focerumque victor occidit, quarto anno Imperii: quadragesimo die post ipse sexvissimis corporis cruciatibus extinctus, & justâ parricidii poenâ affectus.

[Restant quatuor Occidentis Reguli magis, quàm Imperatores, *Olybrinus*, *Glycerius*, *Julius Nepos*, *Augustulus*, de quibus mox sub Leone, cui fuerunt Synchroni.]

XI. LEO I. (A. C. 457.) natus in Thracia, auctoritate *Asparis* Gothi consecutus est Imperium, cum *Adaburio*, *Asparis* filio, spem adoptionis, & Cæsareæ dignitatis fecisset. Coronatus

natus ab *Anatolio*, Patriarchâ Constantinopolitano, non ut Imperium, sed testimonium Christianæ professionis, hæresæ puræ, ab eo sumeret. Cunctante Leone, Ardaburium facere Cæsarem, Aspares pater, prehensâ in Senatu purpurâ, inquit; *Nefas est, mentiri Principem hæc veste indutum*, admonens eum promissi: Cui Leo; *Etiam cogi, & instar mancipii trahi, nefas est*: cedens tamen temporis post Cæsarem appellavit. Structis autem Leoni ab Aspare infidiis, subinde dictitante, *Devoremus nos Leonem*, *πρὶν αὐτὸν ἡμεῖς ἀγίστην* *Cay*, priusquam ipse de nobis prandium instruat, ipse cum filio oppressus est. Ex quo Rempublicam tranquillè administravit Leo, ornando eam justitiâ, prudentiâ & beneficentiâ, dicere solitus; *Sicut Sol cunctis, quæ illustrat, nonnihil caloris impertit: Sic Princeps dignabitur misericordiâ, quoscunq; contuetur*. Et quanquam non valdè doctus erat, doctos tamē impendiò amavit, eamque in primis seculo suo felicitatem optavit, *quâ stipendia militum in Salaria doctorum convertere posset*. Imperii anni, quibus regnavit, sunt 17. menses 6.

Leoni ob synchronismum regiminis in Occidente, adjungendi sunt

1. *Olybrius*, à Leone missus Romam, affinitate Imperatorum clarus, ut qui Placidiam, Valentiniani filiam, in conjugio habuit, septimo Imperii mense decedens.

2. *Glycerius*, invito Senatu à militibus evectus, cui, cum non totum annum regnasset, Julius Nepos eripuit Imperium, faciens ex eo Episcopum Salonæ in Dalmatia. Ergò

3. *Julius Nepos*, quem *Orestes*, militum Magister, deposuit, filiumq; *Augustum* adolescentem Imperatorem fecit, qui postea per contemp-
tum *Augustulus* vocatus est.

4. *Augustulus*, à patre Imperator factus, qui postquam *Odoacer Rugianus* *Orestem*, *Augustuli* patrem, victum, captumque spectante exercitu interfecit, fugiens Imperio se abdicavit; Exspirante cum eo Occidentali Imperio, quod cum *Augusto* incipiens annos 500. stetit.

[Sequuntur ergò dehinc Imperatores, qui in Oriente, Occidentali Imperio sub Gothis extincto, ad usque *Carolym M.* regnaverunt, stabiliente *Theodorico Veronensi* novum regnum.]

XII. ZENO, (A.C. 474.) Leonis gener, Ciliciæ loco ignobili natus, informis corpore & anima, Sebastiani cujusdam, qui magistratus & præfecturas vendebat, mancipium, ut socrus *Berina Augusta* in ejus absentia fratrem suum *Basiliscum* Imperatorem vocaverit. Zenone metu consternato, & ad privatum vitæ statum in natale solum regresso; Basilisco autem interea moribus nec meliori, nec religione puriori, quippe Eutychiano, & Orthodoxis gravissimo. Ergò Zenone Constantinopolin revoca-
to,

co, Basiliscus in solitudines Cappadociae nudus relegatus, fame & frigore periit. Zenonis reditus insignis fuit incendio Constantinopolis, in quo præter sumptuosas structuras, pretiosissima bibliotheca conflagravit: calamitate hæc susque deque latâ, ad nefanda scelera conversus, illustrissimos quosque interfecit. Filium Zenonem, quem successorem suum speravit fore, jam tum in pueritia fastu turgentem, imaturâ ex alvi profluvio morte amisit, ipse miserri-
mè oppetens. Errore enim mentis, & comitiali morbo, quo frequenter corripiebatur affectus, ut similis mortuo prolaberetur, vivus sepultus est, prohibente *Ariadnâ* uxore, cui inviolus erat, ne quis aperiret monumentum, quamvis è sepulchro lamentabiliter implorare domesticos auditus fuisset, lacertis propriis comestis periit. Imperii ejus anni numerantur 17. menses 5.

XIII. ANASTASIUS DICORUS. (A. C. 491.) ex scribarum ordine Ariadnes Augustæ dolo ad Imperium evectus, quæ ipsum, vivente Zenone, sibi maritum desponderat: intrans ut vulpes, regnans ut Leo, Syngrophâ suâ se Orthodoxum testatus, deinceps eadem per vim Patriarchæ *Macedonio* extortâ, Eutychetis hæresi se infectum prodidit, orthodoxis Ecclesiis perturbatis, & earum Episcopis expulsis, inter quos ipse Macedonius Patriarcha fuit. *Vitalia-*

num seditionem moventem, Constantinopolinque oblidentem, navali praelio vicit, navibus ejus, industriâ *Procli* Mathematici, exemplo *Archimedis*, cavis speculis de mœnibus suspensis, combustis. Tunc temporis infuderunt se Hunni in Asiam, Getæ in Macedoniam, Bulgari in Thraciam atque Illyricum, qui relictâ Moscoviâ sedem in Mœsia fixerunt, appellantes eam de suo nomine *Bulgariam*. Denique Persarum Rex *Cabades* armis prelit Anastasium: cujus Regis fortuna ex eo memorabilis, dum latâ lege, ut uxores essent communes, rebellionis causam præbuit, ut procures Regni eum in custodiam conjecerint, commissâ rerum summâ fratri ejus *Baldio*, ab accessu carceris etiam uxore ejus exclusâ, cujus tamen formâ præfectus carceris illectus, accessum ei promittit, si ipsa vicissim sibi noctem permitteret: studio liberandi virum pudicitia ejus fuit expugnata; hinc intromissa vestes cum marito mutavit, ut custodes virum pro muliere emiserint. Elapsus ergo *Cabades*, & ab Hunnis adjutus, regnum recuperat, fratremque luminibus orbatum, vinculis durissimis mancipavit. Porro memorabilis est interitus Anastasii, cui prædictum erat, eum fulmine interiturum esse, quod etiam factum; ut ut *Proclus* Mathematicus ei ædificium construxerit, in quo tutus esset à fulmine; arte ab irato Deo in ludibrium versâ. Imperii

an-

anni quibus Anastasius rerum potitus est, sunt 27. mens. 3.

XV. JUSTINUS THRAX, (A. C. 518.) ignobilis ortu, sed pietate clarus, in juventute subulcus, post faber lignarius, inde miles, tandem conscensis omnibus dignitatibus militarium gradibus, Imperator factus; *Insidiis* ab *Aman- tio & Vitaliano* structis non caruit, quibus tamen oppressis, securitatem sibi præstitit. Orthodoxus is fuit, & tantus Arianæ hæreseos osor, ut Antiocheno Episcopo *Severo* linguam præcidi jussit, ob Arianam blasphemiam. Tem- poris *Theodoricus* Rex sævisse, *Symmachum* & *Boetium* interfecisse, & alia plura tyrannicè egisse scribitur, cui cum fortè cœnanti ingentis piscis caput apponeretur, Symmachi, nuper à se occisi, caput id esse, torvisque oculis, & exer- tis dentibus ei exitium minitari fuit visum; hinc territus, suammet incusavit Tyrannus cru- delitatem. *Iustinus* verò in Oriente senex, quar- to mense ante obitum *Iustinianum*, ex sorore nepotem, Imperatorem creavit, præsentibus *Epi- phanio* Patriarcha, & Senatoribus præcipuis. Imperii ejus anni sunt 9. dies 23.

XV. JUSTINIANUS, (A. C. 527.) Justinii ut dictum ex sorore nepos, restituendæ veteris Romanorum gloriæ studiosissimus, & per Du- ces suos, cum primis *Belisarium* Patricium, & *Narsetem* Eunuchum felicissimus. Omnes mun-

mundi plagas Belisarius victoriis peragravit. Persas repressit, Parthos ad amicitiam adduxit; *Gilimerem* in Africa Regem fregit, ad deditio-
nem coegit & cepit, Carthaginem recupera-
vit, Lybiam pacavit, Bulgaros latâ strage fudit,
Gothos, multis jam annis in Italia rerum poti-
tos, penè delevit, ipsorum Regem *Vitigem* ca-
ptivum duxit, Siciliam, ipsamque Urbem Ro-
mam à Gothorum tyrannide liberavit, in fide
Imperatori præstandâ constantissimus, etiam I-
taliæ regno à Gothis sibi oblato, responderat;
*Qui aliquid innovarem, qui Sacramento fidem
obligavi meam?* hinc Constantinopolin trium-
phans ingressus, duobus Regibus dictis trium-
phum suâ captivitate decorantibus, cum elogio,
missilibus ab Imperatore spargi jussis, inscripto,
Belisarius, decus Romanorum; Variis tamen
vitiis conspurcatus, & ob uxoris impudicitiam
infamis fuisse scribitur; tandemque gratiâ Im-
peratoris, sui Domini, excidens, miserrimus,
ut nonnulli eum ad extremam paupertatem re-
dactum, alii excæcatum, & mendicare co-
actum scribant, hâc voce usum: *Date Belisa-
rio, quem virtus extulit, Invidia depressit.* Ejus
victorias *Narsetes*, justitiâ & prudentiâ nixus,
continuavit in Italia, Africa, alibi. Interim
Constantinopolis seditione & damnis afflictis-
sima, ut Imperatorem factiones largitionibus
distrahere, distractasque opprimere oportue-
rit.

rit. Hic Imperator est ille *Iustinianus*, qui leges Romanas, prolixè diffusas, operâ *Triboniani* correxit, & in certa volumina digessit: ex quibus *Institutionum libri 4.* Romani Juris compendium. Ipse est Conditor Templi *Sophiæ*; etiam *Theodora* ejus Uxore, passim monumenta sui excitante. Quanquam uterque, & Imperator, & Augusta, multa tyrannicè perpetrâsse scribantur, dum ille ex innocentum, per calumniam delatorum, facultatibus lacunas Fisci explebat, doctorumque stipendia ardebat, ad luxum continuandum, hæc verò in excogitandis aucupiis erat ingeniosissima: Hoc imperante, duo Monachi bombycum ova ex India primum Byzantium attulerunt, Græcosque rationem conficiendi serici docuerunt. Tum temporis etiam cœpti sunt anni numerari non per Olympiades, aut Consules, aut Indictiones; Sed à *Nativitate Christi*, ut exordium salutis nostræ notius fieret in mundo: Et hoc quidem *Dionisii Exigui* operâ, qui composuit Cyclum Paschalem. Ætatis Iustiniani numerantur 80. Imperii verò 38. anni 3. menses 19. dies.

[Circa hæc vixerunt tempora, *Vigilius*, *Arator*, *Priscianus*, *Procopius*, *Jornandes*, *Simplicius*, *Agathias*, *Marcellinus Comes*, *Esagrius*, *Fortunatus*, &c.]

XVI. JUSTINUS JUNIOR, (A. C. 565.) Justiniani è sorore nepos: Imperium aggressus, edictum de recta fide scripsit, Princeps vecors & aVa-

avarus, scedans progressu regiminis turpi vita,
 quæ Imperium ingressus laudabiliter egit. Hoc
 imperante, Persæ Asiæ sævis populationibus
 fuerunt funestissimi. *Narsetem*, *Belisarii* vi-
 ctorias in Italia feliciter continuantem, ita pres-
 lit in Aula Imperatoris Invidia, ut a *avocato Longi-*
ginus Successor mitteretur, mandante simul
Augustâ Sophiâ, ut ad partiendorum inter puellas
penſorum ministerium rediret: quâ contumeliâ
 incitatus *Narsetes* respondit; *Talem se telam or-*
surum, qualem ipsa, dum viveret, detexurâ non
 esset: id, quod planè fecit, Longobardis in
 Italiam attractis, qui crudeli timè sæviendo, no-
 vum regnum istic condiderunt: ut in cæteris
 provinciis, quæ Imperio subjectæ manserunt,
Justinum Exarchatum, novum Magistratus ge-
 nus, ad vices suas obeundas, constituere oport-
 fuerit. Tandem *Tiberium Cæsarem*, de consilio
Sophiæ, declaravit verbis memoriâ dignissimis
 coram Episcopo, Senatu, & militibus, clara
 voce prolatis: *Ne te in errorem inducat vestis*
splendor (induebat enim eum purpurâ) *neque il-*
lustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectum
 cadunt, decipiat, quibus ipse in fraudem impulsus,
imprudens me ipsum gravissimis supplicis obno-
xium reddidi. Itaque tu in Republica summâ cum
mansuetudine, & animi lenitate regendâ, vicia
mea emendato. Digito interim monstrans ma-
 gistratum, & porro addens; *Non oportet horum*

consiliis morem gerere: nam hi me ad istas, quas cernis, miserias deduxerunt. Imperii ejus anni numerantur 12.

XVII. TIBERIUS II. (A. C. 578.) pius & beneficentissimus, cum primis in pauperes, & ob id à Sophiâ Augustâ reprehensus, quod red-
acturus esset ad pauperiem Rempublicam, re-
spondit: *Nequaquam. Non deerunt nummi Fisco nostro, quoad inde pauperibus elargiemur.* Bella contra Hormisdam Persam felicissimè gessit, ipsâ Mesopotamiâ ad Imperium reductâ. Usus Ducis Mauricii perutili operâ, cui & filiam su-
am Constantiam in uxorem & Imperium tra-
didit: Imperator & vitâ, & Imperio dignissi-
mus, Imperii annos exegit 7.

XVIII. MAURITIUS, (A. C. 586) gente Cappadox, Princeps pius, cordatus, & gra-
vis, duas virtutes, penè dissociabiles, magni-
tudinem & mansuetudinem, ab omni superbia alienam, conjungens. Contra Persas feliciter pugnavit, cui ex intestinis eorum disidiis vi-
ctoria nata fuit, ut tandem ex pactis pacem cum
iis coluerit. Cagani autem avarum seu Hunga-
rorum Regis bellum ei causa fuit inferrimi o-
mnium interitus. Postquam enim commisso præ-
lio valde cruento, utrinque magnus erat capti-
vorum numerus, tredecim millium in manibus
Mauricii, & duodecim millium in manibus
Cagani, Mauritiisque Cagano quidem suos re-

remiserat, Caganus autem non, nisi pro singulis aureo soluto, Mauritio suos restituere voluerat, quos cum Mauritius solvere recusaret, Caganus iratus omnes trucidavit: Ex qua tenacitate Mauritio ingens invidia conflata fuit, accedentibus insuper tanquam ab animo agro aliis factis & Consiliis, à Justitiâ & humanitate alienis, ut milites missâ legatione, cujus Princeps erat *Phocas, Commentiolus*, trucidati exercitus Ducem, tanquam proditorem, ad mortem deposcerent, cujus defensio à Mauritio suscepta ita offenderat milites, ut Phocam in clypeos elatum Imperatorem salutaverint, & ad urbem properaverint, in quam cum admitteretur, diademate à Patriarcha *Cyriaco* fuit ornatus. Cum autem inter ortas seditiones Phocæ diceretur: *Abi, cognosce statum rerum, disce ordinem, Mauritius vivit, Mauritius non est mortuus*, clamore hoc Phocas incitatus, Chalcedonem suos misit, ut Mauritium ex fuga retraherent, qui adductus, primo filiorum, quorum minimus à lacte nutricis fuit abreptus, inde pientissimæ conjugis supplicia spectavit, quos ipse trucidatus vel tandem secutus est, unâ hæc ejus voce inter suorum cædes editâ; *Iustus es, Domine, & rectum judicium tuum.* Oculos suos in cæsorum cadaveribus, donec fœtor nares non offenderat, tyrannus pavisse scribitur. Per somnium fisti se tribunali Dei, & tradi

Si Phocæ, Mauritius antea spectavit, & cum sciscitanti; *quisnam mortalium Phocas esset*, responderetur, *juvenem esse temerarium, sed timidum*; subjecit, *πᾶν δειλὸν φονεὸν, si timidus est, homicida est*, pœnitens etiam facti, quod captivos non redemerit, ad omnes Ecclesias scripsit, deprecatus culpam, jubensque Deum pro se orari, ut pœna divina mitigaretur. Imperii ejus anni numerantur 16.

XIX. PHOCAS, (A. C. 602.) per seditionem Imperator factus, crudelitatem in amicos Mauricii continuans, toto Imperii progressu nihilo melior, quàm fuit ingressu: crudelitati, libidinumque flammis deditus, Imperium Persis, Hunnis, Cagano diripiendum reliquit, scelerato ejus exercitu, Mauricii sanguine consperso, mox dante pœnas in Oriente, ubi capta Hierosolymâ, à Cosroe Persarum Rege fuit partim trucidatus, partim captivus abductus. Hinc Tyrannum non potuerunt non odisse tam populus, quàm Principes; Ergò *Heractius*, Africæ præfectus, procerum rogatu, Phocæ bellum movit, qui adducto ad Constantino-
polin exercitu Tyrannum cepit, captoque superbiam in miseria retinenti, collum pedibus conculcavit, tandemque exectis pudendis, ut libido hominis notaretur, trucidavit: quâ occasione *Photius* quidam, cujus uxorem Phocas rapuerat, usus, eundem è folio decurbatam,

numellisque constrictum, ad Heracium adduxit, cum insultatione; *Miser, itane Rempublicam gubernasti?* ad quæ desperatæ salutis homo, *Tuum est, rectius eam regere.* Hic est ille Phocas, qui in odium Episcopi Constantinopolitani *Cyrilli*, edicto sancivit, ut titulus *Universalis* Episcopo Romano tribueretur. Imperii seu tyrannidis ejus anni numerantur 8.

XX. HERACLIUS, (A. C. 610.) afflictissimum Imperium accipiens, rebus alibi aut ad pacem compositis, aut induciis dispositis, totis viribus in Orientem profectis, *Cosroem*, Persarum Regem ex Syria propulsavit, ut triginta millia hostium perierint, postquam eorum Rex *Cosroes* nullam aliam conditionem pacis esse *Heraclio* respondit, quam ut Christiani religionem crucifixi ejurarent, & in cultum Solis Persici consentirent. Hinc Christo Duce, victoriosa Romanorum adversus Persas expeditio, & Persarum in ipsum *Cosroem* tam atrox inflammatio, ut is conspiratione factâ, ab ipso suo filio *Syroe* domi occisus, & pax cum Romanis sancita fuerit. Felix ergo erat *Heraclius* in mediis periculis, donec pius erat & orthodoxus: Infelix autem *Monothelita* factus, & conspurcatus nuptiis cum *Martina* fratris filia, lege etiam latâ, ut ejusmodi conjugia dehinc licita essent. Tunc enim Saraceni, *Heraclio* militantes, sed stipendiis suis fraudati, maximâ multitudine defe-

defecerunt, & Duce Mahumete per Syriam gra-
fati, Damascum occuparunt, Ægyptum vastá-
runt, Arabiam subjugarunt, ut nullum Impe-
ratorem Reipublicæ Christianæ Heraclio ma-
jora damna dedisse diceretur, tùm quòd incen-
dio, per seditiosa arma Mahometis orto, non
obstitit, tum quòd Monothelitarum hæresi ob-
stetricatus fuit. Tandem curis animi, & corpo-
ris molestiis, utpote hydrope, confectus, infelici
exitu finem vitæ impoluit. Imperii ejus anni
sunt 30. menses 10.

XXI. CONSTANTINUS III. (A. C. 641.) fi-
lius Heraclii, patri successit, vir pius & orthodo-
xiæ tenacissimus, sed veneno à navercâ Martinâ
propinato sublatuſ est, dum vix 4. menses post
patris obitum regnaret.

XXII. HERACLEONES, (A. C. 641.) alter
Heraclii ex *Martina* filius, adjuvante Pyrrho,
Episcopo Constantinopolitano, ad Imperium
profectus: sed à Senatu, cùm deponeretur,
nisi mutilatione punitus, ipsius insuper Marri
Martinæ, quòd Constantinum occidisset, lin-
gua in supplicium abscissa, Imperii ejus menses
sunt 6.

XXIII. CONSTANS, (A. C. 642.) Constan-
tini III. filius, Heraclii nepos, nec laudandus,
nec felix. Nam monothelita orthodoxos pes-
simè tractavit, ipsi Romano Episcopo *Martino*
non parcens, quem in vinculis Constantino-

polin missum, ad carceres in Thracia Chersoneso damnavit, quorum squalore aliquanto post fuit extinctus. Tantos progressus, eo regnante, habuerunt Saraceni, ut comparatâ in Phœnicia classe Asiæ littora popularentur, & ipse Constans ingenti prælio in Lycia, à Saraceno Duce *Muthaviâ* victus fugerit. Interfecto etiam, ob quandam offensionem, fratre Theodosio, ex quo prius Diaconum fecerat, in suorum odium incidit: unde profectus in Siciliam, Syracusis aulam instituit, hoc interim agendo, ut Imperatoriam sedem Constantinopoli Romam transferret, inquiens, *Amplio rem honorem matri, quàm filia deberi*: sed insidiis præventus, & aquâ fervente in balneo perfusus, situlâq; capiti ejus ab Andream Troili filio graviter impactâ, infelicem animam exhalavit. Imperii ejus anni sunt 27.

XXIV. CONSTANTINUS IV. (A. C. 669.) cognomine *Pogonatus*, seu *Barbatus*, sic dictus, quod imberbis in Siciliam navigans, postea Constantinopoli regressus, prolixam barbam retulerit. Princeps orthodoxus, ut ex Synodo Constantinopolitana sexta constat. Hujus principatus cladibus, quàm successibus insignior est. Inter alias enim clades Saracenorum progressus Imperio fuerunt funestissimi, qui, capta Rhodo, in Sicilia Syracusas, in Africa Carthaginem cepere, quin ad Byzantium usque navi-

navigantes Cyzicum occuparunt, quod stationem septennem eorum. Classi præbuit, donec arte *Callinici* ignes sub aqua facti, naves Saracenicae combustæ, & Saracenorum 30000. milia submersa fuerunt: ex quo pax triginta annorum inter ipsos & Romanos facta; quo exemplo etiam reliqui in Oriente hostes mitiores facti fuerunt, exceptis Bulgaris, contra quos Constantinus, valetudine præpeditus, expeditionem proficere non potuit, majori cum dedecore, quam damno, his hostibus tributarius factus; Domestica etiam dissidia passus est, ut fratres, *Heraclium & Tiberium*, naribus eorum mutilatis, ob affectatum Imperium amoverit, solusque rexerit cum Justiniano filio. Imperii ejus anni numerantur 17.

XXV. JUSTINIANUS II. (A. C. 685.) sedecim annorum puer, inquietus, crudelis, intemperie sua Rempublicam in maximas angustias præcipitans. Fœderum raptor, quæ cum Bulgaris & Saracenis pater Constantinus fecerat, fissus exercitu Slavico, quem *populum acquisitum* vocabat. Hinc Justiniano ad pugnam progresso, Saraceni, invocato Deo, ut tam manifestæ perfidiæ vindex esset, tabulis induciarum de hastis suspensis, in pugna victoriam obtinent, Slavos deficientibus, & deserentibus Romanos. Duos in aula sycophantas aluit, *Theodosium Monachum & Stephanum Sacellarium*; hi sum-

nam rerum tractantes, crudeles in ipsos Duces fuerunt, inter quos fuit Dux *Leontius*, biennium in carcere detentus, qui, cum è carcere, iuvante *Callinico*, Patriarcha, evasisset, Imperator factus est; Justinianum naribus præcisus, in Chersonesum relegans, Theodosiumque & Stephanum funibus ad pedes alligatos, per urbemque tractos, comburens. Hunc eundem Leontium triennio post *Tiberius Absimarus*, ab exercitu suo Imperator salutatus, itidem truncatis naribus in monasterium detruxit: Justiniano autem denuò ad Imperium post decennale exilium regresso, & *Leontius*, & *Absimarus*, & Patriarcha *Callinicus*, & Absimari frater *Heracles*, trucidati fuerunt, sed ne sic quidem Justiniano extra relijactum constituto, utpote quem exercitus Philippici *Bardanis* cum filio *Tiberio* interfecit, postquam is hunc suum Ducem *Bardanem* Imperatorem creavit. En! judicia Dei, dum tyranni se mutuò, non ut muli mulos, scabunt, sed ut carnifices torquent, interficiunt. Ultimus erat hic Justinianus stirpis *Heraclii* Imperator. Imperii ejus anni numerantur 26.

[Tum temporis vixit *Beda Anglicus*.]

XXVI. PHILIPPICUS BARDANES, (A. C. 711.) ad res gerendas ineptus: ex quo Bulgaris & Saracenis animus crevit, ut cristas altius erexerint, Imperatore domi securo, thesauros ab antecessoribus relictos prodigente.

Hinc

Hinc odia Senatûs adversus ipsum concitata, ut *Artemii* Secretarii consiliis privatus oculis in carcerem fuerit conjectus. Imperii annus erat 1. menses 6.

XXVII. ARTEMIUS ANASTASIUS II. (A. C. 713.) eruditus, amans quietis, & bello infelix. Exercitus enim seditionibus corrupti, novæque disciplinæ impatientes, *Theodosium Adramite-num*, telonio præfectum, ad Imperium vocârunt, qui ipse post paucos menses Imperatoriam dignitatem Leoni sponte cessit: Artemius verò cum collecto ex Bulgaris milite Imperium repetere conaretur, à suis proditus, & interfectus est. Imperavit 2. annos.

XXVIII. LEO III. (A. C. 716.) patria Isaurus, omnes exercitus in sua verba adegit, res maximas contra Saracenos gessit, & maxima pericula ab Imperio depulit. Stratagematibus felix, adjutus ope Numinis divini, dum grando ignea cœlitus hostium naves combussit. Destructor erat Imaginum, easque ex templis Christianorum ejici curavit, ob idque fulmine excommunicationis à Gregorio III. Pontifice vexatus, qui Imperii subditos in Italia sub Exarchorum regimine, tum fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit, id quod avellendæ Italiæ à Græcia, Francosque ad Imperium vocandi, initium fuit. Imperii ejus anni numerantur 25. menses 2.

XXIX. CONSTANTINUS V. Copronimus, (A. C. 741.) filius Leonis, sic dictus, quod infans, dum baptizabatur, aquam sacram stercore inquinavit. Exemplo patris vehemens Iconomachus: hinc *Artabasdu*s propugnator imaginum, à Patriarcha, & omni nobilitate, in ejus odium factus Imperator. Quem tamen hic Copronimus vicit, victumque cum filio oculis privavit, & patriarcham fustibus subiectum, asinoque retrorsum impositum, ut freni vice caudam teneret, per Urbem equitare jussit; Proceribus asperrimis suppliciis pereuntibus, Synodo, quam septimam Oecumenicam haberi voluit, Constantinopoli indictâ, decrevit, ut imagines idola dicerentur, earumque cultores idololatræ; quibus omnibus Gregorius Papa se valdè opposuit. Hoc regnante, in Franco-Gallia Merovingorum linea cessavit, *Chilperico* Rege ob ignaviam deposito, & *Pipino, Metelli* filio, in locum regni substituto. Hic *Pipinus* contra *Aristulphum*, Longobardiæ Regem, qui Exarchatui, à Constantinopolitanis in Italia instituto, finem imposuit, ejus urbes in suam ditionem redigendo, Papam Romanam acriter defendit, ut cum filiis inter Patricios urbis fuerit receptus. Imperii Copronimi anni numerantur 34. menses 3.

XXX. LEO IV. (A. C. 775.) Constantini filius, vivo adhuc patre Imperator factus, in

UXO-

uxorem ductâ Irene, Bulgarorum Regis filiâ, moribus græcis imbutâ, quæ Leoni filium Constantinum peperit, suâque gratiâ effecit, ut sibi, suæque posteritati dignitas Imperatoria hæreditaria confirmata fuerit. Ab initio orthodoxus visus, sed post imaginum cultorum persecutor, cum duas Imagines in pulvinari Irenæ reperisset, eam ob id repudiavit, & repulit. Ejus Imperii anni numerantur 5. dies 6.

XXXI. CONSTANTINUS VI. (A. C. 780.) adhuc Imperio immaturus, prudentissimæ matris *Irenæ* curâ & laboribus optimis literis imbutus, & in dignitate conservatus est, eâ moderatione insidiis punitis, ut favor sibi filioque apud reliquos integer manserit. Hinc Constantinus, Imperiû aggressus, tantisper felix fuit, quantisper matris consiliis obtemperabat. Grandior autem factus, dejectâ matre, insolenter regnare cœpit, ardore libidinis legitimâ conjuge abdicatâ, prætexens insidias, & *Theodote* cubiculariâ in ejus locum ductâ, ex quo magni Ecclesiæ motus orti sunt, aliis probantibus, aliis improbantibus hoc Imperatoris factum. Hinc Mater *Irene* potiore rationem habens Imperii, quàm filii, eò rem deduxit, ut filius Constantinus caperetur, & capto oculi eruerentur, eoque ex impatientia maternæ contumeliæ paucis diebus post defuncto, Imperium ad solam *Irenen* redierit, quod dum tribus an-

nis tenuit, per occultos nuntios *Caroli Franci* conuubium petisse scribitur. Qui ambitus ita Proceres offenderat, ut ipsa, jam tum ob sævitiam in filium exercitum publico odio subjecta, tanquam exteris Imperium proditura, in Lesbium relegata, & ab Imperio de communi sententiâ amota fuerit, postquam annos 23, regnavit.

CAP. III.

Appendix de reliquis Græcorum Imperatoribus, dehinc cum Occidentilibus Impp. usque ad captam Constantinopolin, puta, annum Christi 1453. decurrentibus.

REstant adhuc quinquaginta circiter Imperatores Constantinopolitani, qui post avulsum ab Oriente Occidentem à Carolo M. usque ad captam Constantinopolin imperarunt, in quorum historiis recensendis, quatenus à *Zonara*, *Niceta*, *Cedreno*, *Nicephoro*, & *Chalcocondyla* eas descriptas habemus, paulò succinctiores erimus.

I. NICEPHORUS LOGOTHETA (A.C. 800.) qui expulsâ *Irene*, Imperium Caroli M. indignetulit, quem tamen Carolus suâ humanitate delinivit, ut utriusque Imperii limites certi fue-

fuerint constituti. Tandem in Bello contra Bulgaros cum omni ferè nobilitate trucidatur, & interit; cum regnasset annos 8. menses 9.

II. STATUATIUS, Nicephori filius, (A.C. 811.) acceptis multis vulneribus, ex bello contra Bulgaros à patre gesto evadens, succedit in Imperio, cui, quia ineptus erat ad res gerendas, substitutus fuit *Michael Curopalates*, Nicephori gener, anno sequenti ex ulcere tabefactus finivit 11. die Januarii.

III. MICHAEL CUROPALATES, Nicephori Gener (A.C. 812.) Vir multis virtutibus præditus, sed rebus gerendis, imprimis bello adversus Crunnum, Bulgarorum Regem, infelix, de Imperio sustinendo desperat, idque cum consensu Procerum Leoni Armenio tradit; ipse cum uxore & liberis abiens in cœnobium, cum imperasset anno 1. & mensibus 9.

IV. LEO ARMENIUS (A.C. 813.) à Legionibus Imperator salutaris, cui Michael, ut dictum sponte cessit, de cuius interitu, postquam imperaverat annis 7. & mensibus 7. vide in Michaele è vestigio sequenti.

V. MICHAEL BALBUS (A.C. 820.) qui rudis literarum, etiam ut pueri literas docerentur, vetuit; reus Majestatis è carcere elapsus, & Leone occiso, adhuc in compedibus salutaris Imperator. Nam postquam cum aliquibus contra Leonem, de tollendo ipso conspiraverat,
Leo,

Leo, reproditâ, ipsâ vespere vigiliarum Nativitatis Christi, ut se inspectante vivus combureretur, decrevit; Intercedente tamen Augustâ, ut supplicium differretur, in compedes, quarum claves Imperator ipse sibi sumserat, fuit conjectus; quo facto, Michael sibi Sacerdotem adungi petit, per quem conjurationis socios admonuit, ut pergerent, secus se omnes proditum esse, qui sibi metuentes eâ ipsâ nocte Leonem in templo interficiunt, & Michaelem adhuc compedes gerentem in thronum collocant, posterôque Nativitatis die coronant, qui filios Leonis, virilibus eorum exectis, in insulas relegavit, conjugem ejusdem in cœnobium inclusâ, moritur, cum imperasset annos 8. & menses ferè 10.

VI. THEOPHILUS, Michaelis filius (A. C. 830.) qui, cum justus videri vellet, interfectores Leonis occidit, non reputato, quod parentem suum ex præsentissimo ignis periculo liberaverint, & ad Imperium promoverint; Iconomachus, à Saracenis victus moritur, cum imperasset annos 14. & mens. 2.

VII. MICHAEL (A. C. 842.) Theophili filius, valdè adolescens, aliquandiu benè regnavit cum matre Theodorâ; hac semotâ, novus Nero factus, tandem in ebrietate à Basilio perficarios trucidatus interit, cum Basilius, insidiis ab eodem sibi structis, videret, quod vivente eo

vivere sibi non liceret. Cum matre imperavit annos 14. solus annos 12.

VIII. BASILIUS MACEDO, (A.C. 867.) natione Armenius, extrēmè inops perindustriam emerfit, sub quo *Photius* Episcopus Constantinopolitanus à Pontifice Romano damnatus, & à Basilio de sede deturbatus fuit; ex quo processu magnæ in Ecclesia turbæ. Tandem cum solus post Michaelē, cujus Concaesar aliquandiu fuit, 19. annos imperasset, filio Leone ad rectè administrandum Imperium fideliter informato, moritur.

IX. LEO, Basilii filius (A.C. 886.) dictus *Sapiens*, cujus sunt illæ Novellæ, quæ Novellis Justiniani suffiguntur: cui sexto anno Imperii in ipso festo Pentecostes structæ fuerunt insidiæ, ut fuste postratus salvus tamen evaserit, parricidâ atrociter punito; moritur alvi profluvio, cum imperasset annos 25. mens. 1.

X. ALEXANDER Leonis frater; (A.C. 911.) hic *Enthymium* Patriarcham, virum senem & venerandum, statim ab initio sui Imperii sede deiecit, quem Clerici ob asperiores disciplinam, barbâ ei evulsâ, verberibus exceperunt. Ergo ut meruit, cum pilâ luderet, mense decimo tertio Imperii sanguinis profluvio finivit.

XI. CONSTANTINUS VII. (A.C. 912.) Leonis filius, *Porphyrogenitus* dictus, puer septem an-

annorum, progressu ætatis virtutibus & vitiis insignis; primùm cum Matre, postea cum *Romano*, inde solus Imperans. Romanus enim *Callis* præfectus, incitatus ab aulicis, ut Imperium matris Imperatoris pueri in ordinem redigeret, tandem juxta Constantinum Cæsar, Augustusque proclamatus fuit, filiâ suâ Imperatori Constantino prius elocatâ; & ipso filio Christophoro coronatione pro Augusto declarato, ut Imperium tres Augustos pro uno haberit; donec vel tandem anno Christi 944. *Romanus*, non tantum per se Constantino gravis, sed etiam per filios, quos Constantino prætulit, intolerabilis factus, justo Dei judicio à proprio filio Stephano in Insulam relegatus, Constantinusque, Romani filiiis partim relegatis, partim occisis, dignitati Imperii quasi postliminiò solus restitutus fuit: singularis scientiarum amator & promotor, quas propositis præmiis excoli jussit, tanquam longo tempore ex incuria sepultas. Tandem moritur, cum ob venenum à filio *Romano*, cui justo diutius vivere videbatur, propinatum, sed magnâ parte egestum, diuturnè ægrotasset, & imperasset annos 54. videlicet cum Alexandro fratre & matre annis 13. cum Romano 26. solus 15.

XII. ROMANUS, filius Constantini (A. C. 959.) moritur, cum imperasset annis 3. mens. ferè 4.

XIII. NI-

XIII. NICEPHORUS, (A. C. 963.) ob res in Cretâ adversus Saracenos præclarè gestas, post habitis Romani filiis Imperator eligitur. Hic Imperium suum insigni perfidiâ adversus *Ottonem* M. Imper. maculavit, dum sub prætextu oblatae filio Ottonis privignæ præstantissimos viros Ottonis, ad excipiendam Sponsam missos, trucidavit, ut in Ottonis M. vita audiemus. Tandem cum fortificatione palatii se adversus suorum odia tueri cogitaret, adjuvante uxore per *Zemiscen* trucidatur, cum imperasset annos 6. menses 6.

XIV. JOHANNES ZEMISCES (A. C. 969.) Nicephori fraudem adversus Ottonem exercitam statim correxit, satisfaciens Ottoni per omnia : dehinc barbaris victoriosè debellatis, Deo, non sibi, victoriæ gloriam adscripsit. Tandem cum videret amplissimas possessiones suorum spadonum, & militum, qui Imperium defendebant, inopiam, cum his conferret, ob rei indignitatem ingemuit, hinc *Basilius* eum veneno sustulit, cum imperasset annos 6. mens. 6.

XV. BASILIUS (A. C. 975.) filius Romani, continuans Nicephori adversus Ottonem perfidiam : adversus Bulgaros & Saracenos victoriosus; tandem anno ætatis 72. finiens, cum imperasset annos 50.

XVI. CONSTANTINUS IIX. (A. C. 1025.) frater Basilii, homo pravus, delectans scurris, bo-

bonos odio persequens. Cum desperatè decumberet, hac conditione *Romano Argyropolo* Imperium obtulit, ut filiam suam in conjugem duceret, conjugem, quam Romanus jam habebat, dimissâ, secus ei oculos erutum iri; quam conditionem, *Romanus* consentiente, & in monasterium concedente conjugem, suscepit: Imperium Constantini est annorum 3.

XVII. *ROMANUS Argyropolus* (A. C. 1028.) à *Zoë*, conjugem propria lento veneno consumptus, & adjuvante *Michael* adultero strangulatus interit, cum imperasset annos 5. & menses 4.

XVIII. *MICHAEL* (A. C. 1034.) formâ pulcherrimus, arte Argentarius, justo Dei iudicio factus deformissimus, cum Romano adulter in thoro succederet, poenitens tandem, peccato suo deplorato: Imperavit annis 7. Mens. 8.

XIX. *MICHAEL CALEPHATHES*, (A. C. 1042.) jussu *Zoes*, quæ eum in filium adoptavit, & in ipsum thorum assumpsit, coronatus sed ejus, ut vetulæ, pertæsus, dum Monialem ex ea fecit, populum offendit, ut & ipse, exocularus prius, à populo monachus factus fuerit, cum imperasset mens. 4.

XX. *CONSTANTINUS IX. Monachus* (A. C. 1043.) in matrimonium *Zoës* assumptus, quam *Michael* Antecessor jam rasam revocare fuit

coactus. Sub hoc res Turcarum fuerunt auctæ ; moritur, cùm annos 12. imperasset.

XXI. THEODORA, (A.C. 1055.) soror Zoës, tantâ moderatione Imperii habenas tenuit, ut nemo Augustum desideraret ; moritur, cùm imperasset annum 1. mens. 9.

XXII. MICHAEL *Stratonicus*, (A.C. 1057.) bonus miles, sed malus politicus ; quippe homo morosus, duces suos nullo in pretio habens ; hinc abdicatus à proceribus, in monasterium, purpurâ depositâ, abiit, cùm imperasset añum 1.

XXIII. ISAACIUS *Comnenus* (A.C. 1057.) Imperium invadens, cui Michael cedere coactus cessit ; factus in studitarum cœnobio Monachus, ubi interdum ex obedientiâ Abbati præstitâ Janitoris officio functus est, Imperatore, qui sibi non sanguine junctus, sed Reipublicæ peritus erat, prius electo ; nempe Constantino Duca : Imperavit annos circiter 2.

XXIV. CONSTANTINUS X. *Ducas*, (A.C. 1059.) Vir strenuus & prudens, cui Isaacius purpura depositâ sponte cessit, monachus uti dictum, factus : Imperavit autem Constantinus annos 7. mens. 6.

XXV. ROMANUS DIOGENES VESTARCHES, (A.C. 1067.) quem *Endocia*, Constantini vidua, contra fidem, defuncto marito de servando filiis Imperio, nec ineundo cum alio conjugio, datam, in matrimonium accepit, re tan-

dem malè cadente; quia Michael successor ei oculos eruit, non, ut fieri solebat, medicamentis adhibitis, ut vermib⁹ in ejus capite enatis mortuus fuerit, postquam annos ferè 4 imperasset.

XXVI. MICHAEL *Ducas* (A. C. 1071.) Constantini Ducæ filius, antea cum patruo Johanne Duca, & fratribus Cæsar appellatus; qui, cùm Musis, quam armis deditior erat, Sultano in Asiâ minori januam ad progressus aperuit: Tandem proclamato Nicephoro pro Imperatore, cum uxore in cœnobium detruditur, cum imperasset annos 6. mens. 8. Biennio tamen post è Cœnobio aufugit, petens à Pontifice & Normannis, ut Imperium sibi restitueretur.

XXVII. NICEPHORUS *Botoniates*, (A. C. 1078.) detruso Michaelē in monasterium, Imperium tyrannicè obtinet; Imperans annos 3.

XXVIII. ALEXIUS *Comnenus* (1081.) qui Nicephoro, ut is, quod fecerat, ipse pateretur, in monasterium detruso, Latinis in recuperandâ Palestinâ multum nocuit; simulando cum Latinis amicitiam, sed clàm conspirando cum Turcis. Imperavit annos 37. mens. 4.

XXIX. JOHANNES *Comnenus*, (A. C. 1119.) Alexii filius, ex vulnere sagittæ venenatæ venando acceptæ interit, nolens vulneratam manum sibi præcidi, negans, *Imperium unâ manu regi posse*. Imperavit annos 24.

XXX. MANUEL *Comnenus* (A. C. 1143.) Joh-

han-

hannis filius, qui maluit vagas sequi libidines, quam virtute eximiam amare conjugem, Cunradi Romanorum Regis sororem. Is frustra cum Almarico, Hierosolymitano Rege, Ægyptum invasit; etiam Venetis bello illato: Contra Sultatum Iconii prælians primâ vice magnâ clade vincitur, vice secunda prælio instaurato victor evasit, in literis ad Frider. Barbarossam scriptis de hac victoriâ magnificè gloriatur, missis muneribus, inter alia cantharo Smaragdineo, qui capax erat sextarii; moritur, cum imperasset 38 annos, & menses aliquot.

XXXI. ALEXIUS *Comnenus*, (A. C. 1180.) Emanuelis filius; tredecim annorum puer, bienio post ab Andronico, Manuelis patruele, chorda arcus strangulatur; suffocata etiam vidua Emanuelis, & trucidatis Regis tutoribus: Alexii ergo imperium 2. annorum est.

XXXII. ANDRONICUS (A. C. 1181.) non secus ac Adoni-Beseck, justissima talione tyrannidis suæ poenas crudelissimas dedit, trucidatus ab Isaacio Angelo, & universo populo infandum in modum; id quod ei à malo spiritu prædictum fuit, periturum ipsum ante 14. Septembrem, & trucidatum iri ab aliquo, cujus nomen ab Is inciperet, qui, uti dictum, fuit is ipse Isaaci⁹ Angelus; quod fœdis modis cruciato, & trucidato Andronico evenit; cujus Imperii anni 3. numerantur.

XXXIII. ISAACIUS *Angelus*, (A. C. 1185.) hic cum die 11. Septemb. comprehendi deberet, acriter se defendit, & quosdam trucidat; confugiensque in templum, statim Imperator proclamatur: Walachos aliquoties infelicititer adortus est: A fratre Alexio Comneno Imperio privatus, & oculis orbatus fuit; quod Eremita quidam, qui futura prædicere solebat, ei significasse scribitur, nihil quidem dicendo, sed imaginis ejus, quæ fortè aderat, oculos effodiendo. Imperavit annos ferè 10.

XXXIV. ALEXIUS, (A. C. 1195.) cum coronaretur, equus eum sessorem capere noluit: tandem, cum Imperator in eum insilisset, adeò ferocivit, ut coronam, & ipsum Imperatorem dejiceret, &c. Deficiente pecuniâ ad gerendum bellum, Imperatorum sepulchra aperuit, ex quibus septuaginta circiter talenta conflavit. Imperavit annos 8. menses 3.

XXXV. DUCAS ALEXIUS, (A. C. 1204.) ob conjuncta supercilia *Murzusli* dictus: hic interfectis Isaacio & Alexio Imperium stabilire sibi visus est: sed captâ Constantinopoli à Balduino in fugam conjicitur, cum vix imperasset menses 2. & dies 16.

XXXVI. BALDUINUS, Flandriæ Comes, (A. C. 1204.) qui, ut dictum, captâ Constantinopoli, Imperator eligitur; hic Innocentio III. Romanam scribit, & ex dicto Petri; *Subditi estote*, &c.

concludit, quod Sacerdotium sit sub Imperatore, Imperiumq; præeminere, & Imperatorem jurisdictionem habere tam in Sacerdotes, quam Laicos: Victus & captus à Walachis miserrimè interit, dum manibus & pedibus truncatis, in vallemque coniectus, tertio demum die expirat, cum imperasset annum 1.

XXXVII. Henricus, Balduini frater, (A. C. 1206.) communibus votis Constantinopoli eligitur: Imperavit annos ferè 10.

XXXVIII. PETRUS Comes Antissiodorensis, (A. C. 1216.) Henrici gener, cum filiâ Henrici Jolanta Imperium pro dote accipiens. Constantinopolim autem iturus in itinere captus, tandemque obtruncatus est; Imperio penes Jolantam manente, quæ imperavit annos 5.

XXXIX. ROBERTUS, Petri filius, (A. Chr. 1221.) nuntio paternæ captivitatis accepto, Constantinopolin profectus est: dicitur imperasse annos 7.

XL. BALDUINUS II. (A. C. 1229.) impubes, Roberti filius, Joannis Brenni, Regis Hierosolymitani gener: hic de retinendâ Constantinopoli desperans, ablati templorum donariis deferatur in Italiam ad Imperatorem Fridericum. Imperium ejus, usque ad Michaellem Palæologum numerando est annorum circiter 30.

XLI. MICHAEL *Palæologus*, (A. C. 1259.) Latinis Constantinopolin deferentibus Imperi-

um obtinet ; cujus posterii in successione permanserunt usque ad eversum à Turcis Græcorum Imperium. Hic Palæologus imperavit annos 24.

XLII. ANDRONICUS II. *Palæologus*, (A. C. 1283.) filius Michaelis, justitiæ sine respectu personarum tenacissimus, scribens ad Magistratus ; *Aut injurias, aut vitam relinquire*. Sub hoc Imperatore, anno nempe circiter 1300. fundamentum *Othomannici Imperii* jactum est ; Imperavit is annos 45.

XLIII. ANDRONICUS III. *Palæologus*, (A. C. 1328.) Andronici secundi nepos, avo suo expulso solus regnat, crescentibus Turcarum rebus ; moritur è splenis tumore, cum post captum Avum 13. annos imperasset, ante viginti jam annos jure belli Constantinopoli captâ.

XLIV. JOHANNES, filius Andronici, (A. C. 1341.) qui annos 12. natus tutorem *Cantacuzenum* accipit, sed invasorem Imperii, cujus filiam *Orchanes* Turcarum Rex cum ingenti Græciæ malo uxorem habuit. *Calcocondylas*, qui post *Nicephorum* Historicum hoc anno desinentem, Græcorum res descripsit, in connotatione temporis non adeò diligens est : hinc in sequentibus Chronologia Græci Imperii fluctuat.

XLV. JOHANNES VI. (1354.) filius Andronici, dictus *Calo*, Cantacuzeno Francisci Catalusii Genuensis ope exacto, paternum Imperium

rium obtinet. Hic pressus Bulgaricis armis cum Turcarum Rege societatem init, quâ Amurates, Orchane genitus, in proprium compendium usus est, per speciem armorum fociorum multa oppida circa Hellesponti fauces occupando, & Adrianopolin Imperii sui sedem transfereundo; quædamna & pericula detestanda hujus Imperatoris negligentia valde promovit, cum occupato aliquo in Thracia à Solimanno castello, victâ etiam Calliopoli diceret; *Vini amphoram tantum amissam esse, & stabulum quoddam porcorum*; quid autem amissum fuerit, eventus post docuit, Hadrianopoli captâ, & ingenti Christianorum numero in miserrimam servitutem coniecto, hujus Imperatoris filius Andronicus cum Amurathis filio conspiravit, ut uterque suum parentem interficeret, & ipsi Imperiis paternis potirentur: Sed re patefactâ Amurathes suum filium oculis privavit; quod idem Johannes tentavit, sed impeditus, ut sequentes historiæ ostendunt.

XLVI. ANDRONICUS IV. Palæologus (A. C. 1384.) Johannis filius. Hic patrem & fratrem Emanuele tres annos in captivitate tenuit, adjutus à *Bajazethe*, cui pro auxilio impietatis tributarius factus est, donec ambo, Johannes & Emanuel ex carcere elapsi ad ipsum Bajazethem venerunt, à quo Emanuel vicissim tributarius Imperium accepit, capto Andronico, &

ad Bajazethem misso; donec vel tandem *Temir Cham*, vulgò *Tamerlanes*, ab Emanuele, quem Bajazethes ut servum habuit, evocatus, Bajazethem vicit, victumque ob insolentius responsum caveâ quatuor ferè annos inclusum tenuit, donec ob contumeliam uxori illatam, quam seminudam aliis ministrare coactam amplius videre non potuit, capite ex impatientiâ in caveam illiso, mortem sibi conscivit.

XLVII. EMANUEL *Palæologus*, (A. C. 1387.) Johannis filius, Andronici IV. frater; sub quo, ut & sub antecedentibus, nec non ponè secutis Imperatoribus Imperium Græcorum non secus fluctuavit, donec interiit, quàm obortâ tempestate navis desperatis navigantium consiliis in mari fluctuat, donec naufragium, scopulis illisa, patitur.

XLVIII. JOHANNES *Palæologus*, Emanuelis filius (A. C. 1422.) Turcicæ dominationis periculis pressus, anno Chr. 1438. venit ad concilium Ferrariense, postea Florentiæ continuatum, ad sancendam unionem inter Ecclesias Orientales & Occidentales; sed frustra: sperans quidem, *Mustapham* & *Amurathem*, Muhamedis I. filios mutuis certaminibus attritum iri; sed & hoc frustra; quia Amurathes Mustapham cepit, & strangulatione dissidium intestinum composuit: dehinc Constantinopoli ob-

obsessâ, tormentisque horribiliter concussâ, jugulum Imperii Græcorum petiit; re tamen infectâ discedere coactus, prædam hanc filio Muhamedi reliquit: Imperavit Johannes annis fere 25.

XLIX. CONSTANTINUS *Palæologus* (A. C. 1448.) Johannis frater, Emanuelis filius, cognomine *Dragoses*, ultimus in Oriente Imperator, cui magna cum fratribus, in Peloponeso ditiones suas habentibus, fuit controversia, ut fratres *Amurathem* de auxiliis sollicitarent, quæ ad sui perniciem facile impetrarunt, donec defuncto Amurathe filius ejus Muhamed, jus nominis II. *Solimanni* proavus, anno tertio sui regni, Christiverò 1453. Constantinopolin incredibili opum vi obsedit, obsessamque diebus 54. die nempe 29. Maii cepit; præter alia infandæ crudelitatis genera, ipsum Constantinum Cæsarem cum omni familia interficiens, Turcici Imperii sede eò translata; nomine item & successionem Christianorum Imperatorum inibi funditus deletâ, finitoque plane Orientali Imperio. *Diligite iustitiam, qui judicatis*

terram ! Sap. i. v. i.

CAP. IV.

Sequuntur Imperatores sub decursu Intervalli tertii, Carolo Magno usque ad Imperatorem nostrum Leopoldum I. Quod intervallum in certas Dynastias distributum est. Et quidem de Dynastiâ primâ, quæ fuit Carolidarum.

Quinam fuerunt Imperatores sub decursu intervalli tertii Imperatorum Romanorum?

TRanslato Imperio Occidentis ad Germanos, quorum *Carolus M.* quod suprà l. 2. adversus Bodinum probavimus, primus Imperator fuit, singulari Dei providentiâ factum est, ut axioma hoc apud Germanos ad hunc usque diem constanter permanferit, diversistamen in familiis, quas *Dynastias* appellare solemus.

Quanam sunt istæ Dynastie?

Prima est *Carolidarum*, hoc est, eorum, qui plerique à Carolo M. ortum habuerunt.

Secunda est *Saxonum*, ab Henrico Aucupe ad Cunradum secundum Saliquum.

Tertia est *Francorum*, à Cunrado Saliquo ad Cunradum tertium.

Quarta est *Suevorum*, à Cunrado tertio ad Rudolphum Habspurgensem.

Quin-

Quinta est eorum Imperatorum, qui ab Electoribus constituti sunt, à Rudolpho usque ad Imperatorem nostrum Leopoldum I.

*Recita Imperatores sub Dynastiâ primâ,
quæ est Carolidarum.*

CAROLUS MAGNUS, (A.C.800.) Patre Pipino, Matre Bertâ, natus Ingelhemii, altero à Moguntia lapide, animi & corporis donis ornatissimus, & quarumvis virtutum ac literarum capacissimus; Petro Pisano, & Alcoino Anglo præceptoribus usus, nullo non Philosophiæ genere excultissimus: tam vir, quàm puer SS. literarum lector studiosissimus, cultor Dei sui devotissimus, ut nimis longum esset, à pietatis & virtutum ejus genere transire ad species; mortuo patre Pipino Regnum cum Carolomanno fratre fuit partitus, Wormatiæ residens. Adriano Papæ, & afflictissimo Ecclesiæ statui, contra Desiderium Longobardorum Regem auxilia trices manus potentissimè præbuit, fugato, tandemque in obsidione Ticinensi capto Desiderio, & Leodium relegato, Regnòque Longobardorum in Italiâ extincto. Hinc summa, & ea quidem Imperatoria ei oblata fuit Romæ dignitas. Bellum Italicum excepit expeditio in Saxones, quæ duravit annos circiter 33. ob Saxonum partim fidem lubricam, partim in resistendo fortitudinem, Ducibus ejus gentis

Wi.

Witekindo, ad *Visurgim* Principe, & *Albione*, Principe ad *Albim*: his victis, multæ inter eos à *Carolo* erectæ fuerunt Scholæ & Ecclesiæ. Hoc bello gliscente; erupit etiam bellum in *Hispania* *Saracenicum*, in quo *Carolus* bis victus, amissis multis, & inter hos etiam *Rolando*, ex sorore nepote, Duce fortissimo, tandem tertiâ vice pugnans, victor ad usque internecionem *Saracenicam* evasit, ut resurgendi facultas victis amplius non daretur. Hâc progressum felicitate *Thassilo*, Rex *Bojorum* motus, in *Carolum* incitavit universam *Bavariam*; Et quanquam inter *Carolum* & *Thassilonem* paciscendo res composita esset, fractâ tamen pace *Thassilo* ad arma regressus, à *Carolo* victus, regno mulctatus, & *Laureaci* in Monasterium detrusus fuit. *Hunnos* & *Avares*, quos *Thassilo* in bellum contra *Carolum* asciverat, *Bavariam* post victum *Thassilonem* hostiliter vastantes, ex superiore *Pannoniâ* pepulit, eamque Regni sui limitem versus Orientem constituit: Germaniam *Galliæ* conjunctam in duo Regna distrahens, in Occidentale ad *Galliam*, quod *Westreich*/ & Orientale quod *Ostereich*/ teutonicis vocabulis nominatur. Hæc præcipua bella *Caroli*. His peractis, ad sopiendos *Romæ* tumultus *Romam* profectus, & anno *Christi* 800. festo *Nativitatis* templum ingressus. Imperator *Romanorum* à Pontifice *Leone* renun-

ci-

ciatus fuit, populo acclamante: *Carolo Augusto à Deo coronato, magno & piissimo Imperatori Romanorum, vita & victoria!* quam inaugurationem licet ille primum averſatus fuerit, tamen miſſis ad *Irenen*, Orientis Imperatricem, legatis, de toto Occidentis Imperio ſibi conſeſſo tranſegit, quæ tranſactio à ſucceſſore *Nicephoro* rata habita fuit, ut *Carolus* triplici jure Occidentis Imperatorem fuiſſe, dicendum ſit; *Belli, Electionis & Tranſactionis*: Pontifice nihil, præter declarationem electionis legitimæ conferente. Hinc exteris Principibus & populis admirationi fuit, etiam Perſarum Rege, & Maurorum Principibus Legatos cum muneribus mittentibus. Diviſis ergò, & diſtributis inter filios Regni, cura ei præcipua fuit conſtituere Eccleſias, & ædificiis exornare regna. Luxum quoque Sacerdotum compreſſit: aliquando non neminem eorum, ſine ſuppedaneo, uno imperu in equum inſilientem, revocavit, ei dicens; *Vales, ut video, viribus, & eques non malus es, operâ tuâ in bellis utar, ubi tua virtus eniteſcat: oves Chriſti alii ignobili, & imbecillo committam.* Moriturus teſtamentum erexit, uti juſtiſſimum, ita ob miſericordiam erga pauperes, piſſimû: *Ludovicum* etiam filium, *Aquitaniæ* Regem, Procerum conſilio & conſenſu diademate imposito, juſſit Imperatorem appellari. Tandem feбри & pleuritide, ſeptimo, poſtquam decubuit die,

die, decessit, ætatis anno 72. Regni 47. Imperii 14. Aquisgrani, ubi templum condidit, humatus.

[Hac ætate florere *Paulus Diaconus* Historicus, *Haymo*, *Rabanus*, *Oecumenius*, *Suidas*, *Theophilactus*, *Alcuinus*, *Eginhardus*, alii.]

II. LUDOVICUS PIUS (A. C 814.) cum Leone Armenio, Constantinopolitano Cæsare, amicitiam renovans. *Pius* dictus ob favorem erga Ecclesiam. Ante Imperium bello in Hispania contra Saracenos, clarus. Danicum bellum, à patre Carolo relictum, confecit. Bernhardum, Longobardiæ Regem, suum ex fratre Pipino nepotem, rebellantem, & omnes ejus affeclas, luminibus privavit, excæcatumque in monasterium detrussit, paucis diebus post ex mœrore fato functum. Tandem instinctu Episcoporum, quorû fastum represserat, à propriis filiis captus, & in monasterium detrusus fuit, missâ Augusta noverca in Italiam, ob suspicionem molitionum, quam ei Episcopi concitaverant, & Lothario, filiorum Ludovici natum maximo, impulsu Episcoporum, Imperium invadente, qui, cum exercitus ad liberandum Ludovicum undique conflatos videret, nolens volens patri supplex factus, rebellionis veniam petiit & imperavit; Tandem Insignia Imperii in Lotharium transmittens Moguntia mortuus est, anno

æta-

ætatis 64. Imperii 27. tres filios relinquens, *Lotharium, Ludovicum, & Carolum Calvum.*

[Hâc ætate vixerunt *Maurus, Nicetas, &c.*]

III. **LOTHARIUS;** (A.C. 840.) Hic jure successionis omnia ad se revocans, Ludovicum *Bavariâ*, & *Carolus Aquitaniâ* contentos vivere, sibi que parère jubens, à duobus his fratribus ad æqualem divisionem ineundam adigitur, ita, ut *Ludovico Germania*, *Carolo Calvo Francia*, *Lothario cum Imperio Italia, Gallia, Belgium, provincia regnum, cum Austrasiâ & Lotharingiâ*, cesserint: Dehinc externis bellis quemlibet horum fratrum in suis provinciis vexantibus, contra Ludovicum *Bohemi & Marcomani*, contra *Carolus Normanni*, contra *Lotharium Pontifices, Græcos Imperatores* reducere conati, surrexerunt. Tandem deposito Imperio, inque filium Ludovicum derivato, *Lotharius* in monasterium concessit, non diu post finiens, ipsius etiam filiis ad breve tempus superstitis. Imperii ejus anni numerantur 14.

IV. **LUDOVICUS II.** (A.C. 855.) filius *Lotharii*: Princeps pius, perhumanus, beneficus, ingenio & consiliis valens, ad stuporem in literis divinis & humanis versatus. Cum *Sclavis & Saracenis* graviter confligens, victor evasit, adjutus à fratre *Lothario. Adalgisum Ducem* cum *Græcis* colludentem, turpissimæque prodicione se *Beneventi in palatio* captum tenentem, nec

sine cautela veniæ, sub juramento, dimittere volentem, ut hostem publicum proscripsit, postquam Papa Johannes cum hoc juramento solverat. Expostulavit cum Nobilitate Romanâ, quod absque suo consensu Papam elegissent; moritur nullis relictis hæredibus. Imperii ejus anni numerantur 19. menses 10.

V. CAROLUS II. *Calvus*, (A. C. 876.) Gallia Rex, à Johanne IX. Pontifice, ingentibus donis culto, hoc est, corrupto, Romæ consecratus Imperator, resistente licet fratre Ludovico, natu majori. Metu ergo fratris, ut Italia Imperium firmius muniret, rem amicitiiis aggressus est. Duces novos creando in Italia, quæ res Carolinis, & ipsi Italia, pessimè cecit. Variam expertus fortunam, veneno à Sedechiâ, Medico Hebræo, extinctus interit, Princeps alioquin literarum amantissimus, & eruditorum fautor, qui etiam Arabum libros in latinam linguam transferri curavit: Regni ejus post parentem anni numerantur 37. Imperii verò 2.

VI. LUDOVICUS III. *Balbus*, (A. C. 878.) Calvi filius; patri succedens, morbo præpeditus & correptus interit, Imperio non diu gustato, relicto filio posthumo, *Carolo Simplici*. Imperii ejus est annus 1. menses 6.

VII. CAROLUS III. *Crassus*, (A. C. 880.) Ludovici Germaniæ Regis filius, Pontificem contra Saracenos juvans, & Longobardorum Regno

occupato, Romæ pronuntiatur Imperator. Clarus & felix fuisset hic Carolus, si tam sci-
visset parta tueri, quàm quærere. Duobus enim
ejus fratribus, quos habebat, defunctis, Ger-
maniam omnem, Italiam & Galliam obtinuit,
quod præter Carolum Magnum, & Ludovi-
cum Pium, nulli contigit: Sed infelicissimus,
vel tandem propriâ culpâ, dum armis suis diffi-
sus, turpiter cum Normannis pactus erat, bo-
nam regionis Franciæ trans Sequanam partem
de suo deinceps nomine Normanniam appel-
latam, ipsis concedendo: quæ res in magnum
odium eum conjecit, & id quidem in majus au-
ctum, cum uxorem Richardam, Regis Scoriæ fi-
liam, fœminam pudicissimam, adulterii falsò
accusatam, repudiaret. Tandem inutilis Im-
perio, nec animo, nec corpore valens, à subdi-
tis depositus, vivus Successorem *Arnulphum* ha-
buit, ad tantam paupertatem redactus, ut sæpè
victûs quotidiani penuriam pateretur, dereli-
ctusque ab omnibus in ignobili Sueviæ pago
vitam finiverit. Imperii ejus anni numerantur
II. & quod excurrit.

VIII. ARNULPHUS, (A. Chr. 888.) *Caro-*
lomanni, Regis Bavarix, & Ducis Carinthiæ
filius naturalis, nepos *Ludovici Senioris*, Regis
Germaniæ. Nullam provinciam pacatam ac-
cepit, scissumque sub eo diversis modis Impe-
rium, cum singulæ Provinciæ singulos Reges

creare niterentur. Tunc etiam Hungari ex Scythia pulsi, irruerunt in Pannoniam, & Germaniæ insignes clades intulerunt. Bis cum Normannis, ut eos à Burgundia abigeret, conflixit; primâ vice, se absente, victus; secundâ vice, se præsentem, fortiterque pugnante, victor. Cum Othone in Francia transegit, ut ad *Carolum Simplicis* maturam usque ætatem titulo tutelæ Franciam administraret. Hinc à *Ruperto*, Othonis fratre, avo *Hugonis Capeti*, Carolo Simplicis, de Regno lis fuit mota, ut hujus nepos Carolinæ stirpi tandem ademptum Regnum ad se transferret. Progressus in Italiam, *Guidone*, ejusque filio victis, tandem à Guidonis conjuge, quam in arce Camerina obsidione clausit, insidiosè victus interit, dum hæc valdè astuta, per quendam, auro in id corruptum, ei pharmacum ingessit, quo accepto, ipse in triduanum, & eum quidem tam altum somnum conjectus fuit, ut nullo strepitu excitari potuerit, expurgatusque nihil senserit, & corpore putrefactus tantâ pediculorum multitudine infectus fuerit, ut nulla Medicorum curâ minui posset. quanquam sit, qui scribit, eum ex Italia morbis gravissimis obnoxium rediisse, & ob conjugis suæ adulterium, cujus convicta fuerit, turbatum, paralyti finivisse. Imperii ejus anni numerantur 12.

IX. LUDOVICUS III. (A. C. 900.) filius *Ar-*

nul-

Arnolphus, ultimus Carolinæ stirpis Imperator, tres à Pontifice coronatos Pseudo-Cæsares sibi oppositos habuit; *Ludovicum* Bifonis filium, quem Carolus Regem Italiae creârat, hocque à *Beringario* Veronæ capto, & exoculato, ipsum *Beringarium*, sed & hujus coronatione, tanquam per vim factâ, in Synodo Episcoporum, quam Papa Johannes IX. Ravennæ anno post egit, abrogatâ, *Lambertum*, quem Conciliabulum hoc, quasi penes ipsum fuisset abrogare & eligere Imperatores, pro legitimo Imperatore habuit; ut iniquissima tunc tempora fuerint, passimque in Italia, in Germania, & in Lotharingia motus gravissimi, à quibus sopiendis *Ludovicum* abstraxit Hungarorum in Bavariam truculenta irruptio, contra quos infelicissime pugnavit, ut pace ab ipsis auro redemptâ, præ mœrore animi in morbum delapsus, vitam finiverit, annos vix novendecim natus, non relicto hærede, ultimus ex Imperatoribus stirpis Carolinæ, quæ continua successione annos 112. dignitate hac fuit gavisa. Imperii ejus anni numerantur 12.

X. CUNRADUS I. (A.C. 912.) filius *Cunradi*, Comitis Franconiae Orientalis, ab Ottone Duce Saxoniae, Imperium oblatum, ob aetatem recusante, nominatus, cui *Arnolphus* Bavarus, cognomine *Malus*, *Giselbertus* Lotharingus, alii *Carolus* *Simplicem* opposuerunt, quæ res eru-

pisset in incendium, nisi Hungarorum irruptione in Bavariam id suppressisset. His autem submotis, Cunradus indictis comitiis Imperii, hostes suos proscripsit, Bavarum pepulit, Lotharing duos fratres, quos captos tenebat, securi percussit, hocque modo Germaniam pacavit, contra Henricum Saxonem, Arnolphi Imperatoris, ex filia Ludgarda, nepotem, diu belligerans, tandem morti propinquus, sceptrum & insignia Imperii ei mitti curat, ob insignem ejus virtutem, Imperio defendendo suffecturam, quam fuit in expeditionibus adversus eum expertus, laudatissimo patriæ amore privatis inimicitiis publicam salutem præferens: Qui Imperator ob maternum à Carolo M. in federivatum sanguinem, Carolidis annectendus fuit. Imperii ejus anni numerantur 7.

CAP. V.

Recita Imperatores sub Dynastiâ
secunda, quæ est Saxonum, ab Henrico
Aucupe, ad Cunradum Sali-
quum.

HENRICUS AUCEPS, (A. C. 920.) sic dictus, quòd in aucupio Imperii Insignia à Cunrado I. per fratrem Eberhardum suscepit, inaugurationis ritu Frizlarii peracto: Pontifici Herigerio, unctionem offerenti, in conventu Procerum respondit: *Satis est, me divinâ annuente gra-*

te gratiâ, vestrâque, Principes, pietate, Regem dici Romanorum. Tanto honore nos indignos arbitramur. Penes eos unctio sit, qui maiores esse cupiunt. Hâc sumus appellatione contenti. His dictis, manibus cœlum versus elevatis, Deo se Imperiumque commendavit. Hinc populi adplausus: *Deus te Regem custodiat! Deus te juvet! Dia tibi gratia adsistat!* Duxerat is jam antea filiam Comitissæ Oldenburgensis, viduam, quæ post obitum sui mariti Monialis facta fuerat, ex quâ filium *Danckverdum* susceperat, sed Episcopis hoc non licere affirmantibus, divortio eam dimisit, in ejus locum ductâ. *Mechtilde Ringelheimensi*, quæ ipsi, antequam Imperator fieret, *Othonem Magnum* peperit. Intestinos inter Principes motus æquitate suâ, non armis diremit. *Arnolphum Bavarum*, cognomento *Malum*, æmulum Imperii, ab exilio reducem placavit. *Brandeburgum*, Henetorum propugnaculum, asperrimâ hyeme, castris in glacie positis, expugnavit: orâ istâ in Præfecturas limitaneas, quas *Marchias* vocamus, præsidibus distributâ. Hungaros in Saxoniam furiosè irruentes ad *Mersburgum*, implorato prius nomine divino per *Kyrie eleison*, ad internecionem delevit, quadraginta millibus eorum cadentibus: hinc *Pater Patriæ* dictus. Cinctus itineri in Italiam, ad sedandos inditos in eâ motus, paralyfi diem obiit, ætatis anno 60. Imperii 17. mense 6.

II. OTHO I. *Magnus*, (A. C. 936.) Henticii filius, ut dictum, ex Mechilde suscepit; *Magnus* dictus ob rerum gestarum magnitudinem, & virtutis præstantiam, à patre Imperii collegæ designatus. Initia gubernationis periculorum habuit plena, moribusque intestinis turbida quos tamen tam feliciter, quàm fortiter compressit, hostibus in fugam coniectis, & Principibus, qui fax & tuba erant tumultuum, armatâ manu victis, fugatis, cæsis: quos inter imprimis erant *Arnulphi Mali Ducis Bavariæ filii, Eberhardus, Arnolphus, & Hermannus*, qui patre defuncto, se Ottoni Imp. opposuerunt, quos Otto Ducatu Bavariæ exuto, titulo *Comitum Spirensium* contentos esse iussit, donec *Ottoni III. Wittelsbachio*, ex his comitibus postea genito, à Friderico Barbarossa Bavaria *Henrico Leoni* erepta, cum Palatinatu iterum fuit concessa. Domi rebus compositis, *Hugonem Capetum* in Gallia, *Ludovicum Franciæ Regem*, Imperatoris generum, vinculis tenentem, exercitu suo urbi Parisiorum admoto, ita afflixit, ut regnû Ludovico restituerit. Hinc in Italiam profectus, *Beringarium*, consensu Papæ titulum Imperatoris jactantem, fregit, cum filio relegatum in Germaniam, mox tamen Longobardiæ restitutum. Ex quo offensio filii Ludolphi, & generi Cunradi Suevi, ut arma in patrem sumserunt, quorum tamen copiæ fusæ sunt, ut filius & gener

gener nudis pedibus ad patris genua advoluti, & multis lachrymis culpam deprecari, veniam consequi adacti fuerint. Hungaros interea, incredibili multitudine Germaniam infestantes, & potentiam Imperatoris attritam opinatos, propè Augustam fudit & fugavit, tribus eorum Regulis, ad dedecus gentis, suspendio punitis. Bella etiam minora contra Danos & Henetos gessit, iisque confectis, & pace firmatâ, ludos equestres, quos *Torneamenta* vocant, primus in Germania instituit, & Privilegiis ornavit. Interim Berengarii inhumanitas in Italia recru-duit, quem Otho à communibus Italiæ quiri- tationibus attractus, ditione exuit, exutumque ad perpetuos carceres Bambergæ damnavit, cujus filio Alberto cum Johannes XII. Ponti- fex, oblitus recentissimorum beneficiorum O- thonis, adhæreret, eò indignationis Otho- nem commovit, ut deposito Johanni XII. Leonem substituerit, & jura Imperatoris in eli- gendo Papâ hoc actu renovârit, Romanis & Papâ denuò ad ingenium perfidiæ redeuntibus, gravissimamque Othonis offensam & anim- adversionem sibi attrahentibus: donec vel tan- dem majoris autoritatis ergò filium Othonem, Romam vocatum, Imperatorem renuntiari cu- ravit, desponsâ ei Theophaniâ, Nicephori Con- stantinopolitani privignâ; quod cum Græci agrè ferrent, Othonis exercitum, quem mise-

rat ad excipiendam nurum, violato Legationis jure, trucidaverunt: injuriâ tamen non diu ultâ manente, Calabria & Apulia per Othonis Duces Græcis ademptâ, captisque sine nari- bus Constantinopolin remissis. Regressus ex Italia, recordatus, mulierem, quæ eunti in Ita- liam de illato sibi stupro retulerat, advocavit, quæ dum abolitam matrimonio ignominiam referebat, nec pœnam urgebat, *Non sic per O- thonis barbam*, respondit, *sentit dolabrum* (bar- bam enim in pectus promissam ritu prisco ge- stavit.) *Nam inter vos* (addebat) *facta collusio sacris legibus non imperat*; extemploque adulter securi fuit percussus. Circa ejus tempora *Otho Hatto*, Episcopus Moguntinus, combustor ille pauperum famelicorum, *frugibus consumendis mures eos natos*, dicens, vixit, tandem ipse co- mestus à muribus, cujus turris in medio Rhe- no, propè Bingam adhuc conspicitur: quam historiam *Serrarius* contra *Trithemium*, alios- que negat, *Marcus Fridericus Wendelinus* au- tem affirmat. Circa vitæ finem gratitudinis cau- sâ erga Deum, cujus auxilium & protectio- nem multipliciter senserat, Archiepiscopatum Magdæburgi instituit, primusque Archiepisco- pus *Albertus* ordinatur; cui Otho suffraganeos esse voluit Episcopum Misnensem, Cicensem, Mersburgensem, quos Episcopatus institue- rat, & redditibus ex agris atque urbibus, Sla-
vis

vis ademptis, liberaliter instruxerat, &c. Tandem Memlebia, deficientibus viribus, præsente filio & uxore, vitam placidissimè clausit; cum imperasset annos ferè 37.

[Per eadem tempora claruere *Luitprandus*, & *VVitkindus Historici*.]

III. OTHO II. (A.C. 973.) Othonis M. filius, & patris, & propriâ virtute clarus: Imperium pacatum accepit, excepto uno *Henrico Bavaro* patruele, qui iuvantibus Episcopis Ratisbonæ Imperator renunciatus fuit, quem tamen nullo negotio compescuit, & Principum consensu exilio multavit; posthac tamen rebus ei non benè cedentibus. *Lotharius* Rex Franciæ movens de Lotharingia controversiam bellis eum eò adegit, ut Lotharingia in fide Imperii quidem manserit, sed valdè imminuta, multisque de Corpore membris abscisis, & ad alios, verbi gratiâ Episcopum Coloniensem & Leodiensem translatis. Contra Græcos, qui auxilio Saracenorum Apuliam & Calabriam, ab Othone I. ob violatum jus Legatorum ipsis ademptas, recuperare tentabant, infelicius pugnavit, atroci prælio fugatus, conscensâque scaphâ à pyratis interceptus, sed ab his non agnitus, & græcâ linguâ, quam puer didicerat, amabilis, lytro se redemit, collectis tamen vel tandem viribus, Saracenos ad internecionem delevit, ut inde *Pallida mors Saracenorum* diceretur: Inde

Benevento delecto, Romam regressus, Senatum cum Papa convivio excepit, oculisque rebellionis autores notavit, quos à mensa abreptos militum gladiis jugulari iussit. Hinc à quibusdam *Rubens*, à quibusdam *Sanguinarius Otho* dictus. Romæ decessit ventris profluvio, vel, ut alii volunt, ex vulnere sagittæ venenatæ in bello Saracenico. Imperii ejus anni numerantur 40. mens. 7

IX. OTHO III. (A. C. 983.) filius Othonis II. ex Theophaniâ Reginâ, cognomento *das Rind*/quod puer decennis patri substitutus fuerit, multis aliis Imperium affectantibus; *Italibus*, qui dare, non accipere, volebant Imperatorem; *Lothario* item Rege Francico, & *Henrico Bava-ro*. Regimen aggressus, ea specimina sapientiæ edidit, ut *Mirabilia Mundi* diceretur. Summa rerum ab ipso gestarum est; captum consilium pacandæ Germaniæ efficax, in quo undecim integros annos fuit versatus, studiosus conjungendæ Italiæ cum Germania, ut duæ nobilissimæ nationes in unum corpus coalescerent, & Italia æquabili servitutis & libertaris temperamento cum Germania Imperii sceptrum agnosceret; *Crescentii*, Consulis Romani, tribunitio supercilio Romæ tumultuantis, Pontificatûmque pro lubitu tractantis, justissima trucidatio, quem post summam ignominiam, qua averfa facie vili jumento per urbem ductus fuit, minutis

his sectionibus membrorum cruciari, cruciatumque ad portam suspendi iussit; Inprimis in rebus ejus gestis notabilis est Paparum Romanorum tum punitio, tum in ordinem redactio; dum ex Brunone Saxone Pontificem, Gregorium V. fecit; Johannem XVII. à Crescentio factum, & Gregorio V. oppositum, naso truncavit, oculisque privatum de Capitolio præcipitavit: In reliquis omnibus ad Germanorum Imperium ita attentus, ut post Providentiam Dei, ejus constitutionibus adhucandum sit, quòd Romani Imperii Axiomate Monarchico Germania decora esse nondum desierit: fundamento ab eo jacto laudatissimi Electorum Collegii, quod Majestatis Imperii conservandæ quasi maceria est, inter quam Germania, & cum Germania ipsum Imperium, quantum in fatis est, sartum tectum permanet, præsertim Caroli IV. Auræ Bullæ accedente, de qua infra suo loco dicetur: Uno conjugio infelix, ob impudicitiam conjugis *Maria de Aragonia*, quam vivam flammis addixisse scribitur, cognitâ mirabili casu ejus impuditiâ. Hæc enim cum frustra ad adulterium tentatum Comitem elegantioris formæ, ut insidiatorem suæ pudicitiae, accusaret, & ut capitis damnaretur, maritum Imperatorem facile permoveret, factum est, ut Comitis relictæ vidua, rerum omnium gnara, mariti innocentiam, illatis manibus

bus ferrum candens sumendo, probaverit. Hunc Othonem, viduatum conthorali costa, Crescentii vidua Romæ pellexit, quæ dum frustra ejus conjugium sperasset, veneno occulto Roma ab euntem, adorta est, missis ei chirothecis affabrè factis, sed veneno infectis, quibus prudentissimus Imperator ab astutissima foemina extinctus fuit, anno ætatis 28. Imperii ejus anni sunt 18. Mensis 1.

V. HENRICUS II. (A. C. 1002.) *Sanctus*, sic dictus ob vitæ morumq; sanctitatem illustrem; Bavariæ Dux, Othonis Magni propinquus. Rebus intestinis pacatis, Henetos, & Christi & Imperatoris jugum excutientes, ad officium revocavit. Bohemiæ Ducem, & Poloniæ Regem *Boleslaos*, se ut Imperatorem aspernantes, ad egit ad obedientiam, compressa simul rebellionem, quam fratres Chunigundæ Augustæ moverant. Bambergensem Comitatum, masculo successore carentem, in Episcopatum convertit. Sororem Ciselam virginem, forma præstantissimam, Ungarorum Regi, eam per Legatos in uxorem petenti, hac conditione concessit, ut Christianus fieret. Hinc Ungarorum ad fidem Christi conversio. Arduinum Marchionem, à Proceribus Imperatorem factum, bello vicit fugavitque. *Claudus* etiam dicitur, quòd infidiis in Italia interceptus, & Ticini in curia negligenter custoditus, luxato crure saltu evase.

terit, claudusque per vitam reliquam manserit; quam injuriam graviter ultus est. Mutuo consensu ejus conjux Chunigunda, Sigifridi Palatini Rheni filia, illibata in ipso thoro Virgo mansit, ut moriturus Episcopis dixerit: *Recipite. quam mihi tradidistis, virginem vestram.* Paulò ante obitum successorem nominavit *Cunradum Saliquum*, de quo jam in Dynastiâ tertiâ dicetur. Imperii ejus anni numerantur 22. menses 5.

CAP. VI.

Quinam fuerunt Imperatores sub Dynastiâ tertiâ, scilicet Francorum, à Cunrado Saliquo usq; ad Cunradum tertium?

CUNRADUS II. (A.C. 1024.) *Saliquus*, post integrum biennium in possessione Imperii, contradictione sublatâ, confirmatus, & post confirmationem æmulatione conspirantium Ducum turbatus, quos bello fudit, Ernestumque Sueviæ Ducem, factionis caput, trucidavit, aliis bellis alibi, cum primis contra Mediolanenses, & eorum Episcopum, feliciter confectis; & Burgundiâ cum Germaniâ denuò conjunctâ. Tandem in Germania repentinâ morte facto functus, Spiræ in summo templo sepelitur. Imperii ejus anni numerantur 14. mens. 10.

[Cic-

[Circa hæc tempora vixit in Italia *Guido Aretianus* Monachus, qui novam cantandi rationem per Syllabas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, excogitavit.]

II. HENRICUS III. (A.C. 1039.) *Niger*; Cunradi filius, undecim annorum adolescens, progressu Imperii felix, & pius. Bohemos tributum pendere renuentes, subegit, victo eorum Rege Bretislao, regiumque titulum deponere coacto. Hungaros, Regem suum ob religionem de statu deturbantes, in ordinem redegit; Alberto Bavaro, fidelem operam ei in hac expeditione contra Hungaros præstanti, parte de superiori Hungariâ concessa. Pontifices ipsos, totam Italiam scindentes, deposuit, Benedictum IX. Gregorium VI. Sylvestrem III. iis substituto Clemente II. sed & hoc per venenum sublato, & post eum, Damaso, etiam à se constituto, Leonem IX. nominavit: Civibus Romanis Imperatori jurantibus, se posthac sine Cæsaris consensu neminem electuros. Tandem fortunâ versâ, in bello contra Slavos Lusatios victus, fugatusque & Bretfeldiæ ad Hercyniæ sylvam morbo correptus, anno 40. ætatis decessit; Ultimus Imperator, qui Imperii Majestatem à Pontificis tyrannide illibatam conservavit. Imperii ejus anni sunt 17. mens. 4.

[Huic Imperatori Synchronus fuit *Hermannus Contractus*. Monachus S. Galli, Item *Lambertus Schaffnaburgus*.]

III. HEN.

III. HENRICUS IV. (A.C. 1056.) puer quatuor annorum, patri successit, matre ejus Imperatrice Rempublicam moderatè & benè administrante. Hujus Imperatoris vitam, si quid dandum est cœlestium peritis, perpetuis oppositionibus & quadraturis luminum erraticorū, turbatam fuisse oportuit. Sed sortes nostras, quomodocūque id fiat, in manibus Domini esse, fidelis anima novit. Ejus adolescentia maternæ educationi Episcopi Coloniensis, Eberti, & Othonis artibus subtracta, summis periculis fuit obnoxia. Puer enim Henricus, persuasus ab Hannone Episcopo Coloniensi, & Egberto Marchione Saxonix, ut secum ascenderet in navim, abductus fuit, & cum se abductum videret, vim metuens, ex navi desiliit, ut perisset in aquā, nisi Marchio cum maximo periculo se in flumen conjiciens, puerum servasset. Hujus Imperatorix Juventuti adhibitus fuit Adelbertus Archiepiscopus Bremensis, pessimus neglector, seductor & instigator pueri ad vicia, in quæ ejus Ingenium pronum videbat. Annorum 13. puer, ad Imperium quasi extrusus, primò Salomonem, Hungariæ Regem à Bela patruo ejectum, armatā & victrici manu in Regnum restituit: dehinc in Sclavos Lusatios felix expeditio, quam seditiosa Saxonum ex odio, adversus Henricum incepta conspiratio excepit, cujus autor erat Otho, Dux Bavarix, qui,

qui missus in Italiam ad exigenda tributa, Imperium, adminiculantibus aliis Episcopis & Principibus, haud obscure affectavit, quos justo praelio à Suevis & Bavaris adjutus Henricus in Thuringiâ fudit, Principibus, qui se dediderunt, in custodiam traditis, qui elapsi, atrocioribus bellis Imperium cum Imperatore concusserunt. His motibus nova fax incendiî, ad assumendam majestatem Imperii accessit, nempe edictum Gregorii VII. qui antea Hildebrandus dictus, quo solenniter abrogavit Imperatori suam potestatem in distribuendis & confirmandis Episcopatibus, vindicando eam *in primis* Romano Pontifici, quæ res uti Episcopis, ad eximendos se ab Imperatoris, legitimi sui Magistratûs divinitus datâ potestate, erat acceptissima, sic etiam ad opprimendum Imperatorem accomodatissima, Saxonibus præsertim universæ Germaniæ exitiosum edictum approbantibus, ignique Romæ ardenti delationibus adversus Henricum oleum affundentibus, ut Henricus gravissimis minis territus, ob delicta juventutis, quæ non nulla fuisse, facile concedimus, Judicio Papæ se sistere, ejusque cognitioni subjicere coactus fuerit, qui Romam veniens, antequam in conspectum Papæ veniret, totum triduum in arcis, ubi Pontifex erat, arcam & vestibulo, tenui cultu, nudis pedibus, regiisque Insignibus depositis, ad usque vesperam jejunus

nus permanfit, donec quarto die admiſſus, leges repetitas, vix mancipio, nedum Imperatori, præſcribendas, denuò accepit, & abominanda ſacra Pontificis ſuſtinuit, poſt multam majeſtatis peſſundationem, vel tandem dimiſſus, interim Imperio per Saxonis conſpirationem domi priuatus, ab ipſaque Eccleſia proſcriptus, eo-que in Rudolphum, Sueviæ Ducem collato, cui Pontifex coronam cum hæc inſcriptione miſiſſe ſcribitur :

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Hæc rerum indignitate Rhenani & Franci, etiam Italiæ Proceribus, ob contumeliam Imperatori illatam frendentibus, Duce Gothofredo Bullionæo commoti, arma pro Henrico contra Rudolphum ſumunt, ad quos Henricus, clam Româ abiens, ſe contulit, cum Saxonibusque novem juſtis præliis confligit, & quarto prælio Rudolphum fugavit, ut amiſſâ pugnando dextrâ (Helmoldus eam tantum lethaliter ſau-
ciam fuiſſe ſcribit) eâque ſibi allatâ, jam exſpiraturus, Episcopis circumſtantibus dixerit :
Hæc dextra eſt, qua Imperatori promiſſam fidem confirmavi, hæc violatâ à me, vobis impulſoribus, fidei argumentum, & nefariæ perfidiæ veſtræ reſtis eſt, de qua vobis rationes reddendæ erunt Deo.
Cum Henrico referebatur, eſſe Rudolphum regaliter ſepultum ; Optarem, reſpondit, omnes meos hoſtes tali monumento conditos. Hinc ab

Imperatore tota belli moles in Pontificem conversa, captâ post biennium Româ jura Imperatorum asserta, Gregorius Pontifex fugitivus dignitate dejectus, & Clemens Ravennas ei substitutus fuit. Dehinc regressa in Germaniam adversus Saxones expeditio, quorum imperus, ipsis ferro, aliisque casibus absumptis, defervuit. Romæ tamen rabie Pontificum non desinente, sed instar hydræ Lerneæ vires novas, prioribus truculentiores, resumente. Attritis enim Saxonibus, Urbanus II. Papa, Clementis successor, *Cunradum*, Henrici filium, in Henricum patrem concitavit. Urbano immatura morte sublato, Paschasius II. Urbani successor, *Henricum* filium alterum Henrici Imperatoris, itidem in patrem parricidali inflammavit odio, ut is adjutus Saxonum ope, patri multis certaminibus afflicto, auxiliisque nudato imperium extorserit, Moguntino, Pontificis jussu, ornamenta Imperatoria ei in conspectu filii detrahente, ipsique filio in conspectu patris conferente. Valdè quidem inter se scriptores de hoc Imperatore discrepant, prout erat affectus, & studium partium: utut sit, Acta, quæ utrinque in confesso sunt, Imperatoriam Majestatem à Papa & Episcopis pessimè pessundatam esse loquuntur. Fortissimum quoque, & patriæ amantissimum fuisse hunc Imperatorem, ex rebus gestis colligendum est, ut discas *ex ungue Leo-*

Leonem. Sexagies sex cum hostibus ferocissimis pugnavit, supergressus M. Marcelli expeditiones, & Julii Cæsaris bella, si numerum spectes. Motus horum temporum antecesserunt multa prodigia, quorum ex divina intentione scopus est, nostra ante plagas ad Deum conversio: quæ erant, Cometa aliquot mensium; ignea acies in æthere, monstrosi partus; infantes in utero materno locuti; panes fracti sanguine fluentes, &c. Hoc Imperatore imperante Expeditio sancta in Palæstinam suscepta fuit, cujus autor imprimis *Petrus* Eremita erat; *Wilhelmus Malmesburiensis*, qui tum vixit, putat, si in unâ summâ computentur, fuisse ad sexagies centena millia hominum, qui tum temporis, anno nempe Chr. 1096. & sequentis temporibus in Palæstinam profecti fuerunt. Mortuus est hic Imperator Leodii mœrore animi, quo relegatus fuit, postquam 56. annos pila fortunæ, 49. Imperator fuit.

[Sub hoc Imperatore floruit *Iso*, Episcopus Carnolensis, qui ex Canonibus Sanctorum Decretalia cōscripsit, & pro Iureconsultorum patrono habetur: Item *Marianus Scotus*, Monachus Fuldensis, *Cunradus à Diephouwen*/Abbas Vrspergensis, &c.]

IV. HENRICUS V. (A.C. 1106.) magis falsa superstitionis fascino, quàm dominandi cupiditate seductus, patre vivo Imperator factus. Prima ejus expeditio fuit adversus Polonos,

tributa Imperio debita denegantes. De pace cum Legatis Boleslai Regis agenti, & monstrando iis thesaurum dicenti: *Hic Polonos perdomabit*, unus Legatorum, detractum digito annulum adjiciens, respondit, *jungatur aurum auro*. Pontificem *Paschasium* Romæ cum summo suæ vitæ periculo armata manu coëgit, ut occupatis Imperatoris juribus in Episcopos cederet: mox tamen post abitum Imperatoris, Pontifex hæc decreta, quasi per vim extorta, in Concilio Lateranensi rescidit, ipso Imperatore excommunicato. Hinc nova Rebellionis occasio, cui *Lotharius*, ob Saxoniam, quam beneficio Imperatoris possidebat, extreme ingratus, se Ducem contra Henricum præbuit, sed ingenti prælio ab Henrico superatus. Tandem tamen vertente fortunâ, ingenti clade *Henricus* prope *Wolffsholtz* affectus, ut nec in Italia, nec in Germania, quo se verteret, videret, in postulata Pontificum consensit, traditus Imperatoris Juribus, quæ in Episcopos à Carolo Magno habebat; quæ traditio magna fuit Majestatis Imperii diminutio: sed ne sic quidem Saxonibus quiescentibus, qui res novas ubique moliendo, patriæ communi valde graves fuerunt. Tandem pacandæ oræ Belgicæ ad Trajectum *Henricus* incumbens, sine liberis, ut tenor quarti præcepti, immorigeris liberis consequenter vindictam Dei minitantis,

is, maneret, infelix discessit, Imperii anno 18.
mens. 9.

[Circa hæc tempora vixerant *Bernhardus, Helmo-*
lus, Honorius Augustodunensis, Hugo de S. Victore.]

V. **LOTHARIUS II. Saxo,** (A. Chr. 1125.)
quem loco *αγοδίνης* huic Dynastiæ annectimus.
Hic *Cunradum Suevum*, æmulum Imperii, præ-
vertens, Imperator factus, duas in Italiam ex-
peditiones suscepit, primam ad defensionem
Papæ *Innocentii II.* contra *Anacletum*, qui ta-
men defensus Imperatori sua in Episcopos Ju-
ra restituere detrectabat: alteram contra *Ro-*
gerium, Siciliæ Regem, in Bona Ecclesiæ invo-
lantem, quâ expeditione iterum valdè auxit
Pontificis potentiam. Hic *Lotharius* Leges Ro-
manas in Apuliâ invenit, quas Pisanis donavit,
jussu, ut explicarentur, & Jus in Imperio Ro-
mano juxta eas diceretur: de quo jure impri-
mis *VVernerus*, homo Germanus, quem *Irne-*
rium vocant, benè meritus fuit; libros Juris Ci-
vilis renovans, & primus Bononiæ in Italia Ju-
ris Professor, hanc professionem, tum collapsam
aperiens. Regressus ex Italia in Germaniam
Lotharius in itinere propè Tridentum, morbo
correptus discessit. Imperii ejus anni
numerantur 12. men-
ses 3.

CAP. VII.

De Imperatoribus Dynastiæ quar-
tæ, quæ est Suevorum.

*Quinam fuerunt Imperatores sub Dyna-
stia IV. quæ erat Suevorum, à Cunrado III.
usq; ad Rudolphum I.?*

CUNRADUS III. (A. C. 1138.) Franconiæ &
Sueviæ Dux, excluso Henrico superbo Du-
ce Baviariæ, Lotharii genero, qui per vim Insi-
gnia Imperii tenebat, certò sibi despondens Im-
perium, hoc tamen neglecto, Cunradus ab Im-
perii proceribus Lothario suffectus fuit. Hinc
novi motus, quos Cunradus proscriptione dissi-
pavit, belli tamen telam *Guelphus*, frater Henri-
ci, Baviariam armis sibi vindicans, ejecto *Eupol-
do*, Austriæ Duce, pertexuit, fortunâ variâ, exitu
memorabili. Conclusus is in oppido *Weins-
berg* (ditionis Wirtembergicæ,) tandem armis
& fame oppugnatus, se suosque arbitrio victo-
ris permittere fuit coactus, hâc conditione, ut
oppidum militibus diripiendum daretur; fœ-
minis verò ab irato victore impetrantibus, ut
liberè abirent, sumptis iis bonis, quæ asportare
possent, & neglectis opibus, suos viros humeris
exportantibus, Cunradi ira conversa fuit in gra-
tiam, ut matronis, suorum conjugum fidiissimis,
etiam bona concessa fuerint; frementibus mili-
tibus,

nibus, quòd hæ fœminæ leges deditiōis dolo violassent, Cunradus respondit; *Non revocandum esse verbum regium*. Circa hæc tempora factiosa & feralia *Guelphorum* & *Gibellinorum* nomina nata sunt; Milites enim *Guelphi* in pugna congressu clamârunt; *Hic Welf* / *Casariani* verò, *hic Weiblingen*. Quòd Cunradus Weiblingæ, in agro Wirtembergico, non procul à Stutgardia, natus & educatus esset: hinc Italicâ dialecto vocabulum Weiblingen/ mutatum in *Gibellinorum* nomen: *Welphis* Pontificum, Suevis seu *Gibellinis* Imperiî partes tuentibus. Hic Cunradus, piissimis S. Bernhardi suasionibus comotus, ut Christianorum in Asia tribulatissimorum, ob invalescentem Turcarum potentiam, miseraretur, contractis ingentibus copiis, Franciæ etiam & Angliæ Regibus auxilia sua addentibus, iter Constantinopolin versus ingressus est, cum *Emanuele Comneno* de universa ratione belli deliberaturus, qui plus quam Punicâ perfidiâ optimos conatus Cunradi evertit. Et quanquam Cunradus Turcas ad Mæandrum ingenti clade fudit, & ad Hierosolymam accessum aperuit, tamen triennio elapso, in Germaniam, re infectâ, exercituque attrito, reversus fuit. Is Imperator est, qui *Dicasterium Rotvveilense* instituit, & multas Germaniæ urbes privilegiis exornavit; non sine suspitione veneni, à Medicis Italicis propinati, decessit; Lorchæ sepultus. Cùm de-

cumberet, tam paternè de Imperio sollicitus fuit, ut Principibus, qui aderāt, *Fridericum Barbarossam*, præterito filio suo *Friderico*, ob egregias virtutes, quibus eminebat, commendaverit. Imperii ejus anni fuerunt 14.

[Circa hujus tempora vixit *Otho Frisingensis*.]

II. FRIDERICUS I. (A.C. 1152.) *Barbarossa* si-
ve Enobarbus, à barbâ ruffa sic dictus, Sueviæ
 Dux, Cunradi ex fratre nepos. Uno omnium
 Procerum ore Imperator electus. Suscepto im-
 perio Principes dissidentes mutuâ benevo-
 lentiâ devincire studuit: Ottoni Wittelsba-
 chio Bavariam, Henrico Leoni ademptam, cum
 Palatinatu Rheni concessit; qui Wittelsba-
 chius modernorum Electorum Bavariæ & Pa-
 latinatus genitor est, à quo universa hæc fa-
 milia descendit: sic etiam relictos à Cunrado
 in Italiâ motus composuit. Veronenses, quod
 nondum à Papa inauguratus esset, obsequium
 præstare recusantes, ita castigavit, ut urbes re-
 liquæ venientem promptissimè exceperint:
 etiam Mediolanenses solâ autoritate compe-
 scuit, imò tertio in Italiam profectus, eorum
 urbem funditus evertit, insperso sale, & indu-
 cto aratro, ob recrudescens rebellandi ingeni-
 um; à Pontifice *Hadriano III.* inauguratus, in
 Germaniam rediit. *Arnoldum* Moguntinum, &
Hermannum Palatinum, in ejus absentiâ totum
 Rheni tractum commoventes, pacavit; Mo-
 gun-

guntino quidem ob ætatem & ordinem parcens, Palatino autem ad receptam tum censuram damnato, quâ canem in publicis spectaculis circumgestare cogeatur. Graves porro inimicitia inter hunc Imperatorem, & Pontificem *Hadrianum* ortæ sunt: ut Pontifex Imperatorem excommunicare statuerit, quod tamen mors ejus interveniens, dum muscâ suffocatus interiit, impedivit. Causam inimicitiarum præbuere ad Imperatorem Pontificis scriptæ literæ, in quibus jactavit, *se dignitatis & honoris plenitudinem, coronamque Imperialem Imperatori libentissime contulisse*, quæ verba non tantum Barbarossam, sed etiam Principes ita offenderunt, ut *Otho* Palatinus Comes Pontificis Legato exerto gladio mortem intentarit. Nec satisfacit Imperatori, quod Pontifex voces, *Beneficium & coronam conferre, leniverit, ita eas interpretatus, ut non Beneficium profendo, sed simplici acceptione pro bono facto, nec conferre pro dare pleno jure, sed simpliciter pro imponere acciperetur*. Convocatis igitur Lombardiæ Proceribus, per Jurisconsultos Regalia Imperii Fridericus discuti præcepit, ex quibus *se jure Dominum Mundi esse intellexit*. Romæ interea Hadriano mortuo, duo Antipapæ emerferunt, Alexander III. & Victor IV. quorum iste proscripsit, hic defendit Fridericum: Victore autem extincto, Alexander, Imperatoris persecutor,

tor, prævaluit, qui Italos, & vicinos contra Imperatorem incitavit. Friderico ergò in Germaniam regresso, Mediolanenses Urbem excitare denuò instituerunt, quos denuò dissipavit; tandem cum ipsis Romanis pugna inita, duodecim millibus civium cæsis, ipsam urbem occupavit, *Alexandro* fugâ, indutâ veste nauticâ, dilapso, quem Venetias fugientem cum Imperatoris filius *Otho* ad Istriam usque persequeretur, à Veneto *Ciano* captus, & cum triumpho in urbem ductus fuit. Hinc Fridericus pro filio Venetiis Papæ supplex factus, & ad pedes ejus prostratus, colloque à Pontifice conculcatus fuisse scribitur, cum hac insultatione: *super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem*, Fridericóque replicante; *Non tibi, sed Petro*, etiam Pontificem replicasse; *Et mihi & Petro*. Acceptâ dein salute pacis, Fridericus in bellum sacrum se recepit. Omnibus ergò rebus in Germania prius benè constitutis, sumptibusque in tam longinqui belli subsidia comparatis, expeditionem Asiaticam aggressus fuit, tribus ingentibus præliis Turcarum copiis superatis fuisque, plurimisque provinciis Saracenis ereptis, ita ut Saladinus, Ægypti Sultanus, de relinquendâ universâ Asiâ cogitârit. Sed fata, Asiam urgentia, obstiterunt Virtuti tanti Principis, qui ingressus aliquod Armeniæ flumen, à voracibus ejus abreptus fuit,

fuit, tanto omnium cum luctu, ut vix ulli Principum plus lacrymarum datum fuerit, cuius virtutibus integer & justus debetur panegyricus. Non multò post etiam Saladinus decessit, in cuius funere præco, ferens interiorē ejus tunicam, clamavit: *Saladinus, Asiæ domitor, ex tanto Regno, tantisq; opibus, nihil præter hoc secum aufert.* Fridericianni quibus regnavit, sunt 38. Mens. 3.

[Circa hæc tempora vixerunt *Gratianus*, Decretorū Compilator, *Petrus Lombardus*, Magister sententiarum, *Abenroës*, item *Petrus Comestor*, ita dictus quòd Biblia ita memoriter proferret, quasi ea in memoriæ ventrem esu comedisset.]

III. HENRICUS VI. (A. C. 1190.) *Asper*, sic dictus ob severitatem: Hic cū Pater Fridericus in Oriente bello sacro occupatus esset, titulo Regis res Germaniæ atque Italiæ administravit, ejus uxor erat *Constantia*, Rogerii Siculi filia, quæ quinquagenaria enixa est filium in publico tentorio, multis utriusque sexûs adstantibus, ne filius suppositicius haberetur, quod quidam pro figmento habent. Hunc cū *Cælestinus* Papa inauguraret, coronam ejus pede in terram dejecit, ut significaret, se habere potestatem ejiciendi Imperatorem ab Imperio, si ille demereret. Manifesta Majestatis pessundatio! In Italiam ingressus, rebelles in ordinem redegit, Siciliam puta, Calabriam, Apuliam, Nea-

Neapolin, exquisita supplicia in autores rebellionis exercens, quibusdam excoriatis, aliis exoculatis, stipitibusque suffixis, nonnullis, qui Regnum affectarunt, ignitis coronis redimitis. Hinc non tantum *Asper*, sed etiam *Crudelis* habitus. Legem sancivit, ut Imperium successionem esset hereditarium, non arbitrarium electione; Papâ & Principibus Germaniæ quinquaginta duobus hanc legem successionis confirmantibus, & ipso Henrici filio successore declarato; quæ tamen lex cum ipso Henrico mortua est. Ipso regnante, ordo militiæ Teutonicus institutus fuit, in obsidione Ptolomaidis: Bello sacro mediocriter progrediendi suppetias procuravit, præmaturâ morte majores conatus impediens, dum in Sicilia venationi deditus, aliquando leniendi caloris gratiâ, ad frigidissimos fontes secessit, contracto morbo lethali, quo Panormi extinctus fuit, relicto filio quadrimo. Imperii ejus anni numerantur 8. & menses aliquot.

IV. PHILIPPUS, (A.C. 1198.) *Henrici VI.* frater: Huic Pontifex opposuit *Othonem*, Henrici Leonis filium; ex quo magni motus in Germania, & magna Principum dissensio, Othonem tamen Philippus fortiter profligavit, fugavit, placato spe lucri Pontifice, qui Philippo, ne Imperium obtineret, adeò obstitit, ut juraret, se potius Pontificiam dignitatem amissurum, quàm

quàm Philippo permissurum diadema Regi-
um; stricto in Philippum excommunicationis
fulmine. Tandem regressus Philippus in Ger-
maniam, cùm Bambergæ post venæ secti-
onem fortè in cubiculo quiesceret, *Otto V Vit-*
telsbachius Palatinus, cui olim filiam sponde-
rat, sed ob homicidium repudiatus, ad eum,
præsentibus tantùm Episcopo Spirensi, Camera-
rio, & Dapifero, venit, qui admissus primo in-
tuitu, unòque ictu Philippum trucidavit, &
effugit, cùm imperasset Philippus annos 10.

V. OTHO IV. (A. C. 1209.) Princeps, qui
neglectis Principibus, cum Episcopis multa se-
cretò disposuit, Pontifici tamen suspectus, quòd
vagam potentiam sedis suæ circumscripturus
videretur, imprimis quia Pontificem de resti-
tutione Marchionatus *Anconæ*, qui ad Imperi-
um pertinuit, postulavit; hinc excommunica-
tus. Sub hoc Imperatore lex de eligendo Impe-
ratore denuò his verbis sancita fuit; *Imperato-*
rum nullus hereditariam dignitatem vindicato:
Definitus etiam Electorum numerus constitu-
tus. Tandem *Friderico* II. à Bohemo, Bavaro,
Saxone, & potentioribus ob majorum merita,
& virtutes proprias electo, spontè cessit, post-
quam regnasset annos 3.

VI. FIDERICUS II. (A. C. 1112.) Henrici
VI. filius: deposito Othone, coronam more
majorum Aquisgrani accepit. Inclitus heros,
exem-

exemplo majorum Majestatis Imperii strenuus assertor : à Pontificibus Romanis multoties excommunicatus. Clemens inaugurationem ejus differendo potius denegavit, quàm denegando distulit. Hoc mortuo, *Honorius* eam detulit, sed gratiâ non diu flagrante, ob animadversionem, quâ Cæsar in seditiosos Apuliæ Principes, & eorum Episcopos, Papâ non reputato, ususerat. Hinc prima in ipsum excommunicatio. Non mitius à *Gregorio IX.* Honorii Successore, cum hoc Imperatore actum, dum præpeditus valetudine, & ventis contrariis Brundusii moram fecerat in prosequendo bello sacro, ut scripto criminationibus Pontificis prius dilutis, demum ut Dux ejus belli in Syriam navigaverit, ubi pactis cum Sultano induciis decennialibus, in Italiam reversus est, & multo auro Papales diras redemit : Sed mox relabente Papâ ad dirum fulminandi ingeniû, cum cerneret, Fridericum petere, ut filio *Cunrado* decerneretur à Proceribus Imperium; (Nam Henricum primogenitum suum, jam electum Romanorum Regem, Pater Fridericus ob molitiones adversus se, in carcerem conjecit, in quo miserabiliter mortuus est) quod ut impediret Pontifex, nihil intentatû in concitandis motib⁹ adversum Imperatorem reliquit; etiam *Gibellinorum & Guelphorum* factionibus recrudescencibus, quorum illi Cæsari, hi Papæ addi-

cti

Et erant. Imperator igitur, ut lupum auribus fortiter teneret, Italiam magnis copiis ingreditur, magno ubique progressu: hinc Pontificis tertia excommunicatio, cujus ira ne vana sine viribus esset, etiam exercitum à cruce signatum comparavit, quem Imperator, Imperatoriâ vix nixus, delevit, urbi tamen parcens. Mortuo Gregorio & Celestino, ejus Successore, extincto, Innocentius IV. creatus est, qui orsam à Gregorio relam masculè pertexuit, transmigrans in Franciam, & coacto Lugduni Concilio, Imperatorem ob insidias comparere nolentem, omnibus diris devovit, quæ fuit quarta excommunicatio. Quanquam autem & huic insultui magnum exercitum opposuit, tamen vel tandem desertus ab amicis & fortuna, rebus diffidit, & in Siciliam ire cogitavit: ubi in itinere non sine suspicionem veneni vitam finivit. Quanquam sint, qui à notho *Manfredo* suffocatum fuisse affirmant. Pertinacia adversariorum & domesticorum perfidia suspiciosum ipsum reddidit, quæ res & ipsi, & fidiſſimis ejus ministris plurimum nocuit. Princeps erat eruditus, & multarum linguarum peritissimus. Hinc etiam literarum patronus, qui curavit, ut Ptolomæus, Avicenna, Aristoteles, Galenus, alii, in latinam linguam transferrentur. Fundator Academiæ Viennensis. Imperii ejus anni numerantur 38.

[Hoc

[Hoc imperante, vixerunt *Hugo Cardinalis*, *Accursius* glossæ compiler, *Liranus*, ex Iudæo factus Christianus, *Vincentius Beluacensis*, Theologus & Historicus, *Alexander Alensis*, *Albertus Magnus* nobilis Suevus, ejus discipulus, *Thomas de Aquino*, *Alphonfus Castellæ Rex*, præclarus Astrologus, *Bonaventura*, &c.]

VII. CUNRADUS, (A.C. 1250.) Friderici II. filius, cui adjungendi sunt *Henricus Landgravius*, viventi Friderico, ejusque filio *Cunrado*, Pontificis machinatione oppositus, nec non *Wilhelmus*, *Holandia Comes*, Item *Richardus Angliæ Regis frater*, qui iidem Imperatores fuerunt electi: adeo, ut mortuo Friderico interregnum ferè in Imperio viginti duorum annorum secutum fuerit, quia hi non ab omnibus pro Imperatoribus fuerunt habiti. *Cunradus* à Landgravio apud *Frankfurtum* profligatus in Italiam abiit ad occupanda Regna *Neapolis* & *Siciliæ* hæreditaria, *Cunradino* filio, quem habebat, *Bavariæ Duci*, spe successionis commendato, tandem à *Manfredo*, Fratre spurio, iisdem Regnis inhiantes, veneno sublatus est. *Henricum* Landgravium, profligato *Cunrado*, etiam sua fata manserunt. Postquam enim *Reutlingam* frustra obsederat, ariete, qui adhuc ostenditur, ibi relicto, tandem *Ulmam* oppugnans, sagittâ percussus interiit. Nec *Wilhelmus* *Holandia* diu fuit superstes, dum Imperator electus in *Frisios* res novas moliebatur, in insidias

dias delapsus, hastisque confossus fuit, nihil memoriâ dignum præstans. *Richardus* Anglus, qui, ut Imperator fieret, suffragia emit, vi potius, quàm moderatione procedens, & crudeliter persequens eos, qui in ejus electionem non consenserant, tandem spretus & desertus, desperatione in Angliam ad fratrem, bella contra subditos gerentem, rediit, ubi in aliquâ obsidione telo trajectus, periit. His mutationibus præcipuæ familiæ extinctæ fuerunt, inter quas *Suevica*, quæ in *Cunradino* *Cunradi IV.* filio, lugubriter desiit, utpote Regnorum *Neapolis* & *Siciliæ*, multarumque in *Germania* provinciarum hærede unico. Hunc *Carolus Andegaviensis*, *Ludovici* Regis *Francorum* frater, ab *Urbano IV.* Pontifice attractus in *Italiam*, utroque ejus Regno occupato, in *Marsis* devicit, & cum *Friderico Austriaco* captum, *Neapolin* duxit; ubi non diu post securi percussus, vitam miserabiliter finivit; *Clementis IV.* Pontificis impulsu *Carolus* hanc cædem designasse ajunt, cui Pontifex de captivis sciscitanti responderit: *Vita Cunradini mors*

est Caroli; Mors Cunradini
vita Caroli.

Mm

CAP.

CAP. VIII.

**Qui fuerunt Imperatores à Septem-
viris electi, à Rudolpho I. usque ad
tempora nostra, & Imperatorem
nostrum.**

RUDOLPHUS I. (A. C. 1273.) *Habsburgensis*,
Rexiguo quidem censu, angustoque Principa-
tu, sed generis Nobilitatem ad veteres Franco-
nes referens, ex castris vocatus, factus fuit Cæ-
sar, cum Ottocarus Bohemiæ Rex, qui se Impe-
ratore Romano longè potentiorē putabat, à
Principibus oblatum Imperium stulto consilio
repudiaret; Princeps prudens, armisq; & bello
strenuus, qualem turbatum imperium tum po-
scebat. Italiam, ut à Pontifice coronaretur, in-
gredi nunquam voluit, non dissimulans cau-
sam, *quod Cesarum in Italiam vestigia læta, ma-
gnifica, plenaq; bonæ spei videret, ex Italia verò
referentia, & foras versa tristitia, misera, luctuosa,
alludens ad apologum:*

- - *quia me vestigia terrent,*

Omnia te vorsum spectantia, nulla retrorsum.

Liberalis fuit in dandis Italiæ urbibus, quæ di-
tionis Imperii erant, pro pecuniâ, immunitati-
bus; hinc *Bononienses, Florentini, Genuates, Lu-
censes*, alii, liberi. Germaniæ autem restaurator,
& à latronibus, quibus scatebat, repurgator, pa-
cifi-

cificator: Consilia moderata & tuta prius semper experiri maluit, quàm quenquam aggredi bello. Bohemiæ Regem *Ottocarum*, apud quem antea Magister Aulae fuerat, Imperio Austriam restituere nolentem, ad paciscendum adegit, sed pactis, impulsu conjugis suæ non stantem, armis denuò aggressus est, victumque in prælio interfecit. Toto Imperii sui tempore bellavit, in 14. conflictibus semper victor evadens, ut *Victoriosi* nomen inde reportaverit. Paulò ante mortem Francofurtum Electores convocavit, ut filium suum *Albertum* crearent Regem Romanorum, quod obtinere non potuit. In postremo vitæ decursu plura de Imperii curis questus, conspecto ante se aliquando regio diadema, dixit: *Quàm blando & jucundo fulgore oculos aspectantium perstringis, & ad te allicis, verùm si mortales scirent, quantum molestiarum sub te lateat, nemo etiam humo sublevaret.* Privatim humanissimus fuit erga omnes, satellitibus præcipiens, ne quenquam pauperum ab accessu suo abigerent; *Sinite*, inquiens, *homines ad me venire.* Non enim ideo ad Imperium vocatus sum, ut in arcula includar. Frequens in ore erat hæc sententia: *Severum & immitem me fuisse aliquando pœnituit, lenem & placabilem nunquam.* In castris, ut miles, habitu incessit, detrita nonnunquam veste, visus interdum vestes refacire, ut exemplo esset aliis. Faceret etiam

salibus, cum aliquando duos audiret Oratores, quorum alter barbâ canâ, nigro capillo; Alter verò barbâ nigrâ, cano capillo erat, iis, citam expeditionem flagitantibus, respondit, se non prius absoluturum esse eos, quàm rationem diversitatis barbæ & capillorum reddiderint: qui postero die responderunt: Alter, cujus barba cana, capilli nigri erant: *Omniem suam curam fuisse, ut ori & gulæ satisfaceret, hinc barbam suam esse canam, capillos nigros; Alter: Barbam suam 24. annis juniorem esse capillis, qui statim creverint, cum infans natus esset, barbam non itidem: hinc barbam suam esse nigram, capillos canos.* Hoc responso delectatus Imperator, benignè eos dimisit. Tandem cum Erfordiæ graviter ægrota-re inciperet, Spiram versus properat, inquit, sibi multos Reges ibi conveniendos esse, alludendo ad sepulturam, quam inibi desideravit: sed fato præpeditus decessit in oppido Germersheim ad ripam Rheni, in Palatinatu, anno ætatis 74. Imperii 17. mense 9. die 16. Spiræ in templo juxta *Philippum* Frider. Barbarossæ filium dormiens.

II. ADOLPHUS NASSOVIUS, (A. C. 1292.) Moguntini favore electus, nec autoritate, nec divitis, nec prudentiâ pollens; inimicitiam cum Alberto, Austriæ Duce, fidelitatem jurare nolente, exercens, quem tanquam æmulum Imperii, ditione pellere fuit conatus. Imperator ergo

ergo factus, ob rem domi angustam, quam suo Symbolo, *Præstare virum sine pecuniâ, quam pecuniâ sine viro*, non dissimulavit, Angliæ Regi Eduardo mercenariam 100000. aureorum stipendio militiam contra *Philippum*, Franciæ Regem, locavit: quod ejus existimationem valdè læsit, & Principum studia à se avertit; *Stipendiarius Angli* ab Alberto nominatus: quam tamen operam aliis negotiis impeditus, quamvis servatâ pecuniâ, non præstitit, sed emptam Thuringiam, quam Albertus Thuringiæ Landgravius ei venum obtulit, armatâ manu occupare laboravit. Re autem lentè progressâ, multisque sceleribus, qualia erant adulteria, stupra per vim Monialibus illata, fides violata, ab eo designatis, Moguntinus, favore in odium verso, de ipso dejiciendo, in ejusq; locum Alberto substituendo, Electoribus autor fuit. Adjutus autem Adolphus Rudolphi Palatini, & Baviariæ Othonis auxiliis, cum Alberto inter Wormatiam & Spiram in campo, qui dicitur *Nasenpyhel* conflixit, sed congressu infelici: quippe ipsius Alberti manu interfectus, plusquam 60. Ducibus & Comitibus cum eo cadentibus: Victoriâ tamen etiam conjurantibus adversus Adolphum malè cedente, quorum singulos ad rastia divina mansit. Albertus decennio post à fratris filio ense peremptus, eodem mortis genere Comitibus de Hohenloe & de Ochsenstein pereuntibus; Mo-

Moguntinus apoplexiâ tactus; Comes geminâ Pontis in fluvio submersus: Episcopus Argentinensis à rustico gladio transfossus; Comes de Leiningen phrenesi correptus, aliis aliâ strage demersis. Imperii Adolphi numerantur anni ferè 7.

[Circa ejus tempora vixit *Gregoras, Martinus Polonus, Bonaventura*, alii.]

III. ALBERTUS AUSTRIACUS, (A.C. 1298.) sic dictus, quia per conjugium Elisabethæ Exarchatum Austriæ, Comitatum Tirolis & Goriciæ acquisivit: Francofurti denuò eligitur, & more prisco Aquisgrani coronatur. Papa inaugurationem ei primò denegavit, parricidam ipsum appellans, quòd Adolphum interfecisset, tandem ut haberet, quem *Philippo* Regi Galliæ opponeret, ejus electionem approbavit. Papa tum erat *Bonifacius VIII.* annum Christi 1300. primùm pro Jubilæo Orbi Christiano obtrudens, quo pecuniæ aucupio vix aliud efficacius fuit. Ipse tum Papa primo Jubilæi die Pontificis habitu, secundo Imperialibus ornamentis indutus processit, evaginato gladio ante se proclamari jubens: *Ecce duo gladii hic.* Huic Pontifici sequenti epitaphio parentatum fuit: *Intravit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.* Expeditiones Alberti fuerunt variæ: cum ipsis Electoribus Rheni ipsi confligendum fuit ob telonia, quæ ad Imperium spectare dice-

dicebat. Sic etiam de Hungaria cum Othone, Duce Bavarix, ei proluxa fuit controversia, ut vel tandem ad arma fuerit ventum, eventu Alberti lugubriori, quàm feliciori. Filium suum Rudolphum armatâ vi Regem Bohemix constituit, qui vix regnum ingressus, in cubili fraude fuit obtruncatus. Summatim, duodecies in ipsa Germaniâ, fortunâ variâ, cōfluxisse memoratur Albertus, extra Germaniam nullo bello memorabili gesto. Tria potissimùm genera deamasse scribitur; *Pudiciâ feminas claras & illustres, Clerum devotum & religiosum, ac milites strenuos & fortes*: id quod luxuria tam severè eâ tempestate punita loquitur, dum adulteris pudenda fuerunt amputata, aliis exemplis severitatis in alios sceleratos statutis. Tandem à fratris filio Johanne, cujus bona tutoris nomine iusto diutiùs obtinere videbatur, crucidatus ad Vindonissæ flumen interit. Uxor ejus Elisabetha acuti erat ingenii, quæ mineram salis, ejusq; faciendi usum invenit in Hallis prope Grunden in superiori Austriâ. Imperii ejus anni numerantur 9. menses 6.

[Circa hæc tempora floruit *Franciscus Petrarcha, Job. Bocatius, Raimundus Lullius, Arnoldus de Villa nova, Johannes Scotus, Nicephorus, Callistus.*]

IV. HENRICUS VII. (A. Ch. 1308.) Comes Lucemburgensis: non quidem opum, sed virtutum ditissimus, hinc conjunctis Electorum

suffragiis electus, ut laboranti Imperio medellam adhiberet, id quod insigniter præstitit. Curæ initio facto in Germaniâ, æquissimâ justitiæ trutinâ bella & controversias auferens, tum demum in Italiam profectus, alios in deditionem accepit, alios armis subegit; imprimis *Theobaldo Brussato*, seditionis autore, equis discerpto, Guelphorumque compressâ insolentiâ, & Gibellinis denuò recreatis. Romæ Pontifice tunc Avinione sedem habente, iurandum, quod Cardinales Pontifici præstandum dicebant, pronuntiare recusavit, nolens jurando devinciri pontifici. Circa hæc tempora bellum Wirtembergicum, à *Cunrado VVinsbergensi* Barone, & civitatibus Suevicis est excitatum, victo Wirtembergiæ Comite, & ejecto, sed post mortem Imperatoris amissa, & plura iis recuperante. Item *Philippus Pulcher*, Francorum Rex, extinxit *Templarios*, inhians eorum opulentia, quorum prædia Hospitalariis S. Johannis attributa fuere. Tandem Henricus Imperator veneno, quod monachus quidam Ordinis prædicatorii, à Guelphis subornatus, in ablutio calicis, cum sacrâ Synaxi uteretur, ei in Italia dedit, extinctus est; monasterio exusto, ipso verò monacho excoriato. Imperii ejus anni numerantur 4. mens. 8.

V. LUDOVICUS IV. *Bavarus*, (A. C. 1314.) Hic laudatissimus Imperator, non sine contradictione-

ditione rerum potitus est. Adversarium enim
 habebat *Fridericum* Austriæ Ducem, Cæsaris
 Alberti filium, cognomine *Pulchrum*: quem
 Coloniensis Bonnæ inauguravit; Suffragiis ta-
 men superior Ludovicus: hinc inter utrūque
 magna vi dimicatum ad *Eslingam* (alii scribūt
 ad oppidum *Muldorf* propè pagum *Ampfingen*/
 nam ad *Eslingam* incertâ victoriâ pugnatum
 affirmant *Paralip. Vrspergensis*.) victoriam ob-
 tinente Bavaro, qui *Frider.* Austriacum trien-
 nio in custodia captivum detinuit, tandem his
 conditionibus dimisit, ut quoad viveret, no-
 men, non verò jus & potestatem Imperatoris,
 usurpareret, quâ victoria Ludovicus moderatè
 usus erat, confirmatâ sibi omnium benevolen-
 tiâ. Inde in Italiam pròfectus, ad sopiendâ Gi-
 bellinorum & Guelphorum dissidia, istis,
 quàm his æquior. Hic Ludovicus ferè fuit
 σημεῖον ἀντιλεγόμενον Pontificum. Eum enim ex-
 communicavit Papa *Iohannes XXII.* quia sine
 Papali confirmatione sibi partes Imperatoris
 sumserat, quam tyrannidem Ludovicus ma-
 sculè repressit, publico scripto ex divinis & hu-
 manis literis muneris sui dignitatem asserens:
 nihilominus Mediolani ferreâ, Romæ verò Im-
 periali coronâ à Cardinali *Columna*, ex consen-
 su Senatûs Populique, coronatus, ubi, habitâ
 Synodo, Papam Johannem à Pontificatu de je-
 cit, & surrogavit ei *Nicolaum V.* quem Itali ca-

ptum Avennionem Papæ miserunt, ubi in carcerem conjectus periit. Ludovicum excommunicavit Johannis successor, *Benedictus XII.* & quantum in se, privavit dignitate, cui itidem generosissimus Imperator restitit, Francofurti Conventu indicto, masculè demonstrans, quòd Pontificibus Romanis nihil juris in Imperium Romanum competat. Ludovicum excommunicavit *Clemens VI.* furiosissimè omnium in optimum Cæsarem debacchatus, eò usque reductâ, ut Moguntinus Electores convocaverit, qui abdicato Ludovico surrogarunt *Carolũ*, filium Johannis Bohemi. Quanta autem impudentiâ *Bzovius* hodiernus Baronii continuator, Paparum factum palliet & defendat, è contrà Ludovici heroicam constantiam in asserenda dignitate Imperatoriâ incuset, videre est ex libro, Monachii anno 1618. evulgato, cui titulus est: *Ludovicus Quartus Imperator defensus, Bzovius injuriarum postulatus, quòd eundem Divum Imperatorem, Serenissimorum Bavariæ Ducum Progenitorem contra jus, fas, æquum, verum, in mendosissimis Annalibus suis insectatus, gravissimis calumniis oneravit: ab Ioanne Georgio Hervvarto ab Hoenberg, Serenissimo Bavariæ Duci ab intimis consiliis, Praside Suabiæ &c. Paulò post Carolum sibi illegitimè oppositum Ludovicus veneno potatus, & in venatione de equo*

quo præcipitatus, mortuus est. Imperii ejus anni sunt 33.

[Circa hæc tempora floruere *Nicolaus Lyranus, Guilielmus Oscan, Iohannes Taulerus*, alii.]

VII. CAROLUS IV. (A.C. 1346.) Henrici VII. nepos, filius Johannis, Regis Bohemiarum. Hujus electio denuò magnis difficultatibus laboravit. Nam Principes, mortuo Ludovico, Francofurti convenientes, negaverunt, Carolum legitimè antea electum. Hinc electus *Edmundus, Rex Angliæ*, ob gloriam rerum gestarum, qui agens, quæ domi agenda habebat, oblatum Imperium reverenter recusavit. Post hunc electus fuit *Fridericus*, Marchio Misnie, quem Carolus corripit oblatis muneribus, ut & ipse Imperium, quod alii affectarent, omitteret. Post hunc *Guntherus*, Comes Suarzburgensis, industrius vir, & bellicosus, electus fuit & publicè Imperator proclamatus, sed & hunc Carolus arte Principibus infensum & odiosum fecit. Facto igitur Francofurti decreto, Carolus ab Electoribus electus, etsi à Pontifice non unctus, declaratus Imperator mansit, confirmans tum Francofurtensibus suas nundinas, & vernaes, & autumnales; Gunthero per venenum, à Medico in potiunculâ porrectum, inutili ad Imperium facto, & Carolo Romæ etiam à Pontifice Innocentio VI. coronato, qui in Francia educatus, Francorum ubique fuit studiosissimus; ho-

horum mores & artes in gubernatione egregiè exprimens. Jura Regni Arelatensis, quæ penes Imperium fuerunt, Francis concessit; econtrà Bohemiæ amplificandæ fuit studiosissimus. Corruptis etiam Philippi Ducis Austria Legatis, ut terrore Principi suo incusso, fugæ capefendæ autores essent, adulterinâ monetâ perfidiæ officium compensavit, & proditoribus de compensatione conquerentibus, *non alio, quam adulterino auro dignam esse perfidiam*, respondit. Ut autem hic Imperator homo, & nihil, quod humanum, ab eo alienum fuerit, tamen saluberrimam *Carolinarum* legem, *Aurea Bulla* nomine notam, Imperio reliquit, de cujus tenore *¶* Cui multa differunt, in qua in primis Jus Electionis Electoribus Principibus *diæppndlu* est assertum. Tandem ambitu largitionis etiam suo filio Wenceslao, januam ad Imperium, ut ipse ingressus fuit, aperuit, dum obtinuit, ut is Successor Imperii designaretur. Cùm autem promissam pecuniam Electoribus dare non posset, publica vestigalia ipsis oppignoravit, & sedecim urbes Sueviæ vicinis Principibus vendidit, Imperii patrimonio insigniter imminuto, ut Maximilianus I. Imperator dixerit; *Eo pestilentio- rē pestem nunquam aliās Germania contigisse*. Alii etiam eundem *dissipatorem*, alii *Vitricum* Imperii, vocarunt. Literatus fuit, & literatorum fautor : Accademiarum fundator & au-
ctor

etor. Commentarium de suâ vitâ scripsit, quem edidit *Reineccius*, Imperavit annos post Ludovicum 30. Menses 5. sed à primâ lectione annos ferè 32.

[Circa ejus tempora vixit Iohannes *VVicclef* in Angliâ Papatus oppugnator strenuus; *Bartholus*, *Baldus*, *Maximus Planudes*, *Iob. Bocatius*.]

VII. WENCESLAUS, (A.C. 1378.) filius Caroli IV. natura & educatione admodum vitiosus, Reipublicæ negligens, *vini, quàm imperii curiosior*, ut *Aeneas Sylvius* loquitur. Intestini etiam tunc ingentes motus exorti sunt, cum Civitates Sueviæ, Baviaræ & Franconiæ contra Principes conspirarent, unde Principes vicissim vicinas civitates oppugnandas esse statuerunt. Tandem Wenceslaus, cum nulla in ipsum animadversio, ne quidem squalidus carcer, quicquam proficeret, ab Electoribus de ponte fuit dejectus: cum enim voluptatibus etiam adderet tyrannidem, Pragenses & Proceres Regni eum aliquoties captivum tenuerunt; primum quidem carcere publico, & eo quidem terribissimo quatuor mensibus, ex quo precario, ut tantum lavaret, operâ balneatricis nudæ ipse nudus evasit, in arcem suam penetrans; sed nihilo melior factus iterum capitur & elabitur: tandem clam captus Viennam Austriæ deducitur; ex qua captivitate operâ piscatoris denuò elapsus, & habitu mendici Pragam reversus,

gnum, ut alter Nebucadnezar, sed sine penitentiâ, recuperavit: donec, uti dictum, ab Electoribus accusatus, communi suffragio ab Imperio fuit remotus, postquàm imperasset annos 22.

[Eâ tempestate vixerunt *Paulus Venetus*, *Chrysoloras*, qui Græcas literas in Italiam revexit; Latinâ etiam linguâ excoli denuò inceptâ, Item *Bertholdus Niger* Chymista, & *Monachus Germanus*, qui in perniciem generis humani excogitarunt ferale tormentorum bellicorum genus, quæ à sonitu *Bombardas* vocamus, cùm ex flite excussa scintilla fortè in pulverem sulphuraceum, in mortario servatum, incidisset. Venetî contra Genuenses bombardis primùm usi fuisse dicuntur.]

VIII. *RUPERTUS Palatinus*, (A. C. 1400.) *Wenceslaon* non immediatè successit, sed *Friderico Brunsvicensi*, qui in locum *Wenceslai* *Frankfurti* electus, in reditu ad patrios lares, ab *Henrico Valdeccie Comite*, instinctu *Moguntini*, prope *Frizlariam*, occisus est. Huic ergò *Friderico* *Rupertus* successit. Hic Imperio restituere cogitavit, quæ à suis antecessoribus alienata fuerunt, inprimis *Mediolanensem Ducatum*, & *Insubriam* priùs *Galeacio*, *Mediolanensi Duci* concessam, sed à fati in aliam viam re-tractus, obiit. Imperii ejus anni numerantur 9. Mens. 9.

IX. *JODOCUS BARBATUS*, (A. C. 1410.) *Marchio Moraviae*, *Caroli IV.* ex fratre *Henri-*

conepos; brevis Imperio, & ad res gerendas ineptus: extat ejus constitutio, quod *status Imperii Imperatori ipsi resistere possint, si contra ordinationes Imperii fecerit, absque nullo crimine rebellionis & fidelitatis.* Goldast. Imperaravit 5. Menses.

X. SIGISMUNDUS, (A.C. 1411.) Caroli IV. filius, Wenceslai frater, Hungariae & Bohemiae Rex: Imperator bello, & secundo conjugio, ob conjugis Barbarae, Hermannii Comitis Ciliae filiae ineffabilem libidinem, satis infelix, sed propria virtute nulli Principum secundus. Is interfuit Constantiensi Concilio, contra tres Pontifices, *Iohannem XXIII. Gregorium XII. & Benedictum XIII.* coactum, quibus ob varia vitia depositis, substitutus fuit *Martinus V.* cum temporis non obstante salvo conductu, quem Imperator dederat, combusti fuerunt *Iohannes Huss, & Hieronymus Pragensis.* Hoc ipso in Concilio *Adolphus Cliviae, & Amadeus, Sabaudiae Comites,* in ordinem Ducum Imperii, & *Fridericus IV. Burggravius Noribergensis,* nec non *Fridericus Bellicosus, Misniae Marchio,* Electores ab Imperatore creati fuerunt. Tunc etiam Academia Rostochiensis fundata. Ad bellum Turcicum iturus, bello Hungarico implicatur, in quo *Iohannes Ziska,* monoculus, sed natalibus splendidus, & belli gloriae nulli secundus, Sigismundo multis praeliis gestis, gloriose

riose se opposuit. Summatim, nihil præter meliorem fortunam, quæ in Dei, non hominum, manu est, in hoc Imperatore desideratum fuisse, scribunt. Purpuratis, maledicentiam Germanorum apud eum accusantibus, respondit; *An vobis grave videtur, illos malè loqui, cum nos malè agamus?* Objicienti ministrorum nonnulli, quod ditioribus multa, egenis nihil largiretur, duabus pyxidibus, alterâ auro, altera plumbo impletâ in optionem oblatis, ostendit, *bona & honores non tam humanitus, quàm divinitus, conferri.* Tandem obiit Imperii anno 26. mense 8.

[Eâ tempestate floruerunt viri doctrinâ illustres, *Laurentius Valla, Johannes Huß, Johannes Gerson, Johannes Turrecremata, Aretinus, Flavius Blondus, Foro-Julien-sis, Georgius Trapezuntius, Laurentius Justinianus, Dionysius Carthusianus, Nicolaus Cusanus, Antonius Florentinus, &c.*]

XI. ALBERTUS II. Austriacus (A. C. 1438.) Sigismundi gener, postquam ab Alberto I. occiso, sex Imperatores ex aliâ, quàm Austriacorum familiâ successerant, Princeps virtutum & Charitum choro stipatus & cumulatus, eodem anno Rex Bohemiæ, & Rex Hungariæ, & Imperator Romanus factus, ter coronatus fuit. Bohemiam à Polonis, Hungariam ab Amurate Turca vindicavit; tandem ex immodico peporum esu, ob ingentem æstum, ad refrigerandum

dum corpus, obiit, relictâ uxore gravidâ, quæ *Ladislavum Posthumum* peperit. Imperii ejus annus I. est, & mens. 9.

XII. FRIDERICUS III. (A. C. 1440.) filius Ernesti, Archi-Ducis Austriæ; pacificus Imperator, Principes suos amans, ut pater: contra Carolum Burgundiæ Ducem hostem se magis ostendit, quàm præbuit. Imperium undique turbulentissimum accepit; barbarum causas præbentibus Papis, *Eugenio IV. & Felice V.* item contrariis Conciliis, *Basileensi & Florentino*. Eo regnante, *Pius II.* Pontifex, antea *Aeneas Sylvius* dictus, ab Episcopo Moguntino juramentum exegit, ut nunquam Septemviros convocaret, nisi de Pontificis voluntate: hoc denegantem, dignitate dejecit, substituto ei *Adolpho Nassovio*. Moguntinus contra à *Friderico I.* Palatino, & *Ludovico Bavaro*, cognomine *Divite*, defensus fuit, adversæ factionis exercitu fuso, & captistribus Principibus, *Badensi, Metensi, & Wirtembergenesi*, quibus cùm capti erant, in prima cœna nihil panis appositum fuit, quòd contra belli leges & segetes, & molas omnes, incêdio delevissent. Etiam contra Hungaros, & Austriacos bellare fuit coactus. Cæteroquin summa ab eo pax in Imperio fuit. Fabio enim quàm Scipioni similior, plura cunctando, quàm celeriter agendo confecit. Ejus Symbolum fuit: *Irreparabilem felix oblivio rerum*. Itali scribunt, neminem potuisse

potuisse introspicere latebrosum hujus Caesaris pe-
 ctus. Eo regnante *Uladislaus*, Poloniæ & Hun-
 gariaæ Rex, ab *Amurathe II.* Turtarum Rege,
 ad Varnam victus fuit, dans poenas induciarum
 violatarum. Porro *Friderici* pacifica monu-
 menta sunt *Academia excitata & privilegiis do-*
nata, *Friburgensis*, *Basileensis*, *Ingolstadiensis*,
Moguntina: *Tubingensis* fundata fuit ab *Eber-*
bardo Wirtembergensi Comite. Eo imperan-
 te, etiam *Ars Typographica* inventa est *Argen-*
torati, à *Johanne Gutenbergio*, alii tamen *Mo-*
guntia hoc nunquam satis laudatum inventum
 adscribunt. Tandem anno ætatis 78. decessit
Fridericus Linzii, altero crure prius ob enatum
 carcinoma amputato, cùm imperasset 53. an-
 nos, quos nullus Imperatorum imperando
 attigit; *Ultimus*, qui Romæ coronatus fuit.

[Eo seculo vixit seges virorum illustrium: *Pompo-*
nus Latus, *Platina*, *Bessarion Nicanus*, *Theodorus Gaza*
Cardinalis, *Antonius Sabellicus*, *Marsilius Ficinus*, *Jo-*
hannes & Franciscus Pici, *Mirandula Comites*, *Philippus*
Callimachus, *Hermolaus Barbarus*, *Venetus*, *Johannes*
Jovianus Pontanus, *Angelus Politianus*, *Ambrosius Cale-*
pinus, *Hieronymus Vida*, *Johannes Trithemius*, *Rudolphus*
Agricola, &c.]

XIII. MAXIMILIANUS I. (A.O. 1493.) *Fri-*
derici III. & *Leonora Portugalensis Regina* fili-
 us, *Aquisgrani Rex Romanorum*, superstitè
 adhuc patre, coronatus: *Caroli Burgundia* u-
 nicam filiam *Mariam* castissimam & pulcher-
 rissimam

rimam duxit, loco dotis Belgii provincias ac-
quirens, quas tamen uxore præmaturè ex casu
equi mortuâ, filio *Philippo* consignavit. Varia
& gravissima bella gessit, vario eventu, ut peri-
culum mortis vix evaserit. A Brugenlibus per
9. menses captus, suis oculis nobiliores suos
aulicos decollari conspexit, cum momenta-
neo horrore idem fatum metuens. Celebratis
à morte patris Wormatiæ comitiis, *Judicium*
Camera Imperialis instituit, & *Eberhardum* Co-
mitem Wirtembergicum Principibus Imperii
adscivit, hunc honorem non ambientem. In-
ter alia bella etiam Helveticum ei grave fuit,
dum octies cum Helvetiis conflixit, ad eos re-
ducendos sub Imperii jugum, iis tamen paci-
scendo libertatem reliquit: quorum exemplo
rustica seditio de abolendo Magistratu exar-
sit, initiis in pago ditionis Spirensis, *Bunder-
grumbach*/ exortis: horum fœdus appellaba-
tur *Bundschuh*. Helveticum bellum excepit
Bavaricum, ob *Georgii Divitis Bavari* testa-
mentum, quo genero *Ruperto*, *Philippi* Electo-
ris Palatini filio, legata disposuit, quæ Imperio
præjudicaverunt. Hujus belli occasione Dux
Wirtembergicus *Maulbronnensem*, Noriber-
genses *Altorfannum tractum* Palatinatui detra-
xerunt. Post secutum fuit decennale bellum
cum Veneris, quo hæc Respublica gravissimè
afflicta fuit. Memorabile est, cum Legati Ve-

netorum Romanâ voce Maximiliano bellum
indicerent; *S. P. Q. Venetus indicit bellum Ma-*
ximiliano, Maximilianum placidè respondisse:
Ite, & gerite bellum simili stultitiâ, quâ indixistis.
Filiū, uti dictum habuit *Philippum* Belgarum
Principem, qui ductâ *Johannâ*, Ferdinandi &
Isabellæ Hispanorum filiâ, familiæ Austriacæ
Hispaniam, Siciliam, Neapolin, Indiasq; tunc
primū inventas, nomine dotalitiorum acqui-
sivit: anno verò ætatis 28. decessit, duobus fi-
liis, *Carolo & Ferdinando*, & filiabus quatuor
relictis, superstite adhuc *Maximiliano* patre,
annis aliquot. Tum temporis *Selimus*, Turca-
rum Imperator, devictis Regnis Orientis, re-
versus in Thraciam, orbi Christiano terrâ ma-
riq; bellum minitabatur, cui Maximilianus
pro Imperio vigilantissimus, quàm potentis-
simè resistere parabat, cujus conatus tamen
mors, quam incautus Medicus suo pharmaco
multum accelerasse putatur, impedivit; mors,
inquam, inexpectata Imperio, sed non Maxi-
miliano, qui mortalitatis memor, triennio an-
te mortem, funebrem capulum, è querno li-
gno, secum circumferri jussit, cavitq; testamen-
to, ut corpus suum exanime rudi linteo invo-
lutum, sine ullâ exenteratione, huic capulo in-
ferretur, & vivâ calce, ut citò putresceret, in-
persum, in quietem poneretur. Hic Maximi-
lianus ab infantiâ in nonum ætatis annum elin-
guis

guis fuit, sed progressu temporis tam facundus, ut supra patriam linguam, Latine, Gallice, Hispanice, Italice, eleganter loqueretur. Præceptorem primum habuit *Petrum*, Novæ civitatis deinceps Antistitem, importunum pædōtribam, utpote solas Dialecticas argutias doctum, ad quæ capeffenda Maximiliani pueritia apta non erat, qui optimam indolem verberibus à literis magis absterruit, quàm ad eas amandas excitavit; quâ de scholasticâ tyrannide Imperator dicebat: *Si hodie Præceptor meus viveret Petrus, quanquam multa Præceptoribus debeamus, efficerem, ut eum instituisse me pœniteret.* De hujus Herois ingenii profunditate Judicium fiat ex speciminibus, quæ edidit. Primus inter omnes Principes singulorum genealogias indagavit. Interdum philosophabatur, ingeniosè de rebus naturalibus disputans, acriùs disserens de rebus sacris: in ipsâ Medicinâ haud rarò magna experimenta exhibens; Solis Jureconsultis *Bartolum* & *Baldum* crepantibus, parùm æquus. Ipse res gestas suas poëmate teutonico emblematicè conscripsit, libro titulum *Thewordanc* præscribens, fingens curiositatem & invidiam, quasi personas comicas, quas prudentiâ suâ aut vitaverit, aut vicerit: cujus poëmatis clavis extat apud Sebastianum *Grancfen* in Chronico Germanico. Si, quibus virtutibus laudatissimus hic Imperator claruit, dicendum

dum esset, iusta oratio non sufficeret. Summa humanitas in Majestate summâ, & summa majestas in humanitate summâ. Corpore erat in omnibus expeditionibus laboriosissimo: nec æstus, nec frigus, nec comœdatis penuria eum frangebatur. Tantâ valebat memoriâ, ut quem semel viderat, is longo pòst tempore ab eo ceretò agnosceretur. Prudentissimus injuriarum dissimulator, & per hoc multarum molitionum in se dissipator. Justitiæ tantus assertor, ut loca suppliciiis destinata præteriens, venerabundus soleret dicere, *Salve Justitia*. Militaris disciplinæ excultor gravissimus, & machinarum bellicarum excogitator ingeniosissimus. Ob venationis & aucupii studium, quo plurimum delectabatur, ut etiam cum summo vitæ periculo in altissimis rupibus capreas sectaretur, à quibusdam culpatur: sed leve, & veniale in tanto Heroe vitium. Tàm castus & pudicus, ut virgini exemplo esse potuisset. Iturus cubitum, ne quidem cubicularium ad se exuendum admisit. Dum ægorabat, præ verecundia urinam paucis concecit Medicis: Testamento cavuit, ne mortuo sibi induerentur feminalia aut caligæ, ne in cujusdam arbitrio esset, etiam cadaveris denudatio. Symbolis his delectabatur: *Tene mensuram, & respice finem*. Item, *Charitas non expectat egentis petitionem, ubi necessitatem videt, priusquàm petatur, opitulatur, &*

auxilium offert. Imperii ejus anni numerantur
25. menses 5.

[Circa hæc tempora florere *Gabriel Biel, Johannes Râuchlin, dictus Capnio, Johannes Nauclerus, Johannes Stöfflerus, Vilhelmus Budaus, Desiderius Erasmus, Philippus Melanchthon, Johannes Reysersberg / Beatus Rhenanus. &c.* cum primis LUTHERUS, Papæ Leoni, ejusque indulgentiarum præconibus anno 1517. sese opponens, thesibus suis numero 95. templo Arcis Wittembergensis affixis, ex quo Reformationis Evangelicæ primordium.]

XIV. CAROLUS V. (A. C. 1518.) *Maximilianus* è filio *Philippo* nepos : natus Gandavi in Flandria, à juventute ita informatus, ut anno ætatis 15. egregia specimina futuri regiminis ediderit. Hinc Belgii administratione maturè susceptâ, obortis lachrymis Deo gratias egit, quòd tam amœnâ provinciâ ab ipso donatus esset, cùm Ultrajecti eam ex editissima turre in circumjacente planitie aspiceret. Cognitâ avi materni morte, statim *Castella & Hispania* Regis titulum usurpavit. Sicuti etiam avopater-
no electus Imperii Imperator successit, *Francisco Galliarum Rege* frustra id ambiente. Susceptum ejus Imperium varia, & ea quidem gravia bella ponè secuta sunt. Eo regnante, rusticorum tumultus, longè latèq; in Germania plenis velis erupit, quem decennio pòst fanatica in Westphalia secuta fuit seditio. Bellum primum extra Germaniam gestum, fuit *Gallicum*, contra *Franciscum*

ciscum Regem Gallia, quo ipsum Franciscum, & in Italia urbem Romam cepit, ob Pontificem *Clementem VII.* qui in foedere contra Carolum erat. Dehinc secuta *expeditio Asiatica*, qua *Muleassem* Tuneti Regem restituit, & oras Siciliae atque Italiae à Pyratibus liberavit: tandem alea belli biennio post infelicitè repetita, cum suis periculose, ut prius victoriosè, regressus est; *Se malle, dicēs, unum Christianum servare, quàm mille Mauros, Turcas & Pœnos occidere.* Asiae bellum excepit in Austria *Turcicum*, quod *Solimannus* non sustinuit, sed in Thraciam, Carolo non expectato, & arctissimam Viennae obsidione soluta, praeda onustus, rediit. Varia quoque erant bella in Germania; *Wirttembergicum* contra Ducem *Ulricum*; *Clivense*, de possessione Geldriae; *Brunsvicense*, ab Henrico Brunswicensi natum, & quod omnium gravissimum fuit Principibus Protestantibus, *Smalcaldicum*, cujus *ἀφορμῇ* causa, initia, consilia, conflictus, progressus & eventus, passim apud Historicos, cum primis *Horlederum*, *Sleidanum* & *Thuanum* extant: *Smalcaldicum* dictum, quia Evangelici, auditis Pontificiorum minis, Smalcaldiae foedus defensionis mutuae sanciverunt. Helena, pro qua in hoc bello saltabatur, fuit Religio, quae armis nunquam fuit coacta, multò minùs si verbo Dei nixa est, victa, aut expugnata; quod non nemo inter Pontifici-

officios, victis & captis Saxonix Electore, & Hassix Landgravio, dixisse fertur: *Victos esse Principes, sed causam triumphare.* Laboravit quidem Carolus in Germania Philippo filio Imperium relinquere hæreditarium, sed præter Ordines Imperii, obstabat ei ipse frater *Ferdinandus*, jam tum non sine Ordinum offensione factus Romanorum Rex, qui hanc ipsam in spem filium *Maximilianum* educaverat. Tandem resignato Electoribus Imperio, & hæreditariis Regnis filio Philippo traditis, quod reliquum vitæ erat, invictissimus Imperator Monasticum esse voluit, à confessionibus juxta se habens *Constantinum*, virum gravem & pium, cujus suavissimis consolationibus mirificè erectus fuit. *Hinc in solo crucifixo se omnem salutis spem collocasse*, Bernhardi verbis confessus, sumpto viatico, *in me mane*, dixit, *dulcissime Servator, ut ego in te maneam*: in quæ verba deficiens, examulim evangelicè finivit. Hujus Imperatoris fortunæ & laudes integros libros, quorum septem *Guilielmus Zenocarus*, ejus olim consiliarius, conscripsit, requirunt. Non tamen negligenda apophthegmata, ex quibus ejus gravitas, prudentia, & virtutum aliarum cumulus colligi debet. A Gallis laudatus, respondit, *Laudes illas existimare se eò pertinere, ut commonefiat, qualis esse debeat.* Querentibus *Antonio Levâ*, aliisque Ducibus, quòd non, ut *Julius*

lius Cæsar, & Alexander M. victoriis suis
iueretur ad amplificandam potentiam, respon-
dit, *Alexandro & Iulio in bellis gerendis unum
fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis au-
tem Regibus duos esse propositos, honorem, & ani-
ma salutem.* Legati Veneti inculpationem, tar-
ditatem exprobrantis, nihil offensus diluit
*Mundum, inquiens, nunquam à bellis quieturū,
aut respiraturum, si eā celeritate, quam res &
causæ plerunque postulant, bella statim moveret.*
Pontificibus frustra Concilium promittentibus,
dicebat; *Concilium Dei Consilium est.* Cùm reli-
gionis & Turcici belli negotium in comitiis
sæpè frustra tractaret, *Diata*, dicebat, *diatam
parit, & partus suffocat matrem.* Conspectis
ad Ingolstadtium Protestantium castris, quæsiuit
Suntne isti omnes Germani? Subdens; *benè est,
citò eis deerit consilium, & pecunia, & concordia.*
De Principe quodam bellum moturo, dixit:
*Ignorat ille, quid ad Bellum requiratur; In
comparando bello inquiebat, se caput sumere ab
Italīs, brachia & manus ab Hispanīs, pectus
à Germanīs, ventrem & pedes ex reliqua gentium
colluvie. Nervos belli esse pecuniam, comæatus,
milites: si ex iis aliquo carendum esset, militem
veteranum se electurum esse, reliqua duo ex hoste
comparaturum.* De Francisco, Gallix Rege
pugnam semper detrectante, dixit, *optare se,
Gallo vel plus audaciæ, & felicitatis, vel minus*
ver-

verborum & odiorum inesse. Sic etiam, re exigente, severa protulit apophthegmata. Consiliariis ejus consulentibus, ne Imperium deponeret, sed aliis ad regendum per suam auctoritatem relinqueret, respondit: *me presente ita res administrastis, ut omnes de vobis conquerantur, quid fieret, si consiliis & rebus gerendis ipse non interesset?* Admonitus aliquando, ut militibus Germanis ebrietatem prohiberet, respondit; *id perinde esse, ac si Hispanis interdicerem, ne furarentur.* De Hispanorum ad Wittebergam exercitâ crudelitate & libidine comotus dixit: *Profecto, si quod aliquando mihi accidet ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera mihi accidet.* Cùm aliquando Genuæ Oratorem Latinè perorantem, non satis plenè percepisset, tristi & ingenuo ore confessus est, *dare se nunc puerilis incuriæ pœnas, & præsagium Hadrianum Præceptorem fuisse, qui hanc pœnitentiam ei prædixisset.* Adulteria & libidinum turpitudines toto pectore execratus est: cùm *Farnesium*, Pontificiarum copiarum Ducem, quasdam matronas per vim stuprâsse intellexisset, prehenso gladii capulo dixit, *si adesset impurus ille manu meâ eum confoderem*, jussio stupratore in Italiam regredi. Interrogatus, cur *Luthero* Salvum conductum præstaret, respondit, *Fidem rerum promissarum, etsi toto Mundo exultaret, tamen apud se consistere oportere, nec ullius*

rei ergò labefactandam, aut mutandam, &c.
 Hinc à bonis & sapientibus quibusdam vi-
 ris *Miraculum naturæ sui temporis* dictus. Edi-
 cta asperiora, quæ Protestantium confessioni
 opposuit, non tam virtutibus ejus, quàm can-
 dori deferentium præjudicant, qui optimo Im-
 peratori orthodoxam Confessionem exosam
 reddiderunt. Imperii ejus anni numeran-
 tur. 40.

XV. FERDINANDUS I. (A.C. 1558.) Filius
 Philippi, Regis Hispaniarum, Caroli V. Fra-
 ter. Primum Electus Romanorum Rex, re-
 clamante Electore Saxonix, *deferri Imperium ad*
exterum, contra Auream Bullam. Tandem Ca-
 rolo fratre Imperium resignante, unanimi E-
 lectorum consensu Francofurti Imperator de-
 claratus fuit, cui declarationi Papa, tanquam se
 inscio factæ, reclamavit. Auspicia Ferdinandi
 Imperii fuerunt pacifica, conciliatis inter se
 Principibus, qui ob reliquias ex bello Alberti
 Brandenburgici, controversias habuerunt: Quin
 inter ipsos Evangelicæ & Pontificiæ religionis
 assertores pax religiosa, & Transactio Passavi-
 ensis ejus autoritate fuit constituta, Ergò paci-
 fici Imperatoris filius *Maximilianus*, Electorum
 suffragiis, Francofurti Romanorum Rex renun-
 ciatus fuit, ut qui successor erat virtutum patris,
 esset etiam successor coronæ in Imperio. Reli-
 gionis conciliandæ studiosissimus, vehementer
 ga-

gavifus est, cum paulò ante mortem Pontifici-
um Diploma, de potestate utriusque speciei in
sacrâ Cœnâ Laicis exhibendæ, ad Archiepisco-
pum Salisburgensem mitteretur. Uxorem *An-*
nam, Ludovici, Pannoniæ Regis, sororem ha-
buit, ex qua 15. liberos tulit, & in iis 3. masculos,
Maximilianum Imperatorem, Regemquè Bo-
hemix; *Ferdinandum*, cui Tirolis; *Carolus*,
cui Stiria, Carniola & Carinthia, more ger-
manico, celsere. Religionem non tam armis
cogere, quàm colloquiis & collationibus con-
ciliare semper studuit. Literas & literatos im-
pendiò fovit, libellumquè Erasmi de Instituti-
one Principis semper in manibus habuit. Ab
Alvaro Osorio Præceptore fideliter institutus,
Ciceronis de Officiis præcepta puer ita hausit,
ut ea Rex & Imperator, magno usu ad praxin
transtulerit. Imprimis historiarum fuit aman-
tissimus, in prandio sæpè Sleidani lectioni va-
cavit: Inter Magistros inprimis *Ludovicum Vi-*
vem, & *Erasmum* imitabatur, per sanctè aliquo-
ties asseverans, se gemmas & thesauros malle
perdere, quàm literas nescire, quas permodi-
cas se scire aiebat. Naturâ clementissimus erat,
Rudolphi atavi sententiam sæpiùs inferens; *Se-*
verum & *immitem fuisse me aliquando pœnituit*,
placabilem nunquam. Cubicularium qui humi-
lem mulierem ab accessu suo arcuerat, acriter
increpavit, dicendo, *si nos excludimus inopes à*

conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal Dei eveniet? cum in venatione Magistro venationis aliquando fasciculum supplicationum daret, ad summam earum colligendam, & Venator, se id nescire, responderet, ipse reposuit; Ergo sinite me alere scribas, qui id possint. Fidei, ipsis hostibus datae, fuit servantissimus, ut etiam arces per traditionem sibi oblatae constanter recusaverit, quam virtutem ipse Solimannus in eo laudavit. Si enim dicebat aliquando, ex duobus alterum me ferre oportet, levius rerum, quam fama jacturam subibo. Castissimum fuit ejus conjugium cum uxore Annâ quindecies puerperâ. Esse enim, aiebat, honesti Principis, in conjugio castè vivere. Tanta erat ejus temperantia & sobrietas, ut Cæsarem Ferdinandum I. nunquam visum esse ebrium constanter asserant. Cum dicenti, eveniente aliquo casu præter expectationem, Accidit in puncto, quod non speratur in anno, aliquis Consiliariorum subjiceret; Perditur in puncto, quod non reparatur in anno, denuò subjunxit: Incommodo isti medentur pia preces, & sapiens consilium. Ejus Symbolum fuit: Fiat justitia, & pereat Mundus! Tandem præeunte levi febre, aquâ intercute, placidissimè obdormivit, prædefiniens obitus sui diem, cum solus regnasset annos 6.

XVI. MAXIMILIANUS II. (A.C. 1564.) *Ferdinandi, & Annae Vladislai, Poloniæ & Hun-*

gariz Regis, filiz pientissimæ, filius, qui puer ad *Carolus* patrum in Hispaniam missus, cum ejus filio Philippo optimè educatus fuit. In bello Carolo semper à latere fuit: exinde argumentum sumatur de ejus tyrociniis, quæ puer posuit. Reversus in patriam, pacificationem Passaviensem, commune Germaniæ πολιτεῖαν constitutum invenit, ipse toto Imperii tempore pacis & justitiæ amantissimus: exinde optimis auspiciis vivo & præsentē patre Ferdinando Rex Romanorum, & eo mortuo, Imperator fuit constitutus. Primorum ejus comitiorum, quæ Augustæ Vindelicorum instituit, acta fuerunt de pace in religione & regione conservandâ, & Turcico bello gerendo. Ipse *Augusta*, Saxoniz Duci, insignia sub aperto cælo, magnâ cum solennitate, contulit, Austriacæ ditionis Nobilitati doctrinam Augustanæ Confessionis liberam concessit, hæc lege, ut secundum pacificationem, in religione factam, quietè, piè & modestè viverent. Spirensium, quæ indixerat, comitiorum scopus principalis erat pax continuanda. Biblia sacra, in Hispanicam linguam transposita, dono accepit à *Friderico III.* Electore Palatino, quæ benignè accepit, promittens, *se ea lecturum*. Ejus Legatorum interpositione decennale bellū inter Daniæ & Sueciæ Reges, Stetini Pomeraniæ æquè fuit compositum: tantūm abest, ut se immiscuerit exterorū bel-

bellis, ut ea magis componere laboraverit. Hinc etiam ab exteris amatus, ut Rex Polonia in Polonia electus, & publicè proclamatus fuerit. Comitia Ratisbonæ novi Regis Romanorum creandi causâ indixit: Is erat *Rudolphus II.* ejus filius, à Rudolpho Habsburgensi in Austriacâ familiâ, decimus. Tandem comitiis ibidem repetitis, de reprimendo Turcâ curam suscepit, ubi inter manus Ordinum Imperii pientissimè, & ex animâ evangelicè, finivit: nam interrogatus à Neostadienti Episcopo, *An in fide Christi vellet mori?* respondit: *Non aliter.* Princeps æquitate animi, prudentiâ & justitiâ insigni, & in quo ad summam fortunam nihil meritò desiderasset, nisi firmiorem valetudinem. Ex sedecim liberis, quos ex conjugē Mariâ Caroli V. filiâ tulit, superstites ei fuerunt *Rudolphus II.* ejus in Imperio Successor. *Ernestus*, qui in Belgio decessit, *Matthias*, fratris Rudolphi in Imperio Successor, *Albertus*, Cardinalis, Item *Anna*, quæ Philippo Hispaniæ & *Elisabetha*, quæ Galliæ Regi, Carolo IX. nupsit. Longum esset, ejus numerare virtutes. Pietas illarum caput erat; Ejus Symbolum fuit: *Dominus providebit.* In negotio religionis, quod in Germania multis ab hinc annis agitarum est, eam rationem servavit, ut cum à sacris Majorum non ex professo recederet, non propter ea Protestantibus suspectus fuerit, mediam emendationis

dnis viam totâ vitâ consecratus, cui etiam post
 Concilium Tridentinum, ad finem perductum,
 insticit, impetrato suis calicis usu à Pontifice,
 quem & pro Sacerdotum conjugio sæpius in-
 terpellavit, sed nullo exitu. Audita etiam fertur
 præclara ejus vox ad *Guilielmum Olmucensem*
Antistitem; *Nullum peccatum gravius esse, ne-*
que ullam tyrannidem graviolem, quàm Conscien-
tis velle dominari, addito insuper, *Qui in Con-*
scientias imperium sumant, eos coeli arcem in-
vadere. Plura ejus apophthegmata, insignem
 pietatem, sapientiam & justitiam spirantia,
 longum esset referre, quorum tamen pauca huc
 reponenda. Gratulanti cuidam de anno 49. æ-
 tatis completo, ut *Clymaeterico*, respondit:
Anni omnes sunt clymaeterici. Etiam adolescens
 de nimia lenitate sui Præceptoris aliquando ad
 patrem querulus dixit; *Se ista lenitate, &*
erga se reverentiâ Præceptoris, diu sub ferulâ hæ-
surum. Chymico pro 20. florenis, in carbonum
 sumptus inpendendis, aureos montes promit-
 tenti, respondit; *Mirari se, tantillum subsidium*
tot annis Cræsi opes non comparasse. Consuetas
 nonnullis leges, sed variè ad casus deflexas, ce-
 reos nasos appellavit. Literatorum tantus Fau-
 tor & amator erat, ut Aulam haberet ob decora
 in omniumque rerum scientiâ exercitata inge-
 nia, nulli Academia secundam. Hinc, ut Ve-
 spasianus, *Amor & deliciae humani generis in pu-*
bli-

blicis elogiis appellatus. Imperii ejus anni sunt 12.

XVII. RUDOLPHUS II. (A. C. 1575.) *Maximilianus* II. filius, successit patri in Imperio: cujus Regimen multa memorabilia in Statu Ecclesiastico & Politico, insigne fecerunt, quorum angustia hujus paginae non est capax. Eo regnante, *Gebhardus Truchses*, Episcopus Coloniensis, ducta uxore, subditis Confessionem Augustanam liberè amplectendam, concessit. Hinc Episcopali Dignitate privatus. *Ernestum Bavarum*, Alberti filium, successorem habuit. Eo imperante, Calendarium Gregorianum introductum; Frater ejus *Maximilianus* frustra in Regem Poloniae electus; Archiepiscopatus Argentinensis, post obitum *Manderschidii*, inter *Carolum* Lotharingiū, & *Iohan. Georg. Brandenburgicū*, in duas partes distribut⁹; Turca in Hungariā & Transsylvaniā fortiter oppugnat⁹; *Mendoza* Hispanus hostiliter in Westphaliā invectus; Ordinum Belgii Status magis magisque stabilitus; *Calvinismus* non sine magno Marpurgicorum motu in Hassiam introductus. *Henricus Julius*, Dux Brunsvicensis, ad urbem Brunsvigam, cui inhiabat, oppugandam, armis, frustaneo conatu, cinctus; & aliquot Comitibus institutis, tandem cum hæreditario nominis Christiani hoste, Turcarum Imperatore, pax in 20. años constituta fuit; in Imperio tamen ne
sic

sic quidem belli fomitibus extinctis. Proscri-
 ptum enim *Donavverda* à Bavariæ Duce in po-
 testatem redigitur, novâ diffidentiae aleâ inter
 Imperii Status jactâ; Fratrumque gratiâ, puta,
Rudolphi Imperatoris, & *Matthiae*, valde lan-
 guidâ, dum *Matthias* *Rudolphum* armatâ ma-
 nu coëgit ad facienda petita, donec incendium,
 interventu Statuum *εἰρηνοπολιῶν*, amicâ reconci-
 liatione fuit sopitum. Novis tamen subinde
 flammis in Imperio fumigantibus, donec pro-
 gressu temporis incendium, quod nunc flagrat,
 erupit. Mortuo *Düsseldorpii Johanne VVilhelmo*,
 Duce *Juliae & Cliviae* sine hærede masculino, *Ele-*
ctor Brandenburgicus, & *Philippus Ludovicus Pa-*
latinus Neoburgicus, de Successione concertâ-
 runt, quibus amicè convenientibus, Saxonum
 nova interveniebat prætenfio. Subscuta de-
 hinc è vestigio Evangelicorum *Vnio Polonica*, &
Pontificiorum Liga Catholica, duo Angulares
 lapides motuum, in quibus ferè ad interneci-
 onem cespitavit Germania. Primum inquie-
 tudinis specimen fuit *Bellum Juliacû & Alsat-*
icum, Protestantium copiis gestum, interventu
 tamen Ducis Lotharingici, *Johannis Reinhardi*,
Comitis Hanoviensis, Legatorum *Argentora-*
tensium, & *Nobilitatis Alsaticæ*, compositum.
 Mortuo *Friderico Palatino IV. Johannes Palati-*
nus Bipontinus, ex Electoris Testamento, *Pa-*
latinatûs Administrator successit, cum vi Au-

rex Bullæ, Dux *Philippus Ludovicus* Neoburgicus, proximior agnatus, succedere debuisse, hinc nova dissidendi scintilla. Tandem placide obdormivit *Rudolphus*; Princeps, cujus virtutes in ore omnium jucundissimâ memoriâ sunt celebratissimæ, Authoritate Imperatoriâ ipsum flagrasse, testabantur Principes, quos suâ Majestate qualiterruit; Legati item Persici, Turcici, Mosci, per quos isti Dynastæ & fœdus & amicitiam *Rudolphi* ambiverunt. Literatorum Mæcenaserat incomparabilis, ipse omni in disciplinâ literatissimus, quod vel ex solis Tabulis Rudolphinis, à *Tychone* inceptis, & à *Keplero* continuatis, est conjiciendum. Latine egregie doctus, ut ipse disertissimus ex tempore Oratoribus responderit, præter linguas, Hispanicam, Gallicam, Italicam, Bohemicam, quas egregie calluit. In Mechanicis vix habuit secundum: Pictor, Aurifaber & horologiorum artifex ingeniosissimus, ut qui ipse coronam auream, & mensam ex meris gemmis fecerat. Cibi potusque parcissimus. Gravis Imperator non nisi gravibus viris conversari gavisus, moriones ferre non potuit. Symbolum ejus erat: *Omnia ex voluntate Dei*. Imperii ejus anni numerantur 35.

XVIII. MATTHIAS, (A.C. 1612.) Hungariæ & Bohemiæ Rex, frater *Rudolphi*, ab Electoribus Francofurti in Imperatorem electus, coro-

natus ibidem, ejus Imperio magis magisque à quiete in turbas declinante. Sua enim gravamina Uniti Principes, sub *Rudolpho* remonstrata, in comitiis conqueri perrexerunt; *Mülhemium* extrui inceptum, inhibitorio Cæsaris mandato impeditum, solóque adæquatum: Turbæ & seditiones *Francofurti* & *Wormatiæ* ob exactiones *Judæorum* exarserunt, quas severâ Cæsaris animadversione suppressi oportuit: Incendium disfidii *Brunsvicensis* inter ducem *Ulrico-Fridericum*, *Henrici Julii* filium, & *Brunsvigam*, in apertum bellum exarsit, quod non, nisi utrinque multis millibus virorum cæsis, componi potuit. Etiam à *Venetis Ferdinando* Archiduci *Græciensi* bellum illatum: *Heilbronnæ* à Protestantibus & Statibus Imperii Unitis Conventus fuit habitus, quem Cæsar *Matthias* ipsis exprobravit. *Ferdinandus* Archidux, consentiente & petente *Matthiâ* Imperatore, Rex *Bohemiæ* & *Hungariæ* fuit electus, capto à *Ferdinando* & *Maximiliano* Archiducibus, clam *Matthia*, Cardinali *Cleselio*, & in *Stiriæ* fines abducto, ob rerum administrationem, uti incusabatur, malam, & seminatam inter Archiduces discordiam, donec vel tandem sub cinere gliscenres in *Bohemia* bellorû flammæ in apertum eruperunt incendium, defenestratis in *Aula Pragensi Wilhelmo Slavata*, supremo *Judicii Provincialis Præfecto*, item *la-*

roslao Borzita Smezanski, unà cum Secretario *Paulo Michna*, qui se Proceribus Regni, relevationem gravaminum urgentibus, opposuerunt, quæ defenestratio causa fuit belli Bohemici, quo etiam vicinæ Germaniæ, totiusque Imperii tecta, nō secus, ac flagrantissimo incendio ardere inceperunt, ut modus grassanti flammæ triginta ferè annis statui non potuerit; quæ clades statim à primordio eruptionis tantò funestior fuit, quò instantior erat suprema Matthias Imperatoris lux, quem Deus singulari consilio ex fluctibus imminentibus, qui de hinc indies iracundiores fuerunt Adriâ, exemit; cùm vixisset annos 62. imperasset annos 6.

XIX. FERDINANDUS II. (A. Chr. 1619.)
Ferdinandi I. nepos, Caroli Archiducis filius.
 Hic Francofurti unanimi Electorum suffragio in Imperatorem electus, Imperium adivit dissensionum flammis undique periculosum, proximum Regni Bohemici parietem jam tum præ oculis suis intuitus vehementissimè ardentem, ex quo bellorum mala progressu temporis eò ruinarum progressa sunt, ut Ilias scribenda esset, si quis Prudentissimi Imperatoris vitam, acta, & res gestas prosequi vellet: Calamus noster purus manet adulationis, si Imperatorem Imperii Principibus in exemplum virtutum multarum in sua generatione ditissimum dicamus, etiam quod ad devotionem
 erga

erga religionem & Ecclesiam suam attinet; quâ si tam Evangelicus fuisset, quàm fuit Pontificius, Constantinum, vel Carolum Magnos æmulari potuisset: tam erga Ecclesiasticos suos munificus, ut importunis eorum flagitionibus victus Edictum de restituendis Evangelicorum Ecclesiæ bonis Imperio año 1629. intimaverit; eam autem aleam belli denuò in Germania jecerit, cujus in eventu ipsos Ecclesiasticos pœnituit, & pœnitebit, donec memoriam cum voce non perdent. Anni ejus Imperii fuerunt 18.

XX. FERDINANDUS III. (A. Chr. 1637.) *Ferdinandi II. Filius*, Ratisbonæ ab Electoribus in Romanorum Regem electus, victorioso pater Imperator in Imperio successit, cujus rebus & temporibus dicendis suo tempore non deerunt Ingenia. Eo florente, candidior est penna, quæ silet, quàm quæ vocabula, adulationis suspecta, pingit. Non tamen abs re fuerit, si Majestatis suæ Imperium ob pacem anno 1648. in Westphalia conclusam, & anno postero executione firmatam, prædicemus AUGUSTISSIMUM, quâ sub Imperatoriâ ejus Majestate post triginta continuos annos, quibus Germania in sanguine suo natavit veriùs, quàm stetit, cuilibet licet esse pio, & in religione sua devoto, quamvis *Papa* ob bolos sibi ereptos protestando eam irritam pronunciavit, Deo pacis, vanitatem protestationis merito ridente. Quod be-

neficiū tantum abest, ut dissimulemus, ut potius huic Imperatori, in debitā gratitudinis referam, PACIFICI cognomentum lubentes meritoq; tribuamus: Imperii ejus anni fuerunt 20.

XXI. LEOPOLDUS IGNATIUS, (A. Chr. 1658.) Ferdinandi III. filius Francofurti ab Electoribus fit Imperator; cujus Imperium Deus ab hostibus Imperii, imprimis qui inter eos nominis Christiani hæreditarius est, clementer protegat & conservet.

CAP. IX.

Synchronismus Ecclesiæ Christianæ sub decursu Monarchiæ quartæ.

Quomodo se habuerunt Res Ecclesiæ Christianæ à nato Salvatore Iesu Christo, usq; ad tempora nostra?

QUAM commodissima videtur esse ἀποτάξις synchronismi ecclesiastici, temporibus Novi Testamenti cum Monarchia Romana decurrentis, si consideretur 1. Gentilium ad fidem Christi conversio. 2. Hæresium contra fidem Christi Irruptio. 3. Fidelium propter fidem Christi Persecutio. 4. Eorundem in fide Christi divina conversatio & Protectio.

I. GENTILIUM AD FIDEM CHRISTI CON-
 VERSIO, exacto à Salvatore nostro Jesu Christo
 Redemptionis opere. 1. conspicitur in Aposto-
 lorum, quorum sonus exivit in omnem terram,
 prædicatione Evangelicâ; *Petri*, qui prædica-
 vit potissimum Judæis dispersis in Asia. *Iacobo*
 statim inter Ecclesiæ nascentis initia Hierosoly-
 mis gladio sublato; *Iohannis*, qui prædicavit in
 vicinis Ecclesiis totius Asiæ; *Andrea*, qui prædi-
 cavit in Scythiâ, Cappadociâ, Galatiâ, Bithyniâ
 Thraciâ, Macedoniâ, Thessaliâ, Achaja; *Phi-*
leppi, qui prædicavit in Scythiâ, & Minori Asiâ;
Thomæ, qui prædicavit in India, & extrema O-
 rientis ora; *Bartholomæi*, qui itidem prædica-
 vit in India, Lycaonia, Armenia &c. *Matthæi*,
 qui prædicavit in Asia, Ponto, Æthiopia; *Iaco-*
bi Minoris, dicti etiam *Alphæi*, qui post Jaco-
 bum Majorem prædicavit Hierosolymis; *Simo-*
nis Zelatæ, qui prædicavit in Ægypto, Libya,
 Persia, Africa; *Iudæ Thaddæi*, qui prædicavit in
 Mesopotamia, Ponto, Perside; *Matthiæ*, qui
 prædicavit in Æthiopia. Quibus in prædicati-
 one non minor fuit *Paulus* Apostolus, Doctor
 gentium, ut ipse de se scribit, quod *abundantius*
illis omnibus laboraverit, 1. Corinth. 15. v. 10.
 quorum temporibus Ecclesiam *Virginem pu-*
ram, & incorruptam mansisse, Eusebius scribit. 2.
 Apostolos secuti sunt *Apostolici viri*, salutaria re-
 gni cœlorum semina per universum terrarum

orbem, ut *Eusebius* inquit, quaquā patet, aucti-
ora reddentes, donec præterlapsis tribus primis
persecutionum seculis, *diffusio manus populi san-*
cti. (Dan. 12. v. 7.) sub *Constantino M.* fuit com-
pleta, & facta solennis integrarum Nationum,
Regnorum & Principatum ad Evangelium
accessio, nempe *Hibernorum, Scotorum, Bur-*
gundiorum, circa annum Christi 433. *Norico-*
rum, circa A. C. 454. quorum Apostolus *Seve-*
rinus fuisse scribitur: *Vandalorum*, circa A. C.
474. *Francorum* cum suo Rege *Clodoveo*, circa
A. C. 496. *Perliæ* quorundam populorum cir-
ca A. C. 528. *Bojorum*, Regulo eorum *Theodo-*
ne Ratisbonæ per *Rupertum* circa A. C. 537. Ba-
ptizato: *Armeniorum*, circa A. C. 574. *Britan-*
norum, cum *Edelberto Centauriorum* Rege, cir-
ca A. C. 602. *Gandavorum*, per *Amandum Gal-*
lum, circa A. C. 612. *Flandrorum*, circa A. C.
648. In primis *Germanorum*, fidelissima Anglo-
rum & Scotorum opera, quam in prædicando
Evangelio Germaniæ navarunt, uti Scotorum
adhuc, quæ passim visuntur, monasteria testan-
tur. Hinc ad Evangelium accesserunt *Franci*,
conversi per *Chilianum*, circa A. C. 688. *West-*
phali, conversi per duos *Ewaldos*, *Album*
& *Nigrum* dictos; & *Frisii*, conversi per *Wili-*
brodum Anglum, ipsorum Duce *Rabodo* victo,
circa A. C. 696. *Thuringi* & *Hessii*, circa A. C.
740. conversi per *Bonifacium Moguntinum*
Epi-

Episcopum, quem *Germanorum Apostolum* vocant, qui diversos Episcopatus in diversis Germaniæ locis instituit ; *Herbipolensem & Eistetensem* in Franconia , *Frisingensem* in Bavaria , cum *cœnobio Fuldensi* in sylva Buchonia, donec Imperium Occidentis ad *Carolum Magnum* fuit devolutum, qui ab A.C. 772. usque ad A. C. 800. adeoque triginta tres annos continuum & difficile bellum contra Saxones gessit , & sæpissimè victis nullam aliam legem tulit, quàm ut abjectâ Idolomaniâ Ethnicâ , Christianam Religionem amplecterentur , quippe colentibus duo Idóla , unum *Irmisul*, alterum *Crodon* dictum , quorum illud *Mercurium*, hoc *Saturnum* designasse putatur. His Idólis deletis, Saxonum progressa est conversio, decem Episcopatibus à Carolo constitutis, *Osnabrugensi, Halberstadiensi, Paderbornensi, Monasteriensi, Hildesheimensi, Verdensi, Mindensi, Bremensi, Magdeburgensi, Hamburgensi*: Non ut Episcopi essent seculares Principes , Episcopatum curâ *Suffraganeis*, quos inceptè vocant, commissâ , sed ut oves & agnos Christi doctrinâ cœlesti ad vitam æternam salubriter pascere, officiũq; bonorũ Pastorum animæ fideliter ipsi agerent, quem ipsum in finem etiam reliqui in Germania Episcopatus fuerunt constituti & fundati, v. g. *Moguntinensis*, cujus Episcopus *Maximus* A. C. 345. graviter refutavit

vit sectam Arii; *Curienfis Rhetiae*, cujus Episcopus *Asimon* A. C. 452. Chalcedonensi interfuit Concilio; *Vindoniensis*, postea sub *Clodoveo* Gallorum Rege Constantiam translatus; *Argentinenfis*, à *Dagoberto*, Galliarum Rege, fundatus, cujus primus Episcopus *Amandus* Aquitanus circa A. C. 640. fuiffe scribitur; *Spirensis*, cujus Episcopus *Ieffius* circa A. C. 348. Coloniensi Concilio interfuit; *Vormatiensis*, qui circa A. C. 500. ex munificentia *Clodovei* primi incepisse vulgò putatur; *Augustanus*, cujus primus Episcopus *Narcissus* A. C. 296. ex Hispania Augustam venisse dicitur; *Herbipolensis*, quem *Bonifacius*, ut supra dictum, Germanorum Apostolus, auxiliis Pipini, A. C. 700. instituit: Sexennio post *Eichstettensi* constituto; *Bambergensis*, A. C. 1007, ab *Henrico II.* Imperatore, ejusque Uxore *Cunigunda* fundatus. Quem ipsum in finem, scilicet ut Episcopi Pastores ovium, non Principes seculares essent, etiam *Carolus M.* ut supra in ejus historia mentionem fecimus, immensas opes in Episcopatus contulit, non contentus curâ conversionis, quam pro populis sibi subjectis gessit; quin ad *Holfatos*, *Ditmarsos*, *Vandalos*, *Ungaros*, *Venetos*, *Slavos* & *Avares*, suo jussu missis præconibus, quorum loquelis hi populi ad fidem Christi informarentur, Ecclesiæ pomœria proferri oportuit, ut accessione horum & aliorum, versus septentrionem popu-
lo-

lorum ad Ecclesiam ; in Occidente quodammodo compensatum diceres , quod per Mahumetanam impietatem in Oriente & Ægyptorum temporis fuit corruptum & amissum. Germanos enim in accepta fide Christi secuti sunt *Dani* circa A.C. 825. eorum Rege *Haraldo*, cum conjuge & proceribus, Moguntia baptizato ; *Avares & Hunni* in Pannonia & Norico, ubi nunc Austria & Ungaria, quos *Vrolphus*, Pataviensis Episcopus, circa A. C. 845. instituit. Hos secuti sunt *Moravi*, instituti ab eodem ; *Bohemi*, eorum Duce *Bersiphojo* circa A. C. 895. à *Methodio*, Moravorum Archiepiscopo, cum *Ludimilla* conjuge baptizato ; *Slavi*, quos idem *Methodius & Cyrillus* instituit ; *Bulgari*, A. C. 865. per *Irmenricum* Episcopum, & Collegas Sacerdotes, informati ; Iterum *Vngari*, prius à fide deficientes, sub Henrico II. Imperatore, cujus Sororem *Cisela*m Rex *Diezon* in uxorem duxerat ; *Poloni*, circa A. C. 965. *Mieszlao*, eorum Principe *Chesna* baptizato ; *Russi*, qui hodie Moscoviam possident, circa A. C. 988. *Vladomiro*, Russiae Duce, Constantinopoli baptizato, & Imperatoris Sorore *Anna* in uxorem ductâ ; *Prutenii*, quibus *Adolbertus*, Episcopus Praegenfis, Evangelium circa A. C. 1008. prædicavit ; *Heneti*, qui sub Henrico II. fidem Christi abjecerunt, quam sub *Othone I.* professi erant, circa hoc tempus ad Ecclesiam redie-

dierunt : restitutis ab *Henrico* Episcopatibus, præprimis *Merspurgenſi*, quos Barbari prius armis devaſtaverant. Labentibus autem in Oriente Chriſtianorum rebus per arma Mahumetica, ſuſcepta eſt Chriſtianorum in terram ſanctam, Duce *Godofrido Bulione*, Lotharingio Principe A. C. 1099. expeditio, Hieroſolymis armata manu Saracenis ereptis, & *Bulione* ſpinis, exemplo Chriſti ita ornari volente, coronato, regno tamen hoc non amplius annis 88. durante, dum per inteſtinum Occidentalium Chriſtianorum in Oriente bellum *Saladino*, *Ægypti* Rege, janua fuit aperta, & Hieroſolymis anno 1187. Chriſtianis denuò ereptis, finis regno impoſitus. Nec dum tamen Evangelio verſus Septentrionem currere deſinente, ad ejus conſeſſionem accedentibus *Pomeranis*, circa A. C. 1114. eorum Principe *Vartislao*, cum totâ gente ab *Othone* Bambergensi Episcopo baptizato; *Vardalis*, quorum ad fidem Chriſti *Pædagogus* & Paſtor *Vvicelius*, A. C. 1154. fato deceſſit; *Boruſſis* ſive *Prutenis* A. Chr. 1164. à *Boleslao* Polono ad Eccleſiam traductis, & poſt defectionem A. C. 1217. à fratribus Teutonicis Ordinis in ordinem redactis; *Rugianis*, A. C. 1168. eorum Principe denuò à *Iaremario* Baptiſſimi ſacris initiato; *Livoniensibus* A. C. 1186. per *Meinhardum*, Episcopatus Rigenſis fundatorem, converſis; *Tartaris*, A. C. 1249. Evangelium profeſſis, quorum Princeps *Erkal-*

laus suam ad fidem Christi conversionem Gal-
liarum Regi per Legatos significavit : *Litua-*
nis, A. C. 1387. ab *Uladislao* Rege in regiâ urbe
Vilnâ, Ecclesiâ Cathedrali, & Episcopatu con-
stituto. Tandem novis Insulis Hispanorum. &
Lusitanorum navigationibus seculo superiori
inventis, & ad Christi fidem, concurrente
quantumvis fermento Papistico, adductis. Ex
quibus omnibus præter propter colligenda est
universalis gentium ad Ecclesiam vocatio, ut
verè cum Regio Psalte exclamare possimus :
Domine, Dominus noster, quàm admirabile est
nomen tuum in universa terra, Psal. 8. v. 2. *Non*
sunt loquela, neque sermones, quorum non audi-
antur voces eorum. In omnem terram exivit so-
nus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum,
Psal. 19. v. 4. 5. Fuit gentilium ad Christi fi-
dem Conversio, sequitur

II. HÆRESIUM CONTRA FIDEM CHRI-
STI IRRUPTIO: *In vobis enim*, inquit Petrus
2. Epist. c. 2. v. 2. *erunt Magistri mendaces, & tunc*
παρεισάξουσιν ἀνθρώπους ἀπωλείας, qui introducent se-
ctas perditionis, assignante Apostolo causam 2.
Thess. 2. v. 10. 11. *Eò quòd charitatem veritatis*
non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet illis
Deus operationem erroris, ut credant mendacio, &c.

Primi seculi hæretici fuerunt Simoniani, à
Simone Mago, Hæreticorum Alpha. Pseudo-
Apostoli, Alexander Hymenæus, & Philetus,
Dio-

Diotrephes, Menandriani, Saturniniani, Basilidiani, Carpocratiani, Gnostici, Cerinthiani, Ebionitæ. *Secundi seculi* hæretici erant Aquilas Ponticus, Valentiniani, Secundiani, Prolo-mæus secundi Successor, Heracleonitæ, Marcitæ Colarbasiani, Floriniani, Sethiani, Abeliani, Cainiani, Adamiani, Ophitæ, Archontici, Angelici, Ascodruptæ, Ascitæ, Cerdoniani, Marcionitæ, Apelliani, Severiani, Enekratitæ, Apostolici, Montanistæ, Tascodrongitæ, Theodotiani, Artemonitæ, Artolyritæ, Alogiani, Noëtiani, Elcesæitæ. *Tertii Seculi* Origeniani, Arabici, Novatiani, Sabelliani, Nepotiani, sive Chiliastæ, Samosatreniani, Agrippiniani, Manichæi, Patriciani, Paterniani, sive Venu-stiani, Tertullii. *Quarti Seculi* erant Ariani, Aëtiani, Eunomiani, Anomæi, Macedoniani, Aëriani, Apollinaristæ, Donatistæ, Gnostici, sive Priscillianistæ, Pelagiani, Marcelliani, Photiniani, Audeani, qui & Anthropomorphitæ, Melitonii, SemiAriani, Massaliani, Helvidiani, Collyridiani, Luciferiani, Joviniani. *Quinti Seculi*, præter aliquot nunc recensitos, hæretici insuper erant Abelonii, Paterniani, Prædestinati, Nestoriani, Moses Cretenfis, Eutychiani. *Sexti seculi* erant Monophysitæ, qui & Theopaschitæ, Acephali, qui & Severitæ, Agnoetæ, in Damianos, Paulianos & Peritas divisi, Jacobitæ, Armenii, Monothelitæ. En ! monstra hominum

minum & nominum! *Septimi & sequentium seculorum* hæreses compendiosè in Papismo confluent, præsertim post stabilitum à *Phoca* universalis Episcopi titulum, & tyrannide Monarchicâ plenis velis, circa A. C. 602. in Ecclesiam introductâ, ut jam in proclivi sit, digito monstrare, & dicere, Hic est, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, *filius perditionis*, 2. Thess. 2. v. 3. Qui juxta fundamenta salutis introducit τὰς αἵρεσεις ἀπωλείας, *hæreses perditionis*, 2. Pet. 2. v. 1. qui sedet εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, *in templum Dei*, ὡς θεός, 2. Thess. 2. v. 4. Ut dehinc difficile sit pronuciare de subsequen-
 tiarum virorum, qui annotati leguntur, erroribus, omnesne numerandi veniant in hæresibus propriè dictis, quia nihil expeditius est, quàm sub tenebris sine pertinaciâ impingere in lapidem offensionis, & accusari errorum ab errantibus. Præponderet ergò judicium charitatis in multis, in plerisque judicio veritatis relicto Deo, si sub tenebris Papalibus fuisse legimus Felicianos, Bajolenses, Concordenses, Eliphantinos, Paulicianos, Bagomilos, Beringarianos, Petrobusianos, Henricianos, Arnoldistas, Abardaldianos, Patarenos, Waldenses, sive pauperes de Lugduno, Albigenfis, Flagellantes, Dulcinistas, Templarios, Begardos & Beginas, Lamperianos, Wiclevistas, Lolhardos, Armacanos, Turrelupinos, & reliquos, ob negligentiam Scriptorum istorum temporum in Anna-

les non relatos, donec exorto per *Lutherum* Evangelii jubare, in reformatis Ecclesiis tenebræ diffugerunt, & Reformationis opus fuit progressum, quod ipsum ab heterodoxâ Sacramentorum contradictione non fuit immune, ut penultimum, & novissimum, in quod incidimus, mundi seculum testatur. Et hæc quidem omnia in *Occidente*: Interim in *Oriente* Ecclesiæ rebus eò perditionis ob Mahumeticam tyrannidem & blasphemiam adactis, ut licet multi Christiani inibi inveniantur, tamen plerique periculosis in religione opinionibus, & horrendis erroribus delibuti sint, quorum decem genera numerantur. *Latini*, multum de Papisticâ Traditione participantes; *Græci*, Patriarchæ Constantinopolitano subjecti; *Indi*, sive *Æthiopes*, sub Presbytero Johanne; *Jacobitæ*, circumcisionem suscipientes, unamq; tantum in Christo naturam, divinam nempe, agnoscentes; *Nestoriani* & *Maronitæ*, quorum hi etiam Monothelitæ sunt; *Armenii*, præsidem habentes, quem *Catholicum* appellant; *Georgiani*, à Georgio Equite dicti, in Persiâ & Mediâ Græcorum linguâ & ritibus utentes; *Suriani*, cum Græcis fermentatum panem in Cœna adhibentes, & in plerisque Græcis ὁμολῶντες, *Mozarabes*, Romanæ Ecclesiæ parentes, in multis tamen ab eâ diffiti, quorum Successio brevior fuit, eò, quòd tantum inter suæ gentis & religionis homines dicuntur iniisse

con-

conjugia. En ! relictas de Apostolicis Ecclesiis in Oriente lacinias ! Ad quas atterendas valdè efficax fuit *Iconomachorum* vehementia, ut supra in Cæsarum historia aliquoties meminimus, quæ in extirpandis Idolis, adversus superstitionem illius temporis, in alteram extremitatis partem nimium declinavit, ut diceres, *excessisse Medicinam modum*, qualis hoc nostro tempore etiam observanda est in Iconoclastiâ Calvinisticâ. Fuit *Hæresum contra fidem Christi in Ecclesiam irruptio*, sequitur

III. ECCLESIE PROPTER FIDEM CHRISTI PERSECUTIO, à Christo, & Apostolis multoties prædicta, & piè in Christo vivere volentibus inculcata, cujus intuitu fideles οὐκ ἐξ ὧν βαλὺ σφαγῆς, θανάτου ὅλβω τῷ ἡμέτερον, sicut oves occisionis, mortificatæ totâ die, æstimantur, Rom. 8. v. 36. Hæc incepit statim cum Christo nato, juxta querelam ejus in spiritu; *Sæpè expugnaverunt me à juventute meâ*, Psal. 129. v. 1. Et quis quæso est, qui spem in Salvatoris sui meritum ponit, cui preciosissima ejus Passio, in qua torrentes Belial confluxerunt, tanquam *Persecutio persecutionum*, non notissima esse possit ? Ergò quid mirum, si à capite in membra passionum catarrhi deciderint: Post Christum proximi erant Apostoli, post Apostolos Apostolici viri, post hos vigilantissimi Patres Ecclesiæ, cum integris suis, quas pascebant, Eccle-

liis, imò sæpiissimè cum integris Regnis & Nationibus, ubi in Christianos, tanquam in purgamenta hujus Mundi, & peripsemata fuit inquisitum, & sævitum. Ut multa transeant, ordiamur saltem à *Nerone*, ab hoc decurrunt Persecutiones denario numero insignes, insigniores crudelitate, ut auditu, nedum exantlatu horribiles & tremendas diceres, quarum in historia Cæsarum à nobis suis in locis est mentio facta, ut in vita *Neronis*, *Domitiani*, *Traiani*, *Antonii*, *Severi*, *Maximini*, *Decii*, *Valeriani*, *Aureliani* & *Diocletiani*, ejusque complicum, *Maximiani*, *Galerii*, *Maxentii*, *Maximini* & *Licinii*: donec dispersio manus populi sancti sub *Constantino M.* fuit completa, & tanto tempore in sanguine suo undanti Ecclesiæ quies parata: quæ tamen diuturna non fuit, externis symptomatibus in intestina per hæreticos versis, ut Ecclesiam tam acriter ab his, quàm ab istis afflictà videretur. Horrendum dictu, in quantas angustias *Ariana hæresis* eam conjecerit, ipsis Imperatoribus, *Constantio*, *Valente*, aliisque potentioribus, ab hæreticorum astutissimis hoc penetrantissimo veneno infectis, & delibutis: *Totum mundum ingemuisse, & Arianum se esse, cognovisse*, Hieronymus scribit. *Athanasium* præ hujus persecutionis atrocitate sex annos in puteo delituisse, Historia Ecclesiastica testatur, ut aliorum Orthodoxorum exilia, tormenta, & mar-

martyria taceamus. *Juliani Apostatae Persecutionem* tam fraudulentam, quam truculentam quis nescit? quam quasi *αεθύνω* hostis humani generis persecutioni Arianæ addidit. Longum esset, referre Acta persecutionum, quibus *Perse, Gothi, Vandali*, Occidentis Imperium invadentes, quibus *Donatistæ, Manichæi, Longobardi, Monothelitæ* exercuerunt Ecclesiam, donec *Mahumetana impietas*, hæreditaria nominis Christiani persecutio, in Oriente suo furore invaluit, & Occidenti hoc ipso tempore denuò terribilis esse incepit.

Quin in ipso *sancto loco*, hoc est, in *templo Dei*, abominatio desolationis in possessionem venit. O! quantis fluminibus sanguis Evangelicorum, saltem à novissimo Reformationis Evangelicæ seculo, inundavit Ecclesia, dum homo peccati, & filius perditionis spiritu oris Christi fuit revelatus! Hinc animæ propter verbum Dei, & propter testimonium, quod habebant, subtus altare Johanni in Apocalypsi c. 6. v. 9. 10. visæ, & voce magnâ clamare auditæ: *Usque quò Domine, sanctus & verus, non judicas, & non vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra?* Persecutiones futuræ, quæ Ecclesiam uti novissimè, ita juxta Christi vaticinium, funestissimè manent, cognitæ sunt Deo: Nostrium est, animas nostras, si exingruunt, possidere in patientia, & constanter ferre, quæ Deus etiam porrò

imposuerit. *Fuit Ecclesia propter Christi fidem Persecutio; sequitur*

IV. EJUSDEM DIVINA IN FIDE CHRISTI CONSERVATIO ET PROTECTIO, ad demonstrandum, quòd *fundamenta ejus sint in montibus sanctis*, Psal. 87. v. 2. *ut nec portæ inferorum contra eam prevalere valeant*, Matth. 16. v. 18. quæ quidem protectionis divinæ demonstratio est quintuplex: Quis enim 1. divinum esse neget Martyrum robur, quo eos ad contemnenda & perferenda exquisitissima tormenta incitados, cum admirationis stupore legimus, ut in omni cruciatuum genere *ὡς ὁ περὶ τῶν ἁγίων* eos ex Rom. 8. v. 37. cum Apostolo dicere fas sit, eorumque *Sanguis pinguedo Ecclesiae & semen Christianorum* ab hoc divinæ conversationis eventu à Patribus dictus fuerit? Longum quidem, sed perutile esset, si instituti ad brevitatis legem adstricti ratio id pateretur, referre Martyrologia, in quibus nobilissimæ passionis Martyrum victoriæ referuntur, non tantum quas, teste *Eusebio*, gloriosissimi Athletæ sub Imperatoribus Ethnicis olim, sed etiam novissimè sub crudelissimâ tyrannide Meretricis Babylonice tam fortiter obtinuerunt, ut suo sanguine mulierem purpuratam inebriaverint, & Johannes, cum inebriatam in spiritu videret, *miratus fuerit admiratione magnâ*, Apoc. 17. v. 6. Quis 2. in protectionis divinæ documentis non

non numeret solaminum momenta, quibus se mutuò ad non cedendum malis, sed contrà audentius eundum, extimulaverunt Martyres, v. g. *Cyprianus* ipse tandem Martyr, qui hunc ipsum in finem singularem libellum de exhortatione Martyrii ad Fortunatum scripsit? *Populus enim sciens Deum suum, obtinebit, & faciet, & docti in populo docebunt plurimos, & ruent in gladio, & in flammâ, & in captivitate, & in rapina dierum, Dan. ii. v. 33. Quorum alii, ut Epist. ad Hebr. c. ii. v. 36. 37. testatur, ludibria & verbera experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt, &c. qui omnes testimonio fidei (quæ à solo Deo) probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur.* Quis 3. Dei protectioni non adscribat respirandi spatia, quæ Ecclesiæ in medio persecutionum Ethnicarum saulo contigerunt? v. g. sub *Vespasiano* & *Tito* post *Neronem*, sub *Nerva* post *Domitianum*, sub *Adrianum* post *Trajanum*, sub *Commodo* post *Antoninum*, sub *Philippo*, quem multi Christianum fuisse volunt, post *Maximinum*, sub *Constantino M.* post *Decium*, *Valerianum*, *Galienum*, *Aurelianum*, *Diocletianum*, *Maximinum*, *Galerium*, *Maxentium*, *Licinium*, &c. quo intuitu ipse *Athanasius* horrendam persecutionem, Ecclesiæ ab Arianis intentatam, *nubeculam citò transituram*, appellavit;

vit; quod divinæ protectionis specimen Ecclesia Evangelica hoc ipso tempore satis illustri documento comprobatum habet, dum indemnitate suæ confessionis, renovatâ Religionis pace augustius, quam unquam antea nixam videt, etiam cum exurgerent homines in nos, & ferè vivos deglutissent nos, cum irasceretur furor eorum in nos, & aqua absorbisset nos, Psal. 124. v. 3. 4. ut talpam esse oporteat, qui non videt, factum id esse à Domino, & esse mirabile in oculis nostris, Ps. 118. v. 23. Nec 4. parvum momētum habuerunt horrenda Judicia, quæ Deus in tyrannos & persecutores statuit, ut ea in Cæsarum historiâ magnam partem sunt annotata, juxta Psalmistæ verba: *Gladium evaginaverunt peccatores, intenderunt arcum suum, ut dejiciant pauperem & inopem, ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur, Psal. 37. v. 14. 15. Videbunt justi, & timebunt, & super eum ridebunt, Psal. 52. v. 8. Et 5. quis divinum protectionis Ecclesiæ opus esse negaverit illam Hierarchiam Ecclesiasticam, dum Christas aliquos dedit Apostolos, quosdam Prophetas, alios Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi? describente eam Apostolo, ad Ephes. 4. v. 11. 12. Quæ in vigilantissimâ Doctorum Ecclesiæ operâ & curâ satis luculenter videre est, ut longum nimis esset, singu-*

singulorum seculorum Patrum nomina, opera, libros & labores referre, quibus operosissimè rigaverunt & plantaverunt Ecclesiam, præsertim multis conciliis, autoritate Christianorū Imperatorum, ad extirpanda hæreticorum zizania, convocatis & actis: ut decumani Conciliorum Tomi Prolixa testimonia loquuntur, inter quæ quatuor *Oecumenica* seu *Universalia* eminent: *Nicanum* anno Chr. 325. sub Imperatore *Constantino M.* celebratum, & *Ario* hæretico, Deitatem Christi oppugnantem, oppositum, trecentis & octodecim Episcopis constans, inter quos *Eustathius*, Episcopus Constantinopolitanus suo merito primas tenuit, cui ipse *Athanasius*, non ut Episcopus, sed adhuc ut Diaconus interfuit. *Constantinopolitanum*, quod propter subsequentia alia ibi celebrata Concilia, *prima Synodus* nominabatur, anno 381. sub Imperatore *Theodosio Majore* celebratum, & *Macedonio* Deitatem Spiritus S. oppugnantem oppositum, cui interfuerunt centum quinquaginta Episcopi, inter quos *Gregorius Nazianzenus*, qui Constantinopolitanam Ecclesiam rexit, emicuit. *Ephesinum*, anno 431. sub Imperatore *Theodosio Iuniore* celebratum, & *Nestorio*, ex unâ personâ Christi, ob negatam communicationem Idiomatum, consequenter, ut concluderunt Patres, duas facienti, oppositum; quod ducentis & triginta Episcopis constitit, inter

P p 5

quos

quos *Cyrillus Alexandrinus* primas tenuit. *Chalcedonense*, anno 451. sub Imperatore *Martiano* celebratum, & Eutychi è duabus in Christo naturis unam facienti, oppositum, quod sexcentis & triginta Patribus à *Martiano* convocatis, constitit, qui *Leonis Romani* Episcopi, licet absentis, Epistolam, ad *Flavianum*, Constantinop. Episcopum super hoc commate scriptam, maximi fecerunt, eamque *σύλον τῆς ὀρθοδόξιας* columnam rectæ doctrinæ appellarunt. Hinc totidem Symbola, *Nicenum*, cui addi debet *Athanasii*, *Constantinopolitanum*, *Ephesinum*, *Chalcedonense*, quæ Ecclesiæ invariatae Confessionis Augustanæ addictæ, tantâ venerationis asseveratione amplectuntur, ut pro auro, argento, & lapidibus pretiosis, unico fundamento Jesu Christo, constantissimo pietatis zelo, ab his venerandis Antiquitatis Synedriis, super ædificatis, ea sanctissimè habeant, longum & æternum facessere iussis lignis, fœno & stipulis papisticis, à B. *Luthero* expurgatis per Reformationis opus Evangelicæ, superiore sæculo mirabili progressu susceptum (*Quidenim paleis ad triticum?* Ier. 23. v. 28) Ex quo lemniscata, & novissima Mundi tempora concludimus, ut præter finem, & præsentibus in futurum majores Ecclesiæ tribulationes, vix ulla residua videatur esse expectatio, postquam *revelatus est homo peccati, filius perditionis, qui adversatur,*

*tur, &c. Quem Dominus Iesus interficiet Spiritus
 tuus sui, & destruet illustratione adventus sui
 eum, cuius est adventus secundum operationem
 Sathanae, in omni virtute & signis, & prodigiis
 mendacibus, & omni seductione iniquitatis 2.
 Theff. 2. v. 7. 8. 9. &c. Ergo Veni Domine Iesu,
 & noli tardare.*

CAP. X.

**Synchronismus præcipuorum Re-
 gnorum, & Politiarum aliarum, sub
 decursu Monarchiæ quartæ in Mun-
 do extantium.**

PLurima alia Regna in Quartam Monarchi-
 am incidunt, præcipua eorum ob brevitatem
 perstrinxisse ad præsens sufficiat.

I. Parthorum regnum sub hac Monarchiâ ad-
 huc duravit, multum ei negotii facessens, usque
 ad Alex. Severum, sub quo *Artaxerxes* Persa hoc
 regnum obtinuit: occiso *Arsacidarum* ultimo
 eorum Rege, ab *Arsace* ita dicto, victo autem
 anno Christi 631. Persico Rege *Hormisdâ Iez-
 degird*, filio *Sirois*, filii *Cosrhois* ad oppidum
Merga, hoc regnum ad Saracenos, quorum
 Dux *Othman* erat, fuit devolutum; hinc *Æra
 Iezdegirdica*, qua Persæ adhuc utuntur, incidens
 in annum Christi 632. postquam ex *Æra Na-
 bo-*

bonassarea effluxissent anni 1379. Ex principio autem annorum Hegiræ dies 3623.

II. *Francorum Dynastia secunda* incidit in annum Christi 419. quo *Francones* è Germania in Gallias transierunt Duce *Pharamundo*, duravit ad *Pipinum & Carolidas*, A. C. 750. Dynastiam tertiam facientes : usque ad *Hugonem Capetum*, A. C. 987. qui quartam Galliarum Dynastiam, ad usque præsentem diem perdurantem, constituit.

III. *Scotorum Dynastia* prima ad A. C. 1370. decurrit : Secunda est *Stuartorum* ad hunc usq; diem, sed aliquandiu suo Rege amisso.

IV. *Westgothicum regnum in Hispania*; hujus prima Dynastia incidit in A. C. 381. sub *Alarico*, qui postea Romam populatus est : Secunda Dynastia incidit in A. C. 716. quam *Pelagius* ex regia stirpe *Gothorum*, vir bellicosus, *Westgothis* regno ejectis, in *Asturibus & Legionibus* constituit. Tertiam Dynastiam orsus est *Ferdinandus Primus* Rex *Astorum, Legionis & Castellæ*. Quartam Dynastiam *Ferdinandus Quintus* Rex *Legionis, Castellæ, Arragoniæ & Siciliæ*: dehinc Dynastia Sexta à *Philippo I. Austriaco*.

V. *Ostgothicum Regnum in Italia*. Hoc *Theodoricus Veronensis*, *Winitharii Ostgothici Ducis* pronepos, tempore *Zenonis* Imperatoris in Italia tenuit : Ultimus eorum Rex erat *Tejas*, A. C. 554. ad *Cumas* à *Narsete*, Duce *Justiniani*, victus

victus & occisus; Gothico Regno, in servitutum verso.

VI. *Hunnorum*, qui postea Hungari, è Scythia in Pannonias erumpentes, primum A. C. 381. innotuerunt. Tempore *Theodosii Junioris* eorum Rex *Attila* terror gentium dicebatur. A. C. 744. nova constituta Dynastia sub Ducibus septem in Transylvaniâ, unde *septem Castra*, *Siebenbürgen*. A. C. 1000. *Stephanus*, Hunnicæ stirpis Rex fuit creatus, primus ibi Christianus, Dynastiam novam condidit, A. C. 1300. successerunt Reges extranei, Bohemi, Austriaci hucusq;

VII. *Vandali*, oriundi è Scythia: sub *Constantino M.* Imperio subjecti, post in Pannoniis sibi concessis, quietè habitârunt, usque ad A. C. 410. inde cum *Alanis & Suevis* Gallias vastârunt, & Hispanias occuparunt. Tandem ob metum Westgothorum in Africa sedem figentes, & usque ad Justinianum ibi commorantes, à *Bellisario*, Justiniani Duce, A. C. 534. victi fuerunt, eorum regno deleto.

VIII. *Longobardi*, à longis barbis ita dicti; hi A. C. 382. egressi è Scythia in Rugiorum Insulam, inde in Pannoniam transgressi, usque ad A. C. 568. habitârunt inibi: Inde sub *Alboino* Rege, Italiam occupârunt. 206. annos regnantes, usque ad Carolum M. qui A. C. 774. ultimum eorum Regem *Desiderium* vicit, regnoque ipsi finem imposuit,

IX. *Exarchi Ravennates*, ab Impp. Constantinopolitanis in Italia Longobardis oppositi, quorum gubernatio ab A.C. 166. ad A.C. 743. duravit. Tunc enim *Luitprandus*, Longobardorum Rex, Ravennam cepit, & Exarchatui huic finem imposuit.

X. *Saraceni*, vel *Arabes Scenitæ*, ab Heraclio ob denegatum stipendium militiæ deficientes circa A.C. 622. *Mahumedem* Pseudopropheta-
tam Ducem creant, totamque Syriam, Ægyptum, & Africam ab Imperio avellunt, ipsamque Persiam occupant, & usque ad A. C. 868. retinent, quo tempore Caliphatus in Syriam & Ægyptum divisus, & constitui cepta fuit *Dynastia Secunda*; ita quidem, ut in Ægypto hæc Dynastia continuâ successionem duraverit usq; ad A. C. præter propter 1246. ubi rerum potiti sunt *Mamaluci*, Sultani Ægyptiaci servi, usque ad annum 1517. quo *Campson & Tomumbejus à Selimo* Turcarum Rege victi sunt, regno eorum destructo & finito. In Syria verò eadem Dynastiâ itidem continuâ successionem usq; ad A.C. præter propter 1260, manente, quando *Musteazam à Tartaro Haleacho* interfectus fuit. Hinc nova *Osmanidarum* seu *Turcorum* Dynastia & Successio, cujus regnum *Othomanicum* vocant; A. C. 1297. ab Osman Saraceno, cujus genealogia ex Annalibus Turcicis petenda est, conditum, & usq; ad præsentem diem *in paucis duplici à Deo*, ob
r.o.

nostra peccata, toleratum. Ex quo etiam de regnis Ægypti, Africæ & Persiæ præter propter iudicium sumendum est.

XI. *Polonorum regnum* à principio Duces habuit è diversis familiis. 1. *Lechidarum*, 2. *Colchidarum*, 3. *Primislai*, 4. *Lesciadarum*, 5. *Prastiolarum*, & horum quidem ab A. C. 806. usq; ad *Boleslaum*, quem *Otho* Imperator circa A. C. 1000. Regem creavit. Post hos *Vngari*, circa A. C. 137. *Iagellonida* à *Iagellone*, *Lituanix* Duce, circa A. C. 1386. usque ad A. C. 1573. tandem A. C. 1594. regno ad *Sigismundum Iohannis* Regis *Sueciæ* filium devoluto, apud cuius posteros nunc perdurat.

XII. *Britannorum regnum*, ante Christum natum 1116. floruit tempore J. *Cæsaris* vectigale factum, postea in provinciæ formam redactum, tempore autem *Theodosii Junioris* eos gravissimè affligentibus *Scotis* & *Pictis*, è Germania Angli & Saxones evocati venerunt in preforum auxilium, qui re benè gestâ sedes ibi fixerunt, tandemque in septem diversa regna divisi, paulatim ipsos Britanos excusserunt ex imperio, mutuis bellis in se invicem grassati, donec A. C. 800. Egebertus Rex Occidentalium Saxonum ferè solus rerum potitus, edicto sancivit, ut universa hæc gens nominaretur *Anglica*; quæ forma regiminis permansit usque ad A. C. 1017. quo Dani per quinque Regum success-

cessionem Regnum tenuerunt. Dehinc *Normannorum* redordienda successio, à *Guilielmo Conquestore* A. C. 1067. evocato: Quam A. C. 1136. excepit *Stephanus Comes Blefensis*, Gallus; unde *Stephani* adoptivus F. Comes Andegaven-
sis Henricus II. Et postea A. C. 1185. Comites *Wallerum & Richemontani*: donec Regnum ad *Jacobum VI. Scotorum Regem*, devolutum est, cujus filius *Carolus*, Regni Successor, solio indignus judicatus fuit, nisi rationes administratæ Reipublicæ redderet; quo tandem capto, & publicâ sententiâ capitis damnato, atque securi subjecto, Regnum ultra decennium sub Pro-
 rectore *Cromwellio* in Reipublicæ forma Re-
 gibus caruit, donec

XIII. *Bohemorum regnum*: hujus conditor *Zechus*, frater *Lechi*, qui Polonicum Regnum condidit; & domo ex gente *Illyriâ* profugus fuisse scribitur. Ab eo Duces incertâ annorum serie: donec A. C. 1086. *Vradislaus II. ab Henrico V. Imperatore* primus regium titulum accepit, titulo tamen hoc non omnibus Successoribus competente, donec *Primislaus II. à Philippo Cæ-
 sare*, A. C. 1199. denuò Rex dictus fuit, titulo hoc usq; in præsentem diem in omnes successores derivato.

XIV. *Danorum, Suecorum & Norwegiorum* Regnum ad *Magogum Japeti filium*, ut conditorem, referunt, qui *Scandiam* Insulam Septen-
 tri-

trionalem tenuerit. *Danorum* Regnum apud Historicos obscurum est, usque ad *Ivari* tempora, circa A. C. 869. Indigenis Regibus id gubernatum scribitur, usque ad *Ericum*, *Pomeraniæ* Ducem, à *Margaretha Waldemari* filiâ, adoptatum, A. C. 1411. Hinc A. C. 1439. ad *Christophorum Bavarum* devolutum; cuius regimen A. C. 1448. excepit Dynastia *Ducum Slesvici & Holsatiæ*, ex veteri stirpe Comitum *Oldenburgensium*, *Norwegiæ* Regum hucusque. *Suecorum* Regnum antiquitus cum Danis unitum, plurimum tamen distinctos Reges habuit, sed incertâ serie annorum, usque ad *Albertum Megapolitanum*, à *Margaretha Waldemari* filiâ *Daniæ* Regina, captum; donec *Gustavus Stenonis* Cubernatoris nepos A. C. 1523. ejus Regni peculiare sceptrum denuò apprehendit, cuius victoriosa posteritas adhucdum in Regina abnepte CHRISTINA, gloriosissimæ memoriæ Regis GUSTAVI ADOLPHI filiâ relictâ rerum potitur. Etiam *Poloniæ* Regibus suis datis, ut *Sigismundum* modò in *Polonorum* regno nominavimus. *Norvvegiæ* regnum modò propriis Regibus, modò *Suecis*, modò *Danis* paruit; & his quidem à *Margaretha Waldemari* filia, usque ad hæc tempora nostra.

XV. De *Hierosolymorum* Regno paulò suprâ in *Synchronismis Ecclesiasticis* dictum est, stetit hoc ab A. Chr. 1099. usque ad A. C. 1187.

puta, à *Gorhofredo Bullioneo*, usque ad *Saladinum*, Ægypti Regem, qui Christianis Hierosolymam denuò eripuit, ipsique regno finem imposuit.

XVI. *Tartarorum* regni successio est incerta. Clarus in historiis *Temur Cham*, quem vulgò *Tamerlanem* vocant, qui *Bajazethem* Turcam in caveâ ferreâ captivum circumduxit, uti in historia Cæsarum ejus à nobis est mentio facta.

XVII. *Judæorum* Regnum per *panoethriam* extinctum, sit scriptionis nostræ finis. Hoc circa Quartæ Monarchiæ initium adhuc sub *Herode* stetit, sub filio autem *Herodis Archelao* in Provinciæ formam à Romanis redactum, & usque ad excidium Hierosolymitanum per præsides administratum fuit, *Archelao* per relegationem ejecto. Eversis A. C. 70. Hierosolymis, ipsum regnum eversum est, sub *Traiano* & *Adriano*, Judæis ob rebellionem ad internecionem denuò cæsis, & per totum terrarum orbem dispersis, nec reversuris ad sceptrum, donec orbis steterit, quia decretum est, usque ad consummationem & finem desolationem perseveraturam esse, Daniel. 9.
v. ult.

APPENDIX APOLOGETICA,

propter allegationes Autorum in hoc
septimo Institutionum libro o-
missas.

*Quæ sit, quod in hoc septimo libro ferè tot
historiæ extent, quod sunt lineæ, Autorum verò,
ex quibus ea desumpta sunt, propè nulla fiat allegatio?
id quod in superioribus libris non
est factum?*

CERTO consilio id factum est. Nam 1. si sin-
gulis momentis Autores, ex quibus ea de-
sumpta sunt, fuissent assignati, tot ferè allegatio-
num apicibus, quot rerum vocibus, totus liber
fuisset interpolandus, quæ res memoriam con-
funderet, & lectionem per se jucundissimam,
faceret tædiosam.

Ergò 2. consultius visum fuit, contextum
sine hiatu, stylo leniter pressio, ne brevitās rebus
obscuritatem afferret, pertexere, ut uno, & eo
quidem continuo intuitu, flosculorum varietas
oculis Lectorum exponeretur, ut sit in hortis
rectè dispositis, liliis, rosis, cariophyllis aliisque
flosculis benè confitis.

Fecimus hoc 3. Lectoris æquanimittati nihil
diffisi. Si enim fidem habemus *Tacito, Suetonio,*
Livio, aliis, in paucis, unde sua habent, allega-
tiones exprimentibus, etiam nostra fidem citra
allegationes habitura speramus; quia nec isti

sibi tantum visa, sed maximam partem multis ante se seculis gesta, & alibi lecta, referunt, & suam ex aliis habent, quam nos nostra ex ipsis.

Sed & 4. ne planè sine cortice nateat libellus noster, hunc ipsum in finem Catalogus Autorum frontispicio ejus præfixus extat, ut constet, ex quibus Scriptoribus nostra sint desumpta, in quibus præter Veteres, *Herodotum, Thucydidem, Halicarnasensem, Curtium, Justinum, Tacitum, Suetonium*, & sequiores, per quos Cæsarum historiam continuatam habemus, etiam recentiores & moderni veniunt, *Cuspinianus* de Cæsaribus Romanis, *Melanchthon* in Chronicis, *Thuanus* in historiis sui temporis, *Helvicius* in Synopsi historiæ Universalis, *Pappus* in Epitome historiæ Ecclesiasticæ, *Cramerus* in Arbore consanguinitatis, *Turfellinus* in historiarum Epitome, *Pareus* in historiæ universalis medulla, ambo cum judicio, ille ut Jesuita, hic, ut Calvinista legendus: *Besoldus* in rerum ab Orbe condito gestarum Synopsi, editionis novissimæ, suis allegationibus in singulis ferè rerum momentis nixæ, itidem ut *Apostata*, præsertim sicubi de corio Papæ luditur, judiciosè legendus: Quod ipsum in eo inprimis notavit *Christ. Adamus Rupertus*, inclutæ Altorphinæ quondam Histor. Professor celeberrimus, in suis *Observationibus*, quas ad ipsam *Synopsin Besoldianam Minorem* recensuit *Christophorus Arnoldus*, Eloq. Poës. ac Græcæ

Græcæ linguæ P. P. in quibus Observationibus Rupertus Besoldi inadvertentias & errores, multoties *Bavarico*, ut ipse pag. 277. inquit, *sue pinguiores* notat, inter alia pag. 278. in hæc verba erumpens: *Multa posthac Besoldus refert de nœtivitate Salvatoris nostri, quæ velim cantè legas. Consarcinata sunt è variis bonis & malis. Et pag. 283. De Besoldo notabis hoc, historiam Sejani in synopsi majore non suis verbis referre, sed Baronii, quem exscripsit in A.C. 33. n. 47, ut & alibi sæpius. Et quamvis aliquando nominare soleat, tamen id tam subdolè facit, ut nescias, quæ Baronii, quæ Besoldi sunt. Qui laudare potest aliena spolia sub titulo dedicantis, is æquo animo feret hanc apem nostram, an fucum?* Hactenus verba Rupertii, qui in suis Annotationibus nive candidior est, & apiculâ mellificante solertior, quasi manu lectorem ad fontes classicos deducens, unde sua, quæ asserit, desumpserit, hanc ipsam ob causam suprâ in calce Catalogi Autorum, quos in nostris Institutionibus citavimus, laudatus, ut etiam nostra *Ἐκπλάμματα*, quæ ex aliis in has nostras Institutiones irrepsêrunt, ex ejus observationibus animadvertantur, commendatus.

F I N I S.

293

INDEX

Index Primus

INDEX PRIMUS

Locorum Sacrae Scripturae,
quæ in his Institutionibus Histori-
cis explicantur, partim à falsis inter-
pretationibus vindi-
cantur.

GENESIS. *Decem priorum capitum
summa exegetica, Pag. 188. 189.*

C. 10. v. 8. *Nimrod, ipse cœpit esse potens in
terra, & erat robustus venator coram Domino, 182.*

C. 11. v. 26. *Vixit autem Tharah septuaginta
annos, & genuit Abram, Nachor & Aran, 96. 70.
71. & c.*

V. 29. *Istæ sunt generationes Tharah, Tharah
genuit Abram, Nachor & Aran, ibid.*

V. 32. *Fuerunt autem dies Tharah quinque &
ducenti anni, mortuusq; est Tharah in Haran, 70.*

EXODUS, Cap. 12. v. 40. *Habitatio filiorum
Israel, quâ manserunt in Ægypto, fuit quadrin-
gentorum annorum, & c. 72. 73.*

C. 15. v. 11. *Quis similis tui in Diis? 334.*

Cap. 23. v. 10. 11. *Sex annis seminabis terram
tuam, & congregabis fruges ejus, & c. 50. 51.*

LE-

Locorum Sacrae Scripturae.

LEVITICUS, C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, & c. 50. 51.

V. 20. 21. Quod si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non severimus, & c. 50. 51.

I. REGUM, C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus domini in mense Ziph, 73. 74. 75.

C. II. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, & c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremiae, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, & c. 33.

ESRA, C. I. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini, ex ore Ieremiae suscitavit Dominus, & c. 33.

C. 6. v. 1. 2. 3. & c. Tunc Darius Rex praecepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babilone, & inventum est in Ecbatanis, & c. 33.

Cap. 7. v. 12. Hoc est autem exemplar epistolae edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdrae Sacerdoti, Scribae erudito in sermonibus & praeceptis Domini, & c. 33.

NEHEMIA, C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autem in mense Nisan, anno vicesimo Artaxerxis Regis, & c. 33.

JEREMIA, C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-

Index Primus

erunt septuaginta anni, visitabo super Regem Babylonis, & super gentem illam, & c. 83.

EZECHIEL, C. 4. v. 4. 5. 6. *Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, & c. 74.*

DANIEL, C. 2. à v. 31. ad 40. *Tu Rex videbas, & ecce quasi statua una grandis, statua illa magna & c. p. 136. & seqq.*

V. 38. *Tu es aureum caput, 183.*

V. 32. *Pectus & brachia de argento, 251.*

V. eod. *Venter & femora ex ære. V. 39. Et regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universæ terræ, 281. 282.*

V. 33. *Tibiæ autem ferreæ, pedum quædam pars autem fictilis. V. 30. Et regnum quartum erit velut ferrum, à p. 340. item à p. 348. & seqq. item 388. 389.*

V. 41. 42. *Quia vidisti pedum & digitorum partem testeam figuli, & c. 363. & seqq. 388. & seqq.*

V. 43. *Quod autem vidisti ferrum mistum testa ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, & c. 381. & seqq.*

V. 44. 45. *In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri non tradetur. Comminuet autem, & c. 388. & seqq.*

C. 5. v. 28. *Divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis, 252. 253.*

V. 31.

Locorum S. Scripturæ.

V. 31. *Et Darius Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos, &c. 254.*

C. 7. v. 2. ad v. 8. item v. 17. *Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno, &c. 137.*

V. 4. *Prima (bestia) quasi leœna, alas habebat aquilæ, & 183. 184.*

V. 5. *Et ecce bestia alia similis Urso in parte stetit, &c. 251.*

V. 6. *Posthæc aspiciebam, & ecce alia quasi Pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor supra se, 286. 287.*

V. 7. *Bestia quarta terribilis, atque formidabilis, & fortis nimis, &c. 302. 303. 312. 313. 314. 315. 316. 369. 377. 378.*

V. 8. *Et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, tria de cornibus primis avulsa sunt à facie ejus, &c. à p. 365. ad 374.*

V. 9. 10. 11. 12. 13. 14. *Aspiciebam, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum ejus candidum, &c. à p. 388. ad 400.*

C. 8. v. 5. *Ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, item à p. 250. 288. & seqq.*

V. 23. *Regem impudentem facie, & intelligentem enigmata, 316.*

V. 9. 10. 11. *De uno autem, ex eis egressum est cornu unum modicum, & factum est grande contra meridiem, & contra Orientem, 374. & seqq.*

Index I. Locor. S. Script.

C. 9. v. 2. *Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, &c. 83.*

V. 24. 25. *Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum, 82. & seqq.*

V. 25. *Scito ergo, & animadvertite, ab exitu sermonis, &c. 33. 262. 263.*

C. II. v. 2. *Ecce adhuc stabunt tres Reges, 288.*

V. 3. 4. *Surget Rex fortis, & dominabitur potestate multâ, & faciet, quod placuerit ei, 292. 293.*

I. MACCAB. C. 2. v. 50. 66. *Nunc ergo, ô fili, emulatores estote legis, & date animas vestras, &c. Et Judas Maccabæus fortis viribus, &c. 333. 334.*

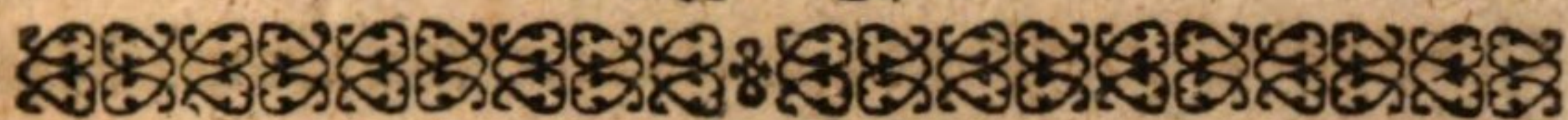
LUCAS, C. 2. v. 1. *Πᾶσα ὁικουμένη, &c. 130.*

ACTOR. C. 4. v. 4. *Postquam Therah mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc, 70.*

C. 13. v. 20. *Et destruens gentes septem in Canaan sorte distribuit eis terram eorum, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, &c. 73.*

GALAT. Epist. c. 3. v. 17. *Hoc autem dico, testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex, 72.*

INDEX SECUNDUS

Potissimam Summam Rerum & Verborum Harum Institutionum in se continens.

A.

A *Boriginum Regnum*, quod etiam Latinum
& Albanum, sub Monarchia prima 245.

246.

Academia à Frid. III. fundata 562.

Adolphus Nassovius Imper. ab Alberto Au-
striae Duce interfectus 549.

Aegyptiacum Regnum sub Monarchia prima
241. sub secunda 274. sub tertia 249. & seqq. sub
quarta 606.

Aelius Pertinax Imper. *Pila fortuna* dictus,
ejus regimen, exitus 426.

Emilianus Imp. ejus electio, interitus 465.

Era quid? 26. Etymologia vocabuli æræ,
de qua Calvisius minus criticè 26. 27. quotu-
plex? 27. dissensiones de ea ibid. ejus error infini-
tos errores pariens 125. æra Mundi 29. Nabonaf-
saris 30. Olympiadum 31. Romæ condita 32. Se-
ptuaginta hebdomadum Danielis 33. Hispanica
34. Christiana ibid. sub Justiniano incepta 477.
ejus

Index Secundus

eius correctio 35. æra Indictionum ibid. Modernorum Impp. 36. Iezdegird 39.

Æternitas quid 37.

Ævum quid; ibid.

Alaricus, Gothorum Rex, Romam capit 463.

Albertus I. Imp. dictus Austriacus, ejus res gestæ, severitas in puniendis adulteris, violenta mors 550. 551.

Albertus II. Imp. Austriacus, uno anno tribus coronis coronatus 560 561.

Alcorani blasphemix 365. 366. &c. ejus Auctores 367.

Alemannorum sub Valerio Probo prima mentio 442.

Alexander Magnus, Græcorum Monarchiæ conditor 278. 279. per pardum Danielis c. 7. 286. 287. per hircum caprarum prædictus 288. 289. 290. 291. ejus res memorabiles, 282. 283. 284. 285. adscribit suam potestatem Deo 287. successores ejus quatuor 294. 295.

Altorfum in Noribergensium possessionem venit 594.

Anastasius Dicorus, Orientis Imp. Eutychetis hæresi imbutus 473. 474. 475.

Anastasius II. Orient. Imp. ejus vita, regimen &c. 501. 502. 503.

Annales quid? 837.

Annus, quid? quotuplex? 37. communis 38. cæ-

Rerum & Verborum.

cælestis 39. Solaris, Lunaris 39. 40. Bisextilis 42.
Solaris an Lunaris in Scriptura? 43. 44. politi-
cus 45. anni constituendi apud veteres difficul-
tas 45. 46. annus Julianus, ejusque præstantia 46.
ejus item defectus 47. annus sacer seu mysticus
47. 48. Sabbathicus, & ejus usus 50. Jubilæus e-
jusque significatio 51. 52. Sabbathicorum & Ju-
bilæorum nova forma & ratio 48. 49. annus cli-
maclericus 53. anni collecti, dispersi, currentes,
completi 54. annus Nativit. & Passionis Christi
65. anni Consulium Romanorum 32. anni Mun-
di quousque in Scriptura currant 64. annus na-
tivitatis Abrahæ valdè disputabilis 69.

De Anni Partibus, cujusmodi sunt ver, æstas
Autumnus, hyems 57.

Antichristus, Orientis extra Ecclesiam, à p.
364. ad 374. Occidentis intra Ecclesiam, à pag.
374. ad 380. Antichristiana intra Ecclesiam per-
secutio 597. 598.

Antonini Pii Imp. optimi Principis imperium
& finis, Christianis bonus 423. 214.

Antonini Bassiani Caracalla, Imp. fratricidæ
& incestuosi regimen, interitus 428. 429. 430.

Apollonius Magus eo momento, quo Domiti-
anus Imp. Romæ fuit occisus, Ephesi dixit, Ty-
rarnus occisus est 419

Arabes, Turcæ 152. 153.

Arcadius Imp. Orientis, ejus vita, regimen
460. 461. 462.

A.

Index Secundus

Argentiniensis Episcopatus inter Carolum Lotharingum, & Joh. Georgium Brandenb. distributus 578.

Argivorum regnum sub Monarchia prima 244.

Ariana persecutio 596.597.

Aristotelis libri à Caracalla comburi jussi 429.

Arithmetica in quantum necessaria historico 109.

Arnulphus Imp. ejus regimen & interitus, à Guidonis conjuge astu & veneno paratus 513.

514.515.

Arsames vel *Arses*, nonus Persarum Rex 264. 265.

Artaxerxes Mnemon, septimus Persarum Rex, Esdram & Nehemiam mittens Hierosolymam 264.

Assarhaddon à Merodacho victus, ultimus Phulbelochi familiae Rex 210.

Assur, primus Monarcha, Ninives extructor 197. unde Assyriaca Monarchia 180.

Astronomia in quantum necessaria Historico 106.107.

Astyages ultimus Medorum Rex, à Cyro ex filia nepote victus 227. ejus suspicio in nepotem nondum natum 258.

Attila, venit in Italiam 498.

Athemi Imperator Occidentis, Martiano coryzaor 470.

Atho.

Rerum & Verborum.

Atheniensium Regnum sub Monarchia prima,
cum suis familiis 244. sub Monarchia secunda
276.

Augustana Confessio 620.

Augustulus, ultimus Occidentis Imperator,
per contemptum ita dictus, Leoni I. Orientis
Imp. *αὐγούστου* 472.

Avitus Imp. Occidentis 470.

Aureus numerus, quid? 55.56.

Aulus Vitellius Imper. ejus luxuriosissima vi-
ta, & turpissimus interitus 415.

Sequuntur Viri illustres Monarchis & Im-
peratoribus *αὐτοκρατορικοῖς*.

Abbas Vrspergensis 531. *Accursius* Glossæ compi-
lator 544. *Africanus* 433. *Æl. Spartanus* ibid.
Æschylus 261. *Æschynes* 265. *Agathias* 477. *Alci-
biades* 264. *Alcuinus* 518. *Alexander Aphrodisien-
sis* 425. *Ambrosius* 457. *Ammianus Marcellinus*
455. *Angelus Politianus* 562. *Antonius Florentinus*
560. *Antonius Sabellicus* 562. *Aphthonius* 426. *A-
pollonius Tyaneus Magus* 417. *Appianus* 422. *L.
Apuleius* 424. *Arator* 427. *Aretinus* 560. *Aristi-
des* 268. *Aristoteles* 264. 266. *Aristophanes* 264. *Ar-
nobius* 451. *Arnoldus de villa nova* 551. *Arrianus*
424. *Arsenius Arcadii & Honorii præceptor* 460.
Athanasius 451. *Athenæus* 426. *Averroes* 539. *An-
gustinus* 457. *Ansonius Gallus* 456.

Index Secundus

B.

- Babylonica Monarchia* 163. primus ejus lapis
angularis Babel 181. Hinc Babylonici Reges in
Scriptura 137. 180. eorum canon Chronologicus
sub Dynastia prima probabilis 192. sub Dyna-
stia secunda & tertia valde intricatus 206. 207.
scopuli Chronologici in hac dynastia monstra-
ti 210. 211. 212. 213. 214. 215. hujus Monarchiæ
initium 183. 184. mutationes & Dynastiæ 189.
190. 191. 192. triplex ejus appellatio, Chaldæa,
Assyriaca, Babylonica 135. Ejus Excellentia 174.
183. 184. Babylonica turris descriptio 195. 196.
Pontis item super Euphratem 223. 224.
Bagoa insignis Regicida apud Persas 265.
Balbinus & Pupienus, focii Gordiani in Im-
perio, trucidati 433.
Basileense Concilium 561.
Bambergensis Comitatus ab Henrico II. Imp.
in Episcopatum conversus 574.
Belisarii iniquissima fortuna 476.
Bellum Græcorum Peloponnesiacum 263.
eorundem *Bellum sacrum* 264. Romanorum
multiplex 138. 139.
Belus Nemrodi Successor 182. ejus templi,
cum turre descriptio 195. 196.
Bernhardus, expeditionis in Asiam ad succur-
rendum Christianis contra Turcas Cunrado III.
Imp. suator & auctor 535.
Bisextum quid? ejus usus 42.
Boc.

Rerum & Verborum.

Boëthius & Symmachus à Theodorico inter-
fecti 475

Bohemia sub *Matthia* Imp. erumpens incen-
dium funestissimum *Germaniæ* 582

Bohemorum Regnum sub *Monarchia* quarta
ad usque tempora nostra 608

Bombarderum inventores 589

Bonifacius VIII. Papa instituit *Jubilæum* Pa-
pisticum 550

Britannia sub *Monarchiâ* tertiâ & quarta ad
usque tempora nostra 607

Brunsuicense dissidium 581

Burgundia cum *Germania* denuò conjun-
cta 525

Viri Illustres, Imperatoribus

σύλργοι.

Bartholus, Baldus 557. *Basilius Magnus* 454.

Beatus Rhenanus 567. *Beda Anglicus* 486. *Ber-*

tholdus Niger chymista 558. *Bessario Nicanus* 562.

Boethius Bonaventura 580

C.

Cabadis Persarum historia 424

Cain sparsit imperiorum semina 178

Calendarium Gregorianum 142. 552

Caligula Imp. abominandus tyrannus, ejus
vita, regimen, interitus 411

Calvinismus in *Hassiam* introductus 578

Cambyfes, secundus *Persarum* Rex, ejus tyran-
nis, regimen, facinora, interitus 258. 259

R r

Came:

Index Secundus

<i>Camera imperialis</i> Judicium, à Maximiliano I. institutum	563.
<i>Canon Ptolomæi</i>	208.209.210.&c.
<i>Captivitatis Babylonicae</i> initium	83
<i>Caroli Imperatores</i> , I. dictus Magnus, natione Germanus 164.165. ejus coronatio 166. excellentissima dona, bella gesta in Italia, Germania, Hispania, Pannonia, &c. Germaniæ divisio, pietas erga Ecclesiam, pauperes, &c. testamentum, mors, &c. à pag.507. ad pag. 510. Episcopatus ab eo erecti	588.589.590.
<i>Carolus II.</i> Imper. dictus Calvus, ejus regimen, interitus à Judæo Medico	512
<i>Carolus III.</i> dictus Crassus, initio felix, in fine pauperrimus, vitam in ignobili Sueviæ pago finiens	512. 513
<i>Carolus IV.</i> Imperator, ejus ambitus & artes: Autor Aureæ Bullæ, <i>Vitricus Imperii</i> dictus	555. 556.
<i>Carolus V.</i> Imp. ob nativitatis locum Germanus 165. Avi materni in Regnis, paterni in Imperio, successor, ejus bella, obitus pientissimus, Apophthegmata, à pag.567. ad pag 572.	572.
<i>Carthaginensis Respublica</i> sub Monarchia tertiâ	338
<i>Carthagini & Didonis</i> historia	235
<i>Causidicorum</i> improbitas coercita	419
<i>Chalcedonense Concilium</i> Oecumenicum	634
<i>Chaldæi</i> , quasi Chasdæi	181

Rerum & Verborum.

<i>Characteres annorum</i> quid?	55.
<i>Christus</i> summa Imperii Romani Majestas	386
<i>Christianorum</i> Legio sub Marco Aurelio Antonino fulminatrix	425
<i>Christiani</i> primum sic appellati	413
<i>Chronologia</i> , quid? 23. quotuplex? 24. Scripturæ à Mundo condito, quousque se extendat? 65. respectu Regum Monarchiæ primæ, certitudine caret, 202. & seqq. ejus dubia 210. 211. 212. &c. ejus fundamentum sub Monarchiâ Græcâ 280. 281. in profanis autoribus continuatur	294
<i>Chronologi</i> , eorum dissensiones in allegandis epochis ad annos Mundi 89. 90. Dissensionum eorum causæ 90. 91. eos quadantenus conciliandi monstrata ratio	à pag. 93. ad pag. 103
<i>Chrysostomi</i> exilium, ob Eudoxiæ Augustæ, quam taxabat, luxum	462
<i>Chymicorum</i> aurificum vanitas	604
<i>Ciceronis</i> , ab Augusto Antonio relictus interitus	409
<i>Claudii Imp.</i> Principis ignavi vita, regimen, exitus	413
<i>Claudii Taciti Imp.</i> Fratrisque ejus Floriani perbreve imperium	442
<i>Claudius Tiberius Nero</i> , Imper. Augusti Successor, pessimus Tyrannus, ejusque de Christi divinitate sententia	410
<i>Cleselii Cardinalis</i> captivitas	581
<i>Rr 2</i>	<i>Chi.</i>

Index Secundus

- Clivia & Sabaudia* Comites duces facti 559
Cælestinus Papa pessundator coronæ Imperatoriae 539
Commodi Imp. pessimi Principis pessima vita, & interitus 426
Conscientiæ dominium magnum peccatum & tyrannis 577
Connubia ad roborandum Imperium Romanum ab Imperatoribus inita 381
Constantia, Henr. VI. Imp. uxor quinquagenaria parit filium 539
Constantia civitas ad lacum Padam. à Constantio Constantini M. filio ædificata 453
Constantinus M. Imp. Constantii Chlorig, & Helenæ Britannicæ filius, ejus tyrocinia, à Romanis evocatus vincit Maxentium 447. 448. fulgida lux spondet ei victorias, ibid. vincit Licinium osorem Christianorum & literatorum, Orientis & Occidentis potitur 448. *Magnus* dictus, & *Maximus*, transfert Imperii sedem Constantinopolim 449. profligator Eθνικæ superstitionis, propagator Christianæ Religionis 450. tandem insolens, crudelis & avarus, ib.
Constantinus II. Constantini filius, Patri, cum duobus fratribus, Constantino, & Constante succedit: in bello contra fratrem gesto interit 451. 452
Constantinus III. Imp. Orientis, ejus breve regimen, interitus per venenum 483

Con-

Rerum & Verborum.

<i>Constantinus IV.</i> Pogonatus, ejus regimē	484
<i>Constantinus V.</i> Copronymus, ejus regimen Orthodoxis grave	488
<i>Constantinus VI.</i> Imp. Orientis, ejus vita, regi- men, interitus, jussu matris Irenæ exoculat'	489
<i>Constantiense Concilium</i>	559
<i>Constantinopolitanum Concilium</i> Oecumen. sub Theodosio M. 601. item sexta Synodus sub Constantino Pogonato 484. septima sub Co- pronimo	488
<i>Corinthiorum Regnum</i> sub Monarchia prima	246
<i>Cornelius Tacitus</i> castigatus 246. 330. &c. mendax	414
<i>Cosrois</i> Persarum Regis adversus crucifixum Christum insolentia	448
<i>Crescentii Consulis Romani</i> supplicium	552
<i>Crodon</i> , Idolon Saxonum	619
<i>Cunradus I.</i> Imper. instante ejus fato, mittit insignia Henrico Saxoni, hosti suo, ob ejus vir- tutem	516
<i>Cunradus II.</i> Saliquus, ejus regimen, exitus	525
<i>Cunradus III.</i> Imper. Waiblingæ natus, hinc <i>Gibellini</i> , ejus res gestæ, inter quas suscepta in Asiam ad liberandos Christianos expeditio,	534. 535
<i>Cunradus IV.</i> Imp. à spurio fratre Manfredo sublatus	544

Index Secundus

Cunradinus, Cunradi filius, à Carolo Andegavienſi, impulſu Pontific Clem. IV. ſecuri percuffus 546

Cyclus Solis quid? *Lunæ*, qui & decennovalis, quid? 55

Cyaxares, Rex Medorum, Nini, expugnata vi, everſor 227

Cyrus, à patre Perſa, matre Meda 289. ejus Regni triplex initium 86. primus ejus annus quiſnam Eſræ ſit? ibid. primus Rex Perſicus factus, Babylonica Monarchia axiomata in ſuum regnum tranſtulit 156. hæc translatio qualis? 252. ejus res geſtæ & interitus 277. 278

Viri illuſtres Imperatoribus

σύνθετοι.

Cæſſianus 457. *Cæſſius* & *Cæſus*, 428. *Chryſoloras* 558. *Claudianus* 460. *Clemens Alexandrinus* 428. *Columella* 411. *Cornelius Tacitus* 422

D.

Danielis vaticinia de Monarchiis, à Johan. Bodini objectionibus vindicata, 143. & ſeqq.

Danorum Regnum ſub Monarchia quarta ad tempora noſtra 608

Darius Codomannus, ab Alexandro M. victus, ultimus Perſarum Rex, ejus expeditiones, bella, interitus 265. 266

Darius, *Hiſtaſpis* filius, tertius Perſarum Rex, ejus electio, de Monarchia conſultatio, Baby-

Rerum & Verborum.

Babylonis per Zopyrum recuperatio; & epitaphium 259

Darius Medus, ultimus Monarchiæ primæ
Rex 249. ipse Nabonidus 225.

Darius Nothus, sextus Persarum Rex, anno
secundo edictum de reædificandis Hierosoly-
mis promulgans 263. 264

Decius, Imp. & persecutor, cætera Princeps
bonus, ejus vita, regimen, interitus 436

Dejoces, Medorum Rex, justitiæ strenuus as-
sertor 226

Delphicum templum tempestate disjectum,
454

Deus Monarchiarum causa 127. 128

Diaria 8. 9

Dies quid, & quotuplex? 60

Didonis & Carthaginiis historia 235

Diodori Siculi, de Usu historiarum pulcher-
rima dissertatio 110. 111. 112

Didius Julianus Imp. ejus vita, regimen, in-
teritus 427

Diversitas circumstantiarum unius & ejus-
dem historiæ à diversis scriptæ; quid de ea sen-
tiendum? 120

Diocletianus Imp. ejus regimen cum Colle-
gis Maximiano, Gallerio, Maximino, Flavio
Constantio Chloro 444. 445. 446

Domitianus Imp. pessimi Principis pessima
vita, regimen, interitus 418. 419

Rr 4

Domi-

Index Rerum

Domitius Nero Imper. sceleratissimi tyranni
sceleratissima vita, & turpissima mors 413. 414

Donauverda à Duce Bavarix capta 579.

Dynastia diversæ Hebræi populi, 192. Patria
cum Patrum catalogo 229. 230. Heroica cum
Heroum catalogo 230. 231. Regia cum Regum
catalogo, à pag. 231. ad 242. Ejusdem populi
post Babyloniam captivitatem sub Monarchia
secunda Ducalis potestas 268. Ducum horum
Chronologia incerta 269. 270. 271

Dynastia tres Regum Monarchiæ primæ.
Prima à Nino ad Sardanapalum: Secunda à
Phulbelocho ad Assarhaddonem: Tertia à
Nabonassare ad Monarchiæ finem 190. 191

Dynastia quinque Imperii Germanici Caro-
lidarum, Saxonum, Francorum, Suevorum,
& eorum, qui electi fuerunt ab Electoribus,
506. 507

Viri illustres, Imperatoribus

σύγγραφοις

Damasus Pontifex 457. *Democritus* 262. *De-
mosthenes* 265. *Desider.* *Erasmus* 567. *Dio Cassius*
426. *Diogenes Cynicus* 265. *Dionysius Areopagita*
413. *Dionysius Halicarnassæus* 409. *Donatus Gram-
maticus* 451.

E.

Eberhardus Comes Wirtenberg. fit Dux 563
Ecclesiæ conservationis quinque specimi-
na, 1. Martyrum robur, 2. Solaminum effica-
cias.

Rerum & Verborum.

citas. 3. Respirandi spatia. 4. Horrenda Dei ad-
versus persecutores judicia. 5. Doctorum Eccle-
siæ vigilantia à p. 598. ad p. 603.

Eclipses incomparabilis Chronologiæ thesau-
rus 56.

Edictum de restitutione populi Judaici qua-
druplex 33.

Eduardus, Rex Angliæ, Imperium oblatum
recusat 555.

Elimai & Elamita Persæ 250.

Electoral Collegium, quando & à quo funda-
tum 523.

Emanuelis Comneni Imp. Constantinopoli-
tani punica fides adversus Cunrad. III. Imp. Oc-
cid. in expeditione Asiatica 535.

Enneadecaeteris quid? 55.

Epactæ quid? & earum Autor 42.

Ephemerides 8.

Ephesinum Concilium 602.

Episcopatus, quem in finem instituti 587.

Episcopi, Jura in eos ad Imperatorem spectant
512. 519. 523. 526. 527. 538. 532. à Paschasio Papa
per tyrannidem rapta 532.

Epochæ Quid? 62. quotuplices 63. 64. de-
monstratio Epochæ primæ 66. 67. secundæ 68. 69.
70. 71. Tertiæ 72. Quartæ ibid. Quinte 73. sextæ
74. Septimæ 74. 75. Octavæ 83. Nonæ 84. 85.
Decimæ, quæ est 70. hebdomadam Danielis 86.
87. 88. 89.

Index Secundus

Endoxia Augusta, Persecutrix Chrysostomi 46.
462.

Eusebii Error in numerandis annis Mundi 67,

Evilmerodach, Heeodoto Labynitus 213.

Exarchatus Italiae, ab Imp. Justino constitutus
506. *ab Aristulpho, Longobardiae Rege aboli-*
cus 478.

Viri Illustres Imperatoribus

σύνταξις.

Eginhardus 510. *Empedocles* 261. *Epictetus*
415. *Epiphanius* 457. *Ephremus Eremita* 457. *Eva-*
grius 477. *Euclides* 265. *Euripides* 262. *Eusebius*
451. *Eutropius* 456.

F.

Fabulosa quatenus in historico toleranda 121.

Fasti quid? 8.

Ferdinandus I. Imp. ejus electio, pacis studi-
um, mascula proles, studia juvenilia, Princeps fi-
dei servantissimus, castus, temperans, piè fini-
ens 572. 573 574.

Ferdinandus II. Imp. ejus electio, & Regimi-
nis periculosissimus status 582. 583.

Ferdinandus III. Imperator modernus, ejus
electio, successio 583. 584.

Flavius Vespasianus Imp. Optimi Principis vi-
ta, regimen, obitus 416. 417.

Flavii Claudii optimi Principis optima vi-
ta, decessus 439. 440.

Fla-

Rerum & Verborum.

Flavius Constantius Chlorus, Maximiniani
Collega, Constantini I. Pater 444.445.

Francofurtensium & Vormatiensium, ob ex-
actiones judæorum seditio 581.

Filius hominis Danielis 7. est Christus, non
alius Princeps terrenus in Ecclesia 394. usque
ad pag. 399.

Francorum Regnum sub Monarchia secunda
276. sub Moaarchia quarta, ad usq; nostra tem-
pora 604. Prima eorum mentio in bellis Roma-
nis sub Gallieno Imperatore 439.

Fridericus I. Imp. Barbarossa dictus, ejus Im-
perium & res gestæ, inter quas Mediolani ever-
sio, Hermannii Palatini castigatio, juris Impe-
rii adversus Papam assertio, Alexandri Papæ
profligatio, vicissim exantlata Alexandri pes-
fundatio, ad bellum sacrum profectio, interi-
us 536. 537. 538. 539.

Fridericus II. Imp. valdè tribulatus, ter à Pa-
pis excommunicatus 542. 543.

Fridericus III. Austriacus Imp. ejus Imperiū
initio tribulatum, progressu pacatum, res gestæ,
Academiæ ab eo fundatæ, captis Principibus,
Badensi, Merensi, Wirtenbergenfi in cœna nihil
panis apponit. Cur? 561. 562. ejus mors 563.

Fridericus Brunsvicensis, Imperator electus
in reditu ad suos occiditur 558.

Fridericus Burgr. Norib. & *Fridericus Mar-
chio Misniæ* facti Electores 559.

Fri-

Index Secundus

Fridericus Marchio Misnia corruptus, imperium respuit 555.

Viri Illustres, Imperatoribus

σύνταξις

Flavius Blondus 560. *Floro Julinnsis* ibid. *Florus* 422. *Fortunatus* 437. *Franciscus Petrarca* 551.

G.

Galerius Maximinus, Collega Imperatoris Diocletiani 444.

Galli origine pro Germanis haberi postulant 164.

Gallieni Imp. fere Neroni similis imperium, interitus 438. 439.

Gallus Imper. ejus regimen, interitus 437.

Gebhardus Truchseß Episcop. Coloniensis, ductâ Vxore, fit Evangelicus 578.

Gelo Tyrannus Siciliae 575.

Gentilium ad fidem Christi successivæ in Univerſo Mundo conversionis, compendiosa descriptio, à p. 584. ad 591.

Genſerici Vandalorum Regis Arianî in Orthodoxos sævitia 466.

Geographia quatenus historico necessaria 103. & seqq.

Germanici Imperii Dynastiæ quinque Carolidarum, Saxonum, Francorum, Suevorum, ab Electoribus electorum Imp. p. 506. ejusdem Maje-

Rerum & Verborum.

Majestas etiam à Grotio, sed frustra explosa
166. 167.

*Germanorum Regni initium, & duratio, sub
Monarchia prima* 243. eorum ad fidem Chri-
sti conversio 586. 587.

Gildonis adversus Honorium pervidia 462.

*Glycerius Orientis Regulus, Leoni I. Imp. O-
rient.* σύλζον 472.

*Gothorum sub Honorio Imperatore in Itali-
am irruptio* 462.

*Gratianus Imp. Orthodoxus, Orthodoxorū
adiutor. Ejus regimen, interitus* 457.

*Græcorum Monarchia. Ejus Summitas, Defini-
tio, Causæ, Adjuncta, Comparata* 278. 279. 280.
Fundator Alexand. M. 279. In quatuor Duces
distributa 298. 299. Ejus status sub Ducibus in-
quietissimus & finis 296. 297. Reges à p. 300.
ad p. 329. Respublicæ sub ea, inter quas Car-
thaginensis & Romana, de dominatu orbis æ-
mulæ. 337. 338. 339.

Græcorum perfidia adversus Othonem I. Imp.
519 520.

Gravamina protestantium 581.

*Gregorius III. Papa sua excommunicatione
occasionem præbuit attrahendi Francos in Ita-
liam, & avellendi à Græciâ Italiam* 487.

*Gregorius VII. Hildebrand. dictus, Henrico
IV. Imp. abrogat potestatem suam in distri-
buendis Episcopatibus* 528.

Gre-

Index Secundus

Gregoriana Calendarii adhucdum vitiosa correctio 47.578.

Guelphorum & Gibellinorum nomina & factiones, unde? 534.535.

Guido Aretinus Monachus, inventor sex vocum Musicalium, ut, re, mi, fa, sol, la, 526.

Guntherus Imp. Electus, à Carolo IV. Principibus odiosus redditur 555.

Viri illustres, Imperatoribus

σύνθετοι.

Gabriel Biel 560. *Galenus* 421. *Georgius Trapezuntius* 560. *Gratianus*, Decretorum Compiler 539. *Gregoras* 550. *Gregorius Nazianzenus* 454. *Gregorius Nyssenus*, ibid. *guido Aretinus*.

H.

Hadrianus IV. Pontifex, ex Imperio Romano beneficiū Papæ facere primus conatus est 343.

Heilbronnensis Conventus Vnitorum Principum 581.

Hatto, Episcopus Moguntinus, Combustor pauperum 520.

Hæresium onanium, à tempore Apostolorum, usque ad hodiernum diem successivæ in Ecclesiam irruptionis compendiosa descriptio, à p. 591. ad p. 595.

Hebræi populi Dynastiæ diversæ; Patria 228. 229. Heroica 230. Regia, à p. 230.231.232.

Heliogabalus Imp. ejus vita, regimen, interitus 430.431.

Hel-

Rerum & Verborum.

Helveticum bellum Maximiliano I. Imper-
grave 563.

Henrici Imperatores.

Henricus I. Imp. Auceps dictus, Vnctionem
Papæ nihili faciens, victoriosus, *Pater Patriæ*
dictus. Ejus res gestæ, finis 516. 517.

Henricus II. Sanctus, idemque Claudus di-
ctus, & cur? Ejus regimen, finis. Augustam
Chunigundam in thoro Virginem relinquit 524.
525.

Henricus III. Imp. Niger dictus. Ejus regi-
men, res gestæ: inter quas Pontificum in ordi-
nem redactio 526.

Henricus IV. Imp. Ejus à puero inquietissima
vita, tribulatissimum Imperium, cum primis
Papis, Gregorio VII. Urbano II. & Paschasio
II. aquam Imperii per Saxones turbantibus, fili-
um in Patrem concitantibus 527. 528. 529. 530.
531.

Henricus V. Imp. Patre vivo creatus: ejus cum
Paschasio II. Papa ob jura in Episcopos concer-
ratio 531 532.

Henricus VI. Imp. Asper dictus. Severus re-
bellum in Sicilia & Neapoli castigator 539.
540.

Henricus VII. Imp. ejus res gestæ: Pontifici
jurare recusat. Veneno per Eucharistiam à Mo-
nacho extinctus decedit 551. 552.

Henricus Landgravius, in Imperatorem ele-
ctus,

Index Secundus

Ætus, Reutlingam occupat, ante Vlmam cadit
544.

Heraclius Imp. maritus Martinæ, fratris filiæ:
Ejus regimen ob Saracenorum defectionem in-
felix 482.483.

Heracleonas Orientis Imp. ejus regimen, in-
teritus 483.

Herodis ob commissum infanticidium ab
Augusto notata crudelitas 409.

Herodis Antipæ, Joh. Baptistæ interfectoris
interitus 412.

Hierosolymitanum Regnum sub Monarchia
Quarta 642. numerus eorum, qui in Palæstinam
ad hoc Regnum obtinendum sunt profecti 561.

Hystaspis domus apud Persas ante axioma
Monarchicum illustrissima 256.

Historia quid? & unde dicta: 1. ejus objecta,
causæ & fines 2.3. Divisio in Vniuersalem & Par-
ticularem, humanam, naturalem, divinam 6.
Vniuersalis, introitus in particularem 8. ejus ne-
cessitas & utilitas 110.111.112. Omnibus, in om-
nibus, ad omnia 113. Magnatibus, Consiliariis,
Theologis, Jureconsultis, Politicis utilissima 113.
114.115.116.117.118. Historiarum multitu-
do 126. earum lectio à scopo & qualitate legen-
tium pendens 9.10.

Historici Vniuersales 7. 8. particulares 9. 10.
de Monarchiis 15. 16. de singulis Regnis 16.17.
de Rebus publ. 17. de Electoratibus. Ducatibus
19. Hi-

Rerum & Verborum.

19. Historicus in scribendo sit ἀπαθής, 123. An
judicium rebus à se descriptis interponat? 123.

Honorius Imper. Occidentis, ejus imperium
à Gildone & Stilicone valde turbatum 462.
463.

Hora quid? eorum principia 261. 262.

Hungaria superior à Carolo M. versus Ori-
entem limes constituta 364. ab Henrico III.
Alberto Bavaro concessa 526.

Hunorum Regnum, sub Monarchia quarta
605.

Viri Illustres, Imperatoribus

εὐχρηστοί.

Hermannus Contractus, 526. *Hermogenes*
Rhetor 426. *Hermolaus Barbarus* 562. *Helmol-*
du 533. *Herodianus* 433. *Herodotus* 263. *Hesy-*
chius 463. *Hieronymus Pragensis* 559. *Hilarius*
454. *Hippocrates* 262. *Honorius Augustodunen-*
sis 532. *Horatius* 409. *Hugo Cardinalis* 544. *Hugo*
de S. Victore 532.

I.

7ESUS CHRISTUS, sub Augusto Imp.
in hunc mundum natus 435. sub Tiberio cruci-
fixus 409.

Imperium summum 128

Imperium Chaldaeorum, Medorum, Arabum,
num Babylonico fuerit majus? 151. 152.

Imperia ante diluvium paterna 178.

Sc

Impe.

Index Secundus

<i>Imperium Romanum</i> sub Trajano latissimum 421. ejus in tres filios Constantini distributio	451
<i>Incertitudo</i> catalogi Regum Monarchiæ primæ	192
<i>Intercalationes</i> temporum	41
<i>Indictio</i> quid ?	35
<i>Indiculus</i> Regum tertiæ Dynastiæ Monarchiæ primæ	208. 209. 210
<i>Invidia</i> perniciosi nimis fructus	478
<i>Innocentiæ</i> miraculosa probatio	523. 524
<i>Joh. Henrici Bysterfeldii</i> sententia de filio hominis Dan. 7. refutata à p. 393. ad p.	400
<i>Johannis Bodini</i> sententia & argumenta contra Monarchias refutata, à p. 143. ad usque	176
<i>Joh. Evangelista</i> in oleo fervente servatus, & in Pathmum missus	419
<i>Jovianus</i> , qui & <i>Jovinianus</i> Imp. ejus vita, regimen, finis	454. 455
<i>Italiæ exarchatus</i> à Justino constitutus, ab Aristulpho abolitus	488
<i>Jubilæum primum Papisticum</i> à Bonifacio VIII. institutum, & magno fasto celebratum	550
<i>Julius Cæsar</i> , primus Romanorum Imperator, ejus vita, regimen, interitus	408
<i>Julianus Apostata</i> Imp. ejus educatio, vita, ingenii dores, regimen, interitus 453. 454. Persecutio adversus Christianos	597
<i>Julius</i>	

Rerum & Verborum.

Julius Nepos, Occidentis Regulus, Leoni I.
Ὁὐλῆος 472

Ivo Jureconsultorum patronus 165

Jura in Episcopos, à Paschasio Pontif. Henri-
co IV. per tyrannidem erepta 165

Justinus junior Imper. Occidentis, ejus vita,
regimen 477. 478

Justinus Thrax Imper. ejus vita, subulcus, fa-
ber lignarius, miles, Imperator, Orthodoxus
 475

Justinianus I. Imp. Orientis 504. 505

Justinianus II. Orientis Imper. perniciosus
Princeps, ejus in aula Sycophantæ, regimen, in-
teritus, 475. 476. 477

Judeorum ἀποστολῆς sub Monarchia Persica,
295. 296. Eorundem Ducalis potestas sub hac
Monarchia 268. 269

Viri Illustres, Imperatoribus

Ὁὐλῆος.

Irenæus 426. Isocrates 264. Jonas Propheta 207.
Jornandes 477. Julius Capitolinus 444. Julius Pol-
lux 425. Justinus Historicus 424. Ivo, Jureconsulto-
rum Patronus 531. Justinus Martyr 424.

L.

Labynithus Evilmerodach 222

Labynithus Nabonedus 225

Lacedæmoniorum Respublica sub Monarchia
prima 246. sub secunda 303

Leges juristicae cereus nasus 577

St 2

Leo

Index Secundus

Leo I. Pontifex avertit Attilam ab oppugnatione Romæ 461

Leo I. Imp. Orient. ejus vita, regimen 470. 471

Leo II. Imp. Orient. Iconomachus, à Papa excommunicatus 487

Leo III. Imp. Orient. ejus vita, imperium, hæreditarium id esse volentis, constituentis 489

Lex Regia quartæ Monarchiæ quādo lata 346

Lucinius à Maximino in Collegā ascitus 446

Liga Catholica 579

Lis inter Electorem Brandenburgicum, & Philippum Ludovicum Palatinum Neob. de successionē Juliæ & Cliviæ, ibid. Item inter Johannem Palatinum Bipontinum, & Phil. Ludovicum Neoburgicum, de administratione Palatinatus 579

Lotharingia imminuta 550. 551

Lotharius I. Imper. ejus regimen, & Imperii cum fratribus Ludovico & Carolo Calvo divisio, nec non discessio in Monasterium 511

Lotharius II. Imp. restitutor legum Romanarum 521

L. Verus Imp. ejus regimen, M. Aurelii in Imperio socius 424. 425

Ludovici Imperatores.

Ludovicus Imp. dictus Pius, ejus vita anecps, finis 510. 511

Ludovicus II. Imper. literatissimus, ejus vita, regimen 511. 512

Ludo-

Rerum & Verborum.

Ludovicus III. Imper. *Calvus* dictus, ejus regimen 512

Ludovicus IV. ultimus ex Carolina stirpe Imperator, ejus regimen 515 516

Ludovicus vulgo *IV.* Imp. *Bavarus*, ter à diversis Papis excommunicatus, ejus res gestæ, finis 552. 553

Lydorum regnum sub Monarchia prima 252

Viri illustres Imperatoribus

σύνθετοι.

Lactantius 451. *Lambertus Schafnaburgensis* 926. *Lampridius* 444. *Laurentius Justinianus* 560. *Laurentius Valla*, ibid. *Luitprandus* 521.

M.

Maccabeorum ortus, unde dicti 434. eorum catalogus 334. 335. 336. 337

Macedonicum Regnum sub Monarchia prima 211. sub secunda 275

Mahomet Antichristus Orientis extra Ecclesiam 394. ejus descriptio ab origine, institutis, ingenio, rebus gestis, blasphemis, crudelitate, duratione, à p. 365. ad p. 371

Majoranus Imperat. Occidentis, Martiano σύνθετοι 470

Mapparum Geographicarum utilitas, jucunditas 104

Marcus Aurelius Antoninus Philosophus Imp. optimi principis optima vita, imperium, mors 424. 425

SI 3

Mar-

Index Secundus

- Mardokempades*, qui & Merodach Bala-
dam, 219. 220
- Marchia* unde dicta 517
- Martinus Lutherus*, ejus theses indulgen-
tiis oppositæ 567
- Matthias* Imperator, ejus electio, regimen,
mors 580. 581. 582
- Maulbronnensis tractus* in manus Wirtem-
bergicas veniens 563
- Mauritius* Imp. ejus vita, imperium, miser-
rimus exitus 479. 480. 481
- Maxentii Tyrannis* Romæ excercita 446
- Maximus Thrax* Imp. ejus celeritas, vora-
citas, crudelitas, interitus 433
- Maximus*, Valentiniani Imp. interfecto-
& Imperii invasor 469
- Maximianus* Diocletiani Collega 444
- Maximilianus* I. Imp. Ejus conjugium,
periculum, bella, virtutes, per incautum Medi-
cum accelerata mors, 262. 263. dotes item, &
specimina Ingenii, 564. 565. de Carolo IV. la-
tum judicium 566
- Maximilianus* II. Imp. electus Romano-
rum Rex, pacis studium. Nobilitati Austriacæ
concessa Evangelii prædicatio, 575. 576. Ejus
pientissimus finis, virtutes & apopthegmata,
575. 576. 578. electus in Poloniæ Regem 576.
sed frustra 578
- Medorum Regni*, per Arbacem ab Assyriaco
ab-

Rerum & Verborum.

abscissi Reges, & usque ad Monarchiam secundam status 225. 226

Mensis Solaris juxta Sacrobustum quantitas 39

Menses quid sint 57. eorum partes Calendæ, Nonæ, Idus 58

Merovingorum linea in Franco-Gallia cessans, Pipini incipiens 488

Mesullam secundus Judæorum Dux 269

Methodus historiarum analytica 10. 119

Monarchia quid? 127. Ejus vocabulum non Philosophicè, sed politico-Theologicè sumptum 127. 128. Ejus Synonyma 128. 131. causæ, 129. 130. adjuncta propria, 131. seqq. Numerus earum, & distributio, 135. seqq. Mutationes & denominationes 167. 168. 169. Fines & interitus fatales 179. Canones de iis 177. seq.

Mycenarum Regnum sub Monarchia prima 244

Viri illustres, Imperatoribus

σύντερον.

Macarius 454. *Marcellinus Comes* 477. *Marianus Scotus* 165. *Marsilius Ficinus* 563. *Martialis* 446. *Martinus Lutherus* 567. *Martinus Turonensis* 456. *Martinus Polonus* 550.

N.

Nabonassar, quis? *Salmanassar*, an Mero-
dach? 30. 31. 219

Sf 4

Na-

Index Secundus

<i>Nabuchodonosor</i> cujas?	153
<i>Nabuchodonosor</i> dictus Magnus, decantatissimus in scriptura	221.222.
<i>Nabonedus</i> seu <i>Nabonidus</i> , ipse Darius Medus, apud Daniele[m], Filius Evilmerodachi, ultimus Babylonix Rex, à Cyro victus	224.225.
<i>Nemrad</i> primus tyrannus	194.195.
<i>Nerva Cocceius</i> Imp. bonus, sed brevis temporis Princeps, ejus vita, regimen, obitus	420
<i>Ninus</i> primus Monarcha primæ Monarchiæ	297
<i>Nynias</i> , tertius Monarcha Monarchiæ primæ voluptuarius,	299
<i>Nitocris</i> Regina Babylonix, ejus pons super Euphratem; Evilmerodachi conjux fuisse putatur	223.224
<i>Normannia</i> unde dicta	513
<i>Noverca</i> <i>Caracalla</i> uxor <i>Caracallæ</i>	229
<i>Nicenum Concilium</i>	601
<i>Norvvegorum Regnum</i> sub Monarchia quarta, ad tempora nostra	608
Viri Illustres, Imperatoribus	
<i>συγγρονολ.</i>	
<i>Nectarius</i> 463. <i>Nicephorus Calistus</i> 551. <i>Nicolaus Lyranus</i> 585. <i>Nicolaus Cusanus</i> 560.	
O.	
<i>Ochus</i> , octavus Rex Persarum	264
<i>Octavius Augustus</i> Imp. ejus vita, regimen laudabile, obitus placidus, Christi Salvatoris nostri	stri

Rerum & Verborum.

stri sub eo nativitas, ejus de infanticidio judici-
um 408.409

Octoceteris Romanorum quid 42

Olybrius Regulus Occidentis, Leoni I. Imp.

Ὀλύμπιον 471

Olympiades quid? earum usus cum Nabonassaris æra collatio 31.32

Orientis Imperatorum à Carolo M. ad usque captam Constantinopolim imperantium Catalogus à p. 490. ad 505

Ostgoticum Regnum in Italia à Theodor. Veronenli fundatum 604

Othones Imperatores.

Otho. I dictus à rerum gestarum magnitudine *Magnus*: Ejus vita, heroica facta, regimen, subitanea mors 518.519.520.521

Otho II. Imp. ejus severum regimen, ob Saracenos debellatos *Pallida mors Saracenorum*, ob Romanos punitos *Rubeus Otho Romanorum* dictus 521.522

Otho III. Imp. ob edita specimina sapientiæ *mirabilia Mundi* dictus, ejus animadversio in Crescentium Consulem Romanum & Pontifices, fundator Collegii Electoralis, venenatis chirothecis à Crescentii vidua interemptus 522

523 524.525

Otho IV. Imp. excommunicatus à Papa, sponte cedit Friderico II. in Imperatorem electo

541

Index Rerum

Viri illustres, Imperatoribus

συνγεγονοι

Optatus Milevitanus 454. *Origines* 433. *Orosius* 457. *Ovidius* 409. *Otho Frisingensis* 536.

P.

Pagani qui, & unde dicti 453

Papa nihil juris habet in Imperium 344. &c.
tuba tribunitia Imperii dilacerandi 777. 778.
796. 529. 537. 561. *Pessundator* Majestatis Imperatoriae ibid. Ejus, & Episcoporum Electio Imperatoribus asserta 512. 519. 522. 523. 526. 529. 533. per tyrannidem Henrico IV. pag. 528. item Henrico V. erepta 532

Parricidii divina vindicta 549. 550

Papinianus Ictus à Caracalla Imp. trucidatus, quia fratricidium ejus excusare noluit 429

Parthorum Regnum sub Monarchia tertia 337
sub Monarchia quarta 603

Patria in Mundo potestas ante diluvium 185.

Pax cum Turca 578.

Persica Monarchia, ejus definitio, causæ, subjecta, adjuncta 249. 250. 251. magnitudo respectu aliorum Regnorum 153. & seqq.

Persæ, à Græcis sæpe dicti Medi, & cur? 256.
etiam Elimæi ab Elam, filio Sem dicti ibid. Eorum Regni status, ante Monarchiam confirmatam, disputabilis 255. 256

Persecutionum in N. Test. tria genera, Ethni-

cæ,

Rerum & Verborum.

ex, Arianæ, Antichristianæ 595. 506 597. *compendiosa descriptio* 360

Persecutionum Ethnicarum numerus *denarius*: Prima 414. Secunda 419. Tertia 421. Quarta 425. Quinta 428. Sexta 434. Septima 436. Octava 438. Nona 441. Decima 446

Pestis Romæ sævissima 437

Phariseorum origo 361

Philippus Bardanes, Orientis Imp. 486.487

Philippus Arabs Imp. ejus regimen, interitus 435

Philippus Imperatoris Henrici VI. Frater oppugnatus à Papa, ejus interitus 370

Philippus Macrinus Imper. malus Princeps, ejus interitus 430

Philippus, Maximiliani I. filius nomine dotatorum acquirat Hispaniam, Siciliam, Neapolim & Indias 564.

Phocas Imp. Mauriti interfecto, ejus regimen, interitus 481.482.

Phocensium Respublica sub Monarchia secunda 276

Phulassar cognomento Teglat, hinc Tiglatpileser, ejus res gestæ contra Israelitas 204.205

Phulbelochus, qui & Belesis, socius Arbacis contra Sardanapalum 190.191. *ejus vita, res gestæ* 204

Pilati interitus 412

Pla-

Index Secundus

<i>Placidia</i> , Arnulphi uxor, avertit everfionem Romæ	463
<i>Plinii Senioris</i> interitus	418
<i>Polanus</i> negat, Danielis 2. & 7. cap. Roma- nam Monarchiam in visionibus intendi, ejus ar- gumenta examinata, refutata à p. 349. ad p. 358.	
<i>Polonia Regnum</i> sub Monarchia quarta	607
<i>Pompeji</i> sepulchrum	422
<i>Pons Nitocris</i> Regina Babylonie	223. 224
<i>Pontificum Iudeorum</i> Potestas qualis 271. e- orum Catalogus 272. 273. Chronologia, sed in- certa	274
<i>Præceptorum juventutis</i> exempla, Theodo- rus Tiberii Præceptor 410. Lactantius Crispi Cæſaris 451. Ausonius Gallus Gratiani Cæſaris 456. Arlenius Arcadii & Honorii 460. Petrus Piſanus & Alcoinus Anglus, Caroli M. 507. Pe- trus (importunus Pædotriba) Maximiliani I. 563. Hadrianus Caroli V. 571. Alvarus Oſorſius Ferdinandi I. 573. Præceptor Maximiliani II. importunè lenis ſic & Præceptor	577
<i>Providentia Dei</i> , in mutationibus Regni Græcorum valdè conſpicua	330
<i>Proclus</i> Mathematicus cavis ſpeculis combu- rit naves hoſtium	431
<i>Pulcheria</i> pulchrum ſtratagema, quo fratris Theodoſii Imp. negligentiam in ſubſcribendis epiſtolis non lectis correxit	465

Viri

Rerum & Verborum.

Viri illustres Imperatoribus

συγγραφαι.

Paulus Diaconus 510. *Paulinus* 463. *Paulus IC-*
rus 428. *Paulus Venetus* 558. *Pausanias* 423. *Per-*
sus 413. *Petrus Comestor* 539. *Petrus Lombardus*
ibid. *Philippus Calimachus* 562. *Philippus Me-*
lanchton 567. *Philo Judæus* 412. *Pindarus* 261. *Pla-*
to 265. *Platina* 562. *Plinius Senior* 418. *Plinius*
Junior 422. *Plutarchus* *ibid.* *Polycarpus Martyr*
452. *Pompejus Trogus historicus* 423. *Pomponius*
ICtus 460. *Pomponius Letus* 593. *Porphyrius blas-*
phemus 433. *Procopius* 477. *Priscianus* *ibid.* *Pru-*
dentius 457. *Ptolomeus* 424.

2.

Quintus Curtius

409

Quintilianus

417

R.

Reges Regni Indæ & Israel 232. & seqq.

Reineccius Reinerus, Antiquitatis studiosissi-
mus 192

Richardus Anglus, in Imperatorem electus in-
terit 545

Richimerus Gothus, Arianus. Interfector So-
ceri Anthemii 470

Roma, quando condita 342. *ejus initia, incre-*
menta, conditores, status, regimen 341. *capta*
& spoliata ab Alarico 463. *iterum à Genserico*

496

Ro.

Index Secundus

Romanum Imperium. Ejus jurisdictionis amplitudo, majestas, vires 129. 130. territorii latifundium, cum in flore esset 130 hodiernus, in summas angustias redactus status unde, ibid. Cur *Sacrum* appelletur 386. Ejus status à Constantino M. ad Carolum M. 469

Romana Monarchia. Ejus definitio 340. definitionis analysi 341. 342. 343. Robur in statu seculari 359. 366. divisio ejusdem duplex, respectu Imperii constantis & labentis 361. 362. Constantis Imperii decem regna 362. Labentis tres species divisioni 363. 364. Labentis Imperii nulla expectanda in pristinum statum restitutio 384. 385. Ejus tamen Majestas ob residuum axiomata Monarchicum omnibus aliis Regnis, Hispanico, Gallico, Lusitano, Turcico, Æthiopico, Tartarico, præferenda 385. & seq. Duratio ejusdem ad finem Mundi, à p. 388. ad 404. symptomata & intervalla. 405. 406.

Romanorum Regnum sub Monarchia secunda 275. sub Monarchia tertia 338. varia ejus bella 339.

Rostochiensis Academia fundata 390

Rotvveilense Dicasterium à Cunrado III. Imp. institutum 535

Rudolphus I. Habspurgensis Imp. victoriosus à victoriis dictus: ejus electio, res gestæ, Princeps bonus, misericors, facetus 546. 547. 548.

Rudolphus II. Imp. ejus regimen 578. memorata-

Rerum & Verborum.

rabilia in Imperio sub eo 578. 579. Inter ipsum
& fratrem Matthiam diffidentia 579. ejus Maje-
stas juxta virtutes & gratias incomparabilis 580

Rudolphi Suevia Ducis, justa pœna ob per-
duellionem, instinctu Papæ adversus Henric. IV.

Imp. motam 528. 529

Rupertus Palatinus Imp. 558

Viri Illustres Imperatoribus

σύνθετοι.

Robanus 510. *Rudolphus Agricola* 562.

S.

Sadduceorum origo 335

Saladini, Ægypti Regis justa funeralia 539

Saraceni, Arabes & Turcæ dicti, sub Heraclio
Imp. rerum potiri incipientes 153.

Sardanapali vita, regimen, interitus 201. 202

Salmanassar, ejus res gestæ, Regni Israelitici e-
versor 205

Sargon, qui & *Sennacherib* esse putatur ibid.

Saxonum lubrica fides tempore Caroli M. 507
eorum duo idola *Irmisul* & *Crodon* 587. iidem
tempore Henrici IV. & V. patriæ communi valdè
graves & perniciosi 532

Scotorum Regnum sub Monarchia Græca 337
sub Monarchiâ quarta 604

Scripturæ sacre summaria Relatio, status &
rerum ante Monarchias gestarum, cur tam bre-
vis sit in describenda historia à condito Mundo
ad Monarchiam primam 188. 189.

Se-

Index Secundus

<i>Selymus</i> Imperator Turcarum minatur orbi Christiano bellum	564
<i>Semen humanum</i> Danielis cap. 2. quid denotet	381.382.383.
<i>Semiramis</i> ejus vita, res gestæ 201, 202. ipsi Alexandro M. mirabilis	183
<i>Senacherib</i> , ejus res gestæ, interitus	205
<i>Septimana</i> quid	59.60
<i>Septimius Severus</i> Imp. ejus vita, regimen, mors	427.428
<i>Sergius Galba</i> Imp. ejus vita, regimen, interitus	414
<i>Serici conficiendi ratio</i> , primùm per duos Monachos ex India Græciam allata	477
<i>Severianus</i> perversissimus Politicus, occultis technis Chrysothomum persequens	462
<i>Severus Alexander</i> Imp. ejus vita laudabilis, regimen, fatum	431.432.
<i>Severus</i> Imperator Occidentis, Martiano <i>οὐγγρον</i>	470
<i>Sigismundus</i> , Caroli IV. filius, Imp. bello & conjugio infelix	559.560
<i>Sicilia</i> Regnum sub Monarchia Græca	337
<i>Smalcaldicum</i> Bellum unde dictum	568
<i>Smerdes</i> , à Fratre Cambyse interreptus, cui opponitur falsus Smerdes	258.259.
<i>Sogdianus</i> septem Mensium Persarum Rex	263
<i>Somnium Trajani</i>	420
	<i>Spar-</i>

Rerum & Verborum.

Spartanum Regnum sub Monarchia prima
sub secunda 276

Stiliconis contra *Honorium* perfidia 463

Suecorum Regnum ad usq; tempora nostra 608

Suevica Familia Imperatorum interitus in
Cunradino 545

Sycophantia Pestis perniciosissima 485

Summitatis Imperiorum natura 157

Sicyonium Regnum in *Græciâ* antiquissimum,
sub Monarchia prima 243. 244

Sylvius Otho Imper. ejus regimen, interitus
αὐτοκρατορίας 415

Symbola Conciliorm 620

Symmachus & Boetius à *Theodorico* interfe-
cti, horrendum adversus conscientiam *Theo-*
dorici judicium 475

Syriacum Regnum sub Monarchia prima 247

Viri illustres, Imperatoribus

συνυψηγοί.

Salvianus 463. *Sedulius* ibid. *Severus Sulpitius*
457. *Silius Italicus* 417. *Simon Magnus* 412. *Sim-*
plicius 596. *Socrates* 263. *Solinus* 422. *Sophocles*
263. *Statius* 446. *Strabo* 409. *Suetonius* 419. *Sus-*
das 510.

T.

Tartaricum Regnum sub Monarchia IV. 640

Theodoretus lapsus, scribentis, *Cyrum* esse à Pa-
tre Medo, Matre Persa, quod contrariè verum
est 250

Tt

Tem.

Index Secundus

<i>Templarii extincti</i>	552
<i>Tempus Astronomicum</i> quid ? <i>Politicum</i> quid ?	27.28
<i>Tempora Mundi</i> distributa secundum τὸ ὕψος vixὸν θυμικὸν ἐπιθυμητικὸν	186
<i>Tempora meliora</i> vix speranda	176.385
<i>Thasilo</i> Rex Bojorum, à Carolo Magno vi- ctus, & laureaci in Monasterium detrusus	508
<i>Theodosius I. Magnus</i> Imp. Gratiani & Valen- tiniani quatuordecim annos in Oriente Colle- ga, pientissimi Principis vita & res gestæ, ulti- mus, qui Orientis & Occidentis Imperium si- mul tenuit	458.459.460
<i>Theodosius II</i> Imp. Valentiniani III. ultimi Imperatoris Occidentis Collega, pientissimus Princeps, ejus aula <i>Officina pietatis</i> ; inter ejus res gestas Synodi Niceni convocatio	463.464.465. 466
<i>Tiberius II. Imp.</i> Orientis vita	479
<i>Titius Vespasianus</i> Imp. Optimus Princeps, Hierosolymorum everfor	417.418
<i>Torneamenta</i> ab Othone Magno instituta	519
<i>Tractatio Passaviansis</i>	572
<i>Trajanus</i> Imp. Optimus Princeps, sola per- secutione Christianorum laudem suam prodi- gens	420.421.
<i>Trojæ excidium</i>	101
<i>Trojanorum Regnum</i> sub Monarchia pri- ma	

Tur-

Rerum & Verborum.

Turca quis? 365. 366. Antichristus extra Ec-
clesiam ibid.

Turcarum Regnum sub Monarchia quarta
ad usq; tempora nostra 606. eorum Imperatoris
observantia erga Majestatem Cæsaream 134

Tychonis Brahe sententia, de anni Solaris
quantitate 39. ejus tabulæ 580

Tyranni triginta tempore Imperatoris Calie-
ni 439

Tyrannica Regnorum invasio providentiæ di-
vinæ non præjudicat 181

Tubingensis Academia ab Eberhardo Comite
fundata 562

Typographia quando, & ubinam inventa 562

Viri illustres, Imperatoribus

σύγγραφοι.

Tertullianus 428. *Theophylactus* 510. *Thucydides*
203. *Tibullus* 409. *Titus Livius*, ibid. *Theodorus*
Gaza 562.

V.

Valentinianus I Occidentis, & *Valens* Orien-
tis Impp. eorum regimen, res gestæ, interitus
455. 456

Valentinianus II. Imper. ejus regimen, interi-
tus 457

Valentinianus III. Occidentis ultimus Impe-
rator, ejus regimen, interitus 466. 467. 468. stu-
prum, quod uxori Maximi intulit, & Occi-
dentis Imperio finem attulit 468

T t 2

Va

Index Secundus

Valerius Aurelianus Imp. Persecutor Chri-
anorum, cætera laudatissimus, ejus interitus 440
441

Valerius Probus Imp. ejus regimen, interitus
442.443

Vandalorum Regnum sub Monarchia IV. 605

Vaticinia complementis fiunt clara 145.146
magnam partem neque de Christo, neque An-
tichristo ad literam, sed tantum mysticè com-
pleenda 376

Venetia quando, & qua occasione ædificata
467. à Venetis Archiduci Austr. Ferdinando
bellum motum 581

Vesuvii montis incendium 418

Uladislaus Poloniæ & Hungariæ Rex dat
pœnas violatarum induciarum 562

Ultimi Indicii descriptio 390 & seq.

Unio Evangelicorum politica 579

Viri illustres, Imperatoribus

αὐτοκρατορὶς

Valerius Maximus 411. *Vegetius* 456. *Vellejus*
Paterculus 426. *Victorinus Rhetor* 451. *Virgilius*
409. *Ulpianus* Ict. 428. *Vincentius Beluacensis*
545.

VV.

VVaiblinga Cunradi III. Imperatoris Patria:
hinc *Gibellini* Italica dialecto dicti 535

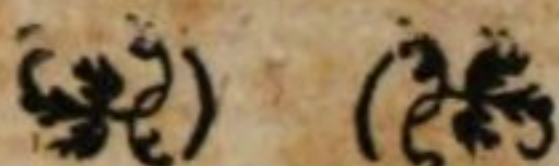
WVeinspergensium matronarum fidelitas erga
maritos 534

VVer-

*pro Charagio lege choragio. Pag.ead.lin.ead.14.
pro spharistacio lege spharisterio.*

*In ipsis Institutionibus, quæ pleraque
leviora sunt.*

*Pag.2.lin.1. pro verò lege verè. Lin.penult. pro
εὔα l. ἔργα. lin.ead. & ult. pro ingenia lege ingen-
tia. P.3.l.3. pro αἰγιόσσης l. αἰγιόσσης. P.4.l.1. pro qui
l.quo. P.7.l.28. pro Tzezel l. Tzezes. P.10.lin.20.
21. lege particularia. P.ead.l.23.24. lege analytica.
P.11.l.1. lege accuratè. P.14.l.7.8. pro nomina in le-
ge nominatis. P.22.l.8. lege videre. P.26.l.14. lege
Hispaniarum. P.29.l.5. lege Hispanica. P.30.l.19.
lege Aex. P.45.l.29. lege certam. P.51.lin.8. lege
ἀπομνημόνων. P.54.lin.16. lege regiminis. P.75.l.25.
lege unde. P.76.lin.15.16. l. Paralipom^{en}ων. P.78.l.
22. l. excellentissimi. P.81.l.22. l. fingendi. P.82.
lin.17. pro aliosquæ l. aliosque. P.84.lin.24. l. Hy-
staspis. P.85.lin.18. l. regiminis. P.92.l.9. pro Re-
guum lege Regum. P.111.l.15. lege enim. P.114.l.13.
lege εἰσροπῶν. P.116.lin.21. pro vires l. vir es. P.118. l.
11.12. l. prosperi. P.ead.l.24. pro πρε l. ὀπρε. à pag.
127. usque ad pag.159. in inscriptione pro Liber I.
lege II. P.128.lin.3. l. usitataque. P.ead.l.11. l. scho-
liastæ. P.132.lin.1. l. ipse. P.133.l.5. lege Monarcha.
P.134.lin.25. l. suggillat. P.135. l.23. lege Babylo-
nica. P.137.l.7. lege arex. Pag.141.l.15. pro buisse lege
debuisse. P.145 l.21. lege reipsâ. P.ead.l. penult. le-
ge involuta. P.159.l.6. lege mediterraneo. P.174.l.
7. pro qui lege quid. P.182. l. ult. lege 1673. p.183. l.
12. pro*

12. *pro Est lege Et.* P. 184. l. 2. *lege præ.* P. 186. l. 24.
lege Tertiò. P. 221. l. 10. *pro 34 21. lege 3241.* P. 224. l.
15. *lege Nitocris.* P. 269. l. 23. *lege primo.* P. 280. l.
ult. lege Astronomicorum. P. 291. l. 13. *lege Antio-*
chus. P. 292. l. 10. *lege divinitus.* P. 298. l. 21 *pro quid*
lege qui. P. 327. l. *ult. lege regn.* 3. P. 330. l. 22. *pro ille*
l. illæ. P. 336. l. 16. l. *Herodes.* P. *ead.* l. 18. l. *Romano-*
rum. P. 337. l. 11. l. *tertiæ.* p. 338. l. *Regnum.* p. *ead.* l. 22.
lege Eutropius. P. 343. l. *ult. leg. indigere* P. 344. l. 3.
lege commonentibus. P. *ead.* l. 29. *pro us lege jus.*
P. 350. l. *penult. lege hæc.* P. 356. l. 20. *lege Octavò.*
P. 391. l. 20. *pro dens lege sedens.* P. 410 l. 2. *lege sæpe.*
P. 419. l. 17. *pro ejus numerantur lege Imperii ejus*
anni numerantur. P. 424. l. 7. *pro ex casei alpini*
fibi, lege ex casei alpini esu fibi. P. 437. l. 24. l. *pro-*
nunciatum. P. 438. l. 25. *lege GALLIENUS.* P. 470.
l. 14. 15. *lege ascivit.* P. 488. l. 24. *lege Romanum.* P.
489. l. 5. *lege orthodoxus.* P. 493. l. 17. *lege prostra-*
tus. P. 512. l. 3. *pro cum lege eum.* P. 532. l. 20. 21. *lege*
traditis. P. 541. l. *antep. lege* (1212) P. 547. l. *ult. lege*
resarcire. P. 548. l. 26. *lege divitiis.* P. 555. l. 5. *pro VII.*
lege VI. P. 575. l. 7. *lege πολιτευμα.* P. 576. l. 14. *lege*
summam. P. 484. l. *penult. & ult. lege conservatio.*
P. 590. l. 26. 27. *lege Baptismi.* P. 591. l. 10. *lege*
ad. P. 608. *pro donec lege*
&c.

F I N I S.

Wagner, Tobias

Institutionum historicarum libri septem

Ulma 1663

H.un. 664

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10034268-8

VD17 23:254830H